SAECULUM I. O.

Ne întâlnim, şi în această antologie de basme populare, cam cu aceeaşi arie geografică de culegere, vizibilă şi în antologia *Folclor din Oltenia şi Muntenia* (1970), respectiv cu judeţele Ilfov (inclusiv Bucureşti), Argeş, Dâmbovița, Prahova, Ialomița, Teleorman, Olt, Dolj, Vâlcea şi mai puțin cu zonele Braşov, Sibiu, Galați, Constanța. Câteva basme din Moldova provin de la elevi de la seminarul din Huşi. Arhiva Crețu conține însă multe texte din Moldova, notate (cu chirilice!) de seminarişti de la Huşi.

Din datele care sunt prezente la sfârşitul basmelor, deducem că rigurosul filolog Grigore Crețu şi-a îndemnat elevii să noteze numele lor, clasa în care erau şi anul, numele celor de la care au cules, localitatea şi județul, nivelul de învățătură al acestora. Reproducerea fidelă a povestirii era una din rigorile asupra căreia profesorul a atras cu deosebire atenția.

Iordan Datcu

9 789736 422577

Colecția MYTHOS

Grigore Crețu

BASME POPULARE ROMÂNEŞTI

1

COLECȚIA MYTHOS

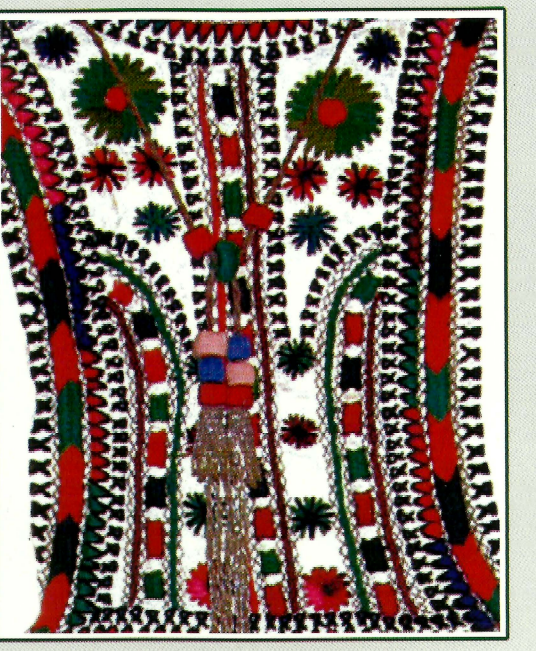

IALE

- *Cristiana Aranghelovici,* **Îndreptar ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române,** Cf. DOOM, ed. a II-a, 2005, 464 p.
- *Victor Anestin*, **Savanți și inventatori care au schimbat cursul lumii,** 288 p.
- *B. P. Hasdeu*, **Sic cogito**, legat, cartonat, 17x24 cm, 272 p.
- *I. Oprișan,* **Flori de cer albastru.** Proză pseudo-fantastică, 320 p.
- *I. Oprișan*, **În umbra morții,** roman, 368 p.
- *Teofil Simensky,* **Dicționarul înțelepciunii,** 912 p.
- *Pr. G. D. Gologan*, **Spiritismul și minunile Mântuitorului**, 336 p.
- *Helmuth Uhlig*, **Dumul mătăsii**, 288 p.
- *I. Oprișan*, **Opera literară a lui B. P. Hasdeu**, 544 p.
- *G. Popa-Lisseanu,* **Mitologia greco-romană,** I-II, 400+528 p.
- *Dan Oltean,* **Burebista și Sarmizegetusa,** 336 p.
- *Tomici Mile,* **Dicționar frazeologic al limbii române,** 1280 p.
- *Margareta Miller-Verghy*, **Vechi motive decorative românești**, 22x29,5 cm, legat, cartonat, text român/francez, ilustrații color, 336 p.
- *Paul Ștefănescu,* **Buruiana Diavolului,** 384 p.
- *Paul Ștefănescu,* **Istoria francmasoneriei române,** 416 p.
- *N. Iorga*, **Istoria lui Mihai Viteazul,** 480 p.
- *G. Popa-Lisseanu,* **Dacia în autorii clasici,** 416 p.
- **Corpusul receptării critice a operei lui M. Eminescu. Sec. XX,** vol. I, II–V, VI–IX, X–XI; XII–XIII, 352+416+400+448+448+384+400+368+400+ 384+352+416+496 p.; XIV–XVII, 336+336+304+304 p.; XVIII–XXI, 304+288+288+304 p.
- *Simeon Florea Marian*, **Nașterea, Nunta, Înmormântarea la români,** 4 vol, 320+320+ +336+432 p.
- *Ov. Papadima,* **O viziune românească a lumii,** 240 p.
- *Ov. Papadima,* **Anton Pann – cântecele de lume – și folclorul Bucureștilor,** 256p.
- *Ov. Papadima,* **Ghicitoarea. Formele ei de artă,** 400 p.
- *Gala Galaction,* **Jurnal. 1947–1953. Pagini inedite cenzurate,** 272 p.
- *Iulia Hasdeu,* **Cugetări,** 160 p.
- *Dr. Rodica Perciun,* **Tratamentul diabetului zaharat. Ghid practic,** 192 p.
- *Ovidiu Drimba,* **Studii și eseuri de literatură universală,** 464 p.
- *I. Oprișan,* **Opera lui Mihail Sadoveanu,** 448 p.
- *Tudor Pamfile,* **Sărbătorile la români,** 432 p.
- *Tudor Pamfile*, **Mitologia poporului român,** I, II, 408+408 p.
- *Gh. F. Ciaușianu,* **Superstițiile poporului român,** 336 p.
- *I. Oprișan,* **Basme fantastice românești,** I–III, 320+320+352 p.; IV t_{1-2}, 336+336 p.; V–VII, VIII–IX, 384+368+368+352+320 p.; X–XI, 416–352 p.
- *Ov. Drimba,* **Leonardo da Vinci,** 272 p.
- *Paul Ștefănescu,* **Asasinatele politice în istoria României,** 240 p.
- *Eugen Lozovan,* **Dacia sacra,** 254 p.
- *Paul Ștefănescu,* **Inițiere și mari inițiați,** 272 p.
- *Dr. Rodica Perciun,* **Diabetul zaharat,** 192 p.
- *N. Iorga,* **Neamul românesc în Ardeal și Țara Ungurească,** 448 p.
- *N. Iorga,* **Istoria românilor în Ardeal și Ungaria,** I–II, 496+320 p.
- *M. Eminescu,* **Chestiunea evreiască,** 272 p.

ÎN CURS DE APARIȚIE

- *B. P. Hasdeu*, **Pierit-au dacii? Elemente dacice în limba și cultura română**, 368 p.

BIBLIOTECA ALEPH

GRIGORE CREȚU

BASME POPULARE ROMÂNEŞTI

I

Coperta de I. OPRIȘAN

Coperta I: Cheptar înflorat (spate) din zona etnografică Bacău. Apud Emilia Pavel, *Valori etnografice românești în imagini*, 2007.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CREȚU, GR.
Basme populare românești / Gr. Crețu; ed. îngrijită de Iordan Datcu și Ion Stănculescu - București - Saeculum I.O., 2010
2 vol.
ISBN 978-973-642-255-3
Vol 1. - ISBN 978-973-642-256-0

I. Datcu, Iordan (ed.)
II. Stănculescu, Ion (ed.)

821.135.1-91-34

Editura SAECULUM I.O.
ISBN 978–973–642–255–3
ISBN 978–973–642–256–0

© Toate drepturile sunt rezervate Editurii SAECULUM I.O.

Lucrarea a apărut cu sprijinul Autorității Naționale pentru Cercetarea Științifică.

GRIGORE CREȚU

BASME POPULARE ROMÂNEȘTI

I

Ediţie îngrijită de
IORDAN DATCU şi ION STĂNCULESCU

Prefaţă de
IORDAN DATCU

Editura SAECULUM I.O.

Bucureşti, 2010

GRIGORE CREȚU ŞI COLECȚIA SA DE BASME POPULARE ROMÂNEŞTI

Etnografia şi folcloristica românească s-au îmbogățit, în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, cu o impunătoare arhivă, rezultată din răspunsurile la chestionarele lui B. P. Hasdeu şi Nicolae Densuşianu. Multă vreme aceste arhive au fost consultate, după ce au fost depuse la Biblioteca Academiei Române, de un număr restrâns de cercetători. Selecții tipărite au apărut târziu: Ion Muşlea, Ovidiu Bârlea, *Tipologia folclorului din răspunsurile la chestionarele lui B. P. Hasdeu* (Editura Minerva, 1971, 362 p.), Nic. Densuşianu, *Vechi cântece şi tradiții populare românești. Texte poetice din răspunsurile la „Chestionarul istoric" (1893–1897).* Text ales, stabilit, note, variante, indici şi studiu introductiv de I. Oprişan (Editura Minerva, 1975, LVI + 370 p.), Adrian Fochi, *Datini şi eresuri de la sfârşitul secolului al XIX-lea. Răspunsuri la chestionarele lui Nicolae Densuşianu* (Editura Minerva, 1976, LX + 392 p.); B. P. Hasdeu, *Literatură populară. Basme populare românești*, ediție de Lia Stoica-Vasilescu, prefață de Ovidiu Bârlea (Editura Grai şi Suflet – Cultura Națională, 2000), B. P. Hasdeu, *Opere*, VII, *Folclor literar*, ediție critică de I. Oprişan (Academia Română, Fundația Națională pentru Ştiință şi Artă, Institutul de Istorie şi Teorie Literară „G. Călinescu", 2001, XXI + 957 p.).

O situație specială a avut vasta colecție de folclor realizată de profesorul Grigore Crețu cu elevii săi de la Seminarul din Huşi şi de la Liceul „Matei Basarab" din Bucureşti, ea fiind predată unei arhive personale, Saint Georges. O selecție din această arhivă a apărut în 1970, la Editura Minerva, Grigore Crețu, *Folclor din Oltenia şi Muntenia*, ediție îngrijită de A. Milea şi I. Stănculescu, prefață de Ovidiu Papadima (762 p.). Selecția textelor a fost făcută în redacție de Iordan

Datcu, redactorul cărții. Structurată în secțiunile *Poezia obiceiurilor tradiționale de iarnă, Balade, Doine și cântece*, cartea însumează 905 texte, urmate de glosar, un indice de informatori și unul de culegători.

Când și-a scris prefața la volumul amintit, Ovidiu Papadima s-a bazat pe sumarul articol despre Grigore Crețu din *Enciclopedia română*, tomul al II-lea, publicată sub asupiciile Asociației pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român, de dr. C. Diaconovici (Sibiu, 1900, p. 11), „completat cu date prețioase aflate de A. Millea și I. Stănculescu de la urmașii încă în viață ai lui Grigore Crețu". Dată fiind informația biobibliografică sumară ce se știa atunci, portretul făcut de Ovidiu Papadima lui Crețu este lipsit de unele linii importante. Pentru a alcătui un portret mai bine conturat apelăm la informațiile care au apărut ulterior, în volume precum: *Scrisori către Artur Gorovei*, ediție îngrijită și introducere de Maria-Luiza Ungureanu (Editura Minerva, 1970, p. 83–84), *Documente literare*, vol. 2, ediție de Gheorghe Cardaș (Editura Minerva, 1973, p. 167–174), *Scrisori către Ion Bianu*, ediție de Marieta Croicu și Petru Croicu (vol. 2, 1975), *Scrisori către Ovid Densusianu*, vol. I, ediție, introducere, note, tabel cronologic și indici de Liviu Onu, Ileana Vârtosu și Maria Rafailă, sub redacția lui Liviu Onu (Editura Minerva, 1979, p. 225–227), *Simion Florea Marian și corespondenții săi*, ediție de Eugen Dimitriu și Petru Froicu, cuvânt înainte de Iordan Datcu (Editura Minerva, 1991, p. 110–111).

Grigore Crețu s-a născut la 25 ianuarie 1848, la Târgu Neamț, părinți fiindu-i Teodor Robu și Maria Robului, țărani originari din Ștefănești, localitate din apropierea Botoșanilor, stabiliți la Târgu Neamț ca „laboranți" la o farmacie. Tatăl său moare, de holeră, în 1847, înainte de a i se naște cel de al doilea fiu, Grigore. Murindu-le și mama, în 1863, cei doi frați – scrie Ovidiu Papadima – „au fost luați în grijă de către un binefăcător la Iași". Maria Robului se îngrijise ca ambii fii ai ei să învețe carte la școala de pe lângă Mănăstirea Neamț. Călugării de la amintita mănăstire i-au schimbat fratelui mai mare, Constantin, care avea părul creț, numele de familie din Robu în Crețu, pe care-l va purta și Grigore. Acesta a urmat – aflăm de la Gheorghe Cardaș – cursul secundar la Academia Mihăileană din Iași, unde și-a dat bacalaureatul în 1868. Aici i-a avut colegi pe Vasile Conta, Al. Lambrior, Calistrat Hogaș, Elie Baican, Gheorghe Panu, Gh. Negruți, Gh. Roiu, Petru Novleanu. După 1868, face studii universitare la Facultatea de Litere din București, unde îi este profesor, între alții, B. P. Hasdeu. Între manuscrisele lăsate de Grigore Crețu s-a aflat și unul

intitulat *Filologie comparată*. Note după cursul lui B. P. Hasdeu, redactate de Grigore Creţu (Bucureşti, 1882, 48 foi).

După 1868, este profesor de limba română şi de limba latină la seminariul din Roman şi Huşi, apoi la Liceul „Matei Basarab" din Bucureşti. Faptul că a fost membru al societăţii ieşene „Junimea" (din 1874), al Societăţii Istorice Române (fondată de Gr. G. Tocilescu în 1901) şi al Societăţii Filologice, înfiinţată de Ovid Densusianu în anul 1905, că a corespondat cu Ovid Densusianu, A. Philippide, S. Fl. Marian, Artur Gorovei, că a colaborat la publicaţii periodice precum „Convorbiri literare" (unde debutează, în noiembrie 1875, cu *Două stihuri din secolul trecut*), „Columna lui Traian", „Revista pentru istorie, arheologie şi filologie", că Alexandru Philippide ar fi voit să-l ia colaborator la *Dicţionarul limbii române*, atestă că Grigore Creţu era un cărturar care se bucura de aleasă preţuire din partea unui număr considerabil de personalităţi ale vremii. În 1872, la Huşi, se căsătorise cu fiica protopopului N. Popescu, rudă a episcopului Melchisedec.

S-a bucurat de aprecierea şi prietenia lui Ovid Densusianu. Ovidiu Papadima, în prefaţa citată, aminteşte articolul lui Grigore Creţu, *Câteva etimologii româneşti. Răspuns D-lui Ovid Densusanu*, din „Revista pentru istorie, arheologie şi filolofie" (IX, 1903) şi comentează: „Faptul de a fi ajuns în polemică cu Ovid Densusianu, departe de a atrage asupră-i mânia savantului, l-a făcut să şi-l apropie. În 1905–1907, îl aflăm pe Creţu printre membrii Societăţii Filologice întemeiată de Densusianu. În şedinţa acesteia, din 19 noiembrie, prezidată de ilustrul umanist, Gr. Creţu citeşte comunicarea *Şapte etimologii româneşti*, care se publică îndată în «Buletinul Societăţii Filologice» (I, 1905), fiind urmată de o comunicare cu aceeaşi temă, publicată în anul următor al buletinului". Tot în legătură cu relaţiile lui Gr. Creţu cu Ovid Densusianu, Liviu Onu, în notele care însoţesc cele două scrisori către acesta, una din iunie 1900 şi cealaltă din 27 decembrie 1910, amândouă expediate din strada Tunari numărul 37, cu siguranţă locuinţa din Bucureşti a lui Creţu, adaugă că, în cadrul societăţii amintite, Creţu „o vreme (din 1908) a răspuns de sectoarele: critica textelor şi filologia latină". Prin scrisoarea dintâi, Creţu i-a încredinţat lui Densusianu, pentru lectură autorizată, cartea sa, în curs de tipărire, Mardarie Cozianul, *Lexicon slavo-românesc şi tâlcuirea numelor din 1649:* „Probabil la rugămintea lui Gr. Creţu, Ov. Densusianu citeşte lucrarea în corectura de tipar. La sfârşitul prefeţei, Gr. Creţu mulţumeşte tuturor celor ce l-au ajutat în elaborarea studiului său. Primul căruia îi mulţumeşte este Ovid Densusianu: «D-l profesor universitar

Ovidiu Densusianu, care a cetit în coale mai toată lucrarea noastră, a binevoit a declara într-o scrisoare că aprobă în genere studiul introductiv, făcând rezerve speciale numai asupra mai multor etimologii din Indice şi indicându-ne, în acelaşi timp, câteva isvoare, cum este de exemplu cel citat la cuvântul *taistra*". Crețu mai dă exemple de etimologii ale lui Densusianu, care au fost „aşa de convingătoare". A rămas însă la propria sa părere în privința altor etimologii, ceea ce nu-l împiedică să-i mulțumească lui Ovid Densusianu pentru „osteneală, bunăvoință şi sinceritate".

A surprins pe mulți că eruditul paleograf, bibliograf, filolog şi istoric literar a publicat totuşi puțin: *Întâiul Praxiu sau Apostol românesc*, tipărit circa 1570 (Bucureşti, 1885, extras din „Revista pentru istorie, arheologie şi filologie", vol. V din 1885), *Codicele voronețean de I. al lui G. Sbiera (critică)* (Bucureşti, 1886, extras din revista amintită), *O nouă etimologie a numeralului românesc: o* (Bucureşti, 1888, extras din aceeaşi revistă); *Anonymus Caransebiensis, cel mai vechi dicționar român-latin (circa 1670)* (Bucureşti, 1898), extras din revista „Tinerimea română", *Mardarie Cozianul, Lexiconul slavo-românesc şi tâlcuirea numelor din 1649* (Bucureşti, 1900), *Cel mai vechi dicționar latino-românesc de T. Corbea* (Bucureşti, 1905), *Apel către tipografi, litografi, librari, anticari, legători de cărți, profesori şi studenți* (Bucureşti, 1906), *Tipografiile, xilografiile, librăriile şi legătoriile de cărți din Bârlad* (Bucureşti, 1909 şi 1910), *Tipografiile din România de la 1901 până astăzi*, în colaborare cu I. Antonovici (Bucureşti, 1910 şi 1911).

Se pot da multe explicații faptului că Grigore Crețu a tipărit puțin. Fără îndoială că şi-a spus cuvântul, în acest sens, munca sa, făcută cu temeinicie, fără grabă, fără precipitare. Nimic n-a fost mai străin pentru el decât lucrul făcut în mare grabă. Cei care l-au cunoscut i-au lăudat tocmai această îndelungă, solidă examinare a subiectului care-l preocupa. Trebuie să fi jucat, cu siguranță, un rol nefast şi lovitura pe care a primit-o din partea lui Ion al lui Gheorghe Sbiera, care nu i-a restituit un celebru manuscris, *Codicele Voronețean*, pe care Crețu l-a descoperit, în podul mănăstirii Voroneț, după ce în 1871 a participat, împreună cu Mihai Eminescu, Ioan Slavici, G. Dem. Teodorescu ş.a. la comemorarea a patru sute de ani de la sfințirea mănăstirii Putna, eveniment după care Crețu a făcut cercetări prin mănăstirile bucovinene. Sbiera i l-a cerut şi nu i l-a mai restituit. Într-o scrisoare, datată Huşi, 10 decembrie 1873, Crețu i-a scris lui Simion Florea Marian: „Dacă nu m-aş teme că te prea împovărez, te-aş ruga ca la ocaziune să

spui d-lui I. Sbiera să facă bine a-mi înapoia manuscrisul vechi bisericesc, ce i l-am lăsat numai pentru două săptămâni, iară până acuma au trecut ani". I. Sbiera a tipărit manuscrisul în anul 1885. Creţu va denunţa faptul în articolul *Codicele voroneţean de I. al lui G. Sbiera (critică)* (Bucureşti, 1886, extras din „Revista pentru istorie, arheologie şi filologie"). „Niciodată Creţu n-a putut uita această jignire adusă dreptului său" – scrie Nicolae Iorga. În fine, să amintim şi faptul că profesorul Creţu a fost împovărat cu sarcinile sale la instituţiile de învăţământ unde a funcţionat. Un excelent portret al omului de ştiinţă, cu firea sa particulară, cu calităţile sale ştiinţifice, dar şi cu necazurile sale, a scris N. Iorga, cu titlul *Un modest învăţat: Grigore Creţu*, apărut iniţial în „Neamul românesc" (1919, nr. 274), şi reluat ulterior în cel de al doilea volum din *Oameni cari au fost* (1935, p. 462–464). Îl reproducem integral:

„O notiţă prin ziare, între cele neînsemnate, cu litere mărunţele, anunţă moartea lui Grigore Creţu, şi înmormântarea lui la Bucureşti.

Creţu, pe care cea mai mare parte din cetitori nu l-au putut cunoaşte, era în adevăr un om de pricepere şi muncă în specialitatea lui. Profesor de liceu, copleşit de ocupaţiile sale la şcoală, neîndemnat şi nesprijinit de nicăiri, el a prins pentru graiul românesc în dezvoltarea lui seculară o pasiune atoatestăpânitoare. I-a închinat toată vremea sa, renunţând la orice mulţămiri obişnuite poate să dea viaţa.

Un hazard extraordinar îl făcuse să descopere acel vechi manuscript, cuprinzând *Faptele Apostolilor*, care, din al XV-lea veac încă, se aşează în fruntea momentelor limbii româneşti medievale. Editarea aşa de preţiosului text a luat-o asupră-şi un filolog bucovinean, I. Sbiera, care şi-a legat numele de *Codicele Voroneţean* (manuscrisul fusese aflat la mănăstirea Voroneţului, din Bucovina). Niciodată Creţu n-a putut uita această jignire adusă dreptului său.

A lucrat şi mai departe în acest domeniu şi în cele învecinate. Orice chestie de limbă românească îl interesa.

Se consacra pentru săptămâni şi luni întregi elucidării problemelor ce i se înfăţişau.

Vedeai bine că viaţa lui întreagă e legată de această lămurire. Mulţi ani el a fost unul dintre cei mai stăruitori oaspeţi ai Bibliotecii Academiei Române. Migălea la manuscripte cum n-a mai făcut altul. Le cetea şi le răscetea, le aducea la lumină, le observa îndelung, le străbătea, le mânca, poţi zice, cu ochii.

Era în stare să străbată mii de pagini penrtu a-şi face câteva rânduri de însemnări cu privire la un cuvânt. Şi cu ce ironie se uita la

noi, pripiții, cari ne mulțămim, în superficialitatea noastră, cu mult mai puțin și ale căror aserțiuni trebuie privite totdeauna numai cu îndoiala criticei!

Se pare că pregătea o lucrare mai întinsă, dar subiectul nu vroia să-l spuie nimănui. Trăind așa singuratec, în familia sa, între cărțile sale, în mijlocul notelor sale, ajunsese mizantrop. Abia răspundea la ce-l întrebai, și în fiecare vorbă parcă bănuia intenția de a descoperi secretele lui, de a împiedica astfel marea răzbunare pe care înțelegea să și-o ia cândva, contra celor cari nu-l băgaseră în samă și nu-l făcuseră măcar membru corespondent al acelei Academii pentru care editase, comentându-l îndelung, dicționarul slavon al lui Mardarie Cozianul.

Ceea ce a scris e cinstit și solid. Un autodidact nu putea da mai mult; un om cu școală n-ar fi putut aduce atâta dragoste. Din când în când știința noastră filologică tot va întâlni pe Grigore Crețu.

La el acasă trebuie să fi rămas o bogată colecție de manuscripte.

Ele nu trebuie să se risipească. Acei cari se vor folosi de ele nu vor trebui să uite însă omul pe care cu o nesfârșită iubire le-a adunat ca să li închine toate zilele unei harnice vieți modeste".

După acest splendid portret, care este pagina cea mai frumoasă și mai dreaptă care s-a scris despre Grigore Crețu, am avut surpriza să citim în cartea lui N. Iorga, *Istoria literaturii românești, Introducere sintetică* (București, 1929), următoarele în legătură cu *Codicele Voronețean:* „mai avem și așa-numitul *Codice Voronețean*, anume părțile din Scriptură din Voroneț tipărit de răposatul Sbiera, deși descoperit de un modest diletant din București, profesorul Crețu, care avusese naivitatea să creadă că descoperirea i-ar da dreptul și la publicare". Să menționăm, ca un contrapunct la opinia de mai sus a lui N. Iorga, că Nicolae Cartojan, în *Istoria literaturii române vechi*, vol. I (1940) îl nominalizează pe descoperitorul *Codicelui Voronețean* fără să facă aprecieri dacă el avea sau nu avea dreptul să-l publice. Că Grigore Crețu era îndreptățit să tipărească manuscrisul pe care îl descoperise stă mărturie și manuscrisul inedit, însumând 800 de foi, pe care-l menționează Gh. Cardaș, în volumul său *Documente literare*, 2 (1973, p. 173), alături de alte manuscrise rămase nepublicate ale aceluiași. Nu se înșelase N. Iorga scriind că după Crețu au rămas multe manuscrise.

Un alt elogiu al scrupulosului cercetător Crețu l-a notat canonicul Ion Micu Moldoveanu, strălucită personalitate a Blajului, într-o scrisoare către Ion Bianu, din 6 noiembrie 1905: „Este în adevăr un om cu multă stăruință. Daună numai că de multe [ori] prădează timpul pre lucruri netrevnice. D. e[xemplu], etatea dicționarului Corbea este

deplin cunoscută din notele scrise pre el. Cu toate acestea, d. Creţu cinci zile a consumat spre studierea şi descoperirea filigranelor hârtiei, pre care e scris acel dicţionariu". Să precizăm că în lista manuscriselor rămase de la Greţu, Gh. Cardaş a menţionat şi pe acesta: Teodor Corbea, *Dictiones latinae cum valachico interpretatione* (Bucureşti, 1700). „Copia fidelă – scrie Cardaş – a manuscrisului nr. 46 din Biblioteca centrală de la Blaj".

„Din când în când – anticipa Nicolae Iorga – ştiinţa noastră filologică tot va întâlni pe Grigore Creţu". Avem argumente să susţinem că şi folcloristica îl va aminti. Începutul acestei recunoaşteri l-a făcut antologia *Folclor din Oltenia şi Muntenia* (1970), în prefaţa căreia Ovidiu Papadima scria, între altele: „ne aflăm în faţa unei arhive folclorice şi etnografice de o extindere şi diversitate uriaşă, ale cărei texte iniţiale poartă girul autenticităţii; în sensul că nici culegătorii, nici îndrumătorul ei nu au operat niciun fel de modificări. Autenticitatea aceasta este relativă, totuşi, deoarece copiii au lucrat pe cât îi ajuta priceperea lor de elevi ai claselor inferioare, confundând adesea literatura populară cu tiparul, uneori din sinceră nelămurire, alteori şi din dorinţa de a-l impresiona prin cantitate pe profesor, în vederea obţinerii unei note mari, sau a salvării de sub ameninţarea unei iminente corigenţe. Indiferent însă de mijloacele pe care le folosea pentru a anima hărnicia elevilor săi în adunarea folclorului el a reuşit să trezească în mulţi dintre ei un adevărat entuziasm. De pe urma multora au rămas astfel numeroase caiete, conţinând adesea texte populare de mare valoare". Constatare care se verifică – adăugăm noi – prin prezenta antologie de basme populare, culese de aceiaşi elevi. Cu precizarea că în culegerea basmelor dificultăţile întâmpinate de ei fiind mai mari.

I. Oprişan, în recenzia despre antologia din 1970, apreciind „vasta şi interesanta colecţie" se asociază opiniei lui Ovidiu Papadima, spunând că antologia amintită „egalează şi uneori chiar întrece din punct de vedere artistic valoarea pieselor de rezistenţă ale colecţiilor G. Dem. Teodorescu, Grigore Tocilescu, Jarnik-Bârseanu etc." I. Oprişan apreciază, de asemenea, că „prin vechimea, amploarea şi valoarea ei artistică, arhiva lui Grigore Creţu are o însemnătate deosebită pentru folcloristica română". (*La hotarul dintre lumi. Studii de etnologie românească*, Saeculum I.O., 2006, p. 272–275). Ovidiu Bârlea, în *Istoria folcloristicii româneşti* (Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1974, p. 313–315), opinează: „Antologia din colecţia Creţu e preţioasă prin dezvăluirea repertoriului folcloric de la sfârşitul secolului trecut. Ea pune în lumină variante din judeţele necercetate

până atunci, sau explorate doar în fugă, completând tabloul cunoaşterii folclorice a acestei provincii". Cei trei comentatori au semnalat ceea ce au socotit că aduce nou antologia, raritățile din unele secțiuni ale ei.

Ne întâlnim, şi în această antologie de basme populare, cam cu aceeaşi arie geografică, cu județele Ilfov (inclusiv Bucureşti), Argeş, Dâmbovița, Prahova, Ialomița, Teleorman, Olt, Dolj, Vâlcea şi mai puțin cu zonele Braşov, Sibiu, Galați, Constanța. Câteva basme din Moldova provin de la elevi de la seminarul din Huşi. Arhiva Crețu conține însă multe texte din Moldova, notate (cu chirilice!) de seminariști de la Huşi.

Din datele care sunt prezente la sfârşitul basmelor, deducem că rigurosul filolog Grigore Crețu şi-a îndemnat elevii să noteze numele lor, clasa în care erau şi anul, numele celor de la care au cules, localitatea şi județul, nivelul de învățătură al acestora. Reproducerea fidelă a povestirii era una din rigorile asupra căreia profesorul a atras cu deosebire atenția. Este ilustrativă în acest sens precizarea pe care a făcut-o elevul I. E. Kiritzescu, din clasa I (iunie 1896) după *Basmul cu fata morarului:* „întocmai după povestirea şi stilul lui Stan al lui Miai, din Goleştii Badei, jud. Muscel".

Câțiva elevi de la Liceul „Matei Basarab" ai lui Grigore Crețu, precum George Topîrceanu, Virgil Cioflec şi Dimitrie Nanu, prezenți în arhiva de folclor a profesorului cu creații populare culese de ei, cel mai harnic fiind G. Topîrceanu, cu şase caiete, au devenit scriitori. Poetul Dimitrie Nanu îşi va aminti de profesorul său în *Mărturisiri* (din „Revista Fundațiilor Regale", an. IX, 1942, nr. 6, p.), nu în ipostaza acestuia de colecționar de folclor, ci în aceea de profesor de limba română, interesat să descopere talente. Referindu-se la modelarea în timp a fondului său literar, Dimitrie Nanu scrie: „Modelarea acestuia din urmă s-a făcut la început de ucenicia la care ne supunea în clasă profesorul de limba română Grigore Crețu. El ne da să facem compoziții în care să ne transcriem sub formă de jurnal intim impresiile vieții noastre, în timpul vacanțelor. Aceste încercări literare erau cu dragoste citite şi cercetate de profesor, foarte bucuros dacă la o clasă de optzeci de elevi găsea unul, doi care dau nădejdea să fie o stofă de viitor scriitor. Frazele de prisos erau însemnate cu roşu, cele mai fericite cu albastru. La sfârşit o caracterizare scurtă care îți deştepta spiritul autocritic pentru viitoarele încercări".

Deducem, parcurgând întregul inventar al secțiunii prozei populare din arhiva Grigore Crețu, că acesta şi-a îndemnat elevii să noteze texte specifice folclorului nostru, tradiții specifice românilor, să

nu recurgă la texte tipărite. Îndemn care n-a fost respectat de unii, care au prezentat caiete cu texte precum: *Basmul cu califul cocostârc, Basmul cu Aladin cel frumos, Basmul cu cămila împăratului, Basmul cu Ivan Turbincă, Basmul cu paşol na turbincă, Basmul cu Halima sau O mie şi una de nopţi, Basmul cu Ali şi Cosma, Basmul cu Jean, Basmul cu Filerot şi Antusa, Basmul cu Alibaba, Povestea unui om leneş* – după Ion Creangă, *Basmul cu sarea în bucate* – după Petre Ispirescu, *Poveste cu balaurul şi vulpile*, din limba franceză, *Poveste despre preaînţeleptul Arghir şi nepotul său Anadan, Basmul cu Grisalcis* (?) (dintr-o carte), *Basmul cu Nastratin Hogea, Basmul cu un vânător* (făcut de culegător). Nu lipsesc, deci creaţii ale unor elevi, la care mai adăugăm un basm despre Ur şi Of (ms. 1151), *Poveste cu zmeul cel groaznic* (compus de elevul Papazopol Vasile). Şi în alte categorii ale prozei întâlnim texte preluate din surse străine: *Tradiţie despre oratorul Demostene, Tradiţie despre un mare orator german.* Unele texte trezesc suspiciunea de neautenticitate, de preluare după calendare şi ziare ale vremii, fiindcă nu sunt menţionate sursele, nu sunt menţionate numele informatorilor. Astfel, cele două texte, unul intitulat *Basmul cu tinereţea fără bătrâneţe* (ms. 4940) şi altul *Basmul tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără moarte* (pachet XXIII), fără numele informatorilor, sunt evidente preluări după celebrul basm unicat din colecţia lui Petre Ispirescu.

Arhiva Grigore Creţu este foarte bogată. Un inventar al prozei populare din cadrul ei, alcătuit de Ion Stănculescu, la cererea noastră, după 1970, pe care intenţionam să-l tipărim la sfârşitul unui proiectat volum de basme, inventar intitulat *Bibliografia prozei epice (Basme, povestiri, legende, tradiţii, anecdote, snoave, povestiri despre obiceiuri şi credinţe populare)*, însumează aproape 400 de pagini A4 Câteva cifre sunt concludente pentru bogăţia colecţiei: în zece din cele cincizeci şi şase de pachete sunt 1116 basme; primele douăzeci de pachete sunt constituite din o mie cinci sute de manuscrise.

Ovidiu Papadima a constatat că Grigore Creţu n-a publicat studii şi articole despre folclor, n-a scris nimic despre colecţia sa, n-a lăsat vreo mărturie privind intenţiile pe care eventual le avea în legătură cu valorificarea ei.

Putem să aducem unele nuanţe în privinţa aceasta. N-a scris, este adevărat, despre colecţia sa şi nici nu şi-a destăinuit intenţia de a o fructifica în vreun fel. N-a păstrat însă taină asupra colecţiei sale, folclorişti de seamă ştiau de existenţa ei. Mai mult decât atât, Grigore Creţu a oferit texte din ea, când i s-a cerut. Astfel, i-a trimis lui Simion

Florea Marian, pentru lucrarea acestuia *Insectele în limba, credințele și obiceiurile românilor*, studiu folcloristic (București, 1903), scurte legende și definiții populare ale libelulei (Libellula depressa L.), din Călțuna-Ilfov, Piatra, jud. Neamț, Săpata de Jos (Argeș), București, Valea cu Apă (Gorj), Fundenii Doamnei (Ilfov), Bolintin din Vale (Ilfov), Cloșani (Mehedinți), Vierșani (Gorj), Lița (Teleorman) și Vârtej (Ilfov). S. Fl. Marian a menționat, de fiecare dată, că informațiile provin din colecția Grigore Crețu.

Și antologia de lirică populară, publicată în 1970, și cele două volume de basme populare pe care le publicăm acum, datorează mult pasiunii cu care s-a aplecat asupra arhivei Grigore Crețu pensionarul Ion Stănculescu. S-a născut la 4 ianuarie 1899 în comuna Leu, din județul Dolj, și-a făcut studiile secundare la Turnu Măgurele (până în 1920) și pe cele de drept și litere la Iași, unde și-a luat licența în drept și filozofie (1924) și pe cea în litere (1925). A fost magistrat până în anul 1949. A fost căsătorit cu o soră a scriitorului Cezar Petrescu. Atracția față de arhiva de folclor a lui Grigore Crețu a fost pentru Ion Stănculescu firească, el însuși fiind autorul unei mici colecții, alcătuită din 160 de balade, jurnale orale, doine, cântece și strigături, culese, între anii 1921 și 1922, din comunele doljene Leu, Bratovoești și Ghindeni, apărută, în 1968, în cel de al treilea volum al seriei *Folclor din Oltenia și Muntenia*, p. 408–537. S-a stins din viață la 7 ianuarie 1981 la București.

E de așteptat că un bun cercetător, dublat de un editor versat, se va dedica cercetării adâncite a arhivei Grigore Crețu, una din cele mai mari din câte avem de la sfârșitul secolului al XIX-lea. Va găsi în pachetele ei, dincolo de molozul inevitabil, dincolo de textele luate aidoma din calendare, din presa vremii, numeroase texte demne de a fi scoase la lumină. Truda îi va fi răsplătită acestui dorit cercetător, care va descoperi alte numeroase basme populare, ca și tradiții populare, obiceiuri, o paletă largă de legende, de tradiții populare despre sfinți, despre domnitori (Neagoe Basarab, Constantin Brâncoveanu ș.a.), despre cetăți (cetatea Deva ș.a.), despre evenimente istorice (luarea Plevnei ș.a.), despre mănăstiri și biserici (Curtea de Argeș, Plumbuita, Țigănești ș.a.), despre figuri legendare (Baba Dochia ș.a.), despre numeroase sate, despre munți, dealuri, movile, despre păsări ș.a.

O mare arhivă, care așteaptă să fie minuțios prospectată.

Iordan DATCU

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

În anul 1970 a apărut, la Editura Minerva, volumul Grigore Crețu, *Folclor din Oltenia şi Muntenia*, ediție îngrijită de A. Millea şi I. Stănculescu, prefață de Ovidiu Papadima, 762 p. Pe pagina a doua, într-o casetă, se menționează: „Selecția poeziilor populare a fost făcută în redacție de Iordan Datcu". Antologia aceasta de poezia obiceiurilor tradiționale de iarnă, balade, doine şi cântece, în total 905 texte a apărut în seria *Folclor din Oltenia şi Muntenia. Texte alese din colecții inedite*, vol. V.

Convins de importanța vastei colecții a lui Grigore Crețu, i-am solicitat lui Ion Stănculescu să pregătească şi o antologie de basme populare. Cu o răbdare demnă de laudă şi cu pricepere, Ion Stănculescu, atunci pensionar, a copiat, pe 900 de pagini, format A4, peste 150 de basme. Am păstrat la mine, vreo 35 de ani, manuscrisul său, ordonat, perfect lizibil. Demersurile noastre repetate, la Editura Minerva, de a fi acceptată editarea antologiei n-au avut succes, motivul principal fiind amploarea selecției.

Abia acum, grație distinsului editor I. Oprişan, care are un dezvoltat simț al valorilor şi care vădeşte o aplecare particulară spre basmul popular românesc (a tipărit, până acum, din propria sa colecție, 11 volume) apare antologia lui Ion Stănculescu.

Menirea mea a fost de a îngriji textul şi de a scrie o introducere.

Am păstrat ordinea basmelor existentă în manuscrisul lui Ion Stănculescu.

Procedând la compararea variantelor din colecția lui Grigore Crețu cu principalele colecții de basme populare româneşti apărute până la 1900, am constatat unele prelucrări aidoma din colecții ca aceea a lui Dumitru Stăncescu şi aceea a lui I. C. Măldărescu şi le-am eliminat.

Nu este exclus să fi rămas texte preluate din surse tipărite, pe care noi nu le-am depistat.

Iordan DATCU

BASMUL AMBROZIE, FECIOR DE ÎMPĂRAT

A fost odată ca niciodată, când poveştile pe la noi pe la poartă treceau şi luai şi eu una de coadă şi o dădui în ogradă şi nu sunt tocmai de când poveştile, ci sunt mai dincoace cu două-trei conace, de când se potcovea purecele la picior cu nouăzeci şi nouă ocale de fier şi sărea în sus şi i se părea uşor. Era un împărat şi avea oi multe şi ţinea oile la curte. În toată dimineaţa ciobanii se luau la luptă şi se trânteau, şi avea împăratul şi un flăcău, pe care îl chema Ambrozie, şi într-o zi s-a luat el la luptă cu băiatul unei găinărese şi s-au luptat până ce l-a ostenit el pe acela şi s-a dus găinăreasa la el şi i-a zis:

– Ambrozie, fecior de împărat, ce te lupţi aşa cu băiatul meu? Du-te mai bine de te luptă cu Ghinariu-Alb. Du-te la taică-tău şi cere-i hainele cu care a fost el îmbrăcat ca ginere şi calul şi sabia lui din tinereţe şi să te îmbraci cu ele şi să te duci la Ghinariu Alb să te lupţi.

Şi el s-a dus şi i-a spus lui tată-său:

– Tată, mie mi s-a arătat în vis să vin să-ţi cer să-mi dai hainele în care ai fost îmbrăcat ca ginere şi sabia şi calul din tinereţe.

– De unde să ţi le dau, dacă nu le mai am? i-a zis tată-său. Calul a murit de mult, iar hainele şi sabia or fi pe undeva prin pod sfărâmate.

– Eu nu am zor că a murit calul. Să mi-l arăţi aşa mort, adică unde sunt aruncate oasele lui, iar hainele şi sabia să mi le dai aşa cum sunt. Şi s-a dus tată-său cu el şi i-a arătat oasele calului de dinvale de coşeri şi s-a suit pe urmă împăratul în pod şi a dat jos hainele şi sabia. Şi-a îmbrăcat băiatul hainele şi a luat sabia care era ruginită şi s-a dus de a adunat la un loc toate oasele calului şi pe urmă a făcut semne în trei părţi cu sabia şi deodată calul s-a întrupat la loc cum fusese de mult, hainele de pe el s-au făcut ca noi, iar sabia strălucea ca sfântul soare. A încălecat pe cal şi s-a dus la tătă-său şi i-a zis:

– Apoi de acuma, tăicuţule, rămâi sănătos, că eu plec în calea

mea. A încins pe urmă sabia şi cu sabia aia ce gândea izbândea şi a plecat înspre Ghinariu-Alb. A mers un an pe drum până a ajuns la el. Când a ajuns acolo a descălecat şi a pus calul în grajd lângă a lui Ghinariu-Alb. Pe urmă a intrat în palat şi-a văzut că era acolo un paloş atârnat într-un cui şi paloşul mereu se zbătea când intra un străin acolo, ca să dea de veste.

Intrând acolo, el s-a descins de sabie şi a atârnat-o în alt cui, iar Ghinariu-Alb dormea liniştit. Atunci s-a culcat şi băiatul lângă dânsul şi a adormit şi el. Ghinariu-Alb s-a trezit mai înainte şi s-a mirat văzând un om culcat lângă el. S-a uitat la paloş, s-a gândit puțin şi apoi a poruncit paloşului să stea, să nu se mai zbată, şi a zis:

– Cum el nu m-a tăiat pe mine când m-a găsit dormind, nici eu nu trebuie să-l tai pe el. Lasă-l să se trezească şi să vedem cine e şi ce caută.

Când s-a trezit, a făcut Ghinariu cafele şi au băut şi s-au întrebat unul pe altul cine sunt şi pe urmă au plecat la plimbare. S-a uitat feciorul de împărat în sus şi a văzut un nor negru ca păcura şi l-a întrebat pe Ghinariu-Alb ce o fi însemnând, frate, norul ală.

– Asta este o oaste care vine la mine să mă bat cu ea, a zis Ghinariu-Alb.

– Dar ce putere ai dumneata, când o veni oastea aia să te baţi cu ea?

– Eu tai cu sabia până îmi ajunge sângele la gât, dar tu?

– Şi eu tot aşa, zise feciorul de împărat. la să-mi dai mie voie să mă vâr între ei şi să mă lupt cu ei.

– Vârâ-te şi luptă-te, zise Ghinariu.

Nu sfârşiseră bine vorba şi a şi ajuns la ei oastea aia. El s-a încins atunci cu sabia, s-a vârât repede între ei, a scos sabia şi s-a învârtit de trei ori roată împrejur şi i-a tăiat pe toți duşmanii, şi a rămas numai un arap, şi ăluia i-a scos un ochi şi l-a trimes la împăratul lui să spuie ca să trimeată oaste mai multă dacă vrea să se bată cu el. Şi s-a dus ăla îndărăt şi l-a văzut împăratul lui şi l-a întrebat ce este. El i-a spus că a venit o limbă spurcată pe moşiile lor şi s-a învârtit de trei ori împrejur, şi i-a tăiat pe toți, şi-a zis să trimeată oaste mai multă dacă vrea să se bată cu el. A doua zi, a ieşit iar Ghinariu-Alb şi cu Ambrozie fecior de împărat la preumblare şi iar s-a uitat Ambrozie în sus şi a zărit un nor roşu ca focul şi l-a întrebat pe Ghinariu-Alb:

– Ce nor o fi ăla aşa roşu ca focul, frate-meu, care vine încoace spre noi aşa de repede ca o vijelie?

– Aia e iar o oaste, care vine la mine ca să mă lupt cu ea.

– Şi când vine oastea aia ce putere ai ca să te lupți cu ea?

– Tai cu sabia până îmi ajunge iar sângele la gât, pe urmă mă sui călare şi tai până îmi ajunge iar sângele la gât, dar tu ce putere ai?

– Şi eu tot aşa putere am, spuse Ambrozie, şi atunci să-mi dai mie voie să mă lupt cu ei şi să-i tai pe toţi.

– Du-te şi te vâră între ei.

Nu sfârşiseră vorba bine şi oastea cea roşie a fost în faţa lor.

Ambrozie s-a încins cu sabia şi s-a dus repede între ei, a scos-o şi s-a învârtit de şase ori roată împrejur şi i-a tăiat pe toţi, şi a mai rămas un arap, şi ăluia i-a scos un ochi şi i-a tăiat nasul, şi l-a trimes îndărăt, să spuie ca să trimeată altă oaste mai mare, dacă vor să se lupte cu el. Când l-au văzut zmeii de la împărăţia lui, l-au întrebat ce s-a întâmplat şi el le-a răspuns că acolo pe moşiile lor a venit o limbă spurcată şi i-a tăiat pe toţi, şi pe el l-a trimes îndărăt schilodit, să spuie să trimeată oaste mai multă, să nu mai umble cu fleacuri, dacă vor să se bată cu el.

A treia zi, au trimes ei încă de trei ori atâta oaste şi Ambrozie fecior de împărat, care ieşise iar la preumblare cu Ghinariu-Alb, s-a uitat în sus şi a văzut un nor mare şi alb şi-a întrebat ce este norul ăla, şi Ghinariu-Alb i-a spus că este o altă oaste care vine să se bată cu el.

– Şi ce putere ai dumneata ca să te baţi cu ea, îl întrebă Ambrozie.

– Eu tai cu sabia până îmi ajunge sângele la gât, apoi mă sui pe cal şi mai tai iar până îmi ajunge sângele la gât şi după asta mai multă putere nu am, dar tu ce putere ai?

– Eu tai cu sabia până îmi ajunge sângele la gât, apoi mă sui pe cal şi tai până îmi ajunge iar sângele la gât, şi dacă mai sunt de tăiat mă ridic în picioare pe cal şi tai până îmi ajunge iar sângele la gât, aşa că să-mi dai tot mie voie să mă lupt cu ei.

Ghinariu i-a zis să se ducă şi el şi-a luat sabia, şi a intrat între ei, şi s-a învârtit de zece ori roată împrejur şi i-a isprăvit de tăiat. A mai rămas un arap şi l-a întrebat cine sunt ăia care trimet oştile astea ca să le taie el, şi arapul i-a spus că sunt trei zmei fraţi. Ambrozie i-a scos apoi un ochi, i-a tăiat nasul şi i-a tăiat şi o ureche şi l-a trimes îndărăt, să spuie să mai trimeată oaste, şi a zis arapul că oaste nu mai au de unde să trimeată. Şi s-a dus arapul la zmeii lui şi l-au întrebat ce mai este, iar el le-a răspuns că o limbă spurcată a intrat pe moşiile lor şi s-a învârtit de zece ori cu sabia şi a tăiat toată oastea, şi ăla l-a trimes să le spuie să mai trimeată altă oaste, dar el le-a răspuns că nu mai au de unde.

După asta, Ghinariu-Alb şi Ambrozie fecior de împărat au încrucişat săbiile şi s-au îmbrăţişat şi s-au făcut fraţi de cruce. Pe urmă Ambrozie, fecior de împărat, a scos şi a dat lui Ghinariu-Alb o batistă albă şi i-a zis:

– Ia, frate, batista asta şi când s-o roşi să ştii că eu sunt mort, căci acuma eu plec de aici. Apoi el a încălecat şi s-a dus la zmeii care

trimeseseră oştile. Acolo a găsit numai pe fata lui Verde-Împărat, robită de zmei de cinci ani şi s-a dat în vorbă cu ea întrebând-o:

– Unde sunt împărații ăştia ai zmeilor?

– Sunt plecați la vânătoare, răspunse fata.

– Dar se poate să zăbovească mult?

– Ba nu, trebuie să vie, fiindcă se apropie nămiaza şi vin la mâncare.

– Dar ce putere au ei atunci? întrebă Ambrozie.

– Aruncă buzduganul de la trei mile de loc şi buzduganul loveşte în poartă, din poartă în uşă şi se suie apoi pe masă, se învârteşte de trei ori şi se pune în cui singur, şi atunci trebuie să fie mâncarea gata, nici cladă, nici rece.

Când au isprăvit vorba, a şi venit buzduganul şi a izbit în poartă, a lovit uşa, s-a suit pe masă şi s-a învârtit de trei ori, şi când era să se puie în cui l-a luat Ambrozie fecior de împărat şi l-a azvârlit de şase mile îndărăt. Zmeii văzându-l că a trecut îndărăt pe deasupra lor, mult mai departe, s-au mirat şi au zis:

– Oare cine să fie? Că de nimeni nu ne temem, numai de Ambrozie fecior de împărat, da' când a avut vreme să crească şi să ajungă pe aici? După asta s-au întors şi au luat buzduganul subțioară şi au venit cu el la palat. Acolo au găsit pe Ambrozie fecior de împărat preumblându-se şi i-au zis:

– Bine ai venit, fecior de împărat!

– Bine ați venit şi voi, câini de zmei!

– Ei, ce zici, fecior de împărat? Vrei în săbii să ne tăiem, ori în luptă să ne luptăm?

– Mai bine hai la luptă, că e mai dreaptă şi de la Dumnezeu lăsată.

Şi s-a luat Ambrozie la luptă cu zmeul cel mai mare şi l-a trântit zmeul pe Ambrozie de a intrat în pământ până la glezne. Şi a ieşit Ambrozie din pământ şi l-a trântit pe zmeu de a intrat în pământ până la genunchi şi a luat sabia şi i-a tăiat capul. Pe urmă s-a luat la luptă cu zmeul ăl mijlociu şi l-a trântit zmeul pe Ambrozie de a intrat în pământ până la genunchi, şi a ieşit Ambrozie din pământ şi l-a luat pe zmeu şi l-a trântit o dată de a intrat zmeul în pământ până la brâu, şi a luat repede sabia şi i-a tăiat capul. Apoi s-a apucat de luptă cu zmeul ăl mic şi l-a trântit pe Ambrozie fecior de împărat de a intrat în pământ până la brâu, dar Ambrozie a ieşit din pământ şi l-a apucat pe zmeu şi l-a trântit de l-a băgat în pământ până la grumaz şi a luat sabia şi i-a tăiat şi lui capul. După asta, s-a dus şi a întrebat-o pe fata lui Verde-Împărat de unde aveau ei atâta oaste de trimeteau mereu împotriva lui Ghinariu, şi ea a zis:

– Apoi eu îi făceam.

– Şi cum îi făceai?

– Dădeam o dată cu vătala şi făceam o sută de soldaţi îmbrăcaţi şi înarmaţi.

– Da' pe tine cum te cheamă, fetico?

– Pe mine mă cheamă Catrina.

– Mai ai tu vreo soră?

– Mai am o soră.

– Da unde e aceea?

– E la Catrin Blajin, robită de nouă ani.

– Şi cum o cheamă pe sora aceea?

– Draga de Nastasia.

Pe urmă Ambrozie a luat fata şi s-a dus cu ea la Ghinariu şi i-a zis:

–Uite, frate, am adus pe fata asta. Tu să stai aici cu ea şi eu îţi mai las batista asta, şi când oi vedea că s-a roşit colţul batistei tu să te cununi cu fata asta.

Apoi a încălecat şi a plecat să meargă la Catrin Blajin şi a mers el drum până a ajuns la Sf. Duminecă şi a bătut în uşă, şi Sf. Duminecă i-a zis că dacă e om bun să vie în chiliuţa ei, iar dacă e om rău să se ducă mai afund de unde a venit, că ea are o căţea cu dinţii de oţel şi cu măselele de criţă şi când i-o da drumul îl face ferfeniţă. Atunci el s-a băgat în chiliuţă şi Sf. Duminecă i-a zis:

– Cum umbli tu, tânărule, pe aici, că pe aici nu umblă nici pasăre măiastră, darămite om pământean?

– Nevoia m-a adus, măicuţă, răspunse el.

– Spune-mi ce nevoie?

– Nu cumva ai auzit de Catrin Blajin?

– Nu e departe, e aproape de aici, dar ce cauţi la el?

– Mă duc s-o scap şi s-o iau pe draga de Nastasia.

Ea i-a zis să se ducă, arătându-i drumul, şi când a ajuns el acolo draga de Nastasia tocmai se pregătea să se ducă la biserică, că era duminecă şi când s-a îmbrăcat avea soarele pe piept şi luna pe spate şi luceferi pe umeri. Când a intrat Ambrozie în curte, ea tocmai ieşea şi s-au întâlnit şi i-a sărutat el mâna şi ea pe a lui, şi i-a spus de ce a venit şi a întrebat-o unde se duce.

– Mă duc la biserică, i-a răspuns ea şi i-a dat cheile arătându-i pe unde să umble până se întoarce ea. I-a arătat toate frumuseţile din palat şi i-a spus că într-o odaie să nu umble, că acolo n-ar vedea nimic frumos, ci numai o mare urâciune. Acolo era Catrin Blajin legat şi ferecat cu lanţuri de fier de draga Nastasia. Pe urmă ea s-a dus şi el a rămas şi s-a

mai preumblat prin toate odăile şi nu s-a lăsat până nu s-a dus şi a descuiat şi odaia unde era legat Catrin Blajin, şi acela când l-a văzut i-a zis:

– Ambrozie, fecior de împărat, du-te de adă-mi o cofă de apă, că ți-oi face şi eu vreun bine vreodată. Şi el s-a dus şi i-a adus o cofă cu apă, şi când a băut-o s-a umflat şi a plesnit un lanț cu care era legat.

– Te rog du-te şi mai adu-mi o cofă, i-a zis Catrin Blajin.

El i-a mai adus o cofă de apă şi când a băut-o a mai plesnit un lanț.

– Încalte fă-ți pomana deplin şi mai adu-mi una, a zis iar Blajin.

El i-a adus şi a treia cofă cu apă şi când a băut-o s-a umflat şi a rupt şi al treilea lanț. Pe urmă a ieşit Catrin Blajin afară şi el avea o lățime în frunte de şapte palme şi spinarea de şaptesprezece palme şi s-a dus îndată la bărbier şi apoi la baie, şi a venit îndărăt şi s-a îmbrăcat.

A venit şi draga de Nastasia şi i-a zis lui Ambrozie:

– I-ai dat drumul, de acum pe mine nu mă mai iei de aici.

Şi a venit Catrin Blajin şi s-au aşezat la masă câteşitrei. După ce au mâncat, el i-a zis:

– Tu ai venit s-o iei pe draga de Nastasia, dar de acum n-ai să poți s-o mai iei. Eu mă îndur de tinerețele tale şi mă gândesc la binele ce mi-ai făcut şi te iert, altfel te-aş omorî. Şi s-a dus Ambrozie la Sf. Duminecă şi a stat până a doua zi şi a doua zi a încălecat şi a venit îndărăt, şi Catrin Blajin era dus la vânătoare, şi a găsit-o pe draga de Nastasia singură şi a vrut s-o ia. Ea însă i-a zis:

– Nu mă mai lua degeaba, că ne ajunge şi ne aduce îndărăt.

– Ambrozie n-a vrut s-o asculte şi a luat-o. Avea însă Catrin Blajin un cal cu trei picioare, care era năzdrăvan, şi cum a simțit că ei au fugit a nechezat tare de a auzit stăpânu-său şi a venit repede la el zicând:

– Ce ți-e, câine de cal, mânca-ți-ar câinii carnea, de nechezi aşa de tare? Şi calul i-a răspuns:

– Ce să fie? A luat-o pe draga de Nastasia şi-a fugit cu ea.

– Da' mai e timp de mâncat şi de băut? Ce zici?

– E destul timp şi de mâncat şi de odihnit.

A mâncat el şi s-a odihnit, pe urmă a încălecat şi a pornit după Ambrozie şi repede l-a ajuns, şi a luat pe draga de Nastasia, iar lui i-a spus să nu mai vie, că îl omoară. În ziua următoare, el s-a dus iarăşi şi a găsit-o pe draga de Nastasia singură şi i-a spus să-l întrebe pe Catrin Blajin de unde are el calul ăla cu care l-a ajuns aşa de repede. Pe urmă s-a întors iar la Sf. Duminecă. Când a venit Catrin Blajin la masă, Nastasia l-a întrebat deodată:

– Da de unde ai, dragă, calul ăsta cu trei picioare, care merge aşa repede?

El i-a tras o palmă şi i-a spus să nu-l mai ispitească cu astfel de întrebări, dar ea nu s-a lăsat şi i-a zis:

– Vezi, dragă, nu vrei să-mi spui, dar mâine când ai să vii la masă ai să mă găseşti spânzurată. Îți place?

Atunci el s-a înduplecat şi i-a spus:

– Calul e de la Baba Răcoare, de pe celălalt tărâm. Cine s-o găsi să se ducă până acolo poate afla pe fratele calului ăstuia şi când o veni cu el te poate lua pe tine, că nu pot să-l ajung. Şi cine s-o duce să-l ia trebuie să aibă cu el şi o traistă cu pâine, ca s-o dea la vama când o veni îndărăt, că al meu de-aia are numai trei picioare, că i-a luat unul la vamă, că n-am avut să dau pâine.

A venit a doua zi Ambrozie şi ea i-a zis:

– Să te duci pe tărâmul celălalt la Baba Răcoare, că acolo este, în fundul coşarului, un cal cu douăsprezece picioare şi douăsprezece aripi şi să vii cu el, că pe ăla nu-l mai poate ajunge. Şi să iei şi o traistă cu pâine, ca să dai la vamă, că altfel nu-l poți aduce.

Şi atunci el a plecat să se ducă pe tărâmul celălalt. Pe drum a dat de un lup care cu un ochi râdea şi cu altul plângea, şi l-a întrebat:

– Dar ce ți-e, lupule, de râzi cu un ochi şi cu celălalt plângi?

– Ce să-mi fie? Cu un ochi mă bucur că poate îmi vei folosi şi cu celălalt plâng că poate m-oi omorî.

Dar ce vrei să-ți fac eu ție, ca să-ți fiu de folos?

– Să iei o cârpă şi să-mi legi rana asta de la picior, care nu mă lasă să merg. Şi el îndată i-a legat laba cu o cârpă şi lupul i-a zis:

– Când oi avea vreun rău, vreun necaz, să te gândeşti la mine şi eu te voi ajuta.

S-a dus el mai departe şi a găsit un vultur cu o aripă ruptă. Hultanul, tot aşa, cu un ochi râdea şi cu altul plângea, şi el l-a întrebat:

– Ce ți-e ție de plângi cu un ochi şi cu celălalt râzi?

–Cu ăl care plâng mă tem că m-oi omorî şi cu ăl care râd mă bucur că poate mi-oi fi de folos.

– Ce pot să-ți fac eu ție ca să-ți fiu de folos?

– Să iei o cârpă şi să-mi legi aripa ruptă, şi de te vei lovi în calea ta de vreo greutate să te gândeşti la mine şi eu voi veni îndată şi te voi ajuta. El i-a legat aripa şi a plecat mai departe.

La malul unei ape, a găsit un peşte care, tot aşa, cu un ochi plângea şi cu altul râdea, şi l-a întrebat şi pe el de ce cu un ochi plânge şi cu altul râde. Peştele i-a spus că plânge de teamă că o să-l omoare şi râde cu celălalt ochi de bucurie că poate o să-l rostogolească în apă şi o să scape de la moarte, şi dacă va face aşa, când o avea vreun necaz să

se gândească la el şi el îndată va veni şi-l va ajuta. Ambrozie l-a băgat în apă şi a plecat mai departe.

După multă umblare, a ajuns el pe tărâmul celălalt, la Baba Răcoare, care avea un gard făcut numai din pari şi în tot parul era câte un cap de om, iar la poartă era un par care nu avea cap şi striga mereu: „hap, hap, cap de om". Când a văzut aşa, Ambrozie s-a înfricoşat, dar îndată a ieşit Baba Răcoare, l-a văzut şi l-a întrebat:

– Ce cauți, dragul mamei, pe aici?

– Ce să caut? Umblu şi eu după stăpân.

– Apoi dacă e aşa, nu te tocmeşti la mama, că nu ți-oi da cine ştie ce treabă de făcut? Ai să-mi duci o iapă noaptea la păscut.

Iapa aia era fata Babii Răcoare şi o dădea în seama slugii pe care o tocmea, ca s-o pască noaptea, şi fiece noapte iapa făta doi mânji. Baba îl mai întrebă pe Ambrozie:

– Apoi dacă e aşa, cât mi-oi cere, mamă, pentru doi ani?

– Să-mi dai un cal pe care l-oi alege eu şi o traistă de pâine.

– Îți dau, mamă, îți dau.

Pe urmă, când s-a făcut noapte, el a luat iapa şi a dus-o la păscut, dar pe la miezul nopții a adormit. Iapa a fătat doi mânji şi împreună cu ei s-au prefăcut în trei oi şi s-au dus într-o turmă de oi din apropiere.

Când s-a deşteptat el, iapa nicăieri. El s-a înfricoşat şi se temea grozav că Baba Răcoare o să-i taie capul să i-l puie în par. Atunci el s-a gândit la lup şi lupul a şi fost lângă el şi i-a zis iute:

– Am pierdut iapa Babei Răcoare şi nu ştiu ce să mă fac.

– Uite-o colo, a zis lupul, în turma aia de oi. Ține-te bine aici, că am să ți-o aduc eu. S-o prinzi şi să-i pui căpăstrul în cap. S-a dus lupul în turmă, a ales iapa şi mânjii şi i-a gonit spre Ambrozie. Când au ajuns la el, i-a pus repede căpăstrul în cap şi i-a zis:

– Stai, iapa Babei Răcoare, nu mai fugi. Îndată iapa a fost iarăşi iapă şi mânjii la fel şi el a încălecat şi a dus-o acasă.

Când le-a văzut Baba Răcoare s-a bucurat şi a luat iapa şi a dus-o în coşar, şi a bătut-o fiindcă nu s-a ascuns bine, ca să-i taie capul şi băiatului ăstuia. Iapa i-a zis:

– Eu m-am ascuns bine, dar a venit lupul ăla căruia i-ai rupt laba şi m-a dat pe mâna lui.

– Bine. La noapte să iei seama să te ascunzi şi mai bine, ca să nu te mai găsească.

S-a dus Ambrozie cu iapa şi în a doua noapte la păscut şi a stat el ce a stat de pază, dar iar a adormit şi iapa a fătat iar doi mânji şi s-a prefăcut împreună cu ei în trei rândunele, şi s-au prins cu aripile de

toartele cerului. Când s-a deşteptat el, l-a cuprins iar frica văzând că iapa nu e nicăieri şi s-a gândit la vulturul căruia îi legase aripa. Hultanul a şi fost lângă el şi l-a întrebat:

– Ce vrei, stăpâne? Ce s-a întâmplat? Cu ce te pot ajuta?

El i-a povestit ce a păţit cu iapa şi vulturul l-a liniştit spunându-i că s-a prefăcut în rândunică, şi ea şi mânjii, şi s-au atârnat cu aripile de toartele cerului, dar el o va găsi şi o s-o aducă la el. Când o vedea rândunica venind să-i strige: „Stai, stai, iapa Babei Răcoare", şi ea o să se prefacă iar în iapă împreună cu mânjii şi el să-i puie repede frâul în cap. A plecat hultanul şi prima oară nu le-a putut goni şi s-a dus a doua oară şi le-a gonit. Ambrozie, când le-a văzut, a făcut cum l-a învăţat hultanul, s-au prefăcut rândunelele în iapă şi în mânji, a încălecat el pe iapă şi s-a dus cu ea la Baba Răcoare, care i-a zis:

– Bravo, dragul mamei! Să ştii că ai să capeţi un cal frumos. Pe urmă a luat un bici de foc şi s-a dus la iapă şi a bătut-o, că nu s-a ascuns destul de bine. Iapa i-a spus că s-a ascuns destul de bine, făcându-se trei rândunele, dar a venit hultanul care le-a dat pe mâna lui Ambrozie.

– Să iei seama şi la noapte să te ascunzi şi mai bine, îi zise Baba Răcoare.

Şi s-a dus Ambrozie, fecior de împărat, cu iapa la păscut şi în a treia noapte. Şi iar a adormit şi iapa a făcut alţi doi mânji, şi s-a prefăcut împreună cu ei în trei peşti, şi s-au dus de s-au ascuns în mare. Când s-a trezit Ambrozie, iapa nicăieri şi el s-a înfricoşat că Baba Răcoare o să-i ia capul, şi s-a gândit atunci la peştele pe care îl scăpase de la moarte, şi a ajuns, tot căutând iapa, la malul mării, şi acolo s-a pomenit cu peştele lângă el, şi s-a speriat cât de mare era acum peştele şi a apucat-o la fugă, dar peştele i-a zis:

– Stai, stăpâne, nu fugi, că sunt eu, peştele pe care l-ai scăpat de la moarte. Spune-mi ce necaz ai?

– Ce necaz să am? Uite am pierdut iapa Babei Răcoare.

– Nu e nimic. Să te ţii aci, că au să vie trei peşti pe care o să-i scot eu de la fundul mării, şi ăl mai mare care o veni mai întâi să ştii că e iapa Babii Răcoare, şi ceilalţi doi sunt mânjii. Şi tu să strigi la ăl mai mare: „Ptru, ptru, stai iapa Babei Răcoare" şi să-i pui frâul în cap, şi o să se facă la loc iapă şi ceilalţi doi se fac mânji. Şi a făcut el aşa cum l-a învăţat peştele şi cei trei peşti s-au prefăcut în iapă şi mânji, a încălecat şi i-a dus la Baba Răcoare. Ea când l-a văzut n-a mai avut ce mai face, după atâtea încercări şi i-a zis:

– Ei bravo, dragul mamei, mâine am să te duc să-ţi alegi un cal care ţi-o plăcea, cum ne-am învoit.

Pe urmă a pus ea să se facă şi un cuptor de pâine, ca să-i dea, aşa cum fusese învoiala. L-a dus a doua zi la coşar şi i-a spus să-şi aleagă un cal frumos, dar el s-a dus şi a ales pe unul slab şi jigărit din fundul grajdului, lovindu-l cu căpăstrul peste cap.

– Apoi tocmai pe jigăritul ăla ai găsit să-l alegi, băiatule? Nu sunt aici destui cai frumoşi? i-a zis Baba Răcoare.

El s-a dus şi s-a mai plimbat prin grajd, s-a uitat şi la alți cai, dar la urmă s-a întors tot la ăla şi l-a lovit cu căpăstrul peste cap şi a zis:

– Eu tot ăsta îl aleg şi pe ăsta să mi-l dai.

Baba iar l-a îndemnat să se mai uite şi la alții. Şi s-a mai plimbat el prin grajd şi s-a întors tot la cel jigărit şi l-a lovit cu căpăstrul în cap şi a zis:

– Tot pe ăsta îl aleg, pe ăsta să mi-l dai. Îl iau aşa cum e.

Pe urmă l-a scos din grajd mai mult târâş şi Baba Răcoare i-a zis:

– Ce o să faci tu cu dărâmătura asta, că mai încolo o să moară pe drum? O să cadă cu tine.

– Eu pe el l-am ales, pe el îl iau. Cum o da Dumnezeu.

Pe urmă Baba Răcoare i-a dat şi pâinea, şi a ieşit la câmp. Acolo calul s-a scuturat o dată şi s-a făcut deodată un cal vioi şi cu părul numai de aur, şi i-a zis lui Ambrozie:

– Acuma, stăpâne, bagă-te în urechea mea stângă şi te îmbăiază, pe urmă bagă-te în urechea mea dreaptă şi alege-ți ce haine vrei.

După ce s-a îmbăiat şi s-a îmbrăcat cum i-a plăcut, i-a zis calul:

– Acuma ia seama, pune şaua, strânge bine chinga şi încalecă.

Şi după ce a încălecat i-a zis calul să-i dea un bici zdravăn. Şi l-a lovit cu biciul şi a zburat calul cu el în nori, şi a umblat trei zile şi trei nopți, şi când s-a lăsat jos l-a întrebat:

– Hei, cum ți-e inima, stăpâne?

– Inima în mine e ca un bob de mei.

– Aşa era şi inima mea când m-ai lovit întâia oară cu căpăstrul, că mă temeam că nu m-oi ține pe picioare şi nu m-oi lua. Acuma să-mi mai tragi un bici, stăpâne, şi să mergem.

I-a mai tras el un bici şi a zburat iar în nori, şi au umblat trei zile şi trei nopți, şi când s-a lăsat jos i-a zis:

– Cum ți-e inima acuma, stăpâne?

– Inima mea e acuma ca o sămânță de bob.

– Aşa era şi inima mea când mi-ai dat a doua oară cu căpăstrul în cap, căci începeam să mă bucur că ai să mă iei. Acuma să-mi mai tragi un bici, stăpâne, şi mai tare.

I-a mai tras el un bici şi iar au zburat şi au umblat iar trei zile şi trei nopți şi când s-au lăsat jos l-a întrebat calul pe Ambrozie:

– Cum ți-e inima acuma, stăpâne?

– Inima în mine e ca o pâine de alea mari.

– Aşa era şi a mea când m-ai lovit a treia oară cu căpăstrul în cap şi m-ai luat. Cum vrei să mergem, stăpâne? Ca vântul, ori ca gândul?

– Ca vântul să mergem.

Şi au mers ca vântul şi au dat pâinea când au trecut la vama de pe celălalt tărâm şi au sosit la Catrin Blajin. Au găsit acolo pe draga de Nastasia şi au luat-o. Atunci calul cel cu trei picioare a nechezat aşa de tare că s-au turburat apele şi s-a cutremurat pământul de săreau pietrele în sus şi Catrin Blajin a lăsat vânătoarea şi a venit repede acasă şi i-a zis calului:

– Ce ți-e, câine de cal, mânca-ți-ar câinii carnea şi sângele să ți-l bea corbii?

– Ce să fie, stăpâne? Au luat-o pe draga de Nastasia.

– Avem vreme de băut şi de mâncat?

– Poți să mănânci şi să bei, dar pe dânsa n-o mai ajungi. Uite, e tocmai acolo unde se vede norul ăla ca o cioară. Ăla e frate-meu ăl mai mare, şi e greu să-l ajung.

– Să strigi la el când ne-om apropia, să-l arunce în nori pe Ambrozie fecior de împărat şi să vie la mine, că îl țin numai cu lapte şi mei. A strigat calul cu trei picioare la calul lui Ambrozie, aşa cum i-a zis stăpânul, şi calul lui Ambrozie s-a oprit să asculte, şi Ambrozie a zis:

– De ce stai, calule?

– Ascult pe fratele meu Trinov, care zice să te azvârl jos şi să te omor şi să vin la el, că mă ține cu lapte şi mei.

Atunci Ambrozie i-a răspuns:

– Spune-i să-l arunce el pe Catrin Blajin şi să vie la mine, că-i dau numai zahăr cu miez de nucă.

Şi a nechezat calul lui Ambrozie şi a spus aşa cum l-a învățat el. Atunci auzind calul Trinov i-a zis lui stăpânu-său:

– Hai, stăpâne, încalecă pe mine şi hai să-l ajungem pe frate-meu.

Şi a încălecat Blajin şi a zburat cu el în nori, şi l-a azvârlit, pe urmă l-a lovit şi cu copitele, şi l-a omorât, şi s-a dus la Ambrozie, fecior de împărat. Şi a încălecat draga de Nastasia pe Trinov şi Ambrozie pe calul lui şi s-au dus la Ghenariu-Alb şi s-a cununat el cu draga de Nastasia, iar Ghinariu-Alb cu sora ei.

Şi am încălecat pe o roată şi v-am spus minciuna toată.

Ms. 2937I

Cules de Perieţeanu Gr. Ion, elev cl. IV, lic. M.B. de la Ion Chirilă, de 26 ani, nu ştie carte, din com. Humuleşti, jud. Neamț.

BASMUL CU FRUNZĂ VERDE

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti şi fiindcă este, de-aia se povesteşte. A fost un împărat şi o împărăteasă care aveau trei băieţi. Crescând băieţii mari, s-a întâmplat să moară împărăteasa şi nu după multă vreme a murit şi împăratul. Pe urmă veni veste că trebuie să meargă la război cu împăratul vecin, care a încălcat hotarul împărăţiei lor. Băiatul cel mai mare zise că se duce el să lupte cu duşmanul şi îşi luă două mii de ostaşi şi plecă la război. Se duse el, se duse, până ajunse la o pădure mare şi când ieşi din pădure dete de o câmpie întinsă şi acolo, chiar la marginea pădurii, porunci oştirii să facă tabără, ca să treacă noaptea şi să se odihnească. Întinseră corturile şi se culcară. Veni la ei o femeie îmbrăcată bărbăteşte, să vadă cine s-a oprit acolo, căci era moşia ei. Întrebă cine sunt, de unde vin şi unde se duc şi după ce află plecă de unde venise. Peste noapte, femeia veni din nou, îmbrăcată bărbăteşte, ca turcii, în chipul dervişilor, trecu prin corturi cu paloşul şi tăie capul la toată oştirea, şi la urmă tăie şi pe feciorul de împărat, apoi plecă de unde venise.

Veni veste că războiul se întinde la hotare şi că băiatul cel mare n-a ajuns acolo cu oştirea, şi atunci băiatul cel mijlociu se hotărî să plece el cu altă oştire. Luă el patru mii de ostaşi şi plecă pe acelaşi drum ca şi frate-său. Poposi şi el şi făcu tabără pe acelaşi câmp, la marginea pădurii, ca şi frate-său. Îi ieşi înainte iarăşi femeia aceea derviş, Frunză Verde, cum i se zicea, închipuită ca bărbat şi-l întrebă de unde vine, cine e şi unde se duce. El îi spuse că se duce la război cu patru mii de ostaşi şi dervişul plecă. Întinseră ei corturile şi se culcară. Pe la miezul nopţii, veni dervişul şi tăie capul la toată oştirea, îl tăie şi pe el şi apoi plecă. Femeia asta, îmbrăcată ca derviş, era ursită ca să-şi ia ca soţ pe acela care va fi mai deştept şi mai puternic ca ea, fie fecior de împărat, fie slugă, fie cioban, fie orice. Atunci veni veste la cel de al

treilea fecior de împărat să plece la război şi el luă şase mii de ostaşi şi porni, pe unde plecaseră şi fraţii lui mai mari. Merse el, merse, până ajunse şi el unde dormiseră fraţii lui şi se gândi că dacă fraţii lui au plecat şi n-au mai dat niciun semn de viaţă trebuie să fie vreo taină şi vreun lucru necurat pe acolo pe undeva pe drumul ăsta, şi îşi puse în cap să dezvăluie el taina asta.

Cum ajunseră în câmpul acela, făcură tabără şi puseră ostaşii corturile ca să doarmă şi numai ce se pomeni feciorul de împărat cu dervişul acela că vine şi-l întreabă cine e, de unde vine şi unde se duce. El îi spuse tot şi dervişul ieşi îndată din cortul lui şi plecă. Feciorul de împărat se întrebă ce să fie asta, că un om aşa de ciudat a venit să-l întrebe atâtea lucruri şi apoi a plecat, fără să spună cine e şi cu ce rost a venit. El nu se culcă în cort, ci se duse şi se sui într-un copac mare din apropiere, ca să vadă cine o fi ăla care a omorât pe fraţii lui, dacă o mai veni.

Stând el acolo, numai ce văzu că vine o femeie chiar lângă acel copac şi se dezbracă de rochie şi se îmbracă în nişte haine bărbăteşti, în felul dervişilor şi pe urmă luă paloşul şi se duse şi tăie toată oştirea din corturi. Se opri apoi şi făcu socoteala câte corturi sunt şi câţi oameni a omorât şi-i ieşi la socoteală că lipseşte unul, tocmai căpetenia, adică împăratul. Crezu că a greşit şi atunci făcu din nou socoteala şi-i ieşi tot aşa, că lipseşte capul oştirii. Se mai uită o dată în toate părţile şi nevăzând nimic se duse iar la copac, se dezbrăcă de hainele bărbăteşti şi se îmbrăcă cu cele femeieşti, stătu în loc şi se gândi şi apoi zise, vorbind singură: „Am omorât eu dintâi două mii de ostaşi şi pe capul lor, am omorât al doilea patru mii de ostaşi cu capul lor, omorâi acuşi şase mii de ostaşi, dar pe capul lor nu-l găsii. Eh, nu-i nimic. N-are să mă găsească el tocmai la palatul Frunză Verde, unde stau eu, că nici nu ştie drumul". Zise aşa şi plecă.

Băiatul din copac auzi tot, dar nu zise nimic. Se dete uşor jos din copac şi se luă pe urmele ei. Merse aşa până ajunse într-o pădure mare şi acolo îi ieşiră înainte nişte oameni sălbăticiţi, care îi ziseră:

– Dar ce cauţi tu pe aici, măi băiete, că de te-ar prinde pe aici stăpâna moşiilor ăstora te-ar omorî pe loc.

– Vreau să mă duc la dervişul Frunză Verde, iar ei ziseră:

– De, e cam greu lucru ce vrei să încerci, băiatule, că noi stăm de mult timp aici şi nu putem intra sau trece peste hotarele împărătesei ăsteia.

– Bine, zise el. Eu vreau totuşi să încerc să ajung la ea şi să-i vorbesc ceva. Ei îi spuseră că merg şi ei cu el, dacă are atâta curaj, şi

se făcură frați de cruce cu el şi plecară împreună. Se duseră ei, se duseră, până ajunseră într-o altă pădure şi acolo găsiră nişte oameni cu un ochi în frunte, şi cum îl văzură pe feciorul de împărat îi ziseră:

– Ce cauți pe aici, băiatule?

– Vreau să mă duc la dervişul Frunză Verde, că uite ce mi-a făcut: mi-a omorât doi frați şi oştirile lor şi mi-a omorât şi oştirea mea, dar eu am scăpat şi vreau să mă duc la ea, să vorbesc ceva cu ea.

– Hei, e greu lucru, nene, să ajungi până la ea, că pe cine pătrunde în hotarele ei îl omoară pe loc, şi e păcat de tinerețea ta să te omoare.

– Orice ar fi, eu vreau să mă duc.

Văzând la el atâta curaj, ei ziseră că nu pot merge cu el până la palat, dar îl pot însoți până la hotarele ei şi de acolo se întorc, iar el să facă ce o vrea. Avea acum cu totul doisprezece tovarăşi de drum. Merseră ei, merseră, până ajunseră la hotarele dervişului Frunză Verde şi acolo toți tovarăşii lui ziseră că ei se întorc. El le mulțumi, se făcură frați de cruce cu toții, pe urmă el le dete la toți doisprezece câte o batistă şi le zise:

– Țineți batistele astea de la mine şi când veți vedea că batistele sunt pătate de sânge atunci să ştiți că eu sunt în pericol, iar când veți vedea că pe batiste sunt mai multe picături de sânge şi ciucurii le sunt căzuți să ştiți că eu sunt mort. Şi când veți vedea pe batiste pete ori picături de sânge să veniți după mine să mă scăpați.

După ce le vorbi aşa, îşi luară ziua bună şi se despărțiră. El plecă spre palatul Frunză Verde, iar frații lui de cruce se întoarseră la locurile lor. Se duse feciorul de împărat, se duse, până ce ajunse chiar în fața palatului. Fata tocmai sta la fereastră şi cum îl zări se miră furioasă cine poate fi acela care a îndrăznit să intre în hotarele ei, dar când se apropie băiatul mai mult bănui cine e şi-i zise:

– Oh! Ai avut noroc de ai scăpat, că azi e vineri, căci altminteri te omoram. Ştii, la noi, la turci, nu punem vinerea mâna pe sabie, chiar de am şti că ne omoară.

El îi spuse atunci cu glas prietenesc:

– Uite eu cine sunt şi am venit să-ți cer mâna ca soție.

– Bine, zise ea, dar eu nu te pot lua ca soț, decât dacă s-o potrivi puterea ta cu a mea. Uite, vezi alea trei pietre de moară de aci de jos? Dacă ai să poți să le ridici şi ai să te joci cu ele ca cu nişte mingi, cum mă joc eu, atunci te iau de soț.

– Bine, să încerc, zise el şi se apropie de prima piatră de moară. O ridică de jos şi începu să se joace cu ea ca cu o minge.

Fata îi spuse că ajunge şi-i arătă cea de a doua piatră. El se duse

îndată şi o ridică şi pe aia, care era şi mai mare, şi începu a se juca cu ea ca cu o minge. Fata se miră şi zise:

– Bine, acum să vedem dacă poți face asta şi cu a treia piatră de moară, care e cu mult mai grea. Atunci eu te iau ca soț.

El se duse şi o ridică şi pe a treia şi se juca cu ea ca cu o minge. Fata sări în sus de bucurie şi-i zise:

– Acuma vino la mine în palat, că de aci înainte eşti bărbatul meu.

El intră în palat şi se apucară de pregătiri pentru nuntă mare, care ținu mai multe zile. Trăiau ei liniştiți şi fericiți, până când într-o zi se lăți vestea că un sultan turcesc vrea să se însoare şi caută o fată foarte frumoasă. O babă care era roabă a sultanului se duse şi-i spuse:

– Luminate împărate, eu ştiu o fată foarte frumoasă, dar e departe peste mare şi are ca bărbat un fecior de împărat foarte viteaz şi puternic.

– Ei da, am auzit şi eu de fata aia, dar nu ştiu pe cine să trimet să mi-o aducă.

– Împărate luminate, mă duc eu să ți-o aduc, dar să-mi dai la porunca mea o corabie încărcată cu tot felul de lucruri minunate şi cu slujitori credincioşi.

Îi dete sultanul corabia cum i-o ceruse şi ea plecă peste mare şi ajunse la palatul Frunză Verde. Cum să facă, cum să dreagă, ca să pătrundă înlăuntru? Se prefăcu că cerşeşte la poarta palatului. Împărătița o văzu şi i se făcu milă de ea şi o întrebă dacă n-ar vrea să se bage slujnică la ea.

– De ce nu, coconiță, sărut mâna, îi răspunse baba şi ajunse slujitoare în palat.

Într-o zi, împărătița se aşează în pat să se culce după masă, stând de vorbă cu bărbatul ei şi ea îl întrebă:

– Ascultă-mă, scumpul meu! Nu te-am întrebat până acuma, în ce stă puterea ta?

El îi răspunse:

– Puterea mea stă în briceagul pe care îl am la brâu şi dacă mi l-ar lua cineva într-o zi eu aş fi ca şi mort, dar puterea ta în ce stă?

– Puterea mea stă în trei fire de păr şi dacă ar şti cineva care sunt alea şi mi le-ar smulge eu aş fi ca şi moartă.

Zgripțuroaica de babă ascultă la uşă şi, când auzi aşa, o ispiti pe împărătiță, când ieşi afară, să mai iasă puțin cu ea la plimbare, că e cam gălbejită la față, şi pe când împărătița se îmbrăca şi se gătea pentru plimbare, în altă odaie, ea se strecură hoțeşte în odaia în care mai dormea încă feciorul de împărat şi-i luă briceagul de la brâu fără

să simtă. Pe urmă plecă cu împărătița la plimbare. Când se deşteptă feciorul de împărat şi văzu că nu mai are briceagul la brâu, rămase ca şi mort, de nu mai era în stare aproape nici să se târască.

Acuma să spunem ce s-a mai întâmplat cu cele două femei plecate la plimbare. Merseră ele ba pe ici, ba pe colo, pe unde arăta şireata de babă, până când ajunseră pe țărmul mării şi acolo văzură corabia cu care venise baba, şi ea o ispiti iar pe împărătiță cu şiretenie:

– Împărătească dragă, hai să ne suim şi noi pe corabia asta venită din străinătăți, să vedem ce minunății a adus de pe acolo.

Fata se lăsă ispitită şi se suiră pe corabie, şi pe când se uitau ba la unele, ba la altele, la un semn ascuns al babei corabia porni cu toată iuțeala şi se depărtă pe mare. Când văzu că a fost înşelată, fata vru să se arunce în mare, dar apoi se gândi că e mai bine să meargă înainte şi să fie cu băgare de seamă unde o duce. Zgripțuroaica de babă, cum se văzu pe corabie, se repezi şi aruncă briceagul pe care îl furase, în mare, dar s-a întâmplat ca tocmai atunci feciorul de împărat să ajungă până la fereastră, târându-se cu greu, ca să strige după ajutor şi a văzut-o pe babă aruncând briceagul. Baba s-a dus cu corabia şi cu împărătița până la sultan.

Să vedem acuma ce s-a mai întâmplat cu feciorul de împărat.

Stând el neputincios în odaia lui, în care nu mai putea aproape nici să se mai târască, se gândea mereu la oamenii cei sălbatici şi la cei cu un ochi în frunte, oare n-or putea să-i vie cumva în ajutor. Şi iată că ei scoaseră batistele, pe care li le detesă el la despărțire, şi văzură că sunt pline de sânge şi ziseră cu toți:

– Repede după el, să vedem ce i s-o fi întâmplat.

Trecură hotarul în fugă şi ajunseră la palat, şi-l găsiră lungit jos ca şi mort. Îl întrebară ce are şi el le spuse pe scurt, cu glasul înăbuşit, ce s-a întâmplat cu briceagul lui. Atunci ei se duseră repede la mare şi se scufundară toți şi răscoliră apa şi nisipul de la fund, până deteră de briceag. Cum i-l duseră şi-l puse la brâu, el îşi veni în fire, se făcu iarăşi voinic şi frumos şi căută prin tot palatul pe nevasta lui, dar negăsind-o îşi dete seama că i-au răpit-o. Pe urmă el mulțumi fraților lui de cruce pentru ajutorul ce i-au dat, îi duse până la hotar, acolo se îmbrățişară ca frații, ei îşi luară rămas bun şi plecară. Îndurerat că şi-a pierdut nevasta, el se duse până la marginea mării şi găsind acolo o corabie gata de plecare se sui pe ea şi ajunse până în țara turcească, şi acolo auzi pe toată lumea vorbind că s-ar fi furat de undeva o împărătiță şi-ar fi fost dusă la sultan. Cum auzi, se duse repede să încerce să se bage slugă la palatul împărătesc.

Ce s-a întâmplat în timpul ăsta cu fata? Cum a ajuns la împăratul turcesc, ea a tras de cele trei fire de păr fermecate de pe cap şi s-a prefăcut într-un armăsar aşa de frumos cum nu mai era altul pe pământ. Sultanul se mira grozav de frumuseţea lui, dar cum punea pe cineva să încalece pe el ori să-l mâne înhămat la caleaşcă, îl şi omora îndată, aşa era de rău. Avea o curte mare împrejurul grajdului şi acolo a pus mulţi oameni să-l încerce, dar i-a trimes pe toţi la moarte. Cum veni feciorul de împărat şi se băgă slugă, zise că vrea să fie şi el vizitiu şi îngrijitor la acel armăsar. Împăratul nu voia şi-i zise:

– Ce poţi să faci tu? N-au făcut nimic alţii mai viteji şi mai voinici ca tine de o mie de ori, dar tu?

– Împărate, zise el, vreau să-mi încerc şi eu norocul, că şi aşa eu nu mai am vreun rost pe lumea asta, şi poate să mă şi omoare.

Împăratul îl lăsă să facă cum o vrea el şi el se duse în grajd, şi se apropie de armăsar şi-i zise cu glas domol:

– Stai, măi armăsare. Fii cuminte. Şi armăsarul stătu şi nu-i făcu nimic, pe când pe alţi vizitii îi izbea cu picioarele de-i făcea praf, cum voiau să se apropie şi să puie mâna pe el.

Armăsarul, adică fata, cum îl văzu îl cunoscu că e bărbatul ei şi de-aia nu da cu picioarele. El îl apucă de frâu şi ieşi cu el în curte şi-l plimbă liniştit, de se miră împăratul ca de mare lucru şi-l lăsă să se îngrijească numai el de armăsar.

Peste noapte, armăsarul îi spuse feciorului de împărat:

– Mâine seară tu să vii aici şi să încaleci şi eu am să ies din grajd şi am să fug cu tine peste zidurile astea, dar să te ţii bine, că săriturile astea au să fie cam periculoase.

El îi răspunse că a înţeles, dar un arap, care era culcat în podul grajdului, auzi tot ce vorbise ea. A doua zi, spre seară, feciorul de împărat se duse în grajd şi mai stătură de vorbă până când el aţipi, fiind ostenit tare. Fără să bage de seamă că el a aţipit, ea îi zise:

– Hai, încalecă, să mergem.

Atunci arapul, care era ascuns aproape, se duse repede şi încălecă pe el şi zise: „Hi calule". Calul porni încetişor şi ieşi din grajd fără să se simtă şi pe urmă sări peste ziduri şi alergă cât putu, până ajunseră la ţărmul mării, şi acolo zise să descalece. Când văzu că este un arap în locul bărbatului şi că fusese înşelat, armăsarul îi dete vreo două lovituri cu picioarele şi-l omorî. Pe urmă se culcă jos şi se învârti de trei ori şi se prefăcu iarăşi în fată şi se duse de se urcă pe o corbie care tocmai pleca înspre ţara ei.

În timpul ăsta, feciorul de împărat se deşteptă şi, când văzu că nu

mai este armăsarul lângă el, gândindu-se că o să-l omoare împăratul, că i-a prăpădit armăsarul, se hotărî să fugă cât mai repede şi să meargă unde l-o îndrepta Dumnezeu. Se sui binişor pe zid, fără să bage cineva pe seamă, şi văzu încotro văzu cu ochii.

După ce rătăci toată noaptea şi în ziua următoare, ca să-şi piardă urma, ajunse şi el la marginea mării şi dete peste o corabie care pleca înspre țara nevestei lui. Se sui pe ea şi când ajunse acasă o găsi acolo pe împărătiță plângând după el. Se îmbrățişară bucuroşi că s-au întâlnit iarăşi şi făcură iar nuntă mai mare, ca întâia dată, şi poate mai trăiesc şi astăzi fericiți, dacă nu or fi murit.

Ms. 487

Cules de elevul Ionescu Spiridon, cl. a II-a, lic. M.B. în 1899 de la o doamnă Alexandrina Doicescu, de 32 ani, născută în Macedonia şi stabilită în Bucureşti.

BASMUL CU SORA LUI SFÂNTU SOARE

Cică era odată, pe vremea când se potcoveau purecii cu nouăzeci şi nouă de ocale de fier şi tot săreau în slava cerului, un împărat foarte avut, căci avea douăzeci de grămezi de galbeni, dar era foarte zgârcit. Cu toate că avea atâta avere, el locuia, împreună cu cei trei feciori ai lui, într-o casă mică şi veche. De când îi murise împărăteasa, el fugise de lume şi sta singur într-o odaie, unde nu lăsa să intre decât dimineaţa pe feciorul său mai mic, pe care îl chema Petre, ca să-i toarne apă să se spele şi apoi îl da pe uşă afară, fără să-i zică măcar o vorbă. Făcându-se feciorii mari, au început să se gândească că dacă s-or însura n-au să aibă unde să-şi aducă nevestele, că n-aveau şi ei o casă cumsecade, şi atunci au hotărât să vorbească cel mai mic, adică Petre, cu împăratul în privinţa asta. A doua zi dimineaţa, după ce a turnat apă lui tată-său, înainte de a-l da pe uşă afară, i-a zis:

– Stai tată, că vreau numai câteva vorbe să-ţi spun.

– Ei, haide, spune, ce vrei?

– Uite, tată, ne-am făcut şi noi feciori mari de însurat şi nu avem o casă ca lumea, în care să ne aducem nevestele. Bani ai destui şi nu de noi or râde ceilalţi feciori de împăraţi, ci de dumneata.

Auzindu-l aşa împăratul înfuriat i-a plesnit trei palme şi l-a dat afară. Mai pe urmă gândindu-se el bine, i se păru că feciorii lui au dreptate şi a doua zi îl chemă pe Petre să-i toarne apă, fiindcă el întârzia de frică să nu-l pălmuiască iarăşi.

– Vino, băiete, că nu ţi-oi face nimic, dar să ştii că am şi eu să-ţi spun câteva vorbe.

Petre intră cu sfială şi, după ce se spălă împăratul, îi zise:

– Du-te de ia pe fraţii tăi şi aşezaţi-vă la o masă şi daţi veste prin scrisori în toată împărăţia, la meşterii zidari şi dulgheri, să vie care s-o pricepe să-mi facă o casă mare şi frumoasă, fără niciun cusur.

Ieşind Petre afară, chemă pe fraţii lui şi îndepliniră întocmai porunca tatălui lor, şi se găsi nu peste mult timp un meşter argintar care se legă faţă cu împăratul să-i dea gata casa, fără niciun cusur, în trei ani, dar să-i dea opt grămezi de galbeni. Se învoi împăratul şi argintarul se apucă de lucru şi făcu o casă numai de argint, cu ferestrele de aur, iar în faţă îi făcu trei fântâni cu apă bună, care venea din sus şi se scurgea în jos.

Peste trei ani, când fu casa gata, puse împăratul ostaşi împrejur, cu porunca să aducă la el pe cine o privi casa şi o zice că-i mai trebuie ceva. În vremea asta, Dumnezeu Sfântul se prefăcu într-un unchiaş şi se duse să privească casa împăratului. După ce făcu trei mătănii la fiecare fântână, bău apă din ele şi apoi se duse în faţa palatului pe o mică movilă şi zise:

– Aşa măreţie de palat şi bunătate de apă nici că s-a mai văzut, numai că i-ar mai trebui şi pomul ăla.

Ostaşii, cum îl auziră grăind aşa, puseră mâna pe el şi-l duseră în faţa împăratului, spunându-i ce a vorbit moşul.

– Ce fel de pom este ala, unchiaşule? îl întrebă împăratul.

– De, împărate luminate, eu n-am zis asta de la mine, ci mi s-a arătat în vis, că este în ţara zmeilor un pom numai de argint şi are în loc de frunze păsările de aur, care când cântă de haiducie joacă şi moşnegii, iar când cântă de jale plâng şi pietrele.

Împăratul porunci să-i dea moşului mâncare şi-i dete drumul. Peste câtva timp, feciorul cel mai mare ceru de la tatăl său merinde şi bani pentru trei ani de zile, ca să se ducă să caute pomul acela. Împăratul îi dete tot ce ceruse şi el porni la drum, luând cu el şi un pâlc de oştire. Ajungând la o poiană, se opri să facă conac. Pe când mânca, Dumnezeu Sfântul, prefăcut într-un moşneag, se apropie de el gârbovit şi-i zise:

– Dă-i şi taichii o cojiţă de pâine, că n-a mâncat de trei zile.

– Ei, unchiaşule, îi răspunse răstit feciorul de împărat, tu peste câtva timp o să ajungi în oraş şi o să găseşti merinde destul, dar noi avem cale lungă de făcut.

Auzind vorbele astea Dumnezeu Sfântul făcu un semn cu toiagul lui şi toată oştirea împreună cu feciorul împăratului se prefăcură în stane de piatră.

Peste trei ani, văzând că nu mai vine fratele cel mare, feciorul cel mijlociu ceru voie de la tată-său să se ducă după el, să vadă ce s-a întâmplat. Împăratul îi dete voie, el îşi luă merinde şi bani pentru cinci ani şi plecă. Ajunse şi el la poiana unde poposise fratele lui şi făcu şi el

conac, şi acolo i se întâmplă şi lui tot ca lui frate-său. Fu prefăcut şi el cu oştirea lui în stane de piatră.

Văzând că fraţii lui, după atâta vreme, n-au izbutit să aducă pomul căutat, Petre ceru voie de la împărat să se ducă în căutarea lor, dar împăratul întristat îi zise:

– Dacă fraţii tăi mai mari şi mai copţi la minte n-au izbutit să facă nimic, apoi crezi că ai să izbuteşti tu? Şi apoi, dacă vei pieri şi tu, înseamnă să rămân singur la vreme de bătrâneţe în palatul ăsta pe care l-am făcut pentru voi.

Petre însă nu-i dete pace până ce nu-i dete învoire să se ducă. Îşi luă cu el merinde şi bani pentru mai mulţi ani şi un pâlc de concizeci de soldaţi. Merse el cât merse şi dete peste o poiană în care văzu o mulţime de stane de piatră şi conăci, ca să se odihnească la umbra lor. Pe când mânca, veni la el Dumnezeu Sfântul, prefăcut într-un moşneag şi-i zise:

– Dă şi taichii o cojiţă de pâine, că sunt tare flămând şi ostenit.

Când îl auziră, ostaşii începură să facă glume şi să râdă de el.

– Lăsaţi-l în pace, strigă Petre furios la ei. Vino aici, moşule, lângă mine, că mie nu mi-e scârbă de tine, căci am şi eu un tată tot aşa de bătrân ca tine şi când mă uit la tine îmi aduc aminte de el. Dumnezeu Sfântul, când îl văzu aşa de milostiv, ar fi putut să-i dea îndată pomul căutat, dar se gândi să-l mai încerce vreo doi-trei ani şi făcu aşa ca la acest conac el cu trupa lui să mănânce toate bucatele ce aveau cu ei.

Seara, rămaseră să doarmă în poiana aceea. Dimineaţa, când Petre vru să-şi ia rămas bun de la moşneag, el îi zise:

– Ia-mă şi pe mine cu tine, că poate ţi-oi fi de vreun folos la ceva.

– Eu te iau bucuros, moşule, dar noi avem de făcut cale lungă.

– Dacă o vrea Dumnezeu, băiete, oi putea să merg şi eu să-ţi fiu de vreun ajutor.

Auzind aşa, Petre se învoi să-l ia cu el şi plecară. Merseră ei aşa cale lungă de aproape un an şi numai rar de tot li se făcea foame şi sete şi se îndestulau cu ce găseau. Trecură prin fel de fel de oraşe şi sate, şi prin pădurea de aramă, şi prin cea de argint, şi Petre luă ca semn din fiecare câte o rămurea. Ajunseră într-o câmpie, la capătul căreia se vedea ceva lucind ca un soare. Atunci Dumnezeu zise lui Petre:

– Vezi tu unde e soarele, băiete?

– De, taică, numai Dumnezeu ştie unde o fi soarele, dar mie mi se pare că e ăla de colo, care luceşte aşa tare.

– Haide, să vedem, zise moşneagul.

Când ajunseră acolo, văzură un pom numai de argint, cu frunze şi cu păsărele de aur. Cum îl văzu, Petre vru să se repeadă la el cu ostaşii lui ca să-l ia, dar moşul îl opri şi-i spuse să se ducă singur să sape ca un cerc împrejurul pomului, să-l prindă apoi în braţe şi să fugă cu el, fără să se uite deloc în urmă, orice ar auzi. Petre făcu întocmai cum îi zise moşul, dar când fu să se întoarcă îndărăt cu pomul auzi în urmă o cântare aşa de dulce şi de frumoasă încât întoarse capul. Deodată ieşi în faţa lui un zmeu care îl apucă de piept, ţinându-l pe loc şi-i zise:

– Ce cauţi tu în ţara mea, unde nici păsările cerului nu pătrund?

– Eu sunt hoţul hoţilor, răspunse Petre cu curaj, şi am venit să-ţi fur pomul.

– Dacă eşti tu hoţul cel mai mare, atunci du-te de fură din grajd iapa fratelui meu şi adu-o la mine şi eu ţi-oi da în schimb pomul.

– Numai atâta lucru îmi ceri? Eu credeam că ai să-mi ceri să-ţi aduc pe cumnata ta, împreună cu palat cu tot. Dar o jigodită de iapă! În mai puţin de un an o s-o ai în bătătură.

Pe urmă făcură înscrisuri iscălite cu sângele lui şi cu sângele zmeului şi aşa scăpă Petre cu faţa curată. Când se întoarse la unchiaş şi-i povesti tot, unchiaşul îl certă că nu l-a ascultat şi hotărâră să plece îndată în căutarea iepei. Merseră ei cale lungă până ajunseră la casele celuilalt zmeu. Acolo moşul îi zise lui Petre:

– Tu du-te şi intră în grajdul zmeului fără frică, căci pe vremea asta zmeul este la biserică. Acolo în grajd tu o să vezi mai multe iepe frumoase, dar tu să te duci la cea mai urâtă dintre ele şi să sapi trei pale de pământ la spatele ei, şi o să găseşti acolo un frâu de aur şi când l-oi scutura o să vie după tine iapa cu douăsprezece aripi. Ia-o de căpăstru şi ieşi binişor cu ea din grajd, dar bagă de seamă să nu se izbească de ceva, că aude zmeul de la biserică şi ai păţit-o.

Petre făcu cum îl povăţuise moşneagul, adică Dumnezeu Sfântul, dar când văzu iapa după el se repezi la ea, o luă de căpăstru şi fuga pe poartă, însă în graba asta iapa se izbi de stâlpul porţii. Auzind zmeul izbitura se întoarse repede de la biserică şi-l apucă pe Petre de piept şi-i ceru socoteală:

– Ce cauţi tu în ţara mea, unde abia soarele pătrunde?

– Eu sunt hoţul hoţilor şi am fost trimes de fratele tău să-ţi fur iapa cu douăsprezece aripi, răspunse cu curaj Petre.

– Dacă eşti tu hoţul cel mai mare, atunci du-te de fură pentru mine pe sora lui Sfântul Soare şi-atunci eu ţi-oi da iapa.

– Numai atâta îmi ceri? Eu credeam că ai să-mi ceri să-ţi aduc pe Sfântul Soare cu palat cu tot.

Ca să scape cu fața curată, Petre dete zmeului înscris iscălit cu sângele lui că are să-i aducă pe sora Sfântului Soare, iar zmeul îi dete și el înscris iscălit cu sângele lui că îi va da iapa. Cum ieşi din curte, Petre se întâlni cu moşul şi-i povesti tot, iar el îl mustră că nu l-a ascultat şi-i zise ca altă dată să fie cu mai multă băgare de seamă. După ce se odihniră puțin, plecară să caute pe sora lui Sfântul Soare. După multă umblare, ajunseră la un palat mare, care avea în față o grădină frumoasă. Aci moşul îi zise lui Petre:

– Vezi tu palatul ăsta? E palatul Sfântului Soare. Tu să intri în grădină şi să strici toate florile, apoi să te ascunzi după poartă. Când o vei vedea pe Sora Soarelui ieşind afară şi văicărindu-se că cine i-a stricat florile, tu să strigi: „O, Doamna florilor şi a garoafelor, nu mai plânge, că după răul acesta se vor face florile de trei ori mai frumoase decât au fost". Îndată ce vei striga aşa, tu s-o tuleşti iute şi să alergi la mine, cât vei putea mai repede, să nu te ajungă, căci de cei doi zmei ai scăpat cum ai scăpat, dar din mâinile ei nu mai scapi dacă te ajunge.

Petre făcu întocmai cum îl învăță moşneagul, dar pe când fugea tot uitându-se îndărăt să vadă de nu-l ajunge căzu într-un puț adânc, cu multă apă şi-şi rupse şi picioarele pe la genunchi. Dumnezeu Sfântul făcu să sece puțul într-o clipă, aşa că nu se înecă. Sora Sfântului Soare puse pe toate roabele să caute peste tot pe cel care i-a stricat grădina şi răscoliră chiar şi pământul până la trei stânjeni adâncime, zicând că s-a ascuns în pământ, dar nu-l găsiră, căci puțul era adânc de cinci stânjeni. Când se întoarse îndărăt şi tocmai era să intre în palat, se uită încă o dată în grădină şi mare îi fu mirarea când văzu grădina mult mai frumoasă decât fusese înainte.

– Unde eşti, Petre? zise Dumnezeu Sfântul după ce văzu că Sora Soarelui intrase în palat.

– Aici, unchiaşule, răspunse el din fundul puțului.

– Ieşi afară dacă eşti în puț.

– Păi nu pot, că puțul e adânc şi picioarele îmi sunt rupte de pe la genunchi.

Dumnezeu Sfântul făcu atunci de se ridică fundul puțului numai la trei palme şi Petre târându-se ieşi afară din puț. Moşneagul puse mâinile pe picioarele lui unde erau rupte şi se făcură îndată sănătoase, mai zdravene ca înainte, apoi îi zise:

– Vezi tu trandafirul ăla mare de colo? Du-te la el, desfă-l în două şi culcă-te în el, dar orice oi auzi împrejurul tău să nu deschizi ochii.

Petre făcu întocmai cum îi zise moşul şi, ca să nu se ispitească cumva să deschidă ochii, Dumnezeu îi dete un somn atât de adânc că

puteai tăia lemne pe el şi nu se trezea. Venind o roabă prin grădină şi văzând trandafirul desfăcut se duse să-l vadă mai de aproape şi când zări acolo pe Făt-Frumos îmbrăcat numai în aur şi argint legănându-se într-un leagăn împodobit cu diamante, alergă iute la sora lui Sfântul Soare şi-i spuse ce văzuse în grădină.

– Păi dacă ar fi fost acolo nu l-am fi văzut noi când merserăm numai de câteva minute prin grădină?

– De, mărită împărătiță, mergeți şi vedeți şi dacă nu o fi cum vă spun eu să-mi stea capul unde îmi stau picioarele.

Atunci Sora Sfântului Soare ieşi în grădină şi se duse la trandafir şi când îl văzu pe Petre aşa de frumos se şi îndrăgosti de el. Se rugă încet de el să se scoale, dar el fiind adormit butuc nu auzi nimic din vorbele ei. Văzând că nu se deşteaptă, îl luară cu leagăn cu tot şi-l duseră în casă. Aci îl privi îndelung şi-i fu aşa de drag că-l sărută pe frunte şi din asta rămase însărcinată. Când se deşteptă Petre tocmai a doua zi, stând de vorbă cu ea îi zise să-i fie lui nevastă şi ea se învoi şi plecă cu el. Când ieşiră afară din curte, se întâlniră şi cu moşneagul şi plecară împreună. Când văzură în depărtare casa zmeului cu iapa, unchiaşul îi zise lui Petre:

– Hai Petre, că ne apropiem de casa zmeului cu iapa, pregăteşte-te să-i dai pe Sora Sfântului Soare şi el să-ți dea iapa.

– Ba să ştiu că oi muri şi eu de nevasta mea nu mă despart, zise Petre.

– Păi bine, Petre, ai dat înscris cu sângele tău că ai să i-o aduci. Apoi dacă n-ai să-ți iei înscrisul înapoi ai să fii chinuit pe lumea cealaltă.

– Cum o vrea Dumnezeu, moşneagule, zise Petre.

– Ştii ce, Petre? Uite, eu o să mă prefac în Sora lui Sfântu Soare şi tu să mă dai pe mine zmeului, că pe urmă oi şti eu cum să scap din ghiarele lui.

Zicând aşa, moşneagul se dete de trei ori peste cap şi se prefăcu în Sora Sfântului Soare. Petre îl luă şi-l duse zmeului, care de mare bucurie ce avu îl ospătă împărăteşte. După masă, rupseră amândouă înscrisurile iscălite cu sânge, Petre luă iapa după învoială şi plecă spre nevasta lui. Zmeul puse pe moşneag într-o casă de piatră şi încuie uşa cu nouăzeci şi nouă de lacăte. Ajungând la nevasta lui, Petre o luă şi porni mai departe. Pe drum, începu să se întristeze gândindu-se că din pricina lui moşneagul care i-a făcut atâta bine stă închis. Dar pe când se gândea el aşa, numai ce vede pe unchiaş mult mai departe înaintea lor, făcându-le semne să vie mai repede. Dumnezeu Sfântul făcuse să sară în sus toată casa zmeului şi plecase.

Ajungând Petre la el îl îmbrăţişă şi porniră împreună mai departe. Când ajunseră aproape de celălalt zmeu, moşneagul îi zise:

– Du-te, băiete, şi du iapa zmeului, ca să-ţi iei pomul şi să-ţi dea şi înscrisul, ca să nu fii chinuit pe lumea cealaltă.

– Ba să ştiu bine că o cădea trăsnetul pe mine şi eu de iapă nu mă despart. Ia te uită ce frumos merge!

– Ştii ce, Petre? O să mă fac eu iapă să mă duci zmeului, că pe urmă oi şti eu să mă scap de el.

Se dete iar moşul de trei ori peste cap şi se prefăcu într-o iapă la fel cu cealaltă. Petre o luă şi o duse zmeului, care nu mai putea de bucurie. Acolo găsi pomul gata, pus într-o căruţă, aşa că nu zăbovi decât ca să rupă înscrisurile şi apoi plecă. Zmeul luă iapa şi o închise într-o groapă, peste care puse o lespede mare, întărită cu nouăzeci şi nouă de drugi de fier.

Pe drum, Petre începu iar să se gândească întristat că din pricina lui moşul şade închis, dar după puţin timp îl zări hăt departe înaintea lui făcându-i semne să vie mai iute. Când îl ajunse, plecară cu toţi spre casă. După cale lungă, ajunseră într-o poiană, în care erau multe stane de piatră.

– Uite, Petre, ce au ajuns fraţii tăi şi oştirile lor, zise unchiaşul, arătându-i pietrele.

– Taică, după cum am văzut eu pe drum, eşti tare în credinţă şi bun la Dumnezeu, nu ai putea, rugându-te, să-mi înviezi fraţii?

– Ba, dacă o vrea Dumnezeu, eu cred că oi putea, dar îţi spun că rău va fi de tine, dacă voi face asta.

– Lasă, moşule, fie ce o fi, doar nu sunt ei fraţii mei?

Moşul făcu atunci semnul crucii cu toiagul şi toţi înviară, apoi se îmbrăţişară fraţii cu fraţii şi ostaşii cu ostaşii. Moşul îşi luă ziua bună de la Petre, făgăduindu-i că va veni după un an să-l caute, şi plecă.

După plecarea lui, cei trei fraţi cu toţi ostaşii lor porniră şi ei spre casă.

Pe drum, cel mai mare din ei zise celui mijlociu:

– Măi frate, oare n-ar fi bine să ne scăpăm noi de Petre şi apoi să-i luăm iapa, pomul şi nevasta?

– Ba poate bine ar fi, nene, dar e păcat de Dumnezeu să-l omori tocmai în floarea vârstei şi apoi nu te gândeşti că e frate cu noi? Dacă vrei tu să te scapi de el, fă ce vrei, că eu nu m-oi băga şi nu m-oi amesteca şi nici n-oi spune nimic împăratului.

Îndată fratele cel mare dete poruncă să se adune toate merindele şi să nu se dea din ele decât cu învoirea lui, şi când veni Petre şi nevasta

lui să ceară demâncare el spuse că le dă, dacă Petre îl lasă să-i scoată ochii. Petre la început nu vru, dar când văzu că nevasta o să-i moară de foame se lăsă să-i scoată ochii şi rămase orb. Apoi, când mergeau pe un mal înalt pe lângă apa mării, fratele cel mare îi dete brânci în prăpastie şi el căzu împreună cu iapa pe nisipul din marginea mării, aşa că nu se înecă. Fraţii cei mai mari îi luară pomul şi nevasta şi plecară acasă. Ajungând la tatăl lor, îi sărutară mâna şi el era aşa de bătrân că îşi ridica sprâncenele şi pleoapele cu cârja, ca să privească pe cineva. Puseră să se aşeze pomul în curte în faţa casei, dar îndată pomul se uscă şi se făcu mai urât decât ceilalţi pomi şi boierii care treceau pe acolo şi-l vedeau scuipau şi se îndepărtau repede. Nevasta lui Petre, din frumoasă ce era, ca să nu râvnească cei doi fraţi la ea, se făcu neagră şi urâtă ca o harăpoaică. După puţin timp, ea născu un băieţel foarte frumos. Ceilalţi doi feciori ai împăratului, ca amintire a fratelui pe care îl credeau mort, îl botezară pe băieţel Petruş. Se vede că Dumnezeu Sfântul s-a amestecat aici, căci cât creşteau alţii în zece ani el creştea într-un an.

Un an a stat Petre pe malul mării, mâncând foarte rar câte ceva ce prindea din mare. După un an veni Dumnezeu Sfântul pe mal şi strigă:

– Aici eşti, Petre?

– Aici, taică.

– Haide, ieşi afară.

– Păi nu văd şi nu ştiu pe unde să merg.

– Du-te şi te bagă în apa mării şi te spală pe ochi şi o să-ţi vie vederea.

Petre făcu cum îi zise moşul şi dobândi îndată vedere mai bună ca înainte şi întrebă pe unchiaş.

– Văd, unchiaşule, că eşti bun la Dumnezeu. Ia spune-mi o mai trăi tata?

– Trăieşte, dar îşi ridică genele şi sprâncenele cu cârja, când vrea să privească pe cineva.

– Oare nu ar fi bună apa asta ca să-l întinerească niţel pe tata, moşule?

– Ba e bună, zise moşul. Poţi să iei să-i duci.

După ce luă apă într-o sticlă, el spuse moşului că nu poate să urce sus pe mal, fiind râpa foarte prăpăstioasă. Moşneagul făcu un semn cu toiagul şi îndată se făcu un drum neted ca într-o câmpie. Petre se depărtă cu iapa lui de la apa mării, iapa se dete apoi de trei ori peste cap şi se prefăcu într-un bolovan pe care Petre îl luă subţioară. Îşi luă ziua bună de la moşneag şi plecă spre palatul tatălui său. Când era

aproape să ajungă, văzu pe câmp pe un băiat care mergea după o mulțime de porci şi-şi dete seama că era fiul lui.

– Cum te cheamă, măi băiete?

– Petruş, unchiaşule, răspunse băiatul, căci Petre era de atâta timp neîns şi barba îi crescuse până la genunchi şi arăta ca un bătrân.

– Şi al cui eşti tu mă?

– Păi de, maică-mea spune că pe tatăl meu îl chema Petre şi că era frate cu cei doi împărați.

– Da de ce ai tu buzele aşa crăpate, băiatule?

– Uite, moşule, noi avem o scroafă care când este să intre seara porcii în cotineață, ea se pune de-a curmezişş în uşă şi nu intră până ce n-o pup în bumbăreață.

– Ştii ce să faci tu, băiete? Uite ia măciuchița asta şi deseară, când o pune purceaua de-a curmezişul, tu să-i tragi una cu ea în bumbăreață şi să vezi numai cum o să intre singură.

– Bine, taică, dar n-o să-mi zică nimic împărații?

– N-ai grijă, că oi fi eu pe acolo şi te scap. Dar ia spune-mi, n-ai putea să vorbeşti cu împăratul să mă bage şi pe mine în curte, la ce treabă o fi, numai pe mâncare şi băutură?

– De, taică, sunt băgați oameni la toate treburile, numai la câini nu are pe nimeni.

– Bine, băiete. Eu mă bag la ce o fi. Dar ție îți dă mâncare destulă?

– Ba uite, uneori apuc de mănânc mai mult, dar alteori nu mănânc nimic, căci noi avem un ogar şi împăratul când ne dă mâncare ne chemă: „na ogar, na porcar" şi azvârle doi bulgări de mămăligă. Dacă sunt ostenit tare, ogarul le ia pe amândouă, dar dacă e el ostenit, atunci mă reped eu mai iute şi le iau pe amândouă.

– Apoi lasă, măi băiete, că de oi intra şi eu la împărat am să-ți dau eu destulă mămăligă.

Când se înseră, plecă Petruş cu moşul spre curtea împăratului. Ajungând acolo, Petre rămase la poartă, iar băiatul intră înlăuntru. Văzându-l împăratul cu măciuca, îl chemă la el.

– De unde ai, Petruş, măciuca aia?

– Uite, împărate luminate, era pe câmp îngropată în pământ şi numai un cap i se vedea afară şi eu am scobit pământul până am scos-o cu totul.

– Dar moşul ăla care veni cu tine şi care rămase la poartă ce caută?

– Mă întâlnii cu el pe drum şi zice că se bagă la dumneata numai pe mâncare.

Împăratul porunci să-l cheme şi după ce îl văzu îl băgă câinar, adică să îngrijească de câini.

Îndată ce intră Petre în curte, pomul începu să înverzească şi păsările să cânte, iar obrazul Sorei Sfântului Soare se făcu mai alb ca zăpada.

În seara zilei aceleia se adunaseră mulți boieri la curtea împărătească şi fratele mai mare al lui Petre, ca să-i înveselească, porunci lui Petruş să bage porcii în coteț. Ca de obicei, scroafa se puse de-a curmezişul uşii şi nu-i lăsa pe ceilalți porci să intre. Fratele lui Petre şi boierii adunați începură să râdă şi porunciră lui Petruş s-o bage în coteț. Atunci, unde se repezi Petruş şi-i trase una scroafei cu măciuca în bumbăreață, de intră scroafa ca fulgerul în cotineață şi din repezeală rupse gardul şi în partea cealaltă şi făcu două portițe la cotineață.

Fratele cel mai mare, care ținea locul împăratului bătrân, se înfurie şi-l chemă pe Petruş la el şi-l întrebă:

–Cine te-a învățat să faci aşa?

– Apoi uite, mărite împărate, unchiaşul pe care l-ați băgat azi dimineață la câini.

Împăratul dete poruncă să-l închidă pe Petruş într-o casă cu uşa de fier şi mai porunci slujbaşilor să-l aducă la el pe moşneag. Când veni Petre, numai suflă o dată şi toți căzură la pământ în jurul lui. Se duse apoi repede şi dete o lovitură cu piciorul în uşa de fier, unde era închis Petruş, şi o făcu praf. Îl luă pe Petruş şi se duse la nevasta lui. Ea când îl văzu îl cunoscu îndată şi-i strigă foarte mirată:

– Tu eşti, Petre?

– Păi cine altul vrei să fie?

Se îmbrățişară şi apoi Petre, care era tare flămând, îi zise:

– Haide, pune repede de fă o mămăligă, să mâncăm.

Totul fu pregătit repede şi se aşezară la masă şi mâncară. Slujitorilor nu le venea să creadă cele ce vedeau şi se duseră repede şi spuseră împăratului celui bătrân şi fraților lui Petre tot ce văzuseră că s-a mai petrecut. Cei doi frați cunoscură îndată că el era Petre, fratele lor, şi se duseră repede şi-i cerură iertare în genunchi, apoi porunciră să fie ras şi tuns, dar Petre doar se scutură o dată şi se făcu mai frumos decât era înainte. Pe urmă el se duse la tatăl lui bătrân şi-i dete apă din cea adusă de el şi bătrânul mai întineri şi căpătă vedere mai bună.

Seara, fiind masă mare la curte şi fiind adunați mulți boieri, Petre întrebă pe frații lui cine a adus pomul din fața casei.

– Noi l-am adus, răspunse fratele cel mare, pe când cel mijlociu privea cu umilință la Petre.

– Apoi dacă l-aţi adus voi, spuneţi-mi şi mie prin ce locuri, prin ce sate aţi trecut, când aţi fost după el?

– Păi cine mai poate ţine minte de atunci? zise fratele cel mare.

– Cinstiţi boieri, zise atunci Petre, pomul ăsta a fost adus de mine şi ca probă am şi acum în buzunar ramuri din pădurile de aramă, de argint şi de aur prin care am trecut.

Toţi cei de faţă îl întrebară atunci pe fratele cel mai mare dacă este adevărat ce a spus Petre, şi el spuse că da. La sfârşitul mesei, Petre îi pofti pe toţi să vie a doua zi la facerea dreptăţii. Când se strânseră a doua zi dimineaţa cu toţi pe o câmpie, Petre porunci să se aducă trei cercuri de fier, pe care le aşează pe pământ.

– Cinstiţi boieri, zise Petre, eu am să mă aşez într-un cerc împreună cu nevasta şi fiul meu şi am să arunc în sus o săgeată. Dacă cele spuse de mine aseară au fost adevărate, atunci săgeata va cădea lângă noi, iar dacă nu, ea va spinteca capul unuia din noi trei.

Zicând astfel, el luă o săgeată şi o azvârli în sus de nu se mai văzu. Când după mult timp ea căzu jos, trecu pe lângă urechea lui Petre şi se înfipse în pământ, de nu se mai văzu.

– Acuma, cinstiţi boieri, să facă şi fraţii mei tot ca mine, ca să vedem ei au dreptate, sau sunt vinovaţi.

Atunci amândoi fraţii căzură în genunchi şi-i cerură iertare.

– Eu v-am iertat, zise Petre, dar să vedem dacă şi Dumnezeu vă iartă.

Cel mai mare dintre fraţi se aşează atunci în cerc şi aruncă în sus o săgeată. Când se întoarse în jos, ea căzu drept în creştetul capului lui şi-l despică în două. Fratele cel mijlociu se aşează şi el în cerc şi aruncă o săgeată în sus. Când ea era să-i cadă în cap, Petre întinse mâna şi o prinse. După aceea, înmormântară cu cinstea cuvenită pe fratele cel mare, iar cel mijlociu luându-şi ziua bună de la Petre şi de la tatăl său plecă în lume.

După puţin timp, Petre făcu nuntă cu masă mare, care ţinu trei zile şi trei nopţi şi mă alesei şi eu cu coarnele unei vaci, dar fiind prea tari le-am dat căţelului să le mănânce.

Ms. 3114

Cules de elevul Laurent Zara, cl. IV, lic. M.B. în 1891, de fel din Bucureşti, de la Ion Baluşan, din com. Gherghiţa, jud. Prahova

BASM

A fost odată un om care avea trei băieți. Cel mai mare era păstor de oi şi a izbutit el să-şi facă o turmă a lui de o sută de oi. Cel mijlociu şi cel mic văzând pe fratele lor mai mare procopsit cu oi multe s-au apucat şi ei de păstorie şi au făcut şi ei câte o sută de oi de fiecare. Pe urmă, s-au unit toți trei frații la un loc şi au făcut o turmă mare de trei sute de oi. Acuma s-au dus toți trei cu oile într-o pădure, ca să le păşuneze. Pe când şedeau ei lângă turmă, auziră prin pădure la vale un chiot de om. Cel mai mare dintre frați zise:

– Hai să dau şi eu un chiot.

Cel mai mic însă zise:

– Vezi-ți de treabă, frate, că nu ştii cine poate să fie.

El însă nu-l ascultă şi dete şi el un chiot cât putu de tare şi peste puțin timp se pomeniră lângă ei cu un jumătate om care zise:

– Pe cât păşunați voi oile aici?

Cel mai mare dintre frați răspunse:

– Pe douăzeci şi cinci de bani oaia. Jumătatea de om le spuse:

– Hai să le păşunați la mine numai pe cincisprezece bani oaia.

Cel mai mare dintre frați zise că e bine să meargă, dar cel mic îi zise:

– Nene, nene, mai bine să nu mergem, că ăsta vrea să ne ia la el nu ca să ne crească, ci ca să ne prăpădească.

Dar fratele cel mare nu vru să asculte de vorba lui şi plecară toți cu oile acolo. Mergând ei câtva timp ajunseră la nişte case foarte frumoase, în care se vedeau nişte capete de oameni şi nişte oase pe la geamuri. Băiatul cel mic întrebă atunci pe frații lui:

– De ce am venit noi aici? Omul acesta nu ne-a adus ca să ne crească, ci ca să ne prăpădească.

Fratele cel mare îl întrebă pe acel om, ce este cu acele oase şi el

răspunse că sunt mosoarele babei, care le-a uitat aseară în fereastră. Pe urmă îi chemă în casă pe toți trei, el se aşeză pe pat şi porunci celui mai mare dintre frați să-i tragă cizmele din picioare, şi când acesta se aplecă să-i tragă cizmele, el haşt ... cu un paloş şi-i tăie capul. După aceea luă capul şi-l dete celui mijlociu şi-i porunci să-l frigă, însă să nu-l atingă de sare. Acesta îl fripse şi i-l aduse şi atunci îi tăie şi lui capul şi-l dete celui mai mic să se ducă să-l frigă, poruncindu-i să nu-i pună sare. Băiatul cel mic însă cu o mână învârtea frigarea iar cu cealaltă îl săra. Când era aproape gata fript, veni omul acela ca să-l ia, dar băiatul îl izbi deodată peste ochi cu căpățâna înfierbântată şi îl orbi. Omul acela jumătate alerga acuma furios şi-l căuta prin casă ca să-l taie şi pe el, însă băiatul se ținea mereu în urma lui. Văzând acela că nu-l poate prinde zise:

– Stai numai, că-ți vin eu de hac. O să mă sui în pod să arunc nuci pe jos şi o să te aud mergând pe nuci. Atunci băiatul zări o putină pe care o puse în gura podului şi toate nucile căzură în putină, şi când omul acela se dete jos nu-l putu prinde. Furios, omul acela îşi zise: „Mă duc să dau drumul oilor să iasă afară, şi dacă el se bagă printre oi trebuie să-l prind. Băiatul se duse repede şi trase deoparte un berbec, îl tăie, îl jupui, se îmbrăcă cum putu mai bine cu pielea lui şi când trecu pe sub mâinile orbului, acesta zise:

– Uite şi berbecul meu ăl mare.

Cum ieşi afară, băiatul o luă la fugă, dar orbul începu să alerge după el şi era gata, gata să-l ajungă. El avea un inel în deget, care era fermecat şi care îi striga mereu orbului:

– Pe aici, orbule, pe aici. Şi orbul se lua după glasul lui.

Băiatul nu putea scoate inelul din deget ca să-l arunce şi atunci scoase un cuțit de la chimir şi-şi tăie degetul în care era inelul, şi când trecu pe lângă un puț îl aruncă acolo şi inelul tot striga mereu:

– Pe aici, orbule, pe aici.

Orbul ținându-se după glasul lui alergă într-acolo, căzu în puț şi se înecă. Aşa scăpă băiatul cel mai mic cu zile. El luă atunci oile toate, împreună şi cu cele ale omului jumătate şi se duse acasă, trăind liniştit şi îndestulat.

Cules de elevul Stănescu Ion de la liceul M. Basarab (nu spune în ce clasă) de la N. Tomescu din com. Aref, jud. Argeş, născut în 1884.

BASM

A fost odată o femeie care a făcut un copil lângă un perişor şi i-a pus numele copilului Perişor, fiindcă îl născuse lângă acel păr. Când s-a făcut băiatul de şapte ani, l-a dus mamă-sa la oraş şi l-a dat la şcoală, punându-l la o gazdă. Pe când învăța el la şcoală, pe mamă-sa a furat-o un zmeu. Făcându-se mare şi ieşind el din şcoală, a vrut să se ducă pe la mamă-sa să vadă ce mai face şi negăsind-o a aflat că a răpit-o un zmeu.

Atunci el se supără tare şi se hotărî să se răzbune pe zmeu. Cu gândul răzbunării plecă el să caute casa zmeului şi când dete de ea, zmeul îl zări prin fereastră şi-i spuse mamei băiatului că a venit feciorul ei. Acuma mama lui se îndrăgostise de zmeu şi se unise cu el, şi-i zise:

– Oare ce să facem ca să scăpăm de el?

Se vorbiră ei între ei ca ea să se prefacă bolnavă greu, chiar pe moarte şi să-i spuie băiatului că nu se va lecui decât dacă va mânca un purcel negru de la scroafa neagră de peste nouă țări şi nouă mări, de unde se bat munții în capete. Ea îl mână să-i aducă un purcel, nu că i-ar fi stat leacul în carnea lui, ci pentru că socotea că doar-doar s-o prăpădi pe drumuri şi o să scape de el.

Gândul ei însă nu s-a împlinit, căci băiatul pornind la drum se întâlni cu nişte zâne care-i deteră un cal şi el merse, merse cu acel cal până ce ajunse la munți şi acolo se opri şi aşteptă până ce se despreunară munții şi se repezi cu calul şi luă un purcel, însă scroafa neagră se deşteptă şi se luă după el. Lui îi deteseră însă zânele o perie şi o gresie, ca să se apere de ea. El aruncă peria înaintea scroafei şi deodată se făcu o pădure deasă ca peria. Totuşi scroafa trecu prin ea şi alerga mereu după el. Atunci băiatul aruncă gresia înaintea scroafei şi se făcu un zid ca gresia de drept şi de neted şi, până să treacă scroafa,

băiatul trecu munții, care se împreunară iar după ce trecu el şi închiseră drumul scroafei. După ce trecu munții, el merse spre casa zmeului, dar mai întâi se abătu pe la zâne, care-i ziseră să taie purcelul şi să spuie mamei lui că nu l-a putut aduce viu. După ce tăie el purcelul, zânele îi opriră inima şi creierul şi sângele.

Pe urmă el merse la casa zmeului ca să ducă mamă-si carnea purcelului, să se facă sănătoasă. Ajungând acolo, zmeul îl zări mai de departe şi îngrijorat îi zise mamei lui:

– Uite că Perişor tot nu s-a prăpădit. Vine îndărăt. Perişor se apucă şi găti purcelul şi după ce mamă-sa mâncă din el spuse că i-a mai trecut. Ea însă pe sub ascuns se vorbise cu zmeul ca să-i facă iar cale undeva, ca să se prăpădească, aşa că mamă-sa se prefăcu iarăşi bolnavă pe moarte şi-i spuse că a visat că nu-i va trece până ce nu-i va aduce apă vie din munții vii care se bat în capete ca berbecii. Perişor, ca un fiu iubitor ce era, neştiind gândul negru al mamei lui, o crezu şi plecă să caute şi să-i aducă ce-i ceruse. Plecând el, se abătu mai întâi pe la zâne şi le spuse ce-i ceruse. Zânele îi deteră iar un cal şi un fluier ca să cânte din el, că munții vor adormi şi el va putea să se ducă să ia apă de la izvorul cu apă vie şi când s-o întoarce să se abată iar pe la ele. Perişor luă calul şi fluierul şi plecă. Ajungând la munți începu să cânte cu fluierul, cum îl învățaseră zânele, şi munții adormiră. Atunci el luă apă şi plecă îndărăt. Pe urmă, Perişor se duse acasă şi zmeul îl zări iarăşi de departe şi se înspăimântă. Se duse repede şi-i spuse mamei lui că tot n-a murit şi atunci se vorbiră amândoi să-l lege peste mâini pe Perişor cu o sfoară groasă de mătase, şi dacă el va izbuti să rupă acea sfoară, atunci îl va omorî el pe zmeu, iar dacă nu o va rupe, îl va omorî zmeul pe el, aşa legat. Făcură aşa şi băiatul nu putu rupe sfoara, aşa că zmeul îl omorî pe el, apoi îl tăiară în bucăți şi-l încărcară în nişte desagi, pe care îi legară pe cal şi deteră drumul calului. Calul se duse de-a dreptul la zâne, bătu cu piciorul în poartă şi nechează. Atunci zânele îndată pricepură că s-a întâmplat ceva rău şi ieşi cea mai mică dintre ele şi, deschizând poarta şi văzând pe cal desagii cu bucățile de carne, zise:

– Ştiam eu că mamă-ta n-a vrut să te crească, ci să te prăpădească.

Luă apoi desagii cu carnea şi-i duse în casă. Dezlegară desagii, îi luară carnea şi o alăturară, bucată cu bucată, fiecare la locul ei, apoi turnară peste ea sângele ce-l opriseră de la purcel şi apă vie, aduseră fluierul cu care adormise el munții şi-i cântară la cap şi-l înviară.

Când se văzu pe picioare, el zise:

– Măi, dar lung somn mai avusei!

Pe urmă zânele îi ziseră:

– Vezi tu? Nu-ți spuneam noi că mamă-ta n-a vrut să te crească, ci să te prăpădească? Du-te acuma şi omoară şi pe zmeu şi pe mamă-ta, fără nicio milă.

El se duse iute şi-l tăie pe zmeu, dar de mamă-sa i se făcu milă şi o lăsă cu viață, ca să trăiască şi să se chinuiască acolo în singurătate, iar el se însură cu zâna cea mai mică şi se întoarse în lumea lui, unde trăi fericit.

Ms. 957

Cules de elevul Stănescu Ion de la liceul M. Basarab – nu arată în ce clasă – de la N. Tomescu din com. Aref, jud. Argeş. Nu se arată în ce an.

BASMUL CU INELUL ZÂNEI

A fost odată un împărat şi o împărătească, care erau foarte bogaţi şi foarte buni cu supuşii lor. Ei ajutau pe toţi săracii şi pe oamenii necăjiţi şi despre bunătatea lor se dusese vestea până în ţări îndepărtate. Aveau însă o amărăciune mare, că Dumnezeu nu le dăduse niciun copil. Ar fi dat mult să aibă un moştenitor pentru împărăţia lor. Se rugau la Dumnezeu în fiecare zi făcând pomeni, ca să le dea un copil, ba au umblat şi pe la vrăjitoare, dar toate au rămas zadarnice. Într-o seară, împăratul şedea singur şi trist pe un scaun, când deodată peretele de lângă el crăpă şi se prăbuşi şi un moşneag cu barba albă până la brâu ieşi în faţa împăratului. El se înspăimântă văzând această minune, măcar că nu era fricos, dar moşneagul îl linişti, se apropie mai mult de el şi stând pe un scaun în faţa lui îi zise:

– Împărate, eu sunt Dumnezeu şi fiindcă tu eşti un om cu suflet bun şi curat am hotărât să-ţi ascult rugăciunea şi ea are să se împlinească. Nevasta ta are să nască un copil frumos ca soarele, care va creşte mare şi are să treacă prin multe pericole.

Împăratul abia apucă să mulţumească moşneagului, că acesta pieri prin zidul dărâmat, care se făcu îndată din nou la loc, cum era înainte. Împăratul crezu la început că visează şi abia cu încetul începu să-şi dea seama că totul se întâmplase aievea. I se umplu sufletul de bucurie şi se duse de spuse şi împărătesei această veste. Se bucurară mult amândoi împreună cu toţi curtenii, care îmbrăcară haine de sărbătoare şi făcură mese mari şi bogate pentru popor, ca să se veselească toată lumea de această veste mare.

Când se împlini sorocul, împărăteasa născu un băiat de toată frumuseţea, cu ochii negri, cu părul ca aurul şi cu o stea în frunte. Părea un îngeraş căzut din cer. Tot în ziua aceea o spălătoreasă de la palat născu şi ea un băiat. Aflând aceasta, împărăteasa puse să-i aducă

acel copil să-l vadă şi ea şi fiindcă îi plăcu, căci era un copil frumos, hotărî să-l crească pe socoteala ei şi pe acela, şi chiar să-l înfieze. La opt zile, îi botezară şi pe băiatul împăratului îl numiră Ionică, iar pe al spălătoresei Petre. După aceea, împăratul a rânduit o masă mare cu mulți curteni, fiindcă trebuia să vie ursitoarele să-i ursească viața băiatului. Pe când petreceau ei şi se veseleau, se făcu deodată o lumină mare şi se zgudui casa şi în lumina aceea se arătară trei zâne, strălucind de frumusețe. Toți oaspeții rămaseră înmărmuriți. Ele se aşezară mai întâi pe nişte scaune şi pe urmă cea dintâi dintre zâne, care era mai mare peste celelalte, se ridică şi glăsui aşa:

– Micule prinț, eu îți ursesc ca atunci când vei fi mare să ai o față frumoasă şi tot ca fața să-ți fie şi inima. Aşa îți ursesc şi aşa are să se întâmple. Apoi ea tăcu şi se aşează la locul ei.

Cea de a doua se ridică şi grăi aşa:

– Micule prinț, eu îți ursesc să fii un om curajos, cum nu mai pot alți oameni să fie şi să fii viteaz ca zmeii cei puternici, şi încă şi mai mult decât ei. Aşa îți ursesc şi aşa va fi. Pe urmă şi zâna aceasta se aşează la locul ei.

Se ridică şi cea de a treia şi grăi aşa:

– Micule prinț, eu îți ursesc să fii iubit de toate femeile şi nimic să nu ți se puie în calea ta, să ai nevastă frumoasă şi copiii să-ți semene ție în toate. Aşa îți ursesc şi aşa va fi. Pe urmă şi zâna aceasta se aşează pe scaunul ei. După câteva clipe, toate trei se ridicară şi dănțuiră uşor împrejurul leagănului copilului, de parcă nici nu atingeau pământul, apoi fluturară batistele lor fermecate cu care atinseră uşor fața copilului şi pe urmă se auzi deodată un tunet, se arătă o lumină mare, casa se cutremură şi zânele se mistuiră în lumina aceea.

Acestea erau zânele cele bune, care ursiră băiatului numai lucruri bune. Trebuiau să vină acuma şi cele rele. În adevăr, după puțin timp se auzi un tunet, casa se cutremură foarte tare, toate lumânările se stinseră, toți curtenii încremeniră înspăimântați. Deodată se arătară trei femei urâte cum nu mai puteau să fie altele. Părul lor era plin de şerpi şi le cădea pe față şi fiecare din ele avea în mână câte un bețişor. Chiar şi copilul începu să plângă, parcă simțea ce răutăți aveau să-i ursească. Şezură şi ele pe cele trei scaune pe care şezuseră cele trei zâne bune şi cea mai bătrână din ele se ridică şi grăi:

– Micule prinț, îți ursesc să iubeşti pe o zână care trăieşte în fundul unui lac. Asta îți ursesc şi aşa se va întâmpla. Spuse şi se aşează jos.

Cea de a doua se ridică şi zise:

– Micule prinț, eu îți ursesc să călătoreşti mult după acea zână pe care o vei lua de nevastă şi să întâmpini multe greutăți în cale. Aşa îți ursesc şi aşa va fi. Astfel spuse şi se aşează la loc.

Se ridică pe urmă cea de a treia, care rosti:

– Micule prinț, eu îți ursesc ca să-ți moară întâiul tău născut, însă numai printr-o vrajă, pe care o ştie numai o babă vrăjitoare de la muntele dracului, vei putea să scapi de această ursire. Aşa îți ursesc şi aşa se va întâmpla. Apoi se aşează pe scaun.

Pe urmă, cele trei arătări se învârtiră împrejurul leagănului atingând copilul cu beţişoarele pe care le ţineau în mână, pe când copilul ţipa speriat. Pe urmă, se auzi iar un tunet, casa se cutremură, lumânările se aprinseră şi cele trei zâne rele pieriră în întunericul de afară. Toți cei de față erau cuprinşi de spaimă şi mâhniți de ursitele cele rele pentru copil, dar se şi bucurau de cele bune. Împăratul voia să facă cumva ca ursitele cele rele să nu se împlinească şi trimise pe un curtean la o vrăjitoare vestită, a cărei casă era plină de tot felul de şerpi, de capete de morți şi de alte lucruri ciudate. Când ajunse curteanul la ea, baba sta lângă un cazan la vatră, în care fierbea un cap de mort. El bătu la uşă şi ea zise:

– Cine e acela care-mi calcă casa şi ce doreşte?

El răspunse:

– Sunt trimis de stăpânul meu Alb-Împărat să te întreb dacă cele menite de ursitori se vor îndeplini.

Baba îi spuse:

– Nimeni nu se poate împotrivi menirilor rostite de ursitoare, care trebuie să se împlinească. Nici eu nu pot face ceva.

Curteanul încălecă, se întoarse îndărăt şi spuse împăratului răspunsul babei, şi atunci el se hotărî să lase copilul în voia soartei.

Băiatul crescu mare şi frumos, şi era bun şi milos, aşa cum îi ursise una din zânele bune. Se purta bine cu toată lumea şi ajuta pe toți cei necăjiți, şi de aceea era foarte iubit. Şi băiatul spălătoresei crescu mare şi frumos. El era un băiat cuminte şi ascultător şi era aproape nedespărțit de băiatul împăratului, la plimbări, la vânători şi mai peste tot. Prințul era îndrăgit de toate fetele tinere, dar el nici nu le băga în seamă, fiindcă i se întâmplase ceva cum spusese una din ursitori.

Într-o zi, a plecat el cu băiatul spălătoresei şi cu un slujbaş după ei, ca să facă o plimbare mai lungă pe o câmpie foarte frumoasă. La marginea acelei câmpii, era un lac mare, limpede ca o oglindă şi împrejurul lui numai flori. Se dezbrăcară ei amândoi şi intrară să se scalde în acel lac. Slujbaşul care era cu ei se aşează mai încolo, mai de

o parte, ca să-i aştepte. După ce se scăldară, simțindu-se cam osteniți, se întinseră pe iarbă, să se odihnească puțin şi amândoi adormiră. Deodată apa lacului se tulbură şi din lac ieşi o zână frumoasă, de nu-ți puteai lua ochii de la ea. Zărind pe cei doi tineri culcați se îndreptă spre ei şi privi îndelung fața prințului, căci îi căzuse drag dintr-o dată, cum zisese ursitoarea. La urmă, se aplecă şi-l sărută şi apoi îndată se afundă în lac. Slujbaşul prințului din ascunzătoarea lui văzuse tot. Când se treziră, cei doi tineri încălecară şi plecară. După ce ajunseră acasă, slujitorul le povesti tot ce văzuse. Prințul fu mâhnit şi supărat că adormise şi se hotărî ca altădată să facă ce o face, să nu mai adoarmă.

În altă zi, se duse iar la acel lac să se scalde, dar când ieşi din apă, cu toate sforțările lui, iar adormi. Slujitorul sta la pândă în ascunzătoarea lui. El văzu cum zâna ieşi din apă, se apropie de prinț, fu tare mâhnită văzându-l că doarme, îl sărută şi se afundă iar în lac. Când se trezi, slujbaşul îi povesti ce se întâmplase şi el simțindu-se îndrăgostit de acea zână, pe care nici nu o văzuse, se îmbolnăvi de necaz. Când s-a mai dus încă o dată să se scalde, i s-a întâmplat la fel. A adormit şi când a venit zâna a început să plângă tare mâhnită, l-a sărutat şi i-a pus în deget un inel al ei. Dar tocmai când vru să se afunde în lac, se văzu deodată o întuneciune la răsărit şi iute ca fulgerul fu înhățată de un zmeu care zbură cu ea în văzduh. Slujbaşul prințului rămase înlemnit. Când se trezi, prințul îi povesti tot ce văzuse şi el rămase foarte mâhnit. Se uită la mână şi văzu inelul zânei şi amărăciunea lui fu şi mai mare. Atunci el se jură că nu are să se lase până ce nu va smulge pe zână din ghearele zmeului. Când se duseră acasă, el spuse împăratului gândul lui. Tatăl lui vru să-l oprească să plece în lume, dar îşi aduse aminte că aşa voiseră ursitoarele şi-şi aduse aminte de vorbele vrăjitoarei. Îl lăsă dar în voia soartei. Prințul era însă mereu trist şi abătut că nu-i da în cap cum s-ar putea ridica el în văzduh, unde era sălaşul zmeului. El îi spuse grija asta tatălui lui şi împăratul îl sfătui să se ducă în grajd cu o mână de fân, şi calul care va veni la el să mănânce acea mână de fân, pe acela să-l ia.

Se duse el în grajd cu o mână de fân, cum fusese sfătuit, şi o arătă spre cai. Se îndreptă spre el un cal schilod, bolnav, jigărit tare, care părea că abia se ține pe picioare, şi vru să mănânce fânul. Prințul se mâhni, dar având o inimă bună îl lasă să-l mănânce. După ce îl mâncă, calul se dete de trei ori peste cap şi se făcu dintr-o dată un armăsar cu douăzeci şi patru de aripi. Atunci prințul, foarte bucuros, luă armele tatălui său bine ferecate, îşi luă rămas bun de la părinți şi de la curteni, îşi luă merinde şi apă, încălecă şi plecă. Apucă înainte spre răsărit.

Mergea agale, când pe jos, când călare şi după mai multe zile de mers îi ieşi în cale un balaur înfricoşător. Calul îl încurajă spunându-i să nu se sperie, să apuce voinicește sabia, că el va zbura pe deasupra balaurului şi când îi va veni bine să-i taie capul. El îi urmă sfatul şi din câteva lovituri tăie capul balaurului şi-l omorî.

După aceea merseră ei mai departe tot spre răsărit, zi de vară până în seară, şi deodată zări el un palat pe culmea unui deal şi zburâ cu calul într-acolo. Acolo locuia fratele mai mic al zmeului, care răpise pe zână. După o luptă înverşunată cu zmeul, reuşi să-l răpună şi, găsind în acel palat o mulțime de fete tinere răpite de el, le dete drumul şi porni mai departe. Merse astfel până ce dete de un munte aşa de înalt încât nici calul lui nu putea să zboare peste el. Lângă acel munte sălăşuia însă un uriaş şi el se rugă de acel uriaş să-l treacă cu calul lui peste munte. Uriaşul fiind milos îi ascultă rugămintea, îl puse pe mână şi îl trecu peste munte. El îşi luă acum drumul prin văzduh cu calul lui şi după ce zburâ mult zări un palat măreț. Merse la acel palat şi intră înlăuntru. Acolo ce văzu? Numai bogății şi bogății nesfârşite. Deodată se auzi un zgomot şi apoi se arătă zmeul, stăpânul palatului. Se încleştară într-o luptă pe viață şi pe moarte şi până la urmă îl birui prințul pe zmeu şi-l omorî, apoi dete drumul la mulțime de oameni, care erau închişi acolo.

Pe urmă, plecă mai departe şi merse, merse, până ce zări o pasăre mare zburând pe sus şi luă iute arcul şi-l încordă ca să dea drumul la o săgeată s-o ucidă, dar pasărea aceea se rugă de el să n-o omoare, că poate cândva i-o fi şi ea lui de vreun ajutor. Având inima bună lui i se făcu milă şi cruță pasărea aceea. Îşi urmă drumul mai departe până când dete de un palat mare şi foarte frumos, care strălucea pe dinafară de podoabe de aur. Intră repede înlăuntru şi găsi acolo pe zână, care îl cunoscu după inel şi se îmbrățişară ca şi cum s-ar fi cunoscut de când lumea, iar zâna îl sfătui îndată să fugă cât mai repede, căci poate să vie zmeul care o răpise şi poate să fie rău de el. Tânărul însă îi zise:

– Să n-ai nicio grijă. Am izbutit eu să răpun pe cei doi frați ai lui, o să-l răpun şi pe el. N-apucă să isprăvească vorba, că se şi arătă zmeul, şi cum îl văzu îi zise:

– Vrei în brațe să ne strângem şi să ne luptăm, ori în săbii să ne tăiem?

Băiatul răspunse:

– Mai bine luptă cu brațele, că e mai dreaptă şi de Dumnezeu lăsată.

Se luară la luptă şi se luptară ei, se luptară, până când băiatului îi

veni odată bine şi îl izbi pe zmeu de intră în pământ până la piept, apoi scoase sabia şi-i tăie capul. Luă pe urmă cheile palatului şi umblă prin toate odăile, unde găsi închişi mulțime de oameni şi între ei mulți regi şi împărați. Se duse apoi să vadă grajdurile şi găsi acolo sumedenie de cai care aveau aripi. Într-un şopron mai văzu mulțime de trăsuri făcute din aur şi argint şi împodobite cu pietre scumpe. El luă trăsura cea mai frumoasă şi înhămă la ea calul lui şi încă unul din grajd, tot cu douăzeci şi patru de aripi, iar la celelalte trăsuri înhămă alți cai, se suiră în ele regii şi împărații pe care îi scosese din închisoarea zmeului. Tocmai când voiau să plece, se arătă pasărea pe care prințul o cruțase de la moarte şi-i dete un fluieraş, şi când fluieră cu el palatul cel mare al zmeului se prefăcu într-o nucă, pe care el o luă şi o băgă în buzunar. Zburară apoi cu caii lor înaripați spre palatul celui de al doilea zmeu şi cu fluieraşul cel fermecat îl prefăcu şi pe ăsta într-o nucă şi-l puse în buzunar, şi tot aşa făcu şi cu palatul al treilea. Apoi plecară spre împărăția tatălui lui. Când se apropiau, se şi duse vestea în toată împărăția şi împăratul cu curtenii săi şi mulțime mare de lume le ieşi în întâmpinare. El se dete jos din trăsură şi merse de-i îmbrățişă pe tatăl lui şi pe mama lui. Se deteră jos din trăsuri şi regii şi împărații veniți cu el şi rămaseră acolo pentru nuntă. Peste o săptămână, făcură nuntă mare, la care fură poftiți regii şi împărații din toată lumea şi se duse vestea peste tot pământul despre o nuntă aşa de frumoasă. Împăratul cel bătrân simțindu-se slăbit îi lăsă fiului său conducerea împărăției şi astfel se făcu băiatul împărat. Împărăteasa cea tânără a născut un copil, care după menirea ursitoarelor trebuia să moară, dar pasărea cea fermecată, pe care o cruțase el de la moarte, izbuti să-l scape pe copil, dezlegând vraja cea rea a ursitoarelor tot cu ajutorul ei, cele trei nuci aduse de prinț în buzunar se prefăcură iar în trei palate, pe care le aşează în jurul palatului lui, de se duse vestea în toată lumea despre atâta măreție.

Şi eu încălecai pe o şa şi vă spusei povestea aşa.

Cules de elevul Stoenescu G. Traian, din cl. IV la liceul Matei Basarab, la 7 mai 1899 de la Gheorghe Rădulescu, de 26 ani, carte nu ştie, din com. Drăghici, jud. Muscel.

BASMUL CU PÂCA DIN FUNDUL IADULUI

A fost odată un împărat mare şi puternic. La poarta palatului lui era un copac înalt de nu i se vedea vârful şi aşa de gros că nici un om nu putuse să-l înconjoare cu braţele. Împăratul a făgăduit pe fata lui de soţie şi jumătate din împărăţie aceluia care va aduce veşti de sus de pe vârful acelui copac. Mulţi au încercat să se suie, dar n-au izbutit. Până la urmă însă s-a găsit unul mai voinic, măcar că nu avea cine ştie ce minte, care a început să se urce pe copac şi s-a urcat el, s-a tot urcat, până a dat de vârful lui, unde era o împărăţie din altă lume, pe tărâmul de sus şi unde domnea o împărătească văduvă. Cum l-a văzut împărăteasa pe omul acesta, i-a plăcut şi l-a luat de bărbat. L-a spălat, l-a îmbrăcat cu haine frumoase şi l-a făcut împărat. El îşi mai aducea aminte din când în când de împăratul de jos, de unde plecase, dar nici prin gând nu-i trecea să se mai întoarcă îndărăt, atât se simţea de bine acolo. Împărăteasa asta, nevasta lui, i-a dat cheile de la toate odăile, dar i-a spus că poate umbla în toate, afară de una, unde nu trebuie să umble, că poate să fie foarte rău pentru el şi pentru ea. Într-o zi însă, când împărăteasa s-a dus la biserică, el s-a apucat şi a descuiat şi odaia aceea şi acolo ce să vadă? Înăuntru era întuneric şi la mijloc era o butie cât toate zilele, legată cu trei cercuri mari de fier şi din care ieşeau nişte gemete îngrozitoare. Acolo era închis un zmeu, care vrusese s-o fure pe împărăteasă şi s-o ducă în ţara zmeilor, dar ea a făcut ce a făcut şi l-a închis în butia aceea, ca să stea acolo până în veci. Zmeul l-a rugat pe împărat să facă o gaură mică în fundul butiei şi el, cap prostănac, a făcut cum l-a rugat zmeul, care mai pe urmă l-a rugat s-o facă ceva mai mare şi tot aşa până ce a făcut o gaură prin care se putea băga mâna. Atunci zmeul îi zise:

– Te rog să-mi dai o cană cu apă.

Neputând să-şi dea seama unde putea să ajungă, împăratul îi dete o cană cu apă, dar cum bău zmeul apa plesni un cerc de la butie. Pe urmă zmeul mai ceru încă două căni cu apă şi împăratul cel prostănac i le dete, fără să se gândească ce se mai poate întâmpla. Unul după altul, după fiecare cană cu apă, plesniră şi celelalte două cercuri şi zmeul ieşi din butie şi-i zise răstit împăratului:

– Acum eu sunt stăpân aici, nu tu.

Împăratul sta deoparte speriat. Zmeul apucă un frâu şi-l scutură repede şi veni îndată un cal cu şapte suflete, încălecă pe el, luând-o şi pe împărăteasă, care tocmai se întorcea de la biserică, şi zbură cu ea în țara zmeilor. Amărât, bietul împărat plecă după ea s-o caute şi ajunse la casa Maicii Domnului şi-i spuse tot, cum s-a întâmplat. Maica Domnului îl sfătui să se ducă la Pâca, vrăjitoare din fundul iadului şi să slujească la ea trei ani, şi când o fi să plece să-i ceară ca simbrie mânzul pe care l-o făta iapa ei cea năzdrăvană, fie el cum o fi, şi fără ochi şi fără picioare.

Plecă el de la Maica Domnului şi ajungând într-o pădure dete de un corb cu o aripă ruptă şi fiindu-i milă de el îi leagă aripa. Pe urmă, mergând mai departe, dete de o apă în care prinse nişte peşti şi vru să-i mănânce, dar peştii rugându-se de el să-i cruțe, îi aruncă îndărăt în apă. Mai dete după aceea peste o vulpe cu o labă ruptă, căreia îi legă rana şi-i dete drumul. Apoi merse el, merse, până ajunse la fundul iadului şi acolo după multe greutăți dete peste sălaşul Pâcăi. Aşteptă acolo până în miezul zilei, când se deschideau porțile singure, şi după ce intră se închiseră iar singure. Intrând înăuntru, se tocmi cu baba să-i păzească iapa la păscut trei ani şi-i ceru ca plată să-i dea mânzul pe care îl va făta iapa, că iapa făta un mânz la trei ani o dată şi acum se apropiau cei trei ani şi îi venea sorocul să fete unul cu douăsprezece suflete. Baba mai făcu legământ cu el, că dacă o veni seara îndărăt de la păşune fără iapă să-i taie capul. Plecă el cu iapa la păscut, dar sta tot călare pe ea, ca să nu i-o fure cineva. Dar se întâmplă odată că el adormi şi când se trezi iapa nicăieri, iar el călare pe un buştean. El atunci îşi aduse aminte de corb şi-l chemă în ajutor, şi corbul veni îndată şi-i spuse că iapa se află ascunsă după lună, prefăcută într-o cățea neagră. El zbură repede acolo, atâta o ciocăni în cap, până se dete jos pe pământ şi împăratul izbind-o şi el cu frâul în cap, ea se făcu iar iapă şi el încălecă şi se duse cu ea la casa babei. Baba, de necaz, o bătu pe iapă cu un fier înroşit, pentru ca să se ascundă a doua zi şi mai bine.

A doua zi, iapa se prefăcu într-un peşte şi se afundă în apă, dar ceilalți peşti care ştiau că împăratul îi cruțase pe cei din neamul lor o

goniră afară din apă şi baba ciudoasă o bătu şi mai rău. A treia zi, iapa se prefăcu într-o mănăstire. Împăratul chemă pe vulpe şi ea îi spuse că iapa s-a prefăcut într-o mânăstire. Îl sfătui să se ducă acolo, să intre înlăuntru şi să dea cu căpăstrul în capul călugărului pe care îl va găsi acolo, că se va preface în iapă. El încălecă pe vulpe, care îl duse la mânăstire, unde lovi pe călugăr cu căpăstrul în cap şi se făcu iapă. El încălecă pe ea şi se duse la casa babei. Baba, otrăvită rău, o bătu şi mai tare şi cum tocmai se împlinea sorocul, în noaptea aceea, iapa fătă un mânz, fără ochi şi fără picioare. În curând împlinindu-se sorocul împăratului cu slujba, el ceru babei să-i dea ca simbrie mânzul, aşa cum îl fătase iapa. După multă codeală, baba i-l dete. El luă mânzul în braţe şi plecă cu el. Mergând el aşa îl tot întreba pe mânz:

– Mânzule, dar ţie nu-ţi mai cresc picioare? şi n-ai să mai faci şi tu ochi? Mânzul îi răspunse mormăind:

– Ba da, dar mai aşteaptă şi tu.

Nu după mult timp, într-o bună zi, mânzul făcu ochi şi îi crescură picioare şi totodată i se mări şi trupul ca la un cal.

Împăratul încălecă pe el şi merse spre împărăţia zmeilor, ca s-o scape pe nevastă-sa. Pâca se făcu în calea lor un munte de sticlă şi de diamante mare, de nu-l puteau trece decât în zbor. Calul putea să zboare, dar nu vrea să-şi arate puterea. Împăratul găsi un potcovar şi-i făgădui o baniţă de galbeni, ca să-i potcovească calul, şi i-l potcovi cu potcoave cu cuie de diamant, căci altfel nu putea trece muntele. După ce-l potcovi, trecu muntele şi ajungând la palatul zmeilor începu să încerce s-o scoată pe soţia lui de acolo. El încercă s-o fure mai întâi cu alţi cai, care nu erau năzdrăvani. Întâia dată, zmeul îl prinse, dar îl iertă, pentru întâia cană cu apă pe care i-o dase şi a doua oară îl prinse iar, dar îl iertă pentru celelalte două căni cu apă şi-i spuse:

– Te-am iertat de două ori, dar dacă mai încerci a treia oară să ştii că te omor.

A treia oară împăratul luă calul lui cel năzdrăvan. Când el o fură pe împărăteasă, calul zmeului necheză o dată,

De munţii de cutremurară
Şi apele se tulburară.

Zmeul, care petrecea la o nuntă peste nouă ţări şi nouă mări, veni cu o falcă în cer şi una în pământ şi întrebă pe cal:

– Putem bea?
Putem mânca?

Putem tutun fuma?
Putem să-l ajungem?
Calul îi răspunse:
– Putem bea,
Putem mânca,
Putem tutun fuma,
Că de ajuns nu-l putem ajunge.

Cum auzi zmeul, încălecă repede şi porni să alerge după împărăteasă. Calul lui sărea din munte în vale şi din vale în munte, pe când al împăratului sărea din munte în munte. Împărăteasa luase de la casa zmeului o săgeată otrăvită şi la o săritură, pe când zmeul era sub ei, ea îl săgetă şi muri. Ajungând acasă au făcut o petrecere mare de bucurie că au scăpat, la care am fost şi eu chemat.

Cules de elevul Lupan N. Horia, cl. IV, liceul Matei Basarab, în 1899, de la Nicolae Comănici, ştie carte, din Vinţul de Jos, de lângă Sibiu.

BASMUL CU POMUL DE AUR

A fost odată un împărat care avea la curtea lui trei vânători şi toţi trei trebuiau să-i aducă în fiecare zi câte ceva vânat, şi celui care nu ar fi adus trebuia să-i taie capul. Într-o zi, numai doi dintre ei au adus vânat, iar al treilea n-a adus nimic. Împăratul nu i-a tăiat capul, fiindcă omul se rătăcise şi descoperise undeva, în adâncul pădurii, un pom de aur, înalt de nu i se putea vedea vârful. S-a dus şi împăratul să vadă acel pom şi a rămas foarte mirat, şi pe urmă a adunat pe dregătorii împărăţiei ca să se sfătuiască ce să facă cu acel pom. La urmă, împăratul a zis şi a dat sfoară în ţară că el dă jumătate din împărăţie şi pe fata lui de soţie celui care s-o putea sui până în vârful pomului, ca să vadă ce fel de poame face şi ce vede de acolo.

A venit unul, au venit doi, au venit mulţi, mulţi de tot, care au încercat, dar n-au izbutit să se urce în pom. Într-o zi, a venit şi un cioban, ca să-şi încerce şi el norocul. La început n-a putut să facă nimic, fiindcă îi lunecau opincile, dar s-a descălţat şi a început să se suie. S-a suit el până ce s-a văzut cât un porumbel, apoi s-a mai suit până s-a văzut cât un nasture, pe urmă s-a mai văzut cât o gămălie de ac şi apoi nu s-a mai văzut deloc. Se sui el, se sui, până ce dete de casa unui pustnic sfânt, aşezată pe o cracă groasă a pomului, şi bătu la poartă. Sfântul îi răspunse că dacă e om bun să intre, dacă nu, să nu intre, că are o căţeluşă cu dinţii de oţel şi-l face mii de fărâme. El spuse că e om bun, intră înlăuntu, sfântul îi dete să mănânce şi să bea şi când a fost să plece l-a întrebat ce caută el de pe tărâmul de jos pe tărâmul ăsta de sus şi ciobanul l-a întrebat pe sfânt unde sunt roadele pomului, că fără acele roade nu îi dă împăratul care l-a trimis jumătate din împărăţie şi pe fata lui de soţie.

Sfântul i-a spus că el nu ştie şi i-a dat un pahar, din care putea să tot bea, că nu se mai isprăvea niciodată. El îi mulţumi şi plecă mai

departe. Nu peste mult, dete peste palatul unor zâne. Ele erau cu toate zece, dar pe una care era cea mai frumoasă şi mai mare peste ele o furaseră nişte zmei şi acum se luptau să le fure şi pe celelalte. Rămăseseră nouă şi era mai mare peste ele cea mai frumoasă din cele rămase. După ce a stat el acolo câtva timp, ea l-a întrebat pe cioban dacă o iubeşte şi el i-a spus că da. Atunci ea, ca să-l încerce dacă nu spune numai aşa din gură, îi dete un cal negru şi-i spuse că o să-l ducă în iad, şi dacă nu l-o trânti acolo în iad atunci înseamnă că o iubeşte cu adevărat.

S-a dus el la iad cu calul negru, dar nu l-a trântit. Pe urmă i-a dat un cal roşu să se ducă cu el în iad, dar nici acela nu l-a trântit. I-a mai dat apoi un cal alb şi i-a spus că dacă nici acesta nu l-a trântit nu-l mai încearcă, şi calul cel alb l-a trântit în iad. Acolo a dat de zmeii care furaseră pe zână. Înainte de a pleca cu calul alb, zâna îi dăduse să aibă cu el şi un pui fript, din care putea să mănânce cât vrea, că nu se mai isprăvea, aşa că el avea ce să mănânce. El se învoi ca argat la zmei, care tot plecau să lupte cu zânele celelalte pe care voiau să le răpească, şi el rămânea singur acasă. Într-o zi, văzu pe zâna furată mai înainte, la fereastră, şi intră în vorbă cu ea. Ea îi spuse că în grădina zmeilor sunt roadele pomului şi-i dete douăzeci şi nouă de chei şi-i spuse că în grajdurile zmeilor se află un cal cu aripi, şi el să umble acolo să-l scoată şi să fugă împreună. El luă cheile, se duse în grajd şi descuie nouă lacăte, calul nechează o dată, dar el răspunse cum îl învățase zâna. După ce mai descuie zece lacăte, calul iar nechează, dar răspunse iar cum îl învățase zâna, şi tot aşa până le descuie pe toate, scoase calul afară, luă un bici fermecat, trosni cu el şi prefăcu toată averea zmeilor cu palat cu tot într-un măr, luă nişte poame din grădina zmeilor, apoi încălecară amândoi şi mai luară cu ei o oglindă, o perie şi o pietricică şi plecară. Zmeii, când au venit acasă, au simțit numaidecât că a fugit zâna cu argatul şi porniră în goană mare după ei. Pe când fugeau să scape, calul cel cu douăsprezece aripi spuse zânei că simte o dogoare în spate şi să se uite îndărăt, să vadă ce vine. Ea se uită şi văzu că vin zmeii după ei şi sunt gata să-i ajungă. Atunci calul îi spuse să arunce peria îndărăt. Ea o aruncă şi, când zmeii erau gata să puie mâna pe ei, se făcu din perie o pădure deasă ca peria şi zmeii trebuiau s-o roadă ca să treacă prin ea. Până să roadă zmeii pădurea, ei se depărtară, dar nu mult după asta calul cel cu douăsprezece aripi iar simți o dogoare în spate şi-i zise zânei să se uite îndărăt. Ea se uită şi văzu că zmeii iar sunt gata să-i ajungă, şi atunci calul îi spuse să arunce în urmă pietricica, şi după ce o aruncă se făcu un munte mare de tot, de nu i se vedea vârful. Zmeii ajungând la munte încercară să se suie dar nu

putură şi atunci începură să-l roadă, ca să-şi facă drum. Fugarii iar se îndepărtară, dar tocmai când credeau ei că au scăpat calul simți iar o dogoare şi-i zise zânei să se uite îndărăt. Ea se uită şi văzu că zmeii iar sunt gata să-i ajungă. Calul îi spuse să arunce înapoi oglinda, şi după ce o aruncă se făcu în calea zemilor o apă întinsă de tot, cât o mare şi zmeii se apucară s-o bea, fiindcă îi năpădise şi năduşeala după atâta alergătură, dar tocmai când erau gata s-o isprăvească plesniră cu toții, şi fata şi cu ciobanul se îndepărtară. Dar mai rămăsese în urmă mama zmeilor, care dormise o sută de ani şi tocmai se deşteptase când a auzit plesnind zmeii. Văzând ea că nu mai erau nici zmeii şi nici palatul la locul lui, nici peria, nici piatra şi nici oglinda fermecată, pricepu tot ce se întâmplase şi se luă îndată după fugari, zburând ca vântul. Calul zânei simți iar o dogoare şi-i spuse să se uite în urmă, să vadă ce mai vine. Ea spuse că se vede apropiindu-se zgripțuroaica, mama zmeilor, şi tocmai atunci ei treceau pe lângă palatul zânelor, dar nu vru să intre acolo, fiindcă ea nu mai era acum zână, după tot ce se întâmplase. Calul porni înainte şi zgripțuroaica venea mereu după ei. Calul povățui pe fată să arunce inelul în urmă şi dacă o cădea culcat se va face o apă mare, iar de va cădea pe muchie, ca un cerc în picioare, se va face un munte mare. Ea a aruncat inelul, care a căzut pe muchie şi s-a făcut un munte mare de piatră. Zgripțuroaica s-a pus să-l roadă şi după ce l-a ros şi şi-a făcut drum a alergat mai departe după fugari, şi când era să-i ajungă ei tocmai au intrat în curte la pustnicul cel sfânt. Când a văzut sfântul zgripțuroaica la poarta lui a zis: „Făptură spurcată şi necurată, nici pe loc să crăpi!“. În clipa aia zgripțuroaica a şi crăpat şi ei au scăpat teferi. Acolo ei s-au oprit şi s-au odihnit în casa sfântului, pe urmă s-au dat pe pom în jos.

În vremea asta, pe pământ, pe tărâmul cel de jos, se schimbaseră toate, căci trecuse multă vreme şi pădurea în mijlocul căreia era acel pom de aur se tăiase şi se făcuse un oraş mare în locul ei. Încercaseră oamenii să taie şi pomul de aur, dar nu izbutiseră. După ce au ajuns jos, fata care fusese zână şi cu ciobanul, el a luat de la împărat numai jumătate din împărăție, fiindcă adusese roade de ale pomului şi veşti despre ce se află acolo în pom, pe tărâmul cel de sus, şi nu i-a mai cerut şi fata de nevastă, căci se însurase cu fata care fusese zână. Pe urmă a făcut la loc palatul zmeilor, cel prefăcut în măr de aur, plesnind din biciul fermecat, şi au locuit amândoi acolo.

Cules de elevul Ghica N. Constantin, din cl. II, liceul Matei Basarab, în 1877–1878, de la mama sa Ana Ghica, de 38 ani, născută în com. Căzăneşti, jud. Ialomița

BASMUL CU ÎMPĂRATUL ROŞU

A fost odată ca niciodată, că dacă n-ar fi nu s-ar povesti. A fost un vânător vestit şi când era să moară i-a spus nevestei lui să ascundă puşca cu care vâna el, ca să n-o găsească băiatul lor, căci aveau un băiat mic. Pe urmă şi-a dat sufletul. Nevastă-sa, după ce îl plânse şi-l îngropă, se duse acasă şi ascunse puşca într-un colţ întunecos din fundul podului. După ce se făcu băiatul mai mare, începu să meargă la şcoală şi ceilalţi băieţi de la şcoală îi tot spuneau că tată-său a fost vânător bun şi-l întrebau cum de n-are şi el o puşcă rămasă de la tată-său.

El băgă asta în cap şi într-o zi se duse acasă la mamă-sa şi-i ceru să-i dea puşca cu care umbla tată-său la vânat, dar ea i-a spus că n-are nicio puşcă şi că tată-său când a murit n-a lăsat vreo puşcă. El însă se ţinea scai de mamă-sa şi-i cerea mereu să-i dea puşca lui tată-său, dar şi mamă-sa tăgăduia mereu că ar avea vreo puşcă. Dacă a văzut că nu poate scoate puşca cu vorbă bună, băiatul s-a gândit la un şiretlic. Într-o zi, s-a întors de la şcoală trist şi amărât şi mamă-sa, care ţinea mult la el, l-a întrebat ce are. El i-a răspuns că a visat noaptea că are să i se întâmple ceva rău de tot şi cineva i-a spus că n-are să se întâmple ce a visat dacă o suge lapte de la mamă-sa culcat într-o ladă. Atunci mamă-sa i-a zis să nu mai fie trist pentru atâta lucru. I-a spus să se culce în ladă şi a pus ţâţa pe marginea lăzii, băiatul cum şedea culcat în ladă a tras deodată capacul lăzii peste ţâţa mamă-si şi ea a ţipat de durere şi i-a zis:

– Lasă-mă, câine ce eşti!

El însă a răspuns că nu-i dă drumul până nu-i spune unde e ascunsă puşca lui tată-său. Mamă-sa la început n-a vrut să-i spuie, dar neavând ce să facă altceva i-a spus până la urmă că puşca e în pod, într-un colţ, în partea dinspre apus.

Băiatului atât i-a trebuit. S-a suit în pod, a căutat peste tot şi a dat de o puşcă veche şi ruginită ca vai de lume. S-a dat jos cu ea, s-a pus şi a frecat-o până când strălucea ca nouă, a regulat-o cum trebuie şi spre seară a plecat la o pădure ca să vâneze ceva. Cum intră în pădure, văzu un vultur aurit care zbura aproape de el şi întinse puşca să tragă, dar vulturul repede se îndepărtă. El se ţinu totuşi mereu după o pasăre aşa de minunată şi merse, merse, până când în adâncul pădurii ieşi într-o poiană luminoasă şi acolo se întâlni cu un om care, cum îl văzu, se apropie de el, se uită la puşcă şi-l întrebă ce vrea. El îi spuse istoria cu vulturul, care acum sta pe o cracă în apropiere. Omul acela luă puşca, o întinse şi trăgând împuşcă vulturul şi-l dete băiatului, care nu mai putea de bucurie. Îi spuse că pădurea asta în care se găsea el se cheamă Pădurea Neagră şi că el este fratele lui tată-său care a murit. Băiatul îi mulţumi, luă vulturul şi plecă cu el acasă. Un vultur aşa frumos, cu penele aurite, nu se mai văzuse prin partea locului. Pe când mergea el spre casă, se întâlni cu vizirul împăratului, care vru să-l cumpere, ca să-l dăruiască împăratului. Băiatul nu vru să-l vândă şi zise că mai bine o să i-l ducă el împăratului. Atunci vizirul se jură că are să se răzbune pe el.

Băiatul se duse a doua zi cu vulturul la împărat şi, cum îl văzu, împăratul se minună mult de un astfel de vultur şi spuse vizirului să-i dea un bilet către vistier şi să-i dea băiatului o răsplată pentru vultur. Vizirul, care avea necaz pe băiat, i-a dat un bilet către vistier, să-i dea numai trei parale. Băiatul, care crezuse la început că o să primească o răsplată cine ştie cât de mare, când văzu că-i dă vistierul numai trei parale, fiindcă aşa scrisese vizirul, se întristă mult şi se puse pe plâns. Se duse la mamă-sa şi-i spuse ce a păţit. Ea îi zise:

– Vezi, eu ţi-am spus să nu te duci în Pădurea Neagră. Uite ce ai păţit. Altă dată să nu te mai duci acolo.

El îi făgădui că n-are să se mai ducă. Peste câteva zile, se pomeneşte chemat la împărat. Vizirul voia să-i facă de petrecanie băiatului, ca să scape de el, fiindcă se temea să nu afle împăratul ce a făcut cu plata vulturului auriu. El umblase cu viclenii la împărat şi-i spusese să poruncească băiatului să-i aducă cerbi vii, că el este în stare să-i aducă. Degeaba se rugă băiatul de împărat să nu-i ceară un lucru aşa de greu, că împăratul nu vru să ştie şi-i spuse că dacă nu aducea cerbi vii îl omoară. Atunci el, neavând încotro, luă puşca şi se duse la unchiu-său din Pădurea Neagră, care împuşcase vulturul, şi-i spuse ce i-a cerut împăratul, fiindcă aşa îi zise el, că ori de câte ori s-o găsi într-o nevoie mare să vie la el. Cum îl văzu unchiu-său se bucură şi când

auzi de ce este vorba îi spuse să nu se sperie, că-i dă el cerbi vii, dar mai întâi să-i ceară împăratului să-i dea trei căruțe de frânghii şi trei argați, care să mâne boii la căruțe, şi să-i dea şi trei butoaie cu spirt. Băiatul se duse şi ceru toate astea de la împărat şi împăratul i le dete bucuros. Băiatul plecă cu căruțele la pădure, unde îl aştepta unchiu-său. Pe urmă, amândoi se apucară şi astupară izvorul unde veneau cerbii de obicei ca să se adape şi alături îngropară în pământ butoaiele cu spirt, puse în picioare, scoaseră capacele de deasupra şi potriviră ca gura butoiului să fie una cu pământul, ca şi cum ar fi fost acolo nişte gropi cu apă. Cum veniră cerbii să se adape şi nu mai găsiră izvorul, crezură că în butoaie este apă şi cum băură se şi amețiră şi căzură jos. Băiatul şi cu unchiu-său ieşiră de unde erau ascunşi la pândă, legară bine de picioare pe cei trei cerbi care băuseră spirt din cele trei butoaie şi-i puseră în căruțe. Pe urmă mai veniră iar trei cerbi, care băură spirt şi se amețiră căzând jos. Îi legară şi pe ei şi-i puseră în căruțe. Băiatul mulțumi lui unchiu-său şi plecă cu cei şase cerbi la împărat. Cum văzu vizirul această nouă ispravă a băiatului, se supără foc şi îşi puse în gând să-şi bată joc de el. Băiatul s-a dus la împărat şi i-a dat cerbii. Împăratul s-a bucurat foarte mult şi a poruncit vizirului să-i dea băiatului un bilet către vistier, ca să-l răsplătească. Când s-a dus cu biletul la vistier, cu nădejdea că de data aceasta o să fie răsplătit cinstit, mare i-a fost supărarea când a văzut că vistierul îi dă numai două parale. A plecat trist acasă şi a spus mamei lui ce a pățit, iar ea i-a zis:

– Hei, încă nu s-a sfârşit pedeapsa pe care trebuie s-o suferi, fiindcă n-ai ascultat de sfaturile mele.

Vizirul văzând că, în loc să-l piardă pe băiat, îl făcuse pe împărat să ție şi mai mult la el, se duse şi spuse împăratului:

– Împărate, băiatul acesta care a făcut atâtea isprăvi, eu cred că ar putea să-ți aducă şi pe fata lui Roşu-Împărat, pe care niciunul din supuşii tăi n-a fost în stare s-o aducă. Încearcă şi cu el şi vezi n-o putea să pună el mâna pe fată?

Împăratul vroia mult să se însoare cu fata lui Roşu-Împărat, frumoasă de se dusese vestea peste nouă țări şi nouă mări, dar nimeni nu putuse să i-o aducă, fiindcă Roşu-Împărat îi punea la nişte încercări foarte grele, şi care nu izbutea era omorât.

Împăratul, care da acum spre bătrânețe, îşi plecă urechea la vicleniile vizirului, îl chemă pe băiat şi-i zise:

– Dacă n-ai să-mi aduci pe fata lui Roşu-Împărat, să ştii că o să-ți stea capul unde îți stau picioarele.

Degeaba începu el să se plângă că nici nu ştie spre care zare va fi

acel Roşu-Împărat, căci împăratul rămase nestrămutat în porunca lui. Neavând încotro, băiatul luă puşca şi se duse la unchiu-său din Pădurea Neagră şi-i spuse tot ce se întâmplase din fir până în ață, apoi îl rugă să-i arate drumul spre împărăția lui Roşu-Împărat. Unchiu-său îi spuse că nu ştie drumul, dar o să-l trimeată la celălalt unchi al lui, şi fără să mai piardă vremea îl luă de spate şi-i făcu un vânt de se pomeni băiatul într-o clipită la celălalt unchi al lui, tocmai la marginea Pădurii Negre, unde începea Pădurea Galbenă. Între ele era un zid şi din vântul ce-i făcuse unchiu-său el nici nu ştiu când ajunse dincolo de zid. Găsi acolo pe unchiu-său din Pădurea Galbenă şi-i istorisi şi lui toate pățaniile de până aici. După ce îl ascultă, îi spuse şi el că nu ştie drumul spre palatul lui Roşu-Împărat, dar o să-l trimită la un alt unchi din Pădurea Roşie, care trebuie să ştie. Cum îi spuse, cum îi făcu vânt şi într-o clipită băiatul se pomeni în Pădurea Roşie, trecând prin zidul care o despărțea de Pădurea Galbenă. Acolo găsi pe al treilea unchi şi-i povesti şi lui toate pățaniile lui de până aici şi-i spuse că l-a trimis la el unchiu-său din Pădurea Galbenă, ca să-l îndrumeze. Unchiu-său îi răspunse:

– Cine te-a trimis să-i aduci pe fata lui Roşu-Împărat nu te-a trimes să te crească, ci te-a trimes ca să te piardă. Eu o să-ți arăt drumul şi oi vedea cum ți-o fi norocul.

După ce-i arătă drumul, băiatul îi sărută mâna şi-i mulțumi şi plecă mai departe. Pe drumul lui întâlni pe unul care avea atârnate de picioare două pietre de moară şi sărea din munte în munte şi se plângea că n-are unde să alerge. El se rugă de băiat să-l ia cu el în călătorie, că are să-i prindă bine la vreo nevoie. Plecară amândoi mai departe. Nu după mult timp, întâlniră pe unul care bea apa de la nouă izvoare şi se tot plângea că n-are ce să bea, şi se rugă şi el de băiat să-l ia cu dânsul, că i-o prinde bine. Merseră toți trei mai departe şi întâlniră pe unul care mânca pâinea de la nouă cuptoare şi se plângea că-i e foame. Se rugă şi el să-l ia băiatul cu dânsul, că o să-i prindă bine. Mai departe deteră de unul care avea pe el nouă cojoace şi sta între nouă stânjeni de lemne, dar dintr-o nară îi ieşea foc şi din cealaltă curgea gheață, şi striga că-i e frig. Se rugă şi el de băiat să-l ia cu dânsul, că are să-i prindă bine. Mergând toți cinci mai departe, deteră peste nişte oameni care arau pe un ogor de sticlă. Băiatul se apropie de un plugar şi-l întrebă al cui e câmpul acela. Omul îi spuse că e a lui Roş-Împărat. El se bucură când auzi, înțelegând că s-a apropiat de palatul împăratului. Nu mai merseră mult şi zăriră strălucind un palat cum nu mai era altul pe lume. Când ajunseră acolo, băiatul ceru să-

jerilor şi dregătorilor împărăteşti să-l lase să vorbească cu împăratul. Îl duse un străjer la împărat şi când rămaseră singuri el îi spuse pentru ce a venit, fiind trimis de împăratul lui. Împăratul Roş îi spuse râzând:

– De! Să vedem dacă ai să izbuteşti să împlineşti încercările la care te-oi pune, că altfel îţi va sta capul unde îţi stau picioarele, şi ţie şi tovarăşilor tăi. Mai bine mută-ţi gândul, băiete.

El se gândi că, chiar de ar scăpa teafăr de la împăratul Roş, dacă se întoarce fără fată la împăratul care l-a trimes, acela tot o să-l omoare, aşa că e mai bine să-şi încerce norocul, şi zise:

– Să vedem, împărate, la ce încercări vrei să mă pui.

– Am să te pun la trei încercări şi dacă o să faci faţă o să-ţi dau fata, iar de nu, îţi pierzi capul. Încercarea întâia este asta: eu am o babă şi-i dau un urcior şi ţie îţi dau alt urcior, ca să vă duceţi amândoi să-mi aduceţi apă vie de la un izvor care se află între cei doi munţi care se bat cap în cap, şi dacă tu ai să vii cu ulciorul mai întâi atunci ai scăpat de prima încercare.

Băiatul se închină şi plecă trist la tovarăşii lui şi le spuse ce i-a poruncit împăratul. Atunci cel cu pietrele de moară legate de picioare zise:

– Numai atât? Apoi lasă pe mine.

A doua zi dimineaţa, omul se duse la împărat şi-i ceru ulciorul şi baba, ca să plece după apă. Împăratul îi spuse:

– Uite ulciorul şi uite şi baba, acum plecaţi amândoi odată după apă.

Plecară amândoi şi la ducere nu se silea niciunul să meargă mai iute. Când ajunseră la locul cu apa vie, baba îl pofti pe omul acela să-şi pună capul în poala ei şi ea începu să-l gâdile pe cap până ce el adormi. Pe urmă, baba îi aşeză sub cap o căpăţână de cal mort, luă ulciorul cu apă vie şi porni repede îndărăt. După un timp, omul se deşteptă şi când văzu ce are sub cap îşi dete seama ce şiretlic a fost la mijloc şi o luă la fugă să ajungă pe babă, şi o ajunse tocmai când ea puse mâna pe clanţa de la poarta palatului. Îi luă ulciorul din mână şi-i făcu un vânt de se pomeni baba tocmai la jumătatea drumului spre izvor. El se duse cu ulciorul şi-l dete împăratului, căruia nu-i prea plăcu treaba asta. Pe urmă îi spuse că acum urmează a doua încercare. O să-i bage pe toţi într-o odaie de fier şi are să puie să ardă foc sub ea până s-o înroşi, şi dacă or scăpa teferi o să treacă la a treia încercare.

Seara, când trebuia să se culce, îi duse pe toţi la odaia de fier şi puse să se facă foc sub ea. Cel îmbrăcat cu nouă cojoace, care sta între nouă stânjeni de lemne aprinse şi scotea pe o nare foc şi pe alta gheaţă, zise:

– Staţi fraţilor, că acum e rândul meu să vă scap pe toţi. O să intru întâi eu şi o să veniţi şi voi după mine.

Intră el cel dintâi şi potoli fierbinţeala, apoi intrară ceilalţi. El se aşează între ei şi cu narea cea cu gheaţă potolea mereu focul, iar cu cealaltă mai sufla din când în când, ca să nu fie nici frig, nici cald, apoi, după ce se potoli focul, se culcară, iar dimineaţa împăratul se duse acolo cu popa şi câţiva servitori, crezând că o să-i găsească morţi şi trebuie să-i înmormânteze. Cel cu nouă cojoace se ghemuise într-un colţ şi tremura de frig, de-i clănţăneau dinţii în gură.

Împăratul se minună mult când îi văzu pe toţi teferi şi-l chemă pe băiat la el şi-l întrebă:

– Ei, cum aţi dormit azi-noapte?

– Bine, împărate, numai că ne-a fost cam frig. Ceru apoi să-i spună şi a treia încercare. Împăratul îi zise râzând:

– Am să vă dau nouă butoaie cu vin şi nouă cuptoare de pâine, şi dacă nu le veţi putea mânca şi bea pe toate într-o zi vă vor sta capetele unde vă stau picioarele.

El se duse şi spuse tovarăşilor lui care va fi a treia încercare.

Cel care mânca nouă cuptoare de pâine zise:

– Numai atât? Păi abia dacă mă satur eu, şi voi ce o să mai mânaţi?

Iar cel ce bea apa de la nouă izvoare zise:

– Păi numai nouă butoaie? Am să mor de sete.

Nu trecu mult şi li se aduse pâinea din nouă cuptoare şi cele nouă butoaie de vin. Flămânzilă îi lăsă întâi pe tovarăşii lui să mănânce să se sature, pe urmă înfulecă el pe toate celelalte pâini, de nu mai rămase nicio fărâmitură. Şi cel mereu însetat îi lăsă întâi pe tovarăşii lui să bea până la îndestulare, pe urmă se aşează la cep, la toate butoaiele pe rând, şi bău tot, până nu mai rămase niciun strop, apoi zise:

– Aşa un împărat zgârcit n-am mai pomenit. Păi numai atâta ne-a dat? Abia mi s-a deschis pofta să beau. Mă arde setea.

Împăratul, cum auzi şi văzu toate astea, se minună şi începu să se cam teamă de oamenii ăştia. Când se duse băiatul să-i ceară fata, n-avu încotro, nu mai zise nimic şi dete poruncă să se facă pregătirile de plecare. După trei zile, toate erau gata şi fata, în loc să plece plângând, cum se aşteptau toţi la curte, plecă foarte bucuroasă, căci se îndrăgostise de tânărul chipeş care venise s-o ceară. Pe drum, se despărţiră de ceilalţi tovarăşi, care plecară fiecare după treburile lor. Băiatul porni cu fata spre împăratul lui, care îl trimisese s-o aducă. Când ajunseră acolo, li se făcu primire cu mare pompă, dar împăratul nu ieşi

în întâmpinarea lor. După trei zile, se vesti în oraş şi în toată împărăția că el a stat închis de bună voia lui, timp de trei zile, într-o odaie fermecată şi din bătrân s-a făcut tânăr. Îi fusese ruşine să vie ca bătrân în întâmpinarea fetei. Fata îi spuse apoi împăratului, după ce se cunoscură, că vrea să plece cu el pe mare, în barcă, şi să vâslească ea. Împăratul primi cu plăcere să-i facă gustul şi plecară pe mare, fata vâsli cu lopețile. După puțin timp, ea se prefăcu că a ostenit şi nu mai poate trage şi-l rugă pe împărat să vâslească, şi ea se aşeză la cârmă. Când plecaseră de la țărm, nu-i văzuse nimeni şi acum erau departe şi nu se mai vedeau de la mal. În vremea asta, băiatul se dusese şi el, nevăzut de nimeni, cu o barcă, într-un loc la malul mării, unde se înțelesese dinainte cu fata. Nu trecu mult şi se arătă barca cu fata şi cu împăratul, apropiindu-se de acel loc. Băiatul ieşi în întâmpinare cu barca lui şi când îi veni bine sări în barca împăratului şi cu ajutorul fetei îl zvârli pe împărat în mare, şi făcu cum făcu şi scufundă şi barca lui. Luă apoi pe fată în barca lui şi se întoarse la mal. Acolo, mulțime de lume aştepta pe împăratul întinerit, căci auziseră că a plecat să se plimbe cu fata pe mare. Când văzură pe băiat cu fata, crezură că e chiar împăratul lor cel adevărat, căci nu-l mai văzuseră deloc după întinerire.

El se apucă să cârmuiască acum împărăția, se însură cu fata şi trăiră fericiți vreme îndelungată, fără să dezvăluie cuiva taina lor. Au avut şi un copil care a crescut mare şi când au murit ei el a moştenit împărăția.

Iar eu încălecai pe o şa şi vă spusei povestea aşa.

Cules de elevul Ghica A. Constantin din cl. a II-a, liceul M. Basarab 1877–1878, de la Anica Dulgheru, de 53 ani, nu ştie carte, din com. Balaci, jud. Ialomița.

CEI TREI FII DE ÎMPĂRAT

A fost odată un împărat care, pe lângă cei trei fii ai lui, mai ținea în casă şi pe o nepoată, pe care o crescuse. Toți trei băieții lui se îndrăgostiseră de fata asta şi fiecare dorea s-o ia de nevastă. Aflând împăratul de aceasta nu vru s-o dea la nici unul, ca să nu facă nedreptate celorlalți şi le spuse băieților lui să plece în lume, fiecare pe câte un drum, şi cel care o aduce cu el un lucru mai frumos şi mai rar, acela se va însura cu fata. Plecară toți trei băieții şi după o zi de drum ajunseră la un han. Dormiră peste noapte acolo şi dimineață apucă fiecare pe altă cale, cu înțelegerea ca peste un an să se întâlnească iarăşi tot la acel han.

După un an, se întâlniră iar acolo şi-şi arătară unul altuia ce lucru rar găsise. Cel mare adusese cu el un covor fermecat şi dacă te aşezai pe el te ducea, cât ai clipi, oriunde ai fi gândit. Cel mijlociu adusese un fel de băț găurit şi dacă te uitai prin el vedeai pe cine vroiai, de oriunde. Cel mic adusese un măr pe care dacă îl mirosea orice bolnav, de orice boală ar fi suferit, se făcea îndată bine. Cum se întâlniră, ei benchetuiră şi se veseliră, apoi se aşezară toți trei pe covorul adus de băiatul cel mare. Cel mijlociu privi prin bățul lui şi văzu pe fată, care abia îşi mai trăgea sufletul de bolnavă ce era. Trăgea să moară. Cum auzi cel mare, porunci covorului să-i ducă lângă ea şi într-o clipă fură acolo. Băiatul cel mic îi dete mărul de-l mirosi şi fata se făcu bine pe loc. Pe urmă, se duseră la împărat ca să hotărască cui dă fata de soție. Împăratul spuse că nu o dă la nici unul, fiindcă toți au aceleaşi merite, căci dacă cel mare nu aducea covorul n-ar fi ajuns la timp să scape fata de la moarte, dacă cel mijlociu nu aducea bățul lui n-ar fi putut afla că ea e pe moarte şi dacă cel mic nu aducea mărul nu o vindeca. Atunci împăratul spuse că-i pune la altă încercare, să tragă fiecare cu arcul şi cel care va trimite săgeata mai departe, acela o va lua de soție pe fată.

Se hotărâră să tragă întâi cel mare cu arcul şi când trase săgeata lui ajunse destul de departe. Săgeata celui mijlociu se duse şi mai departe,

şi când trase cel mic săgeata lui nu se mai găsi. Împăratul dete fata celui mijlociu, căci săgeata lui ajunsese mai departe. A celui mic nu se ştie unde a ajuns şi ce s-a întâmplat cu ea. Poate a aruncat-o în altă parte, ori poate chiar a ascuns-o şi nu poate hotărî nimic în privința lui, aşa că cel mijlociu se cunună cu fata. Băiatul cel mic plecă înciudat să caute săgeata lui. Merse el ce merse, până îl apucă noaptea, la poalele muntelui de fier şi de acolo îşi zări săgeata sus pe munte. El se uită mult la ea şi zise în gândul lui: „După dreptate, mie ar fi trebuit să-mi dea fata, fiindcă săgeata mea s-a dus mai departe. Dar, Dumnezeu ştie ce face, aşa că, fie voia Domnului şi ce o fi o fi." Se sui apoi pe munte ca să-şi ia săgeata, însă când ajunse să puie mâna pe ea săgeata fugea şi el alerga după ea, şi când o ajungea săgeata iar fugea, şi tot aşa până intră într-o peşteră, unde era un palat foarte frumos, şi săgeata îl duse în palatul acela până la odaia în care era o zână frumoasă ca zorile dimineții şi care sta pe un tron de aur împodobit cu pietre scumpe. Cum îl văzu, ea îi zise:

– Bine că ai venit, că de mult te aşteptam. Să ştii că eu am atras săgeata aici, ca să vii după ea, fiindcă mai mult nu puteam să aştept.

El, când se văzu în fața unei zâne aşa de frumoasă, răspunse:

– Dacă Dumnezeu aşa a vrut, aşa să fie, căci nici eu nu mai plec de aici. Şi eu te iubesc.

Zâna îi zâmbi şi-i zise:

– Chiar mâine o să ne cununăm, aşa că mergi şi te pregăteşte.

Îl dete pe mâna slujitorilor, care îl ferchezuiră şi-l îmbrăcară cu haine scumpe, de se făcu frumos ca un soare. Se cununară şi trăiră trei ani fericiți în acel palat al zânei. După trei ani, băiatul spuse că i s-a făcut dor mare de părinți şi vrea să se ducă să-i vadă. Zâna îi spuse să se ducă, dar să nu stea mai mult de trei zile, şi să nu spuie nimănui unde şade şi cu cine e însurat. El îi făgădui că va face întocmai aşa cum i-a spus şi plecă. Cum ajunse acasă, împăratul, când îl văzu mai frumos decât înainte, se minună mult şi-l întrebă unde şade, dacă s-a însurat, dacă e fericit şi altele de-astea. El însă nu spuse nimic din ce era adevărat, spuse numai că trăieşte într-o pădure îndepărtată şi se ocupă cu vânatul. Frații şi cumnatele lui, văzându-l aşa de frumos îl pizmuiau şi se duseră repede la o vrăjitoare, ca să le spună ce e cu el şi unde se ascunde. Vrăjitoarea nu putu să le spună altceva, decât că trăieşte fericit şi că el e dat cu „apa leilor", şi de-aia e aşa mereu tânăr şi frumos. Frații şi cumnatele lui se duseră la împărat şi-i spuseră ce au aflat de la vrăjitoare. Cum auzi asta, împăratul chemă pe vrăjitoare şi-i porunci să se țină pe urma băiatului când o pleca, căci are s-o răsplătească. Baba îi spuse că se supune.

Băiatul plecă după trei zile, cum îi spusese zâna, şi baba se ţinu după el. Când ajunse aproape de poarta palatului, ea se prefăcu într-o ursitoare şi se puse la uşa palatului. Zâna ştiu îndată că ea este o spioană a împăratului şi o plimbă prin tot palatul şi-i arătă şi „apa leilor" şi-i spuse că dacă se unge cineva cu ea rămâne tânăr şi frumos. Baba plecă şi spuse împăratului ce minunăţii văzuse.

După alţi trei ani, băiatului i se făcu dor de părinţi şi plecă să-i vadă. Zâna îi spuse, ca şi întâia oară, să nu spună nimănui nimic despre ea şi palatul ei şi că e însurat cu ea. El a făcut întocmai aşa. Când fu să plece, împăratul îi ceru să-i aducă şi lui „apa leilor". El se întoarse la zână trist şi abătut şi când ea îl întrebă de ce e aşa de plouat el îi spuse ce i-a cerut împăratul. Zâna îi spuse că nu e lucru prea greu şi să nu mai fie trist. Îi dete apoi o oaie tăiată în patru bucăţi şi-i spuse să se ducă la fântâna leilor, unde păzesc patru lei cu schimbul. Când doi păzesc, ceilalţi doi dorm şi când se scoală aceia adorm ceilalţi. El să le dea la cei doi lei care păzesc câte o bucată şi când s-or trezi ceilalţi doi să le dea şi lor câte una, şi atunci să se repeadă iute şi să ia apă. El făcu întocmai cum îi spuse zâna şi duse apă împăratului.

Pe urmă, împăratul îi porunci să-i aducă pe un pitic vestit, numai de un cot, care purta pe umeri un buzdugan de cinci mii de ocale. Băiatul se duse de astă dată mai trist şi mai abătut la zână şi-i spuse ce i-a poruncit tată-său. Ea îi spuse să fie fără grijă şi să nu se întristeze, că piticul acela e chiar fratele ei. Ea îl chemă pe pitic şi-i zise:

– Ei, frate, tu ştii că vrea să te vadă împăratul, tatăl bărbatului meu?

Piticul răspunse:

– Bine, surioară, m-oi duce, dar o să le arăt eu ălora care m-au făcut să mă duc la ei.

Pe urmă, plecă piticul cu băiatul şi, cum ajunseră acolo, împăratul era la sfat cu boierii lui, şi el le zise:

– Ei, boierilor, mă vedeţi voi? Eu, un om de un cot, duc pe umăr ast buzdugan, dar voi nişte mogâldani ca nişte măgari să-l ţineţi în cap. Şi îndată le dete la toţi câte o moacă în cap şi-i omorî pe toţi. Omorî şi pe vrăjitoare, care tocmai venise acolo. Băiatul s-a dus şi a trăit mai departe fericit cu zâna lui.

Şi acum am isprăvit povestea, căci sunt de pe când se coceau ouăle în gheaţă şi se făcea zi din noapte.

Cules de elevul Ghica Constantin, din cl. a II-a, liceul Matei Basarab, 1877–1878, de la o femeie din com. Balaci, jud. Ialomiţa

AMNARUL FERMECAT

A fost odată ca niciodată, că dacă n-ar fi nu s-ar povesti.

A fost un ostaş care se întorcea de la război şi pe drum a întâlnit o babă care şedea sub un copac. Când a ajuns lângă ea, i-a spus bună ziua şi ea l-a oprit şi l-a întrebat dacă n-ar vrea să se îmbogăţească. El i-a răspuns că oricine vrea să se îmbogăţească şi nici vorbă că şi el vrea, şi atunci baba i-a spus să se urce în copacul sub care şedea şi mai sus, pe trunchiul lui, o să găsească o scorbură şi în scorbura aia o să dea de o casă cu trei odăi, dar să nu se sperie de ce o vedea acolo. În odaia dintâi este un câine cu ochii cât oul de gâscă, în odaia a doua o să dea peste un câine cu ochii cât o gâscă şi în odaia a treia o să dea peste un câine cu ochii cât o piatră de moară. I-a dat un şorţ şi i-a spus să-l aştearnă jos în odaia întâia, unde este câinele cu ochii cât oul de gâscă, şi să ia câinele de pe laviţa unde sta culcat şi să-l puie pe şorţ.

Pe urmă să deschidă laviţa şi acolo o să găsească numai bani de aramă şi să ia din ei cât o vrea. Apoi să ia şorţul şi să meargă în odaia a doua, la câinele cu ochii cât gâsca şi să facă la fel şi în laviţa de acolo o să găsească numai bani de argint, şi să ia din ei cât o pofti. Tot aşa i-a spus să facă şi în odaia a treia, la câinele cu ochii cât o piatră de moară, şi în laviţa de acolo o să găsească numai bani de aur, din care să ia cât o vrea. În odaia a treia, după uşă, are să găsească şi un amnar. Să ia acel amnar şi să lovească de trei ori cu el în capul câinelui cu ochii cât o roată de moară, pe urmă, când o ieşi afară, să-i dea ei acel amnar, că numai aşa îi dă şorţul. El a spus că are să-i dea amnarul şi baba i-a dat şorţul. El s-a suit în copac şi a făcut cum i-a spus baba. În odaia dintâi şi-a umplut buzunarele cu bani de aramă, dar când a dat, în odaia a doua, de banii de argint, a aruncat jos pe cei de aramă şi a umplut buzunarele cu banii de argint. Când a dat de aur în odaia a treia, a aruncat argintul şi a umplut buzunarele cu aur. De fiecare dată

a pus câinii la loc pe lavițe şi în odaia a treia a găsit după uşă, cum îi spusese baba, un amnar. L-a luat şi a lovit de trei ori cu el în capul câinelui cu ochii cât roata de moară şi a ieşit afară să se dea jos. Când se cobora pe copac, el se gândea: „De ce mi-o fi cerut baba să-i dau numai amnarul? Trebuie să fie ceva la mijloc cu amnarul ăsta. Mai bine să nu i-l dau şi să vedem ce o să fie". Când a ajuns jos, s-a dus la babă şi a întrebat-o ce face ea cu amnarul. Baba n-a vrut să-i spuie, el n-a vrut să i-l dea şi s-au luat la ceartă. Până la urmă, el a scos sabia şi a omorât baba. A plecat în drumul lui cu banii, gândindu-se la amnarul care era acum în mâinile lui. Ajungând într-un oraş, îşi cumpără o casă şi se puse pe chefuri, căci avea bani din belşug. Dar toate au un sfârşit, şi aşa şi banii lui se isprăviră.

Într-o seară, întorcându-se acasă fără niciun ban, vru să aprindă o lumânare, dar n-avea chibrituri şi nici bani ca să cumpere. Atunci îi veni în gând că are amnarul în buzunar şi-l scoase repede şi-l lovi de perete, ca să iasă vreo scânteie. Cum lovi amnarul de perete, se pomeni lângă el cu câinele cu ochii cât oul de gâscă. El se sperie, dar câinele îi spuse să nu se sperie, că el este cățelul lui credincios şi că face pentru el orice i-o porunci. Atunci el îi zise să-i aducă bani şi haine şi tot ce îi mai trebuia. Acum era iar bogat, se plimba cât voia şi benchetuia cu prietenii. Într-o zi, pe când se plimba pe lângă palatul împăratului, văzu pe fata acestuia şi se îndrăgosti de ea. Cum ajunse acasă, scoase amnarul şi lovi cu el în perete, şi îndată se pomeni lângă el cu câinele care avea ochii cât o gâscă, care îl întrebă ce porunceşte. El îi spuse să-i aducă pe fata împăratului, fără să simtă nimeni şi nici măcar ea să nu ştie ce se petrece cu ea. Câinele făcu aşa cum îi porunci. Îi aduse pe fata împăratului, el o sărută şi o dezmierdă şi dimineața câinele o duse îndărăt în odaia ei, fără să simtă cineva şi fără ca chiar fata să-şi dea seama.

Aşa făcu şi a doua seară şi a treia seară şi de câte ori avea chef, până când într-o zi împărăteasa băgă de seamă că fiica-sa a rămas grea şi a întrebat-o să-i spuie cu cine. Ea i-a răspuns că nu ştie nimic şi atunci bătrâna se puse la pândă în seara următoare şi văzu cum vine un câine cu ochii cât o roată de moară, o ia pe fată adormită, fără să simtă şi pleacă cu ea. S-a luat încet după el până la casa soldatului, dar acolo s-a zăpăcit şi l-a pierdut din ochi şi n-a băgat de seamă prin ce uşă a intrat. S-a întors la palat şi n-a spus nimănui nimic. În noaptea următoare, ea s-a dus la casa aceea şi s-a aşezat la pândă lângă uşa prin care i se păruse că a intrat câinele, când îl pierduse din ochi. Când veni câinele cu fata, se ținu după el şi văzu tot ce se petrecu mai departe. Se

întoarse acasă şi când se sculă dimineața îi spuse împăratului tot ce văzuse, din fir până în ață.

Atunci împăratul porunci ca soldatul să fie băgat în temniță, cu gândul ca să-l scoată şi să-l spânzure. Porunci să se pregătească totul pentru spânzurătoare, chemă pe toți dregătorii şi vesti poporul ca să se adune şi să vadă când îl va spânzura. I se vesti şi lui în temniță ziua când are să fie spânzurat. Atunci el scoase amnarul şi-l lovi de trei ori de peretele temniței şi veniră îndată la el câteşitrei câinii, şi el le spuse să fie şi ei când o fi să-l spânzure, şi acolo o fi să le spună el ce au de făcut. Câinii spuseră că vor face cum le-a poruncit şi pieriră. În ziua rânduită, veniră nişte soldați, îl luară din temniță şi-l duseră într-o piață, unde era pregătită spânzurătoarea şi unde era adunat mult popor şi erau de față şi împăratul şi împărăteasa. Când era să-i puie lațul de gât, el fluieră o dată şi pe loc veniră cei trei câini. Când îi văzu mulțimea aşa de fioroşi şi cu nişte ochi aşa de mari, se sperie şi o luă la fugă. El porunci atunci celui cu ochii cât roata de moară să sară asupra mulțimii, cel cu ochii cât o gâscă să sară la împărat, iar cel cu ochii cât oul de gâscă să sară la împărăteasă. Câinii făcură aşa. Mulțimea se împrăştie îngrozită, de nu se mai văzu țipenie de om, iar împăratul şi împărăteasa fură ținuți pe loc de cei doi câini. Atunci soldatul le spuse că îi lasă teferi şi le dă drumul, dacă îi dau pe fata lor de nevastă şi nu-i vor face nimic. Speriați de cele văzute, ei se învoiră şi se învoi şi fata cu drag, fiindcă îi căzu cu tronc îndată ce-l văzu. Pe urmă se cununară şi trăiră fericiți, căci nu le lipsea nimic.

Ms. 2307

Cules de elevul Ghica A. Constantin, din clasa a II-a, liceul Matei Basarab, 1877–1878, de la Anica Mateescu, de 90 de ani, din com. Sighireanu, jud. Ialomița.

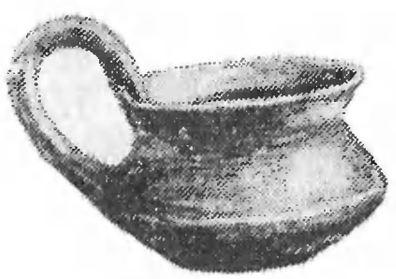

BASMUL CU UN PORCAR

A fost odată, într-un sat, un om sărac lipit pământului. N-avea decât o vacă, dar era foarte harnic şi a putut să strângă ceva bani ca să-şi cumpere o casă. S-a însurat şi a avut doi băieţi. N-a avut însă parte să trăiască multă vreme fericit, căci l-a lovit o mare nenorocire. S-a întâmplat în partea locului o mare revărsare de ape, care le-a luat şi casa şi vaca, şi abia au scăpat ei cu viaţă. Trăiau greu în satul acela, mai cu seamă că era un sat sărac şi atunci el s-a gândit să plece cu ai lui într-un sat mai de departe. Plecând ei au ajuns la un râu cu apele revărsate şi nu era niciun pod şi nicio punte prin apropiere. Ce să facă omul? Se apucă să-i treacă pe rând pe ai lui, înotând.

Trecu mai întâi pe băiatul cel mic şi-l lăsă pe malul celălalt, apoi se întoarse şi-l luă pe cel mare. Când era pe la mijlocul apei, veni un lup din pădure şi înhăţă pe băiatul cel mic şi fugi cu el. Omul se înspăimântă aşa de tare că dete drumul băiatului celui mare în apă şi alergă să scape pe cel mic din gura lupului, dar fu prea târziu. Lupul apucase să fugă cu copilul. Deznădăjduit, nu-i mai rămânea decât să se întoarcă la nevastă, dar când ajunse unde o lăsase ia-o de unde nu e. Poate plecase de-a lungul apei după băiatul cel mare luat de apă. Se gândi ce să facă şi trecu apa înotând, apoi porni în neştire să ajungă într-un sat.

După ce merse un drum destul de lung, se opri într-un sat lângă oraşul împărătesc şi acolo poposi, ca să caute să intre undeva la stăpân, şi găsi destul de repede un loc de porcar la un boier. Într-o zi, după ce dusese porcii acasă de la păscut, se duse prin oraş şi văzu multă lume adunată în faţa palatului împărătesc. Se duse şi el să vadă ce se petrece acolo. Află că lumea era adunată acolo fiindcă trebuia să se aleagă un împărat nou în locul celui care murise. După obiceiul din acea împărăţie, se arunca o coroană de argint deasupra celor adunaţi şi în

capul cui cădea banul acela era ales împărat, fără nicio altă târguială. Erau adunați acolo boierii cei mai de frunte şi lume de rând, între care intră şi porcarul. Când se aruncă coroana, mult se mirară toți când văzură că ea căzu în capul porcarului. Se făcu multă zarvă şi gălăgie şi se ceru să se mai facă o încercare, dar şi la a doua şi la a treia încercare coroana căzu tot în capul porcarului şi nu mai avură ce să zică şi-l făcură împărat. Totuşi mulțumit nu era bietul om, fiindcă se gândea mereu cu amărăciune la copiii pierduți şi la nevastă şi nu-şi putea găsi somn şi alinare.

Într-o zi, după câțiva ani, se pomeni însă cu un pescar care îi aduse un peşte mare şi se rugă să nu-l ia pe băiatul lui la militărie, fiindcă nu are alt sprijin. Împăratul îi făgădui că nu o să-l ia, dar îi spuse să-l aducă pe băiatul lui, ca să-l vadă şi el. Pescarul îl aduse şi împăratului îi plăcu mult înfățişarea băiatului, frumos la chip, blând şi vesel. Fără să-şi dea seama cum şi de ce, lui îi veni în gând să întrebe pe pescar dacă e copilul lui. Pescarul îi mărturisi cinstit că nu era copilul lui şi că îl găsise de mult când era mic, plutind pe un buştean pe apa mării, aproape de mal, adus de apa unui râu. După ce întrebă pe pescar câți ani sunt de atunci, el îşi dete seama că acela era copilul lui şi-l opri pe pescar să stea la curtea lui, iar pe băiat îl ținu lângă dânsul, fără să le spună ceva. După câtăva vreme, se întâmplă să vie la el un vânător bătrân, care îi aduse un iepure frumos şi-l rugă, ca şi pescarul, să nu-l ia la militărie pe feciorul lui, care îi este singurul sprijin la bătrânețe. Împăratul îi dete iepurele îndărăt şi-i ceru să-l aducă pe fecioru-său, să-l vadă şi el. El îl aduse şi atunci împăratul îi făcu întrebare, ca şi pescarului, dacă acela este cu adevărat copilul lui. Vânătorul îi povesti cinstit întâmplarea:

– Cu mulți ani în urmă, când umblam după vânat prin pădure, mi-a ieşit înainte un lup mare, care târa după el un copilaş, apucat de haină. Eu l-am scăpat şi de atunci el a fost bucuria mea. L-am crescut şi a ajuns aşa cum se vede.

Împăratul îl întrebă cât timp era de atunci şi după ce se încredință că şi acesta era băiatul lui cel mai mic îl opri şi pe vânător să trăiască la curtea lui şi pe băiat îl ținu pe lângă el, împreună cu al pescarului, dându-le creştere aleasă. Lor însă nu le spuse la niciunul că el era tatăl lor. Era mulțumit împăratul că-şi găsise copiii, dar mereu îşi bătea capul cum ar putea da şi de urma nevestei.

Până la urmă, el se gândi să facă un ospăț mare, la care să poftească pe toți oamenii din ținutul unde îşi pierduse nevasta, şi boieri şi țărani, cu nevestele lor. S-au adunat toți cei poftiți cu nevestele lor,

numai un turc a venit singur, fără nevastă. Împăratul îl întrebă de ce n-a venit şi cu soţia lui, dar el încurca mereu vorba şi dădea din colţ în colţ. Împăratul nu zise nimic, dar trimise pe cei doi fii ai lui ca s-o aducă şi pe soţia turcului. Ei se duseră şi, când ajunseră acolo, nevasta turcului îi primi frumos, ei îi spuseră de ce au venit, iar ea îi rugă să aştepte într-o odaie până se îmbracă, dându-le să cinstească acolo câte un pahar. Stând ei acolo la câte un pahar, începură să povestească fiecare istoria lor.

Băiatul cel mare începu a povesti:

– Îmi aduc aminte că aveam o mamă şi un tată şi un frate mai mic. Odată, venind o mare revărsare de ape a dărâmat multe case din satul nostru şi a dărâmat şi casa noastră, iar noi a trebuit să plecăm toţi înspre alt sat. Am ajuns la un râu şi acolo tata a vrut să ne treacă de partea cealaltă, pe rând, pe fiecare. Trecu întâi pe fratele cel mic şi când să mă treacă pe mine văzu un lup care se apropie de fratele cel mic, îl înhăţă de hăinuţe şi fugi cu el. Tata mi-a dat drumul la mijlocul apei şi a alergat după lup. Pe mine m-a dus apa pe un buştean până m-a găsit omul care m-a crescut ca pe copilul lui.

Femeia turcului găsindu-se în odaia vecină, când auzi povestea asta se duse repede la cei doi băieţi şi-i îmbrăţişă şi le zise:

– Voi sunteţi copiii mei, o, Doamne! Cum mi-a fost dat să vă găsesc iarăşi!"

Plecară pe urmă toţi trei la împărat, care se bucură mult că şi-a găsit şi soţia şi au trăit fericiţi împreună, turcul întorcându-se singur la casa lui.

Ms. 2332

Cules de elevul Herişescu Ion Vasile Pascal, clasa I, liceul M. Basarab, 1897–1898, de la Tinca Sin Toader din Cârţişoara – Transilvania.

BASMUL CU DRACUL PĂCĂLIT

A fost odată o femeie care avea trei fete. Ea însă nu-şi iubea atât de mult fetele, cât iubea pe un cocoşel care-i cânta în pragul casei. Ea spunea uneori fetelor:

– Voi sunteţi mari, dar nu aveţi aşa minte ca cocoşelul meu.

Fetele aveau ciudă pe cocoş şi-l tot blestemau, dar nu-i puteau face nimic, fiindcă mama lor ţinea aşa de mult la el, că ar fi fost vai de pielea lor dacă i-ar fi făcut vreun rău. Într-o zi, s-a întâmplat, ce s-a întâmplat, că s-a pierdut cocoşul, căci obişnuia uneori să iasă şi afară din curte. Mama având bănuială pe fete le zise:

– Să vă duceţi unde veţi şti şi să faceţi ce veţi face şi să-mi aduceţi cocoşul, că de nu, vă omor.

A plecat întâi fata cea mare şi a mers unde au dus-o ochii, până a ajuns într-o pădure şi a început să strige:

– Cocoşul mamei, cocoşul mamei, unde eşti? Atunci răspunse un glas:

– Aici sunt, aici sunt.

Când ea se ducea spre locul unde se auzise glasul, deodată pământul se desfăcu în două în faţa ei şi o înghiţi. Acolo căzuse ca într-o odaie mare şi uitându-se ea speriată împrejur, iată că se pomeneşte în faţă cu Scaraoschi, tartorul dracilor, care îi zise:

– Fată dragă, dacă vrei să nu-ţi stea capul unde îţi stau picioarele, să fii nevasta mea. Ea însă înspăimântată a spus că nu vrea şi el a omorât-o tăindu-i capul şi a aruncat-o într-o pivniţă.

Baba văzând că nu mai vine fata cea mare şi nici cocoşul nu s-a mai întors trimise pe fata mijlocie ca să caute şi cocoşul şi pe soro-sa mai mare. Ea a plecat, dar s-a întâmplat şi cu ea la fel ca şi cu soră-sa mai mare. Atunci baba a trimis şi pe fata cea mai mică. I s-a întâmplat şi ei ca şi la celelalte două, dar când Scaraoschi a întrebat-o dacă vrea să pătească ca surorile ei, ori vrea să-l ia de bărbat, ea a răspuns că vrea. Într-o zi, pe când stau la masă, veni un cocoş şi cântă în pragul uşii. Scaraoschi îl prinse repede, luă un cuţit şi-i tăie gâtul. Fata îi zise întristată:

– Ce păcat de sărmanul cocoş! Era aşa de frumos şi mi-ar fi ţinut aşa de bine de urât când tu nu eşti acasă!

– Adevărat? zise el, vrei să-l ai?

– Cum de nu. Dar acum nu se mai poate.

– Ba se poate dacă vreau eu.

Îndată el se duse şi luă o unsoare din pivniţă, cu care unse gâtul cocoşului, pe care îl lipi la loc şi cocoşul învie. Fata băgă de seamă unde puse el unsoarea şi a doua zi îi spuse să vie ceva mai târziu la masă, fiindcă ei nu-i e tocmai bine şi poate să mai întârzie cu mâncarea. Cum plecă el, fata se duse în pivniţă şi mare îi fu groaza când văzu acolo mai multe trupuri şi capete de morţi. Văzu acolo şi pe surorile ei, cu capetele tăiate. După ce mai prinse puţin curaj, luă unsoarea şi unse gâtul sorei ei mai mari lipindu-l de trup, şi îndată soru-sa învie. Mare le-a fost bucuria la amândouă. După ce se îmbrăţişară, ea o băgă pe soră-sa mai mare într-un sac şi deasupra puse ceva merinde şi nişte bani şi-i zise:

– Eu am să-i spun bărbatului meu că am pus în sac nişte bani şi nişte merinde, ca să le ducă el acasă la noi pentru mama, dar să nu deschidă sacul ca să vadă ce este în el, că eu îl văd. De aceea, tu, când ai să simţi că el lasă sacul jos din spinare, să strigi: „te văd, te văd".

S-a dus pe urmă şi a făcut mâncare şi când a venit Scaraoschi i-a zis:

– Bărbate, eu vreau să trimet ceva merinde şi ceva bani la mama. Am pus totul într-un sac şi te rog să-l duci tu, dar să nu cauţi să te uiţi să vezi ce este în sac, că eu te văd şi pâine şi sare împreună cu mine nu mai mănânci, dacă nu ţii seama de ce îţi spun eu. Când ai să ajungi la mama acasă, să laşi sacul şi să fugi îndată îndărăt. El îi făgădui că aşa are să facă. Luă sacul şi plecă. Merse ce merse şi îşi zise: „Oare de ce m-o fi oprit nevasta să umblu în sac? Eh, poate nu m-o vedea, ia să caut eu să văd ce a pus în sac". Dar nu apucă să lase sacul pe pământ şi auzi un glas în urmă: „te văd, te văd". El se sperie şi se gândi: „Mă, da' ai dracului ochi mai are şi aia!" Mai merse ce mai merse şi iar îi veni ispita să mai încerce să vadă ce e în sac, dar şi de data asta, cum lăsă sacul jos, auzi: „te văd, te văd". Se miră el mult că nevastă-sa poate să-l vadă la aşa depărtare şi că poate să-i audă glasul, dar fiindcă nu voia s-o supere, că ţinea foarte mult la ea, nu mai încercă din nou să lase sacul jos şi se duse cu el la mama fetei, îl lăsă jos şi fugi cât mai repede.

Peste câteva zile, nevasta îi zise iar să vie mai târziu la masă, fiindcă nu-i e tocmai bine, şi apoi mai are şi alte treburi în gospodărie şi o să mai întârzie cu mâncarea. Vrea să se mai trântească puţin pe pat, ca să se mai odihnească şi poate i-o fi mai bine. El plecă şi fata, cum îl văzu plecat, se duse în pivniţă şi învie şi pe sora cea de-a doua

şi o puse în sac, învățând-o ca şi pe cea mai mare ce să facă, dacă el o să puie sacul jos. Cum veni bărbatul, stătu la masă şi ea îl rugă să mai ducă un sac la mama ei cu merinde, cu îmbrăcăminte şi cu nişte bani, dar îi spuse, ca şi prima dată, să nu deschidă sacul, că ea îl vede. El îi făgădui şi se duse cu sacul şi ținându-se de cuvânt îl lăsă jos la mama ei şi fugi iute îndărăt. Mama fetei se bucură mult văzând că i-a adus pe amândouă fetele şi mulți bani, multe merinde şi îmbrăcăminte.

În altă zi, fata îi spuse iar să vie cât mai târziu la masă, fiindcă se simte tare bolnavă şi are să întârzie mult cu mâncarea. Cum plecă el, ea începu să plângă şi să se roage lui Dumnezeu să-i ajute să scape din capcana diavolului. Atunci veni un înger şi o învăță să facă din mai multe cârpe o femeie cam cât ea de înaltă, s-o îmbrace cu hainele ei şi s-o culce în pat învelind-o bine, iar ea să fugă îndată la mama ei. Fata făcu aşa cum o învăță îngerul şi plecă. Pe drum se întâlni cu Dumnezeu şi cu Sf. Petru, care o întrebară unde se duce. Ea le istorisi tot ce se întâmplase şi porni mai departe spre casă. Mama ei avu mare bucurie când o văzu şi pe ea întoarsă acasă, mai cu seamă că adusese cu ea şi cocoşelul şi mulți bani.

Venind dracul acasă şi negăsind nici mâncare şi nevăzând nicăieri nici pe nevastă-sa, se supără tare şi începu să cotrobăiască peste tot. Când văzu momâia culcată pe pat, se repezi furios cu un cuțit să-i taie capul, dar dezvelind-o văzu cum a fost păcălit şi se înfurie şi mai mult. Se repezi în pivniță şi când văzu că nici surorile ei moarte nu mai sunt acolo se porni spumegând, alergând ca un fulger, să le prăpădească pe toate. Pe drum se întâlni cu Dumnezeu, care îl întrebă:

– Unde te duci, Scaraoschi, aşa de furios şi de grăbit?

– Mă duc să prăpădesc pe fata care m-a înşelat şi şi-a bătut joc de mine, care sunt bărbatul ei.

Dumnezeu nevoind să-l lase să ucidă fata făcu deodată în calea lui o pădure deasă, de nu se putea mişca nimeni prin ea. Atunci Scaraoschi se puse şi roase toată pădurea şi îşi deschise drumul.

Dumnezeu îi ridică atunci în cale un munte mare numai din piatră, dar Scaraoschi izbuti să roadă şi muntele şi să plece mai departe. Dumnezeu făcu apoi în calea lui o apă mare, şi el se apucă să o soarbă, dar când o înghițise cam jumătate, atâta se umflase că a crăpat. Astfel a scăpat fata babei şi surorile ei şi a adus acasă şi cocoşelul pe care îl furase tot Scaraoschi.

Ms. 2329

Cules de elevul Herişescu V. Ion, din cl. I, liceul M. Basarab, în 1897, de la Moş Cristea. Nu spune de unde e, nici ce vârstă are.

BASMUL CU NUCA DE AUR

A fost odată un om bogat care avea trei fete. Când se ţinea un bâlci mare în apropiere, tatăl fetelor a fost plecat la bâlci şi înainte de a pleca le-a întrebat pe fete ce vor să le cumpere. Fata cea mai mare a spus să-i cumpere un şir de mărgele de aur, cea mijlocie a spus să-i cumpere o pereche de cercei de aur şi când îi veni rândul celei mici ea spuse să-i cumpere o nucă, cu totul şi cu totul de aur.

Omul a cumpărat din bâlci ce i-au cerut fetele cele mai mari, dar pentru cea mică n-a găsit o nucă de aur. Când se întorcea spre casă, el trecu printr-o pădure mare şi mare îi fu mirarea când dete acolo peste un nuc cu nucile de aur. Când vru să rupă o nucă, se ivi deodată, ca din pământ, un urs mare şi-l întrebă răstit că cine i-a dat voie să ia nuca din pomul lui. Mai pe urmă îi spuse că dacă îi dă lui pe cine i-o ieşi înainte când ajunge acasă îi dă voie să rupă o nucă. Omul se învoi repede, ştiind că totdeauna când se întorcea acasă îi ieşea înainte un cătel pe care îl avea în curte. Dar mare îi fu supărarea când ajunse acasă şi-i ieşi înainte tocmai fata lui cea mai mică, pe care o iubea cel mai mult.

Acuma ce era să facă? Plânse el cât plânse, apoi se chibzui şi când veni ursul să-i ceară ce i-a făgăduit el îi dete pe fata ciobanului care era în slujba lui. Când intră ursul în droaşcă cu fata, el o puse să-l scarpine şi ea îl scărpină aşa de rău şi de aspru, că el se supără şi o întrebă de ce îl scarpină aşa de rău, şi ea răspunse că aşa îl scarpină pe tată-său. Ursul o întrebă cine e tată-său şi ea îi spuse că e ciobanul boierului. El se supără foc că omul acela l-a minţit şi se duse îndărăt şi-i ceru socoteală că de ce l-a înşelat. A doua oară, omul îi dete pe fata lemnarului lui şi când o puse ursul să-l scarpine ea îl scărpină aşa de grozav că sări ursul în sus şi o întrebă supărat că ce fel de scărpinat e ăla, iar ea îi spuse că aşa îl scarpină pe tatăl ei. Ursul o întrebă cine e tatăl ei şi ea îi

spuse că e lemnarul boierului. Când află că a fost înşelat a doua oară, se întoarse îndărăt şi-i spuse boierului că dacă nu-i dă pe fata lui cea mai mică îl omoară. Boierul n-avu ce să facă şi trebui să i-o dea. Pe drum ursul o puse să-l scarpine şi ea îl scărpină aşa de blând şi de plăcut, că ursul fu foarte mulțumit.

Mergând mai departe, ursul îi zise:

– Când o să intri în casa mea, tu să nu priveşti nici în dreapta, nici în stânga, ci numai drept înainte şi să nu te sperii de ce ai să vezi, căci eu voi fi cu tine.

Când ajunseră şi intrară în prima odaie, ea văzu o mulțime de animale înfricoşătoare, trecură apoi prin mai multe odăi şi când ajunseră în cea din urmă deodată ea se trezi în fața ei cu un bărbat foarte frumos, în locul ursului. El îi spuse că de aici înainte ea să nu se mai uite niciodată la fața lui, căci atunci el poate să moară ori să i se întâmple ceva foarte rău, căci aşa i-a fost ursit de la naştere. Merseră apoi într-o altă casă a lui, în care văzu o mulțime de împărați şi de domni, care îi spuseră că ei au fost blestemați să stea închişi acolo până ce va veni ea să-i vadă şi-i mulțumiră că a venit şi i-a liberat. Pe urmă, au făcut nuntă mare, care a ținut nouă zile şi nouă nopți şi cu timpul au avut trei copii frumoşi ca şi ei.

După ani de zile de la nuntă, nevestei îi veni în cap să se ducă noaptea în odaia unde dormea bărbatul ei, cu o lumânare aprinsă, ca să-i vadă fața, fără ştirea lui. Dar, pe când ea îi lumina fața şi se uita nesățioasă la el, căzură picături din lumânare în ochii lui şi-l orbiră. El o ceartă cu asprime că nu l-a ascultat şi-i spuse să ia copiii şi să-i ducă la surorile lui. Ea se duse şi lăsă copilul cel mai mare la sora care avea o casă de aur, pe cel mijlociu la sora care avea o casă de argint şi pe cel mai mic la sora care avea o casă de aramă. În timpul ăsta el plecă de acasă şi ea îl căută peste tot, dar nu-i putu da de urmă.

Deznădăjduită, ea se duse la o vrăjitoare şi ghicitoare şi o întrebă dacă poate să-i spuie unde este bărbatul ei. Aceasta îi spuse că bărbatul ei trăieşte ascuns, fără vedere, în palatul unui împărat, la mare depărtare de acolo şi că dacă va pleca după el o să întâmpine multe şi mari greutăți pe drum, dar când va izbuti să ajungă acolo şi-l va vedea el va fi dezlegat de blestemul soartei şi-şi va recăpăta vederea. Ca să poată pătrunde până la el, vrăjitoarea îi dete o cloşcă cu puii de aur, un fus de argint şi o furcă de aur, cu care să înduplece pe paznicul palatului ca s-o lase să vadă pe bărbatu-său. Ea plecă şi după multe greutăți întâmpinate în cale ajunse la palatul împăratului, în care era bărbatul ei. Acolo dete paznicului cloşca cu puii de aur, ca s-o lase să doarmă o

noapte într-o odaie vecină cu a bărbatului ei, dar ea adormi greu şi se trezi dimineaţa, când bărbatul nu mai era în odaia lui.

În a doua noapte, dete fusul de argint, dar furată de somn nici atunci nu putu vorbi cu bărbatul-său. În a treia noapte, dete furca cea de aur şi izbuti să intre la el, începu să plângă şi se rugă în genunchi s-o ierte pentru greşeala care a făcut-o. Lui îi fu milă de ea, că a umblat atâta ca să-l găsească şi o iertă şi îndată îşi dobândi din nou vederea, fiind astfel dezlegat blestemul soartei. Plecară împreună şi trecură pe la surorile lui, de unde îşi adunară copiii şi se întoarseră la palatul lor, unde trăiră cu toţii fericiţi şi poate mai trăiesc şi azi, dacă nu vor fi murit.

Ms. 2327

Cules de elevul Herişescu V. Ion, din cl. I lic. M. Basarab, de la baba Ileana, din Comarnic, jud. Prahova

FECIORUL DE ÎMPĂRAT CEL ISTEȚ

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti. Pe când mama pe mine mă făcea, poveştile pe la noi pe la poartă trecea; băgai mâna, prinsei una şi o băgai după cuptor şi o bătui bine, pân'ce mă-nvăță şi pe mine.

Era odată într-o împărăție îndepărtată un împărat, care avea un fecior ajuns la vârsta de însurat, dar care era tare mofturos. Multe fete frumoase i se arătaseră, dar niciuna nu-i plăcuse. Atunci el se gândi la o năzdrăvănie. Puse pe un zugrav să-i facă de mai multe ori chipul cât mai urât şi trimise câte unul pe la toți împărații care aveau fete de măritat. Nu departe de împărăția lor, era un împărat care avea o fată frumoasă foc, de la soare te puteai uita, dar la dânsa ba. El primi cadra cu chipul feciorului de împărat chiar la ziua lui, când se adunaseră toți dregătorii împărăției ca să-l sărbătorească. Cum îl primi, îl trimise fiicei lui, care petrecea într-o odaie cu prietenele ei. Ea îl arătă prietenelor ei şi le întrebă pe rând ce gândesc despre el. Toate strâmbară din nas şi râseră de urâțenia acelui bărbat, spunând care mai de care că pentru nimic în lume nu l-ar lua de bărbat. La urmă de tot, spuse şi ea:

– Ce? Să-l iau eu pe ăsta de bărbat? Nu merită nici măcar să-l calc în picioare.

Feciorul de împărat avea un cal năzdrăvan şi-l trimisese să meargă nevăzut peste tot pe unde îşi trimisese chipul şi să asculte ce spun fetele de împărați despre el.

Când s-a dus la fata împăratului vecin şi-a auzit ce s-a vorbit acolo, s-a dus repede la stăpânul lui şi i-a spus:

– Fetele toate îşi râd de Măria-Ta, iar preafrumoasa fată a împăratului vecin a spus că nu numai că nu te-ar lua de bărbat, dar că nu meriți nici să te calce în picioare.

Peste câteva timp, se sărbătorea ziua fetei celei frumoase a împă-

ratului vecin şi tatăl ei puse la cale o petrecere mare, chemând multă lume şi adunând lăutari vestiţi din toate părţile. Feciorul împăratului vecin ştia să cânte din vioară cu atâta măiestrie că te adormea şi se hotărî să se ducă şi el la petrecere, ca lăutar. Se îmbrăcă el ca lăutar şi se duse la împărat cu alt nume decât cel adevărat şi-i spuse să-l lase şi pe el să cânte. În timpul petrecerii, el se aşează aşa fel printre ceilalţi lăutari, ca să fie cât mai aproape de fata împăratului. Ea, cum îl văzu aşa de frumos, se îndrăgosti îndată de dânsul, iar el se îndrăgosti de ea. Când stăteau la masă, fata s-a dus şi i-a dat lăutarului pe furiş bucata cea mai bună. El se bucură văzând că fata asta care i-a plăcut mult s-a îndrăgostit de el. Când se isprăvi petrecerea şi toţi oaspeţii plecau, fata se rugă de tatăl ei să-l lase pe acel lăutar, care îi fermecase pe toţi cu cântarea lui, să vie în odaia ei, ca să-i mai cânte. Împăratul îi ascultă rugămintea şi chemă pe lăutar să-i cânte fetei. Când rămaseră amândoi singuri în odaie, fata îi mărturisi dragostea ei şi-i spuse că pentru asta l-a chemat să-i cânte, iar el îi spuse că şi el o iubeşte pe ea şi se îmbrăţişară, apoi la despărţire se înţeleseră ca a doua zi el să o aştepte într-un loc la marginea oraşului şi ea o face cum o putea să vie acolo şi să fugă împreună.

A doua zi, fata spuse împăratului că vrea să meargă în târg cu caleaşca să cumpere ceva şi, după ce luă cu ea ceva rochii şi altă îmbrăcăminte, ceva bani şi podoabe scumpe, porni să meargă în târg. Pe drum, ea spuse vizitiului că ar avea plăcere să mâne ea caii şi lui îi dete ceva bani să se cinstească cu prietenii lui într-o crâşmă, apoi ea apucă îndată drumul spre marginea oraşului, unde o aştepta lăutarul. Se urcă şi el în trăsura împărătească şi porniră amândoi la noroc. Când după câteva zile ajunseră într-un sat din împărăţia lui, el îi spuse fetei că nu mai are niciun ban şi-i ceru ei să-i dea ceva bani ca să ia cu chirie o casă unde să stea. Ea îi dete bani şi el îi puse bine, pe urmă se duse la palatul tatălui lui şi luă de acolo alţi bani, cu care să ia şi casă şi ce mai trebuia. Stătură un timp în acel sat şi el, cu chip şi seamă că se duce să cânte ca lăutar pentru ceva bani, pleca în fiecare zi şi se ducea la tatăl lui, unde mânca, iar ei îi aducea seara câte o bucată de friptură sau altceva şi-i spunea că i le-au dat boierii la care cântase. Într-o zi, se întoarse acasă fără vioară şi-i spuse fetei că a vândut-o, ca să aibă cu ce să trăiască, fiindcă nu mai avea niciun ban. Atunci ea îi spuse să vândă rochiile ei şi tot ce mai adusese bun cu ea şi cu banii căpătaţi să cumpere nişte oale de pământ şi să facă un mic negoţ, ca să poată trăi. El se învoi şi luă rochiile şi podoabele pe care i le dete ea şi le duse la palatul lui, de unde luă banii cu care cumpără oale şi i le dete

ei pe seamă ca să le vândă. Ea le luă într-un car şi se duse cu ele într-un târg ca să le vândă.

Feciorul de împărat chemă pe calul lui cel năzdrăvan şi-i spuse să se prefacă în om, şi să se ducă unde vindea nevastă-sa oale, şi să spargă cu o măciucă toate oalele. Calul făcu aşa cum îi porunci stăpânul, iar ea se întoarse acasă foarte supărată şi-i povesti ce i se întâmplase, apoi îi spuse că nici n-ar putea să mai muncească, fiindcă a rămas grea. Feciorul de împărat ar fi vrut s-o mai pedepsească fiindcă îşi râsese de el când îi văzuse chipul zugrăvit, dar când auzi că ea a rămas grea şi că peste puțin timp va avea un copil, se înduioşă şi se hotărî s-o ierte. O luă pe fată şi o duse la palatul tatălui lui, unde făcură nuntă mare şi-l poftiră şi pe împăratul, tatăl fetei, care fusese foarte amărât de pierderea singurei lui copile şi care acum era nespus de bucuros că a găsit-o şi că are un ginere vestit în toate împrejurimile pentru frumusețea şi deşteptăciunea lui.

Ms. 2327

Cules de Herişescu V. Ion, elev în cl. I la lic. M. Basarab, în 1897, de la o babă îngrijitoare la biserica Ceauşu Radu, din Bucureşti. Nu-i spune numele.

PĂTRU VOINIC ŞI ÎNFLORIT

A fost odată un împărat care avea un fecior rău de tot, ţinându-se numai de blestemăţii, şi nu ştia cum să scape de el. Într-o zi, el l-a blestemat să se prefacă într-un uriaş şi să se ducă în dealul zmeilor şi să stea acolo cinci ani. Blestemul s-a împlinit şi după ce s-a făcut un uriaş el a răpit pe fata lui Roşu-Împărat şi a dus-o cu el în dealul zmeilor. Roşu-Împărat a trimis în mai multe rânduri oştire numeroasă ca să scape fata, dar n-a putut face nimic şi o vrăjitoare i-a spus că tot un fiu de împărat o va scăpa. Era în apropiere un alt împărat care avea un fecior, dar care era prost, prost cu totul, pe care îl chema Pătru, şi el a plecat în lume şi a dat în calea lui peste un fierar şi i-a zis:

– Bagă-mă, nene, la dumneata în slujbă, ca să lucrez şi să învăţ meşteşugul.

Fierarul văzându-l voinic l-a primit ca să bată cu barosul. Pătru, când a luat barosul şi a izbit cu el o bucată de fier pe nicovală, a intrat nicovala în pământ şi de bucata de fier s-a ales praful. Atunci fierarul s-a necăjit şi a vrut să-l ia pe Pătru la bătaie, dar el când l-a apucat pe meşter şi l-a izbit odată la pământ i-au troznit oasele, şi se gândea: „Cine m-a pus să-l primesc? Mi-am luat belea pe cap." Se gândi atunci să-l puie la altă muncă şi-l trimese să aducă lemne dintr-o pădure unde ştia că este un balaur fioros, că poate l-o mânca şi pe el, cum mâncase atâţia care se duseseră în pădurea aceea. Pătru s-a dus şi a tăiat un stângen de lemne şi a venit atunci şi balaurul cu gura căscată, ca să-l mănânce. El i-a azvârlit un copac întreg în gură şi balaurul s-a încurcat în rătini. Atunci el s-a repezit cu toporul şi i-a zdrobit capul până l-a omorât. A luat apoi untură din balaur şi s-a uns pe la toate încheieturile, dar numai între spete n-a ajuns să se ungă şi s-a făcut Pătru mai tare şi mai frumos decât fusese înainte şi de atunci i s-a zis Pătru Voinic-Înflorit. A plecat el mai departe prin lume şi într-o zi s-a

întâlnit cu un zmeu şi s-a luat la luptă cu el, şi l-a biruit pe zmeu, şi l-a omorât, apoi i-a luat armele şi a plecat mai departe.

După mult drum şi după multe întâmplări, a ajuns la cetatea uriaşului din dealul zmeilor. A ieşit uriaşul din cetate şi a zis să se ia la luptă. A luat uriaşul un buzdugan din cale afară de greu şi l-a azvârlit asupra lui Pătru Voinic-Înflorit, dar el a sărit de zece stânjeni îndărăt şi buzduganul uriaşului a intrat în pământ.

Atunci Pătru s-a repezit şi i-a dat cu sabia şapte lovituri şi i-a făcut şapte tăieturi adânci pe trup, iar uriaşul a intrat furios în cetate şi a ieşit cu un alt buzdugan şi mai greu, şi când l-a azvârlit asupra lui Pătru Voinic-Înflorit el a sărit iar de zece stânjeni în lături şi buzduganul uriaşului a intrat iar în pământ. Pătru s-a repezit iar cu sabia la el şi i-a mai făcut şapte tăieturi adânci.

Uriaşul, slăbit, a zis:

– Acuma nu mă mai bat cu tine, fiindcă văd că ai bun meşteşug şi mă baţi.

Pe urmă Pătru Voinic a luat sabia şi sărind în spinarea uriaşului l-a străpuns în spate şi l-a omorât. A intrat apoi în cetate, unde a găsit-o închisă pe fata lui Roşu-Împărat. I-a cerut mâncare şi apă, după lupta grea cu uriaşul, şi în urmă a plecat cu ea la tatăl ei, unde s-au căsătorit şi-au trăit fericiţi, şi poate mai trăiesc şi azi, dacă nu vor fi murit.

Ms. 1350

Cules de Hera Ion, de la lic. M. Basarab, în 1892, de la Ştefan Neamţu, de 59 ani, fără ştiinţă de carte, din com. Berivoieşti-Ungureni, plaiul Nucşoara, jud. Muscel.

BASMUL CU VÂNTURĂ-CENUŞĂ

Au fost odată trei fraţi care trăiau împreună cu tatăl lor bătrân. Doi dintre fraţi, cei mai mari, erau deştepţi, voinici şi muncitori, iar cel mai mic era socotit un prost şi toată ziua vântura cenuşa din vatră şi din pricina asta şi îl porecliseră Vântură-Cenuşă. Când simţi că i se apropie sfârşitul, tatăl lor îi chemă şi le zise:

– Copiii mei, în curând eu am să părăsesc lumea asta. Să mă îngropaţi cu cinste şi pe urmă fiecare din voi, începând cu cel mai mare, să-mi păzească mormântul câte o noapte. Puţin după asta, îşi dete sufletul. Cei trei fraţi îl îngropară aşa cum le spusese el, dar când fu ca fratele cel mare să meargă să-i păzească mormântul el nu se duse şi-l luă la bătaie pe cel mic, pe Vântută-Cenuşă, să se ducă el în loc, fiindcă tot nu face nimic toată ziua. De voie, de nevoie, Vântură-Cenuşă plecă plângând la mormânt. Pe când şedea el acolo, în timpul nopţii, îl văzu pe tatăl lor ieşind din mormânt şi zicându-i:

– Care din voi este aici?

– Eu sunt, tată, răspunse el.

– Dar de ce n-a venit fratele tău cel mare?

– Nu ştiu, tată. M-a bătut şi m-a mânat pe mine.

Atunci tatăl său îi dete un fir de păr şi-i spuse că atunci când va aprinde acel fir i se va arăta un cal voinic şi poate să se slujească de el la nevoie. Pe urmă, tată-său pieri. Despre ziuă, Vântură-Cenuşă plecă acasă şi nu spuse nimic fraţilor lui despre cele ce se întâmplaseră. În a doua seară, fratele cel mijlociu făcu la fel ca şi cel mare şi-l goni pe Vântură-Cenuşă să păzească mormântul în locul lui. El vru să se împotrivească, dar până la urmă n-avu ce să facă şi plecă plângând la mormânt, pe care îl păzi şi în noaptea a doua. Ieşi şi acum tatăl lui, care îi dete încă un fir de păr, ca în noaptea dinainte, şi-i zise că atunci când îl va aprinde va veni un cal, de care se poate sluji la nevoie. În a

treia noapte era rândul lui şi el se duse bucuros să-şi împlinească datoria, căpătând încă un fir de păr de la tatăl lui, care îi zise:

– De acum încolo n-ai să mai vii şi fii încredințat că cu cele trei fire de păr ai să ajungi fericit. Despre ziuă, băiatul plecă acasă.

După câtăva vreme, se răspândi veste mare, în toată țara, că se mărită fata împăratului şi că împăratul a hotărât că o va lua de nevastă cel care va ajunge la ea cu calul şi o va săruta, într-un palat care era clădit pe un deal prăpăstios. Au venit mulțime de tineri călări ca să-şi încerce norocul. S-au dus şi cei doi frați ai lui Vântură-Cenuşă şi el, după ce au plecat ei de acasă, s-a gătit cu nişte haine frumoase, de nu-l mai puteai cunoaşte, apoi aprinzând firul de păr, pe care i-l dăduse tată-său în noaptea întâi de pază la mormânt, îi veni un cal frumos, pe care încălecă şi porni şi el spre palatul împărătiței. Acolo văzu cum se zbăteau toți în zadar să urce dealul, bătându-şi gloabele, şi încercă şi el, dar abia izbuti să urce până la jumătatea coastei prăpăstioase. Împăratul, văzând că n-a izbutit nimeni să urce până sus, a amânat încercarea pe a doua zi. Vântură-Cenuşă se duse repede acasă, înaintea fraților lui, şi scuturând calul de coamă, acesta se făcu la loc un fir de păr, pe care îl puse bine. Apoi îşi schimbă hainele şi, când veniră şi frații lui, îi întrebă ce a fost pe acolo, dar ei îi răspunseră cu asprime că nu e de nasul lui să mai ştie şi asta.

A doua zi, frații lui plecară iarăşi să-şi încerce norocul şi Vântură-Cenuşă plecă şi el în urma lor şi fără ştirea lor, călare pe un cal ieşit din firul de păr căpătat de la tată-său în a doua noapte de pază. Toți se zbătură în zadar să urce dealul. Chiar şi calul lui Vântură-Cenuşă abia urcă până aproape de vârful dealului, dar tot nu ajunse până la fată. Împăratul hotărî să se mai facă şi a treia zi încă o încercare. Vântură-Cenuşă veni cu al treilea cal, ieşit din firul de păr primit de la tată-său în a treia noapte de pază la mormânt. După ce încercară toți ceilalți în zadar să urce dealul, Vântură-Cenuşă se repezi cu calul lui, care de data asta ajunse până sus în vârful dealului, şi fata împăratului când îl văzu îl primi cu brațele deschise, se sărutară şi apoi îi dete fata un inel, şi când vru să i-l pună în deget îl zgârie şi-i curse sânge. Pe urmă, Vântură-Cenuşă plecă iute şi nu se mai văzu. Ceilalți tineri când văzură astă minunăție se mâhniră şi plecară şi ei care încotro. Împăratul hotărâse să-i dea pe fiica lui de nevastă celui care va izbuti să ajungă călare la ea pe vârful dealului, dar fiindcă Vântură-Cenuşă pierise ca înghițit de pământ şi nu se ştia nici cine e, nici de unde venise, se dete poruncă în împărăție ca să se caute tânărul care are în deget inelul dat de fata împăratului. Veniră şi acum mulți tineri cu fel de fel de inele,

crezând că poate vor păcăli pe fată, dar încercările lor rămaseră zadarnice. Veni printre ei şi Vântură-Cenuşă, care avea inelul în deget, dar degetul era înfăşurat cu o cârpă, fiindcă sângera, şi când vrură să-i desfacă cârpa şi să scoată inelul, el începu să se plângă că-l doare. Totuşi îi scoaseră inelul şi împăratul văzu că acela era inelul fetei lui şi, măcar că era prost îmbrăcat ca un calic, trebui să-şi ţină cuvântul şi după ce puse să-l îmbrace cu haine scumpe şi să-l ferchezuiască, făcu nuntă mare şi-l cunună cu fata lui.

Ms. 1335

Cules de Nițescu George, elev cl. III-a, liceul Matei Basarab, în anul 1896, de la un băiat de 16 ani, din Curtea de Argeş, Ion Marinescu – ştie carte.

BASMUL CU PASĂREA MĂIASTRĂ

A fost odată un împărat evlavios şi bun. El avea trei băieţi. Acest împărat a pus să se zidească o biserică mare şi frumoasă, pe care a împodobit-o cu aur şi pietre scumpe, cu stâlpi de marmoră şi cu alte podoabe, dar era tare mâhnit, fiindcă biserica nu se putea isprăvi, căci i se surpa mereu turnul. Dete el veste în toată împărăţia că va da multe bogăţii meşterului care va izbuti să isprăvească turnul bisericii şi puse să se facă slujbe şi rugăciuni în toate bisericile din ţară, ca să-i trimită Dumnezeu un meşter bun. Într-o noapte, visă împăratul că numai dacă va aduce cineva pasărea măiastră de pe tărâmul celălalt şi-i va aşeza cuibul în turn se va putea isprăvi biserica. El spuse visul fiilor lui şi ei se întreceau care mai de care să-l roage să-i lase să plece după pasărea măiastră.

Atunci împăratul spuse să plece fiul cel mai mare, şi ei tăcură şi se supuseră. Fiul cel mai mare se pregăti de drum şi plecă. Merse el mai multe zile şi când ajunse într-o dumbravă frumoasă se opri să se mai odihnească puţin. După ce făcu un foc şi se aşeză să mănânce ceva, se pomeni cu un vulpoi că se apropie de el şi-l roagă să-i dea şi lui o bucată de pâine.

În loc să-i dea pâine, fiul de împărat dete drumul câinelui, care se luă după el. Atunci vulpoiul făcu un semn asupra lui şi-l prefăcu într-o stană de piatră, căci era năzdrăvan.

Văzând împăratul că fiul cel mai mare nu mai vine, trimise pe fiul cel mijlociu, dar i se întâmplă şi lui ca şi fratelui său mai mare şi vulpoiul îl prefăcu şi pe el în stană de piatră.

Împăratul era acum foarte îngrijorat văzând că amândoi fiii lui nu se mai întorc. Atunci fiul cel mai mic ceru voie să se ducă şi el să-şi încerce norocul. La început, împăratul nu prea vrea să-l lase, dar după

multă stăruinţă îi dete drumul. El îşi alese calul cel mai bun din grajd, îşi luă merinde şi un ogar bun şi plecă.

Trecu multă vreme şi, pe când împăratul nici nu se mai gândea că o să mai aibă vreo veste despre cei doi feciori ai lui, se pomeni cu ei că veniră într-o bună zi cu pasărea măiastră şi cu o fată roabă, pe care o făcură găinăreasă. De la feciorul cel mic nu venea nicio ştire. Pasărea fu pusă în turnul bisericii şi mare fu bucuria împăratului şi a tuturor oamenilor când văzură că turnul nu se mai dărâmă. Dar lumea băgă de seamă un lucru ciudat, că pasărea nu cânta deloc, parcă n-avea viers. Împăratul mai avea încă o amărăciune, că nu afla nicio veste despre feciorul lui cel mai mic.

Într-o zi, veni găinăreasa la împărat şi-i spuse că pasărea măiastră din turn a cântat când a intrat un cioban în biserică. Împăratul se miră şi puse oamenii lui să stea la pândă şi să vadă dacă este adevărat, şi ei îi spuseră ca şi găinăreasa. Atunci el se hotărî să meargă şi el să vadă, şi când se duse la slujbă şi după puţin timp văzu că intră un cioban, îndată auzi şi auzi pasărea cântând. El se minună mult şi după slujbă chemă pe cioban la el şi-l puse să-i povestească cine e, de unde vine şi care e viaţa lui, căci n-a putut să-l cunoască.

Atunci ciobanul începu:

– Am tată şi doi fraţi. Într-o zi, demult, tata m-a însărcinat să plec undeva departe, pe celălalt tărâm, şi să fac o treabă care să-l mulţumească pe el şi pe toţi oamenii din împărăţia lui. După o călătorie de mai multe zile, m-am oprit într-o dumbravă frumoasă, ca să conăcesc. Am făcut un foc bun şi am scos merindele ce aveam cu mine. Deodată mă pomenesc cu un vulpoi lângă mine, care îmi cere să-i dau şi lui o bucată de pâine. Eu l-am primit cu plăcere şi i-am dat să mănânce, apoi m-am dat în vorbă cu el. Din una în alta, îi spusei unde mă duc. Atunci vulpoiul îmi spuse să fiu pe pace, că mă duce el unde am treabă. Dimineaţa, când să plecăm, vulpoiul se prefăcu într-un voinic. Pe drum, el îmi povesti că e însurat şi are copii, dar că a fost blestemat de o vrăjitoare să poarte blană de vulpoi până când unui om i se va face milă de el şi-i va da o bucată de pâine, şi pentru că acel om am fost eu vrea să mă ajute. Eu i-am spus că umblu după pasărea măiastră şi tot mergând noi după mai multe zile am dat peste un palat al zmeilor, pe celălalt tărâm. Acolo ne-a întâmpinat o fată care ne-a spus că pasărea pe care o căutăm este la alt palat al zmeilor din altă parte, rude cu zmeii de aici, şi ne-a arătat drumul. Ne-a mai rugat ca atunci când ne-om întoarce s-o luăm şi pe ea. Când am ajuns la hotarul celorlalţi zmei, am făcut aşa cum mă învăţase fata. M-am dus la grajd,

am încălecat pe un cal voinic de-al zmeilor, am trecut în fugă pe lângă pridvor şi am apucat colivia cu pasărea măiastră.

Împăratul nu-şi mai putu stăpâni bucuria şi zise:

– Tu ai luat pasărea? Atunci tu eşti fiul meu. Îl îmbrăţişă pe tânărul cioban, iar el sărută mâna tatălui lui. Tânărul ceru să aducă şi pe găinăreasă, şi după ce veni zise:

– Iată, tată, asta e fata de care vorbeam, pe care am găsit-o la întâiul palat al zmeilor. Acuma să povestesc mai departe. După ce luai colivia, ceilalţi cai din grajdurile zmeilor începură să necheze şi îndată zmeii fură vestiţi şi se luară în goană după mine. Nu mică mi-a fost teama că au să mă ajungă şi o să mă omoare, căci erau mulţi şi puternici. Tovarăşul meu însă îmi spuse să n-am teamă. Cum se apropiară zmeii de noi, el făcu un semn asupra lor şi-i prefăcu pe toţi în stane de piatră, căci el avea darul de fermecător. Când ajunserăm la palatul celorlalţi zmei, fata ne aştepta. Tovarăşul meu plesni de trei ori dintr-un bici fermecat şi prefăcu palatul zmeilor cu toate bogăţiile într-un măr şi-l luă fata cu ea. Când am ajuns la locul unde mâncasem cu vulpoiul, l-am întrebat pe el ce sunt acele două stane de piatră singuratice, pe care le-am văzut acolo. El la început nu voia să-mi spună, dar eu l-am rugat mult şi atunci el mi-a spus că sunt fraţii mei, de care el se rugase, ca şi de mine, să-i dea o bucată de pâine, şi ei n-au vrut, şi atunci i-a făcut stane de piatră, ca şi pe zmei. Eu l-am rugat stăruitor să-i ierte şi să-i prefacă iar în oameni. El a stat puţin pe gânduri, apoi mi-a spus că o să-mi asculte rugămintea, dar că o să mă căiesc. Atunci el plesni de trei ori din bici şi stanele de piatră se făcură oameni. Erau fraţii mei. Tovarăşul meu îşi luă ziua bună de la mine şi plecă în lumea lui. Atunci fraţii mei mi-au luat cu sila colivia şi fata şi au venit aici ca să se fălească cum că ei au adus pasărea măiastră.

După ce isprăvi de povestit toate astea, fiul cel mai mic mai adăugă:

– Tată, eu zic să mergem toţi trei fraţii să ne judecăm în faţa lui Dumnezeu.

Veniră cei doi fraţi vinovaţi şi cerură iertare în genunchi tatălui lor şi fratelui mai mic, dar acesta le zise:

– De vă va ierta Dumnezeu, iertaţi să fiţi şi de mine.

Ieşiră toţi trei în faţa bisericii şi aşezară acolo trei uleie, depărtate deopotrivă unul de altul. Intrară fiecare în câte un ulei, ca să nu se clintească câtuşi de puţin din acelaşi loc şi pe urmă aruncară toţi cu praştia câte o piatră mare în sus. Pietrele azvârlite de cei doi fraţi vinovaţi se întoarseră şi-i loviră pe ei drept în cap şi-i uciseră pe loc.

Piatra fiului celui mai mic căzu înaintea lui, în apropiere. Se adunase lume multă acolo şi se minuna de această judecată dumnezeiască. După aceea, feciorul cel mic se însură cu găinăreasa şi, la moartea tatălui său, rămase el împărat.

Ms. 1314

Culegătorul respectiv nu este iscălit pe caiet. Arată la sfârşit că basmul a fost spus de Ion Vasile Toboc din Cornu – Prahova.

BĂIATUL FĂRĂ FRICĂ

A fost odată un om care avea doi băieți. Cel mai mare era cuminte şi ascultător, iar cel mai mic nu se pricepea la nimic şi era leneş. Cel mare era însă tare fricos şi când trecea pe aproape de câte un cimitir mai că îi venea s-o ia la fugă de frică, mai cu seamă asupra nopții. Cel mai mic nu era fricos deloc şi nu se temea de nimic. Într-o zi, când cel mai mare povestea tatălui lor ce frică l-a apucat când trebuia să treacă pe lângă cimitirul satului, cel mic a spus în batjocură că el nu se sperie de nimic şi că ar vrea să învețe şi el ce este frica.

Venind odată preotul din sat la tatăl lui, acesta se plânse că fiu-său cel mic e leneş, neascultător şi că ar vrea şi el să învețe ce va să zică frica. Atunci preotul îi zise:

– Dacă e vorba numai de atâta, apoi să mi-l dai în seama mea şi am să-l învăț eu ce va să zică frica.

L-a luat cu el şi într-o zi, ca să înceapă a învăța o meserie, l-a trimes să toace la biserică. După ce s-a deprins, l-a trimes să toace noaptea şi într-o noapte s-a dus popa mai înaintea lui, îmbrăcat într-un veşmânt alb şi s-a ascuns în clopotniță, gândind că acum o să-l învețe el pe băiat ce va să zică frica. Pe urmă s-a urcat băiatul în clopotniță, aşa cum îi poruncise popa şi s-a apucat să toace. Îndată a băgat de seamă că în apropierea lui s-a arătat o vedenie albă şi el foarte liniştit i-a zis:

– Dacă ieşti om curat, cară-te cât mai iute de aici, că de nu te azvârl de-a berbeleacu pe scară în jos. Îi zise aşa de trei ori şi văzând că vedenia nu se mişcă din loc o înşfăcă cu amândouă mâinile şi o îmbrânci pe scara clopotniței în jos, aşa că ajunse popa ghemuit într-un colț, cu un picior scrântit, văietându-se de durere. Pe urmă, după ce isprăvi de tocat, băiatul se duse acasă şi se culcă. Preoteasa văzând că popa nu mai vine îl sculă pe băiat şi-l întrebă dacă nu l-a văzut pe popa, fiindcă plecase şi el după dânsul la clopotniță.

Băiatul îi răspunse:

– De, maică preoteasă, când m-am suit în clopotniță eu am văzut o vedenie în veşminte albe şi i-am strigat că dacă e om curat să plece de acolo, că de nu îl arunc pe scară în jos. Dacă am văzut că nu pleacă şi nu răspunde nimic, i-am dat brânci pe scări şi a căzut ghemuit într-un colț. Du-te dumneata şi-l caută acolo şi dacă o fi fost sfinția sa mie îmi pare tare rău. Preoteasa alergă într-o fugă la clopotniță şi-l găsi pe popa văietându-se grozav de picior. L-a dus cu greu până acasă, iar dimineața s-a dus la tatăl băiatului şi i-a povestit ce s-a întâmplat şi i-a spus să şi-l ia acasă, că lor nu le mai trebuie. Omul se duse şi-şi aduse băiatul acasă, îl certă pentru ce a făcut şi-i spuse să se ducă unde o şti de la casa lui, că îi face numai belele. Băiatul se rugă să-l lase până a doua zi dimineața şi tată-său îl lăsă.

Dimineața, îi dete cincizeci de lei şi-i spuse să plece şi să se descurce cum o putea. El plecă şi pe drum din când în când tot spunea vorbind singur: „O, de m-aş învăța şi eu ce e frica, să nu mai fac atâtea pozne!“ Cum vorbea aşa, îl auzi un om care îi zise:

– Apoi dacă e aşa, măi băiete, lasă că te învăț eu ce e frica.

Băiatul, bucuros, îi spuse că primeşte şi-i dă şi cincizeci de lei, pe care îi are la el, ca să-l învețe ce e frica. Îl luă pe băiat cu el şi-l duse într-un loc unde erau nişte oameni spânzurați şi-i zise:

– Uite, îi vezi? Oamenii ăştia s-au însurat cu fata gâdelui! Tu rămâi aici cu ei peste noapte şi ai să înveți ce este frica.

Rămas singur, băiatul adună câteva uscături, făcu un foc şi după puțin timp adormi lângă foc. Spre miezul nopții, se trezi şi văzând pe spânzurații aceia clătinându-se în vânt îşi zise pentru sine: „Ce nebăgător de seamă sunt eu! Oamenii aceia tremură în vânt şi eu nu fac nimic pentru ei“. Gândind astfel, el se duse şi îi dezlegă câte unul din laț şi-i aduse pe lângă foc, ca să se dezmorțească. Peste puțin timp, tot încălzindu-se, începură să se aprindă hainele de pe unii din ei. Atunci el strigă la ei:

– Hei, băgați de seamă că vi se aprind hainele de pe voi!

Strigă el, dar nu răspunse nimeni, morții rămânând tot morți. Văzând că le ard hainele şi ei nu se mişcă, le zise:

– Dacă n-aveți grijă de hainele voastre, apoi eu vă leg colo sus, că n-am poftă să văd că mi se aprind şi hainele mele de la ale voastre.

Se duse apoi şi-i spânzură iar unul după altul şi după aceea se culcă iar lângă foc, unde dormi până dimineața, când veni omul care îl adusese acolo să-i ceară cei cincizeci lei făgăduiți, zicându-i:

– Ei, acum cred că ştii ce înseamnă frica.

– D-apoi de unde să ştiu? Cei de acolo care se învață să zboare nu mi-au spus nicio vorbă cât a fost noaptea de mare. Ba că eu i-am adus

pe lângă foc să se încălzească şi ei sunt aşa de proşti că au lăsat să li se aprindă hainele de pe ei, şi i-am dus îndărăt.

Omul îşi dete seama că n-a dat peste chilipir, să pună mâna pe cei cincizeci de lei ai băiatul şi se gândi aşa: „Om prost ca ăsta n-am văzut de când m-a făcut mama şi nici n-oi mai vedea cât oi trăi". Băiatul pleacă de acolo şi, după ce mai merse o bună bucată de drum, poposi la un han şi şezând în faţa hanului striga cât îl ţinea gura: „O, de m-aş învăţa să cunosc şi eu ce e frica!" Hangiul auzindu-l îi zise:

– Lasă, măi băiete, că îţi arăt eu cum să înveţi ce este frica.

Băiatul stătu de capul lui să-i spună şi hangiul îi spuse că este acolo în apropiere o casă blestemată, bântuită de duhuri rele şi e proprietatea împăratului. Îi mai spuse că împăratul a făgăduit celui care va putea să stea trei nopţi de-a rândul în casa aia, ca să o mântuiască de duhurile necurate, jumătate din împărăţia lui şi să-i dea şi pe fiică-sa de soţie. Mulţi încercaseră, dar nu putuseră să stea nicio noapte şi fugiseră îngroziţi.

A doua zi, băiatul se duse la împărat şi-i zise:

– Luminate împărate, am venit să-mi dai Măria-Ta voie să stau şi eu trei nopţi în casa cea blestemată şi să încerc să alung de acolo duhurile necurate.

Împăratul se învoi bucuros şi-i zise:

– Bine, băiete, poţi să te duci şi ai voie să-mi ceri trei lucruri neînsufleţite, de care crezi că ai putea să ai nevoie.

El se gândi puţin şi apoi îi spuse:

– Să-mi dai o tigaie cu jar, nişte cleşte şi un cuţit ascuţit.

Împăratul porunci să i se dea cele cerute şi apoi băiatul se duse în casa blestemată, după apusul soarelui. Puse tigaia cu jar în mijlocul casei şi se aşeză jos. Nici n-apucă să se înnopteze bine şi se auzi o scârţâitură, iar el suflând în jar şi încingându-l văzu într-un colţ doi motani negri, mari, care mieunau înfiorător şi se plângeau ca nişte oameni că nu mai pot de frig. Atunci băiatul le zise:

– Măi cotoilor, dacă ziceţi că vă e frig, veniţi şi vă încălziţi la jar.

După ce cotoii se încălziră, îi ziseră:

– Măi nenişorule, hai să jucăm ţintar.

– Bine, le zise băiatul, dar mai întâi vreau să vă văd labele voastre.

Când cotoii întinseră labele, el îi înşfăcă repede cu cleştele de gât şi-i omorî pe amândoi. După aceea se pomeni înconjurat de o mulţime de pisici şi câini, care începură să urle îngrozitor, de-i luau auzul, ba încă să fi văzut învălmăşeală şi încăierare între neamul pisicesc şi cel câinesc! Pisicile miorlăiau, câinii lătrau şi alergau în toate părţile,

călcând şi peste tigaia cu jar, vrând să stingă focul. Atunci băiatul scoase cuțitul şi începu să izbească în dreapta şi în stânga şi multe dihănii rămaseră moarte pe podele, iar celelalte se grăbiră să fugă pe unde veniseră. Se făcu pe urmă o tăcere adâncă şi băiatul umblând prin odăi dete peste un pat şi se aşează să se culce, dar n-apucă să ațipească şi începu patul să se zgâlțâie şi să se legene aşa de tare, că băiatul se pomeni azvârlit ca o gânganie în mijlocul odăii. El nu se mai aşează în pat şi dormi jos pe podele. În a doua noapte, pe când el sta lângă jar, se lăsă în jos pe coş o jumătate de om şi el văzând-o se întrebă: „Unde dracu o fi cealaltă jumătate?“ şi până să mai sufle în jar, ca să se facă mai multă lumină, mai coborâră prin coş alte şase jumătăți de oameni, purtând în mâini un coşciug. Văzând coşciugul, băiatul îşi zise: „Ăsta o fi unchiu-meu, care a murit mai deunăzi“. Gândind aşa luă coşciugul şi-l duse pe pat, apoi se culcă lângă el, zicând:

– Mortule din coşciug, înviază, dar să nu mă omori, că eu nu-ți vreau răul. Văzând că mortul nu are de gând să învieze, se sculă, bătu bine capacul coşciugului în cuie şi apoi veniră cele şase jumătăți de oameni şi-l luară şi plecară cu el.

În a treia noapte veni un moşneag cu barba albă, care se încruntă şi-i zise băiatului:

– Am venit ca să te omor.

– Bine, bine, oi fi venit tu ca să mă omori, dar mai întâi întreabă-mă pe mine dacă vreau să mor.

Moşneagul îl duse apoi într-o pivniță adâncă şi luă un ciocan de vreo cincizeci de ocale şi izbi într-o nicovală de o băgă jumătate în pământ, apoi spuse băiatului să dea şi el cu ciocanul, şi dacă o vârî în pământ şi cealaltă jumătate scapă de moarte. El luă ciocanul şi când izbi nicovala o crăpă în două şi apucă barba moşneagului în crăpătură, apoi îl bătu frumuşel până ce moşneagul îi arătă unde sunt îngropate trei lăzi cu bani de aur, pe urmă dete şi moşneagului o lovitură în cap şi-l ucise. A treia zi dimineața, casa era mântuită de duhurile necurate şi după ce băiatul îşi luă lăzile cu bani se duse la împărat şi-i spuse ce a făcut.

Împăratul îşi ținu făgăduiala şi-i dete jumătate din împărăție şi-i făcu nuntă mare cu fata lui, şi am fost şi eu la nuntă şi am mâncat un batog şi-un picior de iepure şchiop, şi vă spusei d-voastră tot. Acuma ştiți povestea băiatului nefricos şi a frumoasei fete de împărat, şi eu încălecai pe o şa şi v-o spusei aşa, şi încălecai pe o alună şi vă spusei o minciună.

Ms. 1310

Cules de elevul Olănescu Vintilă, cl. a II-a, lic. M. Basarab, de la Alexandru Ionescu, com. Şuici, plasa Loviște, jud. Argeş.

BASMUL
CU CELE TREI FETE DE ÎMPĂRAT

A fost odată un împărat care avea trei fete. Cea dintâi era frumoasă ca primăvara, a doua ca vara, iar a treia era aşa de frumoasă că la soare te puteai uita, dar la dânsa ba. Pe rochia celei de-a treia era soarele în faţă şi luna şi stelele în spate. Pe cea mai mică o cereau toţi fiii de împăraţi, iar pe cele două mai mari nu le cerea nimeni. Din cauza asta, cele două mai mari se hotărâră s-o omoare pe cea mai mică.

Într-o duminecă, ele cerură voie tatălui lor să se ducă câteşitrele să se plimbe cu trăsura la pădure. Tatăl lor le dete voie şi cele două mai mari luară cu ele pe ascuns un topor, ca s-o omoare pe cea mai mică. Plecară şi după câtva timp ajunseră la pădure. Acolo lăsară trăsura cu vizitiul la margine şi intrară toate trei în pădure.

Cum se văzură singure, cele două mai mari scoaseră toporul şi tăiară mâinile celei mai mici pe un butuc, apoi fugiră la trăsură, şi spuseră vizitiului că a alergat după ele un lup şi a prins-o pe sora lor mai mică, şi ele abia au izbutit să scape cu fuga. Pe urmă plecară acasă cu trăsura şi spuseră tatălui lor la fel ca şi vizitiului. Tatăl lor plânse mult pe fiica cea mai mică, până când cu încetul începu s-o uite, iar cele două mai mari nu mai puteau de bucurie.

Fata cea mai mică, care rămăsese în pădure cu mâinile tăiate, începu să umble plângând, neştiind unde să se ducă, fiindcă nu mai ştia drumul îndărăt de unde venise. Mergând ea aşa, se întâlni deodată cu un om necunoscut, care o întrebă ce s-a întâmplat cu ea de a rămas fără mâini. Ea îi povesti toată întâmplarea cu surorile ei. Omul necunoscut, care nu era altcineva decât Sfântul Petru, o sfătui să mănânce din strugurii peste care va da în calea ei şi poate se va tămădui.

Ea mulţumi omului aceluia şi plecă mai departe hrănindu-se cu

poame sălbatice, pe care le ajungea de-a dreptul cu gura. După câteva zile, ajunse într-un oraş, în care era stăpân un alt împărat. Trecând pe lângă curtea acestui împărat, fata văzu acolo o boltă de viță cu nişte struguri mari şi frumoşi. Ea aşteptă să vie noaptea şi se strecură nevăzută şi mâncă din strugurii aceia.

Dimineața, împăratul plimbându-se pe sub acea boltă de viță, văzu că o parte din struguri au fost mâncați, dar nu zise nimic. În a doua dimineață, văzu că iar mai lipsesc nişte struguri şi atunci în a treia noapte puse păzitori ca să prindă hoțul, şi mai puse să se facă şi o groapă mare sub acea boltă, pe care o acoperi cu ramuri subțiri şi cu frunze, ca să nu se vadă.

Când veni noaptea, fata se duse iar la struguri, dar căzu în groapă şi începu să țipe. Păzitorii o auziră şi vrură să tragă cu puştile, dar ea începu să se roage de ei s-o lase cu viață, spuindu-le cât e de nenorocită. Ei o scoaseră din groapă şi o duseră la împărat, care rămase uimit de frumusețea ei şi îndată se şi îndrăgosti de ea şi-i ceru să-i povestească cum a ajuns în starea asta. Ea îi povesti toată viața ei şi cum ajunsese fără mâini. După puțin timp împăratul se însură cu ea.

Făcându-se nişte manevre mari după aproape un an de la nuntă, se duse şi împăratul şi pe soția lui o lăsă acasă cu mama lui. În lipsa împăratului de acasă, soția lui născu doi copii cu totul şi cu totul de aur. Mama împăratului, bucuroasă peste fire de cei doi nepoți, scrise un bilet în care îi dădea veste despre cei doi copii ai lui de aur şi trimise pe un țigan să-i ducă biletul. În drumul lung pe care îl avea de făcut țiganul, el se abătu pe la o cârciumă, pe care erau stăpâne surorile împărătesei şi care tocmai atunci veniseră să vadă cum merg treburile. Ele intrară în vorbă cu țiganul şi-i cerură biletul, să vadă ce scrie în el, şi când văzură că e vorba de doi copii îl rupseră şi scriseră altul, în care ziceau că nevasta împăratului a născut doi câței. Închiseră şi pecetluiră biletul şi-l deteră țiganului să-l ducă împăratului. Împăratul citi biletul, apoi îl rupse şi scrise răspuns mamei lui, spunându-i să aştepte până ce va veni el. Țiganul plecă cu scrisoarea şi dete iar pe la cârciumă şi cele două surori ale împărătesei făcură ce făcură şi-i luară scrisoarea, şi când o citiră şi văzură ce scrie în ea o rupseră şi scriseră alta, în care spuneau, ca din partea împăratului, că să n-o mai găsească acasă pe nevastă-sa. Să-şi ia copiii în spinare şi să plece unde o şti.

Țiganul plecă cu scrisoarea şi când ajunse la palatul împărătesc o dete împărătesei, care începu să plângă amarnic. Mama împăratului plângea şi ea şi o sfătui să nu plece şi să aştepte că poate împăratul o

va ierta. Ea însă nu ascultă şi după ce alăptă copiii îi puse în spinare, apoi plecă cu ei plângând. Merse ea, merse, până când începură copiii să plângă de foame, în mijlocul unei păduri mari. După ce mai merse un timp, dete peste nişte ursitori care o primiră la ele cu bunătate pentru un timp şi făcură ele ce făcură de-i crescură împărătesei mâinile la loc, după ce ea le povesti cum a ajuns în starea asta nenorocită.

Pe urmă, a plecat cu copiii mai departe şi după ce a mai mers cale destul de lungă, a ajuns la casa unui moşneag, care a primit-o la el cu multă bunătate. Ea intră într-o odaie, unde văzu o mare curățenie, apoi trecu în alta, unde văzu o masă întinsă cu douăsprezece tacâmuri, pregătite pentru feluriți oaspeți, şi bătrânul îi spuse să nu cumva să ascundă vreun cuțit, ori lingură ori furculiță, că începe să zăngăne peste noapte şi nu o să poată să doarmă. Ea îi ascultă sfatul.

Nu după multă vreme împăratul se întoarse acasă şi negăsindu-şi soția mama lui îi povesti toate cum se întâmplaseră. El, fără să mai aştepte, îşi luă cu el oştire şi porni s-o caute pe împărătească. Merse el, merse, rătăcind pe drumuri neumblate, dar într-o zi nimeri la ursitorile pe la care trecuse soția lui. Le întrebă dacă n-au văzut-o, iar ele îi spuseră că a stat la ele câtăva vreme şi a plecat mai departe, dar nu i-au spus că i-au crescut la loc mâinile.

Pe urmă plecă mai departe şi după ce merse ce mai merse zări într-o poiană casa moşneagului, unde era soția lui. El trimise un oştean ca să ceară voie să frigă un iepure la casa aceea. Ea înțelese din vorba cu oşteanul că stăpânul lui trebuie să fie chiar împăratul, soțul ei, şi-i dete răspuns că poate să frigă iepurele şi poate şi el chiar să şi doarmă în casa aceea. Oşteanul duse răspunsul împăratului şi el intră îndată în casă şi se minună mult când văzu pe cei doi copii de aur jucându-se cu un măr tot de aur pe o tavă. Pe împărătească nu putu s-o cunoască, fiindcă avea mâinile întregi şi era şi îmbrobodită peste ochi. Ea însă îl cunoscu pe el şi se bucură mult. După ce împăratul mâncă, ea îi spuse să nu cumva să ascundă vreun tacâm, că nu va putea dormi defel. Pe urmă el s-a dus şi s-a culcat. Ea a luat atunci o lingură şi i-a băgat-o într-o cizmă. Îndată lingura a început să zăngăne şi l-a deşteptat. Atunci el s-a sculat şi a început s-o caute peste tot, dar n-a izbutit să dea de ea.

Dimineața, când s-au sculat toți, ea s-a dus la el şi l-a întrebat cum s-a întâmplat cu lingura. El s-a apărat jurându-se că el n-a ascuns-o şi că nu e vinovat. Ea i-a spus că îl crede şi că şi el trebuie să creadă pe cel care se apără de o învinuire nedreaptă, pe urmă l-a întrebat unde călătoreşte. El i-a spus îndată cine este şi pe cine caută de atâta vreme

şi nu o găseşte, şi din ce pricină a plecat. Atunci ea a izbucnit în plâns şi s-a îndepărtat din fața lui. Împăratul vrând să plece şi-a luat rămas bun de la moşneag şi, când să-şi ia şi de la ea, s-a repezit plângând în brațele lui spunându-i că nu trebuie să plece mai departe, că ea este soția lui şi nu este adevărat că ar fi născut doi căței, cum a fost înşelat el cu născocirea aceea, ci cei doi copilaşi pe care i-a văzut jucându-se sunt copiii lor.

Împăratul nu mai putea de bucurie şi luându-şi soția şi pe cei doi copilaşi a lăsat sănătos pe moşneag dându-i o bună răsplată şi a plecat îndărăt spre casă. Ea i-a povestit toate întâmplările prin care a trecut până ce a găsit-o el, cum au făcut ursitoarele să-i crească la loc mâinile şi cum a găzduit-o moşneagul acela. Când au ajuns acasă, mama împăratului s-a bucurat mult şi s-au veselit împreună. Împăratul şi împărăteasa trăiră şi domniră mult timp fericiți, iar copiii crescură mari şi voinici.

Şi eu încălecai pe o lingură scurtă, să trăiască cine mă ascultă.

Culegătorul nu este iscălit nicăieri în caiet şi nu este arătat nici locul unde a fost cules basmul.

BASMUL CU SFEŞNICUL DE AUR

A fost odată ca niciodată, a fost un împărat şi o împărătească care aveau trei fete, toate frumoase şi chipeşe foc. Ăstui împărat îi plăcea să călătorească mult şi tot umblând el prin multe ţări a ajuns până în ţara turcească şi acolo s-a prins prieten cu un paşă mare. Era între ei prietenie mare şi din când în când veneau unul pe la altul, ca să petreacă câteva zile împreună.

Aşa văzu paşa pe cele trei fete ale împăratului şi-i plăcură foarte mult, iar într-o zi ceru în căsătorie pe fata împăratului cea mai mare. Împăratul i-o dete, făcură nuntă mare cu ospăţ, iar la o săptămână după nuntă plecă paşa în ţara turcească cu soţia lui. Turcul, cum a ajuns acasă, i-a dat nevestei să mănânce o mână de om mort fermecată, zicându-i:

– Dacă ţii la mine şi la obiceiurile mele, să mănânci mâna asta de om mort, că de n-oi mânca-o te voi tăia şi te voi aşeza în pivniţa caselor mele, care e plină de hoiturile celor care n-au vrut să mănânce.

Biata fată a luat în primire mâna de om mort, fără să zică nimic, şi după ce a plecat paşa de acasă s-a gândit că decât s-o mănânce e mai bine s-o arunce undeva, ca să nu se vadă, şi a aruncat-o într-o grămadă de bălegar. Când a venit paşa, a întrebat-o dacă a mâncat-o sau nu şi ea i-a răspuns că a mâncat-o. Atunci paşa a început să strige:

– Mână, mână, unde eşti? Şi mâna a răspuns din bălegar, căci era fermecată.

– Uite-mă, aici sunt, stăpâne, aruncată pe bălegar.

Atunci paşa, înfuriat, a înhăţat-o pe fată de păr şi a târât-o în pivniţă, i-a tăiat capul şi i-a atârnat trupul cu picioarele în sus, între celelalte cadavre.

După câtva timp, s-a dus iar la părinţii fetei şi le-a spus că fata lor e bine, sănătoasă, îi doreşte pe toţi şi-i roagă să-i dea pe sora cea

mijlocie, ca să-i ţie de urât când pleacă el după afacerile lui. Părinţii s-au învoit bucuroşi şi a doua zi paşa a plecat cu fata mijlocie. Când a ajuns acasă, a făcut şi cu fata asta ca şi cu cea dintâi. Ea însă a luat mâna şi a îngropat-o sub pragul casei, şi când a venit paşa şi a întrebat-o dacă a mâncat-o ea a răspuns că a mâncat-o, dar când a strigat paşa „unde eşti, mână?", ea a răspuns că e aici, îngropată sub pragul uşii. Paşa, înfuriat, a târât-o şi pe fata mijlocie în pivniţă şi a omorât-o, atârnând-o lângă sora ei mai mare.

A mai trecut ce a mai trecut şi s-a dus iar la împărat şi i-a spus că amândouă surorile sunt bine sănătoase şi doresc să le dea şi pe a treia fată, ca să fie toate surorile la un loc şi să petreacă mai bine. Părinţii fetei s-au învoit şi au dat-o. Când a ajuns paşa cu ea acasă, i-a dat şi ei mâna de om mort s-o mănânce şi a plecat la afacerile lui. Fata cea mai mică, mai cu cap şi mai înţeleaptă, a legat mâna aceea lângă stomac şi când a venit paşa şi a întrebat-o dacă a mâncat-o ea a spus că da.

Pe urmă paşa a început să strige mâna şi mâna a răspuns:

– Aici sunt, stăpâne, la stomacul cocoanei.

Paşa, crezând că în adevăr a mâncat-o, a prins-o în braţe şi a sărutat-o şi i-a zis:

– Tu să fii soţia mea, fiindcă numai tu ţii la mine şi mă asculţi şi tu poţi să ceri de la mine ce vei vrea, că eu îţi voi face. Ea i-a spus s-o mai lase nitel să se mai gândească şi după câteva zile i-a spus să-i facă un sfeşnic cu totul şi cu totul de aur şi mare cât un om. El s-a dus şi a poruncit sfeşnicul la un meşter, să-l facă cu totul şi cu totul de aur şi împodobit cu pietre scumpe.

Fata s-a dus şi ea la meşter, fără ştirea paşei, şi l-a rugat să-l facă gol pe dinlăuntru, aşa ca să încapă în el un om şi cu o uşă tainică, care să nu se bage de seamă. Când a adus meşterul sfeşnicul, l-a aşezat în odaia ei şi ea s-a ascuns în el, ca să vadă dacă turcul ghiceşte că e ea ascunsă acolo. Când a venit paşa, a strigat-o pretutindeni şi nici prin gând nu i-a trecut s-o caute în sfeşnic. Atunci ea a ieşit afară şi i-a zis:

– Sâc, că nu m-ai găsit.

Paşa însă nu băgase de seamă de unde a ieşit. După câteva zile, ea s-a ascuns iar în sfeşnic şi a stat o zi întreagă şi paşa n-a putut-o găsi. Văzând ea că sfeşnicul e o ascunzătoare bună, şi-a luat mâncare pentru mai mult timp şi s-a ascuns în sfeşnic, ca să n-o mai găsească turcul. Acum el văzând că ea nu mai vine, de unde o fi plecat ori s-o fi ascuns, a crezut că s-o fi înecat ori o fi căzut în vreo prăpastie. Foarte întristat de lipsa ei, căci el o iubea foarte mult, s-a hotărât să vândă sfeşnicul pe o sută de ocale de unt şi o sută de ocale de zahăr şi l-a dat în seama

unui negustor priceput să i-l vânză. Negustorul l-a pus într-un car cu boi şi a plecat cu el pe uliţe, să găsească un cumpărător.

S-a întâmplat că s-a întâlnit cu un împărat străin, care venise cu treburi la împăratul turcesc, şi când l-a văzut i-a plăcut sfeşnicul şi l-a cumpărat, dându-i untul şi zahărul pe care le ceruse. Împăratul acela a luat sfeşnicul la el acasă şi l-a aşezat în odaia lui. El avea obiceiul de se scula pe la miezul nopţii şi mânca şi din pricina asta slujitorii îi aduceau din vreme bucate şi le aşezau pe masă. Fata din sfeşnic isprăvind merindele tocmai când aşezase împăratul sfeşnicul în odaia lui, ea a ieşit noaptea din sfeşnic, când dormeau toţi, ca să nu o vadă cineva şi când a văzut masa pusă s-a aşezat şi a mâncat tot, pe urmă a întors farfuriile pe dos şi s-a băgat iar în sfeşnic. Când s-a sculat împăratul la miezul nopţii ca să mănânce, n-a găsit pe masă decât farfuriile întoarse pe dos, s-a supărat foc şi dimineaţa a certat slugile cu asprime, fiindcă nu i-au pus mâncare. Slugile însă au început să se jeluiască că nu au nicio vină, fiindcă au pus mâncare, şi atunci împăratul le-a spus că dacă şi în seara următoare s-o întâmpla tot aşa are să-i pedepsească aspru. Slujitorii şi-au împlinit cu multă grijă datoria, fiindu-le teamă de pedeapsă, dar şi în noaptea următoare s-a întâmplat la fel.

Atunci împăratul s-a necăjit foarte rău şi a spus slujitorilor că o să-i omoare dacă s-o mai întâmpla. Şi iarăşi s-a întâmplat şi în a treia noapte la fel. Împăratul, furios, s-a hotărât ca în a patra noapte să stea el la pândă, să vadă cine îi mănâncă bucatele şi-i întoarce farfuriile pe dos. Atunci el s-a culcat pe pat, dar a sta aşa culcat, fără să doarmă.

Deodată auzi un scârţâit uşor şi trăgând cu coada ochiului văzu ieşind din sfeşnic o fată de toată frumuseţea, de parcă intrase soarele în odaie. Ea s-a dus tiptil şi s-a aşezat la masă, a mâncat şi a întors pe urmă farfuriile pe dos. Când să se întoarcă îndărăt, în sfeşnic, el a sărit din pat şi a apucat-o de braţ, iar ea s-a speriat şi a început a ţipa. El însă i-a zis:

– Nu te speria, draga mea, căci cum te-am zărit eu m-am şi îndrăgostit de tine şi tu va trebui să fii soţia mea, măcar că eu sunt deja logodit cu altă fată. Am să desfac logodna şi am să te iau pe tine. Au mai stat ei de vorbă şi ea i-a povestit tot ce a păţit, până s-a făcut ziuă. La urmă, el i-a spus că peste câteva zile o să plece la un război cu un împărat vecin, iar ea să stea ascunsă tot acolo în sfeşnic, şi o să poruncească slujitorilor să puie regulat bucate pe masă, ca şi mai înainte.

Cât a mai stat el acasă, seara mâncau împreună. După o săptămână, el a plecat la război. După ce a plecat, mama lui a băgat de

seamă că bucatele, pe care le punea slujitorul seara în odaia lui, dimineaţa nu mai erau, cu toate că fiul ei plecase la războel şi s-a mirat foarte mult. S-a întâmplat că într-una din zile logodnica lui, care nu şedea departe de oraşul împărătesc, să vie ca să-l vadă, şi atunci mama împăratului i-a povestit şi ei ce se întâmplă cu bucatele. Logodnica a întrebat dacă n-a băgat de seamă nimic, ca să dea de bănuit, şi când mama împăratului i-a spus că nu ea a zis să deschidă odaia, s-o vadă şi ea, măcar că împăratul poruncise slujitorului să nu lase pe nimeni să intre. Până la urmă s-a deschis odaia şi logodnica a intrat în ea, s-a uitat în toate părţile şi văzând sfeşnicul a întrebat:

– Cine a adus sfeşnicul ăsta aici?

– Împăratul l-a adus, răspunse slujitorul.

– Păi n-aţi băgat de seamă că aici în sfeşnicul ăsta trebuie să fie ascuns cineva?

– Nu poate să fie nimeni, răspunse mama împăratului.

– Ba trebuie să fie cineva, că n-are unde să se ascundă ăl care mănâncă bucatele noaptea.

Pe urmă domniţa asta iscoditoare porunci numaidecât să se facă un foc mare în curte, ca să puie sfeşnicul pe foc, dar mama împăratului spuse că împăratul a zis să nu umble la sfeşnic.

– Apoi vezi, asta înseamnă că în sfeşnic trebuie să fie ascuns cineva, vreo femeie, zise domniţa şi se apropie de sfeşnic zicând:

– Cine este în sfeşnic să iasă numaidecât afară, că dacă nu punem sfeşnicul pe foc. Fata dinlăuntru nu răspunse nimic, şi atunci ea porunci să ia sfeşnicul şi să-l puie pe foc.

Fata dinlăuntru se îngrozi gândindu-se că ar putea să moară pe foc şi ieşi repede afară, şi logodnica îi zise:

– Ce-ai căutat aici, făptură ticăloasă? Ai crezut că poţi să-l ispiteşti pe tânărul împărat şi să-l îndepărtezi de mine?

– Nu trebuie să-mi vorbeşti aşa urât, zise fata din sfeşnic, că şi eu sunt fată de împărat ca şi tine şi n-am ajuns aici dinadins, ci numai dintr-o întâmplare.

Logodnica spuse mamei împăratului s-o omoare, dar ei fiindu-i milă de ea spuse să n-o omoare, mai bine s-o ducă slujitorii împăratului departe, într-o pădure pustie, şi s-o lase acolo. Se învoiră aşa, dar când să pornească slugile la drum cu ea logodnica se apropie pe ascuns de ei şi le spuse s-o omoare acolo în pădure, că ea îi răsplăteşte.

Au mers ei departe, prin nişte ţinuturi pustii, nestrăbătute de oameni, şi fata le-a povestit pe drum tot ce se întâmplase cu ea până a ajuns aci. Slujitorilor li s-a făcut milă de ea şi n-au vrut s-o omoare.

Au lăsat-o acolo în pustiu, dându-i şi ceva merinde şi au omorât o căţeluşă care venise cu ei, i-au scos ochii şi i-au dus logodnicei, zicând că sunt ochii fetei, ca să se încredinţeze că au omorât-o.

Nu mult după aceea, s-a întors împăratul de la război, a stat de vorbă cu mama lui şi cu logodnica, dar seara s-a dus grăbit la sfeşnicul lui şi a zis:

– Scumpa mea, iată m-am întors, poţi să ieşi afară şi acum nu ne vom mai despărţi.

Nu-i răspunse nimeni şi atunci el se duse necăjit la mama lui şi o întrebă cine a umblat la sfeşnicul lui. Mamă-sa îi răspunse că n-a umblat nimeni şi el se duse şi mai încercă încă o dată strigând pe fată, deschise chiar sfeşnicul, dar nu află nimic. Necăjit rău, împăratul adună slujitorii şi le zise că dacă nu spun unde este fata din sfeşnic îi omoară. Atunci ei de frică spuseră tot şi împăratul înfuriat porunci ca slujitorii s-o ia pe logodnică şi s-o scoată afară din împărăţia lui, şi aşa au făcut. Pe urmă el luă oaste şi slugile care duseseră fata în pustiu, ca să-i arate drumul, şi porni s-o caute. Au mers ei până la mari depărtări, dar n-au dat de ea şi au pornit să se întoarcă îndărăt, cu multă amărăciune. Pe când treceau printr-o pădure cu văi prăpăstioase şi cu stânci, au auzit deodată un glas frumos de femeie cântând un cântec şi s-au îndreptat repede într-acolo. Mergând, au trecut pe lângă mai multe peşteri şi, la gura uneia din ele, au dat peste o colibă făcută din ramuri de copaci şi din frunze, şi în acea colibă şedea fata pe care o căutau, împreună cu o cerboaică şi cu puiul ei. Fata trăise acolo cu poame sălbatice şi cu lapte de la cerboaică. Împăratul a îmbrăţişat-o plângând de bucurie şi a dus-o îndărăt la palatul lui, unde a făcut nuntă mare, la care am fost şi eu şi am petrecut trei zile împărăteşte.

Ms. 2201

Cules de elevul Constantinescu I. George din cl. II, lic. M. Basarab, în 1898. Auzit de la bunica lui, născută în 1799, nu ştie carte şi l-a auzit şi ea de la bunica ei, de mult. Nu spune cum o cheamă şi de unde e.

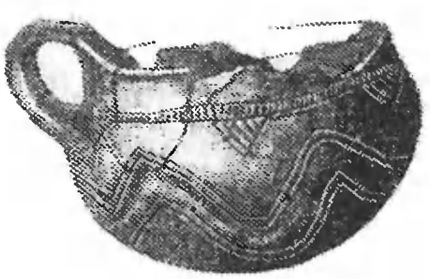

BASMUL CU FECIOARA ÎMPĂRATULUI DE LA CASA DE AUR

A fost odată un împărat bătrân, a cărui împărăție era așa de mare că nici el nu știa unde e începutul și sfârșitul ei. Într-o zi, el se îmbolnăvi greu și simțind că din boala aceea i se va trage moartea chemă pe Ion, slujitorul lui cel mai apropiat și cel mai credincios, și-i zise:

– Ioane, tu ai fost slujitorul meu cel mai de credință și cel mai iubit, și fiindcă simt că mi se apropie sfârșitul ție îți încredințez pe fiul meu drag, care e încă un băiat crud și are nevoie să fie sfătuit și ajutat. Să-l slujești cu credință și cu dragoste, ca și pe mine. Dacă tu îmi făgăduiești că o să ai grijă de el așa cum am avut și eu, atunci pot să închid ochii liniștit.

– Măria Ta, n-am să-l părăsesc nicio zi și o să-l slujesc cu credință, chiar dacă o să trebuiască să-mi dau și viața.

– Bine, Ioane, acum pot muri liniștit. După moartea mea ai să-i arăți băiatului tot palatul cu toate odăile, cu pivnițele și boltele, și comorile care sunt într-însele, dar să nu-i deschizi și să nu-i arăți odaia care se află la capătul gangului celui mare, fiindcă acolo se găsește chipul fetei împăratului de la palatul de aur și dacă o să-l vadă o să se îndrăgostească nebun de dânsa, poate chiar să se îmbolnăvească, și de va porni s-o caute va trece prin multe și mari primejdii, putând să-și piardă chiar viața.

Slujitorul Ion mai făgădui încă o dată că va face așa cum i s-a poruncit și puțin după aceea bătrânul împărat muri. După înmormântare, Ion povesti feciorului împăratului ce făgăduială făcuse tatălui lui înaintea morții și-l încredință că-l va sluji așa cum a slujit și pe răposatul împărat, chiar dacă și-ar primejdui viața. Pe urmă îi arătă comorile rămase de la tatăl lui, ducându-l prin toate odăile și prin

pivnițe, numai odaia în care se găsea chipul fetei nu o deschise. Dar, trecând odată pe lângă acea odaie amândoi, băiatul îl întrebă pe Ion:

– Văd că ai deschis şi mi-ai arătat toate odăile, dar pe asta de ce n-o deschizi?

– Aşa mi-a poruncit răposatul împărat, fiindcă este ceva înlăuntru care te-ar înspăimânta.

– Am văzut tot ce a rămas de la tata şi vreau să văd ce este şi în odaia asta, şi dacă nu vrei să deschizi eu am să sparg uşa. Zicând aşa, el şi căută ceva primprejur, ca să izbească în uşă.

Atunci Ion, văzând că împotrivirea lui e zadarnică, deschise uşa. Înlăuntru, chipul zugrăvit al fetei era aşezat aşa fel, încât cum se deschidea uşa se vedea dintr-odată fata atât de tânără şi de frumoasă, ca şi cum ar fi fost vie. Când deschise uşa, Ion vru să se aşeze înaintea tânărului, ca el să n-o vadă, dar tânărul o zări peste umărul lui Ion şi când o văzu atât de frumoasă şi împodobită cu aur şi cu pietre scumpe rămase ca împietrit pe loc, o privi îndelung şi deodată începu să se îngălbenească, i se făcu rău şi căzu jos ca şi leşinat. Ion îl ridică şi-l duse în odaia lui pe pat, şi cum îşi veni în fire întrebă cu nerăbdare cine este acea fecioară. Ion îi povesti că ea este fata împăratului de la casa de aur, care se găseşte peste nouă mări. Atunci tânărul împărat îi zise:

– Dragostea mea pentru ea este aşa de mare, că chiar dacă toate frunzele copacilor ar putea vorbi tot n-ar putea-o spune. Trebuie să fac totul ca s-o găsesc. Tu Ioane, care eşti slujitorul meu cel mai credincios, trebuie să mă ajuți s-o găsesc.

Ion se gândi mult cam cum să înceapă treaba şi la urmă îi zise:

– Tot ce are fata aceea împrejurul ei este numai de aur. Casa cu tot ce este în ea, mese, scaune, paturi, farfurii, pahare şi orice alte lucruri sunt numai din aur. Ea iubeşte mult podoabele şi toate lucrurile din aur. Tu ai moştenit de la răposatul împărat cinci lăzi mari cu aur. Pune pe argintari şi aurari să facă cu aurul dintr-una din lăzi fel de fel de lucruri casnice, păsări şi felurite animale din aur, care au să-i placă mult. Cu lucrurile astea o să călătorim la dânsa, ca să ne încercăm norocul. Împăratul porunci la cei mai buni meşteri din împărăție să facă tot felul de lucruri din aur, cât mai frumoase, să facă păsări, animale, clopoței şi felurite jucării, iar Ion se îngriji să fie încărcate toate pe o corabie. Pe urmă el se îmbrăcă ca negustor şi tânărul împărat făcu la fel, ca să nu bănuiască nimeni cine este, apoi se suiră pe corabie şi porniră în călătorie lungă peste nouă mări, până ajunseră la țărmul unde şedea fecioara împăratului de la palatul de aur. Ion luă un

săculeț cu tot felul de lucruri de aur şi de podoabe şi se dete jos de pe corabie, spunând împăratului să-l aştepte şi să pună în bună rânduială toate lucrurile de pe corabie, că poate el are să izbutească s-o aducă pe fată acolo.

El se duse cu săculeţul drept la casa împărătească şi cum intră în curte zări o fată tânără foarte frumoasă, care lua apă de la o cişmea în două căldări de aur. Când vru să plece, ea îl văzu pe străin şi-l întrebă cine este şi ce caută. El îi spuse că e negustor şi-i deschise sacul şi-i arătă lucrurile şi podoabele de aur, spunându-i că le are de vânzare. Cum le văzu, fata se minună cât de frumoase sunt, şi toate numai din aur, şi lăsă găleţile jos, ca să le poată pipăi cu mâinile, şi apoi zise negustorului:

– Eu zic să mergi cu toate podoabele astea să le vadă şi fiica împăratului, care are mare plăcere când vede lucruri din aur aşa de frumoase, şi cred că o să ţi le cumpere pe toate.

Fata era o slujnică a fecioarei împăratului, care se chema Marioara, şi ea îl duse pe Ion la dânsa. Când văzu fiica împăratului marfa nu mai putu de bucurie şi zise că le cumpără pe toate. Ion îi spuse că le-a adus astea numai aşa de probă, că el e sluga unui negustor foarte bogat şi lucrurile astea sunt nimic pe lângă ce are stăpânul lui pe corabie.

– Aduceţi-le toate aici, zise fata, şi am să le cumpăr.

– Bine, dar asta nu e cu putinţă, zise Ion, fiindcă sunt aşa de multe, că ar fi nevoie de multe zile ca să le cărăm, şi nici n-ar avea loc în cămările Măriei Tale.

Marioara, cum auzi aceste vorbe, nu mai putu de bucurie şi-i zise:

– Bine, atunci du-mă pe mine pe corabie să le văd.

Ion atâta aştepta şi îndată o duse pe corabie şi tânărul împărat când o zări rămase înmărmurit de frumuseţea ei, căci era şi mai minunată decât chipul pe care îl văzuse în casa părintească.

O duse pe fată să vadă pe rând lucrurile de aur lucrate cu multă măiestrie şi puse în bună rânduială cu multă dibăcie, şi ea nu se mai sătura să le privească şi să le pipăie. Ion se duse la cârmaciul corăbiei şi-i spuse să poruncească vâslaşilor să întindă toate vântrelele şi să pornească ca vântul în largul mării. Corabia porni şi se depărtă repede de malul mării. În timpul ăsta împăratul arăta Marioarei pe rând toate lucrurile, farfuriile, paharele, păsările, animalele sălbatice din aur şi alte podoabe. Trecură astfel câteva ceasuri şi în bucuria ei cea mare fata nu băgă de seamă că corabia era acum departe de mal. Când isprăvi de văzut, ea mulţumi negustorului, îi spuse că îi plac toate

foarte mult şi că are să cumpere multe din ele, şi vru să se ducă acasă, dar deodată băgă de seamă cu mare spaimă că corabia e departe pe mare şi merge iute ca vântul şi mai departe. Începu să plângă şi să strige că a fost înşelată şi răpită de aceşti negustori necinstiți.

Îşi frământa mâinile şi striga cât putea după ajutor, dar cine s-o audă? Atunci tânărul împărat se apropie de ea şi o apucă cu blândețe de mână şi-i zise:

– Scumpa mea, eu nu sunt negustor, ci sunt împărat, tot aşa de bogat şi de puternic ca şi tatăl tău, şi te-am furat fiindcă îmi eşti dragă mai mult decât orice pe lume. Când ți-am văzut întâiaşi dată chipul în palatul tatălui meu am fost ca şi leşinat.

Când îl auzi vorbind aşa, fata se mai linişti cu încetul şi luându-i seama mai bine se încredință că el este cu adevărat împărat şi cu încetul ajunse să fie chiar bucuroasă că a răpit-o din mare dragoste şi se învoi să fie soția lui. Dar, pe când călătoreau ei pe mare, se întâmplă că credinciosul slujitor Ion se aşează undeva mai de o parte pe corabie şi începu să cânte dintr-un fluieraş pe care îl avea cu el. Deodată văzu în văzduh trei ciori zburând pe deasupra corăbiei. Atunci el se opri din cântat şi începu să asculte ce vorbeau între ele cele trei ciori, căci el înțelegea limba lor. Una din ele zise către alta:

– Ia uită-te, fa negroaio, Făt-Frumos o duce acasă la el pe frumoasa Mărioara de la casa de aur.

– Da, dar vezi că el tot nu o are cu adevărat ca nevasta lui, căci nu e cununat cu ea.

A treia spuse şi ea:

– Apoi el tot o are, că e la mâna lui, pe corabia lui şi când o ajunge acasă o să se cunune cu ea. Dar cea dintâi zise iar:

– Ce-i foloseşte asta? Căci când va ajunge la împărăția lui o să-i iasă înainte un cal de culoarea vulpii şi el o să vrea să încalece pe el şi dacă va încăleca o să zboare calul cu el în slava cerului, şi nu o s-o mai vadă niciodată pe fecioara lui de la casa de aur.

Şi a doua o întrebă:

– Oh, da' nu e nici un mijloc de mântuire?

– Ba da, se poate mântui, dacă altcineva îi va lua înainte şi va încăleca pe acel cal şi dacă va scoate pistoalele care se găsesc în căpăstrul calului şi-l va împuşca. Aşa ar putea să fie scăpat Făt-Frumos. Dar nimeni nu ştie asta şi cel ce ar şti-o şi ar spune-o s-ar preface în piatră până la genunchi.

Atunci a doua mai adăugă şi ea:

– Eu ştiu chiar mai mult. Şi dacă va fi omorât calul Făt-Frumos tot

nu va fi mântuit, căci când vor ajunge la casa părintească va fi acolo o cămaşă de mire care arată ca şi cum ar fi ţesută din aur şi argint, dar ea nu este decât pucioasă şi păcură, şi când el o s-o îmbrace o să-l ardă până la oase.

Atunci zise a treia:

– Oare nu este niciun mijloc de mântuire?

– O, ba da, răspunse a doua, dacă se va găsi cineva care s-o apuce cu mâinile bine învelite în ceva şi s-o arunce în foc să ardă. Aşa ar putea fi scăpat Făt-Frumos şi cine ar şti asta şi ar spune-o s-ar preface în piatră până la piept.

– Eu ştiu şi ce ar fi mai departe, zise a treia. Chiar de s-ar arde cămaşa blestemată, Făt-Frumos tot nu va avea parte de mireasa lui, căci atunci când va începe jocul la nuntă şi mireasa se va prinde în horă îi va veni deodată rău, se va îngălbeni şi va cădea jos ca moartă şi dacă nu o va ridica cineva şi nu-i va suge trei picături de sânge din ţâţa ei dreaptă, scuipându-le jos, atunci ea va muri. Şi cine ar şti asta şi ar spune-o s-ar preface în piatră din cap până în picioare. După ce vorbiră aşa, învârtindu-se pe deasupra corăbiei, cele trei ciori zburară în depărtare.

Credinciosul Ion înţelese totul prea bine şi de atunci era văzut mereu trist şi tăcut, căci se gândea mereu că de nu va spune stăpânului său ce auzise el va fi pierdut, iar dacă îi va spune, ca să se poată feri, atunci va fi el prăpădit şi prefăcut în piatră. După multă frământare în cugetul lui, el îşi zise:

– Orice ar fi, pe stăpânul meu trebuie să-l mântui, chiar de mi-aş pierde eu viaţa.

Când ajunseră la ţărmul împărăţiei, se întâmplă cum vorbiseră ciorile. Un armăsar de culoarea vulpii, care scotea foc pe nări, le ieşi înainte.

– O, ce cal minunat! zise Făt-Frumos. Călare pe el am să merg eu până la casa împărătească.

Atunci Ion cel credincios se repezi el înainte, încălecă pe armăsar, scoase pistoalele din căpăstru şi-l împuşcă. Ceilalţi slujitori împărăteşti, care îl vrăşmăşeau pe Ion, ziseră:

– Ia uite ce nemaipomenită obrăznicie! Cum se repede el să omoare calul pe care trebuia să încalece prealuminatul împărat şi să se întoarcă la curtea împărătească?

Împăratul însă le zise:

– Tăceţi din gură. El e sluga mea credincioasă şi eu ştiu ce a făcut el pentru mine. Cine ştie pentru ce bine al meu a socotit el să facă şi fapta asta! Nu-l mai pizmuiţi.

Ajunseră ei la palatul împărătesc şi acolo, în odaia cea mare din față, împăratul văzu atârnată pe un scaun o cămaşă de mire care arăta a fi țesută numai în aur şi în argint, şi vru să se ducă repede să o apuce cu mâinile, dar Ion se repezi şi-l dete laoparte, apoi îşi învăli mâinile cu o cârpă pe care o găsi la îndemână, apucă iute cămaşa şi se duse cu ea de o aruncă în foc. Slugile celelalte iar se minunară de atâta obrăznicie şi-i spuseră împăratului că nu se cade ca un slujitor să se poarte aşa cu prealuminatul lui stăpân. El le răspunse însă şi de data asta să-l lase în pace, fiindcă poate ştie el şi acuma pentru ce bine al lui a făcut aşa. S-au făcut pe urmă pregătirile de nuntă şi a început nunta. Când a început jocul, s-a prins şi mireasa în horă şi Ion era mereu cu ochii pe ea. Deodată, băgă de seamă că mireasa se îngălbeneşte la față, se clatină pe picioare şi apoi cade jos ca şi moartă. El se repezi, o luă pe brațe şi o duse într-o odaie apropiată şi după ce o aşeză jos îi supse trei picături de sânge din țâța dreaptă şi le scuipă jos. Îndată mireasa începu să răsufle, se ridică pe picioare şi se făcu iar voioasă şi frumoasă ca mai înainte. Împăratul, care era de față, nu înțelese deloc de ce făcuse Ion aşa şi de data asta se supără tare pe el şi porunci slugilor să-l ia şi să-l puie în temniță.

În ziua următoare fu judecat şi osândit la spânzurătoare. Când era să-i puie lațul de gât, el zise:

– Oricare osândit la moarte are dreptul, după obiceiurile vechi, să vorbească şi el înainte de a i se lua viața, aşa că cer şi eu măritului împărat învoire ca să vorbesc.

Împăratul îi dete voie şi el zise:

– Sunt osândit pe nedrept, mărite stăpâne, fiindcă tot ce am făcut a fost numai pentru binele Măriei-Tale, ca să-ți cruț viața.

Pe urmă el începu a-i povesti tot ce vorbiseră cele trei ciori când călătoreau pe mare şi-i spuse de ce făcuse el tot ce făcuse şi cu calul şi cu cămaşa de mire, şi cu mireasa. Împăratul, după ce auzi toată povestirea, vru să meargă spre el şi zise:

– Scumpul şi credinciosul meu Ion, îți cer iertare, am greşit că n-am avut încredere în tot ce faci tu pentru mine. Te rog să mă ierți.

Dar nici n-apucase să rostească aceste vorbe, căci bietul Ion căzuse jos, prefăcut în stană de piatră.

Împăratul şi împărăteasa îl jeliră cu amar şi împăratul era aşa de îndurerat că dete poruncă să ridice stana de piatră şi s-o aşeze în odaia unde dormea el. De câte ori o privea, el plângea amar şi zicea:

– O, scumpul şi credinciosul meu Ion, cum te-am învinovățit eu pe tine pe nedrept! O, dacă aş putea să te înviez!

Când se împlini sorocul, împărăteasa născu doi băieţi gemeni de toată frumuseţea, care de ce creşteau, de ce se făceau şi mai frumoşi şi mai voinici. O dată împărăteasa plecă la biserică şi împăratul rămase acasă şi se juca cu cei doi băieţi. În timpul jocului, el se uită o dată cu multă jale la chipul de piatră al lui Ion şi se gândi:

– O, scumpul meu Ion, cât am fost de nedrept cu tine! Ce n-aş da să te pot învia! Deodată piatra începu să vorbească:

– Tu poţi să mă înviezi dacă vei jertfi pentru asta ce ai mai scump pe lume.

Auzind piatra vorbind aşa, împăratul se cutremură din toată firea lui şi-i zise:

– Tot ce am pe lumea asta vreau să dau pentru tine. Şi piatra zise:

– Când tu cu mâna ta vei reteza capul la amândoi copiii tăi şi mă vei stropi pe mine cu sângele lor, atunci mă vei învia.

Împăratul se înspăimântă când auzi că el cu mâna lui trebuie să omoare pe copiii lui, dar se gândi cât de credincios îi fusese Ion şi cât făcuse pentru el dându-şi chiar viaţa, şi i se împietri inima în el, scoase sabia şi tăie capetele copiilor. După ce stropi piatra cu sângele lor, Ion învie într-o clipită şi sta acuma drept şi voios în faţa împăratului. El se uită o clipă la trupurile fără viaţă ale copiilor şi zise împăratului:

– Acuma să nu fii mâhnit pentru viaţa copiilor, căci am ajuns la capătul vrăjilor cu care am fost legaţi şi vor învia şi ei.

După asta, el puse capetele copiilor la locul lor, le unse tăieturile cu sânge din mâna lui, unde îşi făcu repede o tăietură, şi copiii înviară ca şi cum n-ar fi fost morţi niciodată şi începură să se joace mai departe.

Când văzu pe împărăteasă venind de la biserică, împăratul ascunse pe Ion şi cei doi copii într-o ladă mare, apoi îi ieşi înainte şi o întrebă:

– Făcut-ai rugăciuni la biserică?

– Da, răspunse ea, şi m-am gândit ca întotdeauna la credinciosul nostru Ion, care şi-a dat viaţa lui ca să trăim noi.

– Scumpa mea nevastă, zise el, piatra mi-a vorbit în lipsa ta, s-a întâmplat minunea asta şi mi-a spus că Ion va învia dacă vom jertfi pe cei doi copilaşi ai noştri.

Împărăteasa se înspăimântă grozav auzind ce-i spuse împăratul şi se îngălbeni la faţă, dar după ce se gândi câteva clipe zise:

– Noi îi suntem datori, fiindcă ne-a fost credincios şi şi-a dat viaţa lui ca să trăim noi.

Atunci împăratul se bucură că şi ea gândise la fel cu el şi se duse de deschise lada, de unde ieşiră teferi şi Ion şi copilaşii, apoi îi povesti ce se întâmplase şi zise:

– Iată că rugăciunea ți-a fost ascultată şi acum îl avem viu şi pe Ion cel credincios şi copilaşii noştri. După aceea au trăit toți cu bucurie şi mulțumire multă vreme.

Ms. 1009

Cules de un elev, care nu are numele scris în caiet, de la Justina Petru Motoc, din Transilvania, de 18 ani. Ştie carte.

BASMUL CU PIPĂRUŞ VITEAZUL

A fost odată o babă care umblând cu nişte boabe de piper a băgat de seamă că un bob tot sare în sus şi cade jos, şi iar sare şi iar cade. Înciudată, baba a pus mâna pe el şi l-a înghiţit, dar îndată a rămas grea şi la scurtă vreme a născut un copil voinic şi a venit Dumnezeu şi Sfântul Petre şi i l-au botezat punându-i numele Pipăruş. Copilul ăsta creştea într-o zi cât creşteau alţii într-un an şi s-a făcut repede mare şi voinic.

Într-o zi, s-a dus în târg şi a cumpărat o sută de ocale de fier şi s-a dus cu ele la un covale[1] ca să-i facă un buzdugan. Şi dacă i-a făcut buzduganul el l-a luat şi l-a învârtit pe deştiul ăl mic şi l-a azvârlit în sus dimineaţa şi a căzut jos tocmai la nămiază şi când a căzut s-a fărâmat în multe bucăţi. El a adunat bucăţile şi s-a dus cu ele îndărăt la covale şi i-a cerut socoteală că de ce nu i-a făcut buzdugan bun. Covale i-a zis că el l-a făcut bun, dar n-a fost fierul bun. Atunci Pipăruş s-a dus iar la târg şi a cumpărat o sută cincizeci de ocale de oţel şi s-a dus la covale de i-a făcut un al buzdugan. El l-a luat şi l-a învârtit pe deştiul mic şi l-a aruncat în sus dimineaţa şi a căzut tocmai seara şi nu s-a mai fărâmat. L-a luat în braţe şi s-a dus cu el la maică-sa şi ea l-a întrebat:

– Unde ai fost plecat, dragul mamei?

– Am fost la covale de mi-a făcut buzduganul ăsta.

– Da' ce ai să faci tu cu el?

– Mă duc cu el la zmei să scot din mâinile lor pe fata împăratului Roşu şi ca să izbutesc trebuie să-mi dai să sug ţâţă de sub talpa casei.

– Cum o să-ţi dau eu ţâţă de sub talpa casei?

– Bine. Eu ridic talpa casei şi dumneata te duci afară, bagi ţâţa sub ea şi gata.

---

[1] fierar

S-a dus ea afară, el a ridicat talpa casei şi ea a pus țâța sub ea. Apoi el a lăsat talpa în jos pe țâță şi i-a zis:

– Acuma, maică, să-mi spui mie mai am eu vreun frate ori vreo soră?

– Nu mai ai, dragul mamii.

Atunci el a lăsat şi mai mult talpa casei şi maică-sa a început să se vaite.

– Aoleo, mă doare tare, dragul mamii!

– Spune-mi, mai am eu ori nu vreun frate ori vreo soră?

– Nu mai ai, dragul mamii, ți-am spus. De ce mă chinuieşti degeaba?

– Dar atunci spune-mi cu cine m-ai făcut pe mine, mamă?

– Am mâncat un bob de piper şi cu ăla te-am făcut.

Atunci el a ridicat talpa casei şi a venit maică-sa în casă şi el i-a zis:

– Acuma, maică, mi-a venit poftă să-mi faci o turtă de grâu frământată numai cu țâță de la dumneata.

Ea i-a făcut o turtă frământată cu lapte de la ea, muls într-o ceaşcă şi după ce a copt-o i-a pus-o în traistă. El şi-a luat traista şi buzduganul şi a plecat să se ducă la zmei. Pe drum, i-au ieşit înainte Dumnezeu şi cu Sfântul Petre şi l-au întrebat:

– Unde te duci, finule?

– Unde să mă duc? Mă duc să scap pe fata împăratului Roşu de la zmei.

– Ei, da' ai arme?

– Am un buzdugan, naşule.

– Na-ți de la mine puşca asta şi un fluier.

El a luat puşca şi fluierul şi naşu-său i-a zis:

– Doamne ajută, finule.

A răspuns şi el „Doamne ajută" şi a plecat mai departe. Tot mergând el s-a întâlnit cu o vulpe şi cum a văzut-o a ridicat puşca s-o omoare, dar ea s-a rugat şi i-a zis:

– Nu mă omorî, că voi face şi eu la nevoie ceva pentru binele tău.

El a lăsat-o şi plecând mai departe vulpea s-a luat după el. A mers mai încolo şi a văzut o pisică sălbatică şi a întins puşca s-o omoare, dar şi ea s-a rugat s-o lase, că i-o face şi ea vreun bine. A mai mers el cât a mai mers şi a văzut un lup şi a vrut să-l ucidă, dar şi lupul s-a rugat să-l cruțe, ca să fie câinele lui credincios, şi el l-a lăsat şi mergând mai departe s-a întâlnit cu un urs şi a vrut să-l omoare şi pe el. Ursul s-a rugat să nu-l ucidă, şi o să fie şi el câinele lui credincios. S-au luat

toate sălbăticiunile astea după el şi mergând împreună au ajuns la puţul de unde luau zmeii apă. Acolo s-au oprit şi el a scos din traistă turta şi a început să mănânce şi bea apă din puţ cu o ulcică. Pe când mânca el şi bea apă, a venit fata împăratului Roşu să ia şi ea apă pentru casă şi cum l-a văzut pe el i-au dat lăcrămile. El a întrebat-o de ce plânge şi ea i-a răspuns:

– Cum să nu-mi dea lăcrămile când eu de cinci ani n-am mai văzut om pământean?

– Dar unde stai dumneata? o întrebă el.

– Eu sunt robită la zmei, care şed aici în palatul care se vede.

– Şi zmeii unde sunt acuma? întrebă el.

– Sunt la vânat.

– Hai să merg şi eu cu dumneata la palat, să vedem ce este de făcut.

– Haidem, dar de nu te-ar pierde zmeii! Hai, cum o da Dumnezeu.

S-au dus în palat şi el i-a luat inelul din deşti şi a întrebat-o ce semn dau zmeii când se întorc de la vânat.

– Aruncă buzduganul de la trei mile de loc depărtare, el vine şi loveşte în poartă, apoi în uşă, se pune pe masă, pe urmă se învârteşte de trei ori şi se pune singur în cui.

Când a isprăvit ea de vorbit, a şi venit buzduganul şi Pipăruş l-a luat şi l-a aruncat cu trei mile mai departe decât îl aruncase zmeul, şi când a văzut zmeul s-a cam înfricoşat puţin şi a zis:

– Ce o mai fi şi asta? Că eu nu mă tem decât doar de Pipăruş Viteazul, dar când mă-sa l-a născut, când a crescut şi când a ajuns pe aici?

S-a întors el îndărăt, a luat buzduganul subţioară şi a venit la palat. Când a intrat înlăuntru a văzut pe Pipăruş plimbându-se cu mâinile la spate prin odaia cea mare din faţă.

– Bine ai venit, Pipăruş Viteazul, îi zise el.

– Bine ai venit, câine de zmeu, răspunse Pipăruş. Vrei în săbii să ne tăiem, ori în luptă să ne luptăm?

– Mai bine în luptă, că e mai dreaptă şi de la Dumnezeu lăsată.

S-au luat ei la luptă şi după multe opinteli l-a trântit zmeul pe Pipăruş la pământ, dar el s-a sculat iute şi când şi-a adunat toate puterile l-a trântit pe zmeu la pământ de nu s-a mai ridicat. I-a tăiat capul şi s-a dus la fată şi i-a zis:

– Zmeul cel mijlociu ce semn are când vine de la vânat?

– Aruncă buzduganul de la şase mile de loc şi buzduganul vine, izbeşte în poartă, pe urmă în uşă, se pune pe masă, se învârteşte de trei ori şi se pune singur în cui.

Abia isprăvi ea vorba şi buzduganul veni. Pipăruş îl luă şi-l aruncă la douăsprezece mile de loc şi zmeul cel mijlociu când îl văzu zise:

– Se vede că nu e bine la curţile noastre. Dar cine poate să fie? Că de nimeni nu mă tem, decât de Pipăruş Viteazul, da' când mă-sa l-a născut, când a crescut şi când a ajuns pe aici?

După ce se mai gândi, se întoarse şi luă buzduganul şi se duse cu el la palat, unde îl găsi pe Pipăruş plimbându-se. Pipăruş se luă şi cu el la luptă şi-l trânti mai întâi zmeul pe el la pământ, dar el ridică şi-l trânti pe zmeu de nu se mai ridică şi-i tăie şi ăstuia capul şi-l dete cu totul la câini. Se duse pe urmă la fată şi o întrebă ce semn are zmeul cel mic când vine acasă. Ea îi răspunse că ăsta aruncă buzduganul de la douăsprezece mile de loc, loveşte în poartă, pe urmă în uşă, se pune pe masă, pe urmă în cui, şi cum isprăvi de vorbit buzduganul sosi. Pipăruş îl apucă cu mânie şi-l aruncă la douăzeci şi patru de mile îndărăt, şi când îl văzu zmeul trecând pe deasupra lui se cam sperie şi se gândi că nu e bine la palatul lor. Se întoarse şi luă buzduganul subţioară şi când ajunse la palat îl găsi pe Pipăruş plimbându-se. Se luară la luptă dreaptă şi până la urmă Pipăruş îl trânti şi pe el, de nu se mai ridică şi-i tăie capul. Acuma el se duse la fată şi-i spuse că a scăpat-o de zmei, dar pe când şedeau ei de vorbă el îşi aruncă ochii pe geam şi zări pe Mucea fără moarte, jumătate de om, cu o mână şi cu un picior.

Atunci lui îi deteră lăcrămile şi zise către fată:

– Uite vine moartea mea, iar fata îi răspunse:

– Cum? Nu te-ai temut de zmei, care erau mult mai voinici şi te temi de stârpitura aia?

– De! Dacă ăsta e moartea mea!

Când isprăvi vorba, intră şi ăla în casă şi zise:

– Bine te-am găsit, Pipăruş Viteazul.

– Bine ai venit bre Chiabo, răspunse Pipăruş. Vrei să ne luptăm în luptă dreaptă, ori în săbii să ne tăiem?

– În luptă, că e dreaptă şi de Dumnezeu lăsată.

S-au luat la luptă şi Pipăruş l-a trântit pe Mucea o dată şi i-a tăiat capul, dar repede a înviat la loc, l-a trântit a doua oară şi i-a tăiat capul, dar iar a înviat, l-a trântit a treia oară şi i-a tăiat capul, dar el iar a înviat şi atunci când a fost să-l trântească a patra oară Pipăruş i-a zis:

– Ce să ne mai muncim atâta, mă blestematule? Ia-mă şi-mi taie capul şi să isprăvim, că aşa sunt eu ursit.

Şi a luat ăla sabia şi i-a tăiat capul lui Pipăruş şi s-a dus el la fata împăratului Roşu şi a luat-o şi s-a dus cu ea la tată-său şi i-a zis:

– Uite, preaînălţate împărate, eu ţi-am scos fata de la zmei.

– Bine, dacă ai scos-o, a ta să fie.

Dar fata îi şopti lui tată-său:

– Nu stau cu ăsta pentru nimic în lume. Să mă dai pe nouă zile în odaia a noua, cea tainică şi să mă ţii încuiată. În timpul ăsta a venit la Pipăruş pisica şi l-a văzut mort şi a alergat fuga la vulpe şi i-a zis:

– Aide fă găinăriţo, că stăpânul nostru e mort.

Alergă apoi iute la urs şi-i zise:

– Aide, mă flocosule şi tăpălogule, că stăpânul nostru e mort.

– Cum se poate asta? zise ursul. Şi au plecat la palat.

L-a luat ursul şi l-a băgat înlăuntru şi l-a aşezat pe o masă. A venit apoi şi lupul şi şedeau toate sălbăticiunile împrejurul lui şi se uitau încoace şi încolo, şi deodată vulpea a zărit lângă o oglindă două sticle, şi una era cu apă moartă şi una cu apă vie. Au pus îndată capul la trup şi au stropit tăietura cu apă moartă şi s-a prins la loc, şi au stropit apoi cu apă vie şi îndată Pipăruş a înviat şi a sărit în picioare.

– Aoleo, da' greu somn am mai dormit! zise el.

– Ehei, şi aveai să dormi mult şi bine, stăpâne, dacă nu eram noi pe aici. Pe urmă el le zise:

– Tu pisică, cred că o să găseşti ce să mănânci prin ăle palate; tu vulpe, o să găseşti pe aici găini destule; tu lupule, ai aici destule oi, capre, cai, porci, iar tu ursule, du-te şi ia în stăpânire prisaca, care e aci aproape, şi staţi aci până oi veni eu.

Şi el a plecat şi s-a dus într-un târg unde şi-a cumpărat o sarică, cioareci, o ghebă, o glugă şi o pălărioară şi s-a făcut mocan la oi. Apoi s-a dus la un covale de i-a făcut un cârlig de fier. S-a dus pe urmă la împăratul Roşu şi a început să cânte din fluier în faţa palatului, de adormeau şi păsările. Când a auzit o slugă a împăratului şi l-a văzut s-a dus repede şi i-a spus împăratului că un mocan cântă din fluier la poarta palatului, de te adoarme. Împăratul a trimes îndată să-l cheme la el şi era de faţă şi Mucea, Jumătate-de-Om. Şi a prins el a cânta şi le-a plăcut foarte mult şi Mucea nu l-a cunoscut că el este Pipăruş. După ce le-a cântat, el a cerut voie împăratului să iasă puţin afară să se răcorească şi ieşind el s-a întâlnit cu o slujnică, care mergea cu o cană mică cu apă şi a întrebat-o unde duce apa. Ea i-a spus că se duce să ducă apă la beizadeaua cea tânără în odaia tainică şi atunci el a rugat-o să-i dea şi lui o înghiţitură de apă. Ea n-a vrut zicând că o s-o bată stăpâna, dar el i-a zis că o să bea puţină de tot şi n-o s-o bată, şi atunci ea i-a dat. El numai s-a prefăcut că bea şi a aruncat inelul pe care îl avea de la fată în căniţa cu apă, fără să bage fata de seamă. Când s-a dus cu apa la fată, ea a văzut inelul în fundul căniţei şi a întrebat-o:

– Cine a băut apă din cana asta?

– Nimeni n-a băut, zise fata.

– Să spui drept, că altfel te izbesc cu capul de pereți.

– A venit la noi un cioban care cântă foarte frumos din fluier şi el mi-a cerut să-i dau să bea.

– Du-te şi-i spune lui tată-meu să-l trimeată să-mi cânte şi mie puțin. Ea s-a dus şi a spus împăratului:

– Preaînălțate împărate, beizadeaua te roagă să trimeți pe mocan şi la dânsa, ca să-i cânte. Împăratul l-a trimes îndată.

El s-a dus şi i-a cântat, apoi a stat de vorbă cu ea şi a sfătuit-o să facă cum o putea şi să cheme pe Mucea şi să-l întrebe în ce stă puterea lui. El o să spuie că stă în mărul de afară, dar ea să nu-l creadă şi să-l mai iscodească şi a doua oară, şi o să-i spuie că stă în piciorul hornului, dar ea nici atunci să nu-l creadă şi să se mai ție mereu de capul lui, că el trebuie să-i spuie.

Pe urmă s-a dus chiar el şi i-a spus lui Mucea:

– Preaînălțate împărate, haide că te cheamă beizadeaua în odaia de taină în care şade ea.

L-a dus până acolo şi pe urmă a plecat. Fata i-a zis lui Mucea:

– Ştii la ce te-am chemat? Să-mi spui şi mie unde stă puterea ta.

– Puterile mele stau afară în mărul ăla, zise el, şi-i arătă prin fereastră mărul de afară.

– Ei, eu văd că glumeşti şi nu vrei să-mi spui. Îmi pare rău! Se vede că nu ții la mine.

– Ei bine, iaca îți spun drept. Puterile mele stau în piciorul hornului.

– Uite, eu cunosc că nici acuma nu mi-ai spus drept. De ce nu vrei să spui?

– Bine. Dacă vrei atât de mult să ştii, află, draga mea, că puterile mele sunt peste şapte țări şi şapte mări, tocmai pe moşia dracilor, şi acolo, în mijlocul moşiei, e un lac de lapte şi în lac e un porc, şi în porcul ăla e o răcliță, şi în răcliță sunt nouă gândaci, şi în gândacii ăia stau puterile mele, şi dacă s-o găsi cineva să omoare gândacii ăia eu mor odată cu ei.

– Bine, dragul meu, asta vream şi eu să ştiu. Acuma te rog să mai trimeți la mine pe mocanul ăla care cântă din fluier să-mi mai cânte şi mie, că mult mai cântă frumos.

El s-a dus şi l-a trimes pe mocan şi când a venit mocanul la ea i-a spus tot ce aflase de la Mucea. Cum află, mocanul Pipăruş se duse şi mai cântă puțin la împăratul Roşu şi pe urmă îi zise:

– Acuma eu trebuie să plec, Măria-Ta, că mă prinde noaptea pe aci.

A plecat el şi a mers nouă zile şi nouă nopţi, până a ajuns la moşia dracilor. Acolo a tras seara la casa unui popă şi i-a zis:

– Nu mă primeşti şi pe mine în noaptea asta la dumneata, părinte?

– Cum de nu, fiule, dar încotro mergi?

– Uite merg şi eu până unde oi găsi un stăpân.

– Păi atunci rămâi la mine, să vezi de oi.

– Rămâi cu dragă inimă, părinte.

– Bine, dar să ştii, fiule, să te păzeşti ca de foc de lacul cu lapte care e aci în apropiere, fiindcă e acolo un porc sălbatic care se repede furios şi mănâncă tot ce apucă.

– Tocmai de ăla mi-era mie dor, părinte, zise Pipăruş.

Popii i se păru că glumeşte şi-l lăsă în pace. A doua zi, el şi-a luat gheba, cârligul de fier şi fluierul şi a pornit cu oile, spunând popii ca pe la prânz să trimeată pe fata lui a mai mare cu un corn de prescure şi un pahar de vin după el la câmp, şi să vie fata după el, să nu-i fie frică de nimic. Când a ajuns la lacul cu lapte, porcul cum l-a zărit a şi ieşit înaintea lui şi i-a zis:

– Bine ai venit, Pipăruş Viteazul.

– Bine te-am găsit, porc blestemat. Vrei în luptă să ne luptăm ori cu gura să ne mâncăm?

– Ba în luptă, că e mai dreaptă şi de Dumnezeu lăsată.

Pe urmă porcul s-a repezit la Pipăruş să-l trântească la pământ, dar el i-a tras una peste rât cu cârligul de fier şi porcul a alergat coicăind la lacul cu lapte şi şi-a muiat râtul şi i-a trecut şi iar s-a repezit la Pipăruş, şi el iar i-a mai tras una peste rât cu cârligul, şi porcul iar s-a dus de s-a muiat în lac şi i-a trecut.

Când a venit a treia oară s-au luat la luptă şi s-au luptat ei până la namiaz şi la namiaz nu mai puteau nici unul nici altul. Atunci a trecut pe deasupra un corb şi numai ce a strigat porcul:

– Corbule, corbule, du-te şi moaie-ţi aripa în lacul cu lapte şi vino de mă stropeşte, ca să-l trântesc pe Pipăruş şi să ţi-l dau să-l mănânci.

Dar până să înţeleagă corbul şi să se ducă la lac Pipăruş chemă repede pe fata popii, care era acolo aproape, şi-i aduse cornul de prescure şi un pahar de vin. După ce mâncă şi bău, Pipăruş se repezi la porc şi-l trânti aşa de tare că crăpă porcul şi ieşi din el racla. El deschise racla şi luă din ea pe ăi nouă gândaci şi omorî deocamdată patru din ei şi atunci Mucea s-a îmbolnăvit greu. El s-a dus apoi la curtea împăratului Roşu şi a mai omorât doi gândaci, şi Mucea trăgea

să moară. S-a dus Pipăruş la el şi i-a spus că are în mână puterile lui, câte mai sunt. Mucea s-a rugat de el să-i mai lase şi lui ceva zile de trăit, dar Pipăruş i-a zis:

– Nu te las, că nici tu nu m-ai lăsat şi mi-ai tăiat capul.

Pe urmă a omorât şi ăi trei gândaci care mai rămăseseră şi Mucea a murit şi l-a îngropat. S-a făcut apoi nuntă mare şi el a ajuns împărat în locul împăratului Roşu, care a murit, şi poate mai trăieşte şi azi împreună cu nevasta lui.

Ms. 2937

Cules de elevul Perieţeanu Ion din cl. IV, lic. Matei Basarab, nu spune anul şi nici de la cine a cules.

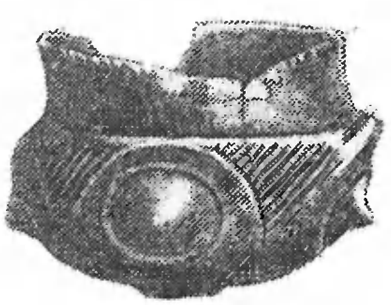

BASMUL CU ÎMPĂRATUL CEL VOINIC

A fost odată un împărat şi o împărătească care nu aveau copii şi din pricina asta erau foarte mâhniți, şi ei şi toată împărăția. Într-o noapte, împărăteasa avu un vis în care i se arăta că a venit la ea un moş care i-a zis:

– Împărătească, dacă vei bea din nişte doftorii de la o vrăjitoare vestită din împărăția voastră atunci vei face copii.

Împărăteasa, cum se deşteptă, spuse visul împăratului şi el nu mai putea de bucurie. Puse să se cerceteze şi să se afle vrăjitoarea aceea şi trimise la ea pe un curtean ca să-i ceară doftoriile. Curteanul încălecă şi porni spre acea vrăjitoare. Pe drum îi ieşiră înainte trei zâne şi-i ziseră:

– Curteanule, ştim că te duci să cauți nişte doftorii, pe care dacă le va bea împărăteasa ta va face copii.

Cea mai mare dintre ele mai spuse:

– Eu hărăzesc copilului pe care îl va naşte multă putere. Nimeni nu va fi mai puternic ca dânsul.

A doua dintre zâne zise:

– Eu urez copilului de împărat frumusețe. Nimeni să nu fie mai frumos ca el. Iar a treia mai adăugă:

– Eu îi dau bogăție mare, să fie mai bogat decât toți împărații din lume. Pe urmă cele trei zâne pieriră, iar curteanul nu mai putea de bucurie pentru atâtea lucruri bune pe care ele le ursiseră fiului de împărat. După ce mai merse el încă mult timp, se întâlni cu trei babe. urâte foc. Ele erau ursitoarele cele rele. Cea dintâi dintre ele zise:

– Eu îi menesc copilului de împărat ce se va naşte ca atunci când o împlini douăzeci de ani să-i moară amândoi părinții.

Iar a doua ursitoare zise:

– Eu îi ursesc fiului de împărat ca, după ce o împlini douăzeci de ani, să umble mult după o fată, pe care o s-o iubească şi să se lovească de multe greutăți şi primejdii până o va găsi.

Cea de a treia ursitoare adăugă şi ea:

– Eu zic ca cel dintâi copil pe care îl va naşte nevasta feciorului de împărat să moară.

Pe urmă, toate trei ursitoarele cele rele pieriră.

Curteanul rămase tare mâhnit de cele ce auzise din gura lor. Plecă el mai departe şi merse până dete de o vrăjitoare într-un bordei. Aia era vrăjitoarea de care îi vorbise moşul în vis împărătesei. El intră în bordei şi văzu o babă gârbovită, care sta lângă un foc şi împrejurul ei erau o mulțime de schelete de oameni. Spuse babei bună ziua şi ea îi zise uitându-se cam încruntată la el:

– Ce-i, fătul meu? Ai venit să iei doftoriile după care te-a trimes împăratul?

– Da, răspunse el, după doftorii am venit, dar de unde ştii dumneata?

Baba îi zise:

– Păi eu sunt vrăjitoare şi am eu un lucru pe care dacă îl duc la frunte şi spui nişte vorbe numai de mine ştiute, ştiu orice se petrece pe lumea asta.

Pe urmă el povesti babei cum a întâlnit pe drum trei ursitoare bune şi trei rele şi ce i-a spus fiecare din ele despre copilul ce-l va naşte împărăteasa, şi o întrebă dacă o să se împlinească cele auzite din gura lor. Baba vrăjitoare duse la frunte un os şi bolborosi nişte vorbe neînțelese, apoi zise:

– Curteanule, dumneata ai întâlnit pe drum trei ursitoare bune care au ursit copilului numai lucruri bune şi alte trei ursitoare rele, care i-au ursit numai rele, şi să ştii că toate se vor întâmpla cum au ursit ele. Pe urmă ea fierse şi amestecă nişte doftorii şi le dete curteanului zicându-i:

– Uite, dacă împărăteasa va bea din doftoriile astea are să nască un fecior şi totodată el are să scape de ce i-a ursit ursitoarea cea rea de pe urmă şi nu o să mai piardă pe primul lui născut.

Zicând aşa, îi dete doftoriile pe care le amestecase într-un cap de om şi-i spuse să bea împărăteasa din ele dimineața şi seara. El luă doftoriile şi plecă cu ele spre împărăție.

Pe drum, el se întâlni cu un moşneag foarte bătrân, cu o barbă albă şi lungă până la genunchi, care îi zise:

– Curteanule, dacă ai să povesteşti împăratului cele ursite de ursitoarele cele bune şi cele rele să-i spui să nu care cumva să închidă

într-un turn pe copilul pe care îl va naşte împărăteasa, ca să-l ferească de prezicerile cele rele, căci nu-l va putea scăpa. Mai bine să aducă oameni învăţaţi care să-i dea ştiinţa lor şi pe alţii care cunosc bine meşteşugul armelor, ca să-l înveţe şi pe el, fiindcă o să treacă prin mari primejdii şi trebuie să ştie să se descurce. Eu sunt un bătrân care doresc binele oamenilor şi să spui împăratului să asculte de vorbele mele. După ce zise acestea, moşul se făcu nevăzut.

Curteanul plecă spre împărăţie şi când ajunse dete doftoriile împărătesei şi istorisi împăratului tot ce auzise de la ursitoare şi de la moşneag. Împăratul era mâhnit pe de o parte, dar pe de alta era bucuros că va avea un fecior. Împărăteasa, după ce bău câtăva vreme din acele doftorii, rămase însărcinată şi la soroc născu un copil frumos, de la soare te puteai uita, dar la el nu. Fu mare veselie în toată împărăţia. Împăratul îl botează şi la botez veniră mulţime de împăraţi şi fură de părere să-i puie numele de Voinic-Împărat şi aşa i-a fost numele. Pe urmă, după ce băiatul se făcu mai mare, împăratul aduse mulţime de oameni învăţaţi şi alţii pricepuţi la meşteşugul armelor, ca să-i dea de timpuriu şi învăţătură şi pricepere la folosirea armelor. Voinic-Împărat creştea mai repede şi mai vânjos decât alţi copii. Deprinsese bine şi meşteşugul armelor. Când era de patru ani, săgeta vulturul din zbor şi mai târziu se lua la luptă cu boi şi-i biruia. El crescu mare şi când era de douăzeci de ani era aşa de puternic, că răsturna stânci mai mari decât el de două şi de trei ori.

Împăratul şi împărăteasa ştiind că le e sfârşitul aproape, aşa cum le era ursit, îl chemară într-o zi şi-i ziseră:

– Fiule, tu eşti acum mare şi puternic. Nouă ne-a fost ursit o ursitoare să murim atunci când vei împlini tu douăzeci de ani. Tu ai împlinit douăzeci de ani, aşa că ne-a sosit sorocul sfârşitului. Nişte ursitoare au prevestit că tu ai să treci prin multe primejdii. Tu să te gândeşti la Dumnezeu şi să fii cu multă băgare de seamă, ca să scapi de primejdii. Să stăpâneşti împărăţia şi să domneşti peste popor cu blândeţe, să nu-l apeşi cu biruri grele şi după sfaturile linguşitorilor să nu te iei.

După vreo lună de la vorbirea aceasta a lor, împăratul şi împărăteasa muriră. Voinic-Împărat plânse mult pe părinţii lui, împreună cu tot poporul, care îndată îl alese pe el ca împărat. El se purta blând şi drept cu toată lumea, aşa că toţi îl iubeau foarte mult. Într-o zi, mergând el la vânătoare cu mai mulţi slujitori, într-o pădure mare, se întâmplă ca el să scape frâul calului şi atunci calul îşi făcu spaimă şi apucă în goană nebună prin pădure. Toţi cei care îl însoţeau se speriară

foarte tare, temându-se de o mare primejdie. Alergând mereu, calul se împiedică de un trunchi de copac şi căzu jos, trântindu-l la pământ şi pe Voinic-Împărat, fără însă să-i facă vreun rău. El se sculă şi ajută şi calului să se ridice, mulțumind lui Dumnezeu că a scăpat teafăr din această primejdie. Apucă apoi calul de frâu şi merse cu el prin pădure, ca să vadă încotro trebuie să apuce. Mergând el aşa văzu într-un tufiş un bordei aproape dărâmat şi acoperit de buruieni şi se întrebă ce rost să aibă acel bordei. Să locuiască acolo vreo vrăjitoare, ori vreun om care o fi rătăcit prin pădure l-o fi făcut ca să aibă unde să se adăpostească?! Ca să se lămurească, împăratul se apropie şi bătu în uşă. Când se deschise uşa, el văzu înlăuntru o fată tânără şi frumoasă ca soarele, având în frunte o stea şi lângă ea o căprioară.

Împăratul rămase câteva clipe uimit de frumusețea fetei, pe urmă o întrebă:

– Cine eşti tu, fată, de trăieşti singură în pustietatea asta, doar cu o căprioară lângă tine? Atunci fata îi răspunse:

– Eu sunt fata împăratului Alb, care stăpâneşte țări întinse la răsărit, dar o vrăjitoare m-a răpit şi m-a adus în pădurea asta, iar căprioara care stă lângă mine m-a hrănit tot timpul.

Pe urmă împăratul îi zise:

– Eu sunt împăratul acestei țări şi dacă doreşti să fii împărăteasa mea eu sunt gata să te iau de soție. Ea îi răspunse:

– Vreau bucuroasă, împărate, numai vreau ca o dată cu mine să iei şi căprioara asta. Iar el îi zise.

– Cu multă bucurie o iau, dar pe tine cum te cheamă?

– Pe mine mă cheamă Irina.

Atunci împăratul sună de mai multe ori din cornul lui de vânătoare în toate părțile şi nu trecu mult şi toți curtenii lui se adunară împrejurul lui, rămânând uimiți de frumusețea fetei pe care o văzură stând lângă împărat. El le spuse că ea este fată de împărat şi că va fi nevasta lui şi împărăteasa lor. Toți fură foarte bucuroşi, încălecară, luară şi căprioara şi porniră spre palatul împărătesc. Pe drum, văzură toți cu spaimă cum deodată se apropie de împărat un nor negru, întunecat şi din el ieşi un uriaş care răpi pe fată de lângă împărat şi zbură cu ea în văzduh, în mijlocul acelui nor.

Împăratul vru să se repeadă să scoată pe fată din mâinile uriaşului, dar el zbură repede în văzduh şi toți rămaseră uluiți de întâmplarea asta năpraznică. Când ajunseră la curte, împăratul zise curtenilor:

– Până nu voi găsi şi nu voi scăpa pe fata asta din mâinile răpitorului, eu nu voi avea nicio zi liniştită. O să mă duc s-o caut unde

o fi ascuns-o acel uriaş, o s-o găsesc şi o s-o aduc îndărăt, după spusa ursitoarelor.

Pe urmă merse acasă şi dete treburile împărăției pe seama a doi dregători de credință, până s-o întoarce el. Se duse la un fierar şi-i porunci să-i facă o sabie bună de oțel şi fierarul o făcu în douăzeci de zile. Sabia era bună, dar Voinic-Împărat, ca s-o încerce, o îndoi cu atâta putere, că sabia se rupse. Mai făcu fierarul şi altă sabie, mai groasă şi mai lată, dar Voinic-Împărat o rupse şi pe aceea.

Atunci fierarul îi făcu şi a treia sabie, mult mai bună, care nu se mai rupse la încercare. Îi făcu şi nişte zale şi un pieptar de oțel. Acuma el se gândea cum o să-l găsească pe acel uriaş, care trebuie să aibă casa în nori. Îşi aduse aminte deodată că tatăl lui avusese în tinerețe un cal cu douăsprezece suflete şi cu opt aripi, care îi fusese de mare ajutor la nevoie.

Se duse bucuros în grajd să caute calul, dar acolo nu văzu niciun cal cu opt aripi. Văzu în fundul grajdului un cal cu pielea roasă şi jigărit, şi se uită cu scârbă la el. Se duse atunci întristat şi se închise în casa tatălui lui şi era tare amărât că nu o putea scăpa mai repede pe Irina lui. Cum sta şi chibzuia ce ar mai putea să facă, deodată casa se cutremură, şi după câteva clipe se auzi o detunătură, şi un zid al odăii în care se afla se rupse, şi locul acela se acoperi de o lumină mare şi în lumina aia se arătă o zână frumoasă de îți lua vederile.

Împăratul rămase încremenit de uimire, iar zâna cea frumoasă zbură prin despicătura zidului lângă împărat. Era îmbrăcată în nişte veşminte subțiri, împodobite cu aur şi pietre scumpe şi luceau ca lumina soarelui. Împăratul încremeni pe scaunul lui, căci nu mai văzuse un chip omenesc aşa de minunat. El credea că visează, dar tot privind-o îşi dete seama că totul era aievea şi mai prinzând puțină inimă îndrăzni s-o întrebe:

– Cine eşti tu, făptură atât de frumoasă, care te-ai coborât aici, ca să mi te arăți mie? Zâna îi răspunse:

– Eu sunt o zână puternică şi mă cheamă Zâna Voinicilor. Eu ajut pe toți voinicii în primejdii la bătălii şi la orice griji grele. Văzând că tu eşti necăjit şi că nu găseşti calul tatălui tău, care e în grajd, am venit să te ajut şi să-ți spui ce să faci.

Împăratului i se lumină fața de bucurie şi-i zise:

– Zână măritată, dacă zici că eşti ajutătoarea voinicilor şi dacă vrei să-mi faci acest bine, ajută-mă şi spune-mi cum să găsesc calul tatălui meu cel cu opt aripi şi ți-oi rămâne îndatorat toată viața mea. Zâna îi răspunse:

– O să te ajut, voinice. Uite ce ai să faci: după ce plec eu, să te duci să arzi un trunchi de copac şi jeraticul ce va rămâne să-l pui pe o tavă mare şi să-l trimeți cu cineva în grajd, şi tu să te ții după el. Acolo ai să vezi un cal jigărit tare şi să porunceşti ca aceluia să-i dea tava cu jeratic, şi ai să vezi că după ce o mânca se preface într-un armăsar voinic şi foarte frumos.

Împăratul se întreba în gândul lui cum o să se prefacă acel cal jigărit pe care îl văzuse el într-un armăsar voinic şi frumos. Zâna îi ghici gândul şi-i zise:

– Degeaba te îndoieşti, Voinic-Împărat, că cele ce ți-am spus eu o să se adeverească în totul. O să ai mare nevoie de acest cal. Tu crezi că pentru ca s-o scapi pe Irina ta n-o să treci prin nicio primejdie? Ai să te lupți cu fiare şi cu zmei şi cu câte alte lighioane! Eu vreau să-ți fac un bine şi să te feresc de aceste primejdii. Mama mea avea o prietenă vrăjitoare, care făcuse din nişte buruieni o doftorie fermecată, cu care dacă îți ungi pielea nu poate pătrunde nimic prin ea, nici sabie, nici săgeată. Eu îți dau această doftorie şi dacă te ungi cu ea pe trup pielea ți se face tare ca şi cornul de bou.

Ea îi dete apoi sticluța cu doftoria, pe care el o luă şi-i mulțumi spunându-i că îi rămâne îndatorat toată viața lui pentru cât bine i-a făcut. Zâna îi mai spuse că după ce se va întoarce din călătorie cu Irina lui, ea are să se arate iarăşi ca să-i mai dea ceva. Pe urmă ea îşi luă rămas bun şi se făcu nevăzută prin crăpătura zidului, lumina aceea mare pieri şi zidul se închise la loc. Împăratul mulțumi lui Dumnezeu pentru ajutorul ce i-a trimis şi apoi dete poruncă unui slujitor să aducă un trunchi mare de copac şi să-l ardă, să facă jeratic. După ce jeraticul fu gata, îl puseră pe o tavă mare şi se duseră cu el în grajd. Împăratul dete pe slujitor afară şi puse tava cu jeratic jos. Calul cel jigărit, cum văzu tava, se duse drept la ea şi începu să mănânce din jeratic. Împăratului tot nu-i venea să creadă că se adeveresc cele spuse de zână. După ce mâncă tot jeraticul, calul se prefăcu deodată într-un armăsar voinic şi frumos şi împăratul era din ce în ce mai uimit de o astfel de minune. Atunci armăsarul care era năzdrăvan îi zise:

– Împărate, eu sunt fiul unei iepe care a avut douăzeci şi opt de suflete şi optsprezece aripi. Eu am mai avut un frate, care era în slujba unui zmeu, iar eu eram la o zgripțuroaică bătrână cu mama mea. Într-o zi, tatăl dumitale a venit la zgripțuroaică ca să-i slujească şi să-i dea un cal bun, de nădejde, fiindcă îi răpise zmeul la care era fratele meu, nevasta, tot ca şi dumitale. Baba zgripțuroaica i-a spus că dacă o păzi o capră, cu care o să-l trimeată la păşune, să nu fugă, îi dă un cal de mare

nădejde. Tatăl dumitale s-a dus la păşune cu capra, dar acolo ea s-a prefăcut într-o pasăre şi a zburat, pe când tatăl dumitale adormise. Când se deşteptă şi nu văzu capra, el căzu la mare grijă şi se gândi la un vultur, căruia îi făcuse un mare bine vindecându-i o rană, pe când călătorea spre zgripţuroaică, şi care îi spusese să se gândească la el când va fi nevoie. Deodată se pomeni cu vulturul lângă el şi-i spuse repede ce i s-a întâmplat cu capra. Vulturul zbură îndată şi prinse pasărea în care se prefăcuse capra şi o aduse tatălui dumitale, care se duse cu ea la zgripţuroaică. Zgripţuroaica de necaz omorî capra şi spuse tatălui dumitale să-şi aleagă un cal. El m-a ales pe mine, povăţuit de o fată pe care zgripţuroaica o avea lângă dânsa. Atunci eu ce-i spusei: Haide, împărate, să te duc la nevasta dumitale. Merserăm la palatul zmeului, el răpi de acolo pe nevasta lui, încălecară pe mine şi fugirăm. Zmeul când băgă de seamă încălecă pe fratele meu şi alergă după noi. Când fură aproape de noi, eu îi strigai fratelui meu să trântească pe zmeu şi el îl trânti şi merse cu noi. Când am ajuns la palat, tatăl dumitale a pus să ne facă un grajd frumos, dar după un timp fratele meu a murit, iar eu m-am jigărit după moartea tatălui dumitale. Eu l-am slujit pe el cu credinţă şi o să te slujesc şi pe dumneata.

Împăratul intră în casă şi se unse pe trup cu doftoria din sticluţa pe care i-o detese zâna şi pielea lui se făcu ca cornul de bou. El se bucură mult văzând cum se împlinesc toate câte i-a spus zâna. Pe urmă îşi puse şi un coif pe cap, se îmbrăcă cu hainele lui şi cu zale, îşi puse şi platoşa şi merse la o vrăjitoare din oraşul acela, şi o întrebă să-i spuie unde este sălaşul acelui uriaş care a răpit-o pe Irina. Vrăjitoarea îi zise:

– Împărate luminate, e cam greu să ajungi până la acel uriaş, că nimeni n-a auzit de el şi nici eu nu ştiu prea mult despre el, dar o să te ajut cu ce pot. Să mergi spre dealul ăla care se vede spre răsărit şi acolo o să găseşti casa Sfintei Vineri şi s-o întrebi pe ea, şi are să-ţi spuie, că ştie mai bine ca mine.

Împăratul îi mulţumi, îşi luă ziua bună şi se duse acasă. Îşi luă toate armele, îşi luă merinde şi se duse la cal şi-i zise:

– Calule, ai spus că aşa cum l-ai slujit pe tatăl meu o să mă slujeşti şi pe mine. Vezi tu dealul cel despre răsărit? Acolo şade Sf. Vineri. Acolo ai să mă duci.

Împăratul îşi luă ziua bună de la curteni şi apoi încălecă. Calul îl întrebă:

– Împărate luminate, cum vrei să te duc: ca vântul ori ca gândul?

– Să mă duci ca gândul, că e mai repede, zise împăratul.

Atunci calul îşi desfăcu cele opt aripi şi într-o clipă fu pe dealul Sfintei Vineri. Împăratul descălecă şi lăsă calul să pască. Uitându-se el în toate părțile zări o colibă şi se duse de bătu la uşa ei. Dinlăuntru se auzi un glas de femeie, care zise:

– Intră, om bun! El intră şi când îl întrebă Sf. Vineri ce vrea, el o rugă să-i spuie unde este castelul uriaşului şi unde a închis-o pe Irina lui. Sf. Vineri îi zise:

– Prea greu lucru îmi ceri, voinice, căci eu nu ştiu tot, dar am să-ți spui ce ştiu. Ştiu doar că uriaşul a închis pe Irina într-un castel pe care îl are pe un deal de sticlă şi castelul îl păzeşte un leu năpraznic, şi eu nu cred, voinice, că ai să izbuteşti, dar îți doresc izbândă bună. Eu te îndrumez să mergi drept spre răsărit şi o să dai de casa Sfintei Dumineci şi ea are să te îndrepteze mai bine. Să ştii, voinice, că ai să te întâlneşti cu o mulțime de lighioane şi de zmei şi eu îți dau pâinea asta, şi când oi arunca puțin din ea lighioanelor ca să mănânce ele mor. Împăratul îi mulțumi şi-şi luă rămas bun, apoi se sui pe cal şi porniră spre răsărit. Merseră o jumătate de zi în zborul calului şi deteră de o pădure mare şi frumoasă şi se opriră. El intră în pădure şi dete de o colibă, care era locuința Sfintei Dumineci. Bătu la uşă şi Sf. Duminecă îl pofti înlăuntru. Lăsă calul afară şi intră şi întrebă pe Sf. Duminecă cum să facă să găsească dealul de sticlă. Ea îi spuse că o să nimerească cam greu acolo, dar ea o să-l ajute cât poate. Pe urmă ea chemă o porumbiță şi-i zise:

– Dragă porumbițo, să te duci cu voinicul ăsta şi să-i arăți unde este dealul de sticlă. Apoi spuse împăratului:

– Dacă te-oi lupta cu uriaşul şi l-oi răni, el are să se roage de tine să-l ierți şi să-i laşi viața, dar tu să nu te îndupleci, că altfel va fi pieirea ta.

Împăratul îi mulțumi şi plecă cu porumbița, zburând cu calul după ea. Când se opri porumbița, el se dete jos de pe cal şi deodată veni un zmeu şi-i zise:

– Ai să te lupți cu mine.

Împăratul îl întrebă:

– Cine eşti tu care îmi spui să mă lupt cu tine?

– Eu sunt stăpân pe aceste locuri, răspunse zmeul, şi fiindcă ai călcat pe ele fără învoirea mea trebuie să ne batem. În ce fel de luptă vrei să ne luptăm? La trântă dreaptă să ne trântim, ori în săbii să ne tăiem?

– La trântă, că e mai dreaptă şi de la Dumnezeu lăsată, răspunse împăratul. Zicând aşa el îl şi apucă pe zmeu cu brațele şi când îl trânti

odată îl afundă până la gât în pământ şi scoase sabia vrând să-i taie capul, dar zmeul zise:

– Ştiu că eşti Voinic-Împărat şi îţi cauţi iubita pe care ţi-a răpit-o un uriaş, şi dacă ai să mă omori n-are să-ţi fie de niciun folos, iar dacă îmi laşi viaţa, eu pot să-ţi fiu de mare ajutor. Împăratul îl iertă pe zmeu şi zmeul îi spuse că uriaşul a închis pe iubita lui într-o casă de fier, pe care nimeni nu o poate deschide şi numai el are un meşteşug fermecat cu care o poate deschide, ca să-i facă un bine, fiindcă i-a dăruit viaţa. Împăratul îl întrebă ce meşteşug are şi el zise:

– Iată eu îţi dau piatra asta şi când o vei atinge şi de uşile castelului şi de uşile casei de fier, ele se vor deschide. Împăratul luă o piatră vânătă pe care i-o întinse zmeul, care se depărtă iute şi apoi pieri. Încălecă şi el şi plecă mai departe după porumbiţă şi nu după mult timp ajunseră la poalele dealului. După ce luă bine seama locului, porniră iar în zbor şi el zări deodată un vultur şi vru să-l săgeteze, dar vulturul îi zise:

– Împărate luminate, nu mă omorî, că eu am să-ţi fiu cândva de folos, când vei avea nevoie de ajutor. Să ştii, împărate, că eu sunt regele păsărilor şi pot să-ţi fiu de ajutor când nici nu gândeşti. Împăratul îi lăsă viaţa şi porni mai departe. Îndată ajunse pe vârful dealului şi acolo se zărea un castel. Porumbiţa îi zise:

– Iată ăsta este castelul uriaşului. Soarele lumina cu putere şi castelul strălucea de-ţi lua ochii. Când ajunseră la poarta castelului, deodată un leu năpraznic se repezi asupra împăratului să-l sfâşie, dar el scoase pâinea pe care i-o detese Sf. Vineri şi i-o aruncă. Leul muşcă din ea şi îndată căzu la pământ mort. Împăratul mulţumi porumbiţei că l-a adus până aici arătându-i drumul. El scoase apoi piatra pe care i-o detese zmeul şi atinse cu ea uşile castelului, care se deschiseră îndată. Deodată se auzi un huruit înfricoşător şi se arătă uriaşul spumegând de furie. El aruncă buzduganul asupra împăratului, cum îl văzu, dar împăratul se dete laoparte ca fulgerul şi buzduganul căzu la vale. Atunci împăratul se aruncă asupra uriaşului şi cu o lovitură de sabie îi reteză o mână. Urlând ca o fiară, uriaşul se năpusti cu sabia în cealaltă mână, asupra împăratului, dar acesta ca fulgerul sări pe cal şi se repezi cu sabia asupra zmeului şi-i reteză capul dintr-o lovitură. Uriaşul căzu la pământ. Împăratul umblă prin tot castelul şi peste tot dete numai de comori de aur şi de pietre scumpe. Răscoli apoi peste tot şi dete şi de casa de fier, pe care o deschise cu piatra dată de zmeu şi zări acolo pe iubita lui, pe un pat de aur, şi casa aceea de fier era căptuşită pe dinlăuntru numai cu mătase. Împăratul o întrebă pe iubita lui cum a

petrecut de când a fost răpită şi ea îi răspunse că a trăit foarte bine şi a fost îngrijită cum nici nu credea. Îi mai spuse că uriaşul acela şedea singur numai cu leul de la poarta castelului şi că el a fost cândva un om şi un vrăjitor îl prefăcuse în uriaş, şi mai avea un an până ce aveau să se dezlege farmecele şi să se facă iarăşi om, şi atunci avea de gând s-o ia pe dânsa de nevastă. Împăratul cercetă cu iubita lui toate odăile castelului şi într-o odaie descoperiră comoara cea mai de preț a uriaşului, pe care o luară şi o puseră pe cal. În celelalte odăi găsiră o mare mulțime de lucruri de mare preț, pe care nu aveau cum să le ia cu ei pe cal, fiindcă erau prea multe. Atunci împăratul se gândi la vulturul căruia îi cruțase viața şi îndată se arătă vulturul împreună cu o mulțime de alți vulturi, şi împăratul le spuse ce nevoie are. Ei luară toate lucrurile acelea de preț şi le duseră în zbor la casa împăratului. Într-o odaie, el dete peste un bici fermecat şi alături era o hârtie pe care scria că dacă trozneşte cineva cu el casa aceea se preface într-o nucă, şi dacă pocneşte încă o dată nuca se preface iarăşi în casă. Împăratul luă biciul şi ieşi cu iubita lui afară, acolo trozni din bici şi palatul uriaşului se prefăcu într-o nucă, pe care el o luă şi o bagă în buzunar. Pe urmă el dete drumul porumbiței să se ducă înainte cu vulturul şi să treacă şi pe la Sf. Duminecă, să-i spuie şi ei ce s-a întâmplat. Nu mult după aceea, plecă şi împăratul cu iubita lui şi calul îi duse ca vântul până la Sf. Duminecă. Ea îi zise:

– Bine ai venit, fătul meu, şi eu îți urez viață lungă şi fericită împreună cu iubita ta, cu care o să te căsătoreşti şi vă doresc să aveți copii mulți şi buni. Apoi îi binecuvântă şi ei plecară spre Sf. Vineri, care îi primi şi ea foarte bine şi le ură viață lungă şi fericită, şi să aibă copii mulți şi buni. Îi binecuvântă şi ei plecară spre palatul împărătesc. Porumbița, după ce trecuse şi ea pe la Sf. Duminecă şi pe la Sf. Vineri, călăuzea acum stolul cel mare de vulturi spre oraşul împărătesc. Când îl zări de departe lumea de acolo, ca un nor întunecat, crezu că vine prăpădul pământului şi se înspăimântă. Porumbița zbură repede înainte şi le spuse că sunt nişte vulturi care aduc bogățiile împăratului şi că vine şi el în urmă cu iubita lui.

Fu atunci mare bucurie în toată împărăția. Se grăbiră toți şi împodobiră cetatea cu brazi şi cu steaguri, şi o făcură foarte frumoasă şi aşteptară pe împărat. Când îl văzură venind dinspre Dealul Vrăjitoarei, începură toți să-i strige să trăiască şi să-i facă tot felul de urări bune, de răsuna văzduhul. Împăratul le mulțumi şi le zise:

– Vedeți voi această femeie? Este aceea pe care mi-a răpit-o uriaşul şi eu am scăpat-o şi acum ea va fi nevasta mea şi împărăteasa

voastră. Eu am acuma bogăţii destule şi nimeni nu va mai plăti bir. Auzind acestea, poporul izbucni în urale strigând să trăiască. Împăratul merse în palat, în odaia în care venise demult zâna care îl ajutase. Nu stătu mult şi zâna veni din nou şi-i dete o doftorie dintr-o sticluţă cu care se unse pe trup şi i se făcu iarăşi pielea lui la loc. Ieşi pe urmă afară şi trozni din biciul fermecat şi îndată nuca pe care o scosese din buzunar se prefăcu în palatul uriaşului, cum nu se mai văzuse altul în părţile acelea. După trei zile el se cunună cu Irina şi trăiră amândoi fericiţi şi avură copii mulţi şi buni. Şi eu încălecai pe o şa şi vă spusei povestea aşa.

Ms. 2480

Cules de elevul Stoenescu Traian, cl. IV, liceul M. Basarab, în 1899, de la bunica lui, Teodora Dumitrescu de 78 ani, carte nu ştie, din Bucureşti.

BASMUL CU FECIORUL LUI TUDOR VÂNĂTORUL

A fost odată un om pe care îl chema Tudor Vânătorul şi care îşi avea sălaşul în pădure. El trăia din vânat. Mergând el într-o zi după vânat, când să treacă peste un şanț văzu trei căței de usturoi, care îndată ce-l zăriră strigară la el şi-i ziseră:

– Ia-ne, omule, şi ai grijă de noi, că n-are să-ți pară rău. O să vezi că o să-ți prindă bine.

El îi luă şi se duse acasă. Seara, îi puse în mâneca cojocului, după sobă. Când se sculă Tudor dimineața, cățeii de usturoi de prefăcuseră în trei băiețaşi voinici şi vioi şi el se bucură mult când îi văzu. Le aducea din pădure păsări şi alt vânat şi băieții crescură mari şi voinici. Când Tudor îmbătrâni şi simți că i se apropie sfârşitul chemă pe băieți şi le spuse:

– Voi să nu vă duceți niciodată să vânați pe Vâlceaua lui Jerpel, că va fi rău de voi şi după ce voi muri eu să aveți grijă să-mi păziți mormântul câte unul în fiece noapte, fiindcă vor să mă fure nişte zmei pe care i-am stins în bătaie mai demult. După ce muri Tudor, ei îl îngropară şi hotărâră să-l păzească pe rând, şi ca să nu cumva să adoarmă noaptea se învoiră să facă focul lângă mormânt şi pe cel care o lăsa focul să se stingă şi o adormi să-l omoare. Întâi păzi cel mai mare dintre băieți, care strânse lemne şi făcu focul lângă mormânt. Peste noapte, se pomeni cu zmeul cel mare venind, din picioare scăpărând, din gură flăcări lăsând, pădurea vâjâind şi din bice plesnind. Cum sosi zmeul, băiatul cel mare îi zise:

– Zmeu de leu paraleu, ce vii trosnind şi plesnind şi din gură văpăi lăsând?

Zmeul îi răspunse:

– Vrei la luptă să ne luptăm, ori în săbii să ne tăiem?

– Mai bine la luptă să ne luptăm, zise băiatul, că e mai dreaptă şi de la Dumnezeu lăsată.

Ei se luară la luptă şi se luptară, se luptară, până ce îi veni bine feciorului lui Tudor şi-l trânti pe zmeu de-l băgă în pământ până la genunchi, apoi îi reteză capul cu sabia.

În noaptea următoare, stătu de pază feciorul lui Tudor cel mijlociu. La el veni zmeul cel mijlociu ca să-l fure pe Tudor. Se luă şi el la luptă cu zmeul şi-l omorî. Focul nu s-a stins la nici unul din cei doi fraţi.

A treia noapte, păzi feciorul cel mic. El strânse lemne, făcu un foc mare. Într-un târziu, auzi el un tropăit şi văzu venind zmeul cel mai mic, care era cel mai puternic, dar şi el era cel mai puternic dintre feciorii lui Tudor. Văzând zmeul, el zise:

– Ho, zmeu de leu, paraleu, ce vii din picioare scăpărând, din gură văpăi lăsând, cu pădurea trosnind şi din bice plesnind?

Atunci zmeul îi răspunse:

– Cum vrei? La luptă să ne luptăm, ori în săbii să ne tăiem?

– Mai bine la luptă să ne luptăm, că e mai dreaptă şi de la Dumnezeu lăsată, îi răspunse băiatul.

Se luară ei îndată la luptă şi se luptară, se luptară, până aproape de ziuă, când îi veni bine feciorului lui Tudor, care-l trânti pe zmeu de-l băgă în pământ până la brâu şi-i tăie capul. Pe urmă se duse la foc, dar focul era stins. Ce să facă el acuma, că fraţii lui au să-l omoare, fiindcă a lăsat focul să se stingă?! Se gândi el ce se gândi, apoi se sui într-un copac mare, să vadă dacă nu se zăreşte undeva vreun foc. Se uită în toate părţile şi zări licărind undeva departe, ca peste nouă ţări şi nouă mări, o lumină de foc. Se dete repede jos şi porni într-acolo. Merse el ce merse prin pădure şi se întâlni cu un moşneag care avea două gheme de aţă, unul alb, închipuind ziua şi unul negru închipuind noaptea. Se înţelese cu moşul şi dosiră ghemul cel negru după o coastă, într-o văgăună, ca să lungească noaptea, apoi pe cel alb îl luă el şi-l băgă în sân şi-şi văzu de drum.

Când ajunse la locul unde licărea focul, ce să vadă? În jurul lui dormeau nouă zmei şi cu tatăl lor zece, care avea o coadă cu care înconjura nouă care de lemne şi jumătate şi-o punea căpătâi. El se strecură încet şi puse mâna să ia un tăciune aprins, dar focul pârâi şi zmeii se deşteptară. El însă era năzdrăvan şi se prefăcu repede într-un bob de mazăre şi se ascunse sub un tăciune stins şi zmeii nu-l văzură. După ce adormiră iarăşi zmeii, el încercă a doua oară să ia foc, dar focul pârâi şi zmeii iar se deşteptară şi-l văzură. Ei îi ziseră:

– Măi, tu eşti ori un mare prost, ori un mare viteaz.

– Eu sunt un mare viteaz, răspunse fălos feciorul lui Tudor.

Atunci zmeii îi ziseră că dacă este el un mare viteaz o să-l lase cu viață și nu o să-l omoare, dacă îi ajută să răpească pe o fată de împărat, pe care ei de mult se căznesc s-o răpească și nu izbutesc.

– S-o răpești tu și-atunci o să-ți dăm foc.

El se duse cu zmeii la curtea împăratului și acolo erau zece porți bine ferecate. Așeză pe fiecare zmeu la câte o poartă și le spuse:

– Eu am să mă duc să aduc fata și când oi trece cu ea pe la fiecare poartă voi să vă plecați înaintea noastră.

El sări apoi peste zid și se înțelese cu paznicii de la porți că el are să scape pe fata împăratului de cei zece zmei și ei să descuie pe rând porțile când îl vor vedea pe el venind cu fata. Se duse și la fată și-i zise:

– Dacă vrei să te scap de zmei, să mă iei pe mine de bărbat.

– Vreau să te iau, numai să mă scapi de zmeu.

– Bine, zise el. Atunci mergem împreună la fiecare poartă unde am așezat câte un zmeu și-i tai capul la fiecare.

Plecară și făcu așa cum zise, omorând pe cei zece zmei. Pe urmă, dete drumul fetei spunându-i că în curând o să vie s-o ceară de nevastă de la împărat.

Fata rămase și el se duse la locul unde era focul. După ce luă foc, porni spre mormântul tatălui lor. Când ajunse la ghemul cel negru îl înfășură tot și deșiră pe cel alb și așa noaptea se duse și începură să se ivească zorile. Când ajunse la mormânt aprinse repede focul și tocmai se făcea ziuă. Atunci se sculară și frații lui și unul din ei zise: „Bre! Da ce noapte lungă mai fu și asta!“ El însă nu le-a spus nimic despre ce i se întâmplase. Pe urmă, stând ei de vorbă se întrebară între ei, oare ce o fi pe Valea lui Jerpel, de le-a zis tatăl lor să nu se ducă pe acolo. Cel mai mare zise să se ducă el acolo, să vadă ce este. El plecă și când ajunse acolo dete peste Jumătate-de-Om care frigea la foc pe un om întreg, iar alți doi oameni erau legați de un gard alături și se uitau la el. Cum îl văzu, băiatul cel mare al lui Tudor Vânătorul îi zise:

– Cine ești tu mă, de frigi om pe foc și ții pe alți doi legați de gard?

Jumătate-de-Om îi răspunse:

– Dacă tu nu vei ști să-mi spui o vorbă bună și una de minciună o să te leg și pe tine de gard.

Feciorul cel mare nu putu să răspundă și Jumătate-de-Om îl legă și pe el de gard.

Văzând cei doi frați ai lui că el nu se mai întoarce, cel mijlociu zise să se ducă să vadă ce s-a întâmplat. El plecă, dar păți și el la fel ca

fratele mai mare. Văzând cel mai mic că nu se mai întorc ceilalți doi plecă şi el după ei, să vadă ce li s-a întâmplat. Când ajunse acolo şi-l zări pe Jumătate-de-Om, îi zise:

– Cine eşti tu, sluțitule, de frigi om pe foc şi mai ții doi oameni legați de gard şi cu frații mai patru? Jumătate-de-Om îi răspunse:

– De nu vei şti să-mi spui o vorbă bună şi una de minciună te-oi lega şi pe tine de gard ca şi pe ceilalți. Atunci el îi zise:

– Eu ştiu să-ți spui mai multe decât ştii tu: La nunta lui taică-meu, eram mic de doisprezece ani şi m-am dus, sluțitule, de am înjugat sacii la car şi boii i-am pus în car şi am mers la moară, şi am măcinat boii, şi sacii i-am înjugat iar la car şi m-am dus acasă ca să fac nunta lui tată-meu. Pe urmă am înjugat două butii la car şi boii i-am pus în car şi m-am dus de i-am umplut cu vin şi am înjugat iar butiile la car şi am adus vinul acasă şi am făcut nunta tatii. Dar tu ce mai ştii, sluțitule?

– Eu nu mai ştiu nimic, îi răspunse Jumătate-de-Om.

– Atunci fă bine şi dezleagă pe cei doi oameni şi pe frații mei legați de gard. După ce îi dezlegă, el le zise:

– Acuma, fraților, pe cel de pe foc îngropați-l cât mai adânc, ca să nu-l mănânce sluțitul. Cei doi oameni străini îi spuseră bogdaproste că le-a dat drumul, iar el zise către frații lui:

– Acuma, după ce v-am scăpat, rămâneți cu bine, fraților, căci eu mă duc să-mi văd de sărăcia mea.

Mergând el pe drum dete peste un om care mânca brazdele de pe nouă pogoane şi se minună mult de un astfel de om, dar omul acela îi zise:

– Ce te miri atâta de mine? Să te miri de feciorul lui Tudor Vânătorul, care a omorât nouă zmei şi cu tatăl lor zece.

El îi spuse că el e feciorul lui Tudor care a omorât zmeii şi atunci omul acela zise că vrea să meargă şi el cu dânsul, şi plecară împreună. După ce merseră un timp, deteră peste un om căruia îi curgeau nouă gârle în gură şi tot striga că îi e sete, şi după ce vorbi şi cu el, ca şi cu cel dintâi, plecă şi acesta cu ei. După altă bucată de drum, deteră peste unul care avea legate două pietre de moară de picioare şi fugea aşa de repede, că tot îmboldea de la spate pe un iepure să fugă mai iute, ca să nu-l calce, şi se întâmplă cu el ca şi cu ceilalți doi. Merseră mai departe şi deteră peste unul care tocmai împuşca un țânțar în slava cerului şi feciorul lui Tudor se miră mult de istețimea lui, dar el zise:

– Ce te miri atâta de mine? Să te miri de feciorul lui Tudor Vânătorul, care a omorât nouă zmei şi cu tatăl lor zece, care avea o coadă de înconjura nouă care de lemne şi jumătate din ea şi-o punea căpătâi.

El îi spuse că el e feciorul lui Tudor şi omul plecă cu el mai departe. După altă bucată de drum, deteră peste unul împrejurul căruia îi ardeau nouă care de lemne şi tot se văita că-i e frig. Se întâmplă şi cu el ca şi cu ceilalți şi plecă şi el cu feciorul lui Tudor.

Când ajunseră la împărat, tatăl fetei pe care o scăpase de zmei, feciorul lui Tudor îi ceru să-i dea fata de nevastă. Împăratul îi spuse că i-o dă dacă poate să găsească pe unul care să mănânce nouă vaci fripte şi nouă cuptoare de pâine. Atunci el strigă pe cel ce mânca brazdele de pe nouă pogoane şi tot se plângea de foame, care mâncă îndată cele nouă vaci fripte şi cele nouă cuptoare de pâine şi tot mai cerea.

Împăratul, când văzu, tot nu-i dete fata şi-i spuse că i-o dă dacă aduce pe unul care poate să bea nouă butii cu vin, şi el strigă pe cel căruia îi curgeau nouă gârle în gură şi tot se plângea de sete şi bău repede cele nouă butii de vin, dar împăratul tot nu-i dete fata şi-i spuse că i-o dă dacă ştie un om care ar putea să aducă apă mai repede decât fata lui de la cişmea. Atunci feciorul lui Tudor chemă pe omul care fugărea iepurele cu două pietre de moară legate de picioare şi se duse cu fata împăratului după apă la cişmea. Acolo fata izbuti să-l farmece şi să-l adoarmă şi după aceea luă apă şi plecă spre casă. Când ea era tocmai să pună mâna pe clanța uşii, cel care împuşca țânțarul în slava cerului dete cu puşca şi-l deşteptă pe cel adormit la cişmea, şi tocmai când fata voia să deschidă uşa el ca fulgerul veni cu apa şi intră înaintea ei. Împăratul nici de data asta nu vru să-i dea fata, ci îi spuse că o să-i închidă pe toți seara într-un cuptor înfierbântat cu nouă care de lemne, şi dacă vor scăpa teferi i-o dă.

Ei intrară cu toți în cuptor şi, după ce se închiseră uşile, cel care se plângea de frig când ardeau în jurul lui nouă care de lemne suflă o dată tare şi se făcu deodată frig în cuptor, de le dârdâiau dinții la toți.

Dimineața, când se sculă împăratul, auzi bocănind în uşile cuptorului şi strigând să le dea drumul, că mor de frig. El se minună mult şi nu avu ce să mai zică şi-i dete fata de soție feciorului lui Tudor.

Se făcu nuntă mare şi tot poporul petrecu o săptămână întreagă. Şi am petrecut şi eu la nunta feciorului mai mic al lui Tudor Vânătorul. Şi acum încălecai pe o nuia noduroasă şi vă spusei o poveste frumoasă, dar mincinoasă.

Cules de elevul Herişescu I. Nicolae din Bucureşti, din cl. II, lic. M. Basarab, de la gazda unui băiat din Slatina, de 43 de ani, carte nu ştie.

BASMUL CU DOMNIȚA DIN PĂDURE

A fost odată un împărat şi o împărăteasă, care erau foarte mâhniți că nu aveau copii. Se închinară ei pe la toate bisericile, făcură pomeni împărțind daruri pe la săraci, doar s-o îndura Dumnezeu să le dea un copil.

Trecură mulți ani de supărări şi când se gândeau mai puțin împărăteasa născu o fetiță. Se făcu botez mare, împărătesc, şi ca naşe veniră şapte zâne, care de care mai tinere şi mai frumoase. Drept daruri de botez, fiecare din ele trebuia să-i ursească fetiței ceva bun şi frumos. După slujba de la biserică, toți cei de față se duseră la palat, unde era rânduită masă bogată şi pentru fiecare din cele şapte zâne care erau naşe era aşezată câte o cutioară de aur curat, în care se aflau câte o lingură, o linguriță, o furculiță, un cuțit, toate de aur, împodobite cu pietre scumpe pe margini.

Tocmai când se aşezară toți la masă, intră deodată o babă zbârcită, care fusese şi ea odinioară o zână tânără şi frumoasă, dar fusese ținută închisă singură într-o cetate de un împărat vecin şi nu mai ştia nimeni dacă mai trăieşte ori a murit. Împăratul porunci să i se aducă şi ei tacâmuri la masă, dar nu la fel ca ale celorlalte şapte zâne, fiindcă fuseseră făcute de porunceală numai şapte. Baba socoti că asta era o necinste față de dânsa şi bombăni supărată câteva cuvinte de blestem. Una din zâne, care era lângă ea, o auzi şi temându-se că la urmă s-ar putea ca baba să ursească domniței ceva urât, ca să nu rămână baba cea din urmă, se duse repede şi se ascunse după o perdea, ca să poată să vorbească ea cea din urmă şi să mai uşureze răul ce-l va ursi baba.

La sfârşitul mesei, zânele începură să ursească câte ceva domniței, în chip de dar. Cea mai tânără îi meni să fie cea mai frumoasă din lume. A doua îi meni să aibă darul unui înger. A treia îi ursi să facă

toate lucrurile cu atâta uşurinţă, încât să puie în mirare pe toţi cei ce o vor vedea. A patra îi ursi să fie jucătoare şi veselă la petreceri, cum nu e alta pe lume. A cincea îi ursi să cânte mai frumos ca o privighetoare. A şasea îi ursi darul să cânte din toate uneltele de cântat cu mare uşurinţă. Când veni rândul zânei celei bătrâne, ea zise, clătinând din cap cu ciudă, că domnița se va înțepa la mână cu un fus şi va muri. Toţi cei de faţă se înfricoşară la auzul acestei prevestiri şi le deteră lacrimile. Dar în clipa asta cea de-a şaptea zână tânără ieşi de după perdea şi zise cu glas tare:

– Liniştiți-vă, împărate şi împărătească, căci fata Măriilor Voastre nu va muri din asta, cu toate că eu nu am destulă putere ca să dezleg deplin vraja făcută de această tovarăşe a noastră din alte vremuri, căci domnița se va înțepa cu un fus dar nu va muri, ci numai va sta leşinată o sută de ani, până ce va veni un fiu de împărat şi va dezlega deplin vraja asta.

Împăratul, vrând să ferească pe fiica lui de nenorocirea prevestită de babă, dete poruncă să nu mai toarcă nimeni în toată împărăția şi să nu se mai vadă nicăieri, în nicio casă, vreun fus, şi acei la care se vor găsi fuse vor fi omorâți.

Când domnița se făcuse de şaisprezece ani, împăratul şi împărăteasa s-au dus pentru un timp la o moşie a lor, ca să se mai odihnească, lăsând pe fată singură, într-un palat, cu multe slujnice şi slujitori, ca să aibă grijă de ea. Rămasă singură, domnița umbla prin toate odăile palatului şi într-o zi ajunse până într-o odaie din vârful unui turn al palatului. Acolo dete peste o bătrână care torcea, neştiind nimic de porunca împăratului.

– Ce faci dumneata acolo, mătuşico? o întrebă fata, care nu mai văzuse torcând.

– Torc, frumoasă copiliță, îi răspunse baba, care nu o cunoştea. Domnița se uită cu mirare la frumusețea lucrului şi zise babei:

– Dă-mi şi mie să văd dacă pot face şi eu la fel.

Dar abia luă fusul în mână şi făcu cum făcu şi se înțepă uşor cu vârful lui la un deget şi căzu îndată jos leşinată. Când văzu aşa, baba se zăpăci, strigă după ajutor, veniră repede slujnicele, o stropiră cu apă, o frecară cu oțet, dar totul fu în zadar. Auzind împăratul de întâmplarea asta se întoarse îndată, dar nu-i făcu babei nimic, căci ştia că aşa prevestiseră zânele ursitoare. Porunci să se facă un pat de aur, îl puseră într-o odaie din acel palat şi în el o aşezară pe domniță.

Zâna cea bună, care schimbase vraja morții copilei în leşin pe o sută de ani, se afla atunci în țara lui Verde-Împărat, la şapte poşte

depărtare. Când se întâmplă leşinul domniţei, ea fu înştiinţată de un duh în chip de pitic cu nişte cizme cu care sărea şapte poşte deodată. Ea plecă îndată şi într-un sfert de ceas ajunse cu un car de foc tras de zmei. Acolo intră în odaia în care era domniţa şi când o văzu întinsă pe pat se gândi că atunci când se va deştepta îi va fi urât singură şi atunci atinse cu o vărguţă tot ce era vieţuitoare în jurul ei, pe slujitorii aflaţi de faţă şi chiar şi pe căţelul domniţei, pe care îl chema Pariznache, şi-i fermecă ca să doarmă toţi o sută de ani împreună cu domniţa. Împăratul şi împărăteasa sărutară copila şi ieşiră din palatul acela, poruncind ca nimeni să nu se mai apropie de el. Îndată după plecarea zânei, crescură în jurul palatului mulţime de buruieni şi de copaci mari şi deşi, încât nici omul nici animalul nu puteau răzbate printre ei.

Muriseră de mult părinţii fetei şi când era aproape să se împlinească o sută de ani de când leşinase ea, fiul împăratului vecin, ducându-se la vânătoare, dete de pădurea aceasta şi zări de departe, înspre mijlocul ei, vârfurile turnurilor palatului. El întrebă pe oamenii mai bătrâni să-i spuie ce este acolo, dar fiecare îi spunea altă poveste: unul zicea că acolo este un palat părăsit unde locuiesc nişte strigoi, altul că acolo şade un căpcăun care fură copii şi-i mănâncă, şi numai el ştie un loc pe unde se poate strecura printre copaci, şi alţii spuneau alte prăpăstii, de nu mai ştia nici el ce să mai creadă.

La urmă veni însă un moşneag care îi spuse că, cu vreo cincizeci-şaizeci de ani în urmă, i-a spus şi lui tată-său, care era bătrân, că este acolo în acel palat o domniţă tânără şi frumoasă, care trebuie să doarmă o sută de ani şi că se va deştepta când va veni la ea un fiu de împărat şi va dezlega vraja ursitoarelor. Cum auzi acestea, feciorul de împărat se îndreptă într-acolo şi ajunse la zidul acela de copaci de nepătruns. Îndată însă văzu că se dau la o parte buruienile, copacii şi toate mărăcinişurile şi-i fac lui loc să treacă. Merse cât merse şi ajunse la acel palat. Acolo se miră când văzu că nici unul din oamenii lui nu veniră după el, fiindcă în urma lui zidul de copaci se închidea la loc. Intră în curte şi văzu animale şi păsări dormind, intră în palat şi văzu boieri, cucoane, paznici, slujitori, toţi dormind, şi când ajunse la odaia domniţei o zări pe un pat de aur, cu chipul tânăr de cincisprezece–şaisprezece ani, dormind liniştită şi având alături un căţel alb, tot adormit. Se apropie de ea şi o sărută şi prin asta se dezlegă vraja, fata se deşteptă, se uită drăgăstos la el şi-i zise:

– Dumneata eşti fiul de împărat pe care îl aştept de atâta vreme. De ce ai avut atâta zăbavă?

Plin de bucurie, tânărul fecior de împărat nici nu ştia ce să-i

răspundă şi dezmeticindu-se cu încetul, ei stătură mult de vorbă, povestindu-şi viața lor. Când s-au deşteptat dimineața, s-au deşteptat şi toți slujitorii şi toți curtenii care fuseseră adormiți acolo. Trecură într-o încăpere care era numai oglinzi şi acolo stătură la masă, pe urmă mitropolitul îi cunună într-o bisericuță din curtea palatului. A doua zi, după ce se sculară, feciorul împăratului se duse acasă ca să liniştească pe tată-său, îngrijorat de lipsa lui, dar se întoarse iarăşi. El povesti tatălui său că a rătăcit la vânătoare prin păduri şi a dat de coliba unui cărbunar, care i-a dat să mănânce pâine neagră şi brânză albă, şi la care a dormit. Băiatul pleca în fiecare zi la vânătoare şi când se întorcea spunea tatălui lui altă poveste şi tatăl lui, care era un om bun şi tare bătrân, îl credea. Împărăteasa însă nu-l credea şi nu se îndoia deloc că trebuie să fie la mijloc o dragoste.

Trecură aşa vreo doi ani, în care el avu cu domnița doi copii: primul fu o fată cu numele de Steaua Dimineții şi al doilea un băiat cu numele de Soarele. Feciorul împăratului nu voia să aducă pe domniță şi pe copii la ei acasă, fiindcă aflase de la lume că mama lui avea apucături de neam de căpcăuni şi se temea că văzând nişte copii mici n-o să se poată stăpâni să nu-i mănânce.

După doi ani, împăratul cel bătrân muri şi rămase el în locul lui. Atunci el porunci să se aducă cu mare alai nevasta şi copiii lui la palatul împărătesc. Nu trecu mult şi el trebui să plece la un război cu un vecin buclucaş, Ghimpe-Vodă. Până la întoarcere, el lăsă treburile împărăției pe mâna mamei sale, spunându-i să aibă milă şi grijă de soția şi de copiii lui.

Îndată după plecarea lui, mamă-sa trimise pe noră-sa şi pe cei doi nepoți să stea într-o casă din mijlocul unei păduri, ca să nu-i vadă în ochi, căci altminteri i-ar fi putut veni poftă să-i mănânce.

Ea însă nu se putu stăpâni multă vreme şi într-o bună dimineață spuse bucătarului:

– Mâine vreau să mănânc pe Steaua Dimineții. Ai înțeles? Să mi-o gătești cât mai bine.

– Aoleu, Măria-Ta, zise bucătarul, cum se poate una ca asta?

– Aşa vreau şi aşa ai să faci, fără multă vorbă. Am poftă să mănânc carne fragedă şi proaspătă. Ai s-o faci jumătate tocană şi jumătate friptură.

A doua zi, bucătarul luă satârul şi se duse la domnița Steaua Dimineții, care cum îl văzu se repezi bucuroasă la el, cerându-i bomboane. Bucătarului i se făcu atâta milă, că îi căzu satârul din mână şi, ca să înşele pe căpcăună, luă copila şi o duse acasă la nevasta lui, s-o

ascundă, şi pe urmă tăie un miel şi-l găti aşa de bine, că împărăteasa soacră nici nu bănui că este un miel.

La opt zile după asta, căpcăuna chemă bucătarul şi-i zise:

– Mâine vreau să mănânc pe nepoţelul Soare.

A doua zi, bucătarul se duse la el în odaie şi-l găsi jucându-se cu o maimuţă. El îl luă şi-l duse la nevastă-sa, lângă sora lui, şi în locul lui găti o căprioară tânără, aşa că nici acum căpcăuna nu bănui nimic şi rămase păcălită.

Peste alte opt zile, iar spuse bucătarului:

– Mâine am poftă să mănânc pe mama copiilor.

Bucătarul văzând că nu va mai fi chip s-o păcălească pe căpcăună, a doua zi luă satârul şi se duse să-i taie gâtul.

El nu îndrăzni să se repeadă la ea dintr-o dată şi-i spuse mai întâi ce ordin are de la soacra ei şi că a venit s-o taie. Auzind aceasta, ea îşi întinse gâtul şi zise:

– Poftim, uite, taie-mă, dacă aşa e dorinţa ei.

– Nu, nu, zise bucătarul, îngrozit şi cuprins de milă, nu te voi tăia, ci am să încerc s-o păcălesc şi de data asta tăind o cerboaică tânără. După aceea, luă pe tânăra împărătească şi o duse la nevasta lui, lângă copiii ei. Pe urmă făcu cum făcu şi o păcăli şi de data asta pe căpcăună.

Peste câteva zile, împărăteasa bătrână ieşi să se plimbe prin grădină şi prin pădure, ca să mai vadă dacă nu e rost de ceva carne proaspătă. Deodată auzi în apropiere pe copilul Soare plângând fiindcă îl certase mama lui şi pe sora lui cerându-şi iertare de la mamă-sa. Cum îi auzi, căpcăuna îşi dete seama că a fost înşelată şi dete iute poruncă ca până a doua zi să se strângă o bute cu şerpi, şopârle, broaşte şi alte lighioane sângeroase, ca s-o bage şi s-o închidă acolo pe domniţa şi pe copiii ei, pe bucătar cu nevasta şi slujnica lor. Dar a doua zi, când tocmai curtea era plină de lume şi când era aproape să-i bage în butoi după poruncă, se arătă deodată, pe neaşteptate, tânărul împărat, pe un armăsar frumos, întorcându-se cu alai mare, căci avusese izbândă în război şi se miră mult când văzu acel butoi mare plin cu jivine şi atâta lume adunată acolo. Pe când i se povestea ce s-a întâmplat, împărăteasa bătrână îl zări şi de frica pedepsei se repezi şi se aruncă ea singură în butoiul cu lighioane, care o uciseră îndată şi scăpară toţi de căpcăună.

Ms. 2460

Cules de elevul Teodorescu D. Gheorghe, cl. II, lic. Matei Basarab, de la mătuşa lui Elena Petrovici din Bucureşti, în 1898.

BASMUL CU DIAVOLUL ISTEȚ ŞI RECUNOSCĂTOR

A fost odată ca niciodată, a fost odată un cioban şi el avea câteva oițe şi capre, pe care le agonisise de pe slujbă de câțiva ani. Era, cum am zice, tocmai când să lege şi el gura la sac.

Acuma de vărat, vără el cum vără, că tot mai găsi ceva loc de păşunat, dar când veni iarna, o iarnă de-alea grea şi cu geruri mari şi uscate, pe-aci, pe-aci era s-o pățească. Nutrețul, ce bruma putuse să adune, se apropia de sfârşit şi mai era mult până în primăvară. Abia pusese mâna pe Bobotează.

Atunci se hotărî el să-şi mai scoată oițele şi caprele pe câmp să mai mănânce ceva fire de iarbă uscată ce mai rămăseseră, căci zăpadă nu căzuse. Aşa şi făcu şi tocmai în ziua de Bobotează, când era cu oițele şi caprele pe câmp, văzu un lup cât toate zilele de mare, cu nişte ochi zgâiți, sclipind ca nişte luceferi şi cu o limbă mare scoasă afară, care-i atârna într-o parte, venind furios ca un turbat asupra lui, lihnit de foame. Speriat, el începu a striga: „Uite mă, lupu mă! Lupu mă! Uideo! Ho! Siau, Grivei! Pe el, Butufei! Uideo! Lupu mă!“

Lupul, când auzi aceste huiduieli grozave, se opri, se uită lung la cioban şi când văzu măciuca lui cea groaznică, pe care i-o arăta, se sperie şi o luă la sănătoasa îndărăt.

Ciobanul, dacă văzu că a scăpat aşa de ieftin, nu se mai luă după el, ci-l lăsă să se ducă în voia Domnului, opt cu a brânzei nouă, când deodată se pomeni lângă el cu un om şi de sub căciulă i se zăreau vârfurile a două cornițe.

– Îți mulțumesc, fărtate, că m-ai scăpat de jigodia aia de lup, care alergase după mine şi era să mă sfâşie.

– Dar dumneata unde erai, zise ciobanul, că eu nu te-am văzut? Eu credeam că vine să se dea la mine ori la oițele mele.

– Dumneata nu m-ai văzut, dar lupul mă vedea şi alerga după mine să mă sfâşie. De nu erai dumneata, mă sfâşia, căci mai, mai, stătusem de osteneală.

– Uite, nene, că asta-i bună, zise ciobanul.

– Bună, da, şi acuma să-mi spui ce bine să-ţi fac pentru că m-ai scăpat de aşa o primejdie?

– Ce bine să-mi faci, neiculiţă? Iaca eu mă mulţumesc cu ce mi-a dat Dumnezeu după munca mea şi atâta tot. Dar mie mi se pare că dumneata ai fi necuratul cu cornişele alea pe cap.

– Zi-mi necuratul, zi-mi drac, zi-mi cum vei pofti, dar un lucru trebuie să ştii şi să-l ţii minte: îţi sunt datornic pentru viaţa mea. Când vei fi vreodată în mare nevoie, adu-ţi aminte că ai scos pe cineva din gura unui lup flămând, că l-ai mântuit şi gândeşte-te la mine, şi eu într-o clipită de ochi voi fi lângă tine. Să ştii că eu mă numesc fratele Ambrozie şi am chipul lui. Abia isprăvi de spus şi îndată pieri.

Diavolul ieşise din apă, căci era ziua de Bobotează, când se sfinţesc apele şi se afundă crucile în ape, şi atunci toţi dracii ies din ape şi rătăcesc pe câmpuri şi prin păduri, cu chipuri de oameni, până după sfinţirea apelor, dar nu-i vede nimenea, afară de lupi, care se iau după dânşii şi unde îi ajung îi sfâşie.

Ciobanul rămase năuc, se uită în toate părţile ca un zăpăcit, căci el ştia că vorbise cu cineva pe care îl vedea şi deodată ia-l de unde nu e. În preajma lui, nici urmă de om. După ce fluieră de câteva ori a mirare, îşi făcu cruce, adună apoi oile şi caprele şi plecă spre casă. Nu spuse nimănui nimic despre această întâmplare, fiindcă se temea că are să râdă tot satul de el.

Fiindcă era om harnic, treburile îi mergeau destul de bine. Mai trecu ce mai trecu şi găsind şi el o creştină a lui Dumnezeu pe potriva lui se însură, şi fiindcă se îngăduiau bine unul cu altul căsnicia le mergea foarte bine. După un an, avură şi un copilaş.

Duseră astfel o viaţă liniştită câtăva vreme şi deodată se auzi că au intrat tătarii în ţară. Îngroziţi, oamenii din sat apucară drumul munţilor şi pădurilor. Ciobanul plecă şi el cu familia lui şi după ce o aşeză undeva la munte într-un loc adăpostit se întoarse să vadă ce mai e prin sat, unde îşi lăsase bună parte din puţinul lui avut.

Când colo ce să vadă? O ceată de tătari dete peste el şi-l luă rob. Mult prăpăd au făcut atunci tătarii în ţară. Tăiau, spânzurau, jefuiau, dădeau foc, până când cei fugiţi la munte se hotărâră să alcătuiască o mică oaste, înarmată cu ce puteau: cu topoare, cu furci, cu coase şi se

năpustiră ca niște zmei asupra lor, și după ce uciseră pe mulți din ei, pe cei rămași îi împrăștiară ca pe un stol de păsări.

Totuși, bietul cioban rămase rob și-l duseră tătarii la Crâm. Acolo îl puseră la fel de fel de munci grele. Mâncare îi dădeau ca de poftă, iar chinuri și bătaie după voia lor. Bietul cioban răbda în piele, că n-avea încotro. Nădejdea lui era că o face Dumnezeu vreo minune cu el și l-o scăpa de robie. Timpul trecea și el argățea mereu și muncile la care îl puneau erau tot mai grele. N-avea pic de odihnă și slăbise ca o scoabă. După ce trecură vreo trei ani, într-o zi îl cuprinse o jale mare gândindu-se acasă la nevastă și la copilașul lui și la traiul tihnit de altădată și-l podidi plânsul. El uitase de mult că făcuse bine odată unui drac și că acesta îi făgăduise că la vreo mare nevoie poate să-l scape de belea. Acum aducându-și aminte de tinerețea lui, de munca și greutățile cu care agonisise o mică gospodărie, cu o mică turmă de oi și deodată își aduse aminte și de binele pe care îl făcuse fratelui Ambrozie la o Bobotează, pe când își păștea oile, și de făgăduiala lui, și începu să râdă singur și zise: „Ia te uită, cum uitai eu de asta? Da unde o fi fratele Ambrozie acum? Parcă se mai gândește el la mine?“

N-apucă să-și sfârșească gândul și se pomeni deodată cu cineva lângă el, zicându-i:

– Te-ai gândit la mine. Ești în necaz mare. Uite, am venit să te scap.

– Oare nu glumești? întrebă ciobanul cam neîncrezător.

– Ba nu glumesc deloc. Nu mă mai cunoști?

– Ba te cunosc. Nu ești tu ăla care mi-ai spus că te-am scăpat din gura lupului? Cel cu cornițele ieșite din căciulă, și eu i-am zis că seamănă a drac?

– Tocmai ăla sunt. Ce vrei de la mine? Cu ce vrei să te ajut?

– Să mă scapi din robia asta, dacă poți.

– Mai e vorbă! Pot ,vezi bine. Încalecă pe coada mea și ține-te bine de mine, luându-mă în brațe pe dinapoi.

Și îndată își ridică diavolul coada, iar ciobanul încălecă pe ea și se ținu bine, strângând pe dracul în brațe, de mai, mai să-l înăbușe. Diavolul odată se urcă cu el până în slava cerului, apoi într-o clipită se coborî cu el până la fundul mării, de se temea bietul cioban că o să se prăpădească. Când îl scoase din fundul mării, pe-aci pe-aci era să-și dea sufletul, căci mai, mai îl înecase apa sărată.

Scutură din cap, își trase sufletul cu sete, dar de lăsat nu lăsă din brațe trupul diavolului.

– Ei, cum ți s-a părut în fundul mării? îl întrebă diavolul când ieșiră.

– Cum să mi se pară? Mă socoteam pierdut.

– Tot aşa eram şi eu când m-ai scăpat din gura lupului. Tu m-ai scăpat de la moarte şi acum trebuie să fac şi eu tot ce pot ca să te scap de necazul care ți-a căzut pe cap. Vreau să-mi plătesc datoria.

– Bine. Fie cum zici tu. Acuma haidem spre casă.

– Da, dar mai întâi să te ospătez. Şi într-o clipă îl duse pe cioban undeva într-o casă foarte frumos rânduită. Dar de un lucru nu se dumirea ciobanul: prea era acolo arşiță mare. El îl întrebă pe drac unde se aflau.

– La mine acasă, răspunse diavolul.

– Dar de ce este aici zăduf?

– Vezi tu? Casa asta este aşezată tocmai sub iad. Atâta cusur are casa, dar încolo nu-i aşa că e bună?

– Bună o fi, dar mie mi-ar fi mai bine la casa cui mă are. Răsuflu mai în voie pe lumea noastră albă. Aici pare că e tot ceață şi negură.

– O să mergi şi la casa ta, dar mai întâi să-i tragem o ospătare de-alea boiereşti.

Şi diavolul se întorcea numai într-un călcâi, alergând în sus şi în jos, şi pregăti o masă împărătească. Pofti pe cioban să se aşeze şi începu să aducă tot felul de bucate. Nu ştia bietul cioban din care să ia mai întâi, căci mirosul bucatelor parcă îl apuca de nas. Îl ispiteau însă mai cu seamă felurite poame, care erau întinse pe masă. Luă şi el cu cumpătare din toate şi zise:

– Da bine mai trăiți voi aici sub iad!

– D-apoi cum socoteşti tu măi? Avem aici belşug din toate. De un lucru suntem cam nemulțumiți. Avem loc prea mult, precum vezi, însă ne lipsesc suflete. Ne punem noi în cap şi-n coadă ca să înmulțim locuitorii, dar degeaba, loc tot ne mai rămâne.

– Aşa o fi. Dar ia spune-mi, ce drăcie mai e şi asta pe la voi? Masa voastră e încărcată ca la domni şi împărați, bucate şi poame după poftă, nu văd însă holde nicăieri, iar pomii ce bruma zăresc pe ici pe colo par a fi uscați. Nici tu frunză, nici tu mugur, numai nişte crăci, parcă ar fi pârjolite.

– Nici nu avem noi trebuință de aşa ceva. Şi dacă vezi tu la noi atâta belşug, el nu vine aşa, mură în gură, cum ziceți voi oamenii. Mai toate pomenile ce le faceți voi pentru sufletele răposaților ne vin nouă fiindcă cei care le fac nu le fac din toată inima, ci le fac din trufie. Cu un gând dau şi cu zece le pare rău. Şi apoi ştii tu bine că fudulia este partea voastră şi cei stăpâniți de fudulie ai noştri sunt.

– Toate ca toate măi, dar ştii tu măi? Mi-i tare dor de acasă.

– Tiu! Bată-te să te bată! Uite cu întrebările tale ne luarăm cu vorba şi uitasem de treaba asta. E tocmai timpul să mergem, căci muierea ta, urându-i-se tot aşteptându-te şi nemainădăjduind să te mai vadă întors s-a fost hotărât să se mărite şi chiar azi face logodna. Haidem iute, că uite tocmai se înserează. Şi încălecând iar pe coada dracului zbură îndată cu el şi se opri la marginea satului de unde era ciobanul. Când se văzu el lângă satul lui, vru să alerge într-un suflet să-şi vadă nevasta şi copilaşul, dar diavolul îl apucă şi-l opri zicându-i:

– Ho, ho! Stai, că nu merge treaba chiar aşa.

– Ei, dar cum?

– Cine se pripeşte se pârleşte. Mai domol, mai domol! Ia-te după mine şi să nu zici nici cârc. Să nu ai nicio grijă, că pun eu toate la cale cu rânduială.

Tăcu ciobanul mâlc şi se luă după diavol, care merse păşind uşor până ajunse în celarul casei ciobanului. După ce se făcu logodna, muierea ciobanului cu logodnicul ei se aşezară la masă cu naşul şi cu alți oaspeți. Când se chefuia mai bine, bietul cioban, nemaiputând răbda, vru să intre la dânşii.

– Ho, ho, că nu merge aşa, zise diavolul trăgându-l de mânecă. Tu nu vezi că ei s-au logodit şi acuma s-au pus pe chef?

– Ba eu văd bine, dar lasă că îi regulez eu!

Atunci dracul îşi vârî coada între ei. Naşul uită că muierea ciobanului are să-i fie fină şi o ciupi cam pe furiş. Logodnicul băgă de seamă, se turbură de mânie şi unde mi-i cârpi o palmă naşului, de credeai că sunt certați de un an. Şi din asta mi se încinse o zarvă şi o zăpăceală, de nu le mai da nici dracul de căpătâi. Şi unde mi se încăierară cei doi şi se încâlciră de păr, de socoteai că fac una cu pământul. Pârcălabul satului veni numaidecât şi-i duse pe amândoi la gherlă. Iar biata femeie a ciobanului începu a se boci şi a se văicări, de să-i plângi de milă. Ea îşi aduse aminte ce trai bun şi liniştit avusese cu ciobanul şi acum se jelea că nu-l mai are nici pe ăsta cu care se logodise.

– Acum e timpul să intri, zise diavolul către cioban.

El nu aşteptă să-i zică a doua oară şi intră la nevastă-sa îmbrățişând-o cu inima veselă şi-i dete bună vreme. Biata femeie, cum îşi văzu bărbatul dinaintea ei nu mai putea de bucurie şi dete slavă lui Dumnezeu că a ajutat-o să-l mai vadă şi să-l mai îmbrățişeze o dată. Ciobanul îşi luă copilaşul în brațe şi ochii îi lăcrămară de bucurie. Şi fiind masa pusă se aşezară şi chefuiră împreună şi cu diavolul, până dinspre ziuă. Când fu către cântatul cocoşilor, dracul se sculă de la masă şi zise:

– Eu mă duc acuma, căci începe să mă strângă în chingi. Nu pot să mai rămân. Sunt bucuros să ştiu că mi-am plătit datoria. Să ne mai vedem sănătoşi.

– Ba să te duci în smârcurile mărilor, zise ciobanul.

Rămaşi singuri, cei doi soţi duseră o viaţă îngăduită şi liniştită până la adânci bătrâneţi, împreună cu copilul lor.

Ms. 2493

Cules de elevul Kinbaum Iosef, elev cl. II, liceul M. Basarab, în 1898, de la Grigore Mihai, din Galaţi, înainte de a muri în 1897. Ştie carte. Auzit cu ocazia unei vizite la fratele culegătorului.

BASMUL CU FRAȚII CEI SĂRACI

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti. Au fost odată trei frați săraci, fiindcă nu le rămăsese nimic de la părinții lor, şi ei s-au fost hotărât să plece în lume şi să caute ceva treabă şi să se căpătuiască în vreun fel. Mergând ei împreună au ajuns la un loc unde drumul se desfăcea în mai multe părți. Cel mai mare dintre ei zise:

– Iată, fraților, un loc bun unde să ne oprim, lângă fântâna asta de la răscruce, ca să ne odihnim puțin, că suntem rupți de osteneală şi să luăm ceva în gură.

– Aşi! Nu e bine, zise cel mijlociu, să ne aşezăm la răspântie, că trec oameni mulți şi poate ne cer să le dăm şi lor ceva de mâncare.

– Fugi de-acolo, răspunse cel mare, chiar dacă ne cer, de unde o să le dăm, că n-avem nici pentru noi destul.

– Ce stați şi tot vorbiți, fraților? zise cel mai mic. Poate nu va trece nimeni şi chiar dacă o trece cineva şi o pofti la masa noastră săracă i-om da şi lui, de unde e, o cojiță uscată, s-o moaie în apă, cum facem şi noi.

Se învoiră până la urmă să se aşeze acolo să se odihnească şi stând ei şi mâncând şi povestind se pomeniră cu un unchiaş care venea pe drum şi abătu la ei.

– N-aveți, nepoților, vreo coajă de pâine să-mi dați şi mie, îi întrebă moşul, că uite sunt călător şi sunt lihnit de foame.

– N-avem pentru noi, moşule, răspunse fratele cel mai mare, dar să mai dăm şi la alți călători.

– Eh! Haide, moşule, e adevărat că nici noi n-avem, dar de acolo de unde o fi, de unde n-o fi, ia şi dumneata o coajă şi mănâncă, zise fratele cel mai mic şi-i întinse o coajă de pâine. Mâncară cu toți cât avură şi pe urmă plecară iar toți la drum împreună.

Mergând ei aşa şi tot povestind verzi şi uscate şi veselindu-se cu fel de fel de glume, deodată moşul se opri în cale şi-i întrebă:

– Ia să-mi spuneţi, ce aţi vrea voi să aveţi, flăcăilor?

– Eu aş vrea să am, răspunse fratele cel mare, o vie bună la margine de drum şi cui va trece pe acolo să-i dau struguri să mănânce şi o bărdacă de must să bea.

– Eu aş vrea, zise cel mijlociu, să am o turmă de oi şi să pui târla la marginea drumului şi cui o trece pe acolo să-i dau să mănânce lapte şi brânză, iar pe la soroace să tai şi câte un miel.

– Eu vreau să mă însor, zise fratele cel mic, să iau o fată gând la gând, adică ce oi gândi eu să gândească şi ea, şi să ne facem o casă la capul unui pod, şi pe cine va trece pe acolo să-l spălăm, să-l îmbrăcăm, să-l punem să se odihnească la căldură şi să-l ospătăm.

– În mare grijă mă băgaşi, măi băiete, îi răspunse moşul, şi merseră tustrei mai departe. Tot mergând şi vorbind ajunseră într-un loc mărăcinos şi buruienos. Acolo moşul se opri, se uită împrejur şi pe urmă lovi cu bâtul lui în acei mărăcini şi deodată se făcu locul lor o vie lucrată frumos şi bine rânduită, de îţi râdea inima uitându-te la ea. Apucă apoi de mână pe fratele cel mare şi-i zise:

– Iată, asta ţi-i via. Stăpâneşte-o sănătos! Fratele cel mai mare nu mai putea de bucurie, îi mulţumi moşului din toată inima şi rămase acolo la vie, iar ceilalţi plecară mai departe.

Merseră ei cât merseră şi ajungând la un loc cu pietriş moşul dete iar cu bâtul lui şi se făcu pietrişul o turmă de oi grase, lânoase şi lăptoase. Arătându-le fratelui mijlociu, zise:

– Rămâi stăpân pe ele, băiete. El rămase acolo, mulţumind din inimă unchiaşului. Pe urmă, moşul plecă mai departe cu fratele cel mic. Pe drum, moşul îi zise:

– De, măi băiete, ce să facem noi acum? Unde să găsim noi o fată gând la gând? Dar, poate tot o să găsim noi. Cam greu şi cu depărtare. Apoi merseră ei, merseră, cale destul lungă, până ce ajunseră drept la ceea ce căutau ei, căci moşul ştia unde se află fata cum o cerea flăcăul. Cum intrară în casă, văzură că alţii veniseră acolo mai înainte s-o peţească şi se aşezară şi ei la masă, şi moşul se rugă să-i lase şi pe ei să prânzească împreună. Gazda îi primi bucuroasă. Pe când mâncau, din vorbă în vorbă moşul spuse că a plecat să-şi însoare băiatul şi că e bucuros că a nimerit la casa asta, unde e fată de măritat.

– Ai nimerit cam târziu, moşule, zise flăcăul care venise mai întâi.

– Fie şi târziu, zise moşul, numai să nu fie degeaba.

– Apoi noi am şi rânduit lucrurile cu fata, zise iar flăcăul.

– Noi, zise moşul, o să ne rugăm de gazdă să ne îngăduie să dormim şi noi aici în noaptea asta, şi pentru care din flăcăi se va arăta vreun semn peste noapte a aceluia să fie fata.

– Eu cu dragă inimă v-aş primi, moşule, dar vedeți bine că nu am loc unde să vă rânduiesc pe toți.

– Nu-ți face griji, nepoate, grăi moşul, că noi o să ne ghemuim într-un colțişor, fără să aducem vreo stinghereală.

Gazda îi primi şi după ce ospătară seara se învoiră ca amândoi petitorii să înfigă câte un toiag în pământ şi acela al cărui toiag va fi dimineață înfrunzit, acela să ia fata. Flăcăul care venise mai întâi săpă o groapă şi puse un toiag, pe care îl tăie dintr-un pom, fiindcă nu putea altfel, pământul fiind uscat.

Băiatul care venise cu moşul luă toiagul în care se sprijinise moşul şi-l înfipse cu mâna, fără a face groapă. Toiagul intră uşor, că era uscat. Pe urmă se culcară. Când se sculară dimineața, deteră fuga afară, să vadă toiagul. Se minunară toți când văzură că toiagul flăcăului care venise mai întâi înțelenise aşa cum îl pusese seara, iar al băiatului venit cu moşul nu numai că înfrunzise, dar făcuse şi flori. Se mai minunară o toană, că acest toiag era de alun. Atunci moşul zise flăcăului care venise mai înainte ca petitor:

– Până nu te vei vedea cununat, băiete, să nu te crezi însurat. Să ții minte vorba mea şi să nu te făleşti înainte de izbândă.

Şi acel tânăr se întoarse acasă mofluz, căci acuma şi fata voia mai degrabă să-l ia pe flăcăul care venise cu moşul.

Făcură nunta şi apoi moşul îi duse la un cap de pod şi le rostui şi lor acolo un cuprins după pofta inimii băiatului. Şi plecând unchiaşul într-ale sale le zise:

– Stăpâniți-le sănătoşi, copii, şi fiți îngăduitori unul cu altul.

Trecură vreo doi ani şi moşul mai luă cu dânsul un prieten şi veni să vadă pe cei trei frați. Oare ce fac ei? Şi-au ținut cuvântul? Merseră mai întâi la băiatul cel mare, cel cu via, căruia îi spuseră bună ziua şi intrară în vorbă cu el. El nu-l cunoscu pe moşneag, fiindcă se schimbase la față şi la îmbrăcăminte.

– N-ai avea, măi nepoate, zise moşul, nişte vin, ori niscai struguri să ne dai şi nouă să luăm în gură, că uite suntem tare osteniți de drum lung şi ne-ar prinde bine.

– Apoi de, moşule, răspunse băiatul, când aş sta să dau la toți drumeții nu s-ar mai alege nimic de munca mea.

– Bine, nepoate, zise moşul, dacă este aşa, să rămâie iarăşi locul cu mărăcini şi buruieni, precum a fost mai înainte. Şi îndată via pieri

ca o nălucă, ca şi când n-ar fi fost. Atunci văzu băiatul cel mare ce urâtă greşeală făcuse, dar nu avea ce să mai facă, fiindcă aşa făcuse singur legământul, să dea rodul viei la călătorii ce se vor abate la el, şi nu se ţinuse de el. Încrucişă omul braţele şi începu să fluiere a sărăcie. Moşul nu mai zise nici două boabe şi plecă mai departe în drumul lui.

Ajungând la fratele cel mijlociu, îi ceru şi lui ceva brânză ori lapte, să mănânce cu tovarăşul lui de drum. Nici el nu-l cunoscu şi-i răspunse:

– Apoi de! Când oi căuta să dau la toţi drumeţii aş rămâne cu deştiul în gură şi încă tot nu i-aş putea mulţumi pe toţi.

– Bine, nepoate, din nimic a venit, nimic să se facă, zise unchiaşul şi ameninţă cu toiagul asupra târlei, şi într-o clipă se făcu în locul ei pietriş, precum fusese şi mai înainte, de când lumea.

Ciobanul rămase cu ochii bleojdiţi şi cu inima strânsă de mâhnire. Acuma se gândi şi el că-şi călcase legământul şi că de-aia se întâmplase aşa.

Moşul îşi căută de drum cu tovarăşul lui şi merseră aşa până ce ajunseră la fratele cel mic. Până a nu sosi la pod, dete Dumnezeu o ploaie mare şi rece, de la clănţăneau oamenilor dinţii în gură de frig, şi se făcu şi un noroi de înotau oamenii prin el până mai sus de glezne. Pe urmă ieşi soarele căldicel şi suflă şi un vântişor de se zbârciră cărările şi încet, încet, ajunseră cei doi unchieşi, uzi până la piele, la căpătâi de pod.

Băiatul cel mai mic, cât fu vremea rea, de credeai că o să potopească Dumnezeu pământul, se aşezase la un cap al podului la pândă, ca să vadă să nu treacă vreun călător fără să-l găzduiască şi să-i vie în ajutor cu ceva. După ce dete soarele, el se lăsă niţel jos şi aţipi. Nevasta lui se aşezase la celălalt cap al podului, tot la pândă. Cum ajunseră acolo, cei doi unchieşi îl văzură adormit şi trecură pe lângă el mai departe şi intrară pe pod. Nevasta lui îi văzu şi începu să strige la ei şi să-i poftească în casă. La strigătele ei, bărbatul se deşteptă din aţipeala lui şi văzând pe cei doi unchieşi dete fuga la dânşii şi-i rugă să-l ierte că l-a furat somnul şi nu i-a simţit când au trecut, apoi îi luă şi-i duse în casă, îi îmbrăcă cu ţoale uscate şi curate, puseră ţoalele lor la spălat, puseră masa şi se aşezară toţi să mănânce. Ca şi ceilalţi fraţi, băiatul cel mic nu-l cunoscu pe moşul care era cu totul schimbat. Pe când ospătau ei, moşul deschise vorba:

– Nu te îngreuiezi prea mult, nepoate, cu atâta sârguinţă ce-ţi dai cu primirea atâtor oaspeţi?

– Apoi de, tăicuţule, n-am de ce să mă socotesc copleşit de gre-

utăți, fiindcă tot ce vezi aici nu este al meu. În dar a venit, în dar dau şi eu. Şi apoi omul de omenie e dator să-şi ție cuvântul. Şi eu m-am legătuit, când mi s-au dăruit toate astea, să fac aşa şi aşa am să fac cât voi putea. Urmând mereu aşa, văd că darul lui Dumnezeu nu lipseşte din casa mea. Avem belşug de toate, sănătate şi voie bună. Şi călătorul nu trebuie să plece de la noi neospătat, neajutat şi cu mâna goală.

– Bine, bine, toate bune, zise moşul, însă s-ar putea întâmpla ca unii călători să se întindă cât nu trebuie şi să-ți ceară să le dai cât nu poți.

– Poate să ceară cineva tot ce vede cu ochii, căci îți spusei, nimic nu este al meu.

În vremea asta, iată că intră în odaie, mergând de-a buşelea, un copilaş grăsun şi frumuşel, de-ți râdeau ochii când te uitai la el. Era copilaşul lor. Unchiaşul, schimbat la față şi la îmbrăcăminte de nu-l mai cunoştea nimeni, se uită o clipă la copil şi zise:

– Uite, nepoate, eu aş pofti niţică friptură din copilul ăsta al vostru.

Când auziră una ca asta, cei doi soți se uitară unul la altul, privirile li se întâlniră şi-i podidiră lacrămile. După câteva clipe, femeia zise suspinând:

– Bărbate, ca să nu se zică de nescine că ce a poftit din casa noastră nu i s-a dat şi fiindcă ne-am legătuit în fața lui Dumnezeu să dăm tot oaspeților noştri, până şi viața noastră, haide să dăm şi trup din trupul nostru, ca să nu ne călcăm cuvântul şi ca să nu fim ruşinați când vom fi luați la judecata cerească pentru faptele noastre.

– Tocmai aşa voiam să zic şi eu, femeie, răspunse bărbatul. Îmi pare bine că şi la încercarea asta grea suntem gând la gând.

Unchiaşului i se cutremură inima când văzu cât de bine se înțeleg cei doi soți şi cât de statornici sunt în cugetele lor de a mulțumi cu orişice pe oaspeții pe care îi primesc în casa lor. El le zise:

– Văd că cuptorul vostru este înfierbântat bine. Lăsați-mă să duc eu copilul să-l bag să se frigă. Apoi, fără să mai aştepte vreun cuvânt din gura lor, se sculă, luă copilul cu dânsul, se duse şi suflă în cuptor şi-l băgă pe copil acolo, pe urmă se întoarse iar la masă. După ce trecu câtva timp, unchiaşul zise:

– Femeie, du-te de scoate copilul din cuptor, că s-o fi fript.

Când se duse mama copilului, cu inima zdrobită, dar cu gândul împăcat că şi-a ținut legământul, se sperie după ce deschise uşa de la cuptor şi văzu că copilul era viu nevătămat şi cuptorul rece. Copilul râdea şi o femeie strălucitoare ca soarele îl mângâia. Neputând ține

ochii la cuptor de atâta lumină, femeia luă pe dibuite copilul în braţe, mai frumos decât era înainte, şi-l duse cu ea la masă. Când îl văzu, bărbatul ei înmărmuri. Unchiaşii tocmai se sculaseră de la masă, să plece. Cel mai bătrân, luându-şi toiagul în mână şi fiind gata de călătorie, zise:

– Voi sunteţi oameni cinstiţi şi omenoşi. Vă potriviţi în gânduri şi aveţi cugetul curat. V-aţi ţinut legămintele şi o să fiţi fericiţi. Daţi mereu celor care au nevoie şi Cel de Sus vă va da necontenit, iar belşugul din casa voastră nu va lipsi niciodată. Rămâneţi cu bine!

Pe urmă, cei doi moşnegi plecară. Ei erau Dumnezeu şi Sf. Petru. Cei doi soţi priviră mult după dânşii, femeia ţinând copilul în braţe, şi băgară de seamă că cei doi moşnegi, cu toate că mergeau, nu atingeau pământul, şi când se mai depărtară, ei văzură cum veni un nor şi-i cuprinse pe moşnegi şi zbură cu ei în slava cerului. Ei rămaseră uimiţi de ce văzuseră şi pe urmă se bucurară în pace de toate darurile ce primiseră pentru milostenia lor.

Ms. 2493

Cules de elevul Kinbaum Iosef (Buc.), elev în cl. II la lic. M. Basarab în 1898 de la Popescu Vasile, din Călimăneşti, Vâlcea. Nu dă alte indicaţii.

BASM

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti. A fost odată un împărat şi el a fost îmbătrânit şi copii n-a fost având, şi tocmai la vreme de bătrâneţe s-a pomenit, într-o bună zi, că împărăteasa a rămas grea, dar când a fost să nască a început copilul să ţipe într-însa. Împăratul s-a speriat şi a chemat pe toţi învăţaţii pe care îi avea la curte şi i-a întrebat ce să fie asta de ţipă copilul întruna în pântecele mamei, dar niciunul n-a putut să-i spună.

Atunci, împăratul, dacă a văzut, a început să-i făgăduiască copilului spunând că-i va da cai, boi, vaci, oi, bani, miere şi unt, şi tot ce e mai bun pe pământ, dar pruncul nu a tăcut. După ce a mai trecut ceva timp, împăratul i-a făgăduit că-i va da jumătate din împărăţia lui, numai să tacă, dar pruncul tot nu a tăcut şi atunci împăratul i-a zis că-i va da împărăţia lui toată şi se va scula el din scaun şi-l va pune pe copil să stăpânească tot ce stăpâneşte el, şi nici aşa n-a vrut să tacă, ba chiar şi mai rău ţipa.

Atunci împăratul neştiind ce să mai facă a căzut pe gânduri şi după puţin timp a aţipit şi i s-a arătat în vis un moş, care i-a spus să se ducă lângă împărăteasa care era în pat şi să-i făgăduiască pruncului, ca să nu mai ţipe, că-i va da pe zâna Rozgovina, care înverzeşte câmpul şi înfloreşte florile. Îndată s-a sculat împăratul şi s-a dus lângă împărăteasă şi a făgăduit pruncului că-i va da pe zâna Rozgovina, care înverzeşte câmpul şi înfloreşte florile, şi pe dată a încetat pruncul să mai ţipe, iar împărăteasa a născut un copil voinic şi frumos. El s-a făcut repede mare, căci era năzdrăvan, şi creştea într-o lună cât creşteau alţi copii într-un an.

Când a ajuns flăcău, într-o bună zi a cerut lui tată-său şi mamă-si să-i dea ce i-au făgăduit înainte de a se naşte, când era în pântecele mamă-si. Împăratul i-a spus că nu i-a dăruit nimic, dar văzând că

stăruie mereu i-a spus că i-a dăruit cai, boi, vaci, bivoli, bivolițe, miere şi unt, şi ce e mai bun pe pământ, dar băiatul i-a răspuns că nu e adevărat şi să-i spună drept. Atunci împăratul i-a spus că i-a dăruit jumătate din împărăția lui, dar băiatul i-a răspuns iar că nu e adevărat şi să-i spună drept.

Necăjit, împăratul i-a spus ce i-a făgăduit a treia oară, adică împărăția toată, să se scoale el de pe scaun şi să se aşeze băiatul şi să stăpânească el toate, dar băiatul tot n-a fost mulțumit şi i-a răspuns că n-are el ce să facă cu împărăția şi-l certă pe tată-său că de ce nu-i spune drept. Atunci împăratul, nemaiavând încotro, i-a spus că i-a făgăduit pe zâna Rozgovina, care înverzeşte câmpul şi înfloreşte florile, şi cum a auzit fecioru-său i-a zis să se ducă îndată şi să i-o aducă.

Îndemnat mereu să plece, împăratul şi-a luat bani de cheltuială pentru o săptămână şi a plecat s-o caute. A căutat o zi, în zadar, pe urmă s-a pus pe petreceri până a isprăvit banii şi s-a întors acasă, spunând că n-a găsit-o. Fecioru-său a stat iar de capul lui să se ducă s-o mai caute, şi el şi-a luat iar bani de cheltuială şi haine de primeneală pentru două săptămâni şi a plecat. A căutat zadarnic două zile şi apoi s-a pus pe petreceri, şi când au trecut două săptămâni s-a întors acasă. Iar i-a bătut capul fecioru-său să se ducă s-o caute şi el iar şi-a luat bani de cheltuială şi haine de primeneală pentru trei săptămâni şi s-a dus şi a căutat trei zile, şi s-a pus iar pe petreceri, şi când a isprăvit banii s-a întors acasă. Întrebându-l fecioru-său dacă a aflat-o şi răspunzând el că nu, atunci i-a spus el lui tată-său că o să plece el s-o caute pe zâna Rozgovina, şi apoi i-a zis mamei lui:

– Fă-mi, mamă, o turtişoară, cu lapte din țâțişoară, frământată în lăcrămioare şi coaptă la inimioară, şi dă-mi, mamă, să mă duc eu s-o caut.

Şi i-a făcut mamă-sa turtişoară aşa cum i-a zis, şi când a fost gata să plece i-a dat tată-său bani de cheltuială şi haine de primeneală, şi apoi i-a mai zis tată-său să ia un frâu care e atârnat într-un cui în grajd şi să-l sune în câteşipatru colțurile grajdului, ținând într-o mână şi un lighean cu jeratic, şi care cal va veni la el pe acela să-i i-a, şi altul nu, că numai pe acela i-l dă.

Atunci feciorul împăratului, pe care îl chema Ionică Făt-Frumos, s-a dus şi a luat frâul şi l-a sunat într-un colț al grajdului, şi a venit la el un cal slab, bubos şi răpănos. El când l-a văzut l-a lovit cu frâul în cap şi calul a fugit. S-a dus pe urmă în alt colț de grajd şi a sunat frâul şi a venit repede la el tot acel cal, şi el iar i-a dat cu frâul în cap şi calul iar a fugit. S-a dus apoi şi în al treilea colț al grajdului şi a scuturat

frâul şi la fel s-a întâmplat. Ducându-se şi în al patrulea colț al grajdului şi scuturând frâul, a venit tot acelaşi cal, şi atunci el nemaiavând ce să facă i-a pus frâul, l-a înşeuat, a încălecat şi calul l-a întrebat:

– Cum vrei să te duc, stăpâne, ca gândul ori ca vântul?

– Ca vântul să mă duci, căci ca gândul e prea repede şi amețesc, îi răspunse Făt-Frumos.

Îndată calul a zburat în sus cu el şi când erau în văzduh calul a ieşit de sub el şi Făt-Frumos a început să cadă spre pământ. Calul însă s-a pus iar sub el şi au zburat mai departe. L-a întrebat calul pe Făt-Frumos:

– Cum îți părea, Făt-Frumos, când cădeai în jos?

– Greu de tot, răspunse Făt-Frumos.

– Şi mie tot aşa mi s-a părut când m-ai lovit cu frâul în cap, zise calul.

Zburară pe urmă şi mai sus şi calul se dete iar la o parte de sub el şi după câteva clipe veni iar sub el şi-l întrebă:

– Dar acuma cum îți părea, Făt-Frumos?

– Gândeam că am să mor, răspunse el.

– Tot aşa mi se părea şi mie când m-ai lovit a doua oară cu frâul, zise calul.

Şi au zburat şi mai sus şi calul iar a ieşit de sub el, şi a început să cadă repede spre pământ, şi când era să ajungă la pământ să se zdrobească s-a pus iar sub el şi l-a întrebat:

– Dar acuma, Făt-Frumos, cum ți s-a părut?

– Mai, mai că era să mor şi chiar murisem pe jumătate.

– Aşa şi mie mi s-a părut când m-ai lovit a treia oară cu frâul şi dacă mă mai loveai şi a patra oară chiar muream. Şi acuma ține-te bine şi nu mai ai nicio teamă. Ne-am împăcat. Au mers ei până la un loc şi calul i-a zis lui Făt-Frumos:

– Aici sosim la un zid al Sf. Vineri şi când om fi alături de el să-i zici: „Bună ziua, zid de şaizeci de palme, de şaizeci de ani eşti zidit şi om de pe tărâmul celălalt nu te-a călcat, descuie-ți porțile ca să intru şi eu", şi până să se tragă zăvoarele şi să se descuie porțile să mă strângi bine în pinteni şi să te ții bine pe mine, ca să sărim peste zid.

Au făcut întocmai aşa şi până să se deschidă porțile au sărit peste zid şi acolo au aflat nişte case mărețe şi frumoase, şi a intrat Făt-Frumos prin toate odăile şi în odaia cea din urmă a dat peste Sf. Vineri şi i-a zis:

– Bine că ai venit, Făt-Frumos, să stai pe aici şi să locuieşti cu mine.

– Dar eu n-am venit să locuiesc cu dumneata Sf. Vineri, răspunse el, ci am venit să-mi spui şi să mă îndrepți unde se află zâna Rozgovina, care înverzeşte câmpul şi înfloreşte florile.

Sf. Vineri îi răspunse:

– Eu nu ştiu şi nu pot să-ți spun, dar să vedem ce ştiu păsările mele.

Zicând aşa, ieşi afară şi trosni dintr-un bici şi au venit toți vulturii şi i-a întrebat care din ei ştie pe zâna Rozgovina, şi ei au răspuns toți că nu o ştiu, şi când vroia Făt-Frumos să plece mai departe i-a dat Sf. Vineri un pahar de vin şi un colț de prescure, şi i-a mai dat şi un frâu, că poate va avea trebuință de el, şi când o avea nevoie să-l scuture şi va veni un cal, şi unde îi va fi gândul acolo îl va duce. Şi-a luat ziua bună şi Sf. Vineri i-a spus că mergând înainte va ajunge la Sf. Sâmbătă şi ca o să-l îndrepteze mai lămurit, că ea ştie mai bine.

Au mers ei cât au mers, cale lungă să le ajungă, şi iarăşi au ajuns la un zid gros de optzeci de palme, zidit în optzeci de ani şi calul i-a spus lui Făt-Frumos să-i vorbească ca şi celui de şaizeci de palme. Şi au făcut la fel şi au sărit peste acel zid şi în curte au dat iar peste nişte case mari şi frumoase, în care şedea Sf. Sâmbătă. A spus el bună ziua şi Sf. Sâmbătă i-a mulțumit că a venit să locuiască cu ea în acea pustietate. El însă i-a răspuns că n-a venit să rămână acolo, ci doar s-o întrebe de o vorbă, să-i spuie dacă ştie unde se află zâna Rozgovina. Sf. Sâmbătă i-a spus că nu ştie, dar poate ştiu păsările ei, şi ieşind afară a plesnit dintr-un bici fermecat şi au venit toate ciorile şi le-a întrebat dacă ştiu de zâna Rozgovina, care înverzeşte câmpul şi înfloreşte florile, şi toate au răspuns că nu o ştiu.

Când a plecat, Sf. Sâmbătă i-a dat un pahar de vin şi un colț de prescure şi un frâu de argint, zicându-i că atunci când va avea trebuință n-are decât să-l scuture şi va veni un cal care îi va face tot ce-i va cere. I-a mai spus să meargă înainte şi va ajunge la Sf. Duminecă, care poate să ştie mai multe.

Au plecat ei mai departe şi pe cale calul i-a spus iar că se zăreşte un zid, al Sf. Dumineci, dar aici va fi mai greu de trecut, fiindcă e de o sudă douăzeci de palme de gros şi a fost zidit în o sudă douăzeci de ani. I-a zis că atunci când or ajunge acolo să-i spună, ca şi la celelalte două mai dinainte, să-l strângă bine în pinteni şi să se ție bine, că aici o să fie mai greu de sărit, dar cu ajutorul lui Dumnezeu tot au să sară. Cum au ajuns acolo, a făcut aşa cum l-a învățat calul, dar când au sărit peste zid a atins calul zidul cu o copită şi atunci zidul a strigat:

– Ce mai fecior de lele mi-ai fost de ai izbutit să mă înşeli, că de

ştiam că o să mă înşeli îți mâncam şi ție capul, cum l-am mâncat şi la alții.

Sărind ei peste zid au mers şi au dat de casele Sf. Dumineci. Făt-Frumos a intrat în casă şi a dat de Sf. Duminecă, căreia i-a zis bună ziua, ea i-a mulțumit că a venit să locuiască cu ea în acea pustietate. El i-a zis:

– N-am venit, naşă, să locuiesc aici, ci am venit doar să te întreb de o vorbă şi să mă duc. Vreau să-mi spui dacă ştii unde se află zâna Rozgovina, care înverzeşte câmpul şi înfloreşte florile.

– Eu nu ştiu, i-a răspuns Sf. Duminecă, dar o să întreb păsările mele, că poate ele or şti.

Zicând aşa a ieşit afară şi a plesnit dintr-un bici, şi îndată s-au adunat în fața ei toți ciocârlanii de pe lume şi ea i-a întrebat dacă nu ştiu unde este zâna Rozgovina, şi ei au spus că nu ştiu. Atunci Sf. Duminecă a băgat de seamă că mai lipseşte un ciocârlan şi i-a întrebat pe ceilalți unde este, iar ei i-au răspuns că vine mai pe urmă, fiindcă este şchiop. N-a trecut mult şi a sosit şi ciocârlanul cel şchiop şi Sf. Duminecă l-a întrebat ce a pățit, iar el i-a răspuns că l-a împuşcat un vânător şi de aceea e şchiop, iar el vine şi de departe, tocmai din gunoiul zânei Rozgovina, care înverzeşte câmpul şi înfloreşte florile. Apoi i-a zis Sf. Duminecă:

– Ei bine, eu de asta v-am chemat, ca să aflu unde se găseşte zâna Rozgovina şi fiindcă tu ştii ai să-l duci pe finul meu acolo.

– Doamne, stăpână, răspunse ciocârlanul, dar cum o să-l duc eu acolo, că doar sunt şchiop şi apoi împărăteasa aceea este foarte rea şi o să-l piardă, căci în toată împărăția ei orice femeie naşte parte bărbătească nu-l ține, ci îl dă la altă împărăție, şi ia în schimb parte femeiască.

Atunci finul ei, Făt-Frumos, auzind acestea, a zis:

– Să ştiu că oi muri de mâna ei, dar numai să mă duci acolo.

Apoi luându-şi ziua bună de la naşă-sa Sf. Duminecă, căci de dânsa fusese botezat, Sf. Sâmbătă i-a fost moaşă, în ziua Sf. Vineri s-a născut, a plecat cu ciocârlanul şi ajungând noaptea la gunoiul zânei Rozgovina ciocârlanului i-a fost frică să-l apropie de cuibul lui, fiindcă avea puii mici, dar Făt-Frumos băgând de seamă i-a spus să nu-i fie frică, că nu le va face nimic rău.

Uitasem să spun că, atunci când a plecat de la Sf. Duminecă, Făt-Frumos primise de la ea un colț de prescure şi un pahar de vin şi un frâu de aur, pe care să-l scuture când va avea trebuință, şi va veni un cal cu totul şi cu totul de aur, care va face tot ce-i va zice.

Mergând Făt-Frumos lângă cuibul ciocârlanul a găsit acolo o pâslă şi a luat-o şi a pus-o pe el, căci rămăsese gol, şi s-a dus spre dimineaţă şi s-a aşezat în portiţa curţii împărăteşti.

Când s-au sculat dimineaţa femeile care mulgeau vacile au văzut pe Pâsliţă în portiţă, căci aşa l-au botezat femeile, fiindcă îl văzuseră învălit în acea pâslă. Împărăteasa auzind de el s-a mâniat foarte rău şi a poruncit să-l aducă la ea să-l piardă, căci a intrat fără învoire în împărăţia ei. Aducându-l slujnicele, l-a întrebat împărăteasa că de unde este şi ce caută aici la dânsa, iar el i-a răspuns aşa:

– Împărătească, n-am tată, n-am nici mamă, sunt un om sărac lipit, de n-am nici ce mânca şi am venit şi eu la împărăţia voastră, că poate aveţi trebuinţă de mine la vreun serviciu şi să-mi daţi şi mie o bucată de mămăligă, că mai, mai mă prăpădesc de foame.

Împărăteasa nu s-a înduplecat şi voia să-l piardă, dar una din slujnicele ei a rugat-o să-l ierte, că este şi el un băiat sărman şi tot este acolo trebuinţă de un păzitor după viţei, să-l pună deci să păzească viţeii şi să-i dea şi lui o bucată de mămăligă. Atunci împărăteasa s-a înduplecat şi a poruncit să-l pună după viţei, şi el a început să se ducă în fiecare zi cu viţeii la iarbă să-i pască.

Într-una din zile, ieşi veste mare prin oraşe şi sate şi ajunse şi pe meleagurile unde se afla el, că împăratul vecin îşi măritä fata şi pofteşte la nuntă şi mic şi mare, şi bun şi rău, ca să privească. Primi şi împărăteasa zâna Rozgovina un bilet ca să poftească la nuntă, şi când a fost gata de plecare, calul lui Pâsliţă, ştiind ce se petrece, s-a dus şi a tras viţeii în prundul gârlei ca să bea apă şi tocmai atunci trecea şi împărăteasa pe acolo mergând spre nuntă. Calul i-a zis lui Pâsliţă să se ducă şi el la nuntă, că are el grijă de viţei până o veni el îndărăt, şi Pâsliţă, sunând frâul pe care i-l dăduse Sf. Vineri, a venit îndată la el un cal de aramă şi i-a zis:

– Ce poruncеşti, stăpâne?

– Să mă duci cât mai repede la cutare nuntă împărătească.

Îndată calul l-a îmbrăcat cu totul şi cu totul în aramă, şi încălecând pe cal şi ajungând din urmă pe împărăteasă a trecut ca vântul pe lângă ferestrele trăsurii. Văzându-l împărăteasa aşa de frumos a poruncit vizitiului să mâne cât mai iute, ca să-l ajungă, dar el a ajuns repede la nuntă, a învârtit hora de trei ori până să vie împărăteasa şi se minunau toţi de frumuseţea lui. Când a sosit împărăteasa, el a plecat şi s-a făcut nevăzut, ducându-se îndărăt la viţei, pe care i-a găsit păziţi de calul lui. Împărăteasa, de necaz că nu l-a mai găsit la nuntă, n-a mai vrut nici ea să stea şi a plecat întorcându-se acasă, iar seara a început să se

jeluiască că n-a văzut aşa un tânăr frumos de când este ea şi că mai bine nu se mai ducea la nuntă, dar una dintre curtenele ei i-a zis:

– Doamne, împărătească, cum se poate să arăți atâta slăbiciune, când erai aşa de tare şi nici nu te gândeai la treburi de astea. Acuma lasă, nu e nimic, ai să te duci mâine iar la nuntă şi poate dă Dumnezeu şi ai să vezi altul şi mai frumos.

A doua zi, sculându-se împărăteasa, s-a gătit cât a putut mai frumos şi a poruncit vizitiului să puie la trăsură opt iepe sirepe, ca să meargă mai iute. Calul lui Făt-Frumos i-a spus iar că pleacă împărăteasa la nuntă şi el a sunat frâul calului de argint, pe care i-l dăduse Sf. Sâmbătă, şi îndată calul a fost lângă el aducându-i tot ce trebuia, ca să se îmbrace cu totul şi cu totul în argint. A lăsat viteii în prund în seama calului său şi după ce a trecut împărăteasa a încălecat şi el a trecut ca vântul pe lângă fereastra trăsurii împărătesei, care a rămas uimită de frumusețea lui, apoi când a ajuns la nuntă a învârtit hora de trei ori şi, când să sosească şi împărăteasa, a încălecat şi a plecat. Văzând că nici pe acesta nu l-a putut ajunge, împărăteasa s-a întors acasă şi a început să plângă de necaz, iar femeia care o liniştise cu o zi înainte a mângâiat-o şi i-a zis să se liniştească fiindcă mai este încă o zi de nuntă şi o să se gătească şi mai frumos, şi o să puie la trăsură cai şi mai mulți, şi poate o să-l ajungă şi să aibă pregătit un răvaş, pe care să i-l lipsească în ceafă, fără să bage el de seamă, când l-o ajunge, căci se poate să nu stea locului să vorbească.

A doua zi, împărăteasa s-a gătit şi mai frumos şi a poruncit să puie la trăsură douăsprezece iepe sirepe şi a făcut un bilet, pe care era scris numele ei, zâna Rozgovina, care înverzeşte câmpul şi înfloreşte florile. Făt-Frumos auzind de la slujnice cum s-a tânguit împărăteasa, a plecat şi el cu viteii la păşune şi la prânz i-a dus iar la prundul gârlei şi i-a lăsat acolo, în seama calului său.

Pe urmă a sunat frâul calului de aur, pe care i-l dăruise Sf. Duminecă. Calul a venit şi i-a adus tot ce trebuia, de s-a îmbrăcat cu totul şi cu totul în aur, şi după ce a trecut trăsura împărătesei s-a luat după ea şi a trecut ca vântul pe lângă ferestrele ei. Văzându-l împărăteasa a strigat la vizitiu să mâne cât mai iute, măcar de s-ar prăpădi şi ea şi caii şi tot. Făt-Frumos a lăsat calul mai încet şi când a ajuns la nuntă s-a prins în horă, dar îndată a sosit şi împărăteasa şi s-a prins lângă el, şi când a vrut el să plece ea i-a lipit biletul în ceafă şi plecând cu el s-a făcut nevăzut. Împărăteasa s-a întors iar mâhnită acasă şi a început iar să plângă că ea n-a mai văzut un tânăr aşa de frumos ca acela.

A doua zi, după ce s-a mai liniştit, a trimes răvaşe în toate părțile,

ca toţi feciorii de împăraţi şi de domni să vie şi să treacă pe la ferestrele ei, şi acel pe care îl va cunoaşte că l-a văzut la nuntă îl va lua de bărbat. Şi au început să vie tineri din toate părţile, până la marginile pământului şi au trecut pe la fereastra împărătesei, dar pe nici unul nu l-a cunoscut, din care pricină era foarte tristă.

Într-una din zile, făcându-se Pâsliţă că se scarpină în cap, pe când femeile mulgeau vacile, a lăsat să-i cadă pălăria jos de pe cap şi când el s-a aplecat să-şi ia pălăria o slujnică a văzut biletul în ceafa lui şi atunci a lăsat viţelul să sugă şi a dat fuga la împărătească şi i-a spus că la ceafa lui Pâsliţă, căci aşa îi ziceau ele, este lipit răvaşul împărăţiei sale. Împărăteasa s-a cam supărat că slujnica a lăsat viţelul să sugă, dar a poruncit să fie adus îndată Pâsliţă la ea. Când l-au adus şi a văzut biletul lipit în ceafa lui, l-a întrebat de unde îl are şi el a răspuns că a dormit noaptea afară şi nu ştie cine i l-a pus acolo. Împărăteasa l-a ameninţat că îl va omorî dacă nu-i spune drept şi totodată i-a poruncit să se facă cum era în ziua întâia a nunţii, şi el s-a făcut îmbrăcându-se în veşminte de aramă. Apoi i-a cerut să se facă cum a fost a doua zi şi el s-a făcut, îmbrăcându-se în veşminte de argint, şi la urmă i-a cerut să se facă şi cum a fost în ziua a treia, şi el s-a îmbrăcat în veşminte de aur. Atunci împărăteasa l-a luat în palat şi s-a măritat cu el şi au făcut nuntă mare.

M-au poftit şi pe mine şi am petrecut trei zile şi mi-au povestit toate cum s-au întâmplat, iar eu încălecai pe o şa şi vă spusei dumnea-voastră povestea aşa.

Ms. fără număr

Cules de elevul Doljan Octav din cl. IV, lic. M. Basarab, la 20/2/1896, de la o rudă a sa, Scarlat Mateescu, de 63 ani, din Râmnicu Sărat, care a stat mult timp prin alte localităţi: Roşiorii de Vede, Bucureşti, Pucioasa şi altele.

BASM CU PĂDUREA DE UNTDELEMN

A fost odată un împărat şi o împărătească. Ei aveau un băieţel mic, pe care îl creştea o doică foarte bună. Ea îi cânta în toate serile un cântec de adormit în care era vorba despre el, şi anume că atunci când se va face mare are să se ducă într-o pădure de untdelemn, adică de măslini şi acolo o să ia de pe muntele de sticlă o fată foarte frumoasă.

Când se făcu băiat mare, el îşi aduse aminte de ce îi cântase doica lui când era copil mic şi se duse la părinţii lui şi le ceru să-i dea o trăsură cu doi cai şi un vizitiu, ca să se ducă undeva. Tatăl lui la început nu vru să-i dea, dar după multe stăruinţe îi spuse că-i dă ce a cerut. A doua zi, el porunci vizitiului să înhame caii şi, înainte de a pleca, se duse la biserică, ca să se roage să aibă noroc la drum, şi când să iasă văzu la uşa bisericii un bătrân sărac şi el scoase şi-l milui cu douăzeci de franci. Moşul îi mulţumi şi-i spuse:

– Eu ştiu unde vrei să te duci, dar să ştii că nimeni nu poate să te ducă acolo, decât numai eu. Băiatul îi răspunse:

– Bine, atunci să mergi dumneata în locul vizitiului meu.

Moşul s-a suit pe capră şi au plecat. Au mers ei nouă zile şi au ajuns lângă un munte înalt, care era de sticlă. De aci încolo moşul a început să bată caii, până când s-au suit sus pe munte. Acolo băiatul zări o casă frumoasă şi lângă ea un puţ de piatră.

Moşul îi spuse că la două ceasuri din zi să se ascundă după puţ şi când va veni fata din casa de pe muntele de sticlă la ceasul acela să ia apă să închidă ochii şi să nu se uite la ea, fiindcă ea e aşa de frumoasă încât dacă s-o uita la ea se va zăpăci şi va fi ca şi adormit, şi nu va putea s-o fure.

La ceasul două din zi, băiatul s-a dus şi s-a ascuns după puţ. Când a venit fata să ia apă într-un vas de aur, el nu s-a putut stăpâni să ţină ochii închişi şi s-a uitat la ea. Îndată a fost ca şi adormit şi n-a putut s-o

fure. S-a întors apoi la moşul şi i-a spus ce a păţit. Moşul îi zise să mai încerce o dată şi dacă nu va face cum i-a spus el apoi să-şi ia gândul că ar mai putea s-o fure. Băiatul se ascunse şi a doua zi după puţ şi de data asta făcu cum îl învăţase moşul, şi când veni fata se repezi la ea cu ochii închişi, o prinse în braţe şi fugi cu ea. Mama fetei, când văzu din casă că i-a furat fata, l-a blestemat rău şi a început îndată să plouă cu piatră. După ce izbuti să se urce cu fata în trăsură, moşul dete bice şi în scurtă vreme ajunseră jos, la poalele muntelui. Pe urmă merseră trei zile şi ostenind şi ei şi caii de atâta drum se opriră sub o salcie să se odihnească. Peste noapte, veni o porumbiţă şi se aşeză pe o ramură deasupra lor şi spuse în limba ei păsărească:

– Fiu de împărat şi fiică de împărat, când veţi ajunge la marginea pădurii o să vă iasă înainte un car frumos, care va fi otrăvit şi când o să vă urcaţi în el, ca să mergeţi mai repede, o să muriţi.

Moşul, care înţelegea păsărească, înţelese tot, dar porumbiţa mai adăugă la urmă că cine va şti de treaba asta şi-i va spune fiului de împărat şi fiicei de împărat o să se facă din piatră până la genunchi. Se sculară dimineaţa şi merseră mai departe. După alte trei zile de drum, se opriră iar sub o salcie, să se odihnească. Peste noapte, veni o porumbiţă şi zise:

– Fiu şi fiică de împărat, când veţi intra în palat o să vă iasă înainte împărăteasa mamă cu şapte cămăşi ţesute cu fir de aur şi de argint, care vor fi otrăvite şi când le veţi îmbrăca veţi pieri.

Moşul înţelese iar ce spusese porumbiţa, dar ea mai adăugă că cine va şti şi va spune ce a zis ea se va preface în piatră până la brâu. Dimineaţa, ei se sculară şi mai merseră încă trei zile şi iar osteniră şi se culcară sub o salcie. Peste noapte veni iar o porumbiţă, care vorbi în limba ei păsărească, astfel:

– Fiu şi fiică de împărat, după ce o să ajungeţi la palat, seara, când o fi să vă culcaţi o să vă dea împărăteasa mamă o odaie, în care sunt ascunşi numai şerpi şi balauri, care au să vă mănânce peste noapte. Pe urmă mai adăugă că cine ştie şi va spune lucrul acesta se va preface cu totul într-o stâncă de piatră.

Moşul înţelese tot ce spusese porumbiţa şi după ce se sculară plecară mai departe şi după alte trei zile de drum ajunseră la marginea pădurii şi acolo le ieşi înainte un car frumos împodobit şi vizitiul îi pofti pe tineri să se urce în el, dar moşul le şopti să nu se urce, că vor muri, şi făcură aşa cum le zise moşul. După aceea, ajunseră la palat, unde le ieşi înainte împărăteasa mamă cu şapte cămăşi ţesute cu fir de aur şi de argint şi le spuse să se îmbrace cu ele, dar moşul le smulse

din mâinile lor şi le aruncă în foc. Împărăteasa cea bătrână se înfurie şi porunci să fie omorât îndată, dar după multe rugăminți ale fiului ei îl iertă.

Făcându-se seară, împărăteasa mamă îi pofti în odaia lor de culcare şi, după ce ea se duse în odaia ei, moşul le spuse să se culce în odaia lui şi el să se culce în odaia lor, căci peste noapte o să vie balaurii şi o să-i mănânce, şi ei făcură cum le spuse el. Moşul luă o sabie şi se duse în odaia lor. Peste noapte, balaurii încercară să se repeadă asupra lui, dar el luă sabia şi începu să se lupte cu ei.

Dimineața, împărăteasa mamă veni în odaia unde ştia că s-a culcat fiul ei, pe care voia să-l piardă, fiindcă nu voise să se însoare cu cine spusese ea şi rămase uimită când găsi acolo pe moşul care se lupta cu balaurii. Ea se înfurie grozav şi porunci ca moşul să fie omorât numaidecât. Moşul, speriat, se duse repede la cei doi tineri şi le povesti tot ce auzise în trei nopți la rând din gura porumbițelor şi atunci pe loc se prefăcu în stană de piatră. Când află de treaba asta, împărătesei îi păru rău, îşi ceru iertare de la cei doi tineri şi nu ştia ce să mai facă, căci nu-şi mai găsea liniște. Peste noapte, ea avu însă un vis, cum că moşul se va face iar la loc om, dacă la masă ea va alerga, în joacă, după fiul ei împrejurul mesei şi pe când o să alerge o să se împiedice şi lovindu-se de colțul mesei va stropi cu sângele ei stana de piatră în care se prefăcuse moşul.

A doua zi, ea a făcut aşa cum i se arătase în vis şi stana de piatră stropită cu sângele ei se prefăcu la loc în om. Pe urmă cei doi tineri se căsătoriră, moşul îşi primi răsplata pentru toate câte le făcuse pentru ei şi plecă.

Cules de elevul Ghiocalescu Demetru, cl, IV, lic. M. Basarab, din Câmpulung Muscel, în 1895–1896 (anul şcolar) de la Ioana Duran, de 64 ani, din com. Lereşti – Muscel. A urmat două clase primare.

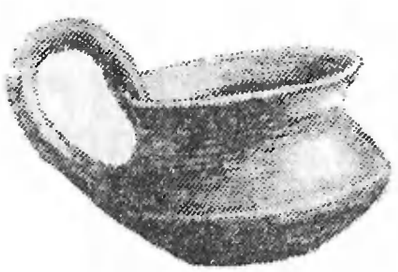

BASMUL CU FATA ÎMPĂRATULUI

A fost odată un împărat care avea douăsprezece fete. După câtăva vreme, împărăteasa a mai născut şi cea de a treisprezecea fată şi de atunci împăratul a început să sărăcească şi cu încetul a pierdut aproape toată averea. Înspăimântat, împăratul chemă la el, unul câte unul, pe oamenii cei mai înţelepţi din împărăţie şi se plânse că sărăceşte din zi în zi, cerându-le sfatul.

Într-o zi, veni la împărat un bătrân şi-i spuse că vrea mai întâi să vadă fetele cum dorm şi pe urmă îşi va spune părerea lui în privinţa cauzei sărăciei. Împăratul se învoi şi-i spuse să vină seara la el. Veni seara şi împăratul se duse cu moşneagul în odaia unde dormeau toate fetele. Moşneagul se uită la toate şi băgă de seamă că cea de a treisprezecea, cea mai mică, dormea cu faţa în jos, şi cum o văzu zise:

– Măria Ta, fata asta mică îţi aduce sărăcia. Alung-o de la casa Măriei Tale şi ai să vezi că nu mai sărăceşti, ba chiar averea ţi se va face la loc.

Împăratul ascultă de sfatul bătrânului şi izgoni pe fata cea mai mică din casa lui. După puţin timp, băgă de seamă că, în adevăr, averea lui începe să se facă la loc. Fata , după ce a fost alungată, a umblat vreme multă, până a dat peste o zână care a primit-o să stea în casa ei şi să-i slujească. Într-o zi, zâna îi zise:

– Să ştii că deseară vine aici norocul meu. Tu să pui masa cu mâncările cele mai bune şi pe urmă să te bagi sub pat şi apoi să vii să-mi spui ce ai văzut. Se făcu seară şi fata puse masa cum îi poruncise stăpâna sa, apoi se băgă sub pat. Nu trecu mult şi o cocoană frumos îmbrăcată veni şi gustă din toate mâncările câte puţin, pe urmă se dezbrăcă şi se culcă. Fata ieşi de sub pat, se duse la stăpâna ei şi-i spuse ce a văzut. După ce o ascultă, zâna îi zise:

– Vezi acuma că mâine seară are să vie norocul tău. Să pui să taie trei vaci şi să iei trei butoaie de vin şi să le pui într-o odaie, şi să te bagi sub pat. Să bagi bine de seamă, când o adormi norocul tău, tu să cauți în traista lui şi ai să găseşti un ghemuleț de mătase verzuie. Să-l iei şi să fugi cu el. Norocul are să te simtă şi o să alerge după tine şi o să te roage să i-l dați înapoi făgăduindu-ți multe bogății, dar tu să nu-l asculți şi să nu te uiți îndărăt.

A doua zi, când veni seara, fata puse masa şi se băgă sub pat. Nu trecu mult şi iată că veni un om prost îmbrăcat, se aşează la masă şi mâncă tot ce era pe ea. Pe urmă îşi trase cizmele şi se culcă. Fata, când auzi că norocul ei începe să sforăie, ieşi de sub pat, căută în traistă, luă ghemul cel mic de mătase verde şi ieşi. Dar abia trecu pragul şi norocul se deşteptă şi o chemă să-i dea ghemul înapoi, făgăduindu-i fel de fel de bogății, dar fata nici nu vru să audă şi încuie uşa după ea, aşa că scăpă de el.

Peste câteva zile, se zvoni în împărăția unde se afla zâna aceea, şi se bătea chiar şi toba, că feciorul împăratului din acea împărăție însurându-se nu găsea mătase potrivită la culoare, ca să isprăvească de cusut rochia miresei, şi se spunea că cine va aduce la împărăție mătase potrivită va primi o mare răsplată în bani. Zâna, stăpâna fetei, auzind şi ea de treaba asta îi spuse fetei să se ducă cu ghemul ei la palat şi să nu pretindă pentru el decât atâți bani cât va atârna ghemul la cântar.

Se duse fata cu ghemul şi împăratul văzându-l şi auzind ce pretinde pe el s-a bucurat că o să-l coste aşa de puțin. Punând însă ghemul pe cântar şi încercând să-l cumpănească cu bani a îngrămădit mereu la aur şi tot felul de bogății, dar nu se putea înclina cumpăna cântarului. Atunci curtenii l-au sfătuit să puie pe cântar avuții din ce în ce mai mari şi au pus pe cântare tot mai mari, trăsuri, cai şi alte bogății, dar degeaba. Atunci un sfetnic bătrân i-a zis împăratului.

– Împărate, urcă-te acum şi Măria Ta pe cântar, să vedem acuma ce mai cere.

Împăratul l-a ascultat şi cum s-a urcat pe cântar cumpăna s-a mişcat şi greutatea lui s-a potrivit întocmai cu ghemul. Atunci toți curtenii i-au zis:

– Mărite împărate, asta e nevasta care a fost ursită Măriei Tale, nu mireasa pe care ai ales-o, căci ea te-a cumpărat cu ghemul de mătase. Împăratul, după ce a chibzuit puțin, neavând ce să facă, s-a hotărât s-o ia pe fata asta de nevastă.

La nuntă au fost poftiți toți împărații de prin împrejurimi şi a

venit şi tatăl fetei, cu împărăteasa, mama ei. Ei nu au mai cunoscut-o, fiindcă trecuse vreme multă de când o alungaseră şi ea crescuse mare. Se minunau amândoi de frumusețea ei. În timpul mesei, mama ei, care se uita mereu la ea, a întrebat-o de unde este. Atunci ea s-a sculat şi a răspuns că este din acele ținuturi de unde sunt şi ei şi este chiar fiica lor pe care au alungat-o şi Dumnezeu, văzând nevinovăția ei, a îndrumat-o la acea zână care a crescut-o ca pe un copil al ei, şi apoi le-a spus toată povestea cum s-a întâmplat cu ghemul de mătase. Nunta a ținut trei zile cu petrecere mare şi cu multă bucurie că s-au găsit unii pe alții.

Ms. 2482

Cules de elevul Băsceanu S. Dumitru, lic. M.B., de la mama sa Evdochia Băsceanu, de 38 ani, ştie carte, locuind în Bucureşti (Aveau moşie la Ogrezeni – Ilfov).

BASMUL CU BOUŞOR GALBEN

A fost odată un om care avea un băiat şi mai avea şi un bouşor galben. Murindu-i omului soţia, el şi-a luat alta şi băiatul se ducea cu boul pe care îl chema Bouşor Galben şi era şi năzdrăvan, ca să-l pască. Într-o zi, nevasta de a doua a omului i-a zis să taie pe Bouşor Galben, că altfel ea nu mai mănâncă pâine şi sare cu dânsul. Omul i-a spus băiatului şi băiatul i-a spus lui Bouşor Galben, iar el i-a spus băiatului aşa:

– Să iei o funie şi să mă legi bine şi să mă puneţi jos şi apoi s-o pui pe mamă-ta vitregă să mă ţie de coarne şi tată-tău să mă ţie de picioarele dindărăt. Tu iei toporul ca să mă tai pe mine, dar în loc să dai în mine îi dai mamă-ti ca din greşeală cu toporul în cap, şi băiatul a făcut aşa.

Şi s-a dus apoi băiatul iar cu Bouşor Galben la iarbă, lăsându-l pe tată-său acasă pentru totdeauna. S-a pus băiatul să cosească iarbă pentru iarnă, ca să aibă Bouşor Galben ce să mănânce, dar a venit un bou mare şi furios, cum nu mai văzuse el niciun alt bou, şi i-a zis:

– Cine îmi paşte ierburile mele şi-mi turbură apele mele?

Băiatul i-a răspuns:

– Drag Bouşor Galben al meu, iar boul cel mare a zis:

– Să vie la podul de argint să ne batem.

Băiatul s-a întristat şi a început să plângă şi când a venit Bouşor Galben de la păscut l-a găsit plângând şi l-a întrebat de ce plânge. El i-a povestit cum a venit un bou mare cât un munte şi i-a cerut socoteală că cine paşte ierburile lui şi turbură apele lui, şi el i-a răspuns că Bouşor Galben, şi atunci boul cel mare a zis să vie la podul de argint să se lupte cu el. Bouşor Galben i-a zis:

– Nu purta grija mea, stăpâne, că mi-o port eu singur.

Şi au plecat amândoi spre podul de argint şi au găsit acolo pe

boul cel mare şi s-au luptat timp îndelungat, până l-a dovedit Bouşor Galben pe acel bou şi l-a dat sub pod. S-au întors îndărăt şi iar a păscut Bouşor Galben şi băiatul iar a cosit fân, şi a venit la el alt bou, mult mai mare ca cel dintâi, şi i-a zis:

– Cine-mi paşte iarba mea şi-mi bea apa mea?

Iar băiatul i-a răspuns ca şi celui dintâi:

– Drag Bouşor Galben al meu.

Şi a zis boul cel mare:

– Să vie să se bată cu mine la podul de aur.

Băiatul a început să plângă şi când a venit Bouşor Galben la el l-a găsit plângând şi l-a întrebat de ce plânge, iar el i-a spus că a venit un bou şi mai mare decât cel dintâi şi i-a cerut socoteala că cine îi paşte iarba şi-i bea apa şi el i-a răspuns că Bouşor Galben. Atunci boul cel mare a zis să vie Bouşor Galben la podul de aur ca să ne luptăm. Bouşor Galben l-a liniştit pe băiat şi i-a zis să nu-i poarte grija lui, că are să fie bine. Şi s-au dus la podul cel de aur, unde au găsit pe boul cel mare şi s-a luptat mult timp cu el Bouşor Galben şi până la urmă l-a dovedit şi l-a băgat şi pe acela sub pod. Şi iar s-au întors îndărăt la păscut şi l-a cosit. Nu după mult timp a venit la băiat o ciută băligată şi i-a cerut socoteală că cine paşte ierburile ei şi-i bea apele ei. Băiatul, uitându-se la ea, a început a râde şi i-a răspuns că drag Bouşor Galben al lui paşte iarba şi bea apă, şi ciuta a zis:

– Să-i spui să vie la podul cel de baligă, să ne batem împreună.

Băiatul s-a dus la Bouşor Galben râzând şi Bouşor Galben l-a întrebat:

– De ce râzi, stăpâne?

– Cum să nu râd, a răspuns băiatul, că a venit o ciută băligată şi murdară şi a întrebat cine paşte iarba ei şi bea apa ei, iar el i-a spus că Bouşor Galben, şi ciuta a zis atunci ca să vie Bouşor Galben la podul de baligă, să se bată cu ea.

Bouşor Galben îi zise atunci băiatului:

– Hei stăpâne, nu e bine, căci aia are să-mi răpuie capul meu, şi când a auzit aşa băiatul s-a întristat foarte mult şi a început să plângă. El tot mai credea însă că Bouşor Galben va birui şi pe ciuta aceea, cum a biruit şi pe cei doi boi mari, însă Bouşor Galben i-a zis:

– Stăpâne, mai mergem la podul acela de baligă şi când oi vedea că mă dovedeşte ciuta şi mă dă sub pod să pui mâna pe cornul meu drept şi să-l rupi din cap şi să nu-l destupi până nu vei face perdele, saiele, grajduri, cotineţe şi alte rânduieli pentru iernat.

S-au dus la podul de baligă şi a început Bouşor Galben lupta cu

ciuta, şi văzând băiatul că-l dovedeşte ciuta pe Bouşor Galben şi-l dă sub pod a pus mâna şi i-a rupt cornul drept şi s-a dus la coliba lui de pe acel câmp, şi cum a ajuns acolo a destupat cornul şi când l-a destupat au ieşit din el herghelii de cai, cirezi de boi, turme de oi şi de capre, şi văzând băiatul ce mare greşeală a făcut că a destupat cornul şi a umplut câmpurile de vite mai înainte să fi făcut perdele şi alte rânduieli, ca să aibă unde le strânge, aşa cum îi zisese Bouşor Galben, şi neputând nici să le bage îndărăt în corn a început a plânge şi a venit atunci Stan Dohot călare pe o jumătate de iepure şchiop şi l-a întrebat de ce plânge:

– Cum să nu plâng, a zis băiatul, că iată am destupat acest corn şi-am umplut câmpurile cu vite şi n-am unde le strânge şi să le țin la adăpost de vreme rea, iar Stan Dohot i-a zis:

– Ce-mi dai mie să ți le strâng eu la loc în corn?

Şi băiatul a răspuns:

– Ce să-ți dau? Să-ți dau ce mi-oi cere.

– Să fii al meu când ți-o fi lumea mai dragă, asta vreau, zise Stan Dohot, şi băiatul se învoi şi zise că o să fie. Stan Dohot dete o roată peste câmpuri călare pe o jumătate de iepure şchiop şi trosni de trei ori dintr-un bici şi băgă toate vitele la loc în corn şi plecă.

Băiatul se apucă după aceea şi făcu perdele şi grajduri, şi alte adăposturi, şi pe urmă dete drumul vitelor din corn. Curând după aceea el se însură şi tocmai la nunta lui se pomeni că veni Stan Dohot şi-i zise:

– Eşti al meu, că acuma ți-e lumea mai dragă ție şi ştii bine că aşa ne-am învoit.

Băiatul s-a rugat de el, măcar să-l mai aştepte câtva timp şi să-l mai amâne, dar Stan Dohot n-a vrut. Atunci toți cei de față au tăcut plini de mirare şi numai o pâine de pe masă a prins a grăi:

– Rabdă şi tu cum rabd eu, că pe mine mă pune omul toamna în poală în chip de boabe şi mă azvârle cu mâna pe câmp şi eu cresc şi vine iarna peste mine, şi eu rabd gerul şi zăpada, şi primăvara iar cresc, şi când vine vremea şi mă coc vin cu coasele şi mă taie şi eu rabd, rabdă şi tu. Şi nu mă lasă nici aşa, ci mă iau în brațe şi mă pun în legături şi mă strâng şi-mi dau cu genunchiul, şi pe urmă mă fac claie, eu rabd toate astea, rabdă şi tu. Şi nu mă lasă nici aşa, ci vin şi înfig furcoiul în mine, de socotesc că o să plesnesc, ci mă duc şi mă joacă în picioarele cailor ori mă bagă într-o maşină şi mă azvârl în car şi eu rabd, rabdă şi tu. Şi nu mă lasă nici aşa, şi mă aleg numai pe mine din paie şi mă pun în saci şi mă duc la moară şi mă bagă între

pietre, şi mă freacă de mă fac făină şi eu rabd, rabdă şi tu. Pe urmă mă duc acasă şi mă cern într-o covată, apoi fierb apă şi o toarnă peste mine şi mă opăresc, şi eu rabd, rabdă şi tu. Şi nu mă lasă nici aşa, ci mă iau la boţoleală şi la frământat, pe urmă mă taie în bucăţi şi mă fac pâine, apoi mă pune pe o lopată şi mă aruncă în cuptorul înfierbântat, şi atunci n-am ce să mai fac şi crăp, crapă şi tu, că n-ai altceva de făcut, şi îndată a crăpat Stan Dohot şi a scăpat băiatul de dânsul.

Ms. 2937I

Cules de Perieţeanu Gr. Ion, clasa IV, lic. M.B., auzit de la Spirache N. Dinu, de 18 ani, ştie carte, din com. Cotu Ciorii, jud. Buzău.

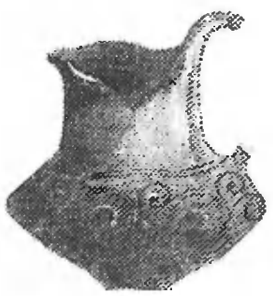

BASMUL CU ILEANA COSÂNZEANA

A fost odată un flăcău care a slujit la stăpân pentru un bolovan dintr-o coastă şi când s-a împlinit anul s-a prăvălit bolovanul la vale, şi atunci el s-a băgat la un fierar pe un an, ca să-i facă şi să-i dea ca simbrie un topor. Când s-a împlinit anul de slujbă, i-a făcut fierarul un topor şi i l-a dat. El s-a dus cu toporul într-o pădure mare şi acolo şi-a tăiat o bâtă zdravănă, iar toporul l-a aruncat. Plecând el de acolo, a dat peste un zmeu care se lupta grozav cu un leu, şi leul când l-a văzut i-a zis:

– Omoară-l pe zmeu, că o fi bine o dată de tine, iar zmeul i-a zis:

– Omoară-l pe leu şi eu am să-ţi dau ce mi-oi cere din averea mea.

Flăcăul s-a pus cu bâta pe leu şi l-a omorât, iar zmeul i-a spus să apuce pe un drum pe care i l-a arătat el şi are să dea peste cirezi de boi şi de vaci, peste herghelii de cai, care sunt toate ale lui, şi să întrebe pe paznici unde sunt palaturile lui şi să se ducă acolo, că are să vie şi el după ce mai umblă după alte treburi şi are să-i dea ce i-o cere.

S-a dus el şi a dat de o herghelie de cai a zmeului şi l-a întrebat pe herghelegiu unde sunt palaturile zmeului şi el i-a spus să meargă înainte şi o să dea de nişte cirezi de boi şi vaci, care sunt tot ale zmeului şi să întrebe acolo, şi de acolo nu mai e mult până la palaturi. Apoi herghelegiul l-a întrebat că ce treabă are cu zmeul. El i-a povestit cum l-a scăpat de la moarte şi cum i-a făgăduit zmeul că-i dă ce i-a cere. Atunci herghelegiul l-a sfătuit să nu-i ceară nimic altceva decât calul cu douăsprezece aripi, că-i va fi de mare folos.

Şi a mers el mai departe şi a dat de o cireadă de boi şi de vaci şi l-a întrebat pe păzitor de casele zmeului, şi păzitorul l-a îndreptat într-acolo, spunându-i că nu mai are mult de mers. A plecat el mai departe

şi când a ajuns la casele zmeului tocmai sosise şi zmeul, care l-a îmbrăţişat, l-a dus în casă şi l-a aşezat la masă şi au petrecut ei amândoi trei zile şi trei nopţi, şi la urmă zmeul l-a întrebat ce vrea să-i dea.

– Să-mi dai calul cu douăsprezece aripi, i-a zis băiatul, dar zmeul a răspuns:

– Calul cu douăsprezece aripi nu pot să ţi-l dau, că nu mai am altul, dar cere-mi altceva, orice.

– Nu ştiu, zise băiatul. Mie să-mi dai calul cu douăsprezece aripi, fiindcă aşa mi-ai spus, că o să-mi dai ce ţi-oi cere, şi eu asta îţi cer.

Zmeul s-a gândit ce s-a gândit şi la urmă. neavând ce să facă, fiindcă aşa se legase, i-a spus că i-l dă, dar s-a rugat de el să i-l mai lase două zile şi două nopţi, pentru nişte treburi ale lui. I l-a lăsat cum a cerut şi pe urmă băiatul a luat calul şi a plecat şi a ajuns la curtea unui împărat şi acolo s-a băgat slujitor în curte. A tot auzit el acolo vorbindu-se că celui ce ar putea aduce pe Ileana Cosânzeana îi dă împăratul jumătate din împărăţie, şi atunci el s-a lăudat către unul şi către altul că el o poate aduce. A ajuns vorba şi la urechile împăratului şi îndată l-a chemat la el şi i-a spus:

– Zici că poţi tu s-o aduci pe Ileana Cosânzeana?

– Pot, îi răspunse băiatul.

– Dacă poţi, du-te şi adu-o, iar dacă n-ai s-o aduci capul ţi-l tai. Uite îţi dau parale de cheltuială şi cai, ca să te duci s-o aduci.

– Parale să-mi dai, zise băiatul, dar de cai n-am nevoie, că am eu unul.

– Cum o să te duci cu gloaba aia a ta, că are să cadă pe drum?

– Ei uite, eu am să mă duc, zise băiatul.

I-a dat parale, a încălecat pe cal şi a zburat spre palatul Ilenei Cosânzeana şi chiar din zbor a prins-o de subţiori, căci ea se plimba prin grădină, şi a venit cu ea la împărat, dar Ileana a pretins îndată să-i aducă şi inelul de acasă de la ea. El s-a dus şi i-a spus calului şi calul i-a zis să încalece şi să meargă să-l ia. Când au ajuns la palat, au găsit acolo pe mama Ilenei şi calul s-a făcut un bolovan şi lui i-a spus să se facă argintar şi să întrebe de inele de vânzare. El s-a făcut argintar şi s-a dus la mama Ilenei şi a întrebat-o dacă n-are de vânzare inele de aur şi ea a adus şi i-a arătat mai multe şi el l-a luat pe cel care a spus ea că e al Ilenei, a încălecat şi a zburat îndărăt.

După ce i-a dus inelul, Ileana i-a zis:

– Adu-mi acuma şi hainele mele de la palat, ca să am cu ce să mă îmbrac.

Băiatul s-a dus şi i-a spus calului şi calul i-a spus să încalece ca să

se ducă să le ia. A încălecat şi au plecat şi când au ajuns acolo calul s-a prefăcut într-un bolovan, şi lui i-a spus să se facă un cerşetor, şi el s-a făcut şi s-a dus la mama Ilenei şi s-a rugat să-l miluiască şi pe el cu ceva, dar ea s-a supărat şi i-a zis:

– Pleacă de aici, că tot unul ca tine a mai venit şi mi-a furat fata şi pe urmă inelul fetei.

El însă a început să se milogească şi s-a rugat stăruitor să-i dea ceva cât de puțin şi când ea s-a înduplecat şi a intrat în casă să-i aducă ceva el a luat hainele Ilenei, care erau întinse afară la soare, a încălecat şi a plecat. Când a văzut Ileana hainele, i-a zis:

– Bine. Acuma să-mi aduci şi herghelia mea de cai.

S-a dus băiatul şi i-a spus calului şi calul i-a zis:

– De! Asta o să fie ceva mai greu. Acuma să iei patru piei de bivol şi să mă îmbraci cu ele şi să mergem acolo.

Au plecat şi când au ajuns aproape de herghelie i-a spus calul să sape o groapă, ca să încapă amândoi. După ce a săpat el groapa, au intrat amândoi în ea şi calul a nechezat o dată tare şi l-a auzit armăsarul hergheliei, care a venit în fuga mare până aproape de ei, s-a urcat pe o movilă, de unde s-a uitat în toate părțile, dar nu i-a zărit şi a plecat îndărăt.

Atunci calul i-a zis băiatului să iasă din groapă şi să se uite în toate părțile şi să spuie ce vede. A ieşit el şi s-a uitat în toate părțile, dar n-a zărit nimic. Pe urmă a ieşit calul şi a nechezat iarăşi tare şi îndată a venit armăsarul furios şi s-au luat la luptă, şi până la urmă l-a biruit calul pe acel armăsar, fiindcă el muşca din pieile de bivol, iar calul lui Făt-Frumos muşca din carne. Pe urmă el a încălecat pe calul lui şi a legat alături şi armăsarul şi au pornit îndărăt, şi toată herghelia de iepe a Ilenei Cosânzene s-a luat după armăsar.

Pe drum calul i-a zis:

– I-a uită-te îndărăt şi vezi dacă se zăreşte ceva.

S-a uitat el îndărăt şi i-a spus că vede ceva în depărtare, parcă ar fi un stol mare de ciori, şi calul i-a zis să dea o dată cu biciul în el şi o dată în armăsar, ca să meargă mai repede, şi alergând iute de tot au ajuns cu iepele la Ileana Cosânzeana. Când ea le-a văzut s-a bucurat şi a strigat:

– Bine ați venit, iepele mele. Pe urmă i-a spus lui Făt-Frumos:

– Până acuma toate le-ai făcut şi le-ai împlinit cu bine, acuma ai să le mulgi ca să mă scald în lapte dulce, şi eu şi împăratul.

Când a auzit Făt-Frumos, s-a sfătuit cu calul şi a băgat iepele într-un noroi până la genunchii lor, apoi a poruncit calului să sufle să

înghețe noroiul, şi la urmă le-a muls pe toate. După ce le-a muls, a suflat calul în foc de a dezgheţat noroiul şi au ieşit iepele. Făt-Frumos a dus laptele la Ileana şi ea l-a pus în două cazane. Într-unul a intrat ea şi în celălalt împăratul. Ea a legat de cazanul ei pe armăsarul hergheliei sale şi împăratul a legat de cazanul lui pe calul flăcăului. Ileana a poruncit armăsarului să sufle când mai cald, când mai rece, până a făcut laptele numai bun de scăldat şi calului flăcăului i-a poruncit să sufle cu narea de foc până a clocotit laptele şi a murit împăratul.

Pe urmă Ileana Cosânzeana a chemat pe Făt-Frumos şi i-a zis:

– Acuma treci şi rămâi tu lângă mine, fiindcă tu m-ai adus aici cu toate ale mele, trecând peste atâtea greutăți, şi eu am să fiu nevasta ta.

El a luat pe Ileana şi calul şi au plecat. A aflat însă zmeul care îi dete calul cum că el a furat pe Ileana cosânzeana şi curând a făcut ce a făcut şi i-a răpit lui Făt-Frumos şi calul şi pe Ileana. A încercat Făt-Frumos de mai multe ori s-o răpească pe Ileana, dar n-a putut face nimic, căci zmeul îi ajungea din urmă cu calul lui şi o aducea înapoi pe Ileana. Odată, stând zmeul de vorbă acasă cu Ileana i-a zis aşa:

– Degeaba tot încearcă el Făt-Frumos să te răpească, căci n-ar putea să izbutească decât dacă ar sluji la baba Cioarna şi să-i dea ea ca simbrie pe fratele calului meu.

Când a încercat s-o mai răpească, ea i-a spus lui Făt-Frumos ce a zis zmeul şi atunci el a plecat s-o caute pe baba Cioarna. A ajuns pe malul unui râu şi acolo a văzut un peşte afară din apă, pe pământ, care se zbătea. El a vrut să-l omoare, dar peştele s-a rugat să-l cruțe şi să-l tostogolească în apă, că mult bine are să-i facă odată.

El a ascultat rugămintea peştelui şi apoi a plecat mai departe. Pe drum s-a întâlnit cu un lup şi a vrut să-l omoare, dar lupul s-a rugat de el să nu-l omoare, că mult bine i-o face, şi l-a cruțat şi pe el. Mergând mai departe a dat de o vulpe, pe care a vrut s-o omoare, dar ea i-a zis:

– Nu mă omorî, voinice, că mult bine ți-oi face.

El a cruțat şi vulpea şi pe urmă a ajuns la baba Cioarna şi s-a tocmit slugă la ea, ca să-i îngrijească o iapă năzdrăvană şi să-i dea ca simbrie un cal pe care îl va alege el. Baba i-a dat în seamă iapa şi l-a trimes seara cu ea s-o pască peste noapte şi i-a zis:

– Bagă de seamă, s-o păzeşti bine, să nu cumva s-o prăpădeşti, căci ți prăpădeşti şi capul tău.

A încălecat el pe iapă şi a plecat, dar mergând el pe drum deodată iapa a pierit de sub el şi s-a pomenit călare pe un muşuroi. Atunci el se tot gândea ce să facă să iasă din încurcătură şi umblând s-o caute s-a întâlnit cu vulpea şi după ce i-a spus ce a pățit l-a dus lângă o groapă şi

i-a spus că acolo s-a ascuns iapa şi el să stea acolo şi când o vedea-o ieşind să-i strige:

„Stai iapa babei colea, cu un mânz alăturea". Şi a făcut cum l-a învățat vulpea şi după ce a prins iapa a încălecat şi s-a dus cu ea la baba, şi baba văzându-l i-a zis:

– Bravo băiete, sluguliță bună ca tine n-am mai avut până acum. S-a dus pe urmă baba la iapă şi a bătut-o, că de ce nu s-a ascuns bine.

În a doua seară, l-a trimes iar cu iapa şi el a luat-o şi s-a dus, dar pe drum s-a pomenit iar fără ea, căci se prefăcuse într-o măgăriță şi se băgase într-o turmă de oi. Tot umblând el s-o caute s-a întâlnit cu lupul şi după ce i-a spus ce a pățit, lupul i-a spus unde este iapa şi l-a învățat să aştepte în apropierea turmei, că el o să sperie şi o să împrăştie turma, şi când o rămâne iapa singură să-i strige: „Stai iapa babei colea, cu doi mânji alăturea". A făcut cum l-a învățat lupul şi după ce a prins iapa s-a dus cu ea la babă cu doi mânji. Baba iar a bătut iapa, că nu s-a ascuns bine.

În a treia seară iar l-a trimes şi el iar s-a pomenit călare pe un muşuroi. De data asta iapa fugise şi se ascunsese în apa unei gârle. Umblând el s-o caute a ajuns la gârlă şi s-a întâlnit cu peştele şi i-a spus ce a pățit. Peştele i-a spus unde s-a ascuns şi l-a învățat s-o pândească şi când o ieşi să-i strige: „Stai iapa, babei colea, cu trei mânji alăturea". A făcut aşa şi când a ieşit iapa a prins-o, a încălecat şi s-a dus cu ea şi cu trei mânji la babă, care n-a avut ce să mai facă şi s-a dus cu el la grajd şi i-a zis:

– Acuma alege-ți de aici un cal din cei mai buni, ca răsplată pentru că m-ai slujit cu credință. El n-a vrut însă şi a ales pe unul slab şi jigărit. Degeaba a stăruit baba să nu ia gloaba aia şi să ia un cal frumos, că el tot pe ăla l-a ales, că era fratele calului care era la zmeu. A încălecat pe el şi s-a dus la casa zmeului, de unde a răpit-o pe Ileana şi a fugit. Calul zmeului s-a dus repede şi i-a spus zmeului:

– Stăpâne, a furat-o Făt-Frumos pe Ileana, şi zmeul l-a întrebat:

– Bine, dar tu ce zici, mai am timp de mâncat şi de băut şi de un somn bun?

– Mai ai pe dracu să te ia, îi răspunse calul, dacă vrei să mai încerci, încalecă şi mişcă.

A încălecat el şi s-a înălțat calul zmeului cel cu douăsprezece aripi şi a zburat după frate-său, şi când a fost aproape să-l ajungă i-a strigat zmeul:

– Scutură-te, calule, de Făt-Frumos şi vino cu noi, că-ți dăm tot ce vrei să mănânci, dar Făt-Frumos i-a răspuns:

– Ba scutură-te tu de zmeu şi vino cu noi şi te-om ţine numai cu lapte dulce.

Calul l-a ascultat pe Făt-Frumos şi s-a scuturat de zmeu şi a căzut zmeul tocmai din înaltul cerului, şi Făt-Frumos s-a dus cu Ileana şi cu calul zmeului, şi poate că trăiesc şi până azi.

Ms. 2937

Cules de elevul Perieţeanu Gr. Ion, cl. IV, lic. M. Basarab, de la Costache Zalomir, de 35 ani, ştie carte, din Bacău.

BASMUL CU PĂRĂLUȚA DE SUB LIMBĂ

A fost odată o femeie care avea un băiat şi l-a dus la un boier ca să slujească. A slujit el un timp şi nici nu ştia ce simbrie are. Pe urmă s-a dus şi a mai stat o vreme acasă, fără să-şi fi luat vreo simbrie de la boier. După ce a mai trecut câtva timp, şi-a făcut el socoteala şi s-a dus la boier şi i-a zis:

– Cocoane, am venit să-mi dai ceva parale pentru cât ți-am slujit, ca să-mi cumpăr şi eu nişte vite. Boierul i-a zis:

– Na-ți, băiete, paralele ce şi se cuvin şi du-te de cumpără şi tu nişte haine pentru mamă-ta.

El a luat banii şi a plecat. Ajungând el lângă un sat a dat de nişte băieți care căzneau un pisic ca să-l omoare. El le-a zis să nu-l omoare şi să i-l vânză lui. Ei s-au învoit şi el le-a dat nişte bani şi a plecat înainte.

Mai încolo, a dat de nişte băieți care căzneau un câine ca să-l omoare şi el le-a zis să nu-l omoare şi să i-l vânză lui. Le-a dat şi lor nişte bani, a luat câinele cu el şi a plecat. Mai încolo, a dat peste nişte băieți care căzneau un pui de şarpe ca să-l omoare. A cumpărat şi de la ei puiul de şarpe şi s-a întors acasă. Aci el a spus maică-si că să nu-şi facă ea griji pentru dobitoacele astea, că are să se ducă el la boier să-i slujească şi să-i dea mâncare pentru ele. Când s-a dus la boier, boierul l-a întrebat:

– Ce vite ți-ai cumpărat?

– Am un cățel, un pisic şi un şarpe. Să-mi dai pentru cățel şi pisic mălai şi pentru şarpe, lapte.

– Păi bine, măi băiete, ce fel de vite sunt astea? Ce, tu nu eşti întreg la minte? Eu îți dau ce-mi ceri, dar să-mi slujeşti un an de zile.

A slujit el un an de zile şi a venit vremea de căra la şarpe lapte cu

hârdăul. Într-un an a crescut şarpele mare cât un bou. După ce s-a împlinit un an, i-a zis şarpele:

– Acuma să vii acasă, stăpâne.

Şi s-a dus el acasă.

După câtva timp, şarpele i-a zis:

– Stăpâne, ai slujit de m-ai crescut pe mine. De acum înainte ai să mergi cu mine. Încalecă pe mine şi hai la tată-meu, să te dăruiască cu ceva, şi să nu primeşti nimic altceva de la el, decât părăluţa de sub limbă şi să bagi de seamă că el dintr-o dată n-are să vrea să ţi-o dea, dar tu să-i spui atunci „rămâi sănătos" şi el o să te cheme îndărăt şi o ţi-o dea. Când au ajuns la tată-său, l-a luat şarpele pe băiat şi l-a pitit sub un solz al lui, fiindcă nu ştia ce o să facă tată-său când l-o vedea. Când l-a văzut tată-său, l-a întrebat că unde a crescut aşa frumos, şi el a zis:

– Uite m-a crescut un om bun şi milos.

– Şi unde e omul ăla? a întrebat tată-său.

– Păi a rămas la casa lui.

– De ce nu l-ai adus să-l văd şi eu şi să-l răsplătesc?

– Fiindcă îmi era frică că tu o să-l mănânci.

– Cum să-l mănânc, când ţi-a făcut ţie atâta bine?

– Ei bine, dacă ţi l-oi arăta o să-l mănânci?

– Nu-l mănânc.

– Mi-e teamă că o să-l mănânci!

– Ba nu.

Atunci l-a scos pe băiat şi balaurul când l-a văzut de bucurie s-a repezit şi l-a înghiţit, dar pe urmă l-a aruncat afară şi l-a mai sorbit o dată, şi când l-a aruncat iar afară era mai frumos şi mai voinic ca mainte. Apoi balaurul îi zise:

– Cu ce dar să te dăruiesc eu pe tine, că mi-ai crescut copilul?

– Cu părăluţa de sub limbă, zise flăcăul.

– Părăluţa de sub limbă nu ţi-o dau, că nu pot, dar îţi dau bani câţi vrei şi alte lucruri.

– De alea nu-mi trebuie mie. Eu vreau părăluţa de sub limbă.

– Apoi părăluţa nu ţi-o dau.

– Bine. Atunci rămâi sănătos. Nu mai vreau nimic.

După ce-i spuse aşa, băiatul plecă. Atunci a zis puiul balaurului:

– Dacă nu-i dai părăluţa aia, atunci eu mă duc după el să-l slujesc, ca să-l răsplătesc. Şi a pornit după el.

Atunci balaurul s-a răzgândit şi a strigat la fiu-său:

– Cheamă-l îndărăt să i-o dau, dacă zici şi tu.

A venit flăcăul îndărăt, i-a dat părăluţa şi i-a zis:

– Na-o, măi flăcăule, şi ce oi gândi, aia ți-o face.

A pornit el pe cale lungă şi când a ostenit a zis:

– Dacă aş avea un cal cu o şa bună, ce tare m-aş duce acasă!

Şi numaidecât s-a făcut în fața lui un cal cu tot ce trebuie şi el a încălecat şi s-a dus acasă. Când a ajuns acasă, calul i-a zis:

– Mie dă-mi drumul şi opreşte numai frâul, şi când ți-oi trebui scuturi frâul şi eu vin îndată. Când a intrat în bordei, maică-sa l-a întrebat:

– Ce ai folosit tu că ai crescut şarpele ăla, că nu ai nicio procopseală? Şi el i-a răspuns:

– Dumneata taci şi aşteaptă şi ai să vezi.

Când s-a făcut seară, el s-a gândit la părăluța lui şi s-au strâns deodată nişte arapi câtă frunză şi iarbă şi l-au întrebat:

– Ce ne porunceşti, stăpâne?

– Ce să vă poruncesc? Să-mi faceți aici o casă bună, arătoasă.

– Culcă-te, stăpâne, şi te odihneşte, că o facem noi.

El s-a culcat şi arapii s-au apucat şi au făcut o casă măreață şi l-au luat pe el şi pe maică-sa, fără să simtă, şi i-au culcat în ea. Când s-au sculat dimineața, maică-sa nu mai putea de bucurie şi nu ştia cum să se mai minuneze.

Atunci flăcăul a zis maică-si:

– Mamă, să te duci la împăratul Grivan şi să-i spui să dea fata lui după mine.

S-a dus baba la împărat şi când a văzut-o împăratul a zis:

– Ce vrei, babo? De ce ai venit?

– Uite, mărite împărate, am un păcat de flăcău şi a zis să viu ca să-ți spui să dai fata după el.

– I-oi da-o, da' fata mea de învățătură ce a învățat a rupt un car de ace şi dacă el o putea să le facă din nou, eu dau fata după el, iar dacă n-o putea, pun să-i taie capul.

A plecat baba supărată şi când a ajuns acasă i-a zis flăcăului:

– Ei, ce a zis împăratul, mamă?

– A zis că-ți dă fata, dacă îi faci din nou un car de ace, pe care le-a rupt fiică-sa cu învățătura, dacă nu, îți ia capul. Vezi? Cine te-a pus să ceri pe fata împăratului? Acuma o să-ți taie capul.

– Lasă-mă în pace, mamă. Culcă-te şi dormi liniştită.

Seara, el s-a gândit iar la părăluță şi au venit arapi câtă frunză şi iarbă, şi le-a zis:

– Uite, să-mi faceți carul ăsta plin cu ace. Asta vreau.

– Culcă-te, stăpâne, că până în ziuă o să fie gata.

Dimineața, a fost gata carul cu ace. A pus el boii la car şi a trimis-o iar pe maică-sa la împărat.

– Du-te, mamă, cu carul cu ace şi spune-i împăratului să-mi dea fata.

S-a dus baba cu carul şi împăratul s-a minunat foarte mult. Şi ea i-a cerut să dea fata după fiu-său, dar împăratul a zis:

– Ți-oi da fata, dar să-i spui lui fiu-tău să-mi facă până mâine un pod de argint de la mine până la el, altfel nu i-o dau.

S-a dus baba şi i-a spus lui fiu-său ce a zis împăratul şi el s-a gândit la părăluță şi a venit spuzenie de arapi şi l-au întrebat:

– Ce ne porunceşti, stăpâne?

– Ce să vă poruncesc? Să-mi faceți un pod de argint de la mine până la poarta curților împărăteşti. Şi ei au făcut podul.

Când s-a sculat împăratul dimineața, podul era gata şi s-a minunat şi el.

A venit baba şi i-a zis:

– Acuma, înălțate împărate, să-mi dai fata.

– Ți-oi da-o, dacă fiu-tău are să-mi facă pomi de argint pe marginea podului, care să înflorească, să facă poame şi să se coacă şi să pice poamele şi să cânte fel de fel de păsări în pomi, şi să mă scol mâine dimineață în viersul lor. Şi să-mi mai facă două puțuri cu ghizdurile de argint şi cu două găleți tot de argint, una să coboare în puț şi alta să iasă, şi când m-oi pomeni dimineață să mă duc să mă spăl la puțul ăla.

S-a dus baba şi i-a spus:

– Uite ce a zis împăratul: Să faci pomi şi păsări fel de fel pe marginea podului şi două puțuri de argint, cu găleți tot de argint, până mâine dimineață.

Noaptea, s-a gândit el la părăluță şi numai ce s-a adunat mulțime de arapi şi l-au întrebat:

– Ce porunceşti, stăpâne?

– Uite ce vreau, a zis el: să-mi faceți până dimineață, pe marginea podului, pomi fel de fel care să înflorească şi păsări care să cânte frumos, şi două puțuri de argint, ca să mă spăl.

– Culcă-te, stăpâne, şi te odihneşte, i-au zis arapii, că le facem noi toate.

Dimineața, când s-a pomenit împăratul, a văzut puțurile şi pomii şi păsările şi s-a minunat mult. S-a dus baba iar la el şi i-a zis:

– Împărate, acuma să-mi dai fata.

– Ți-oi da-o, dar să-i spui lui fiu-tău să-mi mai facă un palat de aur la capul podului, să-i puie soarele din față şi luna din dos şi luceferi la

colțuri, şi să-şi facă şi el o trăsură de aur şi cai cu părul de aur, şi când oi veni mâine să vii cu trăsura aia să iei pe fată şi s-o duci la tine.

S-a dus baba şi i-a spus lui fiu-său şi seara el iar s-a gândit la părăluță şi numaidecât au venit arapii şi l-au întrebat ce porunceşte.

– Vreau să-mi faceți un palat de aur şi să-i puneți soarele din față, luna din dos şi la colțuri luceferi, şi să-mi mai faceți o trăsură de aur, cu cai cu părul de aur, şi să-mi aduceți haine de aur şi paturi de aur, şi să mă culcați acolo şi pe mine şi pe mama.

S-au apucat arapii şi au făcut tot aşa cum le-a poruncit şi a doua zi s-au trezit în palatul de aur şi el a poruncit unui arap să puie caii la trăsura de aur, şi s-au dus la împărăție şi au cerut fata.

Împăratul nu a mai zis nimic şi le-a dat fata, şi s-au dus cu ea în palatul de aur şi au făcut nuntă frumoasă şi au trăit un an în linişte şi pace. După un an, s-a îndrăgostit fata de un arap şi arapul i-a spus să-i ceară bărbatului ei să lase acasă părăluța când pleacă şi ei s-o ia şi să fugă de acolo cu totul şi să-l lase pe el să stea în coliba în care a trăit cu mamă-sa. El mergea în toate zilele la vânătoare şi în ziua aceea când a venit s-a aşezat la masă şi nevasta i-a zis:

– Dragă bărbate, să-mi laşi mie părăluța acasă când pleci la vânat, fiindcă s-ar putea s-o pierzi speriindu-te de ceva.

A doua zi, când a plecat la vânătoare, el i-a dat părăluța nevestei şi seara când s-a întors şi s-au culcat, ea a ieşit afară şi s-a gândit la părăluță şi a venit spuzenie de arapi întrebând-o ce le porunceşte:

– Vă poruncesc ca palatul ăsta, cu pod, cu fântâni cu tot, să le luați şi să le duceți pe moşia dracilor, unde nici nu plouă, nici nu trăsneşte, nici nu fulgeră şi pe omul ăsta şi pe baba asta să-i luați şi să-i puneți în bordeiul în care au stat mai înainte. Arapii au făcut îndată cum le-a poruncit. A doua zi, bietul om s-a pomenit în bordei împreună cu mama lui, iar împăratul, când s-a trezit şi s-a uitat, n-a mai văzut nici palat, nici pod, nici fântână şi atunci a trimes să-l cheme de grabă pe ginerele său la el şi i-a zis:

– Unde e fata şi palatul şi toate alea, mă?

– Nu ştiu nici eu, răspunse el.

– Eu nu vreau să ştiu nimic, zise împăratul. Dacă nu-mi aduci fata îndărăt să ştii că eu te spânzur.

– Să-mi dai trei zile răgaz, se rugă el, şi dacă nu oi aduce-o să mă spânzuri.

Şi s-a dus acasă foarte mâhnit şi câinele şi pisica i-au zis:

– Vezi, stăpâne, că ai rămas iar numai cu noi? Lasă însă totul pe seama noastră, că o să-ți aducem noi îndărăt părăluța.

Au plecat ei către locul unde se strămutase palatul de aur şi tot ce era în jurul lui. Au mers cât au mers şi s-au întâlnit cu o oaste de şoareci. Au prins şi au omorât pe mulţi din ei şi atunci a venit împăratul şi împărăteasa şoarecilor şi i-au întrebat de ce le-a omorât oastea. Ei i-au întrebat dacă nu ştiu şi n-au văzut nişte palate de aur cu soarele în faţă, cu luna din dos şi cu luceferi la colţuri, şi atunci au trâmbiţat împăratul şi împărăteasa şi s-au adunat toţi şoarecii de pe lume şi au venit şi patru şoareci de la palatul de aur, cel strămutat, şi i-a întrebat împăratul lor:

– Unde aţi fost voi?

– Am fost la palatul care are soarele în faţă, luna din dos şi luceferi la colţuri, au răspuns ei.

– Bine, atunci să vă duceţi cu împăraţii ăştia, câinele şi pisica, la palatul ăla.

Au plecat ei şi mergând s-au întâlnit cu o ceată de guzgani, care pornise să se războiască cu oastea şoarecilor. Cum i-au întâlnit, câinele şi pisica au prins a-i omorî şi atunci au venit repede împăratul şi împărăteasa lor şi le-au zis:

– Ce faceţi, împăraţilor, de ce ne omorâţi oastea?

Şi ei i-au întrebat dacă nu ştiu de un palat de aur cu soarele în faţă, cu luna în dos şi luceferi la colţuri, şi ei au trâmbiţat îndată şi s-au adunat toţi guzganii de pe lume. Şi au venit vreo cinci-şase şi de la palaturile alea şi i-au întrebat unde au fost, iar ei au răspuns că la palaturile de aur cu soarele în faţă, luna în dos şi luceferi la colţuri.

– Bine, atunci să vă duceţi acolo cu împăratul şi împărăteasa asta, câinele şi pisica.

Ducându-se ei, au trecut mai întâi printr-o apă şi când au ajuns acolo au pus pe guzgani să roadă zidul şi să facă o gaură ca să intre pisica şi toţi şoarecii ăi mici acolo, şi după ce au intrat înlăuntru pisica i-a învăţat pe şoareci să sară mereu pe masă şi să nu-i lase să mănânce, şi ea s-a ascuns în gaură. Când s-au aşezat stăpânii la masă, şoarecii umblau prin farfurii şi la amiază au mâncat ei cum au mâncat, dar seara nu i-au mai lăsat deloc să mănânce, şi atunci a zis fata că de ar fi o pisică i-ar alunga şi i-ar prinde, şi pisica îndată a ieşit din gaură şi a început să miaune şi şoarecii, învăţaţi tot de pisică, ţuşt cu toţii în gaură şi s-au ascuns. Atunci stăpânii i-au dat pisicii să mănânce, au mâncat şi ei şi s-au culcat. Pe când dormeau ei, pisica a luat un şoarece în gură şi după ce l-a udat bine i-a zis:

– Să te sui pe masă şi să te tăvăleşti prin piper şi prin sare şi să te duci la nasul fetei şi s-o faci să strănute. Şi a făcut şoarecele aşa cum i-a spus şi fata a strănutat şi i-a sărit părăluţa de sub limbă şi a căzut

jos, iar pisica, care aştepta acolo, a şi cules-o, a ieşit cu ea afară şi i-a dat-o câinelui, şi fugi câinele cu ea. Când au ajuns la apă, pisica a zis:

– Dă-o încoace la mine, că tu când o să te vezi în apă ai să prinzi a bea şi o să-ți cadă părăluța. Câinele i-a răspuns:

– Dacă ți-oi da-o ție, tu ai să vezi ceva şi ai să te zburleşti şi o să-ți scape din gură, şi atunci ce ne facem? Ea i-a răspuns că n-are s-o scape şi a stăruit să i-o dea şi s-au învoit aşa. Pisica a luat-o în gură şi s-a suit în spinarea câinelui şi când au ajuns la mijlocul apei a venit un peşte mare, ea s-a speriat şi l-a scuipat şi i-a sărit părăluța din gură, pe care a înghițit-o peştele. Când au ajuns la mal, a întrebat-o câinele că unde este părăluța şi ea i-a spus că a scăpat-o şi a înghițit-o un peşte mare. Au pornit ei pe mal în jos şi iată că au dat peste nişte pescari, care tocmai scoteau măruntaiele din peştii pe care îi prinseseră şi le aruncau. Au început ei să scormonească şi a dat Dumnezeu de au găsit părăluța în mațele unui peşte. După ce au găsit-o, a luat-o câinele în gură şi fugi! Când au ajuns la împărăție, pe stăpânul lor erau gata să-l spânzure, şi se adunase mulțime mare de oameni. Atunci câinele a alergat strecurându-se printre ei şi când a ajuns în fața stăpânului lui i-a pus părăluța în palmă. Pe urmă el s-a dus la împărat, care era de față, şi s-a rugat de el să-l mai păsuiască până a doua zi dimineața, şi atunci l-o spânzura. Împăratul s-a înduplecat şi l-a păsuit. Seara, el s-a gândit la părăluță şi i-a adus îndărăt palatul cu podul, cu pomii şi tot ce mai ținea de ele, şi dimineața s-a dus la împărat şi i-a zis:

– Hai de-ți vezi fata cum doarme în palat. S-a dus şi a găsit fata dormind într-un halat şi într-un pat cu arapul. Atunci împăratul s-a întors către băiat şi i-a dat o palmă şi i-a zis:

– Tu eşti de vină, nu ea. Băiatul a înțeles şi a scos îndată sabia şi i-a tăiat capul arapului şi a zis împăratului s-o pedepsească pe fată să umble un an de zile în coate şi în genunchi şi să-i dea doar un pahar de apă şi o bucată de pâine pe zi. Împăratul a pedepsit-o aşa şi după ce a umblat ea vreo jumătate de an în coate şi în genunchi l-a zărit pe bărbatul ei stând pe prispă şi uitându-se la ea cum merge şi s-a dus la el şi s-a rugat s-o ierte, că a fost o păcătoasă. Atunci el s-a milostivit şi a iertat-o şi apoi a iertat-o şi împăratul şi au trăit cu toții mulți ani fericiți.

Ms. 2937 II

Cules de elevul Perieteanu Gr. Ion, cl. IV lic. M.B. de la Ion Chirilă, din com. Humuleşti, jud. Neamț, de 26 ani, nu ştie carte.

BASMUL CU CEI TREI FECIORI DE ÎMPĂRAT ŞI SFÂNTU PETRU

A fost odată un împărat mare care avea trei feciori. Pe cel mai mare îl chema Şerbănică, pe cel mijlociu Răducu şi pe cel mai mic Ionel.

Într-o zi, cel mai mare zise împăratului:

– Tată, am să-ţi fac o rugăminte, dacă vrei să mă asculţi.

– Spune, fiule, păsul tău şi eu te ascult, îi răspunse împăratul.

– Uite, tată, eu doresc să-mi dai partea cea mai mare ce mi se cuvine din averea părintească, fiindcă vreau să plec în lume şi să câştig ceva cu ea şi apoi să mă întorc acasă cu rodul isprăvilor mele.

Împăratul, care îşi iubea mult copiii, îi făcu pe voie, îi dete partea lui din avere şi-i ură drum bun.

Şerbănică luă o trăsură şi doi cai buni şi plecă. Merse el ce merse pe drumul pe care apucase, până ce dete de o răspântie. Acolo zări un cerşetor care îl rugă să-l ia şi pe el în trăsură măcar o bucată de drum, că mult e ostenit. Şerbănică, îngâmfat cum era de felul lui, nici nu vru să audă şi nici una nici două îi dete cerşetorului două bice peste cap, iar moşul fără să se plângă îi spuse să apuce pe drumul de la stânga, că o să găsească acolo un han bun. Băiatul, nebănuind că moşul ar fi putut să-l păcălească, apucă la stânga şi merse, merse, cale de o zi întreagă, până ce dete de un han roşu. El intră cu trăsura în curtea hanului, deshămă caii şi le dete mâncare, apoi intră în han şi ceru mâncare şi băutură. Fu foarte mirat văzând că toţi oamenii care slujeau în acel han erau îmbrăcaţi în roşu. După ce mâncă şi bău, hangiul îl pofti la joc de cărţi şi Şerbănică, care se prăpădea după aşa ceva, se prinse cu mare bucurie. Jucară un rând şi Şerbănică

pierdu. Jucară şi al doilea rând şi iarăşi pierdu, şi tot aşa jucară mereu până când Şerbănică pierdu toți banii pe care îi primise de la tată-său. Atunci jucă mai departe şi pe trăsură şi pe cai, şi le pierdu şi pe acestea. Până la urmă, întărâtat, jucă şi pe el însuşi şi pierdu şi de data asta.

Atunci dracul, căci el era stăpânul hanului, şi slujitorii lui erau tot draci, îl luă şi-l îmbrăcă în roşu şi-l puse şi pe el să slujească în han pe muşterii.

După ce mai trecu câtăva vreme, fiul cel mijlociu al împăratului, Răducu, ceru şi el partea lui de avere de la tată-său şi plecă şi el după frate-său mai mare, ca să-şi încerce norocul.

Ajunse şi el la aceeaşi răspântie, ca şi frate-său, şi întâlni acolo pe acelaşi moşneag, care îl rugă să-l ia în trăsură, dar el se răsti la moşneag şi-i dete una cu biciul peste cap. Moşul, fără să se plângă, îl îndreptă şi pe el tot pe drumul din stânga, spunându-i că va găsi acolo un han bun. Ajunse şi el la hanul cel roşu şi păți acolo la fel ca şi fratele lui şi intră slugă la dracul.

Ionel, băiatul cel mai mic, nerăbdător să ştie ce isprăvi au făcut frații lui mai mari, se duse la tată-său şi-i spuse că dorea şi el să plece după ei. Împăratul fu foarte mâhnit când auzi că vrea să-l părăsească şi ultimul copil şi se puse pe plâns. Până acum se mângâiase că i-a mai rămas barim un copil pe lângă el, dar acum se întreba şi se văicărea mereu că ce va face el singur, dacă îl părăseşte şi ăsta. Ionel îl lăsă să se mai liniştească, apoi îl îmbună cu încetul cu vorbe bune spunându-i că nu o să lipsească mult, că are să-şi încerce şi el norocul, repede, repede şi o să se întoarcă. Se rugă atât de mult de împărat să-l lase să se ducă, încât îl înduplecă şi-i dete voie să plece. Mult a plâns şi mult l-a mai îmbrățişat bietul bătrân, când a fost să se despartă. Şi băiatul era tare mâhnit că-l lasă singur pe tatăl lui.

Pornind la drum, ajunse şi el la aceeaşi răspântie, ca şi frații lui, şi întâlni şi el acolo pe moşneagul care îl rugă să-l ia şi pe el în trăsură. Ionel, cum îl auzi, se dete jos şi cu multă bunătate îl ajută cu mâna lui pe moşneag să se urce şi-l aşeză lângă dânsul. Mergând cu el o bucată de drum, moşul îi destăinui că el este Sf. Petru şi fiindcă ceilalți doi frați ai lui l-au biciuit i-a trimes slugi la dracul. Îi dete o pereche de cărți de joc şi îl învață să se ducă şi el la hanul cel roşu şi să joace cu dracii, că va câştiga cu cărțile acelea fermecate, dar să joace numai cu ele, nu cu ale dracilor. După ce îi spuse acestea, moşul se dete jos din trăsură şi băiatul îşi urmă drumul mai departe.

Ajunse la han, băgă trăsura în curte şi deshămă caii. După ce

mâncă, dracii îl poftiră la joc de cărți. Ionel le răspunse că el joacă, dar numai cu cărțile lui, altfel nu joacă. Dracii se învoiră şi jocul începu. Ionel începu să câştige şi îndată câştigă toți banii de la tatăsău pe care îi pierduseră frații lui, mai câştigă încă şi toți banii lor şi până la urmă jucă şi pe frații lui, pe care îi câştigă şi-i scoase de la draci. După ce câştigă atâția bani încât umplu o căruță întreagă, luă pe frații lui şi plecară înapoi spre casa părintească. Pe drum, când ajunseră pe la mijlocul unei păduri, se opriră să se odihnească puțin şi acolo cei doi frați mai mari se aruncară pe la spate asupra lui Ionel şi-l omorâră, lăsându-l acolo în mijlocul pădurii. Luară apoi tot bănetul câştigat de el şi se duseră acasă, lăudându-se la împăratul, tată lor, că asta e isprava lor, atât au izbutit să câştige ei.

Sf. Petru însă venise pe urma lor şi, când îl găsi pe Ionel mort în pădure, turnă pe fața lui apă moartă şi apoi apă vie, suflă asupra lui şi-l învie.

El mulțumi Sf. Petru, pe urmă se duse acasă şi povesti tatălui său tot ce se întâmplase şi cum se purtaseră frații lui.

Împăratul atât de tare se mânie, că porunci îndată să fie spânzurați cei doi fii mai mari ai lui, pentru nelegiuirea lor. Ionel însă se rugă mult de el să-i ierte şi împăratul îi iertă. Cei doi frați cerură şi ei iertare lui Ionel spunându-i că le pare foarte rău de ce au făptuit şi astfel se împăcară şi trăiră de aci înainte mulți ani, ca nişte adevărați frați.

Ms. fără număr

Cules de elevul Ionescu Mihail, cl. IV, lic. M. Basarab, în 1896, de la Nanu Marin, de 23 de ani, ştie carte, care trăieşte în Bucureşti.

BASMUL CU FECIORUL DE ÎMPĂRAT ŞI OMUL CEL SĂLBATIC

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar mai povesti. A fost un împărat şi el n-avea decât un băiat, şi avea şi un lac cu lapte dulce în dosul caselor, în grădină şi venea în fiece noapte un om sălbatic din văzduhul cerului şi bea tot laptele din lac. Împăratul punea gărzi la pândă, dar nu izbuteau să-l prindă şi atunci el omora gărzile fiindcă îi bănuia că ei au băut laptele. Avea ăst împărat un cumătru cizmar şi s-a dus cizmarul la împărat şi i-a zis:

– Cumetre, nu mai omorî gărzile degeaba, că am să ți-l prind eu pe ăla care îți bea noaptea laptele.

Împăratul s-a învoit şi cizmarul s-a apucat şi a făcut o cizmă mare cât un stat de om şi a pus-o lângă lacul cu lapte şi în lapte a turnat mult rachiu, până n-a mai încăput în lac. Când s-a slobozit acel om din văzduhul cerului, a băut tot laptele amestecat cu rachiu şi s-a îmbătat şi văzând cizma în marginea lacului s-a întrebat ce poate să fie aia. S-a dus el şi a băgat un picior în ea şi fiindcă cizma era unsă cu clei pe dinlăuntru s-a prins bine acolo. Şi văzând el că cizma e largă s-a băgat şi cu piciorul celălalt şi văzând că încape s-a băgat cu tot trupul. Neputând să mai zboare în slava cerului, s-a dus dimineața cizmarul şi găsindu-l acolo l-a dus la împărat şi împăratul a trimes cărți şi răvaşe pe la toți împărații şi învățații din împărățiile vecine să vie să vadă pe acel om sălbatic, care nu s-a mai văzut în nicio împărăție. Pe urmă l-a închis bine într-o odaie şi trebuind să plece el la un războel cu împăratul Roşu a lăsat vorbă la împărătească şi la mama lui ca nu care cumva să intre în acea odaie şi să-l scape, că cine l-o scăpa plăteşte cu capul. Acuma băiatul împăratului avea un arc şi o săgeată cu care se juca şi din întâmplare a scăpat săgeata în odaia acelui sălbatic. Băiatul s-a dus în dreptul ferestrei şi i-a zis:

– Mă nene, fii atât de bun şi dă-mi îndărăt săgeata, că n-am cu ce să mă mai joc. Iar acel om i-a zis:

– Nu-ţi dau săgeata. Du-te mai întâi la mamă-ta şi fă-te că eşti bolnav şi mamă-ta o să te ia în braţe, şi tu bagă-i mâna în buzunar, fără să bage de seamă, şi ia-i cheia şi vino de descuie uşa, şi eu îţi dau săgeata şi oricând o să te gândeşti la mine să ştii că eu o să-ţi fiu pentru bine.

S-a dus băiatul şi a făcut aşa cum l-a învăţat şi a descuiat uşa şi omul acela i-a dat săgeata şi apoi a fugit. Când a venit împăratul şi a văzut că omul acela a fugit a întrebat furios că cine i-a dat drumul şi mama împăratului a spus că ea a umblat în odaie şi el a scăpat pe lângă ea, şi împăratul neînduplecat a zis:

– Atunci, capul jos.

Băiatul văzând asta s-a dus şi i-a spus că el i-a dat drumul. Împăratul a trimes răvaşe la toţi înţelepţii din împărăţie, ca să vie să facă judecată băiatului. La judecată, unii ziceau să-l spânzure, alţii să-l taie, iar alţii să-l arunce în mare, dar a venit un bătrân care a zis:

– Stai, împărate! Nici să-l omori, nici să-l dai în mare, ci mai bine pune patru cai la o trăsură şi scoate-l afară din împărăţia ta, şi cum i-o fi norocul: dacă o trăi, o trăi; dacă o muri, o muri.

Şi a ascultat împăratul vorba acelui bătrân şi a poruncit să se puie patru cai la o trăsură şi a spus vizitiului să-l ducă până mai departe şi să-l omoare şi să-i ia ochii, inima şi rărunchii şi să-i aducă la el îndărăt. Când să plece, mama băiatului i-a dat trei pungi de bani, ca să-i aibă la el. Plecând vizitiul, după ce l-a scos afară din moşiile împăratului, s-a oprit şi i-a zis:

– Dă-te jos, măi băiete, ca să-ţi scot ochii, inima şi rărunchii, ca să le duc împăratului aşa cum mi-a poruncit, şi băiatul i-a zis:

– Mă nene, du-mă puţin mai încolo cu trăsura, că-ţi dau o pungă cu bani. Şi l-a dus vizitiul după cum l-a rugat, pentru o pungă cu bani, şi pe urmă iar i-a zis să se dea jos să-l omoare, dar băiatul iar l-a mai rugat:

– Mă nene, mai du-mă măcar o poştă mai departe şi-ţi mai dau o pungă cu bani. Şi după ce l-a dus o poştă i-a spus iar să se dea jos, dar el l-a rugat să-l mai ducă încă o poştă, că-i mai dă o pungă, şi după ce l-a mai dus o poştă şi i-a mai dat încă o pungă i-a zis:

– Acuma dă-te jos să-ţi scot ochii, inima şi rărunchii.

Şi băiatul a zis:

– Mă nene, nu mă omorî, ci mai bine lasă-mă să mă hrănesc şi eu cum o da Dumnezeu. Mai bine scoate ochii, inima şi rărunchii boldeicei care a venit după trăsură şi du-le tatălui meu.

– Bine băiete, dar nu se potrivesc, a zis vizitiul. O să vadă împăratul că ochii sunt prea mici.

– Nu e nimic. O să spui că de plâns s-au făcut aşa mici.

Vizitiului i s-a făcut milă şi a făcut aşa cum a zis el. Pe urmă băiatul umblând în neştire a nimerit la poarta caselor împăratului Verde şi tot băga capul prin poartă să se uite înlăuntru şi iar îl trăgea îndărăt. Atunci l-a zărit împărăteasa şi a zis împăratului:

– Uite un băiat la poarta noastră. Ăsta ar fi bun să îngrijească de viţeii noştri.

Şi auzind împăratul a chemat un soldat şi i-a zis:

– Măi soldat, adu la mine pe băiatul ăla care e la poartă.

Şi după ce l-a dus în casă l-a întrebat împăratul:

– De unde eşti, măi băiete?

– Nu ştiu.

– Al cui eşti. măi băiete?

– Nu ştiu.

– Cu adevărat n-o fi ştiind, zise împărăteasa, poate o fi fost mic când a plecat de acasă.

– Te bagi la mine, măi băiete, ca să îngrijeşti de viţei?

– Mă bag, cum să nu mă bag.

– Şi ce ceri, măi băiete?

– Ce să cer? Ce oi vrea să-mi dai.

– Ia-l, mă soldat, şi du-l la viţei şi învaţă-l cum să le dea fân şi apă, dă-i o lopată şi o mătură şi învaţă-l cum să facă curat.

Soldatul l-a luat şi a făcut cum i-a poruncit.

Băiatul însă făcea tocmai pe dos. În loc să mături cu mătura, încerca să mături cu coada măturii şi în loc să rânească cu lopata, scormonea băligarul cu coada lopeţii. Când a văzut asta împărăteasa i-a zis împăratului:

– Înălţate împărate, băiatul ăsta trebuie să fie din neam mare, că nu se pricepe la treburile aste, că uite cum l-am văzut că se foloseşte de mătură şi de lopată. Hai mai bine să-l punem băiat în casă, că acolo s-o pricepe mai bine.

S-au sfătuit şi s-au hotărât să-l puie băiat în casă. La toţi logofeţii împărăteşti şi la alţi slujitori le-a fost necaz şi au zis toţi:

– Mă, ăsta a venit abia ieri, alaltăieri şi l-a şi pus băiat în casă, şi noi slujim de atâţia ani şi nu ne-a pus.

L-au poreclit Petre-Bălegarul Cailor şi a zis unul din ei:

– Stai că i-o fac lui Petre-Bălegarul Cailor.

S-a dus seara la împărat şi i-a zis:

– Graţie capului meu, împărate, Petre-Bălegarul Cailor s-a lăudat în bucătărie că de cum l-oi pune în casă el îţi aduce corbul galben de sub soare, care niciun împărat nu-l are.

S-a sculat împăratul dimineaţa şi l-a chemat pe Petre şi i-a zis:

– Petre, tu te-ai lăudat în bucătărie că de cum te-oi pune băiat în casă o să poţi să-mi aduci corbul galben de sub soare, care niciun împărat nu-l are.

– Eu nici n-am auzit de aşa ceva, împărate. Cum era să vorbesc eu de asta?

Dar împăratul s-a răstit la el şi i-a zis:

– Ia ascultă, nu vreau să ştiu de nimic. Dacă nu-mi aduci corbul galben, unde-ţi stau picioarele o să-ţi stea capul.

Auzind aşa băiatul s-a înfricoşat şi fără să mai stea mult la gânduri ş-a pus în traistă o pâine de grâu curat şi o ploscă de vin strecurat şi a plecat. A mers el cât a mers şi a ajuns la un puţ şi acolo s-a aşezat jos să mănânce. După ce a mâncat, a început să se gândească întristat la soarta lui şi s-a pus pe plâns şi zicea: „Doamne, unde am ajuns eu pentru un om sălbatic!" Plângându-se el aşa s-a pomenit cu omul sălbatic lângă el, care l-a întrebat de ce plânge. El i-a povestit ce a păţit şi atunci omul i-a zis:

– Pune-te în spinarea mea şi nu mai plânge, că nu o să fie după cum gândesc duşmanii tăi, ci după cum vrea Dumnezeu.

Băiatul s-a urcat în spinarea lui şi a zburat cu el în slava cerului şi s-a coborât acasă la el şi acolo a zis nevestei lui:

– Nevastă, să-i dai băiatului să mănânce şi să-i mai dai un rând de haine frumoase să se îmbrace cu ele şi să-i pui în amândoi umerii doi luceferi.

Până să-i rânduiască femeia hainele, a venit şi omul cu corbul galben de sub soare. Băiatul s-a îmbrăcat cu hainele cele frumoase şi a pus peste ele pe ale lui. Omul sălbatic l-a luat în spinare şi l-a dat jos aproape de palatul împăratului. Când s-a dus la palat, corbul cel galben lumina mai tare ca piatra diamantului şi împăratul s-a bucurat şi l-a pus pe băiat cu el la masă. Atunci unul din slujitori i-a zis celui care îl pârâse pe Petre la împărat:

– Bine mă, tu în loc să-i faci rău, văd că i-ai făcut bine.

– Lasă, lasă, că ai să vezi tu ce am să-i fac eu mâine seară.

Şi s-a dus acel slujbaş la împărat şi i-a zis:

– Împărate luminate, Petre-Bălegarul Cailor s-a lăudat că dacă îl pui băiat în casă, el ţi-aduce şi cuibul corbului galben.

Împăratul l-a chemat pe Petre şi i-a zis:

– Auzi băiatule, că tu te-ai lăudat în bucătărie că poți să aduci și cuibul corbului galben.

– Eu nici n-am auzit de așa ceva, mărite împărate, răspunse băiatul.

– Nu vreau să știu nimic. Dacă nu-l aduci, să știi că o să-ți stea capul unde îți stau picioarele.

Petre și-a luat iar o pâine de grâu curat și o ploscă de vin strecurat și a plecat. Când a ajuns la puț, s-a așezat și a mâncat și după aceea a început iar să se jeluiască și să se plângă de pacostea care a dat peste el. Și când a început să plângă a venit iar omul cel sălbatic și l-a luat în spinare și a zburat cu el în slava cerului și l-a coborât la el acasă. Acolo a spus nevestei să-i dea să mănânce, să-l lase să doarmă și să se odihnească și să-i dea niște haine scumpe, și să-i puie în umeri patru luceferi.

Până să-i pregătească femeia hainele, a venit și omul cu cuibul corbului și după ce s-a îmbrăcat l-a luat în spinare și l-a dus în zbor aproape de palatul împăratului. I-a spus că nici de data asta n-o să scape și are să mai vie o dată. Când a ajuns Petre cu cuibul corbului, corbul a început să cânte deodată și împăratul, bucuros, l-a pus cu el la masă. Atunci un slujitor i-a zis iar logofătului care îl pârâse pe Petre:

– Tu ziceai că ai să-i faci rău, dar văd că i-ai făcut bine. Uite, împăratul l-a pus cu el la masă. Astă ispravă ai făcut. Atunci s-a dus iar acel slujitor la împărat și i-a zis:

– Grație capului meu, mărite împărate.

– Slobod, fătul meu. Ce s-a întâmplat?

– Mărite împărate, Petre-Bălegarul Cailor s-a lăudat că el ți-l aduce pe Dumnezeu la masa de prânz.

Împăratul l-a chemat iar pe Petre și i-a zis:

– Petre, aflu că te-ai lăudat că tu poți să aduci pe Dumnezeu la masa mea de prânz.

Speriat, Petre răspunse:

– Preaînălțate împărate, cine este ăla care să-l vază pe Dumnezeu și să-l poată aduce la masa înălțimii tale?

– Nu vreau să știu. Să știi că dacă nu ai să faci cum te-ai lăudat o să-ți stea capul unde îți stau picioarele.

Și a plecat iar Petre cu o pâine de grâu curat și cu o ploscă de vin strecurat și a ajuns la puț. După ce a mâncat, s-a pus pe plâns și a venit omul sălbatic și l-a luat în spate și după ce a zburat în slava cerului a coborât la el acasă și a spus nevestei să-i dea să mănânce și să-i dea și niște haine scumpe, și să-i puie în față soarele, în spate luna și pe umeri patru luceferi. Până să fie toate gata, omul a scris un

răvaş către împărat, în care zicea: „Împărate, eu sunt Domnul Dumnezeu Savaot al tău şi eu am să vin la masă la tine, în a zecea zi de astăzi, dar să faci cum poţi şi să semeni un răzor de linte, s-o coci, s-o seceri, s-o treieri şi s-o macini şi să mi-o faci cu lapte de bivoliţă, că de unde nu, o să-ţi stea capul unde îţi stau picioarele".

L-a luat pe Petre în spinare şi l-a dus îndărăt, şi când a dat răvaşul împăratului şi l-a citit împăratul a zis:

– Cum pot să fac eu ce scrie aici, numai în câteva zile? Când creşte, când se coace şi când să secer lintea? Am să-i dau şi eu să mănânce ce oi putea. N-am ce să fac.

A trimis pe urmă cărţi la toţi boierii din împărăţia lui şi la toţi împăraţii vecini şi i-a poftit să vie la masă în cutare zi, când va veni şi Dumnezeu la masa lui. L-a poftit şi pe împăratul Verde şi pe împărăteasa lui, care erau tatăl şi mama lui Petre-Bălegarul Cailor.

Omul cel sălbatic l-a povăţuit pe Petre să se ducă la împărat înainte de ziua hotărâtă pentru ospăţ, mai întâi îmbrăcat în hainele cele scumpe, care aveau pe umeri doi luceferi. Împăratul, cum l-a văzut, nu l-a cunoscut, că era schimbat şi la faţă şi a zis: „Ăsta este îngerul lui Dumnezeu şi a venit să vază cum stăm".

Pe urmă Petre s-a îmbrăcat cu hainele cu patru luceferi pe umeri şi iar s-a dus în altă zi la împărat, cu înfăţişarea schimbată, şi împăratul când l-a văzut a zis: „Ăsta e arhanghelul lui Dumnezeu şi a venit să vadă dacă se pregăteşte masa".

În ziua hotărâtă, la amiază, Petre a venit îmbrăcat cu hainele cele mai strălucitoare, având soarele în faţă, luna în spate şi pe umeri patru luceferi şi atunci toţi care erau de faţă, împăratul şi toţi oaspeţii lui, au căzut în genunchi cu faţa la pământ, gândind că se găsesc în faţa lui Dumnezeu şi i se închinau şi se rugau.

Şi erau între cei de faţă şi tatăl şi mama lui Petre, şi ei s-au repezit să-i sărute tălpile picioarelor, dar Petre le-a strigat:

– Tată şi mamă, eu sunt fiul vostru şi nu sunt demn să îngenuncheaţi în faţa mea şi să-mi sărutaţi picioarele. Voi aţi gândit că eu m-am prăpădit, dar Dumnezeu n-a vrut să mă piardă şi iată-mă iarăşi în faţa voastră.

Şi a plecat băiatul cu ei la împărăţia lor şi au trăit fericiţi şi poate mai trăiesc şi azi, dacă nu vor fi murit.

Ms. 2940

Culeş de elevul Lăscărescu Ion, cl. III, lic. Matei Basarab, de la Petru Marin, din com. Ciocăneşti, jud. Ialomiţa.

BASMUL CU RADU HOȚUL

Într-o zi, Radu spuse nevesti-si să-i facă ceva de mâncare, că el se duce să se apuce de hoție. S-a dus şi şi-a pus haina pe un mărăcine, undeva în câmp, şi apoi s-a îndepărtat de locul acela. Pe urmă s-a întors îndărăt ca s-o fure şi a izbutit s-o fure, fără să mişte mărăcinele. Ducându-se îndărăt acasă, l-a întrebat nevasta dacă a hoțit şi el a spus că da.

După aceea, s-a dus el la un boier ca să lucreze cu ziua. Seara, când să le dea drumul lucrătorilor, i-a strigat la apel şi au răspuns toți, afară de Radu hoțul, care n-a răspuns. Atunci unul din muncitori a zis să-l strige Radu hoțul şi când l-a strigat aşa el a răspuns. Boierul l-a întrebat dacă el este cu adevărat hoț şi el a răspuns că da.

– Radule, zise boierul, dacă eşti tu hoț cu adevărat, să-mi furi mie opt pluguri pe care le păzesc şaisprezece argați şi de le-oi fura, să-ți fie dăruite.

Radu ceru să-i dea înscris aşa cum zisese şi boierul îi dete.

Luă apoi o cloşcă cu mulți pui mititei şi se duse cu ea într-o mică pădurice de lângă câmpul unde erau argații cu plugurile şi acolo risipi puii câte unul câte unul prin pădurice şi dete drumul cloştii. Puii începură a piui la cloncănitul cloştii şi argații auzind piuind fugiră toți în pădurice, să găsească puii. După ce au intrat toți în pădurice, Radu a înjugat boii la pluguri şi s-a dus cu ele la el acasă.

Dimineața, boierul l-a întrebat dacă a furat plugurile şi el a zis că da.

– Bine, Radule. Să-ți fie dăruite.

Pe urmă boierul i-a mai zis că dacă o putea să-i fure calul lui cel bun din grajd să-i fie dăruit. Radu a răspuns că-l fură. Atunci boierul a pus cinci oameni să păzească calul. Unul îl ținea de coadă, altul de frâu, altul sta călare pe el şi doi păzeau la uşa grajdului.

Radu hoţul a luat o iapă slabă, a pus pe ea nişte desagi şi un butoiaş gol, destul de mărişor, a încălecat şi el şi s-a dus într-un târg apropiat, a umplut butoiaşul cu rachiu la un cârciumar şi a pus în desagi patru pâini şi ceva brânză şi spre seară s-a întors îndărăt şi a trecut pe dinaintea grajdului, unde aruncau argaţii bălegarul pe care-l scoteau din grajd. A făcut el ce a făcut şi a înţepenit iapa în bălegar. Văzând oamenii de la uşa grajdului treaba asta au strigat şi la cei din grajd să vie să-i dea o mână de ajutor şi ei au venit şi au lăsat calul singur. Radu i-a cinstit cu rachiu şi le-a dat şi câte o bucată de pâine şi de brânză să mănânce, zicând-le:

– Beţi, măi băieţi, că mi-a murit nevasta şi un copil noaptea trecută şi vreau să fie pentru pomana lor. Cred c-o primi-o Dumnezeu.

Ei au băut şi s-au îmbătat, apoi s-au întors la grajd, ca să păzească mai departe, dar abia se mai ţineau pe picioare. După ce s-a înnoptat bine, Radu hoţul s-a dus la cei din uşa grajdului şi le-a zis să se culce să se odihnească, că păzeşte el în locul lor. Ei crezând că e cineva dintre ai lor s-au culcat. Văzând el că cei de la uşă au adormit s-a dus la cel care ţinea calul de frâu şi i-a spus să se culce, că păzeşte el, şi acela s-a culcat, apoi a făcut la fel şi cu cel care îl ţinea de coadă. şi la urmă şi cu cel care era călare pe cal. Îndată el a încălecat pe cal. a ieşit încet din grajd şi s-a dus cu calul acasă la el.

Dimineaţa, boierul l-a întrebat dacă l-a furat şi el a zis că da şi boierul i l-a dăruit, aşa cum fusese înţelegerea, apoi i-a zis:

– Bine, Radule. Acuma uite ce este: dacă tu vei izbuti să-mi furi mie inelul din deget, atunci tu să te muţi în casele mele şi să fie ale tale.

Radu îi ceru să-i dea boierul înscris şi boierul îi dete. Pe urmă făcu ce făcu şi se strecură nevăzut în casa boierului şi se băgă sub o masă dintr-o odaie, unde boierul primea oaspeţi. Când se făcu noapte, boierul ieşind pe afară ca să vadă dacă nu cumva se apropia Radu hoţul lăsă inelul la cocoană, ca nu cumva să se întâlnească cu Radu şi să i-l fure.

Atunci Radu ieşi de sub masă şi se duse la cocoană, cam pe întuneric, şi se prefăcu că e boierul şi-i ceru inelul, ca să nu cumva să i-l fure Radu hoţul. Cocoana, crezând că e boierul, îi dete inelul şi el ieşind repede afară se făcu nevăzut.

Când s-a întors boierul, a cerut inelul de la cocoană, dar ea i-a răspuns că i l-a dat. Aşa se făcu că intră Radul în casele boierului şi ajunse om cu stare.

Într-o zi, trecând pe lângă o fântână se opri să bea apă şi cu o lovitură de palmă ucise nouă muşte. Pe urmă se apucă şi scrise pe stâlpul fântânii că Radu hoțul a ucis nouă suflete cu o singură lovitură de palmă.

Nu apucă el să plece mai departe, că tocmai sosiră la fântână trei zmei ca să ia apă. Ei citiră ce scria acolo şi-l întrebară dacă n-a văzut pe cineva trecând pe acolo şi el le răspunse că nu a văzut, şi-i întrebă de ce vor să ştie. Zmeii îi spuseră că ar vrea să ştie cine e ăla care a răpus nouă suflete cu o lovitură de palmă şi Radu le răspunse că el este. Atunci zmeii îi ziseră să se facă frate de cruce cu ei, şi el se învoi.

Pe urmă ei puseră pe unul din ei, care era chior, să apuce de vârf un copac mare, care avea poame pe vârf, şi să-l aplece în jos, ca să mănânce şi Radu poame. A îndoit el pomul şi când a apucat Radu o creangă ca să culeagă poame zmeul i-a dat drumul şi pomul l-a aruncat pe Radu hăt departe, în partea cealaltă. Acolo Radu a căzut peste un iepure ascuns în iarbă. El a prins iepurele şi i-a dat drumul în fața zmeului şi i-a zis să prindă şi el iepurele, că dacă nu îl omoară. A alergat zmeul cât nouă țări şi nouă mări şi a prins iepurele, şi pe urmă Radu a spus să-l dea mamei lor să-l gătească, ca să-l mănânce el, că dacă nu îi omoară pe toți.

A dat zmeul iepurele mamă-si şi ea l-a gătit şi Radu l-a mâncat. Atunci zmeii s-au speriat şi i-au zis lui Radu să-i dea două butoaie cu galbeni şi să se ducă la el acasă, la nevastă şi la copii, de unde a venit. Radu le-a spus că el n-are ce face cu banii, că are aşa de mulți, că nevasta lui îi dă afară cu lopata.

Atunci zmeii i-au spus să-i facă o casă a lui lângă a lor şi el s-a învoit. I-au făcut zmeii casă şi când s-a mutat în ea a băgat de seamă că rămăsese acolo în mijlocul casei un pietroi mare. Lui i-a venit în gând că zmeii îi poartă sâmbetele şi vor să-l omoare şi seara, când să se culce, a pus pietroiul în pat şi l-a învelit cu hainele lui, iar el s-a băgat sub pat. Peste noapte au venit zmeii cu buzduganele şi au început să lovească pietroiul până l-au sfărâmat. L-au luat cu pătura, crezând că e trupul lui Radu şi l-au dus şi l-au îngropat la un hotar.

Dimineața, s-au dus să se uite să vadă ce e prin casă, dar mare le-a fost mirarea când l-au găsit pe Radu bând tutun lângă foc. L-au întrebat ce face şi cum se simte şi el a zis că bine, dar că noaptea l-au pişcat nişte pureci. Atunci zmeii s-au speriat şi mai tare şi i-au zis lui Radu să-i dea cinci butoaie cu galbeni şi să se ducă acasă la el. Radu s-a învoit şi zmeul cel chior a luat în spate butoaiele şi pe Radu şi a plecat să-l ducă acasă. Când au fost aproape de casă, Radu s-a

dat jos din spinarea zmeului, ca să meargă mai înainte, şi când l-a suflat zmeul din spate într-o clipă a fost acasă.

Acolo a scos copiii şi nevasta afară şi le-a dat câte un cuţit în mână şi le-a spus să strige când or vedea pe zmeu: „Aş mânca carne de zmeu". S-a întors îndărăt la zmeu şi i-a zis:

– Hai chiorule mai iute, că te omor.

Mergând chiorul până lângă casă a văzut că era acoperită cu nişte coji de tei şi l-a întrebat ce este aia. Radu i-a răspuns că nişte piei de zmei, şi tot atunci a văzut şi pe copii cu cuţitele şi l-a întrebat ce sunt ăia. Radu i-a spus că copiii lui şi ei au început să ţipe că n-au carne de zmeu să mănânce. Zmeul atunci s-a speriat grozav, a aruncat butoaiele cu galbeni jos şi a luat-o la fugă prin pădure şi a fugit el până s-a întâlnit cu o vulpe şi vulpea l-a întrebat de unde vine. El i-a spus că l-a dus Radu hoţul acasă cu cinci butoaie de galbeni, ca să nu-i omoare. Vulpea i-a spus că ea n-are frică de Radu hoţul, că a avut şi el două găini şi i le-a mâncat ea şi pe acelea.

Pe urmă i-a spus zmeului să meargă cu ea. Mergând pe drum zmeul alerga prea repede şi vulpea nu se putea ţine de el. Atunci el a priponit-o cu o frânghie şi a legat-o de piciorul lui, ca s-o tragă şi pe ea mai repede după el. Văzându-i Radu hoţul că sosesc a strigat supărat la vulpe:

– Apoi numai cu o piele de zmeu îmi vii, surată, de când te-am trimes?

Zmeul, când auzi aşa, se îngrozi şi o rupse de fugă prin pădure târând vulpea după el şi izbind-o de toţi copacii, până a omorât-o. Când a ostenit, zmeul s-a oprit ca să se mai odihnească şi văzând vulpea cu dinţii rânjiţi i-a zis:

– Râzi, ticăloaso, şi eu nu mai pot de osteneală.

Însă când i-a luat bine seama şi a înţeles că e moartă, a dezlegat-o de picior, şi-a luat funia şi a plecat acasă. Când l-au întrebat ceilalţi zmei ce era pe la Radu pe acasă, el le-a spus că a văzut casa lui Radu învelită cu piei de zmei şi mai trimesese o vulpe să-i mai aducă încă trei zmei, ca să le ia pieile, el a băgat de seamă şiretlicul şi a fugit la vreme şi a scăpat. Toţi zmeii când au auzit au fost bucuroşi că l-au putut trimete pe Radu acasă şi că au scăpat de el.

Şi încălecai pe o şa şi vă spusei povestea aşa.

Ms. 2949

Cules de elevul Zăgănescu Scevola, cl. III, lic. M.B., de fel din Slatina. Nu arată de la cine, nici anul.

BASMUL CU VERDE-ÎMPĂRAT ŞI FATA ÎMPĂRATULUI ROŞU

A fost odată ca niciodată, a fost odată un împărat mare care stăpânea vreo zece împărăţii şi pe care îl chema împăratul Verde. Toţi supuşii tremurau de frica lui, căci vărsa sânge de om cum ar fi vărsat apă, fără să se gândească la păcat. De unde până unde, auzise el că un împărat, pe care îl chema împăratul Roşu, avea trei fete mari, tare frumoase şi care nu se prea osebeau una de alta. Cu toate că era cam bătrân, îi picase cu tronc să se însoare şi trimise o solie ca să ceară pe una din fetele împăratului Roşu, dar solia nu s-a mai întors.

A trimis a doua solie şi a păţit la fel. Văzând treaba asta băiatul lui de suflet se duse într-o zi la împărat şi-i zise:

– Tată, dă-mi voie să mă duc s-o aduc, fiindcă nimeni altul nu o să poată s-o aducă.

Împăratul râse de el şi-i dete o palmă pentru aşa o prostie.

După ce mai trecu câtăva vreme, băiatul îi spuse iar că se duce el s-o aducă, dar împăratul îi mai dete iar o palmă şi îl certă cu asprime. Băiatul tot nu s-a lăsat şi i-a mai spus şi a treia oară să-l lase să se ducă. Ca să scape de gura lui, împăratul s-a învoit şi i-a spus că îl lasă să se ducă.

– Hei tată, dar aşa cu mâinile goale n-am să plec nici mort, zise băiatul.

– Dar ce vrei, fiule, de la mine? Ce vrei să-ţi dau?

– Uite, tată, să-mi dai o mie de cuptoare de pâine, o mie de kilograme de miere, două cirezi de vite şi o oştire mare, căreia să-i porunceşti să mă asculte.

– Bine, băiete, poftim am să-ţi dau. Să văd ce ispravă ai să faci.

Îndată fură făcute toate pregătirile şi băiatul plecă. După mai multe zile de drum, dete de o pajişte verde şi porunci oştirii să se oprească şi să conăcească acolo. Oştirea se supuse şi el porunci să se fărâmiţeze multă pâine în bucăţele mici de tot şi să se împrăştie prin iarbă. După ce se îndeplini porunca, o negură de furnici tăbărî pe fărâmiturile de pâine şi îndată nu se mai văzu nimic. Atunci ieşi una dintre ele cu aripi şi zise:

– Oare cine ne-a făcut nouă binele ăsta?

– Eu, răspunse băiatul, că mi-a fost milă de voi.

– Atunci fii binecuvântat şi ţine aripa asta de la mine.

– Şi ce să fac cu ea?

– De câte ori oi fi în vreo nevoie şi te-oi gândi la mine, eu am să fiu lângă tine.

Băiatul luă aripa şi o puse în buzunar şi plecă mai departe cu alaiul lui, până ajunse într-o altă poiană, şi mai frumoasă, şi acolo se opriră iar să conăcească. Băiatul porunci să se împrăştie toată mierea peste iarbă şi se făcu îndată cum i-a fost porunca. Veni atunci un nor mare de albine, de întuneca soarele şi se lăsă pe iarba din acea poiană şi supse toată mierea.

Atunci ieşi dintre ele o regină şi întrebă:

– Oare cine ne-a făcut nouă acest mare bine?

– Eu, răspunse băiatul, că mi-a fost drag şi milă de voi.

– Atunci fii blagoslovit şi ţine aripa asta de la mine şi oricând oi fi în nevoie şi te-oi gândi la mine eu am să fiu lângă tine.

După asta, băiatul purcese mai departe şi merse şi merse, până ce dete de o pădure mare cu mai toţi copacii uscaţi şi în mijloc era o pajişte mare şi verde. Porunci să se facă conac şi în pajiştea asta şi după ce aşezară corturile porunci să se taie toate vacile şi de fiecare cracă uscată să agaţe câte o bucată de carne.

După ce porunca a fost împlinită, un nor de cocostârci s-a abătut asupra pădurii aceleia şi în câteva clipe toată carnea a fost fituită. Rămase unul din cocostârci, care întrebă cine le-a făcut binele ăsta.

– Eu, zise băiatul, că mi-a fost milă de foamea voastră.

– Atunci să fii blagoslovit şi uite ia fulguleţul ăsta şi ori de câte ori te-oi gândi la mine voi fi lângă tine.

Băiatul luă fulgul şi porni mai departe şi nu după mult timp ajunse lângă o apă mare şi dincolo pe celălalt mal era un copac mare, malt, dar care de pe malul de dincoace abia se zărea cât un om. Puse-a pod de bacuri şi trecură apa şi când colo ce să vadă? Pomul luase foc în partea de sus, la vârf. Un glas dinlăuntru se auzi strigând:

– Deschide, fă în coaja pomului o gaură, ca să ieşim afară.

Băiatul nu luă în seamă vorbele astea, credea că sunt niscai zmei închişi acolo, dar glasul cel tainic zise iar:

– Fă o gaură în coaja copacului să ieşim, că fără noi n-ai să poți lua pe fata împăratului Verde.

Băiatul sfredeli coaja copacului şi îndată spuzenie de țânțari năvăli afară şi se alese unul din ei care îi zise:

– Fii blagoslovit şi ține aripa asta. Ori de câte ori vei fi în nevoie şi te-oi gândi la mine eu am să fiu lângă tine.

Plecă băiatul mai departe şi nu peste mult timp dete de palatele împăratului Roşu. Ostaşii aşezară corturile de jur împrejur şi el se duse până la prundul unui râu, ca să se spele. Pe mal se zbătea în nisip o mreană. Băiatul vru s-o ia, dar mreana zise:

– Împărate luminate, nu-mi lua zilele toate, că mare bine ți-oi face, de câte ori te-oi gândi la mine. Mai bine dă-mi brânci în apă.

Băiatul o dete în apă, iar ea îl blagoslovi şi-i dete un solz.

A doua zi dimineața, el se înfățişă la împăratul Roşu.

– Bine ai venit, băiete! Ce mai veste poveste?

– Hei, mărite împărate, am venit să cer pe una din fetele dumitale, ca soție pentru Verde-Împărat.

– Fii bine venit băiete, dar să ştii că fata nu ți-o dau până nu oi face ce ți-oi porunci.

– Bine, împărate, fac, cum să nu fac?

– Atunci, zise împăratul, magaziile mele cu grâu am să pui să le împrăştie pe câmp, prin iarbă, cât vezi cu ochii. Tu ai să mi-l aduni bob cu bob şi ai să mi-l pui înapoi în magazii. Te prinzi la asta?

– Bine, împărate, fac. Lasă pe mine.

Dete împăratul poruncă şi îndată tot grâul din magazie fu risipit pe câmp. Băiatul se gândi atunci la furnică şi îndată furnica fu lângă el şi după ce îi spuse ce poruncă a primit furnica îi zise să doarmă în pace.

A venit, Dumnezeule, peste noapte o spuzenie de furnici, de erau trei pe un bob de grâu şi au adunat tot grâul şi l-au strâns la loc în magazii. Mult s-a minunat împăratul, dimineața, când a văzut magaziile pline la loc cu grâu. L-a chemat pe băiat şi i-a spus să-i facă o biserică mare numai de ceară, şi popa şi dascălul, şi clopotele, şi cheile, şi tot ce se găseşte în biserică să fie numai de ceară.

Băiatul îi spuse că va face cum i-a poruncit şi ieşi afară gândindu-se la albină. Albina fu îndată lângă el şi el îi spuse ce poruncă primise şi albina îi spuse să fie liniştit şi să se ducă să se culce.

Dimineaţa, veni şi-i dete cheia de la biserică, la care lucraseră milioane de albine. Băiatul se duse la împărat cu cheia, ca să-i dea pe seamă biserica, şi împăratul iar se minună şi era chiar cam ciudos.

Pe urmă, el îi porunci băiatului să găsească şi să-i aducă inelul împărătesei, pe care îl pierduse cu trei ani înainte într-un râu din apropiere, pe când se scălda acolo. După ce plecă, băiatul se gândi la mreană şi mreana fu îndată lângă el. Îi spuse el ce i-a poruncit împăratul şi mreana se puse pe căutat şi căută ea, căută, dar inelul nicăieri. Se duse şi spuse băiatului, dar el îi zise supărat:

– Nu se poate. Aşa cum te-am scăpat eu de la moarte, scapă-mă şi tu şi găseşte inelul. Trebuie să-l găseşti.

Mreana se aruncă iar în apă şi căută, căută, până aproape să cadă la fund de osteneală, dar nu găsi nimic. Se duse iar şi-i spuse băiatului, dar el îi zise supărat să caute înainte. Mreana se aruncă iar furioasă în apă şi se repezi la o caracudă borţoasă, care îi tot încurca drumul, şi o sfâşie. Mare îi fu mirarea când dete peste inel în burta caracudei şi-l duse băiatului. El se duse repede cu inelul la împărat şi-i ceru să-i dea fata.

– Ţi-o dau, zise împăratul, dar s-o alegi pe cea mai mare dintre cele trei fete ale mele, ai înţeles?

Băiatul ieşi afară cam îngândurat şi îşi aduse aminte de ţânţar, de la care avea o aripă în buzunar. Ţânţarul fu îndată lângă el şi după ce află pricina îi zise:

– Uite, eu am să merg în casă şi am să mă pun pe fruntea fetei celei mai mari şi o s-o pişc şi ea are să-şi ducă mâna la frunte să se frece, şi să ştii că aia este cea mai mare.

Aşa făcură şi când intrară în odaia unde erau fetele ele erau tot una şi una şi lucrau toate trei la război. Băiatul rămase încremenit când le văzu aşa de frumoase şi nu băgă de seamă când fata mai mare se şterse la frunte şi atunci ţânţarul îl muşcă şi pe el, ca să-i trezească luarea-aminte şi pe urmă se duse iar la fată şi o pişcă, şi când ea se şterse la frunte băiatul o văzu. Atunci el se duse şi puse pe mâna pe ea şi împăratul îi zise:

– Asta este. Dăruită să-ţi fie.

Fata îi zise băiatului:

– Să mergi la mânăstirea din Silihastru, unde iarba creşte, în şapte se-mpleteşte, la cer nu ajunge, de pământ nu atinge, la râul lui Iordan şi să-mi aduci apă vie şi apă moartă.

Băiatul ieşi afară îngrijorat şi se gândi la cocostârc, care fu îndată lângă el. Îi spuse băiatul păsul şi cocostârcul tocăni din plisc

de trei ori şi îndată se lăsă lângă ei un nor de cocostârci şi-i întrebă despre acea mânăstire. După ce i-a întrebat pe toți şi toți au spus că nu ştiu, tocmai la urmă a mai venit unul şontorog şi numai cu un fulg în coadă şi spuse că el ştie, că de acolo vine aşa plouat şi doar cu un fulg în coadă, fiindcă penele din coadă i le-au smuls acolo.

Cocostârcul, prietenul băiatului, îi dete atunci două sticle şi-l trimise la mânăstire să aducă apă vie şi apă moartă din râul lui Iordan. Bietul cocostârc n-avu ce face şi plecă şontâc, şontâc până ajunse la râu, luă apă şi să te păzeşti! Izvoarele începură să țipe, porțile scârțâiră şi se închiseră, apucând şi smulgând şi fulgul care mai rămăsese din coada cocostârcului, aşa că rămase cu totul fără coadă.

Cum a venit cu sticlele le-a dat băiatului şi el le-a dat fetei şi au plecat cu mare alai din curtea împăratului Roşu, care a spus că fata nu trebuie să fie a împăratului Verde, ci a băiatului, care s-a muncit atâta până a căpătat-o. Ajungând ei într-o pădure, se opriră să se odihnească.

Pe când băiatul şi fata dormeau, oamenii de încredere ai băiatului se vorbiră să-l ia cu ei la o plimbare prin pădure, când s-o scula, şi să-l omoare ascunzându-l sub frunze. Aşa şi făcură şi când se depărtară cu băiatul de tabăra oştirii îl omorâră ascunzându-l sub frunze. Pe urmă se întoarseră şi spuseră că băiatul o să vie pe altă cale şi o să-i ajungă.

Fata a aflat de cele întâmplate de la calul ei, care era năzdrăvan, şi ştiu tot. Deci ea luă sticlele cu apă vie şi cu apă moartă şi plecă să-l caute pe băiat. Îl găsi în fundul pădurii, mort şi ascuns sub frunze. Îl udă cu apă moartă şi-i împlini trupul la loc, îl udă cu apă vie şi-l învie.

– Da' mult am mai dormit, zise el sărind în sus.

– Ai dormit şi aveai să dormi o veşnicie dacă nu veneam eu să te înviez, îi zise fata. Tu nu ți-ai dat seama că te-au omorât sfetnicii tăi?

După ce se întoarseră la tabără, el puse să-i omoare pe toți care merseseră cu el la plimbare în pădure. Pe urmă plecară mai departe şi ajunseră la împăratul Verde, care ajuns de bătrânețe şi de boală abia îşi mai târa picioarele. Cum văzu fata, se bucură şi se înviora şi zise să se pregătească nunta, dar fata îi spuse să aducă mai întâi iapa ei cea albă de la părinții ei, ca s-o mulgă şi să se îmbăieze în laptele ei.

Împăratul îl trimise tot pe băiat s-o aducă. El încălecă pe armăsarul cel năzdrăvan al fetei şi plecă, dar mai întâi îl îmbrăcă cu trei piei de bivol şi-şi luă cu el şi o sapă şi o lopată. Merseră ce merseră şi calul îi zise să facă două gropi, una pentru cal şi una pentru el. El făcu repede două gropi adânci şi se băgă într-una din ele.

– Stăpâne, zise calul, după ce l-oi vedea pe fratele meu dovedit în luptă să ieşi repede din groapă şi să-l loveşti cu frâul peste cap şi să-i zici: „Ho, ho, ho, tu eşti calul meu".

Armăsarul cel năzdrăvan necheză apoi odată cât putu şi intră în groapă. Fratele lui, care îl auzise, veni în fuga mare spumegând de furie că nu găsea pe nimeni. Pe urmă plecă îndărăt tot în fuga mare şi năzdrăvanul băiatului iar ieşi din groapă şi necheză cât putu, şi iar veni fratele lui, dar nu-l văzu şi plecă îndărăt furios. Năzdrăvanul mai necheză şi a treia oară şi armăsarul iar veni, cam ostenit de alergătură, şi atunci năzdrăvanul ieşi şi se luă la luptă cu el. Năzdrăvanul muşca din carne, iar celălalt din pieile de bivol. Când văzu băiatul calul că e aproape să cadă jos de oboseală ieşi afară şi-l lovi cu frâul peste frunte şi-i zise:

– Ho, ho, ho, tu eşti calul meu.

Îndată calul o luă la goană şi băiatul se miră.

– Lasă-l, stăpâne, că are să vie el. Ştie el ce face. Acuma suie-te în copacul ăsta de alături şi îndată o să treacă pe sub el mama cea bălană cu trei mânji după ea, şi când o fi sub tine tu să-i sari în spinare şi să nu te laşi, că ea are să încerce să te trântească, dar până la urmă are să ostenească şi tu să o loveşti cu frâul peste cap şi să-i zici: „Ho, ho, ho, tu eşti vita meu".

Băiatul făcu întocmai cum îi spuse şi după ce puse mâna pe iapă porniră cu toţi la împăratul Verde.

Ajungând acolo, fata puse să se umple două cazane cu lapte de la iapa cea bălană şi apoi puse pe calul cel năzdrăvan să încălzească laptele cu suflarea lui. După aceea se băgară, ea şi împăratul Verde, în câte un cazan cu lapte şi după porunca fetei calul suflă cu narea de gheaţă în cazanul ei şi-l răcori şi cu narea fierbinte în cazanul împăratului celui bătrân, până ce nu mai rămaseră din el decât oasele goale.

Pe urmă fata se cunună cu băiatul pe care îl îndrăgise de la început şi făcură nuntă împărătească cu masă mare, la care luai şi eu parte, dar nu mă alesei decât cu un sac mare de minciuni, între care o găsii şi pe asta şi v-o spusei.

Ms. 2942

Cules elevul Iosif M. Nicolae, cl. III, lic. M. Basarab, de fel din com. Albeşti-Muru jud. Prahova, în anul 1897, de la Nae Machedon, din com. Vadu Părului, jud. Prahova.

BASMUL CU CELE TREI FETE DE ÎMPĂRAT

A fost odată un împărat care avea trei fete. Ele lucrau în fiecare zi la borangic în balconul palatului. Într-una din zile, pe când lucrau ele acolo, căzu fusul fetei celei mai mari jos lângă un puț cu păcură din curte. Fata strigă pe păcurar şi-i zise:

– Păcurar, dă-mi fusul căzut lângă puț.

Iar el îi răspunse:

– Apleacă-te, fată de domn, să te sărut şi ți-l dau.

Ea se aplecă, păcurarul o sărută şi-i dete fusul. Se întâmplă, după aceea, să-i cadă fusul şi celei mijlocii şi zise şi ea:

– Păcurar, dă-mi fusul meu căzut lângă puț.

Iar el răspunse:

– Apleacă-te, fată de domn, să te sărut şi ți-l dau.

Ea se aplecă, el o sărută şi-i dete fusul. Mai pe urmă îi căzu şi fusul celei mici chiar în puț, şi zise şi ea păcurarului:

– Păcurar, păcurar, dă-mi fusul meu din păcură.

Iar el răspunse:

– Apleacă-te, fată de domn, să te sărut.

– Auzi acum ce îndrăzneală! Un păcurar ca tine să mă sărute pe mine? La urma urmei, tata are multe fuse. Dă-mi mai bine fusul fără mofturi, că dacă nu, te spun lui tata.

Păcurarul auzind aşa se scărpină după ureche, se gândi puțin şi-i dete fusul. Celelalte două fete prinseră pizmă pe cea mai mică, fiindcă pe ele le păcălise păcurarul şi le sărutase, iar pe ea nu izbutise s-o păcălească. Ele începură s-o bârfească pe ascuns la tatăl lor spunându-i că ea s-a îndrăgostit de păcurar, că le-a făcut de ruşine şi le-a pătat cinstea şi alte lucruri de felul acesta. Ca să-l facă pe tatăl lor să creadă, puseră la cale s-o arate ca vinovată în fața tatălui lor. Prinseră un pui

de şarpe şi-l înfăşurară într-o foaie de ceapă şi pe când se plimbau într-o zi prin grădină fata cea mai mare zise:

– Cine dintre noi va izbuti să înghită foaia asta de ceapă dintr-o dată, fără s-o mestece, aceea ne va fi celorlalte mai mult ca o soră şi o vom iubi celelalte şi mai mult.

Atunci fata a mai mică, care băgase de seamă că celelalte două o urăsc, se gândi să facă ea isprava asta, ca să le câştige dragostea şi luă foaia de ceapă şi o înghiți. Cum înghiți puiul de şarpe, ea se îmbolnăvi. Şarpele crescu şi burta fetei se umflă şi îndată cele două surori spuseră iar tatălui lor că ea e în dragoste cu păcurarul şi ca probă se vede că e însărcinată. Tatăl ei încrezându-se în spusele lor se hotărî la început s-o omoare, dar făcându-i-se milă de ea se gândi mai bine s-o închidă într-o butie împreună cu păcurarul şi le puse şi ceva mâncare pentru două-trei zile.

Când era să-i bage în butie, ea se rugă fierbinte de tatăl ei să n-o bage, căci e nevinovată şi nu ştie nimic. Tatăl ei nu vru s-o asculte şi-i zise că ea, care a făcut de ruşine casa împărătească, meritä să fie omorâtă. Văzând că nu poate să-l înduplece ea se rugă la Dumnezeu zicând:

– Doamne, Doamne, dacă oi fi vinovată să se scufunde butia când vor pune-o pe apă şi să ne înecăm, iar de vom fi nevinovați, tată, tată, să dea Dumnezeu să-ți crească o salcie în gură, pentru ca să cunoşti că noi n-am fost vinovați.

Intră pe urmă în butie cu păcurarul şi după ce o înfundară îi deteră drumul pe râu. Merse butia cu ei pe acel râu vreo câteva zile până ce trecură în altă împărăție, şi acolo, într-o pădure, tocmai când au ajuns ei, s-a întâmplat să se afle la vânătoare feciorul împăratului mai mare peste acea împărăție. El văzând acea butie porunci oamenilor lui s-o scoată la mal, să vadă ce e cu ea, fiindcă trebuie să fie în ea ceva greu de nu se răstoarnă şi stă dreaptă. Oamenii scoaseră butia la mal, fără ca ei să simtă, în timp ce fata se ruga mereu lui Dumnezeu să-i scape. Oamenii auzind glas omenesc înlăuntru se cam speriară la început, dar pe urmă desfundară butia şi când îi văzu acolo feciorul de împărat îi întrebă ce e cu ei şi ce caută în butie.

Fata povesti cu de-amănuntul cum au fost pedepsiți de împăratul, tatăl ei, din împărăția vecină. Feciorul de împărat îi luă pe amândoi şi-i duse la curtea tatălui lui. El spuse tatălui lui cum se petrecuseră lucrurile şi, totodată, îi ceru voie să o caute pe fată cu doctori buni, fiindcă e bolnavă. Tatăl lui îi dete voie şi el aduse un doctor bun care, după ce o cercetă pe fată, îi spuse că are un şarpe în burtă.

Atunci el puse să se fiarbă o căldare cu lapte şi o aşeză pe fata adormită cu o doctorie şi legată cu gura în jos deasupra căldării. Şarpele simţind aburii de lapte ieşi încetul cu încetul până căzu în căldarea fierbinte şi se opări. O întoarseră repede pe fată cu faţa în sus, căci şarpele voia să intre îndărăt, pe urmă îl fierseră până îl omorâră. Aşa scăpă fata de şarpe şi se făcu sănătoasă. După câtva timp, feciorul de împărat se îndrăgosti de ea şi o luă de nevastă, iar pe păcurar îl făcură găinar în curte, cu o leafă bună.

În timpul acesta, tatălui fetei îi crescuse o salcie în gură, aşa cum îl blestemase ea. Îngrozit, el dăduse ştire în toată lumea să vie cine o putea, şi din împărăţia lui şi din alte împărăţii, ca să vadă şi să-i dea vreun sfat, că poate s-o găsi vreun chip să scape de salcia aceea.

Se duse vestea şi în împărăţia unde se afla acuma fata lui şi bărbatul ei, feciorul împăratului de acolo, zise să meargă şi ei să vadă comedia asta. Fata îi spuse că merge, dar numai dacă el i-o îndeplini trei rugăminţi ale ei.

Mai întâi, când or ajunge acolo el să tacă din gură, să nu spuie nimic şi s-o lase numai pe ea să vorbească; în al doilea rând, să ia cu ei şi pe fetiţa lor, căci căpătaseră între timp o fetiţă, şi al treilea, să mai ia cu ei şi pe păcurar. El se învoi şi după ce se făcură pregătirile plecară. Ajunşi acolo, ei făcură aşa fel ca să nu le vie rândul îndată să se înfăţişeze împăratului. Când le veni rândul, ea începu a povesti astfel în faţa tatălui ei, care nu o cunoscu:

– A fost odată un împărat care avea trei fete, dărâmă-te salcie. Într-o zi ele răsuceau borangic în balcon, dărâmă-te salcie. Căzu fusul fetei celei mari, dărâmă-te salcie şi ea rugă pe păcurar:

– Păcurar, dă-mi fusul de lângă puţ, dărâmă-te salcie.

– Apleacă-te, fată de domn, să te sărut, dărâmă-te salcie.

Ea se aplecă şi păcurarul o sărută şi-i dete fusul, dărâmă-te salcie.

Îi căzu fusul şi fetei mijlocii, dărâmă-te salcie.

– Păcurar, dă-mi fusul căzut în păcură, dărâmă-te salcie.

– Apleacă-te, fată de domn, să te sărut şi-ţi dau fusul, dărâmă-te salcie.

Ea se aplecă, păcurarul o sărută şi-i dete fusul, dărâmă-te salcie.

Îi căzu fusul şi fetei celei mici, dărâmă-te salcie.

– Păcurar, dă-mi fusul din puţ, dărâmă-te salcie.

– Apleacă-te, fată de domn, să te sărut, dărâmă-te salcie.

– Cum? Un păcurar ca tine să mă sărute pe mine? dărâmă-te salcie..

La urma urmei, tata mai are şi alte fuse şi am să te spui că nu vrei să mi-l dai, dărâmă-te salcie.

Auzind aşa păcurarul îi dete fusul, dărâmă-te salcie. Surorile ei prinseră pismă pe ea şi o pârâră la tatăl ei că e îndrăgostită de păcurar, dărâmă-te salcie, şi ca să-l facă să creadă îi deteră să înghită un pui de şarpe învălit într-o foaie de ceapă, dărâmă-te salcie, şi şarpele crescând ea se umflă în burtă, dărâmă-te salcie, şi surorile ziseră că e însărcinată, dărâmă-te salcie.

Fetele împăratului, cele mai mari, care erau de faţă, auzind aşa vrură s-o gonească, zicând că spune prostii, dar tatăl lor o rugă să spuie înainte, fiindcă de câte ori zicea „dărâmă-te salcie", cădea câte ceva din salcie.

Ea urmă mai departe:

– Împăratul crezu pe surorile ei, dărâmă-te salcie, şi o închise pe fată împreună cu păcurarul într-o butie şi le dete drumul pe apă, dărâmă-te salcie. Când era s-o bage în butie, dărâmă-te salcie, ea blestemă astfel, dărâmă-te salcie: „tată, tată, dacă eu oi fi vinovată, dărâmă-te salcie, să dea Dumnezeu să mă înec, dărâmă-te salcie, iar de n-oi fi vinovată, dărâmă-te salcie, să dea Dumnezeu să-ţi crească o salcie în gură, dărâmă-te salcie". Dar el n-a vrut s-o asculte, dărâmă-te salcie, şi a dat-o pe apă, dărâmă-te salcie.

Când a spus fata vorbele astea, a căzut şi tot ce mai rămăsese din salcie în gura împăratului, şi pe urmă ea zise:

– Puteţi să nu mă credeţi, dar eu vă spun că tu eşti acel împărat şi eu sunt fiica ta cea osândită de tine, ăsta este păcurarul şi ăsta este bărbatul meu, iar asta e copila mea.

Atunci împăratul se ridică şi mărturisi că a făcut mare greşeală şi îşi ceru iertare. Pe urmă îndepărtă de la el pe cele două fete pismaşe. Fata cea mică îşi luă rămas bun şi se întoarse cu soţul ei, cu păcurarul şi cu fetiţa la împărăţia lor.

Ms. 3104

Cules de elevul Pavlovici Constantin din cl. III, lic. M.B., de la mama lui (nu-i spune numele), de 60 de ani, din Slatina, jud. Olt.

POVESTE DESPRE UN ÎMPĂRAT ŞI FIICA SA

Un împărat avea o fată pe care o iubea foarte mult. După ce crescu mare, fata nici într-o noapte nu mânea acasă. Împăratul a băgat de seamă, dar nu ştia unde se duce. Atunci el a pus străjeri la uşă, dar tot n-a putut să descopere ce se petrece cu fata, fiindcă ea făcea ce făcea şi-i adormea şi pe urmă pleca. Văzând aşa împăratul dete ştire în împărăţie că celui care s-o găsi s-o păzească pe fată să nu mai plece noaptea, ori o putea să vadă unde se duce, îi dă jumătate din împărăţia lui. Un cioban cum auzi de vestea asta se duse la împărat şi-i zise:

– Preaînălţate împărate, dacă ţi-oi spune unde se duce fata şi petrece toată noaptea îmi dai jumătate din împărăţie?

– Îţi dau, răspunse împăratul, dar de nu vei putea s-o păzeşti ori să afli unde se duce să ştii că-ţi iau capul.

Seara, ciobanul se aşează jos lângă portiţa grădinii. Şezând el acolo, deodată văzu că fata iese din casă şi vine spre dânsul. El se ghemui jos şi se prefăcu că doarme, fiindcă pricepuse că fata pleacă undeva. Ea trecu pe lângă dânsul şi deschizând portiţa zise:

– Cum te las, aşa să te găsesc. Mergând mai departe, căută şi găsi un hârb, făcu ceva ud în el şi bău două înghiţituri, pe urmă se dete de trei ori peste cap şi se făcu o pasăre. Ciobanul văzuse tot ce făcea ea şi făcu şi el la fel şi se prefăcu şi el într-o pasăre, şi începură a zbura. Fata zbura înainte şi ciobanul după dânsa. Tot zburând ei astfel ajunseră în pădurea de aramă. Acolo fata se puse să se odihnească în vârful unui copac, iar ciobanul se puse jos, la rădăcina copacului. Pe urmă ciobanul se ridică şi rupse o rămurică din acel copac şi se făcu un tunet foarte mare, pasărea din vârful copacului se sperie şi zise:

– Ai, ai, cine ştie ce oi mai păţi eu, şi totodată zbură mai departe, şi ciobanul zbură şi el după dânsa.

După un timp, ajunseră în pădurea de argint. Aici se puse fata la rădăcina unui copac şi ciobanul în vârf, ca să se odihnească. El rupse şi aici o rămurică şi se făcu iar un tunet foarte mare, şi fata se sperie şi zise:

– Nici nu ştiu ce să fac. Să mă întorc îndărăt, ori să merg mai departe?!

Mai gândindu-se puţin ea zise:

– Cum o da Dumnezeu, am să mă duc tot înainte.

Şi plecă îndată.

Ciobanul zbură după ea. Mergând o bucată bună ajunseră la marginea unei ape mari. Îndată ce ajunse aici fata se dete de trei ori peste cap şi se prefăcu iar în fată, din pasăre cum era. Ciobanul făcu şi el la fel, dar la o depărtare mai mare, ca să nu-l vadă fata. Şezând el acolo şi uitându-se să vadă ce face fata băgă de seamă că vine un om cu o luntre pe apă şi o ia pe fată. Acum el rămăsese singur acolo şi se gândi ce să facă. Începu să şuiere şi nu trecu mult şi luntrea care luase pe fată veni îndărăt. Ciobanul se rugă de luntraş să-l treacă şi pe el dincolo şi luntraşul îl trecu. Îndată ce trecu apa, el băgă de seamă că fata împăratului intră într-o casă. Se duse şi el repede după ea, bătu la uşă şi se rugă să-l primească şi pe el să mâie acolo până dinspre ziuă.

În acea casă şedeau trei zmei, care neştiind după ce umblă ciobanul îl primiră. Ciobanul se ascunse şi se ghemui după o uşă şi se prefăcu că doarme, dar pândea tot ce se petrecea acolo.

Zmeul cel mai mare o luă pe fată şi jucă cu ea până ce rupse o pereche de straie, şi atunci o lăsă. Trecând puţin, o luă cel mijlociu şi o jucă şi el până ce rupse altă pereche de straie, şi la sfârşit zmeul cel mai mic făcu şi el la fel. Ciobanul văzu tot. Când cântară cocoşii, fata plecă. Ciobanul se furişă şi el, să nu-l vadă zmeii, şi se luă după ea. Făcură iarăşi ce făcuseră la venire şi după ce trecură apa se făcură iarăşi păsări şi zburară, tot fata înainte şi ciobanul după ea. Ei trecură acum pădurile amândouă şi nu se mai opriră să răsufle şi merseră până aproape de casele împărăteşti şi acolo se opriră la un copac mare, din marginea drumului.

Fata şezu ca să se odihnească puţin, dar ciobanul nu se opri, ci porni înainte şi ajungând lângă portiţă se dete de trei ori peste cap şi se făcu iar cioban, apoi se ghemui jos şi se făcu că doarme. Venind fata se dete şi ea de trei ori peste cap şi se făcu iar fată. Tocmai când venise ca se lumina de ziuă şi văzând pe cioban culcat zise:

– Cum am să-ţi iau capul şi am să ţi-l pun în par, că nu m-ai putut păzi nici tu!

După aceea, intră în casă. Sculându-se împăratul îl chemă pe cioban şi-l întrebă dacă a aflat ceva. Ciobanul îi spuse cu de-amănuntul pe unde a umblat în noaptea aceea şi ce a făcut şi îi povesti tot ce a văzut. Fata, care era şi ea de faţă, spuse că nu e nimic adevărat şi dacă pretinde că e aşa cum zice el atunci să arate vreun semn, vreo dovadă că a fost pe acolo pe unde spune. Ciobanul scoase cele două rămurele rupte de el din pădurea de aramă şi din cea de argint şi le arătă.

Fata văzându-le n-avu ce să mai zică şi mărturisi în faţa tatălui ei că este adevărat tot ce a spus ciobanul.

Ms. 3150

Cules de elevul Manolescu Ştefan, elev la Seminarul din Huşi, în 1882, de la un flăcău, Adam P. Corod, com. Mânăstirei, jud. Tudova. În privinţa anului a se vedea Mss 3145.

POVESTE DESPRE OMUL ROŞU

A fost odată un om care locuia cu nevasta lui în pădure.

Într-o zi, nevasta lui născu un băiat. Neavând cine să-i boteze copilul, omul îl luă în braţe şi porni cu el prin pădure, doar o găsi pe cineva care să i-l boteze. Tot umblând el ajunse într-o poiană mare, unde găsi pe Dumnezeu cu chipul unui moşneag şi el îi botează copilul şi-i spuse omului că atunci când băiatul va împlini doisprezece ani să-l trimită la el, ca să-i dea darul de botez.

Pe urmă omul s-a întors acasă şi băiatul creştea într-o zi cât creşteau alţii într-o lună. Aşa că ajunse repede la doisprezece ani. Când împlini doisprezece ani, tatăl lui îl trimese la moşneag ca să-i dea darul. Băiatul se rugă să-i facă mamă-sa o turtă, apoi luă turta, se primeni şi plecă.

Merse el până ce ieşi din pădure şi ajunse la nişte vii. Într-una din ele era un moşneag care lega la vie. Băiatul se abătu la acel moşneag şi-l întrebă dacă nu ştie să-i spună cum ar ajunge la naşu-său. Moşneagul era chiar naşu-său, adică Dumnezeu, dar nu-i spuse nimic băiatului, ci îi zise numai să-i ajute la legat via până în seară şi apoi o să-i spună cum ajunge la naşu-său. Băiatul se învoi şi lucră până seara, iar seara moşneagul, în loc să-l îndrumeze, îi zise:

– Măi băiete, haide de te odihneşte la mine până dimineaţă şi dimineaţă o să pleci.

Băiatul se învoi şi plecară amândoi. Când ajunseră la bordeiul moşneagului, după ce se mai odihniră şi mâncară amândoi, moşneagul îi zise să spună o poveste şi pe urmă va spune şi el una. Băiatul îi spuse că el nu ştie nicio poveste şi atunci spuse moşneagul una şi pe urmă îi zise să mai rămână şi a doua zi, să lucreze cu el, şi-i va plăti şi cu chezăşie că o să rămână îi luă pălăria. Băiatul rămase şi a doua zi şi lucră până seara, iar seara moşneagul, în loc să-i plătească, îi zise:

– Măi băiete, haide să te odihneşti şi în noaptea asta la mine şi oi pleca mâine dimineață.

Băiatul se învoi şi moşneagul îl duse seara la o casă frumoasă, gospodărească, şi după ce se mai odihniră puțin şi mâncară amândoi moşneagul îi zise să spuie o poveste, şi pe urmă va spune şi el una. Băiatul îi răspunse că el nu ştie nicio poveste şi atunci moşneagul spuse el o poveste şi pe urmă îi luă imineii băiatului, ca chezăşie că o să rămână şi a treia zi la el să-i dea ajutor la vie şi să-i plătească.

Rămase şi a treia zi şi lucră împreună cu moşneagul până seara. Moşneagul iar nu-l lăsă să plece şi-i zise să rămână la el până dimineața. Băiatul se învoi şi moşneagul îl duse cu el la un palat măreț şi, după ce se mai odihniră şi mâncară amândoi, moşneagul îi zise iar să spuie o poveste şi pe urmă va spune şi el una. Spunând băiatul, ca şi în celelalte seri, că el nu ştie nicio poveste, moşneagul începu a spune că a botezat un copil unui om dintr-o pădure şi că a spus tatălui băiatului pe care l-a botezat ca să-l trimeată pe băiat la el, atunci când o împlini doisprezece ani, ca să-i dea darul de botez.

Auzind asta, băiatul îi spuse moşneagului că el este copilul omului din pădure şi finul său şi tocmai după darul făgăduit a plecat de acasă. Moşneagul îi dărui atunci doi tauri frumoşi şi-i spuse că sunt năzdrăvani şi când o fi singur şi o avea vreo nevoie să se gândească la ei, şi ei îl vor ajuta la orişice.

Dimineața, înainte de a pleca băiatul, moşneagul îi spuse să ție seama de sfatul lui şi pe unde o fi să umble să nu se tocmească ca să slujească la vreun om cu părul roşu. Băiatul îi făgădui şi plecă. Nu umblă mult şi se întâlni cu o trăsură în care era un boier cu părul roşu. Văzându-l boierul din trăsură îl opri şi-l întrebă:

– Unde te duci tu, mă băiete?

– Unde să mă duc? Umblu să mă tocmesc la cineva, cocoane.

– Bine, măi băiete. Vino să te tocmeşti la mine.

– Ba nu mă tocmesc, cocoane, fiindcă văd că ai părul roşu şi naşul meu mi-a spus să nu mă tocmesc la vreun om cu părul roşu.

Boierul îl luă cu binişorul, îi vorbi de unele şi de altele, îi spuse că ce i-a zis naşu-său e o prostie, îi făgădui viață uşoară şi plată bună şi până la urmă îl înduplecă să se tocmească la el, îl puse să se urce pe capra trăsurii şi plecară. Boierul ăsta era mare logofăt al împăratului şi era neînsurat, trăia singur.

Băiatul era voinic şi frumos, se purta curat şi cu sfială şi vorbea frumos, şi de aceea boierul îl puse să slujească în casă şi la masă. Vecine cu casele acestui boier erau casele împăratului, care avea o fată

frumoasă şi după un timp băiatul se dete în prieteşug copilăresc cu fata.

Cam pe atunci se întâmplă că împăratul trebui să meargă la război cu un împărat vecin şi a luat cu el şi pe logofătul său, iar acesta l-a luat şi pe băiat ca să-l slujească. Au mers ei cu oştirea cale de zece zile şi zece nopți până să ajungă la hotarul împărăției şi când au ajuns acolo împăratul a băgat de seamă că nu avea cu dânsul un inel fermecat, fără de care nu putea să iasă învingător în acel război.

Se scârbi tare mult împăratul când băgă de seamă că a uitat inelul, şi împreună cu el şi logofătul său cel mare şi chiar toată oştirea. Şi chiar în ziua următoare trebuia să înceapă războiul. Atunci el zise că dacă s-ar găsi cineva care să-i aducă de acasă, până dimineața, inelul său îi va da fiica lui de soție şi jumătate din împărăție. Logofătul cel mare ducându-se acasă mâhnit că nimeni din toată oştirea nu se găsise să facă isprava asta fu întâmpinat de băiatul care îl slujea şi care îl întrebă:

– Ce ai, cocoane, de eşti aşa de scârbit?

– Uite, măi băiete, şi-a uitat împăratul inelul cel fermecat acasă şi nimeni din toată oştirea nu se învredniceşte să-l aducă până dimineață, când începe războiul, cu toate că împăratul a făgăduit celui care l-ar aduce jumătate din împărăție şi pe fiica lui ca soție.

Cum auzi vorbele astea, băiatul zise:

– Mă duc eu să-l aduc, cocoane.

– Bine băiete, îi zise boierul. Ia-ți cele de trebuință pentru drum şi du-te.

Băiatul îşi luă ceva pentru drum, ieşi afară şi se gândi la taurii lui, care se înfățişară numaidecât. Cel mai mare din ei se prefăcu în urs, iar pe băiat îl prefăcu în porumbiță, care se puse în spinarea lui şi porni apoi ca vântul şi merse până ce i se tociră tălpile.

Atunci cel de al doilea taur se prefăcu şi el în urs şi luă porumbița în spate şi merse până îşi roase tălpile şi ajunseră la fereastra fetei împăratului, fiindcă numai în odaia ei era lumină. Porumbița bătu de trei ori cu ciocul în fereastră şi fata văzându-o îi dete drumul înlăuntru şi vrând s-o prindă îi smulse trei pene din coadă, pe care le puse în buzunar. Porumbița se dete de trei ori peste cap şi se prefăcu în băiatul pe care fata îl ştia.

Pe urmă, se drăgostiră ei cât le-a fost pofta şi băiatul îi spuse că în curând va fi bărbatul ei, chiar după făgăduința împăratului, şi-i ceru inelul. Ea căută şi-i dete inelul, el se dete iar de trei ori peste cap şi se făcu din nou porumbiță, fata îi deschise fereastra şi el se sui iar în

spinarea taurului celui mai marte, prefăcut în urs, pe urmă în spinarea celui mai mic, şi ajunse aproape de ziuă la tabăra unde era oştirea. Acolo el dețe inelul boierului, care se duse şi-l înfățişă împăratului spunând că l-a adus el. Împăratul se bucură mult. Puse inelul în deget şi chiar în ziua aceea, după o mare bătălie, câştigă războiul şi porni bucuros în fruntea oştirii, înapoi spre casă.

Pe drum, logofătul său cel mare rămase mai pe urmă cu trăsura lui şi cu băiatul, care îl slujea acum şi ca vizitiu. Boierul căuta un prilej să ucidă pe băiat şi să scape de el, fiindcă ştia că atunci când vor ajunge acasă fata o să-l cunoască pe băiat că a venit şi a luat inelul.

Ajungând deci la o fântână, porunci să oprească, ca să bea apă fiindu-i sete. După ce scoase băiatul apă, boierul îi zise să bea întâi el apă din ciutură, şi când băiatul se plecă să bea boierul haşt cu sabia şi-i tăie capul.

Pe urmă îl aruncă în fântână şi îşi urmă drumul până ajunse acasă. Acolo, cu toate împotrivirile fetei, care arăta mereu penele din coada unei porumbițe căreia îi detese inelul, împăratul o cunună cu acest ticălos boier, fiindcă nu voia să rămână un mincinos care nu-şi ține făgăduiala.

Aşa a pățit băiatul cel neascultător, care n-a ținut socoteala de sfatul pe care i-l detese naşu-său.

Ms. 3145

Cules de elevul Panov Panaite, de la Seminarul din Huşi, în ianuar 1882, de la Mihai Călugăru, din oraşul Huşi. Nu ştie carte.

POVESTEA A TREI FRAȚI

Un om avea trei băieți şi când a simțit că e aproape de sfârşitul vieții i-a chemat la el şi le-a lăsat cu limbă de moarte să se ducă la un moş al lor să se sfătuiască şi ce i-o învăța să-l asculte.

După ce l-au îngropat, băieții s-au dus la moşul lor şi el i-a învățat să se ducă să sape într-un loc, mai la vale de biserica satului, şi ce or găsi acolo să împartă între ei. S-au dus ei şi au săpat şi săpând au dat peste o pungă mare şi în pungă era un buzdugan şi pe buzdugan era înfăşurată o curea. Şi-au împărțit ce au găsit şi s-au dus la moşul lor să-i arate şi lui.

El a zis celui mai mare, care luase punga:

– Tu când ai nevoie, să zici: „Pungă, pungulița mea, fă-mi un leu nou, ori o mie de lei noi", cât oi vrea tu, şi ea îți face cât îi ceri.

Celui de al doilea, care luase buzduganul, i-a zis:

– Tu când ai nevoi să zici: „Buzdugan, buzdugănaşul meu, fă-mi doi soldați bine înarmați", ori mai mulți chiar, o oştire întreagă, şi cei îi porunceşti aia face.

Celui de al treilea, care luase cureaua, îi zise:

– Tu când ai nevoie să zici: „Curea, cureluşa mea, fă-mă unde gândesc eu" şi ea te duce unde gândeşti.

După aceea, cei trei frați au plecat spre casa lor. Pe drum au întâlnit nişte marchitani cu căruțele pline cu fel de fel de mărfuri şi cel cu punga i-a zis să le facă douăzeci de lei noi, cu care au cumpărat tot ce le-a fost de trebuință şi au plecat mai departe. Nu mult după aceea, le-au ieşit înainte nişte hoți care au vrut să-i jefuiască, şi atunci cel cu buzduganul i-a cerut să facă şapte soldați bine înarmați şi le-a poruncit să-i bată şi să-i alunge pe hoți, şi aşa au făcut şi i-au scăpat pe cei trei frați de moarte. După ce au mai mers ei o bucată de drum, cel mai mic dintre frați a ostenit şi a simțit că-l dor picioarele. Atunci el a spus

celorlalți doi frați că el se duce repede mai înainte acasă, ca să se odihnească, şi a zis:

– Curea, cureluşa mea, fă-mă repede la casa noastră.

Îndată el a fost acasă.

După ce au ajuns acasă şi ceilalți frați, au mai stat ei împreună câteva zile şi pe urmă cel mai mare a purces să meargă în lume, ca să-şi caute norocul. Ajungând aproape de un oraş, unde îşi avea curtea un împărat mare, şi-a ridicat şi el în câteva zile, lângă acel oraş, cu banii pe care îi făcea punga, o curte mult mai măreață ca a împăratului.

Când a auzit împăratul, a vrut să ştie cine e acel ce a făcut-o şi să-l vadă şi a trimes trăsura lui să-l aducă la dânsul. S-a dus la împărat şi împăratul auzind că poate să aibă câți bani vrea i-a cerut să-i dea opt baniţe de galbeni, şi va da fata lui după el. El i-a dat cât a cerut şi împăratul a dat fata după dânsul, dar fata îndată ce a aflat în ce stă averea lui i-a luat punga şi l-a dat afară din curte şi-a închis porțile cetății.

Atunci el s-a dus la frate-său cel cu buzduganul şi i-a spus ce a pățit. Acela i-a dat buzduganul şi s-a dus cu el acolo şi a poruncit buzduganului de i-a făcut o oştire cât a lui Mihai de la Călugăreni, şi văzând împăratul atâta armată împrejurul cetății a vrut să deschidă porțile cetății, dar fata i-a cerut să-i dea ei numai doi oameni ascunşi sub minteanul ei, şi împăratul i-a dat. S-a dus apoi cu ei şi a ieşit înaintea celui cu buzduganul şi l-a chemat aproape de ea, ca să stea de vorbă, şi atunci au ieşit cei doi oameni de sub mintean şi au sărit asupra lui, l-au legat şi i-au luat buzduganul, iar armata a pierit. Fata l-a alungat şi pe el şi a închis porțile.

Atunci s-a dus omul la fratele cel cu cureluşa şi i-a spus şi pățania cu buzduganul şi i-a cerut să-i dea cureluşa, şi el i-a dat-o.

Ca să ajungă îndărăt la fața locului, el a zis curelei:

– Curea, cureluşa mea, fă-mă acolo unde e punga şi buzduganul şi îndată a fost acolo şi erau sub ochii lui şi punga şi buzduganul.

El a pus punga în brâu şi-a legat buzduganul agățându-l pe umăr şi s-a încins cu cureaua şi s-a dus iar la fata împăratului, care îi era nevastă. Fata împăratului a făcut ce a făcut şi l-a amăgit din nou şi i-a luat iarăşi toate cele trei lucruri fermecate şi le-a ascuns bine.

Acuma el nemaiavând unde să se mai ducă după vreun ajutor s-a dus în pustie, nu departe de acel oraş, şi venindu-i foame şi tot căutând să găsească ceva de mâncare a dat peste un smochin care avea fructe şi s-a dus şi a luat şi a mâncat din ele, şi îndată a început a-i creşte nasul, şi a crescut atât de mare că se lovea de pământ. Târându-şi el nasul pe

pământ a ajuns până la un alt smochin şi a mâncat şi din ăla şi a băgat de seamă că nasul începe să scadă şi s-a făcut la loc, cum era mai înainte. Când a văzut el aşa, a luat o basma cu smochine de cele care fac nasul mare şi una de cele care îl fac să scadă şi s-a dus iar în oraş şi a început să strige la smochine de vânzare prin faţa curţii împărăteşti.

A auzit împărăteasa şi a trimes pe o slugă să întrebe cât costă o smochină şi el a spus că cincizeci de bani, şi pe urmă a poruncit să ia două smochine, una pentru dânsa şi una pentru fată.

Sluga, pe drum, nu s-a putut stăpâni şi a muşcat din a împărătesei şi a şi început să-i crească nasul, şi după ce au mâncat, şi împărăteasa şi fata, le-au crescut la toate nişte nasuri, că le-au culcat pe toate la pământ. Împăratul, când a văzut, s-a speriat grozav şi a chemat pe toţi doftorii din împărăţie să vadă ce e de făcut, şi toţi au încercat, dar degeaba.

Însă omul cu punga, cu buzduganul şi cu cureaua avea şi smochine de cele care făceau să scadă nasul şi să vie la loc ca mai înainte. El auzind de ce s-a întâmplat a început să strige pe uliţă: „doftor bun, doftor bun".

Auzind împăratul l-a chemat şi pe el; mergând acolo şi văzându-le a spus că le tămăduieşte. El ştia însă că palatul împărătesc avea şaizeci de odăi şi atunci a cerut ca pentru tămăduirea slugii să-i dea cheile de la douăzeci de odăi, ca să adune colbul din toate ungherele, şi i le-a dat, şi el a scotocit peste tot în cele douăzeci de odăi, dar n-a găsit nimic. A dat slugii din smochinele care făceau nasul la loc, fiindcă aşa se învoise, şi a tămăduit-o.

A mai cerut apoi alte douăzeci de chei pentru împărătească şi a scotocit iar prin toate ungherele altor douăzeci de odăi, dar n-a aflat ce căuta. A dat împărătesei smochine şi a tămăduit-o.

Acuma pentru fată a cerut şi cheile de la celelalte douăzeci de odăi, dar i-a dat numai nouăsprezece chei şi cheia odăii unde era punga, buzduganul şi cureaua ni i-a dat-o. El n-a vrut s-o tămăduiască şi împăratul s-a dus şi a întrebat pe fată dacă să i-o dea ca s-o tămăduiască ori nu, şi ea ca să scape de acel nas cât lumea a zis să i-o dea, că e un prost şi nici n-o să bage de seamă unde sunt ascunse cele trei lucruri fermecate.

El a luat şi cheia din urmă şi scotocind bine în cea din urmă odaie a găsit şi punga, şi buzduganul şi cureaua. A legat punga în basma, a atârnat buzduganul după gât şi s-a încins cu cureaua şi i-a dat fetei smochine şi a tămăduit-o.

Pe urmă a poruncit curelei să-l ducă acasă, unde erau fraţii lui, şi

găsindu-i le-a dat înapoi fiecăruia lucrurile lor şi au trăit câteşitrei în casa părintească în înțelegere şi având tot ce le era de trebuință. Şi încălecai pe o şa şi vă spusei povestea aşa.

Ms. 3121

Cules de elevul Pavel Ion, de la Seminarul din Huşi în 1882, de la Vasile Irimie Pavel, din com. Zapodeni, jud. Vaslui, de unde era şi culegătorul. Carte nu ştie.

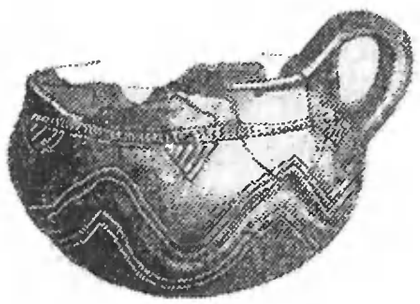

BASM

Dacă vei aştepta, vei câştiga.
Dacă te vei gândi, va fi bine de tine.
Ce faci bine nu poate să-ţi aducă rău.

A fost odată un om sărman şi neavând ce să mai facă de atâta sărăcie şi-a lăsat nevasta şi un copil mic de ţâţă şi a plecat în lume după stăpân. După ce a ajuns departe şi-a găsit undeva un stăpân şi s-a învoit să slujească pe ce o vrea să-i dea stăpânul. A slujit el paisprezece ani şi la urmă stăpânul făcându-i socoteala i-a dat trei galbeni, zicând că atât i se mai cuvine, după ce a mai cheltuit pentru el.

El a luat cei trei galbeni şi a plecat spre casa lui. Mergând el pe drum, printr-un câmp, a dat peste un plug arând cu doi oameni: unul mâna boii şi altul ţinea de coarne. El le-a dat bună ziua şi i-a răspuns numai cel care mâna boii şi a intrat în vorbă cu el, iar cel ce ţinea de coarne n-a rostit nicio vorbă. Pe el l-a prins mirarea că cornaciul tace, tace mereu şi nu spune nicio vorbă, şi l-a întrebat pe cel ce mâna boii de ce nu vorbeşte cornaciul şi el i-a răspuns că vorbele aceluia sunt pe bani.

– Pe câţi bani? întrebă călătorul.

– Pentru o vorbă un galben, răspunse cornaciul.

Călătorul se gândi puţin şi apoi zise în sinea lui: „Am slujit atâta vreme pe trei galbeni, ia să dau eu unul din ei, să vedem ce vorbă scumpă o să cumpăr".

A scos galbenul şi i l-a dat şi cornaciul a spus aşa:

– Dacă vei aştepta vei câştiga.

Şi n-a spus o vorbă mai mult.

Mai gândindu-se călătorul, i-a mai dat un galben şi a vorbit aşa:

– Dacă te vei gândi bine, va fi bine de tine.

Şi iar a tăcut.

Se mai gândi călătorul şi zise în sine: „Slujii paisprezece ani şi rămăsei cu un singur galben. Ia să-l dau şi pe ăsta, să mai aud o vorbă scumpă, şi-i dete şi galbenul al treilea şi rămase fără neam de parale în buzunar. Atunci cornaciul rosti:

– Ce faci bine nu poate să-ți aducă rău.

Apoi iar a tăcut şi n-a mai vorbit de loc.

Călătorul a pornit spre casă fără niciun ban, aşa cum plecase cu paisprezece ani înainte. Mergând el înainte a ajuns pe malul unei gârle umflată de ploi şi-i veni deodată gândul să se arunce în apă să se înece, că nu mai are la ce trăi fără niciun ban, dar îşi aduse aminte de vorba cumpărată pe un galben „dacă vei aştepta vei câştiga".

Se aşeză jos şi se puse pe aşteptat. N-a aşteptat mult şi numai ce a văzut venind înotând pe apă un cal cu nişte desagi în spinare. El i-a prins căpăstrul cu o prăjină şi a tras calul la mal, şi când colo ce să vezi? Desagii erau plini cu galbeni. A luat el desagii în spate şi a pornit spre casă, gândindu-se că n-a dat degeaba un galben cornaciului de la plug.

Când a ajuns în satul lui a văzut pe acolo destule schimbări, dar el a tras la casa lui şi nevasta nu l-a mai cunoscut, căci se schimbase mult după atâta vreme. A rugat-o să-l găzduiască şi pe el peste noapte, dar ea i-a spus că nu-l poate găzdui, că de paisprezece ani i-a plecat bărbatul şi ea în tot timpul ăsta n-a găzduit pe nimeni. El a stăruit şi s-a rugat mult de ea să-l găzduiască şi atunci ea s-a dus de l-a întrebat pe un cumnat al ei dacă se cuvine să-l găzduiască.

Cumnatul ei chibzuind i-a spus să-l primească şi ea l-a găzduit. I-a arătat un pat unde să se culce şi el s-a culcat devreme, fiind ostenit. Ea s-a culcat mai târziu în alt pat şi fiindcă alt pat nu mai era tot acolo s-a cuibărit şi băiatul, care acuma era destul de mare.

Peste noapte, omul s-a trezit şi zărind pe patul nevestei şi un bărbat a gândit că ăla trebuie să fie ibovnicul ei şi a pus mâna pe un cuțit să-i taie pe amândoi, dar şi-a adus aminte de vorba cumpărată cu al doilea galben „dacă te vei gândi bine, va fi bine de tine", şi tocmai atunci auzi pe acel bărbat din patul nevestei zicând:

– Mamă, dă-mi puțină apă.

Atunci înțelese el că trebuie să fie băiatul lor, pe care îl lăsase copil de țâță, şi se gândi că nici cel de al doilea galben nu l-a dat degeaba cornaciului de la plug şi vorba aceluia i-a fost de folos, că de nu se gândea îşi tăia şi nevasta şi copilul.

A adormit din nou şi s-a odihnit până dimineața. Dimineața, când

s-a sculat, a început a-i spune nevestei că el e bărbatul, dar ea nu-l mai putea cunoaşte, că se schimbase mult şi la faţă şi la vorbă în paisprezece ani. Văzând că nu poate s-o facă să-l creadă, el a început să-i spună toate rudele, să-i amintească de nuntă, de naşul care îi cununase, de copilul lor şi de multe câte făcuseră împreună, şi atunci femeia a început să plângă de bucurie, l-a îmbrăţişat şi a mulţumit lui Dumnezeu că s-a întors.

El a întrebat-o unde fusese băiatul în ziua dinainte, când a sosit el, de nu l-a găsit acasă, şi ea i-a spus că păzea nişte oi la iarbă şi locul e cam departe. El a luat băiatul de la oi unde era tocmit şi i-a dat o mie de galbeni şi l-a trimes să umble în lume să facă negustorie şi pe unde o ajunge să facă bine.

A plecat băiatul şi după un drum destul de lung a ajuns într-o pădure şi acolo a auzit într-un loc un glas: „Aoleo, aoleo, nu pot să mor, că sunt dator". S-a dus către locul acela şi a văzut o groapă în care fierbeau nişte oase şi din groapa aia venea glasul care striga că nu poate să moară, că e dator. Atunci el a băgat mâna în buzunar şi a aruncat o mână de galbeni în groapa aia şi totodată a văzut ieşind de acolo nişte oase înşirate ca un schelet şi au început a zice:

– Bogdaproste, frate, că mă plătişi. Acum să-ţi fac şi eu bine. Na, îţi dau ăst cuţit, să-l porţi şi să-l ai la nevoie şi de acuma să fim fraţi.

Mergând ei împreună mai departe prin pădure au ajuns la un puţ şi la puţul ăla toţi câţi au fost trecând şi se abăteau să bea apă îi omorau nişte tâlhari. Deci s-a oprit şi băiatul să bea apă şi tocmai când se pleca să bea un tâlhar era gata să-l lovească pe la spate, dar scheletul care îl păzea din spate nevăzut i-a tăiat capul tâlharului cu cuţitul.

Au venit pe urmă şi ceilalţi tâlhari, dar i-a omorât pe toţi şi după aceea s-au dus şi au găsit bordeiul tâlharilor în pădure şi au aflat acolo aşa de mult bănet, că s-a îmbogăţit băiatul mai mult decât tată-său. Au ajuns apoi într-un oraş mare, unde băiatul s-a apucat de negustorie şi i-a mers foarte bine, până ce i-a venit vremea să se însoare şi frate-său, scheletul, era mereu cu el.

Se răspândi vestea că fata împăratului se măritä, dar oricine se logodeşte cu ea şi doarme noaptea acolo este găsit mort. Băiatul s-a vorbit cu fratele lui, scheletul, să se ducă şi el să încerce. Scheletul l-a încurajat şi i-a zis să se ducă, dar să-l ia şi pe el şi să-l bage în casă, unde o dormi el, şi să-l păzească cu cuţitul. Aflase lumea că se duce şi el la fata împăratului şi toţi îl sfătuiau mai bine să nu se ducă, că va muri, dar el tot s-a dus. Împăratul l-a primit şi l-a băgat seara în odaia unde dormea fata, şi el a zis că ia cu el şi nişte oscioare pe care n-a

avut unde le lăsa şi le-a aşezat după uşă, i-a dat cuțitul în mână şi a păzit toată noaptea.

Când s-a apropiat de ziuă, a văzut ieşind din fata împăratului un şarpe, care să întindea să omoare pe ginere, cum omorâse pe toți cei dinaintea lui. Scheletul l-a lăsat până s-a apropiat bine şi cu o lovitură de cuțit i-a retezat capul, iar trupul l-a tras afară din fată, şi aşa a scăpat cu viață şi mirele şi a scăpat şi fata de el.

Dimineața, împăratul, când l-a văzut viu, s-a mirat şi şi-a ținut cuvântul şi i-a dat fata de soție şi l-a făcut şi împărat, căci el era bătrân şi nu mai putea să poarte grijile împărăției. Şi aşa s-a împlinit şi cel de al treilea cuvânt cumpărat cu un galben: „Ce faci bine, nu poate să-ți aducă rău".

După aceea, el a trimes de au adus la el şi pe părinții lui şi au trăit cu toți la un loc fericiți.

Ms. 3115

Cules de elevul Bongioianu Ion, din cl, III, la lic. M.B., în 1890, de la un turc, Osman Ali, negustor ambulant de mărunțişuri, prin sate. Culegătorul din com. Blejeşti, jud. Vlaşca.

BASMUL CU CEI 40 DE FRAȚI

A fost odată un împărat care avea patruzeci de feciori şi le-a hotărât la toți să nu se însoare până nu or găsi patruzeci de surori ca să le ia de soții. Băieții văzând că timpul trece şi că nu se pot găsi fiecum patruzeci de surori să se însoare îi spuseră bătrânului că se duc ei să le caute. Tatăl lor s-a învoit şi le-a arătat un drum lung, care trecea printr-o pădure mare şi când ieşea se despărțea în trei părți: unul, cel din mijloc, drept înainte, altul la dreapta şi altul la stânga. I-a povățuit să nu apuce pe cel din mijloc, că o să li se întâmple ceva rău. El ştie asta din tinerețea lui.

Ei însă nu au vrut să ție seama de povața tatălui lor şi au hotărât dinainte să apuce pe calea din mijloc, zicând că tatăl lor a fost un singur viteaz, iar ei sunt patruzeci de viteji, aşa că nu au de ce să se teamă. Când să pornească la drum, a băgat de seamă împăratul că flăcăul cel mai mic nu are cal şi ca să-i încerce puterea l-a trimes la o babă, care locuia afară din oraş şi la care împăratul ținea un cal sălbatic, care nu fusese încălecat de nimeni, ca să-l ia şi să încalece pe el.

Băiatul se duse la babă şi-i ceru calul, cum îl învățase tată-său, dar baba îi ceru mai întâi să-i aducă bastonul ei, care era într-un bordei în fundul pământului. El se duse în acel bordei, dar nu găsi niciun baston, ci numai un fier lung şi gros.

Se duse şi spuse babei ce a găsit şi baba îi zise că pe ăla să-l aducă, fiindcă ăla e bastonul ei. El se duse şi-i aduse acel fier învârtindu-l în mână, în joacă, şi baba se miră de puterea lui.

Pe urmă îi dete cheile de la grajdul în care era calul cel sălbatic. Cum deschise uşa, calul cel sălbatic sări din fundul grajdului şi voia să iasă afară, dar băiatul îi înfipse cu putere mâinile în coamă şi-l opri pe loc, îi puse repede şaua şi încălecă pe el, apoi repede ca fulgerul se re-

pezi după frații lui şi-i ajunse tocmai când ei voiau să apuce pe drumul din mijloc. Atunci el le spuse să-şi aducă aminte de sfatul tatălui lor, dar ei îi răspunseră că tatăl lor a fost un singur viteaz, iar ei sunt patruzeci de viteji şi nu au de ce să se teamă.

Apucară ei pe drumul din mijloc şi merseră, merseră până se înseră şi se opriră lângă un izvor ca să se culce. Fratele cel mic le spune să-şi aducă aminte că tatăl lor i-a sfătuit să nu se culce lângă acel izvor, că o să li se întâmple ceva rău, dar ei nu vrură să asculte. Atunci el se prefăcu că se duce să vadă de cal şi încălecă, fără ca frații lui să ştie, şi se duse undeva mai departe şi se culcă, dar abia adormi puțin şi auzi un vuiet mare şi se sculă repede şi numai ce văzu un zmeu venind ca o furtună, cu o falcă în cer şi cu una în pământ, şi care îl întrebă că unde sunt frații lui, ca să-i mănânce. El însă, fără să se înfricoşeze, îi răspunse:

– Mai întâi luptă-te cu mine şi pe urmă cu frații mei.

Se luară la luptă şi băiatul îl tăie repede pe zmeu aşa de tare că îi slăbiseră puterile şi o luă la fugă. Atunci băiatul aprinse un felinar, pe care îl avea cu el, şi o luă pe urmele zmeului, după dâra de sânge, până ajunse la o piatră mare şi grea, care avea la mijloc un belciug greu, de nu-l puteau mişca zece oameni.

Băiatul îşi încordă toate puterile şi smulse belciugul şi-l aruncă, apoi mişcă piatra şi văzu că se deschide o groapă adâncă, ce ducea pe celălalt tărâm. El se afundă în acea groapă şi când ajunse la fund dete de o câmpie mare şi în mijloc erau nişte palate mari şi frumoase. El intră înlăuntru şi începu să cerceteze toate odăile, şi cea din urmă odaie avea o uşă de fier încuiată. El o izbi odată cu piciorul şi o azvârli cât colo, şi înlăuntru ce să vadă? Era chiar zmeul pe care îl rănise şi care când îl văzu îi zise speriat:

– Nici aici nu mă laşi în pace?

Băiatul scoase sabia şi cu câteva lovituri îl omorî de tot, pe urmă se întoarse iar pe tărâmul de sus şi puse piatra la loc. Se duse şi se culcă unde dormise mai înainte, iar dimineața frații lui trecând pe lângă el râseră de el zicându-i:

– Vezi, măi nătărăule, că nu s-a întâmplat nimic?

Băiatul nu răspunse nimic şi merseră mai departe, un drum lung de tot, până ce se înseră. Atunci ei voiră să se culce sub nişte copaci stufoşi şi mari, unde era o iarbă foarte frumoasă, dar băiatul cel mic le aduse aminte de vorba tatălui lor, care îi povățuise să nu doarmă într-un astfel de loc, că li se poate întâmpla ceva rău, dar ei nu-l ascultară, zicând că tatăl lor a fost un singur viteaz, iar ei sunt patruzeci de viteji.

Băiatul cel mic, văzând că fraţii lui nu-l ascultă, se prefăcu iar că se duce să îngrijească de cal şi încălecă repede şi se duse puţin mai departe de acel loc blestemat şi se culcă acolo, dar n-apucă să adoarmă bine, că-l trezi un vuiet grozav şi un glas ca de tunet care striga:

– Unde sunt fraţii tăi, ca să-i mănânc pe toţi?

Băiatul sări deodată drept în picioare şi zări un zmeu mare şi fioros, dar nu-şi pierdu firea, ci îşi luă inima în dinţi, scoase sabia şi se repezi asupra zmeului, cu care se luptă îndelung şi izbuti să-l rănească aşa de tare că-l umplu de sânge, şi atunci zmeul înfricoşat o luă la fugă.

Băiatul aprinse iar felinarul şi o luă pe urma lui după dâra de sânge, până ajunse la o piatră mare, pe care o dete dintr-o opintire la o parte şi sub ea se făcea o gaură care dădea pe tărâmul celălalt. El intră prin gaura aceea şi când ajunse pe tărâmul celălalt zări în mijlocul unei câmpii un palat mare şi foarte frumos. Se duse acolo şi când intră înlăuntru dete peste patruzeci de surori, pe care le ţinea zmeul închise. El le luă la toate inelele, dar ele îi spuseră să caute să fugă repede, că poate să vie zmeul, şi-l mănâncă. El le spuse că tocmai pe zmeu îl caută el şi ele îi arătară casa în care sta zmeul şi care era de fier. Cu o lovitură zdravănă de pumn el sfărâmă uşa de fier de la casa zmeului şi când îl văzu zmeul căzu jos ameţit de spaimă, iar el se repezi şi-i tăie capul cu sabia.

Se duse pe urmă repede îndărăt la fraţii lui, care dormeau, şi le schimbă inelele cu inelele fetelor, apoi puse piatra la loc şi veni şi se culcă lângă fraţii lui. Dimineaţa, ei iar i-au zis:

– Vezi mă, fricosule, că nu s-a întâmplat nimic nici în noaptea asta?

Merseră cu toţi mai departe, până deteră de un palat poleit tot cu aur şi când intrară înlăuntru văzură o masă pusă cu mâncăruri, cu vin şi cu alte băuturi scumpe, şi se aşezară să mănânce şi să bea. Toţi se îmbătară, afară de băiatul cel mic, care simţise el că acolo e ceva necurat.

În adevăr, deodată se ivi, printr-o uşă mare, un cap de zmeu cât un turn de biserică şi cu un ciubuc în gură cât un stejar. Când l-au văzut fraţii lui nu nimereau pe unde să fugă, numai el a rămas nemişcat şi se uita semeţ în ochii zmeului. Când l-a văzut zmeul aşa de curajos i-a zis:

– Îţi dau jumătate din averea mea, dacă îmi aduci pe fata împăratului vecin, căci eu încerc mereu de o mie de ani şi n-am izbutit s-o iau. Fata are o mie două sute de ani, dar e fermecată şi are tinereţe fără bătrâneţe şi e tot tânără şi frumoasă ca o zână.

Băiatul îi spuse că poate să i-o aducă, dar mai întâi trebuie să tragă o fugă să ajungă pe frații lui, ca să le spuie câteva vorbe pentru părinții lui, şi-l rugă să-i dea calul lui, căci calul lui, al băiatului, e cam ostenit. Zmeul se tot codea, dar până la urmă i-l dete.

El încălecă şi calul, cum simți că are în spate un voinic adevărat, îi spuse o taină a lui, anume că are sub bărbie un şurub, pe care cu cât îl strânge, cu atât el se iuteşte. Băiatul strânse şurubul şi într-o clipă ajunse pe frații lui. El le spuse să se uite la inele şi ei văzură că sunt schimbate. Atunci el le povesti tot ce se întâmplase fără ştirea lor şi le spuse semnele după care vor ajunge la cele patruzeci de surori, să-şi ia fiecare câte una şi pe cea mai mică s-o lase pentru el, apoi cum să găsească şi să ia şi comoara celuilalt zmeu pe care îl omorâse, şi după aceea se despărți de ei şi se întoarse la zmeul de la care luase calul.

A doua zi, plecă după fata împăratului şi după ce merse puțin calul îi zise:

– Vezi pe muchea aceea de deal o căsuță? Acolo şade o babă cu genele până în pământ, de nu poate vedea din pricina lor. O să mergem la ea şi când ajungem acolo tu să-i tai genele, şi ea când o să vadă o să te întrebe ce vrei să-ți dea, ca să te răsplătească, şi tu să-i ceri să-ți dea inelul din cenuşă, care e fermecat şi cu care putem să facem ce vrem.

Aşa îi vorbi băiatului calul cel năzdrăvan al zmeului şi pe urmă se duseră la baba de pe deal, căreia îi tăie genele, şi când el îi ceru inelul din cenuşă ea rânji de necaz, dar fiindcă făgăduise că îi dă ce o cere trebui să i-l dea.

Băiatul luă inelul şi încălecă să pornească mai departe. Calul îi spuse că acum o să zboare la mare înălțime şi o să întâlnească fel de fel de păsări foarte frumoase, dar el să nu prindă niciuna, că poate să iasă ceva rău din asta pentru el. Zburară ei printre multe stoluri de păsări frumoase, dar pe cea din urmă, când o văzu aşa frumoasă, băiatul vru s-o prindă, dar nu putu şi-i rămase în mână doar o pană, pe care o puse la pălărie.

Merseră până ce ajunseră la cetatea unde şedea împăratul cu fata. Era seară şi porțile cetății erau închise, căci aşa se închideau totdeauna după apusul soarelui. Băiatul trase la o babă, care avea o căsuță la marginea oraşului, în afara zidurilor cetății. Când descălecă şi calul îi văzu pana de la pălărie, îi zise că a făcut un mare rău şi că o să aibă multe neplăceri din pricina asta. Baba la care trăsese îl povățui că dacă l-o întreba cineva cine e el să spuie că e feciorul ei, venit de curând din străinătăți.

A doua zi dimineața, băiatul făcu, cu ajutorul inelului fermecat, un

palat măreţ chiar în faţa palatului împărătesc. Împăratul, când văzu palatul, se miră foarte mult şi întrebă pe toţi cine l-a făcut. Baba la care trăsese băiatul spuse că feciorul ei, care a venit din străinătate. Băiatul băgă de seamă în mai multe rânduri că fata împăratului îşi bea cafeaua dimineaţa pe o prispă mare, în faţa palatului. Calul cel năzdrăvan îi spuse că până nu o sorbi el din cafeaua fetii n-o să poată face nimic ca s-o ia. Atunci ei chibzuiră şi hotărâră ca el să zboare într-o dimineaţă cu calul pe lângă fată şi să soarbă din cafeaua ei, şi aşa făcură.

A doua zi de dimineaţa, băiatul zbură cu calul pe lângă fată şi sorbi repede din cafeaua ei, iar ea rămase uimită şi-i spuse întâmplarea şi tatălui ei. Împăratul când auzi se minună şi el şi porunci să-l cheme la el pe acel tânăr care zidise palatul cel măreţ, şi când îl văzu pe acel tânăr frumos şi-i spuse de ce a venit el zise că-i dă fata, dar ea era logodită cu unul din căpitanii lui şi trebuie să strice logodna.

Logodnicul, când auzi, zise că el nu strică logodna decât dacă tânărul i-o aduce pasărea de la care a luat pana pe care o are la pălărie. Băiatul se duse şi spuse calului cele întâmplate. Calul îi spuse că se poate face şi treaba asta, dar mai întâi să cumpere trei care de mei. Băiatul le cumpără, apoi calul îi spuse să le lege de coada lui, îi spuse să strângă şurubul şi după aceea zbură cu ele şi cu băiatul şi se lăsă jos departe, departe, într-o câmpie. După sfatul calului, el se ascunse în grămada de mei şi-i mai spuse calul că o să vie mulţime mare de păsări să mănânce şi pe cea care o cânta de trei ori pe aia să o prindă.

El făcu aşa şi prinse tocmai pasărea de la care smulsese pana. A dus-o la logodnic, dar el i-a mai cerut să aducă şi colivia în care a fost ţinută. El se duse şi spuse şi asta calului. Calul îi spuse că asta e mai greu, fiindcă colivia e la un zmeu, legată într-un copac şi când colivia e albă înseamnă că zmeul e deştept şi când e neagră înseamnă că zmeul doarme.

El se duse cu calul până unde era zmeul şi acolo strânse şurubul cât putu şi apucă din zbor colivia, care se smulse cu copac cu tot, din rădăcină. Zmeul îi goni cu fulgere şi trăsnete până la hotarele stăpânirii lui şi de acolo n-avu ce să le mai facă.

Când îi dete logodnicului şi colivia, el n-avu ce să mai zică şi desfăcu logodna, iar băiatul luă fata. Ea era bucuroasă gândind că o ia pentru el, dar când îi spuse să a luat-o pentru un zmeu începu să plângă. Zmeul, când văzu că i-a adus fata, nu mai putea de bucurie şi l-a oprit la el şi pe băiat, ca slugă. El însă o învăţă pe fată să afle de la zmeu în ce stă puterea lui. Făcu fata cum făcu, cu rugăminţi, cu vorbe îndemânatice şi află de la zmeu că puterea lui stă în şurubul cel mare

din vârful palatului. Când plecă zmeul la vânătoare, el desfăcu şurubul de tot şi-l aruncă jos, şi zmeul de abia mai putea să umble şi să vorbească, şi după ce se târî până acasă băiatul scoase sabia şi-i tăie capul. Luă pe urmă un bici fermecat din palat, pe care i-l arătă fata, şi trosni cu el peste palat de trei ori şi-l prefăcu într-un măr de aur. Luă mărul şi încălecă, luând şi fata pe cal şi numai în câteva clipe ajunse acasă. Acolo află că părinții lui, ca şi frații lui şi nevestele lor muriseră de mult, când bântuise o holeră. El trosni iar din bici de trei ori şi mărul se prefăcu iar într-un palat măreț, şi pe urmă se cunună cu fata şi stăpâni el de aci înainte împărăția tatălui lui.

Ms. 3114

Cules de elevul Rizescu Aureliu, din clasa IV, lic. M.B. în 1890, de la Dumitrescu Const., din Turnu-Măgurele. Ştie carte

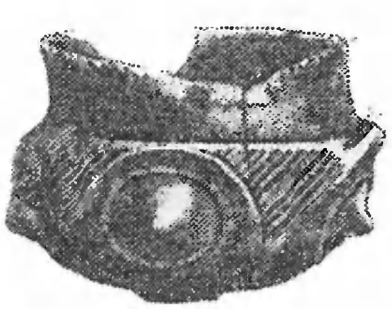

BASMUL CU FIRIŞANDRU FĂT-FRUMOS

A fost odată ca niciodată un împărat şi o împărătească care aveau o fată mare.

Într-o noapte, pe când fata dormea în odaia ei, a căzut o floare din tavan drept în gura ei şi din asta ea a rămas însărcinată. Când a aflat împăratul a chemat-o şi a început s-o iscodească, ca să afle cu cine a rămas însărcinată, dar fata era nevinovată şi nu ştia nimic. Împăratul n-a vrut s-o creadă şi ca s-o pedepsească a băgat-o într-o butie, pe care a înfundat-o şi i-a dat drumul pe apa unui râu.

Butia a mers ce a mers pe apă şi s-a oprit în marginea unui ostrov şi tocmai atunci aducând apa şi un buştean a izbit-o şi a spart-o, iar fata a ieşit afară teafără. Ea se hrănea acolo cu rădăcini de ierburi şi cu poame sălbatice. N-a trecut mult şi ea a născut în pustietatea aceea un băiat, pe care l-a botezat Firişandru.

Băiatul creştea repede şi voinic şi când s-a făcut de şaisprezece ani a început să umble prin pădure, şi-a făcut un arc şi săgeţi de corn şi s-a apucat să vâneze păsări, pe care mamă-sa le gătea. A trăit el aşa câteva luni, un an, până îi veni în cap să umble şi printr-o altă pădure vecină.

– Mamă, zise el, să ştii că eu mă duc să vânez şi printr-o altă pădure din apropiere şi tu să stai aci, să nu te mişti.

– Cum să te duci maică aşa în locuri necunoscute? Cine ştie peste ce primejdie poţi să dai.

Se ciorovăiră ei câtva şi până la urmă el tot se duse la vânat în acea pădure şi acolo dete peste o casă şi lângă ea se certau trei zmei, gata, gata să se ia la bătaie, care să ia casa aia în stăpânire.

– Ce faceţi voi aici măi? îi întrebă băiatul răstit.

– Uite ne certăm pentru casa asta, răspunse unul din ei spumegând de mânie.

– Hai că vă împac eu, zise el şi făcu un semn cu un toiag fermecat şi-i prefăcu pe toți în stane de piatră.

Intră pe urma în casă şi văzu că avea o mulțime de odăi, fiecare cu cheia ei şi în ele erau fel de fel de lucruri de preț. Într-una din ele, el găsi un zmeu închis într-un butoi şi ieşi afară, încuie uşa şi băgă cheia în buzunar. Pe urmă plecă şi o aduse pe mamă-sa, să şeadă în casa aceea. Îi dete cheile de la toate odăile, afară de cheia odăii unde era închis zmeul, şi-i zise:

– Uite, mamă, poți să umbli în toate odăile, afară de asta, fiindcă dacă ai să încerci să umbli aici un mare rău va veni peste capul meu.

Mamă-sa nu zise nimic deocamdată şi băiatul pleca la vânătoare în fiecare zi. Într-o zi, zmeul simțind-o că umblă prin casă începu s-o strige:

– Ia vino, ia vino şi de-i fi femeie să-mi fii ca mamă, iar de-i fi fată să-mi fii ca soră. Haide, milostiveşte-te şi deschide uşa, că mult mai sunt oropsit în pustia asta de odaie.

– Nu pot, zise ea, căci cheia nu e la mine, ci e la Firişandru, fiul meu, care e la vânătoare.

– Bine, dar când o veni să te faci bolnavă şi să i-o ceri.

Ea făcu aşa şi când veni băiatul de la vânătoare izbuti să-l înduplece să-i dea şi cheia aia, ca să-i dea, poate, câte un pic de apă.

– Bine, mamă, eu ți-o dau, dar deşi am încredere în tine mă tem că faci asta nu ca să mă creşti, ci ca să mă răpui.

Plecând el iar la vânătoare, mamă-sa descuie uşa.

– Dă-mi o doniță de apă, zise zmeul, că tare mi-e sete.

Ea îi dete donița de apă şi, după ce zmeul o bău, plesni un cerc de la butie.

– Mai dă-mi o doniță, zise zmeul.

Şi ea îi aduse îndată.

După ce o bău zmeul, mai plesni un cerc de la butie şi apoi ceru şi a treia doniță şi plesni şi al treilea cerc, şi zmeul sări afară din butie, şi de bucurie o prinse în brațe pe femeie şi începu s-o sărute. Pe urmă prinseră dragoste unul pentru altul şi nu se mai puteau despărți cu nici un chip.

– Ia ascultă, îi zise zmeul într-o zi, de vrei să trăim în tihnă şi să nu fim supărați de fiu-tău hai să-i răpunem capul într-un fel. Să te faci bolnavă şi să-i spui să se ducă să-ți aducă apă de la izvorul zânelor, că numai cu aia te tămăduieşti, şi de s-o duce acolo nu se mai întoarce cât lumea şi pământul. Acolo îi rămân oasele.

Când veni băiatul de la vânat, zmeul se ascunse şi ea se prefăcu bolnavă şi-i ceru să-i aducă apă de la izvorul zânelor.

– Bine, mamă, eu îți aduc, dar să ştii că cu asta nu mă creşti, ci o să mă răpui.

Băiatul încălecă pe un cal şi merse, merse, până ajunse la izvorul zânelor. Luă apă în sticle şi apoi se culcă pe iarba verde de lângă izvor, să se odihnească puțin. Când se trezi, zări lângă el pe zâna cea mică, care îl sorbea din ochi. Prinsese pe loc dragoste de el, că era voinic şi frumos băiat. Ea îl întrebă:

– Ce ai căutat pe aici, Firişandre?

– Am venit să iau apă tămăduitoare pentru mama, că e bolnavă.

Ea îl sărută cu drag pe frunte şi-l lăsă să se ducă.

– Ascunde-te, zmeule, că vine Firişandru, zise mama lui când îl văzu prin fereastră că se întoarce.

– Cum? Asta nu se poate. De acolo, oricine s-ar duce nu se mai întoarce.

– Eu îți spun că vine şi poți să-l vezi şi tu.

Când îl văzu prin geam, zmeul fugi şi se ascunse şi băiatul îi dete apa mamă-si. După ce bău din ea, ticăloasa de prefăcută zise că se simte mai bine. Pe urmă plecă iar la vânătoare şi în lipsa lui zmeul iar o învață pe mamă-sa:

– Ascultă femeie, trebuie să facem ce om face să-i punem capul, că altfel ne răpune el pe noi. Acum să te faci iar bolnavă şi când o veni să-i spui să-ți aducă două mere de la mânăstirea din ostrov, şi de acolo n-o să mai vie.

Când veni băiatul, ea se prefăcu iar bolnavă şi-i spuse cum o învățase zmeul.

– Mamă, mamă, tu vrei să mă răpui, nu să mă creşti, cum îți este datoria, zise băiatul cu amărăciune.

El plecă iar la zâna de la izvor, de care se simțea îndrăgostit. Cum ajunse, zâna cea mică îi ieşi în cale şi-l întrebă de ce e vorba. După ce îi spuse că l-a trimes după două mere de aur de la mânăstirea din ostrov, zâna îi zise:

– Lasă, că nu-i nimic. Nu e prea greu. Ia frâul ăsta de aur şi când ai să-l scuturi are să vie un cal cu şase aripi şi el o să te ducă acolo.

El luă frâul şi-l scutură şi cum veni calul se şi aruncă pe el, şi după ce se înălță în zbor îl coborî jos, tocmai în grădina mânăstirii din ostrov. Luă două mere de aur şi se întoarse cu ele la zână.

– Mai stai puțin, îi zise ea. Nu pleca chiar acum. Culcă-te şi te odihneşte puțin. El o ascultă şi, după ce ațipi, zâna îi schimbă merele punând în locul lor altele, care semănau cu ele. Când se deşteptă, el luă merele şi plecă, după ce o sărută pe zâna cea mică.

Când să ajungă acasă, mamă-sa îl simți, căci era lângă casă un pom care se usca când pleca Firişandru şi înverzea când venea îndărăt, şi acum văzuse pomul înverzit şi-i zise zmeului:

– Ascunde-te, zmeule, repede, că te-ai dus pe copcă. Vine Firişandru îndărăt. A înverzit pomul.

– Nu se poate asta, zise zmeul. Nu pot să cred odată cu capul, că cine s-a dus acolo nu s-a mai întors.

Când îl zări însă prin fereastră n-avu ce mai face şi se ascunse. Băiatul aduse merele.

– Mi-este mai bine, zise prefăcuta de mamă-sa, după ce le mâncă.

Băiatul plecă la vânat fără să mai piardă vreme, căci nu mâncase de când a plecat.

– Ia ascultă-mă, femeie, să ştii că o pățim cu piciul ăsta. Ne mănâncă capul, zise zmeul. Fă-te iar bolnavă şi trimete-l să aducă, de peste munții care se bat în capete, doi purcei de la purceaua mistreață, şi de acolo n-are să se mai întoarcă.

Când veni băiatul acasă, ea îi şi spuse şi el porni la drum îndată, lăsându-se şi nemâncat şi când ajunse la izvor îi ieşi iar zâna în cale.

– Ce ți-a mai poruncit? îl întrebă ea.

El îi spuse toată tărăşenia şi ea îi dete alt frâu de aur. El îl scutură şi îndată veni la el un cal frate cu cel dintâi, cu douăsprezece aripi şi care vărsa foc pe nări. Cum încălecă băiatul pe el, calul zbură în slava cerului şi trecu printre munții care se băteau în capete, tocmai când ei se mai odihneau. Ajunseră la culcuşul purcelei şi, după ce se ascunseră în apropiere, după un stuf, calul zise:

– Stăpâne, îndată ce s-o depărta purceaua, dumneata să înțepi uşor purceii cu sulița, că ei au să guițe şi scroafa are să alerge turbată îndărăt şi apoi iar o să plece, şi să faci mereu aşa, până ce are să ostenească de tot.

Băiatul făcu aşa cum îi spuse calul şi după ce purceaua osteni de abia se mai ținea pe picioare calul se duse şi luă doi purcei, pe care îi puse în brațe lui Firişandru, pe urmă îngenunchie ca să încalece şi apoi zbură iar în slava cerului, şi trecu printre munți când tocmai se odihneau iarăşi.

Ajungând la zână, ea îl puse iar să se culce şi să se odihnească puțin şi pe când el dormea ea schimbă purceii cu alții.

Când se deşteptă îşi luă rămas bun, luă purceii şi plecă spre casă.

Când mamă-sa văzu pomul înverzit zise zmeului:

– Ascunde-te cât mai repede, zmeule, că Firişandru e gata să sosească.

– Tii... da mare putere mai are pezevenghiul ăsta, Doamne!

După ce se minună astfel, zmeul alergă repede să se ascundă de frica morții.

Băiatul sosi acasă, dete purceii mamă-si şi plecă la vânat.

– Nu ți-am spus eu că ăsta o să ne răpună? zise zmeul înfricoşat.

– Ce să facem atunci?

– Uite ce e: să te faci iar bolnavă şi să-i spui că nu te însănătoşeşti decât dacă s-o duce la râul lui Iordan, să-ți aducă apă vie şi apă moartă.

În ziua următoare, se făcu iarăşi bolnavă şi-i spuse băiatului cum o învățase zmeul. El încălecă şi repede ajunse la zâna care îl ajuta, lângă fântâna cu dor.

– Ce ți-a mai poruncit? îl întrebă ea.

El îi povesti cu de-amănuntul şi ea îl încurajă dându-i încă un frâu, pe care el îl scutură şi sosi lângă el un cal cu douăzeci şi patru de aripi, şi zâna îi spuse să încalece şi-l va duce calul în zbor până la râul lui Iordan. El încălecă şi calul îl duse în zbor la râul lui Iordan. Umplu el sticlele cu apă vie şi cu apă moartă şi când să pornească îndărăt se porniră să țipe toate izvoarele şi toate apele, dar până să se scoale străjerii Firişandru trecuse deja în zbor zidurile cele înalte. Când ajunse la zână, lângă fântâna cu dor, ea îl puse iar să se culce să se odihnească şi îi schimbă sticlele cu apă. Pe urmă, când se deşteptă, el plecă acasă.

Cum văzu mamă-sa copacul înverzind, zise zmeului:

– Grăbeşte-te de te ascunde, zmeule, că Firişandru e gata să intre în casă şi ai pățit-o, dacă te vede.

Băiatul intră în casă şi-i dete sticlele, iar ea, învățată tot de zmeu mai dinainte, îi zise:

– Maică dragă, să nu te superi dacă te-am pus la încercare cu atâtea pericole, că eu am vrut să aflu de eşti tare ca moşul bunicul tău şi acuma sunt fericită văzând câtă putere ți-a pus Dumnezeu în oase. Aş vrea însă să te mai pun la o încercare, ca să mă încredințez pe deplin de voinicia ta.

– Spune, mamă, întrebă el, ce să mai fac şi voi face?

Mamă-sa îi răspunse:

– Bunicul tău, când era tânăr, lua şuvița de mătase şi o împletea în şase, apoi îl lega mama cu ea la spate, cot la cot, şi când el se smucea făcea praf legătura.

– Haide să încerc şi eu, mamă, zise băiatul.

– Încearcă, mamă.

Şi ticăloasa de mamă îl legă cu mâinile la spate cu un curmei de

mătase, înfăşurat de trei ori, una după alta. Băiatul smuci o dată şi rupse o legătură, mai smuci o dată şi rupse şi pe a doua, dar când fu la a treia nu mai fu chip.

– Acuma poți să ieşi să-l tai, zise mamă-sa zmeului, care sta gata să se arunce asupra lui.

În câteva clipite, băiatul pieri în cele mai grozave chinuri şi zmeul îl ciopârți în bucățele mici, pe care le adună şi le puse în nişte desagi, pe care îi legă pe unul din caii băiatului şi-i făcu vânt, să se ducă unde o vedea cu ochii.

Pomul din fața casei se uscă numaidecât. Calul care nu cunoştea alt drum decât cel spre fântâna dorului, unde şedea zâna, porni într-acolo. Cum ajunse, zâna îi ieşi în cale şi luă jos desagii de pe el. Aşeză cu grijă, plângând, bucățică lângă bucățică, aşa cum fusese înainte, şi văzu că îi lipseşte inima şi un ochi. Puse în locul inimii un măr de la mânăstirea din ostrov şi în locul ochiului, un ochi de la unul din purceii pe care îi adusese el şi ea îi schimbase. Îl stropi cu apă moartă şi astfel bucățile de carne şi oasele se lipiră unele de altele, aşa cum fuseseră mai înainte, le stropi cu apă vie şi îndată băiatul învie.

– Oho, da' mult mai dormii, zise băiatul sculându-se în picioare.

– Mult, mult şi încă aveai să mai dormi o veşnicie, dacă nu eram eu, zise zâna.

Îi spuse apoi cum l-a adus calul numai bucăți, ciopârțit de zmeu, şi cum l-a făcut la loc şi l-a înviat, şi apoi plecară amândoi ca să se răfuiască cu acei nelegiuiți.

Cum se apropiau de casă, deodată pomul înverzi. Cum îl văzu ticăloasa de mamă-sa sări ca friptă şi nu găsea loc să se ascundă de furia fiului ei.

– Ascunde-te, zmeule, că Firişandru soseşte iarăşi, zise ea tremurând.

– Nu se poate, zise zmeul, el e mort, făcut bucăți şi nu va mai veni niciodată.

– Dragă Firişandru, Făt-Frumos, zise zâna, ca să nu bage ei de seamă că noi am venit şi să se ascundă, hai să ne dăm de trei ori peste cap şi să ne facem două păsărele frumoase, şi să ne punem în pomul din fața casei, şi să cântăm aşa de frumos încât să-l ispitim pe zmeu să iasă afară. Cum ne-o vedea aşa de frumoase, are să vie să încerce să ne prindă, o să se suie în pom după noi, dar noi să-l tot amăgim până ce o ajunge în vârful pomului. Atunci tu să zbori jos, să te dai de trei ori peste cap şi să te faci iar om şi să-i ceri socoteală pentru nelegiuirea pe care a făcut-o.

Făcură aşa şi, pe când cei doi nelegiuiţi se grăbeau să se ascundă, auziră deodată nişte viersuri de păsări aşa de frumoase, că se grăbiră să iasă afară să vadă. Cum zări zmeul păsăruicile aşa de frumoase, se şi căţără în pom, ca să le prindă, şi tot căznindu-se ajunse în vârf. Atunci ele zburară în jos şi Firişandru făcându-se om îl luă din scurt pe zmeu, îl dete jos, îl tăie bucăţele, pe care le încărcă în nişte desagi, îi încărcă pe calul lui şi-i dete drumul în neştire.

– Acuma, mamă, ce moarte îţi alegi? Luminoasă sau întunecoasă? zise Firişandru către mamă-sa.

– Moarte luminoasă, fiule, zise ea, dacă te poţi îndura.

El o unse cu gaz şi-i dete foc, prefăcând-o în cenuşă.

Pe urmă el se cunună cu zâna cea mică, cea care îl ajutase atât de mult, şi trăiră fericiţi lângă fântâna cu dor din pădure, unde zidiră şi nişte palate măreţe.

Ms. 2942

Cules de elevul Iosif M. Nicolae din cl. II, lic. M.B., de fel din Albeşti de Muru, jud. Prahova, în 1897, de la Nae Machedon, com. Vadu Părului, jud. Prahova.

BASMUL CU SUCIUM

A fost odată ca niciodată, că dacă n-ar fi nu s-ar povesti. A fost odată un soldat tânăr şi frumos, cu părul şi ochii negri şi cu mustața gălbioară, pe care îl chema Sucium. El fusese rânduit de mai-marii lui să păzească odăile de dormit ale împăratului şi fetei lui. Tot văzându-l fata în toate zilele se îndrăgosti de el şi într-o zi îi zise:

– Măi Sucium, ai vrea tu să fii bărbatul meu?

– Păi de, mărită împărătiță, zise el, cine n-ar vrea? Numai că aşa ceva nu se poate. E prea mare depărtarea dintre noi. Dumneata eşti de viță mare împărătească şi eu sunt un biet soldat din neam de țărani.

Fata auzi răspunsul lui, nu zise nimic, dar tot uitându-se cu drag la el în fiecare zi rămase însărcinată. Împăratul, cum băgă de seamă, se făcu foc şi o întrebă furios cine a fost ăla care a îndrăznit să se atingă de ea. Fata însă parcă ai fi zis că era mută, că nu scoase nicio vorbă şi se duse numai de destăinui tot împărătesei, mama ei.

Peste puțin timp, fata căzu la pat bolnavă şi cu toți doctorii cei mai iscusiți pe care îi chemă împăratul nu putu să fie vindecată.

Atunci împărăteasa, de teamă să nu-i moară fata, se duse şi istorisi împăratului tot ce aflase de la fată şi împăratul strânse îndată sfatul boierilor, ca să chibzuiască şi să vadă ce este de făcut.

– Cinstiți boieri, un nemernic de soldat a încercat să se apropie de fata mea. Ce pedeapsă credeți că i se cuvine pentru aşa o ticăloşie?

– Să fie spânzurat, zise unul.

– Ba să-l legăm de coada unui cal sălbatic şi să-i dăm drumul pe câmp, zise un altul.

– Să-i legăm un pietroi de gât şi să-l aruncăm în mare, fu de părere un altul, care avea un fecior de însurat şi trăgea nădejde să ajungă socrul fetei.

– Ascultați-mă şi pe mine, zise un boier mai bătrân ca toți, dacă

băiatul o fi deştept şi o fi având învățătură e mai bine să dăm fata după el, căci e mai bine un om sărac, iscusit şi cu învățătură, decât unul de viță şi prost.

Împăratul stătu şi se gândi puțin şi apoi zise:

– Să ştiți că are dreptate Ivanciu. Şi porunci îndată să-l aducă în fața lor pe Sucium şi mai multe cărți ca să citească în ele. Sucium numai ce vedea scoarța cărții şi spunea pe de rost ce se cuprinde în ea. Boierii rămaseră uimiți de atâta ştiință şi iscusință, iar împăratul îi zise lui Sucium;

– Văd că eşti deştept şi iscusit în cărți, dar ca să te fac ginerele meu trebuie mai întâi să înveți pe de rost harta pământului întreg şi pentru asta îți dau timp de un an de zile. Împăratul nădăjduia că băiatul are să se prăpădească cu atâta învățătură.

A doua zi îi dete o trăsură cu patru cai înaintaşi, şase pungi cu aur şi merinde să-i ajungă pentru un an de zile, ca să meargă să găsească harta pământului şi s-o învețe.

Îndată ce ieşi din oraş, Sucium porunci vizitiului să oprească şi-i zise:

– Mă țigane, eu ți-oi da ție aste şase pungi cu galbeni şi trăsură, numai tu să te duci să dai scrisoarea asta fetei împăratului, dar băgă de seamă să nu cumva să te vadă împăratul sau altcineva, că ai pățit-o cu mine.

– Să trăieşti, cocoane, oi face întocmai cum mi-ai poruncit Măria Ta.

Atunci Sucium scoase din buzunar o hârtie şi scrise: „Iubita mea, tatăl tău nu m-a trimes să mă crească, ci ca să mă piardă". Îndoi biletul şi-l dete țiganului, care îl băgă în sân şi porni vesel cu trăsura spre curtea împăratului, lăsând pe Sucium în drum.

Mergând pe drum țiganul se gândi că dacă ar da el scrisoarea împăratului poate că l-ar face chiar boier. Începuse țiganul să se vadă om mare, înconjurat de mulțime de slugi, ba îşi făcea chiar planul să stăruiască pe lângă împărat să spânzure pe tată-său şi pe mamă-sa, ca să nu mai aibă neamuri țigani, când deodată speriindu-se caii de o lighioană o luară la fugă de nu mai vedea țiganul pământul. Se căzni el să-i oprească, dar văzând că n-are ce le face îi lăsă în voia lui Dumnezeu. Alergară caii până ajunseră la o pădure a împăratului şi aci izbiră trăsura de un copac şi o sfărâmară, aruncând pe țigan de pe capră într-un tufiş de mărăcini.

În vremea asta, făcându-i-se fetei împăratului dor de Sucium, ieşi la plimbare cu trăsura, cu gândul că poate o să-l întâlnească, fiindcă ea nu ştia că el plecase. Pe când mergea chiar prin pădurea în care păţise

țiganul pozna, auzi niște gemete spre marginea pădurii. Alergând într-acolo văzu un om plin de sânge și întins la pământ. Cum era bună la inimă, se apropie de el și începu să-i frece tâmplele, până ce își veni în fire. Când căscă țiganul ochii, cunosc pe fata împăratului și venindu-i gând de pocăință zise cu umilință:

– Ah, mărită împărătiță, rău am greșit înaintea lui Dumnezeu, care m-a pedepsit. Uite, un om m-a îmbogățit ca să-ți aduc scrisoarea asta și eu, ca un țigan lacom, mă gândeam la alte drăcii și Dumnezeu îndată m-a pedepsit.

Zicând acestea țiganul își dete sufletul, iar fata luă scrisoarea și se întoarse acasă. Citind scrisoarea de multă amărăciune până seara muri.

Împăratul, foarte mâhnit, porunci să se zidească o mânăstire și așeză trupul fetei în ea. Fata însă se făcu strigoi și în fiecare seară, după ce se întuneca, ieșea din coșciug și când cântau cocoșii de ziuă se întorcea la loc. Împăratul punea în fiecare seară un soldat să păzească coșciugul, dar a doua zi nu mai găsea decât o mână de oscioare.

După plecarea țiganului cu trăsura și scrisoarea, Sucium a apucat drumul înainte și a mers el cale lungă, prin multe sate și orașe, și oriunde întreba de știe cineva despre o hartă a pământului i se răspundea că nici n-au visat despre așa ceva. Tot mergând el așa, iată că numai văzu o pasăre mare, care când întindea aripile întuneca soarele, luptându-se din greu cu un balaur grozav.

– Hei Sucium, Sucium, nu trece fără să mă vezi, strigă ea. Fie-ți milă de mine și mă scapă de la moarte, că ți-oi fi și eu de folos la vreo vreme de nevoie.

Milostivindu-se de ea Sucium scoase sabia și reteză dintr-o lovitură capul balaurului. Pasărea era cât pe aci să-l mănânce de bucurie, apoi zbură tocmai în nori strigându-i:

– Când vei fi în nevoie să te gândești la mine și îndată voi fi lângă tine.

După ce nu se mai văzu pasărea, Sucium merse înainte și ajunse într-o pădure mare și aci se opri să doarmă, căci se înserase.

Pe la jumătatea nopții, numai i se păru că este înconjurat de o mulțime de zâne, care toate arătau cu degetul rădăcina copacului lângă care dormea. Cum se deșteptă dimineața, luă o sapă și săpă pământul unde pusese capul. Abia curăți pământul de o palmă și sapa se izbi de ceva tare. Cercetă el cu mâna și dete de un belciug. Trase de el și văzu că se ridică un oblon de fier, care astupa gura unei găuri așa de adânci că nu i se vedea fundul. Sucium vru să intre înlăuntru, dar văzând că nu poate se întristă și începu să se gândească la pasărea cea mare.

Deodată se făcu un zgomot mare, de credeai că se scufundă pământul, şi acea pasăre ieşi din groapă zicându-i:

– Porunceşte, stăpâne.

– Uite ţi-am făcut şi eu odată bine. Coboară-mă dacă poţi în groapa asta.

– Cam greu o să fie, stăpâne, dar dacă vrei aşează-te între aripile mele şi ţine-te cu mâinile de gâtul meu, să nu cazi.

Sucium făcu cum îi zise pasărea şi ea intră în groapă şi începură să se lase în jos. Merseră ei aşa o zi întreagă, până ce pasărea se izbi de ceva tare.

– Am ajuns, stăpâne, zise ea şi luându-şi zborul pieri din ochii lui.

Sucium rămase înmărmurit de ce văzu aci. Ar fi crezut că era pe pământ, dacă n-ar fi văzut un soare de două ori mai mare, care nu apune niciodată, şi o mulţime de case numai de aur şi de argint.

După ce se miră îndelung, începu să se plimbe încoace şi încolo şi ajunse la o casă, şi deasupra ei era scris cu foc: „Harta pământului". Sucium când văzu ce scrie începu să sară în sus de bucurie, apoi împinse uşa şi intră înlăuntru, dar abia păşise peste prag şi-l apucă un somn cumplit şi de somn căzu jos din picioare. Cât timp dormi, nici el nu putu să-şi dea seama, dar se pomeni că-l trage cineva de păr şi auzi un glas care îi strigă:

– Scoală-te, că acuma ştii destul.

El sări în picioare şi fu tare mirat că nu zări pe nimeni în jurul lui, însă i se păru că îi este capul mai greu ca de obicei şi căutând să înţeleagă pricina îşi aduse aminte că se găseşte în odaia hărţii pământului şi că în timpul cât dormise i se păruse că învăţa ceva dintr-o carte mare. Atunci el ieşi afară vesel şi merse spre gura puţului pe unde venise.

Abia ajunse acolo şi pasărea cea mare fu lângă el. Se agăţă de gâtul ei şi porniră în sus. Merseră ei zi şi noapte şi când ajunseră afară tocmai se lumina de ziuă. Sucium mulţumi păsării şi îşi luă drumul spre casa împăratului. Cum ajunse acolo, împăratul porunci să-l aducă înaintea lui şi-i zise:

– Din pricina ta a murit fata mea şi pe lângă ea o mulţime de ostaşi nevinovaţi. Deci te osândesc pe tine să păzeşti tu în noaptea asta coşciugul.

După ce mâncă, Sucium porni spre mânăstire, unde era trupul fetei, căci începuse să se însereze. După ce apuse soarele, îi fu însă frică să intre înlăuntru, ca să nu păţească ca ceilalţi ostaşi şi ca să nu ajungă de râs se duse să se înece într-o gârlă. Pe drum se întâlni cu

Dumnezeu, prefăcut într-un moşneag, care îl întrebă unde se duce. Atunci el îi povesti totul.

– Păcat de Dumnezeu, zise moşul, să te omori aşa de tânăr. Dar lasă că o să fac eu cum oi face şi o să te scap. Uite, îndată ce s-o întuneca să intri în biserică şi să te ascunzi după icoana Maicii Precestei. Pe la miezul nopții, o să se scoale stafia şi o să te strige, dar tu să nu răspunzi, căci atunci pățeşti ca ceilalți. Îi mai spuse să nu destăinuiască la nimeni ce a vorbit cu el

Sucium se duse în biserică şi se ascunse după icoană. Pe la miezul nopții numai ce auzi că-l strigă cineva şi inima i se făcu cât un purice de frică, dar nu răspunse nimic. Fata începu să-l caute prin biserică, dar până să ajungă la el începu să se lumineze de ziuă şi începură să cânte cocoşii, şi ea fugi repede şi se ascunse în coşciug. Sucium înțelese că acum nu trebuie să se mai teamă de nimic şi ieşi de după icoană.

După puțin timp, sosi la mânăstire împăratul cu câțiva ostaşi ca să vadă ce s-a întâmplat şi fu tare mirat văzându-l pe Sucium viu, nevătămat. Îl întrebă cum s-a întâmplat de a scăpat, dar el nu spuse nicio vorbă, aşa cum se înțelesese cu moşul. Împăratul, înfuriat, îi porunci să mai stea şi în noaptea următoare de pază în biserică.

Seara, Sucium, de frică să mâie în biserică, se îndreptă iar spre un puț, ca să se înece, dar pe drum se întâlni iar cu moşul din seara trecută, care îl întrebă:

– Unde ai plecat, Sucium?

– Uite, taică, m-a pus împăratul să păzesc şi în noaptea asta coşciugul fetei şi decât să mă mănânce, mai bine mă înec.

– Lasă, băiete, că nu te-o mânca. Ia numai un sac cu nuci şi să te duci cu el în biserică. Acolo să te urci în clopotniță şi nucile să le risipeşti pe scară.

Sucium mulțumi unchiaşului pentru sfat şi plecă numaidecât îndărăt, îndeplinind întocmai cele ce-l povățuise moşul. Pe la miezul nopții, numai ce se sculă fata împăratului, prefăcută în stafie şi începu să urle şi să strige, căutându-l pe Sucium. Ajungând la scara care urca în clopotniță, dete peste nuci şi începu să mănânce şi până să ajungă la Sucium, care era tocmai sus în clopotniță, cântară cocoşii. Atunci ea se duse fuga de se ascunse în coşciug.

Venind împăratul, dimineața, şi găsindu-l tot viu îl întrebă ce e cu cojile alea de nuci şi el spuse că a mâncat nuci toată noaptea, ca să-i treacă de urât. Împăratul porunci să mai păzească încă o noapte şi dacă o scăpa şi de data asta îl iartă.

Când veni seara, Sucium plecă iar, deznădăjduit, să se înece, dar îl întâlni iar pe moşneag, care îl povăţui să se ascundă chiar sub coşciug şi când o ieşi fata să intre el într-însul, trăgând capacul şi ţinându-l bine cu mâinile.

Sucium urmă sfatul moşului şi la miezul nopţii, când ieşi fata din coşciug, intră el în locul ei, ţinând bine capacul cu mâinile. Împărăţiţa îl căută prin toată biserica şi la urmă, negăsindu-l, se sui şi în clopotniţă, dar în zadar. Atunci cântară cocoşii de ziuă şi până să coboare jos se lumina de-a binelea. Când ajunse la coşciug, neputând să intre înlăuntru căzu jos. Atunci se auzi un zgomot mare şi toată biserica se umplu de un miros urât. Era diavolul, care ieşise din trupul fetei şi pierise, iar ea sculându-se în picioare îl rugă pe Sucium să iasă afară, să nu se mai teamă, căci e vindecată.

Fiindcă se luminase bine de ziuă, lui Sucium nu-i mai fu frică şi ieşind afară sărută fata, care îl aştepta. Mai târziu, când intră împăratul în biserică, ca de obicei, îi găsi plimbându-se alături şi stând de vorbă. De bucurie mare, împăratul făcu nuntă mare şi sărbătorile şi petrecerile ţinură un an de zile. Mă alesei şi eu cu o jumătate de bou, din care am mâncat până mai alaltăieri.

Ms. 3114

Cules de elevul Laurent Zara, din cl. IV la lic. M.B. în 1891, de la Stoian Ţiganu, com. Gherghiţa, jud. Prahova.

BASMUL CU PETRICĂ

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti şi basmul ce este de aici înainte se porneşte. Cică erau odată nişte oameni, bărbat şi femeie, care aveau un băieţel născut de şase zile şi nu găseau pe nimeni să-l boteze. Văzând aşa tatăl luă copilul în braţe şi plecă cu el prin pădure, că doar o găsi pe cineva să i-l boteze. Acolo se întâlni cu Dumnezeu şi cu Sfântul Petru, cu chipurile a doi moşnegi, care îl întrebară:

– Unde te duci, măi creştine, cu pruncul ăsta?

Omul văzând că cei doi moşnegi îi vorbesc cu bunătate, le spuse toată istoria şi atunci Dumnezeu porunci lui Sfântu Petre să ia copilul şi să-l tărbăcească nițel prin lanul de grâu de alături, în chip de botez. După ce s-a făcut asta, omul a întrebat cum o să-i puie numele, cum o să-l cheme pe copil şi Dumnezeu i-a zis să vie peste trei ani cu el, ca să-i puie numele.

Băiatul a crescut repede şi voinic şi pe la un an şi jumătate mâna căruța cu şase boi, şi atunci el i-a zis lui tată-său:

– Hai, tată, la naşul, să-mi puie numele.

Ducându-se în pădure, le-a ieşit Dumnezeu înainte şi le-a spus să vie peste încă un an. Când a împlinit trei ani deplini, omul a luat copilul şi s-a dus cu el la moşul Dumnezeu, care i-a dat copilului numele de Petrică şi i-a dăruit o sabie şi doi bivolaşi tineri. Luă el sabia şi bivolii şi plecă acasă cu tată-său. Când ajunseră acasă, îi spuse lui tată-său să bage bivolii în grajd, fiindcă el pleacă în lume cu sabia dăruită de naşu-său, ca să se hrănească singur. Băiatul îi mai spuse lui tată-său că atunci când o băga de seamă că bivolaşii se bat în capete să le dea drumul, căci asta înseamnă că el s-a prăpădit. Era acum mare şi voinic, că părea a fi de zece-doisprezece ani.

Merse el, merse până departe, cale de şase conace, până dete de casa unei babe, căreia îi ceru să-i dea ceva de mâncare. Baba îi zise:

– Am mălai, am ouşoare, am de toate, numai apă nu am, fiindcă în fântâna noastră e un balaur mare care nu lasă pe nimeni să ia apă, până nu i se dă un om să mănânce.

Băiatul, văzând frica babei, luă o doniţă şi se duse la fântână ca să scoată apă, dar şarpele nu-l lăsă. Atunci el îi dete cu doniţa în cap şi şarpele ascunzându-se, el scoase apă şi o duse la babă, care îi pregăti de-ale mâncării.

După ce băiatul a mâncat, baba i-a zis să stea deştept, să nu se culce, că peste puţin are să treacă spre fântână, cu mare alai, fata cea mai mare a împăratului, care fusese sortită s-o mănânce şarpele în noaptea aia. Auzind aşa el nu s-a mai culcat şi s-a dus repede de s-a ascuns după fântână. După ce au adus pe fată, au lăsat-o acolo şi tot alaiul a plecat, iar ea a rămas să aştepte ieşirea balaurului. Băiatul a ieşit din ascunzătoare, a intrat în vorbă cu fata şi tot glumind şi spunându-i poveşti a adormit, căci era tare ostenit.

N-a trecut mult şi numai iată că balaurul a ieşit din fântână şi s-a repezit spre fată s-o înghită. Ea a scos un ţipăt grozav şi băiatul s-a trezit. Văzând balaurul el scoase repede sabia şi-i zise:

– Săbiuţă, să mi-l faci îndată bucăţele.

Şi sabia, care era fermecată, l-a făcut fărâme într-o clipă.

Pe urmă a stat mai mult de vorbă cu fata, ca s-o liniştească după atâta spaimă, şi în timpul ăsta a venit un slujitor de la împărăţie cu o căruţă, ca să vadă ce s-a întâmplat. Cum l-a văzut pe Petrică stând de vorbă cu fata, a scos oiştea de la căruţă şi i-a dat una cu ea în cap lui Petrică şi l-a omorât, apoi l-a îngropat lângă fântână, unde era şi şarpele omorât. Pe urmă porunci fetei să meargă cu el şi să-i spuie împăratului că el a omorât şarpele. De frică, fata făcu cum îi spuse el şi împăratul îl lăudă şi de bucurie o logodi pe fată cu el.

În timpul ăsta bivolaşii băiatului au început să se bată în capete şi tatăl lui văzând asta le-a dat drumul, aşa cum a fost vorba, iar ei au plecat şi s-au dus până la locul unde era îngropat Petrică. Acolo unul din ei întrebă pe celălalt:

– Ce putere ai tu, mă frate-meu?

– Eu am putere că dacă m-oi învârti într-un picior îl scot pe stăpânul nostru afară din pământ, dar tu ce putere ai?

– Eu am puterea ca să suflu asupra lui şi să-l înviez şi să-l fac de două ori mai crescut şi mai voinic şi mai frumos decât era înainte.

Aşa au făcut fiecare la rândul lui şi băiatul, văzându-se iar viu şi mai voinic decât înainte, alergă la curtea împăratului şi cum îl văzu fata împăratului dete un ţipăt şi chemă pe tatăl ei zicându-i:

– Tată, iată voinicul care a omorât şarpele şi m-a scăpat, iar ăla care m-a adus acasă e un înşelător, care l-a omorât pe la spate pe ăst voinic şi mie mi-a spus că mă omoară dacă n-oi spune că el a omorât şarpele. Ei bine, ca dovadă, iată inelul meu în degetul lui şi al lui în degetul meu, pe care le-am schimbat după ce a ucis şarpele.

Atunci Petrică scoase sabia şi-i zise:

– Săbiuță, du-te repede şi-l omoară pe vrăşmaşul meu.

Ea se duse îndată şi-l făcu mii de fărâme pe înşelător.

Când era să se cunune cei doi tineri, veni un fecior de împărat la tatăl fetei şi-i zise:

– Împărate, cum dai Măria Ta fata după un venetic de om, rătăcit pe aici prin lumea noastră?

Atunci împăratul îi istorisi toate cum s-au întâmplat şi-i spuse că el a scăpat fata de la moarte, lui i se cuvine ca soție. Feciorul de împărat nu vru să înțeleagă şi se duse la Petrică şi-i spuse să se gătească de rezbel, că are să se bată cu el. Petrică se învoi, fiindcă avea nădejde în săbiuța lui fermecată, pe care i-o detese naşu-său.

Feciorul de împărat plecă şi-şi adună o oştire de oameni, tot unul şi unul şi venea cu ea împotriva lui Petrică. El sta şi privea cum oastea asta mare aşeza tunurile ca să dărâme casele tatălui fetei şi ale lui Petrică. Pe urmă scoase săbiuța şi-i zise:

– Săbiuță, du-te repede şi-i omoară pe toți, afară de feciorul împăratului şi de doi soldați, ca să aibă şi el cu ce să se ducă până acasă.

Săbiuța s-a repezit şi a omorât toată oştirea, şi feciorul de împărat când a văzut a plecat spre casă plângând. Pe drum s-a întâlnit cu baba, care îl găzduise pe Petrică, şi ea l-a întrebat:

– Da de ce plângi măiculiță?

El îi povesti tot ce se întâmplase şi atunci baba îi spuse că toată puterea lui Petrică stă în sabie şi el să facă cum o face să-i ia sabia, şi atunci poate scăpa de el. Feciorul de împărat scoase şi-i dărui mătuşii o pungă de galbeni, ca să-i aducă ea sabia lui Petrică. Baba se duse atunci la casa lui Petrică şi dându-se pe lângă hainele lui îi scoase sabia şi băgă în loc pe a feciorului de împărat. Cum se văzu cu sabia lui Petrică în mână, baba alergă cu ea la feciorul de împărat şi el de bucurie îi mai dete încă două pungi de galbeni.

Pe urmă, feciorul de împărat, bizuindu-se pe sabia lui Petrică, se duse la el şi-i strigă să se pregătească de luptă. Petrică numaidecât se învoi şi crezându-se tare şi mare cu sabia lui ieşi la luptă. Feciorul împăratului porunci sabiei lui să-l facă mii de fărâme şi după ce îl

omorî aruncă peste groapa lui o stâncă mare, şi apoi luă de soție pe fata împăratului.

Bivolaşii simțind moartea stăpânului lor au început a se bate în capete şi tatăl lui Petrică le-a dat drumul. Când au ajuns la locul unde era îngropat Petrică, a întrebat pe celălalt:

– Ce putere ai tu, mă frate-meu?

– Eu am putere ca să răstorn stânca şi să-l scot afară, dar tu ce putere ai?

– Eu am putere să suflu asupra lui şi să-l înviez şi să-l fac de zece ori mai frumos decât era înainte.

Bivolaşii făcură aşa şi Petrică învie şi se prefăcu într-un cal cu totul şi cu totul de aur. Se duse repede la casa tatălui său şi-i zise:

– Tată, eu sunt un cal cu totul şi cu totul de aur. Du-mă în târg şi spune că sunt de vânzare şi să mă dai ăluia care o da pe mine o grămadă de aur care să treacă de greabănul meu.

Tatăl lui îl luă şi se duse cu el în târg, dar acolo nu se găsea nimeni să dea atâta aur cât cerea el. Mai la urmă se întâmplă să treacă pe acolo feciorul împăratului, care dete câți galbeni îi ceru şi-l cumpără. Îl duse acasă şi-l băgă în grajd.

Când se făcuse cal de aur, totul se schimbase la Petrică, afară de ochi, care rămăseseră tot albaştri. Cum îl văzu nevasta feciorului de împărat, care acuma se îndrăgostise de acesta, se duse şi-i spuse bărbatului că ăst cal nu e altul decât Petrică, pe care l-a omorât el. Feciorul de împărat porunci să se dea calului atâta ghizdei, să mănânce până s-o încinge bine un cuptor mare, ca să-l ardă.

O slujnică miloasă, care auzise, trecu pe lângă grajd, intră repede şi-i spuse calului:

– Calule, căluțule, ce ți se pregăteşte ție!

Calul, când auzi tot ce-i spuse fata, îi zise:

– Fetico, dacă mă vor arde, tu să faci ce te învăț eu. După ce mă vor arunca în groapă ars, eu am să azvârl afară un cărbune aprins. Tu să pui repede mâna pe el şi să-l arunci îi puțul de alături şi dacă ai să faci aşa eu am să te iau pe tine de nevastă.

După ce fu totul pregătit cum se hotărâse, slujnica luă un cărbune şi-l aruncă în puț şi acolo el se prefăcu într-un rățoi sălbatic, cu totul şi cu totul de aur. Feciorul de împărat credea acum că s-a scăpat de Petrică.

Într-o zi, plimbându-se el pe lângă acel puț, îşi aruncă ochii în el şi văzând acel rățoi frumos se descinse de sabie şi se băgă în puț să-l prindă, dar când fu să-l apuce rățoiul vâşti... zbură afară şi atingân-

du-se de sabie se prefăcu iar în om şi omorî pe toți de la curte şi pe fosta lui nevastă necredincioasă, se cunună apoi cu slujnica, care îl ajutase, şi rămase el împărat în acea împărăție..

Ms. 3107

Cules de elevul Popescu Niculcea din com. Lăicăi-Runceasa – Muscel, elev de la lic. M.B., de la Costache Măciucă, de 45 ani, din com. Vrăneşti – Muscel.

BASMUL CU FECIORUL DE ÎMPĂRAT ŞI FATA CÂRPACIULUI

A fost odată ca niciodată, că dacă n-ar fi nu s-ar povesti. A fost un împărat care avea un băiat de o frumusețe rară. Băiatul avea optsprezece ani şi învăța la o şcoală din oraşul unde era curtea împărătească.

În acel oraş, aproape de şcoală, şedea un cârpaci, care avea o fată nespus de frumoasă, un înger de fată. Tot trecând băiatul împăratului pe acolo a văzut fata şi i-a plăcut foarte mult şi era tot timpul cu gândul la ea.

O dată trecând el pe acolo văzu pe fată cum sta lângă cârpaci şi se uita la el cum cârpeşte, şi atunci el a intrat înlăuntru spunând bună ziua cârpaciului şi fetei. S-a uitat el la acel cârpaci cum coase şi pe urmă l-a întrebat că de ce nu dă fata la şcoală, că e păcat de ea să nu învețe carte, şi cârpaciul i-a răspuns:

– Coconaşule, aş da-o eu cu mare plăcere la şcoală, dar n-am bani să plătesc pentru învățătură şi pentru cărți.

– Bine. Dacă e vorba de asta, lasă că ți-aduc eu bani cu care să plăteşti tot ce trebuie.

A doua zi, băiatul luând o pungă de bani de la împărat s-a dus şi i-a dat-o cârpaciului şi i-a zis s-o dea la învățat şi să plătească să şadă fata la şcoală, căci nici el nu se duce în fiecare zi acasă. A luat cârpaciul fata şi a plecat cu ea la şcoală, împreună cu băiatul.

Acolo băiatul a luat-o de mână şi a arătat-o profesorilor şi profesoarelor şi toți au primit-o cu plăcere. Cârpaciul a plecat acasă, rămânând să se îngrijească băiatul de ce i-o mai trebui, căci fata avea numai doisprezece ani. Ea mergea foarte bine cu învățătura şi el îi arăta cum să citească în cărți şi cum să-şi învețe lecțiile, şi aşa a mers treaba timp de doi ani, în care băiatul a terminat învățătura la acea şcoală.

Pe urmă l-a luat împăratul şi l-a dat la altă şcoală, mai înaltă şi mai departe de şcoala unde învăța fata, aşa că o vedea rar, câteodată trecea şi câte o săptămână fără s-o vadă. Lui îi venea tare greu că o vede aşa de rar şi într-o zi a umblat prin oraş şi a găsit o casă cu tot ce-i trebuia şi a închiriat-o, cu gândul s-o ducă acolo pe fată şi s-o vadă mai des.

Când s-a dus pe la şcoala fetei, ea a început să plângă, că de când îl vede aşa de rar ea nu mai poate învăța ca înainte. El a liniştit-o spunându-i că a luat o casă cu chirie şi că de aci înainte o să vie acasă la masă şi o să se vadă mai des. Între timp, băiatul s-a certat cu profesorii de la şcoala la care îl detese împăratul şi n-a vrut să mai învețe la acea şcoală. A luat-o şi pe fată de la şcoală şi a dus-o în acea casă, a tocmit o slujnică, care le făcea mâncare şi îngrijea de casă, iar ei studiau toată ziua. Nu făceau altceva decât să învețe cu mare silință, iar împăratul şi cârpaciul nu ştiau nimic de treaba asta. Ei îi ştiau la şcoală.

Într-o zi, s-a dus împăratul la şcoală ca să întrebe cum învață băiatul şi profesorii i-au spus că băiatul nu mai învață de mult acolo. Atunci împăratul s-a dus acasă şi a spus împărătesei şi împărăteasa a şi plecat cu trăsura prin oraş, ca să cerceteze. A cercetat prin tot oraşul şi la toate casele a întrebat de băiat, dar băiatul nicăieri, până ce a dat de o femeie care sta la poartă şi i-a făcut şi ei întrebare dacă nu cumva a auzit unde ar sta un băiat tânăr, şi femeia i-a răspuns îndată:

– Înaltă împărătească, chiar la mine în casă stă un tânăr băiat şi o fată.

Împărăteasa cum a auzit s-a dat jos şi a intrat în casă şi i-a găsit pe amândoi învățând, unul într-o parte şi altul în alta. Cum a intrat a început să-l certe pe băiat, l-a luat de mână şi a plecat cu el acasă, iar el avea inima friptă, arsă, după fată, care rămăsese singură.

Deznădăjduită, ea s-a dus plângând acasă la tată-său. După ce s-a culcat băiatul, împăratul s-a dus noaptea cu trăsura la cârpaci şi i-a zis mânios:

– Îți dau trei pungi de bani, ca până dimineață să nu se mai cunoască unde a fost casa ta şi să te duci undeva departe în lume, să nu se mai audă de numele tău.

Cârpaciul a luat cele trei pungi de bani, a luat şi fata şi a plecat. Pe urmă împăratul a pus el să fie dărâmată casa, aşa că până dimineața nu mai era acolo decât o grămadă de cărămizi. Cârpaciul s-a dus şi s-a aşezat într-un sat departe, la marginea împărăției, la peste zece poşte de curtea împăratului.

Când s-a sculat băiatul dimineața, s-a dus prin oraş şi a căutat s-o

vadă pe fata care îi era dragă, dar casa tatălui ei, nicăieri. El a priceput îndată totul şi foarte mâhnit s-a dus la tată-său şi i-a cerut să-i dea un cal de călărie să plece în lume, că el nu mai şade la ei. Împăratul şi împărăteasa au început să plângă şi să se roage de el să nu se ducă, dar el n-a vrut să asculte de rugămintea lor, a mers în grajd şi şi-a ales un cal care era mai bun, a pus pe el şi o pereche de desagi plini cu bani şi a plecat.

A căutat în lung şi-n lat, până la marginea împărăției, dar n-a aflat nimic de cârpaci şi de fata lui. Trecând el printr-o pădure mare, privind cu ochii pe jos, a văzut deodată o şopârlă care ducea o frunză în gură. El s-a ținut după ea şi s-a uitat cu băgare de seamă să vadă ce face şopârla cu acea frunză. Şopârla a mers şi a pus frunza pe gâtul unui pui al ei, care era mort, şi cum i-a pus frunza puiul a înviat şi s-a sculat plecând cu şopârla şi lăsând frunza jos.

El s-a dat jos de pe cal, a luat frunza şi a băgat-o în buzunar. Pe urmă a plecat şi s-a dus şi s-a dus până a dat de un sat. Cum a intrat în sat, a auzit jelind femei multe la o casă şi apropiindu-se de acea casă a întrebat pe o fetiță de ce jelesc femeile, iar fetița i-a răspuns că a murit o fată mare a unui cârpaci.

Atunci el a tresărit, s-a dat jos de pe cal, l-a legat la gard şi a intrat în casă. Acolo a văzut-o pe iubita lui moartă, a cunoscut-o cum a văzut-o şi a început să plângă. Întrebând pe femei de ce a murit, ele i-au spus toată pățania ei şi cum ea era îndrăgostită de un fecior de împărat, de care a fost îndepărtată din porunca împăratului, iar mama ei i-a spus că fata s-a stins de dorul acelui băiat. Auzind feciorul împăratului vorbele astea i-a venit tare greu şi a început să plângă şi a zis femeilor să-l lase s-o îngroape el pe moartă, cu cheltuiala lui. La început, femeile s-au împotrivit, dar după multă stăruință s-au învoit. El s-a dus în târg şi a cumpărat tot ce trebuie, ca la îngroparea unei împărătițe.

A doua zi, au dus-o la groapă şi după ce s-a isprăvit slujba el a zis celor de față să plece de acolo şi să rămâie numai el singur cu moarta câteva minute. Lumea s-a mirat de dorința lui, dar i-a dat ascultare şi a plecat. Când a rămas singur cu moarta, el a ridicat capacul de pe coşciug şi i-a dat cu frunza şopârlei pe la nas şi fata a început îndată să strănute şi a strănutat de trei ori şi cum a strănutat s-a deşteptat şi a început să vorbească cu iubitul ei:

– O, dragul meu, dar mult am mai dormit, şi luându-l de gât a început să-l sărute, iar el i-a răspuns:

– Puteai să dormi, draga mea, mult şi bine, dacă nu veneam eu.

Pe urmă, fata ridicându-se din coşciug se minuna de cum de a ajuns acolo şi el i-a istorisit pe scurt ce se întâmplase. Ea s-a minunat şi mai tare aflând că a fost chiar moartă şi că a fost înviată în chip aşa de minunat, apoi l-a luat de braț şi au plecat spre casă.

Cum era ea gătită, lumea toată se minuna de frumusețea ei şi de minunea pe care o făcuse băiatul, şi când au ajuns acasă mamă-sa era leşinată, dar văzând-o vie în picioare lângă ea a sărit în sus şi a sărutat-o de mii de ori, apoi a căzut la picioarele feciorului de împărat mulțumindu-i pentru aşa o mare minune, căci nu credea că o mai putea vedea vie.

Băiatul n-a mai stat mult acolo şi luând fata cu el şi-au luat rămas bun de la părinții ei şi au plecat. După ce au trecut printr-o pădure mare, au ajuns la un orăşel şi au tras la un han, care era aşezat lângă o cazarmă. Intrând la han au dat acolo de un bătrân care ținea hanul şi care i-a primit ca pe nişte împărați ce erau, măcar că nu ştia cine sunt.

Dimineața, când să plece, bătrânul le-a spus să nu se mai ducă, ci să rămână la el, că el are avere destulă, moşii şi case, care o să le rămână lor, dar să-l ție şi pe el până o muri, căci e bătrân şi nu mai poate munci. Auzindu-l băiatului i s-a făcut milă de bătrânețea lui şi a rămas acolo la han ca stăpân.

La han veneau de la cazarmă mulți ofițeri şi soldați, ca să mănânce şi să bea. În puțină vreme, băiatul a cunoscut pe toți ofițerii care veneau la han să mănânce, iar pe bătrân îl îngrijea foarte bine, de nu-i lipsea nimic şi bătrânul îl iubea ca pe copilul lui.

S-a întâmplat că un ofițer îndrăzneț tot venind la han şi pe la feciorul de împărat, să o vadă şi s-o cunoască pe nevasta lui şi cu timpul s-a îndrăgostit de ea şi ea de el şi acuma nu ştiau cum să facă să scape de feciorul de împărat, ca să rămână singuri şi să se cunune. Venind odată ofițerul şi nefiind feciorul de împărat acasă a vorbit cu nevasta lui să-l ia la armată şi să-l bage în cazarmă şi să nu-i dea voie să iasă de acolo ,şi aşa a şi fost.

Băiatul a simțit însă tot şiretlicul nevestei şi ofițerului. Seara, când ar fi putut să vie şi el pe acasă, îl puneau să lustruiască cismele la toți cei mai mari şi-l puneau să muncească la corvezile cele mai grele, aşa că ofițerul se ducea la han, la nevasta lui, oricând voia.

Bătrânul se ducea mereu pe la băiat, pe care îl iubea foarte mult, şi băiatul se plângea că nu-i dă să mănânce, iar bătrânul îi spunea tot ce face nevasta lui şi cum vine ofițerul la ea.

Într-o seară, venind ofițerul la nevasta lui şi fiind geamurile deschise, i-a spus ofițerul cu îngrijorare nevestei că băiatul nu mai are

mult şi o să isprăvească serviciul la cazarmă şi o să vie acasă, şi se întrebau amândoi ce este de făcut. Atunci nevasta l-a sfătuit pe ofiţer să-i poruncească băiatului să facă ceva greu de tot, ce nu poate el să facă şi dacă nu o face să-l pună în spânzurătoare. Ofiţerul a ascultat sfatul şi a zis că o să găsească el ceva şi a plecat.

Bătrânul hangiu auzise tot ce vorbiseră ei prin fereastra deschisă şi s-a dus de i-a spus băiatului la cazarmă. Atunci băiatul a scos din buzunar frunza luată de la şopârlă şi i-a dat-o moşului spunându-i:

– Dacă o fi să mă omoare, dumneata să faci cum oi putea şi să mă dezgropi şi să mă atingi pe la nas cu frunza asta.

Moşul a pus frunza în buzunar şi i-a făgăduit că o să facă cum l-a rugat, pe urmă a plecat.

În noaptea următoare l-au şi omorât pe băiat şi a doua zi l-au îngropat şi au pus păzitori, căci aşa poruncise nevasta lui. Când a venit noaptea, moşul s-a dus la paznici cu nişte sticle de rachiu şi le-a dat să bea până n-au mai ştiut de ei, şi pe urmă l-a dezgropat pe băiat şi i-a dat cu frunza pe la nas, şi îndată s-a sculat în picioare şi i-a mulţumit moşului că s-a ţinut de cuvânt.

Au plecat pe urmă amândoi şi au mers într-un oraş mare, unde au văzut pe toată lumea tristă şi tăcută şi au întrebat de ce sunt toţi aşa de abătuţi. Oamenii le-au spus că a murit fata împăratului din acel oraş. Cum a auzit băiatul cu moşul s-au şi dus până la palatul împărătesc, unde au întrebat străjile dacă este adevărat, şi le-au spus că da. Băiatul a cerut voie să intre şi el în curte, unde era multă lume, şi i-au dat voie.

Pe urmă, a intrat în palat, unde era iarăşi multă lume, şi a spus că el vrea să încerce s-o învieze pe moartă, dar mai întâi să iasă toată lumea afară. Rămânând el singur cu moarta i-a dat cu frunza pe la nas şi ea a sărit drept în picioare şi l-a întrebat mirată, cine a culcat-o pe masă. El i-a spus că a fost doar o mică glumă, făcută de cineva din palat, pe urmă a spus la toţi de afară să intre înlăuntru şi toţi nu ştiau cum să se minuneze, când au văzut fata vie stând în picioare. Mama şi tatăl fetei o îmbrăţişau şi o sărutau, şi pe ea şi pe el mulţumindu-i pentru minunea ce o făcuse, pe urmă i-a spus că dacă vrea el fata poate să fie soţia lui.

Peste trei săptămâni, s-au cununat şi la o săptămână după aceea feciorul de împărat a făcut o masă mare, la care a poftit pe toţi împăraţii din împrejurimi şi pe comandanţii, şi mulţi ofiţeri din oştire.

Printre cei poftiţi erau şi ofiţerul, care se însurase cu nevasta lui dintâi, şi părinţii lui, de la care plecase de multă vreme. Nu l-au mai cunoscut nici unii nici alţii, fiindcă după atâta vreme şi după atâtea

întâmplari el se schimbase mult la înfățişare. S-au aşezat cu toți la masă şi după ce au mâncat tânărul fecior de împărat a cerut voie oaspeților ca să le cuvânteze şi să le arate cine este el şi cum a ajuns aici.

A început a spune tot ce i se întâmplase, cum i-a plăcut lui fata cârpaciului, cum a dat-o la şcoală şi cum a ținut-o în casa închiriată de el, cum i-a descoperit împărăteasa, mama lui, cum a fost alungat cârpaciul şi cu fata, cum a plecat el de la părinți, cum a mers prin pădure şi a văzut şopârla cu frunza fermecată şi a luat-o, cum s-a dus în satul unde era cârpaciul cu fata care murise şi pe care a înviat-o cu frunza, cum au plecat de acolo şi s-au dus la han, unde nevasta lui s-a dat în dragoste cu un ofițer care l-a luat şi pe el la armată şi l-a pus în spânzurătoare ca să scape de el, cum l-a înviat moşul tot cu frunza şopârlei şi apoi cum a înviat-o el, tot cu aceeaşi frunză, pe fata împăratului, nevasta lui de acum.

Când a isprăvit feciorul de împărat i-a întrebat pe oaspeții de față ce li s-ar cuveni la asemenea oameni şi ei au răspuns cu toți la fel, că spânzurătoarea li s-ar cuveni, şi nimic altceva. Ofițerul şi cu nevasta lui, fata cârpaciului, tremurau vargă. Feciorul de împărat s-a dus şi a pus mâna pe ei şi a strigat:

– Ăştia sunt ticăloşii care au uneltit şi m-au dus la moarte.

Atunci, încă o dată, toți cei de față au strigat să-i pună în spânzurătoare. Feciorul de împărat a poruncit să vie doi argați voinici, care i-au luat pe vinovați şi au pornit cu toată lumea spre spânzurătoare. Ofițerul şi cu nevasta lui plângeau şi se rugau de feciorul de împărat să-i ierte, dar el nici nu voia să-i asculte.

După ce i-au spânzurat, toți oaspeții s-au întors la casele lor, el a rămas cu soția lui, cu care a trăit fericit, ajungând împărat, când a murit tatăl soției. Pe bătrânul hangiu l-a ținut lângă el şi l-a îngrijit până la moarte.

Ms. 2926

Cules de elevul Iosif M. Nicolae de la lic. M.B. în 1895, de la Iosif Ionescu. Nu se arată de unde e. Pare a fi din jud. Ialomița

BASMUL CU CEALMĂ-NEAGRĂ

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi fost nu s-ar povesti, pe când se potcovea purecile cu nouăzeci şi nouă de ocale de fier, se încărca cu marfă negustorească şi trecea în țara ungurească. A fost un împărat care a avut trei feciori şi a venit vremea de s-a îmbolnăvit împăratul şi a murit. Înainte de a muri, a chemat la el pe cei trei feciori şi le-a zis:

– Feciorii tatii, să vânați lumea toată, în cruciş şi-n curmeziş, numai în Munții Vineți să nu vă duceți, că e rău.

După ce a murit bătrânul, băiatul cel mare îşi luă cu el oaste şi plecă la vânătoare. Vână el lumea în cruciş şi-n curmeziş şi după aceea se gândi şi-şi zise în sinea lui:

„Eu am oaste destul de mare şi n-am de ce să mă tem, aşa că mă duc şi în Munții Vineți".

Intrând în pădurile cele mari din munți, vână el sumedenie de iepuri, lup, urşi, căci erau animalele ca spuza, căci acolo era ca o pustietate. Nu se ducea nimeni să vâneze. După ce se sătură de vânat. ajunse într-o poiană frumoasă şi hotărî să conăcească acolo. Se aşezară corturi pentru el şi pentru soldați, bucătarii gătiră bucate, mâncară şi se culcară, după ce puseră caraule.

Peste noapte, veni Cealmă-Neagră călare pe un cal cu douăsprezece aripi, care scotea foc pe nări şi trăgea brazdă neagră cu coada, adâncă până în ghizda şăii. Când a ajuns la poiană, el s-a minunat: „Bre, eu aici nu am pomenit picior de om, cine o fi venit? Ăştia toți trebuie să aibă un cap".

L-a căutat pe feciorul împăratului şi l-a tăiat cu paloşul şi apoi a tăiat şi toată oştirea şi i-a băgat în nişte puțuri părăsite.

Ceilalți doi frați au aşteptat vreme îndelungă şi dacă au văzut că nu mai vine cel mijlociu şi-a luat şi el o oştire şi mai mare şi s-a dus

să-l caute pe fratele cel mare. Vână el lumea în cruciş şi-n curmeziş, dar nu-i dete de urmă şi atunci îşi zise: „Ei, trebuie să fie în Munții Vineți".

Au mers pe urmă cale lungă fără seamă până au ajuns în pădurile din munți şi au vânat acolo mulțime de animale până au ostenit şi apoi au ajuns în poiana unde fusese omorât frate-său. Acolo s-a oprit împreună cu oştirea ca să se odihnească. El se uită împrejur, apoi zise:

– Ia uite, aici au mai fost şi alții, căci se văd vetrele unde a fost foc. E bine să conăcim şi noi aici.

Au făcut focuri, bucătarii au gătit bucate şi după ce au mâncat s-au culcat. Peste noapte, a venit iar Cealmă-Neagră călare pe calul cu douăsprezece aripi, care vărsa foc pe nări şi cu coada făcea brazde negre până în ghizda şăii, şi după ce se uită în toate părțile şi văzu acolo tabără mare îşi zise: „Oare ce voinic o fi ăsta care a venit cu oastea lui aici?" Îl căută pe capul oştirii şi-l tăie cu paloşul, apoi tăie toată oştirea şi-i bägă pe toți în puțurile în care băgase şi pe fratele lui cu toată oştirea. După ce făcu treaba asta Cealmă-Neagră plecă.

Feciorul de împărat cel mai mic văzând că nu mai vin frații lui după atâta aşteptare strânse şi el o oaste şi mai mare şi plecă să-i caute. Vână el lumea în cruciş şi-n curmeziş şi nu le dete de urmă, apoi zise în sinea lui: „Trebuie să fie amândoi în Munții Vineți. Eu am oaste mare şi n-o să mi se întâmple nimic. Am să merg să-i caut acolo". Merse el cale lungă fără seamă, până ajunse în pădurile din munți şi vână acolo până i se urî. Merse apoi prin pădure până ajunse la poiana unde conăciseră frații lui, puse să se aşeze corturi, pentru el şi ostaşi, bucătarii gătiră bucate şi după ce mâncară se culcară. Băiatul însă s-a urcat într-un copac.

Peste noapte a venit Cealmă-Neagră şi l-a căutat pe feciorul de împărat în cortul împărătesc, dar nu l-a găsit şi a zis: „Ăsta trebuie să fie amestecat printre soldați", şi s-a apucat şi i-a omorât pe toți, apoi i-a cărat şi i-a aruncat în puțuri.

Băiatul vedea din copac cum îi omoară soldații, dar punea piatră la inimă şi nu zicea nimic. După ce plecă Cealmă-Neagră, el se dete jos din copac şi începu să plângă, cum de a rămas el singur pe pământ şi s-a luat încet după brazda calului.

A mers el mult până a dat de tărâmul celălalt. A coborât în jos, printr-o văgăună întunecată, şi a mers până a dat de o casă şi acolo i-a ieşit înainte o boldencuță cu botul de fier şi cu dinții de oțel, şi după ea a ieşit o babă încruntată zicând:

– Hm! Miroase a om de pe tărâmul celălalt. De-o fi om bun să vie, de-o fi rău, îl sfărâmă cățeluşa.

– Om bun sunt, măicuță, zise băiatul cu sfială.

– Şi ce cauți pe aici, flăcăule?

– Îl caut pe Cealmă-Neagră. Nu poți să mă îndrumezi?

– N-am auzit despre ea nimic, dar du-te maică la fiu-meu, care ştie de ştirea tuturor lighioanelor. El poate o şti ceva.

A plecat el mai departe şi a mers mult şi vedea înainte nişte case, dar la ele nu mai ajungea. După multă trudă, a ajuns totuşi la casele alea şi când a ajuns el acolo baba era deja sosită înaintea lui, căci încălecase pe o piuă şi când o bătea cu picioarele sărea nouă hotare. Cum îl simți, zise:

– Hm! Pute a om de pe celălalt tărâm. Dacă e om bun să vie, dacă e om rău am o cățelușă cu dinții de oțel şi-l face fărâme.

– Om bun sunt, măicuță, răspunse băiatul.

– Ce cauți tu pe aici, băiete?

– Caut pe Cealmă-Neagră. Nu poți să mă îndreptezi?

– Nu ştiu nimic de ea, dar du-te la fiu-meu, că poate el ştie. Du-te la casele alea unde răsare soarele.

Plecă băiatul şi merse, merse, cale lungă fără seamă, până ajunse la palatul pe care i-l arătase baba. Acolo nu văzu pe nimeni. La uşa palatului era un păr şi ăst păr nu avea frunze câte pere şi era înalt fără seamă. Ce să facă el? Fiindcă nu vedea pe nimeni, scoase buzduganul de la brâu şi zvârrr... cu el drept în păr. Din atâtea pere, numai una a căzut, făcând un zgomot de s-a zguduit palatul. Atunci ieşi feciorul babei din casă şi zise:

– Ce viteaz este ăla care dă pere jos din părul meu, că nici împăratul n-a îndrăznit să facă aşa ceva? Cum ai îndrăznit, băiete, să faci asta şi cum ai îndrăznit să vii până aici şi pe cine cauți?

– Caut pe Cealmă-Neagră şi mi-a spus o babă că tu ştii unde e.

– N-am auzit, dar să ne facem frați de cruce, fiindcă văd că eşti un viteaz aşa de îndrăzneț şi să stai până mâine, că eu am să bucium să vie toate lighioanele pământului, să le întreb.

Când se făcu ziuă, băiatul babei buciumă trei zile şi întrebă toată suflarea care se adună dacă ştie unde şade Cealmă-Neagră. Toate lighioanele răspunseră că nu ştiu nimic. Atunci el îşi aduse aminte că mai e un vultur, care n-a venit la adunare. Buciumă iar patru zile şi la patru zile veni vulturul şi băiatul babei îi zise:

– Bine, porcule, tocmai acuma îmi vii? Unde mi-ai fost?

– Ei, acuma nu mă mai necăji, stăpâne, că sunt eu destul de necăjit de când mă tot cert cu Cealmă-Neagră. Am şi slăbit de când mă cert. Zice că fac cuib pe zidul ei şi că se dărâmă zidul.

– Eu tocmai pentru asta te chem, să-l duci pe omul ăsta acolo.

Se prinseră frați de cruce, apoi vulturul îl luă pe băiat în spinare, trecu pe la poarta lui Cealmă-Neagră şi pe urmă se duse vulturul cu dânsul la el acasă. Băiatul îi spuse că ar vrea să intre la fată.

– Te farmec eu să te faci o muscă, zise vulturul, şi să te duci să intri la cal în grajd.

Băiatul se făcu îndată muscă şi se duse şi intră în grajd prin gaura cheii şi se aşeză pe perete, aproape de cal. Calul a tremurat când a simțit că a venit om străin. Acolo el s-a făcut din nou om şi calul tocmai mânca jeratec dintr-un hârdău.

El a început să-l mângâie şi să-l roage:

– Spune, calule, ce putere are stăpână-ta, că eu am să te îngrijesc foarte bine?

Dar calul a nechezat o dată de s-a cutremurat tot palatul. Cealmă-Neagră tocmai dormea, s-a sculat din pat speriată, a luat paloşul şi biciul de foc şi a alergat în grajd, întrebând:

– Ce este, ce s-a întâmplat?

– A venit Făt-Frumos, asta este.

– Unde este? Ce tot spui palavre? Nu se vede nicăieri.

Şi dă-i lovituri de bici, ca să-l pedepsească, şi-l amenință:

– Altădată să nu mai țipi degeaba, că o pați mai rău.

Cealmă-Neagră plecă apoi în palat. Făt-Frumos, care se prefăcuse în muscă, se făcu iar om şi mângâind calul îi zise:

– Spune-mi, calule, unde este puterea stăpână-ta? Vezi că ea te bate, pe când la mine o să trăieşti mult mai bine şi nici vorbă nu poate fi de bătaie. Dar calul țipă iar cât putu şi veni iar Cealmă-Neagră cu paloşul şi cu biciul de foc şi strigă:

– Ce este, calule, ce s-a întâmplat?

– A venit Făt-Frumos, asta este.

Ea s-a uitat bine, l-a căutat prin tot grajdul, dar nu l-a găsit, căci el se prefăcuse iar în muscă. Atunci ea s-a dus la cal şi i-a croit câteva bice pe spinare, mustrându-l că a țipat degeaba.

Făt-Frumos s-a făcut iar om şi a mângâiat calul zicându-i:

– Vezi? Ea te bate rău. Eu n-am să te bat niciodată şi am să-ți dau să mănânci ce doreşti. Spune-mi în ce stă puterea ei.

Calul se gândi puțin şi pe urmă îi spuse:

– Când o săruta-o un om se face blândă ca o mieluță, dar până la ea sunt nouă uşi. Trebuie să te faci purice ca să pătrunzi până la ea. Altfel nu poți să ajungi.

El se făcu purice şi trecu prin opt uşi, iar la a noua se înțepeni. Cu

greu putu să intre. Ea dormea cu faţa în sus şi paloşul atârna deasupra ei, atârnat de tavan cu un fir de păr. El merse până la marginea patului, se făcu om şi o sărută cu foc pe gură şi pe ochi. Ea se trezi şi cum îl văzu prinse milă şi dragoste de el.

S-a plimbat el cu ea, s-au dus împreună pe la cal şi el iar l-a mângâiat. Ea i-a zis calului:

– Du-l pe la izvoare, pe unde sunt frumuseţele mele, să le vadă şi el.

– Nu mă duc fără tine, zise Făt-Frumos, că o să-mi fie dor de tine şi mă prăpădesc.

Atunci ea îi dete chipul ei zugrăvit frumos de un meşter, ca să se uite la el când i-o fi dor, şi el plecă cu calul. Umblă el şi văzu toate frumuseţele locului, dar când ajunse la o cişmea frumoasă se aplecă să bea apă şi-i căzu poza în apă şi pe loc el leşină. Calul îl luă şi-l duse la palat. Acolo ea a început a plânge, l-a îngrijit şi s-a făcut bine. Chipul zugrăvit s-a dus pe apă până a ajuns departe, pe moşia unui boier care se luptare s-o ia pe Cealmă-Neagră ca s-o dea de soţie feciorului lui.

S-a întâmplat că tocmai atunci boierul a pus pe năvodari să dea cu năvodul şi când l-au scos afară au prins şi poza aceea, şi când a văzut-o boierul s-a gândit: „Ah, acum e timpul s-o iau, că s-a făcut blândă şi ţine porţile deschise". Tocmai atunci veni la boier şi o babă şi-i zise:

– Ce-mi dai mie, cocoane, să ţi-o aduc eu?

– Te pui cu o pernă mai sus decât pe împărătească şi-ţi dau daruri câte vrei.

– Bine, cocoane. Fă-mi însă o trăsură cu două roate.

Boierul îi făcu trăsura, ea făcu nişte farmece vrăjitoreşti şi înhămă la ea doi draci şi plecă: hăis motilă, cea cotilă, până ajunse la poarta lui Cealmă-Neagră. Acolo dete drumul dracilor să pască iarbă şi ea se duse la poartă şi începu ca o cerşetoare:

– Miluiţi-mă şi pe mine cu ce vă lasă inima!

Cealmă-Neagră, când o văzu, zise:

– Haide, Făt-Frumos s-o primim, că mi-o prinde bine. Când oi pleca tu, o rămâne ea cu mine şi mi-o ţine de urât.

– Las-o ciorilor de babă, că prea e urâtă, zise el.

Până la urmă însă o primiră. Într-o zi de sărbătoare, după ce baba umblă prin tot palatul, zise:

– Măiculiţă, toate bunătăţile le aveţi, numai baie nu aveţi.

– Facem acuma şi baie, răspunse fata.

În scurtă vreme se făcu şi baia şi ei vrură să intre amândoi deodată în baie, dar baba zise:

– Nu, Făt-Frumos, drăguțule, datoria dumitale este ca să intri dumneata întâi în baie.

El intră în baie şi baba cu farmecile ei îl prefăcu într-o stană frumoasă de piatră. Văzându-l fata leşină. Babei atât i-a trebuit. Chemă pe draci, care o luară şi o puseră în trăsurică şi plecară cu ea la boier: hăis motilă, cea cotilă.

Acuma vulturul cel năzdrăvan, care în toate zilele zbura pe deasupra grădinii şi-i vedea plimbându-se, nu-l mai văzu pe băiat, şi nici pe fată. Deschise uşile şi intră în casă şi cum îl văzu stană de piatră îl atinse cu aripile şi-l făcu iar om, cum era. Îl întrebă pe vultur unde e nevasta şi el răspunse că a luat-o baba şi a dus-o la un boier. Băiatul se gândi şi zise:

– Ce să mă fac eu acuma?

S-a dus îndată la cal şi calul l-a învățat să puie galbeni în două desage, să mai ia câteva rânduri de haine şi să încalece. După ce făcu cum îl învățase calul, încălecă şi plecară.

Au mers cale lungă fără seamă, până au ajuns într-o pădure aproape de casele boierului. Acolo se lăsară jos. Băiatul căută o scorbură într-un copac şi băgă în ea tot ce adusese cu el. Apoi calul îi zise ca pe el să-l lovească uşor cu frâul peste cap, şi o să se facă o căpățână de cal mort, goală şi uscată. El făcu aşa şi ascunse căpățâna în scorbură, la un loc cu celelalte lucruri.

Plecă şi ieşi într-o câmpie, unde dete peste un cioban, şi după cum îl învățase calul îi zise:

– Dă-mi tu mie, măi ciobane, hainele tale şi îți dau eu pe ale mele boiereşti.

Ciobanul se învoi şi el se îmbrăcă ciobăneşte şi se duse în sat la un rotar şi-l rugă să-l găzduiască şi pe el pentru o noapte. Rotarul şi nevasta lui îl primiră bucuroşi şi ziseră să fie ca şi băiatul lor, că ei nu aveau copii.

La vreo trei zile, a venit ordin ca nimeni să nu lucreze şi toate prăvăliile să fie închise în zilele cât va dura nunta feciorului boierului, care tocmai se pregătea. Băiatul zise nevestei rotarului:

– Mămucă, poți să te duci dumneata cu un plocon pentru mireasă din partea mea, la nunta feciorului boierului?

– Mă duc, maică, de ce nu mă duc. Numai să am ce duce.

Băiatul se duse îndată la scorbură şi luă o tipsie pe care o umplu cu galbeni şi sub ei ascunse inelul fetei şi acoperi tipsia cu o batistă, tot a fetei. Veni cu ea şi o dete nevestei rotarului zicând:

– Măicuță, te rog să nu o dai decât în mâna fetei.

Ea a luat-o şi s-a dus la poarta palatului. Straja a vrut să-i ia tipsia,

dar ea n-a dat-o şi fata a zărit-o din capul scării şi a strigat-o la ea, căci a cunoscut îndată batista. Întră cu tipsia în casă şi răsturnând galbenii găsi inelul ei şi atunci ieşi repede afară şi o întrebă pe femeie:

– Cine este la dumneata? Cine te-a trimes cu darurile astea?

– Este un tânăr cioban, care m-a trimes cu ele.

Cu glasul sugrumat de bucurie, fata îi zise:

– Du-te şi-i spune că duminecă la amiază mă cunun. Să vie la biserică şi o să mă vadă.

Se duse băiatul în pădure la scorbură şi se îmbrăcă cu hainele cele mai bune, de nici băiatul boierului nu era îmbrăcat ca el. Încălecă pe cal şi se duse la rotar. Când îl văzu rotarul şi nevasta lui căzură în genunchi, parcă ar fi fost chiar în faţa lui Dumnezeu. El le-a zis să se ridice în sus, căci el e băiatul care a stat la ei. Le-a aruncat cinci pungi de galbeni, şi-a luat rămas bun şi a plecat.

Fata, în faţa bisericii, nu voia să se cunune, fiindcă nu venise încă băiatul. Ea aruncă în sus un măr de aur, pe care îl ţinea în mână şi zise:

– Atunci mă voi cununa, când va aduce cineva mărul îndărăt.

Prin slava cerului venea băiatul vâjâind cu calul lui, prinse mărul şi coborî jos, o lua pe fată şi zbură ca fulgerul cu ea, iar băiatul boierului rămase cu gura căscată. S-au dus la palatul lor şi acolo Cealmă-Neagră zise:

– Acuma să plecăm şi de aici şi să mergem la tine, că mi-e frică să mai stau aici.

– Merg, zise el, dacă îi înviezi pe fraţii mei şi pe toţi ostaşii lor.

Ea îi făgădui şi plecară. Vulturul plecă şi el cu ei şi când ajunseră la feciorul babei el zise că merge şi el cu ei. Plecară cu toţi şi după ce Cealmă-Neagră prefăcu iar în oameni pe fraţii lui şi pe ostaşii lor, plecară spre casele lor, ducând cu ei şi palatele unde stătuseră, prefăcute în nişte mere de aur. Când ajunseră la împărăţia băiatului făcură nuntă mare, care ţinu o săptămână.

Şi eu încălecai pe o tipsie şi vă spusei o veselie.

Ms. 2902

Cules de Popescu I. Petre, elev în cl. IV, lic. M.B., în ianuar 1895. Nu se arată de la cine şi de unde.

BASMUL CU CIUNGA

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti. A fost odată un împărat şi ăst împărat a venit vremea de a murit şi au rămas doi copilaşi de câte un an, un băiat şi o fată şi nici mamă nu aveau, că murise ceva mai înainte. Rămaşi fără părinţi, copilaşii au stat ei până la vreo trei ani în palat, fiind bine îngrijiţi şi după aceea, ce le-o fi venit lor, că au plecat pe o potecuţă amândoi, ţinându-se de mână. Mergând ei pe acea potecuţă cale lungă fără seamă au nimerit la o preasfântă pustnică şi ea cum i-a văzut la portiţa ei i-a luat de mână şi i-a băgat în casă şi a îngrijit de ei ca o mamă bună. Cât creşteau alţi copii în zece-doisprezece ani, ei creşteau într-o lună, două zile. După câteva trecere de vreme, copiii se făcură măricei şi într-o bună zi chemându-i la ea preasfânta pustnică le zise:

– Dragii mei copii, eu o să mă prăpădesc. Vă sfătuiesc ca după moartea mea în toate odăile mele să umblaţi, numai în odaia de la marginea casei să nu umblaţi.

Puţin după aceea, pustnica a încetat din viaţă şi băieţii au înmormântat-o aşa cum le spusese ea. Pe urmă, băiatul luând cheile începu să descuie toate odăile, ajungând la odaia unde sfânta spusese să nu descuie. Acolo el se opri puţin, se gândi bine şi apoi zise în sinea lui: „Da ia să descui eu şi aici, să văd ce este".

Băgă cheia în broască şi descuie şi când colo ce să vadă? Un cal, care era cu totul şi cu totul de aur. Când îl văzu, el se sperie aşa de tare încât căzu cu fundul de pământ de frică. Calul îi zise:

– Oho, stăpâne, stăpâne, nu te speria aşa, să cazi chiar la pământ, ca bobocii. Ia mai bine fân din fânărie şi apă în năstrapă, şi orz din orzărie, şi dă-mi, că îmi vei fi stăpân până la moarte.

Auzind aşa băiatul i-a dat să mănânce şi să bea, apoi l-a scos afară şi i-a pus frâul în cap. Calul văzându-se înşeuat şi cu frâul în cap a zis către stăpânul său, care prinsese curaj:

– Stăpâne, acuma leagă-te la ochi şi încalecă pe mine.

Cum s-a urcat pe el, calul a şi zburat cu dânsul în slava cerului şi făcând câteva roate s-a lăsat în jos zicându-i:

– Acuma desleagă-te la ochi, stăpâne, şi încalecă iar pe mine.

Băiatul, uşor şi sprinten cum era, se aruncă sus pe cal şi calul zbură iar cu el şi începu să facă câteva roate, pe deasupra unui oraş mare, şi băiatul, care niciodată nu văzuse atâta mulţime de lume la un loc, până la vârsta la care se găsea, se minună şi întrebă pe cal:

– Calule, spune-mi ce va să zică mulţimea asta de lume?

– Acolo, stăpâne, sunt oameni care târguiesc de-ale mâncării.

– Ce e mâncarea aia? întrebă băiatul, care prin puterea sfintei trăise şi crescuse mai fără nicio mâncare. Calul zise:

– Uite, mănâncă oamenii mere, pere, struguri, cozonaci şi altele.

– Lasă-te dar jos, ca să cumpăr şi eu, calule.

S-a coborât jos, a târguit nişte mere, nişte pere, struguri şi cozonaci şi apoi iar au zburat şi s-au dus acasă. Acolo el a băgat calul în grajd, i-a dat să mănânce şi apoi a intrat în casă cu legătura cu cumpărături. Sora lui cum l-a văzut l-a întrebat minunându-se:

– Ce sunt astea, nene?

– Uite neică nişte mere, pere, struguri, cozonaci.

– Pai ce să facem cu ele, nene?

– Să le mâncăm, nene. Ia bagă una în gură, să vezi ce bune sunt.

Şi au pornit amândoi să mănânce şi se bucurau de bunătatea poamelor.

Într-o zi, băiatul căzuse pe gânduri şi soră-sa l-a întrebat de ce stă aşa.

– Ştii ce neică? Eu aş vrea să nu mai stăm în pădurea asta, ci să ne mutăm mai bine în oraş. Ea se învoi şi atunci el luă un bici de foc fermecat, pe care îl avusese sfânta în casele ei, trosni de trei ori spre case şi ele se prefăcură în trei mere de aur.

Mergând în oraş aleseră un loc frumos şi trântind de pământ cele trei mere de aur se făcură nişte palate fără seamă de frumoase, că la soare te puteai uita, dar la ele ba. Palatele erau făcute cu ferestrele după soare, cu uşile în drumul mare, făcute într-un fir de grâu şi sprijinite într-un fir de iarbă. Când s-au făcut palatele, a crescut şi un brad la scară, cu totul şi cu totul de aur.

Văzându-l boierii pe băiat cu timpul că e aşa de cuminte şi de sfătos se înţeleseră să-l aleagă împărat, fiindcă tocmai murise împăratul lor bătrân. I-au pus coroana pe cap şi i-au urat ani mulţi şi fericiţi. După ce a trecut câtva timp, s-a căsătorit şi apoi a început să umble, ca

să-şi cunoască împărăția. Când se întorcea din călătorii la scaunul lui, el trăgea întâi la grajd, se uita la cal, venea apoi la scară şi se uita la brad, de aci venea la soră-sa şi apoi se ducea la nevastă-sa, mânca ceva, se dezbrăca şi se culca.

Nevastă-sa văzând treaba asta de mai multe ori a chemat pe o babă, care era moaşă, şi i-a zis:

– Moaşă, ce să fac eu cu bărbatul ăsta al meu, că uite el când vine acasă trage întâi la grajd, la cal, de aci se duce la scară la brad, pe urmă la soră-sa şi apoi vine la mine.

Atunci moaşa i-a spus:

– Uite ce maică: să te faci bolnavă, că el o să te întrebe ce ai, iar tu să-i spui că ai visat că pentru ca să te faci sănătoasă trebuie să mănânci ficatul calului din grajd.

I-a dat babei un pumn de bani şi a plecat.

Când a venit bărbatu-său a tras iar la grajd, la pom, la soră-sa şi când s-a dus la nevastă a găsit-o bolnavă şi văietându-se:

– Mi-e rău, dragă. Mor şi mor, ce să mă fac!

– Bine, dar spune-mi ce pot să fac eu pentru tine ca să te faci bine?

– Dacă vrei să nu mor, eu am visat că trebuie să mănânc ficat din calul nostru. Atunci o să mă fac sănătoasă.

– Vai de mine, draga mea, se văietă el, cum să tai eu calul pe care îl am din copilăria mea?

Când ieşi afară începu să plângă şi se gândi aşa: „Decât să-mi moară nevasta, mai bine să tai calul". A poruncit la patru oameni de l-au tăiat, au scos ficatul şi l-au dat împărătesei ca să-l mănânce, dar ea cum a plecat bărbatu-său l-a dat la câini.

Când s-a întors împăratul iar la scaun a tras întâi la grajd şi văzând că nu mai e calul a început să plângă. A tras apoi la pom, pe urmă la soră-sa şi pe nevastă a găsit-o iar bolnavă şi văietându-se că moare i-a zis:

– Bărbate, să tai bradul de la scară, ca să mă scald în apa în care o să bag surcele din el, că aşa am visat că o să mă fac bine.

L-a sâcâit până ce a tăiat şi bradul. După o vreme, când s-a întors din altă călătorie, a tras el la grajd, apoi la scară şi a plâns fiindcă n-a mai găsit nici calul, nici bradul. A mers apoi la soră-sa şi pe urmă la nevastă, pe care a găsit-o în deplină sănătate.

Acuma ea se gândea că au rămas lucrurile încurcate cu cumnată-sa, cu sora bărbatu-său. Şi ce s-a gândit ea? A chemat iar pe baba moaşa ca s-o sfătuiască. Fiindcă împărăteasa născuse de curând un copil, moaşa a învățat-o să omoare copilul, să-l înfaşe şi să-l puie în

leagăn, apoi să cheme pe cumnată-sa, sora lui bărbatu-său, să-l legene, şi aşa a făcut.

– Cumnăţică dragă, zise ea cu glas mieros, dacă eşti bună vino de leagănă puţin copilul meu, că eu mă duc până la bucătărie să văd de ce face bucătarul bucatele afumate.

– Viu, cumnată dragă, de ce să nu viu?

Cu piciorul legăna copilul, din gură îi cânta să-l adoarmă şi cu mâinile făcea la bagadele. Când s-a întors cumnată-sa, a zis:

– Cumnăţică, dar ai un băiat cuminte cum nu se mai află, că n-a plâns deloc de când ai plecat.

– Vai de mine! Nu cumva mi-ai omorât copilul?! Aşa începu să strige mama nenorocitului copil.

– Ce eşti nebună? zise cumnată-sa. Cum s-ar putea să omor eu copilul fratelui meu?!

A început împărăteasa să strige şi să se vaiete, de au auzit îndată toţi dregătorii împărăţiei şi au alergat să vadă ce este. Când s-au adunat acolo, au găsit copilul mort şi pe mamă smulgându-şi părul din cap şi strigând:

– Mi-a omorât copilul, mi-a omorât copilul, nelegiuita!

S-au sfătuit cu toţi ce pedeapsă să-i dea sorei împăratului. Unul zicea să-i taie capul, altul s-o spânzure, dar împăratul când s-a întors a zis:

– Tăceţi din gură, că eu sunt mai mare aici şi sunt fratele ei. Bine, calul l-am tăiat, bradul de la scară l-am tăiat, acum s-o omor şi pe soră-mea? Mai bine decât s-o omor, o să pui să-i taie mâinile din coate şi o să-i dau drumul în lume.

Aşa a făcut, iar ea a plecat fără mâini. Umblând prin pustietăţi vreme multă, hrănindu-se cu ierburi şi poame sălbatice şi-a prăpădit şi haine şi tot şi rămăsese goală, aşa cum o făcuse mamă-sa. Dumnezeu văzând-o singură i-a trimes un berbec cu totul şi cu totul de aur, ca să-i ţie de urât. Se obişnuise ea cu berbecul şi trăiau ca nişte fraţi.

Într-o zi, se duse berbecul să bea apă dintr-o rovină şi se înnămoli acolo. Feciorul împăratului din acea parte a pământului, care umbla după vânat, dete peste el şi când văzu aşa o frumuseţe de berbec n-a vrut să tragă cu săgeata şi a zis mai bine să-l lege cu nişte bete şi să-l ducă viu acasă.

Aşa a şi făcut. Mergând el încet cu berbecul după el numai ce a pornit şi fata după berbec, fără ca ei să bage de seamă. Ajungând acasă, feciorul de împărat a băgat berbecul într-o grădiniţă cu flori, iar el s-a dus în palatul tatălui său.

În timpul ăsta, fata s-a strecurat binişor, fără se fie văzută de cineva, a sărit în grădinița unde era berbecul şi văzând acolo poame multe şi frumoase a apucat şi ea cu dinții cât putea să ajungă şi a mâncat. Pe urmă, ajutată de berbec, s-a apucat să strângă frunze şi flori uscate, cu picioarele şi cu cioturile mâinilor, şi au înjghebat un fel de adăpost, în care şedeau amândoi, adică ea şi berbecul.

Peste câteva zile, veni feciorul împăratului să mai vadă berbecul. Când a văzut că o parte din poame sunt mâncate, a început să se întrebe cine a îndrăznit să se atingă de ele. Tot uitându-se el în toate părțile a zărit coliba unde era fata cu berbecul. Fata văzând că feciorul împăratului se îndreptă spre ei a zis:

– Împărate, te rog nu veni cu fața, ci cu spatele către mine, că sunt goală cum m-a făcut mama, şi aruncă-mi o haină, ca să pun ceva pe mine.

El cum a auzit şi-a scos haina şi a aruncat-o fetei, apoi a fugit la mamă-sa şi i-a spus:

– Mamă, în grădina noastră a venit o sfântă. Da sfântă o fi, fată o fi?! Dumnezeu ştie, dar eu dacă nu o voi lua de soție să ştii că nu mă mai însor niciodată. Păcat numai că nu are mâini.

– Apoi ce să faci cu ea fără mâini, maică?

– Îi punem nişte mâini de aur, cu care o să poată să facă toate treburile.

Până la urmă a căpătat învoire de la mamă-sa, i-a dus haine de s-a îmbrăcat şi a luat-o de soție. A venit apoi vremea că ea a rămas grea. În vremea asta, feciorul de împărat, soțul ei, a fost poftit la o petrecere, de fratele fetei, a cărui împărăție era vecină, dar el nu ştia că sora lui e nevasta acelui fecior de împărat. El s-a dus singur la acea petrecere, dar înainte de a pleca a zis mamei lui:

– Mamă dragă, eu plec acum şi dacă s-o întâmpla să nască ciunga, căci aşa îi zicea el, un băiat, să-mi trimeți veste ca să îmbrac oştirea în roşu, iar de va naşte fată, s-o îmbrac în alb.

După aceea plecă. Nu trecu mult după plecarea lui şi ciunga născu un băiat şi îndată trimese mamă-sa scrisoare după el ca să-l vestească.

Cum pe vremea aia nu era poştă, legă scrisoarea de gâtul unui câine, învățat să facă treaba asta. Când a ajuns câinele acolo a dat tocmai peste cumnată-sa, care făcuse să rămână fata fără mâini. Cum văzu câinele, ea îi luă scrisoarea, şi cum văzu în ea că era vorba de ciunga şi de copilul ei abia născut făcu o scrisoare ca din partea feciorului de împărat, în care scrise: „Mamă, să iei mâinile de aur de la ciunga, să-i legi copilul de gât şi să-i dai drumul să se ducă cu Dumne-

zeu, că dacă oi mai găsi-o acasă vă tai pe amândouă". A legat scrisoarea asta iar de gâtul câinelui şi i-a dat drumul.

Cum a ajuns scrisoarea, mama feciorului de împărat citind-o s-a întristat foarte tare şi au început să plângă amândouă. De frică să nu le omoare, a făcut ce zicea în scrisoare şi legând copilul de gâtul ciungăi i-a dat drumul.

Mergând ea cale lungă fără seamă, zi de vară până în seară, i se uscase gura de sete, când iată că dete de o gârlă şi se uita la apă şi plângea că moare de sete. Pe când se văieta, iată că vine un moşneag şi o întreabă de ce plânge. Fata îi răspunse:

– Cum să nu plâng, moşule, că uite mi s-au fript buzele de sete?

– Apleacă-te, tată, şi bea apă, zise moşul.

– Nu pot, moşule, că-mi cade copilul în gârlă şi se îneacă.

– Apleacă-te, că nu se îneacă, zise moşul. Şi la caz dacă o cădea pun eu mâna şi-l scap. N-ai nicio grijă.

Fata făcu aşa. Se aplecă să bea apă, dar îi scăpă copilul în gârlă. Moşul când văzu asta strigă la ea:

– Pune mâna, fetico, că se îneacă băiatul.

– Ce să fac, moşule, că nu am mâini, răspunse ea.

– Cât ai, tată, bagă-le în apă, că-l scoţi.

Astfel o făcu să-şi bage cioturile mâinilor în apă şi când le scoase erau zdravene şi împlinite la loc, cum o făcuse mamă-sa, şi ţinea copilul în braţe. Când văzu minunea asta, fata îngenunchie, se închină şi zise: „Îţi mulţumesc, Doamne, că mă mai văzui o dată cum am fost". După asta Dumnezeu, căci el era moşneagul, îi dete nişte haine de călugăriţă şi-i zise să se ducă şi ea la petrecerea lui frate-său, că acolo e şi bărbatul ei.

Ea îl ascultă, îşi luă ziua bună şi plecă. Cum ajunse acolo, văzu în poartă pe bărbatu-său, care se uită lung la ea, dar nu o cunoscu. Ea se făcu că umblă după cerşit şi zise tânguindu-se:

– Miluiţi şi pe o biată păcătoasă!

El scoase o mână de parale şi-i dete unui ostaş să-i ducă călugăriţei, dar ostaşul îi dete numai două parale şi pe celelalte le bagă în buzunar. Ea s-a rugat iar ca o cerşetoare să-i mai dea. Atunci bărbatu-său, care nu o cunoştea, îi zise răstit:

– Bine, măicuţă călugăriţă, nu-ţi detei chiar acum o mână de parale?

– Nu maică, răspunse ea. Uite mi-ai dat doar două parale. Rog bunătatea dumneavoastră să-mi daţi şi un codru de pâine, că sunt nemâncată de două zile şi abia mă ţin pe picioare.

El se milostivi, o luă de mână şi o băgă în casă, unde erau mulți oaspeți şi tocmai se aşezau la masă. Cumnata ei, cum o văzu, o cam cunoscu, îi sfârîi inima de teamă şi zise răstit:

– La ce băgați pe păcătoasa asta în casă? Dați-o afară.

Dar soțul ei se rugă s-o lase, că e flămândă şi ostenită, şi mai puseră vorbă pentru ea şi alți oaspeți şi-i deteră şi ei o farfurie cu mâncare şi un codru de pâine să mănânce mai deoparte, tot în odaia aceea. După ce isprăvi de mâncat, începură toți care erau de față să se lege de dânsa, zicându-i să le spuie vreo poveste. Biata călugăriță le răspunse, însă că nu ştie nicio poveste.

– Nu se poate, măicuță, ziseră cu toți. Măcar despre ce ai pățit dumneata în viața dumitale şi tot poți să ne spui câteva vorbe.

Văzând cu nu poate scăpa, călugărița zise:

– Fiindcă stăruiți atâta, iată că am să vă spun.

Începu îndată să povestească toate pățaniile ei de când o chemase cumnata ei să stea şi să legene copilul şi după ce spuse toată povestea o cunoscură toți care o ştiau mai dinainte, bărbatu-său şi frate-său se repeziră la ea şi o îmbrățişară, iar cumnată-sa leşină de frică. Fata se pregăti după aceea să se ducă cu bărbatul ei la împărăția lor, iar fratele ei o pedepsi aspru pe nevastă-sa pentru nelegiuirile ei. Aduse un cal din munte şi unul din baltă, o legă de coadele lor şi-i puse pe goană, de o făcură fărâme, căci nu e nicio faptă fără răsplată.

Ms. 2924

Cules de elevul Dona S. Ion, cl. II, lic. M.B. Nu se arată nici de la cine, nici de unde.

BASMUL CU PESCARUL

A fost odată un pescar. El se însură şi luă de nevastă o fată foarte frumoasă din sat. Ăst pescar obişnuia să meargă la baltă, să prindă peşte, pe urmă pleca cu el prin sate să-l vândă la oameni şi după ce-l vindea se întorcea acasă, din când în când. Cu treaba asta se întâmpla uneori că el lipsea de acasă luni întregi.

O dată, plecând el de acasă la pescuit, îşi luă rămas bun de la nevastă-sa şi ea rămânând singură şi întristată se duse la icoană şi se rugă mult pentru el. Ea era aşa de bună la Dumnezeu, încât când se scula dimineaţa găsea la cap câte o pungă de bani. Tot adunând ea astfel pungi de bani, îi veni în gând să facă un palat mare în locul caselor mici pe care le aveau şi să puie înlăuntru numai lucruri scumpe. Făcu treburile astea cu toată graba, pentru ca atunci când s-o întoarce bărbatu-său să le găsească toate gata.

Toată lumea se minuna cum de are ea atâtea pungi de bani şi toţi începură s-o pizmuiască. Când se întoarse bărbatu-său şi văzu palatul cel mare, în locul caselor lui, îl prinse mirarea şi zise în sine: „Doamne, oare aici să fie casa mea, ori mi-au rătăcit mie minţile?! Ce o fi însemnând asta?!“

Se duse şi întrebă pe vecini, neîndrăznind să intre înlăuntru. Vecinii, care prinseseră pizmă pe nevasta lui, îi spuseră că ea trăieşte cu alţii şi s-a făcut o desfrânată de nu mai are căpătâi.

Omul, cum auzi aşa, se turbură foarte tare, dar nu crezu şi se duse de mai întrebă şi pe alţii. Dar şi aceştia îi spuseră tot aşa. Atunci se duse el la un moşneag şi-l întrebă şi pe el. Moşul îi spuse liniştit şi plin de blândeţe:

– Uite tată, femeia ta e aşa de bună la Dumnezeu încât când se scoală dimineaţa găseşte câte o pungă cu bani la cap şi aşa adunând

multe pungi de bani s-a gândit să facă palatul ăsta mare, ca să te primească pe tine cu bucurie.

El însă nu putu să creadă ce-i spuse moşul şi plecă acasă foarte supărat. Nevasta cum îl văzu nu mai putu de bucurie şi alergă înaintea lui ca să-l îmbrăţişeze, dar el nici nu se uită la ea. Crezând că o fi avut vreo supărare cu pescuitul lui, ea porunci slugilor să-i aducă hainele frumoase pe care i le cumpărase, ca să se îmbrace, dar el nici la haine nu vru să se uite. Stătu el aşa trei zile, fără să spuie o vorbă, iar a patra zi zise:

– Nevastă, eu am astăzi poftă să mă plimb cu tine în trăsură.

Când auzi, ea se bucură mult şi-i răspunse:

– Să ne plimbăm, bărbate, de ce să nu ne plimbăm?

Se suiră amândoi în trăsură şi plecară, dar el nu scotea nicio vorbă. Merseră ei până ce ajunseră într-o pădure. Acolo el porunci vizitiului să oprească trăsura şi zise:

– Acuma să ne plimbăm şi pe jos.

Se deteră jos şi merseră până ajunseră pe un deluş, tot fără ca el să-i spuie vreo vorbă. Când ajunseră pe acel deluş, el se opri şi-i zise:

– Aici am vrut eu să venim astăzi.

Zicând aşa scoase din buzunar un cuţit şi-i tăie capul, apoi plecă. Sângele ce curgea din trupul ei se prefăcu în apă şi curgea mereu la vale, ca un pârâu, şi jos la poalele deluşului se aduna ca într-un eleşteu destul de mare.

Într-una din zile, trecură pe acolo nişte pescari osteniţi de drum şi ei cum văzură eleşteul se opriră în apropiere, lângă nişte stejari, şi făcură focul ca să facă mămăligă. Trimiseră pe urmă câţiva slujitori ai lor cu niţel peşte sărat, ca să-l spele în eleşteu şi apoi să-l frigă. Cum spălau ei peştele, numai hop! înviază peştele şi fuge în apă. Slujitorii se speriară grozav şi de frică să nu-i bată stăpânii alergară la ei şi le povestiră tot ce se întâmplase. Ei nu-i crezură deocamdată şi se duseră să spele şi ei peşte, şi li se întâmplă şi lor la fel. Când văzură îi prinse mirarea şi ziseră:

– Mă, da mare minune trebuie să fie aici! Cum adică? Peştele sărat de atâţia ani să învieze? Nu e lucru curat ce e aici.

Se luară ei pe lângă pârâu, să se ducă să vadă de unde vine apa în eleşteu. Când ajunseră pe deal văzură acolo o femeie tăiată, foarte frumoasă şi îmbrăcată cu veştminte scumpe şi împodobite cu pietre scumpe. Se uitară la ea şi ziseră:

– Bine mă, dacă peştele sărat a înviat cu apa din eleşteu, oare femeia asta nu o învia? Ia să facem noi o încercare.

Aşezară ei capul femeii la loc şi-l udară cu apă din eleşteu şi îndată femeia învie.

Ea, când văzu că nu e bărbatu-său, începu să întrebe că unde se găseşte ea acum. Ei îi spuseră toată istoria, cum au găsit-o tăiată şi cum au înviat-o cu apă din eleşteu şi-i ziseră că de aci înainte să fie nevasta lor.

– Cum se poate? răspunse ea. Eu am bărbat, nu se poate aşa ceva.

Atunci pescarii de necaz o azvârliră într-un puţ. Nu trecu mult şi trecură pe acolo nişte negustori şi văzând puţul se opriră să bea apă. Când scoteau găleata din puţ simţiră că atârnă cam greu şi când o ridicară la gura puţului ce să vadă? O femeie atârnată de găleată. Cum o văzură, ei se speriară crezând că e vreo nălucă ori vreun duh rău din fântână şi începură a se închina şi a scuipa. Femeia însă le zise:

– Nu vă speriaţi, că sunt o biată femeie nenorocită şi nu fac nimic rău.

Începu apoi şi le spuse toată istoria ei. Ei voiră s-o ia de nevastă, dar ea nu se învoi cu niciun chip. Atunci negustorii o puseră într-o ladă de lemn şi-i deteră drumul pe mare, care nu era departe.

Trecând un pescar pe aproape de ladă, când o văzu nu mai putu de bucurie, crezând că e o ladă scăpată de pe vreo corabie şi cine ştie ce minunăţii or fi în ea. Se strădui deci şi trase lada la mal şi când o deschise văzu o femeie foarte frumoasă şi zise înciudat: „Ptiu! Ucigă-te Crucea să te ucidă, pentru cine mă căznii eu atât!“ Şi vru s-o arunce iar în mare. Când văzu ea ce gând are pescarul începu să plângă şi să se roage de moşneag, căci pescarul era un bătrân, s-o primească la el acasă, că-i va prinde bine. Moşului i se făcu milă de ea şi o luă la el acasă.

Acuma din nou ea de câte ori se scula dimineaţa găsea o pungă cu bani la cap. După ce strânse mulţi bani, ea făcu un han mare la marginea mării, la care veneau toţi pescarii din împrejurimi să mănânce şi să bea.

Printre acei pescari era şi bărbatul ei. Ea cum îl văzu nu mai putu de bucurie şi se îmbrăcă foarte frumos şi porunci slujitorilor să puie masa pescarilor. După ce mâncară, ea îi rugă pe toţi ca fiecare să istorisească, care ce a păţit în viaţa lui. Spuseră toţi câte o poveste, fiecare cum se pricepu. Când veni şi rândul ei, ea începu să spună:

„A fost odată un pescar. El se însură şi luă de nevastă o fată foarte frumoasă, care îl iubea aşa de mult, că făcea totul pentru el. Ea era aşa de bună la Dumnezeu încât când se scula dimineaţa găsea câte o pungă cu bani la cap. Plecând bărbatul ei la baltă pentru pescuit, ea, fiindcă îl

iubea foarte mult, ca să-i facă o mare plăcere, puse de se făcu în locul căsuței lor vechi un palat mare şi frumos.

Când se întoarse bărbatul ei de la treburile lui cu pescuitul, se potrivi la vorbele unora şi altora şi crezu că cine ştie cu cine se ține nevasta lui şi de necaz se duse cu ea într-o pădure, la plimbare, şi acolo se urcară pe un deal şi pe dealul acela el o omorî tăindu-i capul cu cuțitul. Sângele ei însă se prefăcu în apă curată şi frumoasă, căci ea era nevinovată şi tot aşa mai departe spuse toată povestea cu pescarii care au înviat-o, şi apoi au aruncat-o în puț, cu negustorii care au aruncat-o în mare şi cu moşul care a adăpostit-o la el.

Când isprăvi de povestit ea zise:

– Femeia aceea sunt eu, iar bărbatul meu este acesta pe care îl vedeți aici între voi, şi-l arătă cu degetul.

Bărbatul ei îşi dete atunci seama că este vinovat şi că din vina lui s-au întâmplat toate suferințele femeii lui şi căzu în genunchi înaintea ei şi-i ceru iertare, față cu toți pescarii. Ea îl iertă şi plecară împreună la casa lor cea mare şi frumoasă, unde trăiră ani mulți, foarte fericiți.

Ms. 2915

Cules de elevul Mihăilescu George, cl. IV, lic. M.B. în 1895. Culegătorul, din com. Potlogi-Urbani, jud. Dâmbovița, nu arată de la cine şi de unde l-a cules.

BASMUL CU MOŞUL ŞI MĂGĂREAȚA DE VÂNZARE

A fost odată ca niciodată, că dacă n-ar fi nu s-ar povesti. A fost odată un moşneag nevoiaş şi a plecat şi el într-o zi cu un mânzat la târg ca să-l vândă şi i-au ieşit în cale trei negustori care s-au vorbit între ei, mai înainte a fi față în față, să-l întrebe pe moşneag cât cere pe măgăreață, ca să petreacă pe seama lui.

S-au înşirat ei câteşitrei, la puțină depărtare unul de altul, în lungul drumului, şi când a ajuns moşul la cel dintâi acesta îl întrebă cât cere pe măgăreață şi moşul îi răspunse că nu are o măgăreață de vânzare, ci un mânzat, şi îşi văzu de drum. Ajunse la al doilea negustor, care îl întrebă tot aşa şi el îi răspunse la fel şi îşi urmă drumul lui. Când ajunse la al treilea, îl întrebă şi acela tot aşa, cât cere pe măgăreață şi el îi răspunse ca şi la ceilalți doi. După aceea, îşi urmă moşul drumul până la târg.

Negustorii deteră pe altă parte şi ajunseră la târg înaintea moşului. Acolo se duse întâi unul la moşneag şi iar îl întrebă cât cere pe măgăreață, dar el îi răspunse că e mânzat, nu e măgăreață. De data asta însă moşul căzu pe gânduri şi se întreba în sinea lui: „Bre, dar eu am plecat de acasă cu un mânzat şi văd că oamenii îmi spun că e măgăreață. Ce să fie asta? Poate au dreptate! Hai să zic şi eu ca ei."

Când veniră al doilea şi al treilea negustor şi-l întrebară la fel, el le răspunse că cere douăzeci lei pe măgăreață. Negustorii îi deteră numai cinci lei, se mai tocmiră ei un timp şi până la urmă mai lăsă şi moşul şi le vându mânzatul drept măgăreață cu, doisprezece lei.

Pe urmă moşul se duse la o cârciumă şi plăti un litru de vin, dar nu-l bău şi spuse că vine mai pe urmă cu încă cineva să-l bea. Plecă şi se duse la altă cârciumă, unde mai plăti un litru şi lăsă vorbă la fel şi se mai duse la a treia cârciumă şi făcu la fel. Pe urmă se duse şi se întâlni

cu negustorii care îi cumpăraseră mânzatul şi-i pofti să-i cinstească. Intrară la una din cele trei cârciumi şi băură un litru de vin, pe urmă se ridicară să plece şi atunci moşul zise înclinându-şi căciula într-o parte:

– Moțata bea, moțata plăteşte. El plătise deja vinul.

S-au dus la a doua cârciumă şi au băut şi acolo un litru de vin. Când să plece, moşul zise iar strâmbând căciula în partea cealaltă:

– Moțata bea, moțata plăteşte.

Negustorii se minunau de ce vedeau şi-l întrebară cum de nu plăteşte el vinul. El le răspunse că poate să bea cât de mult, cât o avea căciula asta, că nu plăteşte nimic. Se duseră şi la a treia cârciumă şi, după ce mai băură un chil de vin, moşul făcu la fel, strâmbându-şi căciula în cealaltă parte.

Negustorii rămaseră înmărmuriți, întrebându-se cum de nu plăteşte el vinul la nicio cârciumă şi gândiră că trebuie să fie ceva fermecat cu căciula asta a lui şi trebuie să ştie el ceva. Se vorbiră între ei pe şoptite şi ziseră:

– Hai să i-o cumpărăm noi. Oameni ne facem cu ea.

Pe urmă îl întrebară:

– Cât ceri, moşule, pe căciula asta?

– Apoi nu o vând, taică, fiindcă multă pâine am mâncat eu cu ea.

Negustorii stăruiră să le-o vândă şi până la urmă moşul se învoi şi le spuse că cere cinci sute de lei. După ceva tocmeală, o lăsă cu patru sute de lei, luă banii, dete căciula şi plecă, gândindu-se cât de bine i-a înşelat.

Căciula o puse unul din negustori pe cap şi se duseră la o cârciumă unde mâncară şi băură de cinci lei. Când fu la plată, cel ce avea căciula pe cap zise liniştit:

– Moțata a mâncat şi a băut, moțata plăteşte.

Cârciumarul însă îi luă la bătaie şi trebuiră să plătească.

Atunci ei se duseră la altă cârciumă, punând altul căciula pe cap. Mâncară şi băură de şase lei şi la plată cel cu căciula pe cap păți ca cel dintâi. Se duseră încă la o cârciumă şi puse al treilea căciula pe cap, dar păţiră la fel şi acolo. Se mai gândiră ei că poate nu or fi pus bine căciula pe cap, dar în cele din urmă se hotărâră să-l găsească pe moşul şi să-i ceară banii îndărăt.

Când se apropiau de casa moşului, el îi zări de departe şi legă în grabă de gâtul babei un berguş de berbec şi o băşică cu sânge şi-i lămuri dinainte ce are să facă, apoi se aşezară la masă să mănânce. Când sosiră cei trei negustori ziseră:

– Bună ziua, moşule.

– Mulţămim dumneavoastră, dar ce vânt vă aduce la casa mea?

– Moşule, ne-ai înşelat cu căciula. Să ne dai banii îndărăt, că ne-au omorât cu bătaia cârciumarii pe unde ne-am dus să bem şi să mâncăm.

– Lasă că vi-i dau, zise moşul. Aşteptaţi puţin să isprăvim de mâncat.

După asta, moşul se luă la ceartă cu baba că de ce a afumat mâncarea şi-i spuse că o taie. Baba îi răspunse: „Taie-mă", şi el se repezi cu un cuţit şi tăie beregata de berbec şi băşica de la gât umplând-o de sânge, şi baba se făcu moartă. Cei trei negustori rămaseră încremeniţi şi vrură să plece cât mai în grabă, să nu dea de vreun bucluc şi să-i pârască cumva moşul că au omorât-o ei. Moşul însă îi opri şi le zise:

– Staţi, tată, staţi, nu vă speriaţi, că o înviez eu la loc.

Zicând aşa moşul puse mâna pe un fluieraş şi începu să cânte şi îndată baba începu să dea dintr-un picior, pe urmă din celălalt, apoi din mâini şi învie cu totul. Negustorii se mirară mult şi-l întrebară pe moşneag:

– Moşule, cât ceri pe fluierul ăla fermecat?

Moşul le spuse la început că nu-l vinde, dar până la urmă se tocmiră şi li-l vându cu două sute de lei. Negustorii plecară.

Luă unul din ei fluierul şi se duse acasă şi vru să-l încerce. Se luă la ceartă cu nevasta şi din ceartă se repezi cu cuţitul şi o tăie la beregată şi o ucise. Pe urmă se puse pe cântat cu fluierul ca s-o învieze, dar nevasta rămase moartă. Dete pe urmă fluierul la al doilea tovarăş, spunându-i minciuna că el a omorât pe nevastă-sa şi a înviat-o cu fluierul ca şi moşul. Cel de-al doilea făcu şi el la fel şi-şi omorî nevasta, ca să încerce fluierul, şi pe urmă dete fluierul la cel de al treilea, care păţi la fel.

Atunci se sfătuiră toţi trei şi hotărâră să se ducă la moşneag să-l omoare. Îl găsiră şi prinzându-l îl băgară într-un sac, pe care îl legară la gură şi-l puseră pe un cal, ca să-l ducă să-l arunce într-un râu din apropiere. Mergând ei pe drum se opriră la o cârciumă şi se puseră pe băutură, lăsând calul afară, legat de un copac din marginea drumului. Se întâmplă de trecu pe acolo un cioban cu o turmă de oi şi văzând sacul pe cal îl lovi cu un băţ, ca să încerce ce e în el. Moşul din sac întrebă:

– Cine dă, mă, în mine?

– Da ce cauţi acolo în sac? zise ciobanul.

– Mă duc la rai, tată, că mă cheamă Dumnezeu. Mi se sfârşesc zilele.

– Dacă te-a chemat Dumnezeu la rai, moşule, lasă mai bine să mă

duc eu cât sunt tânăr şi nu am păcate. Dumitale ți s-au iertat toate şi poți să rămâi cu oile mele.

Moşul ieşi din sac şi intră ciobanul în locul lui, iar el luă oile şi plecă acasă. Cei trei negustori ieşiră din cârciumă şi se duseră de aruncară sacul în râu. Ciobanul, tânăr şi voinic, izbuti să rupă sacul şi să scape, apoi de spaimă fugi în lume, fără să se mai gândească la oi.

Cei trei negustori se duseră pe urmă la casa moşului, ca să-i dea foc, dar care nu le fu mirarea când îl găsiră pe moşul băgând în ocol turma de oi! Îl întrebară uimiți de unde are oile, căci ei ştiau că l-au înecat. Moşul le răspunse:

– De tată, eu sunt om bătrân şi n-am putut să aleg pe cele mai frumoase, că era plin râul cu oi, mult mai frumoase ca astea.

– Hai moşule, cu noi de ne arată, să alegem şi noi altele şi mai frumoase, că noi suntem mai tineri.

Se duse moşul cu ei la râu, unde aruncaseră pe cioban, crezând că în sac e moşul. Se aruncă unul în apă repede şi se duse la fund şi nu mai ieşi, şi atunci al doilea se repezi şi el zicând că cel dintâi o să apuce el oile cele mai frumoase, şi aşa făcu şi cel de al treilea, şi se înecară toți şi scăpă moşul de ei.

Pe urmă se duse moşul acasă, unde a trăit fericit, căci rămăsese şi cu banii şi cu turma de oi, şi nici nu mai avea frică de cei trei negustori.

A trăit cu baba lui până când a murit.

Şi eu încălecai pe o şa şi vă spusei povestea aşa.

Ms. 2700

Cules de elevul Georgescu Gheorghe, din cl. IV, lic. M.B. în 1895 de la nişte femei. Nu se arată de unde.

BASM

A fost odată un împărat care începuse să îmbătrânească şi nu avea niciun copil. S-a gândit el mult ce să facă ca să aibă un copil. Aşa, îi veni lui în gând să dea veste în toată ţara că îi va da ce va cere cui va aduce vreo băutură ori vreo buruiană ca s-o ia împărăteasa şi să rămâie însărcinată.

Aşa se găsi o mătuşă care veni şi-i spuse că face ea o fiertură de buruieni, pe care dacă o va bea împărăteasa va rămâne însărcinată. Împăratul însă i-a spus mătuşii că dacă nu va rămâne împărăteasa însărcinată, îi taie capul. Mătuşa i-a spus atunci că are să stea acolo până va naşte împărăteasa. Făcu ea fiertura şi i-o dete împărătesei să bea şi împărăteasa rămase însărcinată, iar la soroc născu o fetiţă năzdrăvană. Cum a născut-o, ea a şi fugit într-o odaie, unde a stat singură, fără să mănânce şi fără să vorbească cu părinţii ei, până la vârsta de cincisprezece ani. La cincisprezece ani a ieşit din odaie şi s-a aşezat cu părinţii la masă şi le-a spus:

– Până azi n-am vorbit şi n-am mâncat cu voi la masă, dar numai azi vorbim şi mâncăm împreună, căci de aci înainte iarăşi nu vom mai vorbi şi nu vom mai mânca împreună. Deci pe mine să mă băgaţi singură într-o odaie şi să-mi faceţi în fiecare zi câte nouă rânduri de haine de mătase.

Aşa că, auzind asta împăratul a tocmit un croitor care lucra numai pentru ea toată vremea. Seara, îi aducea hainele şi dimineaţa o găsea fără ele, şi cele de pe ea erau jerpelite, aşa că împăratul s-a luat de gânduri şi se întreba mereu, oare ce face ea hainelor de le prăpădeşte aşa de repede.

A început să puie în fiecare seară strajă, care să bage de seamă ce face ea cu hainele, şi dacă străjile nu vedeau nimic le tăia capul. Din câte străji a pus, niciunul n-a văzut nimic şi pe toţi i-a omorât, aşa că se dusese vestea.

Într-o zi, s-a înfățișat la împărat unul, moș Nicolae, care a zis că a auzit și el ce se petrece cu străjile. Împăratul l-a întrebat la ce a venit și el a zis să-l puie și pe el să păzească pe fată. Împăratul i-a spus că dacă nu o să vadă nimic îi taie și lui capul. El a răspuns că a ajuns la bătrânețe și tot vrea el să moară, că după cum vede el nu se mai poate libera din armată nici la bătrânețe. Împăratul s-a învoit și i-a zis să vie să păzească.

Cum s-a înserat, moș Nicolae a venit și s-a dus în odaia fetei să păzească. El se pregătise din vreme și-și legase o gamelă soldățească de gât, atârnând pe spate. Când intră el în odaie, tocmai atunci i se adusese fetei mâncarea. Ea cum îl văzu îi zise:

– Ei moșule, ai mai venit pe la noi?

– Am mai venit, tată, să văd ce faceți, zise el.

Ea turnă degrabă un pahar de rachiu dintr-o sticlă și-l dete lui moș Nicolae să-l bea. El închină în sănătatea ei și se prefăcu că-l bea, dar îl turnă în gamela de la spate, că de! și ea era hoață și moș Nicolae! Ea îi mai dete un pahar și el iar se prefăcu că-l bea și-l vărsă în gamelă. Fata îl întrebă dacă mai vrea un pahar și el spuse că e bătrân și nu poate să mai bea. Ea însă tot îi mai dete un pahar, el se prefăcu că-l bea și-l turnă și pe ăsta în gamelă.

Pe urmă căzu jos pe spate, ca mort. Fata luă atunci degrabă un baston și dete cu el de trei ori într-un perete al odăii, peretele se desfăcu în două și veniră în odaie opt zâne, care erau mai frumoase decât ea. Acuma toate nouă se îmbrăcară cu hainele de mătase și se văpsiră pe față, făcându-se toate urâte.

Una din ele, care era mai deșteaptă, zise:

– Dar oare moș Nicolae ăsta e bine adormit?

– Ia taci fa din gură, nu mai cobi, zise fata împăratului.

Totuși zâna cea deșteaptă bătu din palme și de peste nouă țări și nouă mări veniră nouă caiele și un ciocan și se apucă și le bătu lui moș Nicolae în călcâie. Pe urmă se deschise iar peretele și plecară toate prin gaura aia.

Se sculă și moș Nicolae și-și scoase caielele din călcâie și zise în gând: „Pe lângă câte gloanțe am suferit eu în războaie, caielele astea sunt nimica". Se mânji și el pe față cu văpsele și apoi lovi și el peretele cu toiagul, și cum se desfăcu peretele plecă și el după ele. Dete într-o vale întunecoasă și mergând el pe valea aia dete peste trei draci, care se certau pe trei lucruri.

– Mă, da ce faceți voi aci? îi întrebă răstit moșul.

– Ho! zise unul din ei. Uite că a venit tartorul nostru şi are să ne împărţească el. Să nu ne mai certăm.

– Ce sunt lucrurile ale pe care vă certaţi voi?

Ei spuseră că sunt: un toiag, o tichie şi o pereche de papuci. El îi întrebă la ce sunt bune lucrurile astea. Ei spuseră că toiagul ce-i va porunci aia face, tichia dacă o pune pe cap poate mânca la masă cu oricine fără să fie văzut, şi cu papucii, dacă îi pune în picioare, poate să meargă pe apă fără să se ude.

Moşul se gândi puţin şi apoi le zise:

– Duceţi-vă câteşitrei colo sus pe munte şi de acolo să porniţi toţi odată şi care o veni mai iute la mine ăla le ia pe toate trei.

Ei plecară toţi trei şi când ajunseră sus pe munte moşul ridică de trei ori toiagul înspre ei zicând: „Dracilor, împietriţi să fiţi şi să nu mai veniţi". Pe dată se făcură cei trei draci trei stane de piatră. Puse moşul tichia pe cap, papucii în picioare, luă toiagul în mână şi porni după cele nouă fete. Merse el o bucată de drum şi dete peste o pădure de aramă şi rupse o rămurică şi o băgă în buzunar. Pădurea făcu deodată un zgomot mare şi atunci zâna care era mai deşteaptă zise:

– Să ştiţi că vine moş Nicolae după noi.

Dar fata împăratului zise:

– Taci fa din gură, nu mai cobi. Cum o să vie?

Moş Nicolae merse mai departe şi dete de pădurea de argint şi rupse şi de acolo o rămurică şi o puse în buzunar. Făcu şi pădurea asta un zgomot mare şi zâna cea mai deşteaptă iar zise:

– Să ştiţi că vine moş Nicolae după noi, cum v-am spus.

Toate celelalte însă îi răspunseră:

– Taci fa din gură, cum o să vie?

– O să vedeţi voi că o să vie, cum vă spun eu, le zise ea.

Merse moşul mai departe şi dete de pădurea de aur şi rupse şi de aci o rămurică şi o puse în buzunar. Pădurea făcu zgomot mare şi zâna cea deşteaptă zise iar către celelalte:

– Eu tot vă spun că vine moş Nicolae după noi.

– Hai să ne vedem de drum, ziseră celelalte şi să nu ne potrivim la vorba asta fără rost.

Merseră ele până ajunseră la o apă mare, dar moşul era pe urmele lor, fără să-l vadă, căci era cu tichia pe cap. La marginea apei erau nouă luntri şi în ele aşteptau nouă băieţi, care toţi erau fii de zmei. Se suiră fiecare din fete în câte o luntre. Se sui şi moşul în luntrea fetei împăratului, fără ca ea să-l vadă, dar luntrea începu să se clatine într-o parte şi în alta şi mergea greu. Atunci luntraşul întrebă, oare cine mai

este în luntre de merge aşa greu. Moş Nicolae, crezând că l-a văzut, sări în apă şi se afundă până la jumătate şi atunci îşi aduse aminte că are papucii fermecaţi subţioară şi îi puse pe dată în picioare şi începu a merge pe apă. Ajunse pe malul celălalt înaintea fetelor.

Când ajunseră şi fetele la mal, se suiră fiecare cu câte un băiat în câte un cupeu cu patru cai şi porniră la drum. Moşul se aşează şi el pe osia cupeului din urmă şi vizitiul învârtind biciul îl lovi pe moş Nicolae peste ochi. Atunci el se dete jos, luă un lemn şi începu a-l lovi pe vizitiu, fără să fie văzut, căci avea tichia fermecată pe cap. Vizitiul ţipa că-l bate cineva, dar nu vedea pe nimeni. Moşul îi lăsă în pace şi se aşează iar pe osie.

Merseră înainte până ajunseră la un han mare şi acolo găsiră nouă mese, puse cu tot ce trebuie şi cu lăutari. Intrând înlăuntru se aşezară fiecare la masa lui şi moş Nicolae se aşează şi el la masă, lângă fata împăratului, şi luă repede şi mâncă şi bău tot ce era pe masă.

Atunci băiatul care era cu fata zise birtaşului să aducă mâncare şi o vadră de vin, că nu mai e nimic pe masă. Cum le-a adus, moş Nicolae a luat şi a mâncat şi a băut iar tot ce era pe masă şi băiatul a strigat iar la birtaş să mai aducă alt rând. Birtaşul a mai adus alt rând, dar moş Nicolae n-a mai putut să mănânce şi să bea şi atunci au mâncat şi băiatul şi fata.

Pe urmă, se puseră pe joc şi jucară până îşi rupseră hainele de pe ei şi până cântară cocoşii. Atunci plecară pe unde veniseră şi moş Nicolae se ţinu după ei. După ce trecură apa, aşa cum veniseră, ajunseră în valea întunecoasă şi acolo ieşi un drac înaintea lui moş Nicolae şi dându-i două palme îi zise:

– Păi aşa se face împărţeala mă, cum ai făcut-o tu, de ne-ai împietrit pe toţi?

Moş Nicolae nu mai zise nimic şi-i dete repede îndărăt cele trei lucruri pe care le luase şi porni spre casă. Făcu cum făcu şi ajunse înaintea zânelor şi-şi puse caielele la picioare şi se culcă unde fusese culcat de cu seară. A venit şi fata şi s-a culcat şi dimineaţa când s-a sculat l-a văzut pe moş Nicolae că se întinde şi l-a întrebat cum a petrecut noaptea. El a răspuns că bine a petrecut-o, dar a dormit cam greu şi-l dor oasele, ca să înţeleagă fata că n-a văzut nimic.

După ce se sculă, moş Nicolae se duse la împărat şi împăratul cum îl văzu îl întrebă ce-a văzut peste noapte. Moş Nicolae ceru să aducă şi fata lângă el. Împăratul trimise şi o aduse şi el începu a spune ce a văzut cu de-amănuntul. Când fu aproape să pomenească şi despre cele

trei rămurele rupte din cele trei păduri prin care trecuseră, fata se înspăimântă şi zise:

– Stai puţin, moş Nicolae, opreşte-te, ca să spui şi eu numai trei vorbe. Tată şi mamă, eu de astăzi încolo nici n-oi mai mânca, nici n-oi mai bea cu voi la masă şi nici n-oi mai vorbi cu voi, căci eu am să mor. Vă rog să-mi faceţi un sicriu şi să mă puneţi în el, şi să-l aşezaţi în altarul bisericii şi să puneţi strajă să mă păzească.

După aceea, moş Nicolae isprăvi de spus tot ce văzuse şi fata căzu jos şi muri. Împăratul puse să-i facă sicriu, o puse într-însul şi-l aşează în biserică, punând în fiecare noapte strajă s-o păzească, dar dimineaţa nu mai găsea din ostaşul acela decât oasele. După mai multă vreme, împăratul văzu că-şi împuţinează oştirea şi se gândi: „Oare ce va să zică asta?“ Trimise după moş Nicolae să vie la dânsul, că numai el poate să ştie ce mai e şi asta.

El veni şi când auzi de ce e vorba începu a se văieta, că tocmai acum, când mai are doar trei zile până să se elibereze din oştire, are să-l pedepsească păgâna. Căzu el pe gânduri şi până la urmă i se lumină mintea. Luă măsură cu ceară după cheia bisericii şi-şi făcu şi el una la fel. Seara, când îl băgă şeful în biserică, ca să păzească, şi încuie uşa după el, se duse îndată şi descuie uşa cu cheia lui, apoi începu a se închina şi a se ruga la o icoană.

Deodată, lemnul icoanei trosni şi moş Nicolae fugi speriat şi alergă să sară într-un lac, care era aproape de biserică, să se înece. Maica Precista îi ieşi însă înainte şi prinzându-l în braţe îi zise:

– Stai, moş Nicolae, unde te duci aşa grăbit?

– Mă duc să mă înec, că mă mănâncă păgâna, răspunse el.

– Stai, moş Nicolae, nu te mai duce. Întoarce-te îndărăt şi bagă-te în biserică, sub pristolul din altar, şi presară pe jos împrejur mirul Domnului. Ea are să vie şi are să te strige, dar tu să nu răspunzi deloc.

Aşa făcu moş Nicolae şi se ascunse unde îi spuse Maica Precista.

Fata ieşi şi începu a-l striga, dar el nu răspunse nimic. Fata ieşi atunci din biserică şi mâncă ce găsi: porci, câini, oi şi alte vietăţi, pe urmă veni îndărăt cu gura plină de sânge şi se aşează în sicriu.

Dimineaţa, când împăratul trimise să vadă ce s-a întâmplat cu moş Nicolae, el se plimba liniştit prin biserică. Împăratul îl puse şi în seara următoare tot pe el să păzească, că numai el îi dă de seamă. Bietul moş se văieta zicând în gând: „Of, Doamne! Tot nu mă lasă în pace. Nici acum, când mai aveam numai două zile, n-am parte să mă liberez.“

Îl duseră iar în biserică şi-l încuiară acolo. El descuie uşa cu cheia lui şi îngenunche la icoană să se roage. Icoana trosni iar şi mai tare şi el fugi îngrozit la lac să se înece. Îi ieşi înainte Sfântul Petru şi-i zise:

– Ho moşule, unde te duci aşa grăbit?

– Mă duc să mă înec, că mă mănâncă păgâna şi mai am numai două zile până să mă liberez.

Zise Sfântul Petru:

– Lasă, moşule, nu te îneca. Du-te şi suie-te în clopotniță, că acolo nu te găseşte. Ea are să iasă şi să te strige, dar tu să nu răspunzi deloc.

Moş Nicolae făcu cum îi zise şi se sui în clopotniță. Fata ieşi la miezul nopții şi începu să-l strige, dar el nu răspunse deloc.

Atunci ea zise cu ciudă:

– Hei, tată şi mamă, cum văd o să vă mănânc eu pe voi, fiindcă văd că iar nu mi-ați trimis străjer.

Pe urmă ieşi din biserică şi mâncă ce găsi pe afară şi se întoarse plină de sânge pe la gură, ca o scroafă, şi se aşează în sicriu.

Veni împăratul dimineața şi-l găsi pe moş Nicolae plimbându-se prin biserică şi-i zise că are să-l lase tot pe el de strajă şi în a treia noapte. Aşa că îl încuiară din nou în biserică, seara, iar el iar descuie uşa şi se duse la icoană să se roage.

Atunci trosni tare un sfeşnic din apropiere şi se stinseră toate lumânările care erau în el. Moşul, speriat, alergă iar să se arunce în lac, dar îl prinse în brațe Sfântul Nicolae şi-i zise:

– Da unde te duci, tizule, aşa grăbit?

– Mă duc să mă înec, Sfinte Nicolae, că mai aveam şi eu numai o zi până să mă liberez şi o să mă mănânce păgâna. M-au pus iar de strajă dându-mă pe mâna ei.

– Întoarce-te îndărăt, moş Nicolae, şi aşează-te jos, la spatele sicriului ei, că ea când o să iasă o să dea capacul sicriului peste tine şi nu o să te găsească. După ce are să plece, tu să te bagi în sicriu şi să tragi capacul peste tine şi să-l ții bine. Când o să vie ea, are să se roage de tine să-i deschizi, dar tu să nu-i răspunzi până ce or cânta cocoşii şi atunci ea are să se aprindă şi are să ardă. Tu s-o laşi să ardă până n-o mai rămâne decât o flăcăruie mică, cât o gămălie de chibrit, şi oasele ei. Atunci tu să ieşi din sicriu şi s-o strângi în brațe, că ea nu mai are putere, şi s-o ungi cu mirul Domnului pe la toate încheieturile.

Moşul făcu aşa şi când veni fata şi-l simți că e în sicriu începu a-l ruga:

– Ieşi, moş Nicolae, că nu-ți fac nimic, ieşi puiule, ieşi drăguțule.

Dar tot rugându-se ea cântară cocoşii şi ea se aprinse şi arse până rămase doar o flăcăruie mică, cât o gămălie de chibrit, la degetul cel mic. Pe urmă el o apucă în brațe, ea se năpusti asupra lui furioasă, dar nu mai avu putere să-i facă ceva după ce îi arsese toată carnea, şi el

începu s-o ungă cu mirul Domnului pe la toate încheieturile şi ea tot mereu zicea:

– Dă, moş Nicolae, dă bine cu mirul peste tot, că tare îmi face bine.

După ce se făcu fata la loc cum fusese înainte de a muri, începu moşul a se plimba cu ea prin biserică, stând de vorbă şi închinându-se pe la toate icoanele. Deodată, clopotele începură a se trage singure şi împăratul auzind veni împreună cu doi slujitori să vadă ce s-a întâmplat. Când îi văzură plimbându-se la braţ, slujitorii ziseră speriaţi:

– Aoleu, sai împărate, de-l scapă, că uite se luptă cu păgâna care vrea să-l mănânce.

Venind însă împăratul mai aproape şi văzând că ei se plimbă, trimise după popă, care veni şi-i cunună. Se suiră în trăsuri şi plecară. În trăsura din faţă mergea împăratul cu slujitorii şi în cea din urmă moş Nicolae şi fata. Dar deodată văzură venind în urma lor, în goana calului, un călăreţ, care era Sfântul Nicolae, şi zise lui moş Nicolae că ce a câştigat să facă pe din două cu el.

Moşul îi zise s-o ia el singur, dar Sfântul Nicolae nu vru şi zise s-o apuce fiecare de câte un picior, şi traseră unul într-o parte şi altul în alta făcând-o în două şi ieşi un drac şi Sfântul Nicolae îl tăie, şi mai traseră o dată, şi mai ieşi unul, şi-l tăie şi pe acela şi pe urmă zise Sfântul Nicolae:

– Mai are unul, să-l scoatem şi pe acela? Hai să-l lăsăm, căci vezi tu? Toate muierile au câte un drac în ele şi trebuie să aibă şi ea.

Aşa că o lăsară şi ea se făcu şi mai frumoasă de cum fusese înainte. Iar Sfântul Nicolae îl făcu pe moşul un băiat ca de optsprezece ani, tânăr şi frumos, şi-i cunună a doua oară şi făcură nuntă deplină timp de o săptămână, cum e datina noastră, a românilor.

Şi eu încălecai pe o şa şi vă spusei dumneavoastră aşa.

Ms. 2700

Cules de elevul Georgescu Gheorghe, cl. IV. lic. M.B. în 1895. Nu arată de la cine şi de unde.

BASMUL DESPRE SOARTĂ

Erau odată, pe când plouau cârnați din cer, doi frați care trăiau împreună. Unul din ei era vrednic nevoie mare, lucra de dimineața până seara, pe când celălalt era așa de leneș că aproape îi era lene să și mănânce și nu-și vedea decât de tabieturile lui. Amândoi aveau stare bunicică: moșie, boi, cai, oi, miei, porci și alte animale, iar holdele lor erau totdeauna mai frumoase și se mirau vecinii cum dregeau și cum făceau de le mergea așa de bine, chiar când era secetă.

Fratele cel mai mare, care era și cel vrednic, își zise într-o zi: „Ce prost sunt eu că muncesc din zori până în noapte și leneșul de frate-meu se ține numai de chefuri! De! Frate, frate, dar brânza e pe bani. Am să mă despart de el și am să muncesc numai pentru mine singur, iar el să facă ce i-o plăcea.“ Chemă deci pe frate-său și-i zise:

– Nu găsești tu că e nedrept ca eu să muncesc toată ziua pe când tu bei și mănânci fără să faci nimic? Să știi că eu îmi iau partea mea și tu să-ți vezi de a ta.

Frate-său se rugă de el să rămâie tot împreună, dar el nu vru cu niciun preț.

– Fă așa cum te-o îndrepta Dumnezeu, zise el. Ești stăpân pe partea ta.

Fratele cel mare rămase neclintit în hotărârea lui și atunci cel mic și leneș se învoi să facă socotelile și să-și împartă averea. Își luară fiecare partea lui și cel mai mare și-o lucra singur, iar cel mic a pus un băiat vrednic să-i vadă de avere. El trăia fără nicio grijă, bând și mâncând.

Dar pe când celui mare începu să-i meargă din ce în ce mai rău, cu toate că muncea din zori până în noapte și ajunse chiar sărac de tot, celui mai mic îi mergeau toate cât se poate de bine.

Într-o zi, cel mare, amărât de sărăcia lui, se gândi să se ducă pe la

frate-său, ca să vadă cum îi merge treaba. Merse el şi când ajunse la pământurile lui frate-său dete de o păşune pe care păştea o turmă de oi foarte frumoase şi văzu că nu le păzeşte nimeni. În apropiere şedea o fată tânără şi frumoasă de pica şi torcea un fir de aur. Se apropie de fată şi o întrebă:

– A cui e păşunea asta?

– A celui care e stăpânul oilor.

– Dar tu cine eşti?

– Eu sunt norocul fratelui tău, stăpânul păşunii şi al oilor.

El fu cuprins de mânie şi o întrebă norocul lui unde este.

– E departe, răspunse fata, ai putea să-l găseşti, dar trebuie să-l cauți.

Când văzu el că frate-său are nişte oi aşa de frumoase nici nu mai vru să cerceteze şi să vadă şi alte bogăţii ale lui şi se duse drept la el acasă. Lui frate-său, cum îl văzu aşa de prăpădit, i se făcu milă de el şi cu lacrămi în ochi îl întrebă:

– Da unde ai fost, frate, şi ce ai păţit, de eşti aşa de prăpădit?

Îl îmbrăcă cu alte haine, îi dete şi o pereche de cizme şi o sumă de bani, şi după ce şezu trei zile la el se întoarse acasă. Şezu puţin acasă, apoi îşi luă la spinare nişte desagi cu ceva merinde, luă în mână o bâtă şi plecă în lume, ca să-şi găsească norocul. Merse cât merse, cale lungă să-i ajungă, până ajunse într-o pădure. Acolo, sub un mărăcine, văzu dormind o babă urâtă ca Muma-Pădurii. Se apucă el să facă zgomot lovind cu bâta în copaci ca s-o deştepte, dar ea habar n-avea şi dormea înainte. Atunci el îi dete una cu bâta pe spinare şi ea deschise ochii şi-i zise:

– Mulţumeşte lui Dumnezeu că am mai dormit şi eu puţin, de câtva timp, că de aş fi fost deşteaptă n-ai fi avut cizmele alea noi în picioare şi haine aşa de bune.

– Da cine eşti tu care ai fi putut să mă opreşti să am hainele şi cizmele astea?

– Eu, îi răspunse baba, sunt norocul tău.

Bietul om rămase încremenit când îşi văzu norocul atât de prăpădit, pe când al lui frate-său era ca o floare.

– Cum? Tu eşti norocul meu? Dar cine mi te-a dat mie?

– Soarta, răspunse baba.

– Şi unde este ea?

– Du-te de o caută.

Îşi luă omul desagii la spinare şi porni să caute soarta. Se duse cât se duse, până ajunse în altă pădure şi acolo dete peste un pustnic care

şedea într-o peşteră şi îl întrebă unde poate găsi soarta. Pustnicul îi zise:

– Urcă-te pe muntele care se vede în faţă şi acolo ai s-o găseşti, dar iaca eu îţi spui, când te vei apropia de ea să nu care cumva să-i vorbeşti, ci să faci tot ce vei vedea că face ea, până ce îţi va vorbi ea.

Săracul mulţumi pustnicului şi apoi urcă pe muntele pe care i-l arătase. Când ajunse sus văzu un palat frumos, care i se spuse că e palatul unde şade soarta. Palatul era cu totul şi cu totul din aur. Intră înlăuntru şi găsi pe soartă la masă. Săracul îşi aduse aminte de sfatul bătrânului pustnic şi se aşează şi el la masă şi mâncă şi bău, fără să zică o vorbă.

Soarta se duse, după ce mâncă, şi se culcă. Se duse şi el şi se culcă. Pe la miezul nopţii se trezi şi auzi un glas strigând soarta:

– Soartă, azi s-au născut atâţia copii, cu ce îi dăruieşti?

Soarta se sculă, bägă mâna într-o pungă, din care scoase numai bani de aur, îi risipi pe jos şi zise:

– Aşa mă aflu eu astăzi, aşa să fiţi şi voi toată viaţa voastră.

Când se făcu ziuă, palatul cel frumos nu mai era şi în locul lui se făcu o casă mică, obişnuită.

Când veni seara, soarta se aşează iar la masă şi el se aşează lângă ea şi mâncară fără să vorbească ceva. Se duse soarta să se culce, se duse şi el. Peste noapte, iar strigă un glas:

– Soartă, soartă, atâţia copii s-au născut, cu ce-i dăruieşti?

Soarta bägă mâna într-o pungă cu bani de argint, scoase cât putu şi-i risipi pe jos zicând:

– Aşa mă aflu eu azi, aşa să fie şi ei toată viaţa lor.

Când se făcu ziuă, casa se prefăcu într-una mult mai sărăcăcioasă şi se urmă tot aşa câteva zile, până ajunse ca un bordei ce sta să cadă. Atunci soarta luă o sapă şi începu să sape şi omul cel sărac făcu şi el la fel. Când veni seara, soarta luă o coajă de pâine uscată, o rupse în două şi-i dete şi lui jumătate, şi asta fu toată cina lor. Se culcară şi peste noapte iar se auzi un glas:

– Soartă, soartă, atâtea suflete au venit azi pe lume, cu ce le dăruieşti?

Soarta bägă mâna într-o pungă şi scoase nişte pietricele şi le presără pe jos şi zise:

– Aşa mă aflu eu astăzi, aşa să fiţi şi voi toată viaţa voastră.

Când se sculară dimineaţa, în locul bordeiului se făcu iar un palat măreţ, ca la început. Atunci soarta se uită la el şi-i zise:

– Pentru ce ai venit.?

El îi povesti din fir în ață toată istoria lui, cum a ajuns din bogat sărac, cum s-a întâlnit cu norocul fratelui său, cum l-a căutat pe al lui şi cum l-a găsit şi cum a venit la ea să vadă de ce îl pedepseşte aşa de rău. Soarta se uită la el şi-i răspunse:

– Ai văzut cu ochii tăi, când şedeam în palat de aur, am semănat numai bani de aur şi toți care se născuseră atunci au noroc de bani şi trai bun toată viața. Tu eşti născut într-o noapte de sărăcie, cum ai văzut mai departe, şi sărac ai să rămâi toată viața, iar frate-tău a venit pe lume într-o noapte fericită şi lui are să-i meargă bine până la sfârşit. Acuma fiindcă ai venit până la mine o să-ți spui cum să te ajuți. Du-te la frate-tău şi roagă-l să te puie iar tovarăş cu el şi dacă te-o primi să ai grijă ca oricine te-o întreba al cui e cutare ori cutare lucru, chiar dacă e al tău, tu să spui că e al lui frate-tău, căci altminteri vei pierde lucrul acela.

Săracul mulțumi soartei şi se duse la frate-său şi se rugă de el să-l primească. El l-a primit cu bucurie şi omul s-a înzdrăvenit repede, iar când îl întreba cineva al cui e cutare ori cutare lucru el răspundea că e a lui frate-său.

Într-o zi însă, el se duse pe câmp să vadă holdele şi îi creştea inima văzând cât erau de frumoase şi coapte, gata de secerat. Tocmai atunci a trecut unul pe acolo şi l-a întrebat ale cui sunt holdele. Cu inima plină el a zis că sunt ale lui, dar cum zise vorba asta holdele luară foc şi atunci el îşi aduse aminte de ce îi spusese soarta.

Strigă îndată pe omul care tocmai plecase mai departe şi-i spuse că holdele nu sunt ale lui, ci ale lui frate-său. Atunci focul s-a stins îndată şi el a plecat mulțumit acasă. Iar eu încălecai pe o şa şi vă spusei povestea aşa.

Ms. 2700

Cules de elevul Georgescu Gheorghe, din cl. IV, lic. M.B., în 1895, de la un ardelean bătrân din Podgoria. Nu-i spune numele.

BASMUL CU CEI DOISPREZECE PAPUCI

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti. A fost un băiat dăcar pe care îl chema Ion şi era frumos nevoie mare şi-i mai zicea lumea şi Gură-Cască. Într-o zi, el adormi sub un pom şi i se arătă în vis o zână de toată frumusețea, care îi zise:

– Mă Ionică, du-te la palatul împăratului, unde cresc numai pietre scumpe, că el are şi douăsprezece fete şi poate îți place una.

El nu se încrezu în ce visase şi îşi zise că numai dacă o să viseze de trei ori la fel o să facă aşa cum i-a spus zâna. Şi a fost că i s-a arătat şi a treia oară zâna în vis şi i-a zis la fel.

Atunci el îşi luă traista la spinare şi plecă. Se duse el cale lungă şi când ajunse la casa împăratului acolo tocmai se căuta o slugă. El fu dus la împărat şi-i spuse că ar vrea să se bage el slugă şi împăratul îl primi şi-i spuse că treaba lui e să îngrijească de grădină, s-o curețe, s-o ude şi să facă în fiecare dimineață douăsprezece chite de flori, că are douăsprezece domnițe şi să le dea la fiecare câte una.

Aşa, a doua zi se sculă el de dimineață, se îmbrăcă şi făcu douăsprezece chite de flori şi se aşeză la uşa pe unde ieşeau domnițele şi-i da fiecăreia câte una. Ele o luau şi nici una nu se uita la el. Numai fata a mai mică, domnița Lina, se uită la el şi zise către celelalte:

– Ce băiat frumos!

Surorile ei o ocărâră zicând că nu se cade ca o domniță să se uite la o slugă.

El se duse prin curte şi vorbind cu alte slugi află că împăratul ar fi spus că celui care o ghici cum îşi tocesc şi-şi rup fetele lui câte o pereche de papuci în fiecare noapte îi va da o fată ca soție. El le da fetelor în fiecare seară câte o pereche de papuci noi de mătase şi dimineața îi găsea tociți şi rupți. Ionică se duse să se culce şi i se arătă

iar în vis zâna care îl trimisese la palatul împăratului şi ea ţinea într-o mână doi dafini, unul roşu şi unul alb, ca nişte trandafiri, şi în cealaltă mână avea o sapă de aur, o stropitoare mică, tot de aur, şi un ştergar de mătase şi zise cât se poate de desluşit:

– Ionică, pune dafinii ăştia în pământ, udă-i cu stropitoarea asta, sapă-i cu sapa asta şi şterge-i cu ştergarul ăsta, iar când s-or face măricei poţi să ceri de la ei tot ce vrei tu.

Ionică îi mulţumi zânei în vis şi când se deşteptă mare îi fu mirarea când văzu cei doi dafini lângă el şi tot aşa şi sapa, şi stropitoarea, şi ştergarul. Luă dafinii şi-i puse în pământ, îi săpă, îi udă şi-i şterse când era nevoie, până se făcură destul de mari, se duse la ei şi se rugă aşa:

– Dafinilor, dafinilor, săpatu-v-am cu sapa de aur, udatu-v-am cu stropitoarea de aur, ştersu-v-am cu ştergarul de mătase, daţi-mi puterea de a mă face nevăzut.

Îndată se văzu pe unul din dafini o floare albă, pe care el o rupse şi o puse în sân.

Seara, când domniţele se suiră sus în odaia lor, se sui şi el nevăzut şi se ascunse sub unul din cele douăsprezece paturi. Şi ce să vadă? Domniţele în loc să se culce, îşi scoaseră din dulapuri rochiile cele mai frumoase şi se îmbrăcară şi îşi puseră fel de fel de podoabe strălucitoare. Ionică le auzea râzând şi săltând de bucurie.

După ce isprăviră cu îmbrăcatul şi cu împodobitul, cea mai mare zise:

– Hai să ne grăbim surioarelor, că jucătorii noştri ne-or fi aşteptând. Gata sunteţi?

Pe urmă ea bătu de trei ori în duşumea cu piciorul şi îndată se desfăcu o scândură mare şi toate domniţele se făcură nevăzute prin acea deschizătură. Ionică porni şi el după ele, nevăzut, şi din grabă călcă pe rochia domniţei Lina, care era cea din urmă şi care speriată zise:

– Se ţine cineva după mine. M-a călcat pe rochie.

– Proastă ce eşti! S-a agăţat de vreun cui, zise cea mai mare.

Ele coborâră şi deteră de o poartă de fier. Domniţa cea mai mare o deschise şi ele deteră într-o grădină de argint, pe urmă prin altă poartă deteră într-una de aur şi la urmă într-una numai de pietre scumpe. Mai merseră ce mai merseră şi ajunseră la merginea unui lac mare şi acolo erau douăsprezece bărculiţe mici şi în fiecare era câte un fecior chipeş. Ele se urcară fiecare în câte o barcă, iar Ionică se furişă în barca domniţei Lina. Cum mergeau peste apă, ea zise:

– Nu ştiu ce este, nu ştiu ce se întâmplă de nu merge barca aşa de bine ca altădată.

Când sosiră la malul celălalt, se deteră jos din bărci şi intrară într-un palat măreț. Ionică intră şi el şi văzu că îndată domnițele se prinseră la joc cu acei tineri şi jucară până dinspre ziuă tocindu-şi şi rupându-şi papucii. Pe urmă mâncară şi, când isprăviră de mâncat, un arap le aduse o sticlă cu vin fermecat şi le dete la fiecare să bea şi îndată ele căzură jos ameţite. Le puseră apoi în bărci şi le trecură pe malul celălalt.

Ionică se sui de astă dată în barca domniței celei mai mari şi când trecură prin grădina cu pietre scumpe el rupse o rămurică dintr-un pom cu pietre scumpe. Dimineața, puse rămurica în chita de flori a domniței Lina şi ea când o văzu se miră:

– Cine ne-o fi aflat nouă taina?! Tăcu însă şi nu spuse nimic surorilor ei.

La fel s-a întâmplat şi în noaptea următoare. Ionică le-a pândit şi le-a urmărit şi când s-a întors a rupt o rămurică din grădina de aur şi dimineața a pus-o tot în florile domniței Lina. Ea cum a văzut-o s-a dus de data asta la surorile ei şi le-a spus:

– Să ştiți că Ionică ne-a aflat taina, fiindcă uite ce s-a întâmplat. Şi le povesti cum a găsit în florile ei cele două rămurele. Celelalte fete se sfătuiră să facă cumva să-l omoare, dar domnița Lina, căreia Ionică îi căzuse cu tronc, spuse că dacă îl omoară se va duce ea la tată-său şi-i va spune taina cu papucii tociți.

Celelalte surori se învoiră să nu-l omoare, dar spuseră că o să-i dea şi lui vin fermecat în palatul unde jucau ele noaptea cu acei tineri feciori de împărați. Ionică auzi toată vorba lor şi atunci se duse iar la dafini şi le zise:

– Dafinilor, dafinilor, cu sapa de aur v-am săpat, cu stropitoarea de aur v-am udat, cu ştergarul de mătase v-am şters, dați-mi puterea să mă fac fecior frumos şi să ştiu să vorbesc şi eu ca ceilalți feciori de împărați.

Îndată se văzu pe unul din dafini o floare roşie. Ionică o rupse şi o puse la piept şi deodată se văzu îmbrăcat în haine de catifea neagră, ca cel mai chipeş fecior de împărat şi se duse în odaia fetelor. Când ele plecară la joc, se luă şi el după ele. Fără să-l vadă, domnița Lina îi zise:

– Ionică, nu te mai ascunde. Eu ştiu că tu ne cunoşti taina. Arată-te, să mergem cu toții la petrecere.

El nu vru să se arate şi când trecură apa cea mare el merse tot în barca domniței Lina. Când fetele intrară în palat şi le ieşiră înainte

feciorii de împărați şi începură să joace, Ionică îşi luă din piept floarea de dafin, care îl făcuse nevăzut, şi toți se mirară de frumusețea şi de îmbrăcămintea lui. Se duse şi el şi o luă pe domnița Lina la joc şi când se puse masa şi se aşeză şi el şi mâncă, şi arapul veni iar cu vinul fermecat şi-i dete şi lui să bea, dar el când duse paharul la gură îl vărsă la spate, fără să se bage de seamă, aşa că scăpă de farmece. Feciorii de împărați îşi luară toți câte o domniță şi Ionică o luă şi el pe domnița Lina, pe care o iubea, şi plecară cu toții şi trecură apa cea mare şi când se făcu ziuă Ionică se duse cu toți la împărat şi-i spuse cum a descoperit taina cu papucii tociți ai fetelor.

Împăratul l-a întrebat că pe care fată o vrea de soție şi el i-a spus că pe domnița Lina. Se făcu nuntă mare pentru toate cele douăsprezece fete, de se duse pomina şi eu încălecai pe o şa şi vă spusei povestea aşa.

Cules de elevul Georgescu Gheorghe din cl. IV, lic. M.B. în 1895, de la o bătrână, Ioana Z. Nu spune de unde e.

BASMUL CU TREI FETE DE ÎMPĂRAT

A fost un împărat care avea trei fete. Ăstui împărat nu-i mergeau treburile bine deloc şi atunci el a chemat un filosof învățat şi l-a întrebat să-i spună el de ce nu-i merg treburile bine. Filosoful i-a spus să-l cheme şi pe el când s-or culca copiii şi or adormi, ca să vadă şi el cum dorm. Împăratul a făcut aşa şi după ce au adormit copiii l-a chemat pe filosof. Filosoful s-a uitat şi a văzut că toți copiii dormeau bine, numai o fată nu dormea bine şi el a zis că de-aia nu-i merg bine treburile, fiindcă fata aia e fără noroc şi că dacă o va goni de la casa lui o să-i meargă bine.

Împăratul a făcut cum i-a zis filosoful. I-a dat fetei bani şi a gonit-o. Fata, dacă a gonit-o tată-său, a plecat şi a mers, a mers, până ce a apucat-o noaptea într-un câmp şi a dormit şi ea acolo, lângă nişte care cu marfă. Peste noapte, norocul ei a venit şi a dat foc la marfă. Oamenii cu carele, adică stăpânii mărfii, au zis că ea a dat foc carelor şi au apucat-o să le plătească paguba. Ea a plătit şi a scăpat.

S-a dus ea, s-a dus, până a prins-o iar noaptea, tot într-un câmp, unde poposiseră nişte care cu spirt, şi a dormit acolo. Peste noapte, a venit norocul ei şi a dat drumul să curgă spirtul din butoaie şi dimineața oamenii cu spirtul au zis că ea a dat drumul să curgă spirtul şi au apucat-o să-l plătească. Ea a plătit şi a scăpat.

Acuma nu mai ştia ce să facă, căci isprăvise banii. A plecat mai departe şi s-a dus ea, s-a dus, până a ajuns într-un oraş şi acolo s-a băgat fată în casă la un arap. Arapul a fost având şi el o arăpoaică, care era foarte de treabă, şi pe fată nu o punea să facă altceva, decât să coase câte ceva, fiindcă văzuse că e pricepută şi bine crescută. Odată însă i-a venit să scuipe şi în loc să scuipe pe jos a scuipat pe fața arăpoaicei.

Arăpoaica i-a zis:

– Vezi tu, fata mea, până unde te-a dus norocul tău? Te-a făcut să scuipi pe faţa mea şi să crezi că e mai curat jos decât pe obrazul meu. Dar nu e nimica, fata mea. Uite ce să faci tu: să faci două turte, una ţie şi una mie, şi să le pui în grădină şi a doua zi să te duci să la vezi, şi ce oi găsi pe ele să iei şi dacă oi găsi pe cineva dormind acolo lângă ele tu să-l cauţi în sân şi ce oi găsi în sân să iei şi să ştii că ăla e norocul tău.

A făcut fata două turte şi le-a pus în grădină. A doua zi, când s-a dus să le vadă, a găsit pe turta arăpoaicei o grămadă de bani, iar pe a ei o scârnăvie de om şi un bătrân dormea acolo alături. Ea s-a dus şi l-a căutat în sân şi a găsit un ghem de ibrişin. L-a luat şi s-a dus şi a spus arăpoaicei ce a găsit şi arăpoaica i-a spus să păstreze ghemul, că ăla e norocul ei, apoi i-a mai spus:

– Acuma du-te, fata mea, din casa mea, unde te-o îndrepta norocul, că eu mai mult n-am ce-ţi face.

S-a dus fata şi s-a băgat slujnică la un vizir. Împăratul, care era stăpânul acelui vizir, îşi mărita fata şi adusese mulţime de fete ca să coase fel de fel de veşminte. Vizirul i-a spus împăratului că are şi el o fată care ştie să coase şi a adus-o şi pe ea. Ea a cerut să-i dea o casă să stea singură şi i-a dat. Acuma nu se găsea ibrişin, la fel cu hainele ginerelui, ca să le coase. Vizirul a spus că fata de la el are un ghem de ibrişin. S-au dus ei şi l-au cerut. Fata l-a arătat şi ibrişinul era la fel cu hainele ginerelui. Au întrebat-o ce să-i dea pe el şi ea a spus să-i dea cât o cântări ghemul, căci aşa o învăţase arăpoaica. Când au auzit ei au râs şi se gândeau cât o să cântărească un ghem de ibrişin.

Au pus ei ghemul pe cântar şi au început să îngrămădească bani şi tot felul de lucruri scumpe, ca să-l cumpănească, dar se părea că balanţa cu ghemul era tot mai grea, căci nu se mişca din loc. Atunci ginerele, înciudat, s-a repezit şi s-a suit şi el pe cântar şi deodată cântarul s-a cumpănit fără nicio lipsă. I-au dat fetei pe ginere ca preţ pentru ghem, s-au cununat şi au făcut nuntă mare şi au trăit fericiţi.

Ms. 492

Cules de elevul Tatulescu Alex., cl. III, lic. M.B. în 1895, de la o fată Maria, de 23 ani, din com. Nana, jud. Ilfov, ştie două clase primare.

BASMUL CU COPILUL BABEI ŞI FATA DE ÎMPĂRAT

A fost odată un om şi nevasta lui, care erau în pragul bătrâneţii şi nu aveau copii. Zilnic se rugau la Dumnezeu să le dea şi lor un copil. Dumnezeu i-a ascultat şi baba a născut un băiat, dar nu se ştie de ce nimenea din sat n-a vrut să-l boteze.

Atunci femeia i-a zis bărbatului:

– Ia copilul în braţe şi du-te unde oi nimeri şi pe cine oi vedea să-l rogi să ţi-l boteze.

Aşa a mers omul cu copilul în braţe, până a ajuns într-o pădure şi acolo a văzut trecând doi oameni, care nu erau decât Sfântu Petru şi cu Isus Christos. Cum îi văzu, el le zise:

– Fie-vă milă, oameni buni şi-mi botezaţi copilaşul, că nimenea din sat nu vrea să-l boteze, căci eu sunt foarte sărac şi nu pot face praznic.

Atunci Isus Christos a zis:

– Du-te, Petre, de-l botează şi să-i dai şi numele Petre.

S-a dus Sfântu Petru la un râu apropiat cu omul şi i-a botezat copilul, pe urmă s-au întors la Isus Christos. Omul îi mulţumi şi când era să plece Isus Christos îi dete un baston şi-i zise:

– Moşule, când oi avea trebuinţă de ceva să te rogi lui Dumnezeu şi apoi să spui toiagului ăstuia ce vrei să ai, dar să nu cumva să ceri mai mult decât îţi trebuie. Şi vezi, ţine socoteală, când o împlini băiatul un an să vii aici cu el să-i frâng turta şi să-i dăruiesc ceva după obicei.

Moşul le-a mulţumi iar şi a plecat. Pe drum, îl apucă o foame şi o osteneală cumplită şi se aşează jos. Îşi aduse aminte de baston şi se rugă lui Dumnezeu şi-i zise bastonului: „pune-mi masa cu cât îmi trebuie".

Îndată se puse masa cu mâncări alese şi moşul mâncă până se sătură, apoi spuse: „închide-te“ şi îndată masa s-a strâns.

A mers el mai departe şi a ajuns acasă. Baba, care îl aşteptase destul de mult, gândea că n-o să mai vie şi cine ştie ce i s-o fi întâmplat. Când a sosit el i-a povestit cum s-a întâlnit cu doi drumeţi, care i-au botezat copilul şi i-au dat şi un baston fermecat. Dacă te rogi la Dumnezeu şi-i spui bastonului ce-ţi trebuie îţi dă tot, numai să nu-i ceri mai mult decât îţi trebuie. Când i-a mai spus că acei oameni i-au zis să se ducă tot acolo la ei cu copilul când o împlini un an, ca să-i frângă turta, după obicei, şi să-i dăruiască ceva, nu mai putea baba de bucurie.

Aşa au dus-o ei cât se poate de bine cu ajutorul bastonului fermecat şi pe zi ce trecea băiatul se făcea mare şi voinic, şi când a trecut un an el parcă era de trei ani. L-a luat moşul şi s-a dus cu el la naşu-său, după învoială. Când l-a văzut Sfântu Petru i-a zis lui Isus Christos că moşul s-a ţinut de cuvânt şi că trebuie să fie bun la inimă şi se cuvine să-i dea copilului un dar bun.

După ce Domnul i-a frânt turta, după obicei, i-a dăruit o vacă şi i-a spus că viţelul cel dintâi să-l oprească şi să-l crească, iar pe ceilalţi poate să-i vândă, ori să-i oprească, cum o vrea.

Moşul le-a mulţumit şi a plecat. Ajungând acasă a povestit babei cum a fost şi i-a arătat vaca pe care i-o dăruiseră cei doi oameni, de care el nu ştia că erau Isus Christos şi cu Sfântu Petru.

Peste trei zile, a şi făcut vaca un viţel negru ca tăciunele şi peste câteva zile a mai făcut unul, şi tot aşa până ce s-a înjghebat o cireadă întreagă. Timpul trecea şi băiatul creştea mereu, până când ajunse flăcău de douăzeci şi trei de ani. Moşul şi baba nu mai puteau de bucurie şi tot ce zicea băiatul era zis şi făcut.

În timpul acela împăratul ţării aceleia dete sfoară în ţară că celui care o putea să-i are şase ogoare de aramă cu plugul îi va da fata lui de nevastă şi jumătate din împărăţie ca zestre. Mulţi voinici şi mulţi feciori de împăraţi au încercat, dar n-au izbutit şi şi-au pierdut capul, căci împăratul le spunea dinainte că dacă nu izbutesc le va sta capul unde le stau picioarele, şi pe urmă îl va înfige într-un par, într-o prăjină.

Băiatul Petre, aşa cum îl botezase Sfântu Petre, s-a dus şi el la împăratul acela şi i-a spus că vrea să încerce şi el. Împăratul, cum l-a văzut aşa de chipeş, i-a zis:

– Măi băiete, caută-ţi mai bine de treabă, că e păcat de tinereţea ta. Ce vrei tu să faci? Mi-a mai rămas doar o prăjină fără cap. Vrei să-l pui pe al tău?

– Fie ce-o fi, împărate, eu vreau să încerc şi cred că n-ai să capeți capul meu. Mai bine să-ți pui pofta în cui.

Aşa îi răspunse băiatul, plin de curaj, şi împăratul, ciudos, se învoi.

Băiatul plecă repede şi se duse acasă şi-i spuse moşului ce făcuse şi moşul se întristă, dar îşi aduse aminte de cei doi oameni din pădure şi se duse cu băiatul la ei să se sfătuiască.

Când i-a spus moşul Domnului toată povestea, Domnul le-a zis să se ducă acasă şi să scoată toată cireada de boi în târg, la vânzare şi să oprească numai vaca şi boul cel negru. Pe boul cel negru să-l taie şi să-l jupoaie şi din pielea lui să facă un burduf, în care să bage banii care i-or lua pe cireadă. Să se ducă apoi cu burduful cu bani în târg şi acolo au să vadă un bou negru, ca şi corbul, cu coarnele albe şi să-l cumpere dând pe el acel burduf cu bani. Să înjuge apoi ăst bou negru împreună cu vaca la plug, căci numai cu ei doi poate ara ogoarele de aramă.

Moşul şi băiatul au mulțumit şi întorcându-se acasă au luat cireada de boi şi s-au dus la târg de i-au vândut şi apoi au făcut cum i-a învățat Domnul, tăind boul cel negru şi punând banii în pielea lui. S-au dus cu burduful cu bani în târg şi acolo au văzut un bou negru cu coarnele albe şi au întrebat pe negustor, care nu era decât Domnul Isus Christos, cât cere pe el şi el le-a spus să-i dea un burduf cu bani. Ei l-au dat bucuroşi, fără să se tocmească şi s-au întors cu boul acasă.

L-au înjugat împreună cu vaca şi a doua zi, în zori, băiatul era cu plugul la moşia împăratului şi a început să are ogoarele de aramă. Pe la amiază el arase deja cam trei sferturi şi-i mai rămăseseră vreo două petece de aramă, când a venit împăratul să vadă cum merge. Când a văzut cât a arat a alergat iute la fiică-sa şi i-a spus să se ducă şi să facă cum o face şi să-l adoarmă pe băiat, ca să nu-şi poată ține învoiala, şi să-i taie capul. Fata a ascultat porunca lui tată-său şi s-a dus la băiat şi a intrat în vorbă cu el povestindu-i câte în lună şi-n stele, până ce el a amețit şi a adormit cu capul pe un bolovan.

Atunci ea s-a dus repede şi i-a spus lui tată-său ce a făcut. Cum a plecat ea, boii au început să vorbească între ei:

– Mă negrule, a început a spune vaca, ce poți tu să faci, că stăpânul nostru e în primejdie, după cum vezi?

– Eu, zise negrul, pot să răstorn pământul şi să omor orice vreau, dar tu, roşcato, ce poți?

– Eu, când oi zbiera odată, zise vaca, are să tremure pământul şi toate lucrurile de pe el au să înceapă a sări în sus.

S-a pornit negrul şi a început să alerge, de răscolea şi răsturna

pământul duduind, dar băiatul tot nu s-a deşteptat şi numai ce a zbierat şi vaca o dată şi a sărit bolovanul de sub capul băiatului, cum nu s-a mai văzut şi el s-a deşteptat, a sărit în sus şi s-a apucat iute de a isprăvit de arat ce mai rămase.

Tocmai când împăratul trimitea pe un om ca să-l omoare, iată că băiatul se întorcea cu plugul vesel şi cântând de bucurie că isprăvise. Când l-a văzut împăratul s-a cam necăjit, dar văzând că a isprăvit un lucru aşa de grozav de greu, întocmai după învoială, nu a mai avut ce să facă şi l-a îmbrăţişat şi l-a sărutat în faţa sfetnicilor, lăudându-l pentru isprava lui. I-a dat apoi fata de nevastă, cum fusese învoiala, şi avere mare cât jumătate din împărăţie. El a luat fata şi toţi banii şi s-a întors acasă la părinţii lui şi au făcut nuntă mare, de s-a dus pomina în toată lumea. Moşul şi baba n-au mai trăit de aci înainte într-un bordei, ci le-a făcut băiatul un palat cu totul şi cu totul de aur.

Ms. 478

Cules de elevul Tabacovici Gr. Petre, cl. III, lic. M.B. în 1899, de la moş Vasile Popescu, de 60 de ani, din Roşiori de Vede.

BASMUL CU ÎMPĂRATUL CARE CU UN OCHI RÂDE ŞI CU UNUL PLÂNGE

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti, a fost odată un împărat care avea o împărăție așa de mare, că nu izbutise niciodată să-i cerceteze toate marginile şi să-i afle sfârşitul. Împăratul acela avea o meteahnă ciudată: ochiul cel stâng îi plângea întruna, iar ochiul cel drept îi râdea mereu.

Mulți bătrâni din sfatul împărătesc şi mulți tineri viteji îşi luaseră curajul şi-l întrebaseră de ce ochiul lui stâng plânge, iar cel drept râde. El râdea mereu cu ochiul drept şi nu le răspundea nimic, aşa că a rămas pentru toată lumea o taină ce este cu ochii împăratului.

Împăratul avea trei feciori: cel mai mare se chema Florin, cel mijlociu Constantin, iar cel mai mic Petruş. Florin era înalt, voinic şi bine făcut. Constantin era ceva mai mărunt, dar avea brațe puternice şi vânjoase. Petruş era înalt şi subțirel şi părea să fie mai mult fată decât băiat.

Ei se sfătuiră într-o zi să se ducă Florin, că e mai mare, să-l întrebe pe tatăl lor de ce ochiul stâng îi plânge şi cel drept îi râde. Florin n-a vrut să se ducă, fiindu-i teamă şi a zis că dacă vrea n-are decât să se ducă Constantin, dar nici el n-a vrut să se ducă, fiindcă ştia că dacă îl întrebă tatăl lor se supără.

Atunci, amândoi îl sfătuiră pe Petruş să încerce el. Petruş se învoi şi a doua zi se duse el la tatăl lor şi-l întrebă de ce ochiul stâng îi plânge şi cel drept îi râde. Tată-său îi trase două palme, fără să-i spună o vorbă, iar el îşi luă pălăria şi plecă la frații lui şi le spuse ce sc întâmplase. Ei băgară însă de seamă, după întâmplarea asta, că ochiul stâng al tatălui lor plânge mai puțin, iar cel drept parcă râdea mai mult. Atunci Petruş zise:

– Mai bine mai sufăr nişte palme de la tatăl nostru, numai el să scape de meteahna asta.

A doua zi, el se duse iar la tată-său şi-l întrebă de ce ochiul stâng îi plânge, iar cel drept îi râde. Tată-său îi trase iar două palme, fără să spună o vorbă, şi el ieşi afară.

Feciorii băgară de seamă şi de data asta că ochiul drept al tatălui lor râde întruna, iar cel stâng plânge şi mai puţin.

În ziua următoare, Petruş se duse iar la tată-său şi-i făcu aceeaşi întrebare. De data asta tată-său îi zise:

– Uite, fiule, de ce ochiul meu cel drept râde şi cel stâng plânge: ochiul cel drept râde fiindcă am trei feciori mândri şi viteji, iar cel stâng plânge fiindcă am o ţară prea mare şi nu o să fiţi în stare să o stăpâniţi şi să-i apăraţi hotarele de duşmani. Cine va fi în stare să-mi aducă apă de la fântâna Zânei-Zorilor, acela va fi în stare să stăpânească această împărăţie.

Petruş se duse şi spuse fraţilor lui ce auzise din gura tatălui lor. Ei se sfătuiră şi hotărâră să se ducă mai întâi Florin, ca cel mai mare, să caute fântâna Zânei-Zorilor şi să aducă apă.

El îşi alese calul cel mai bun, îi puse şaua cea mai bună şi frâul cel mai frumos, îşi luă rămas bun de la părinţi şi de la fraţi, îşi luă bani şi merinde şi plecă. Înainte de a porni, spuse lui Constantin că dacă nu s-o întoarce până într-un an, o lună, o săptămână şi o zi, atunci să-şi ia şi el drumul şi să plece după dânsul.

Merse Florin, trei zile şi trei nopţi, şi calul lui mergea parcă zbura ca o nălucă, peste dealuri şi peste văi. Merse apoi multă vreme până ajunse la o punte, pe care dacă o trecea ieşea din împărăţia tatălui său. Trecu el puntea şi se depărtă puţin, dar vru să se întoarcă să-şi ia rămas bun de la ţara sa. La hotar văzu însă un balaur cu trei capete, care de care mai grozav, cu coada în pământ şi cu capetele ridicate până la cer. Înfricoşat, Florin dete pinteni calului şi nici nu se mai văzu, nici nu se mai auzi de numele lui, parcă nici nu fusese, nici nu trecuse pe aici.

Trecură zile, trecură săptămâni, trecură luni, de Florin nicio vorbă.

Constantin începu a-şi pregăti cal şi merinde. Când se împlini un an, o lună, o săptămână şi o zi, iar Florin nu se mai întoarse, el îşi luă ziua bună de la părinţi şi plecă după frate-său. Înainte de plecare, spuse şi el fratelui mai mic, lui Petruş, că dacă nu s-o întoarce până într-un an, o lună, o săptămână şi o zi, să plece după el, să vadă ce s-a întâmplat.

Constantin merse zburând peste munţi, dealuri şi văi şi se duse, se duse, până ajunse la puntea pe care ieşea din împărăţia tatălui lui, trecu

puntea luându-şi rămas bun de la țara lui, dar când se uită în urmă văzu un balaur nu cu trei capete, ci cu cinci capete. Când îl zări el dete pinteni calului şi se făcu nevăzut şi se duse de nu se mai întoarse.

Când se împlini timpul, cum se învoiseră, Petruş îşi luă şi el ziua bună de la părinți, încălecă şi plecă şi el după frații lui. La puntea de la marginea împărăției, el dete de un balaur, nu cu cinci capete, ci cu şapte, care mai de care mai grozav şi mai înfricoşător. El însă nu fugi ca frații lui, ci zise de trei ori: „Piei dinaintea mea, jivină!" Balaurul nu se mişcă din loc, ci numai vărsa foc din toate gurile. Petruş scoase sabia, îi tăie capetele, unul după altul, şi-l omorî. Calul lui însă se sperie şi porni în goană nebună şi alergă trei luni de zile şi nu-l mai putu prinde, şi atunci prinse şi el un cal sălbatic, încălecă pe el şi se duse nouă luni şi trecu peste nouă mări şi nouă țări.

Când s-au împlinit nouă luni, a ajuns în pădurea de aramă şi acolo s-a luptat cu vâlva de aramă trei zile şi trei nopți, apoi a ajuns la o fântână a Zânei-Zorilor, unde curgea lapte dulce pe jgheab de pietre scumpe. Acolo se luptă cu vâlva de argint în pădurea de argint şi pe urmă se luptă şi cu vâlva de aur în pădurea de aur, unde era şi fântâna cu apă fermecată a Zânei-Zorilor. Pe toate le-a biruit şi pe urmă a luat apă de la fântâna Zânei-Zorilor, a luat-o şi pe zână şi s-a întors în împărăția tatălui său, care se bucură mult de isprava lui şi plânse pentru pierderea celorlalți doi feciori ai lui.

Petruş s-a însurat cu Zâna-Zorilor şi au făcut nuntă mare, cu petrecere îndelungată, în toată împărăția. După mai multă vreme, a murit împăratul şi el a rămas împărat în locul lui, iar Zâna-Zorilor împărătească şi au stăpânit cu blândețe împărăția şi au trăit fericiți şi poate mai trăiesc şi azi, dacă nu or fi murit.

Iar eu încălecai pe o şa şi vă spusei dumneavoastră aşa.

Ms. 2758

Cules de elevul Corbeanu Virgiliu, cl. I, lic. M.B. în 1895, din com. Ciulnița, jud. Ialomița, de la băiatul Dobre Georgescu, de 17 ani, tot din Ciulnița – Ialomița. Ştie carte.

BASMUL CU CEI TREI ZMEI ŞI CU MIRATOI-VODĂ

A fost odată o zmeoaică care avea trei feciori şi împăratul lor le-a porunci să facă ce-or putea şi să-i aducă soarele, luna şi stelele şi-i va răsplăti cu o parte din împărăţia lui. Când să plece cei trei zmei, mama lor le-a zis:

– Vă duceţi voi, dar ştiţi bine că Miratoi-Vodă, duşmanul nostru vă pândeşte şi o să vă prăpădească.

– Nu ne e frică, au zis ei, căci vinele de la picioarele lui sunt în mâinile noastre şi alea erau puterea lui. Când era mic, noi i le-am luat, aşa că n-are de ce să ne fie frică.

S-au dus ei şi au mers multă vreme, de au luat soarele, luna şi stelele. După plecarea lor, zmeoaicele tinere, nevestele lor, râdeau şi jucau prin casă de bucurie, dar zmeoaica cea bătrână văzându-le le zicea:

– Jucaţi voi şi râdeţi, curvelor, dar poate Miratoi-Vodă o fi omorât pe bărbaţii voştri.

– Nu ne e frică, au zis ele, că uite vinele lui sunt la noi după uşă şi în ele era puterea lui.

Miratoi-Vodă asculta însă, pitit sub fereastră, ce vorbeau ele şi dacă auzi aşa se rugă la Dumnezeu şi zise:

– Doamne, fă-mă o furnică să pot intra printr-o crăpătură în casă, să-mi iau vinele.

Dumnezeu îi ascultă rugăciunea şi el se prefăcu în furnică, intră pe sub uşi, îşi luă vinele şi le puse la picioare şi se făcu un voinic de nu avea pereche pe lume. Pe urmă el se piti iar sub fereastră, ca să audă ce mai vorbesc.

Veni iar zmeoaica cea bătrână şi zise celor tinere:

– Vă ţineţi voi de joacă şi de veselie, curvelor, dar poate până acuma Miratoi-Vodă i-o fi prăpădit pe bărbaţii voştri.

– N-avem nicio grijă, ziseră ele, că vinele lui sunt în mâinile noastre.

– Ia duceți-vă și vedeți, zise cotoroanța cea bătrână, mai sunt ele acolo unde le știți voi?

Se duseră ele și cercetară și nu mai găsiră vinele și atunci nora cea mai mare a zmeoaicei zise:

– Când o fi să plece Miratoi-Vodă cu frații lui după bărbații noștri, eu o să mă duc repede mai înaintea lor și o să mă fac o scurteică foarte frumoasă în drum și el, când o să mă vadă, o să se dea jos de pe cal să mă ia, și eu o să-l fac praf.

Cea mijlocie zise și ea:

– Eu o să mă duc mai departe și o să mă fac o cișmea cu apă limpede și cu o năstrapă și când o trece pe acolo nu se poate să nu se dea jos de pe cal ca să bea, și eu o să-l înec.

Cea mai mică zise și ea la rândul ei:

– Eu am să mă duc mai înainte și am să mă fac o viță cu niște struguri negri, frumoși și nu se poate să nu se dea el jos și să ia un strugure, și eu o să-l prăpădesc, dacă cumva o scăpa de la voi.

Cotoroanța cea bătrână zise și ea:

– Eu am să mă fac o furtună mare și am să ridic niște nori de praf să nu se vadă om cu om și o să-l prăpădesc.

Dacă a auzit Miratoi-Vodă așa s-a dus îndată acasă și a luat pe cei doi frați ai lui și au pornit la drum, ca să se întâlnească cu zmeii. Mergând ei așa au dat de o scurteică frumoasă de nu-i puteai găsi pereche pe lume. Văzând-o fratele cel mare vru să descalece ca s-o ia, dar Miratoi-Vodă zise:

– Stați, nu puneți mâna pe ea, că am s-o iau eu.

El s-a apropiat de ea, a scos sabia și a început s-o toace, și ea țipă ca din gură de șarpe, și a tocat-o până n-a mai rămas nimic. Au mers mai departe și pe cale frații lui Miratoi au început să se plângă de sete. Dând ei peste o cișmea cu apă limpede și bună au zis amândoi să se oprească să bea puțină apă, dar Miratoi-Vodă le-a zis:

– Stați, nu vă apropiați. Să beau eu mai întâi, că poate e și acolo vreo cursă.

El s-a dus și a scos sabia și a început să lovească în apă, care se prefăcu în sânge și țipa de-ți lua urechile. A tocat-o până s-a făcut toată sânge. Au mers mai departe și au văzut pe marginea drumului o viță încărcată cu niște struguri negri, mari și frumoși, și frații lui au zis:

– Uite ce struguri minunați are vița asta! Să luăm și noi câte unul.

Miratoi-Vodă le-a spus să aibă răbdare, să-i încerce el. S-a apro-

piat el şi s-a pus să toace vița cu sabia, până n-a mai rămas nimic. Pe urmă au mai mers ei puțin şi au ajuns la un pod, pe unde trebuiau să treacă zmeii cu soarele, luna şi stelele. El s-a băgat sub pod şi a aşteptat. Îndată a venit zmeul cel mai mare, care aducea soarele şi la pod calul lui s-a oprit.

– Diii... cal de leu paraleu! De ce ți-e frică de te-ai oprit? Că doar un Miratoi-Vodă este pe lume şi vinele cu puterea lui sunt în mâna noastră.

Miratoi-Vodă dacă a auzit aşa a ieşit de sub pod şi a zis:

– Stai, că sunt aici. A spus fraților lui să nu le fie frică, apoi s-a repezit cu sabia asupra zmeului şi l-a făcut bucăți.

A luat soarele şi calul zmeului şi le-a dat fratelui său mai mare şi i-a zis să țină soarele pe umăr. După puțin timp a venit zmeul cel mijlociu, care aducea luna, şi cum a ajuns la pod calul lui s-a oprit, şi el a zis:

– Hi, cal de leu, paraleu, de cine ți-e frică? Că doar Miratoi-Vodă este şi el în mâna noastră.

– Stai, că eu sunt aici, răspunse Miratoi-Vodă şi a ieşit repede de sub pod şi s-a pus cu sabia pe el, de l-a făcut bucăți. I-a luat luna şi calul şi le-a dat fratelui său cel mijlociu.

Pe urmă s-a băgat iar sub pod şi când a sosit cel de al treilea zmeu cu stelele i s-a oprit calul şi el a strigat:

– Hi, cal de leu, paraleu, de cine ți-e frică? Că doar Miratoi-Vodă e pe lume şi el e în mâna noastră.

– Stai, că eu sunt aici, îi răspunse Miratoi-Vodă şi ieşi iute de sub pod şi-l tocă şi pe el ca sabia, apoi luă stelele şi calul, pe care le opri pentru el. Merseră ei o bucată de drum împreună, până ajunseră la o răscruce. Acolo Miratoi zise fraților lui:

– Eu mă duc pe drumul ăsta şi voi luați-o pe drumul celălalt. Dacă veți vedea vreo furtună mare că se ia după mine, voi să nu aveți nici atunci teamă, că ştiu eu cum să mă apăr. Dacă s-o lua după voi, să nu aveți nicio teamă, fiindcă eu o voi zări şi vă voi veni în ajutor.

Aşa, mergând frații lui pe drumul lor numai ce au zărit o furtună grozavă pornind după Miratoi-Vodă, cu un vânt şi un praf de nu se putea vedea om cu om. Miratoi, dacă a văzut furtuna alergând după el, a dat drumul calului cât putea să fugă şi gonind mereu aşa era cât pe-aci să-l prindă furtuna din urmă, dar a apucat să sosească la curțile regelui vulturilor şi doar a apucat de a închis porțile şi iaca şi zmeoaica o sosit. Dacă a văzut ea că nu poate să intre a zis:

– Fă-mi barim o gaură cu sfredelul, ca să te pot vedea ce fel de om eşti.

Vulturul voia să facă gaură, dar Miratoi se împotrivea:

– Să nu faci asta, că cotoroanța mă prăpădeşte.

Vulturul a zis că o face pe răspunderea lui şi a dat o gaură cu sfredelul şi îndată zmeoaica a început să-l sugă de la inimă prin gaura aia.

– Nu te uita, frate-meu prin gaură, i-a zis Miratoi, că ne prăpădeşte pe amândoi.

Atunci vulturul a îndreptat îndată un tun asupra ei şi când a desfăcut poarta şi a tras odată a făcut-o praf.

Miratoi-Vodă, bucuros că a scăpat, i-a zis vulturului:

– Cu ce să te dăruiesc eu, frete-meu, pentru că m-ai scăpat?

– Cu nimic să nu mă dăruieşti, zise vulturul, dar dacă vrei să-mi faci un bine, uite de trei ani de când cer pe fata împăratului şi nu izbutesc să-l fac să mi-o dea, şi dacă poți, adu-mi-o tu pe fata asta.

Aşa, Miratoi a plecat să se ducă la împărat. Mergând pe drum a dat de unul care alerga cât putea, cu o piatră de moară legată de picior, şi l-a oprit şi l-a întrebat:

– Da unde alergi aşa repede, mă frate-meu?

– De trei ani de când a trecut pe lângă mine un iepure şi alerg să-l ajung.

– Măi, dar am tot văzut eu oameni voinici, se miră Miratoi, dar ca ăsta încă n-am mai pomenit.

– Nu sunt eu chiar aşa de voinic, răspunse omul. Miratoi-Vodă e cu adevărat voinic.

– Apoi eu sunt Miratoi-Vodă, mă frate-meu.

– Şi unde te duci pe aici?

– Mă duc până la împărat cu treburi.

– Nu mă iei şi pe mine ca tovarăş?

Miratoi l-a luat cu el şi au plecat mai departe. Mergând ei aşa au dat peste unul care sta culcat pe spate şi ținea în arc o săgeată îndreptată în sus:

– Da ce faci, măi frate-meu, acolo, îl întrebă Miratoi.

– Uite vreau să ucid un țânțar tocmai în slava cerului, dar să-l nimeresc prin gaura dindărăt, ca să nu-i stric pielea, zise omul culcat pe spate.

– Mulți voinici am mai văzut în zilele mele, zise Miratoi, dar cu ăsta nici unul nu se potrivea.

– Oi fi eu voinic, răspunse omul, dar nu chiar aşa ca unul Miratoi-Vodă, de care am auzit.

– Apoi eu sunt Miratoi-Vodă, cum mă vezi.

– Şi unde te duci pe aici, frate Miratoi?

– Mă duc până la împărat cu treburi.

– Ia-mă şi pe mine, zise omul, şi poate ţi-oi folosi la ceva.

Plecară mai departe tustrei şi după o bucată de drum deteră de unul care umbla printre nişte grămezi de pâine, înfulecând ca un lup flămând şi tot striga că moare de foame.

– Bre, dar tot am văzut eu oameni voinici, zise Miratoi, dar ca ăsta ba.

Omul a răspuns că e şi el voinic, dar cu Miratoi-Vodă, de care a auzit el, nu se potriveşte.

– Apoi uite, eu sunt Miratoi-Vodă.

– Şi unde mergi pe aici?

– Mă duc cu treburi la împărat.

S-a rugat omul să-l ia şi pe el şi au plecat mai departe tuspatru.

Peste puţin timp au dat peste unul care era îmbrăcat cu nouă cojoace şi se tot văita mereu:

– Aoleu, ce frig mare e azi, aoleu, mor de frig.

– Mulţi oameni voinici am văzut în viaţa mea, zise Miratoi, dar ca ăsta ba.

– Miratoi-Vodă e voinic, nu eu, răspunse omul.

– Apoi eu sunt Miratoi-Vodă, aşa cum mă vezi.

– Da ce cauţi pe meleagurile astea? Ai rătăcit?

– Nu, dar mă duc cu treburi la împăratul.

– Ia-mă şi pe mine, că poate ţi-oi fi de vreun folos.

L-au luat şi pe el şi au plecat mai departe. După multe zile de drum, au ajuns la împărat, care l-a întrebat pe Miratoi:

– De ce ai venit la mine, băiete? Ce pofteşti de la mine?

– Luminate împărate, am venit să-mi dai fata s-o iau cu mine.

– Eu ţi-oi da-o bucuros dacă ai să fii în stare să-mi faci ce te-oi îndatora eu. Uite, am trimis de nu ştiu câtă vreme o babă la cişmea, să-mi aducă apă rece să beau şi văd că nu mai vine şi vreau să te duci să-mi aduci un ulcior de apă înaintea ei, dacă eşti în stare.

Atunci îi zise Miratoi-Vodă celui cu piatra de moară la picior:

– Hei, acuma să te văd. Du-te repede la cişmea şi să vii cu apă înaintea babei.

Porni omul cu ulciorul şi când ajunse la cişmea găsi acolo pe babă şi intră în vorbă cu ea, şi tot povestindu-i baba câte în lună şi-n stele el se aşeză jos şi adormi. Baba îi vârî sub cap o căpăţână de cal mort şi plecă repede cu ulciorul ei la împărat. Cum o văzu Miratoi că se apropie, intră la grijă şi-i zise celui ce voia să săgeteze ţânţarul în slava cerului:

– Hei, acuma să te văd, voinicule. Loveşte cu o săgeată căpățâna de cal de sub capul omului nostru adormit la cişmea, ca să-l trezeşti. Într-o clipită, cel cu arcul trimise săgeata drept în căpățâna de cal şi cel adormit sări drept în picioare şi când văzu că baba a fugit umplu repede ulciorul şi o luă la fugă, şi tocmai când ajungea baba la poarta împăratului trecu înaintea ei şi-i dete împăratului ulciorul în mână. Împăratul se minună şi-i zise:

– Asta o făcuşi, dar acum am să-ți mai dau altceva de făcut. Am nouă cuptoare de pâine, gata coapte. Dacă eşti în stare să le mănânci pe toate îți dau fata.

L-a chemat Miratoi pe omul său care se văieta mereu de foame şi i-a zis:

– Hei, flămândule, poate acum ai să-ți găseşti sațul. Uite, ai nouă cuptoare de pâine, dă-le gata cât mai repede.

Se apucă omul de mâncat şi când era aproape să isprăvească toată pâinea începu a striga: „Aoleu, ce mă fac, că mor de foame!"

Împăratul, când văzu şi isprava asta, îi zise lui Miratoi:

– Bine, băiete, o făcuşi şi pe asta, acum te mai pun la o încercare: Am un cuptor de piatră în care ard lemne de nouă ani şi e atât de înfierbântat că e mereu roşu-alb, ca soarele. Dacă eşti în stare să-l răceşti într-un ceas îți dau fata.

Miratoi chemă pe omul lui, care avea în spate nouă cojoace şi clănțănea mereu din dinți de frig.

– Haide, frigurosule, că ți-am găsit leacul. Răceşte cuptorul ăsta şi poate ai să te încălzeşti.

Frigurosul se duse şi intră în cuptor şi numai după puțin timp începu să-şi sufle în mâini şi să strige: „Îngheț de frig, îngheț de frig".

Îndată cuptorul era rece ca gheața şi începu a prinde brumă pe el. Când văzu şi minunația asta, împăratul îi dete fata lui Miratoi, încărcând care cu zestre, cu fel de fel de lucruri scumpe şi de bunătăți.

Plecară îndărăt pe drumul pe care veniseră şi fiecare din tovarăşii lui Miratoi rămaseră la locurile unde îi întâlnise luându-şi rămas bun de la el, iar el se duse cu fata la casele vulturului şi-i zise:

– Uite, am făcut ce m-ai îndatorat, apoi luă fata de mână şi i-o dete pe seamă.

Fata când văzu aşa se supără şi zise:

– Păi bine Miratoi-Vodă nu m-ai luat pentru dumneata?

– Aşa am avut învoială cu el, fiindcă m-a scăpat de zmeoaică, îi zise Miratoi.

– Apoi dacă e aşa, mai bine m-aş întoarce îndărăt.

Stătu ea şi se gândi o clipă, pe urmă se întoarse la vultur şi când îi dete o palmă praf îl făcu, căci fata era năzdrăvană şi avea puteri vrăjite. Ea rămase atunci cu Miratoi-Vodă şi s-au întors amândoi la stăpânirea lui, unde au făcut nuntă mare şi au trăit fericiţi şi poate mai trăiesc şi acum, de nu vor fi murit.

Ms. 2790

Cules de elevul Dociu Vasile de la lic. M.B. în 1894. Nu arată de la cine şi de unde.

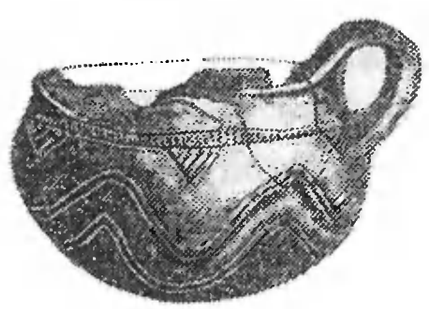

BASMUL CU FATA ÎMPĂRATULUI

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti, de pe când era lupul cățel şi mitropolitul ofițer.

A fost un împărat care avea o fată şi trei feciori. Fata asta şedea într-un palat singură, numai cu slujnică, şi avea acolo şi un profesor care o învăța. Dascălul acela se îndrăgostise de fată, dar ea nici nu-l lua în seamă şi chiar îl cam repezea.

Văzând el asta, de ciudă, a pârât-o la împăratul, tatăl ei, că e o fată desfrânată şi că petrece ziua şi noaptea cu fete şi cu oameni desfrânați. Când a auzit împăratul aşa s-a mâniat foarte tare şi a poruncit feciorilor săi s-o ia pe fată, s-o ducă departe şi s-o omoare, iar ca dovadă că au împlinit porunca să-i aducă ochii şi inima fetei.

Primind porunca asta, feciorii împăratului s-au dus la palatul unde şedea fata şi au luat-o spunând că o mai duc şi pe ea să se mai plimbe puțin. Fata a luat cu dânsa şi o cățeluşă, la care ținea foarte mult.

Mergând ei câteva ceasuri cu trăsura au ajuns la marginea unei păduri foarte mari şi acolo cei trei frați cu lacrimi în ochi i-au dezvăluit fetei ce sarcină le-a dat împăratul tată-l lor şi că trebuie s-o omoare.

Fata n-a zis nimic, ci numai i-a rugat să nu o omoare pe ea, ci să ucidă cățeluşa ei şi să-i ducă împăratului inima şi ochii, iar pe ea s-o lase acolo în pădure. Ei s-au învoit şi au făcut aşa cum i-a rugat ea.

Ea rămase acolo în pădure, unde a stat trei ani, hrănindu-se cu ierburi şi cu rădăcini, până când un fiu de împărat de la altă împărăție a venit să vâneze pe acolo. Pornind el îndărăt spre casă a băgat de seamă că-i lipseşte cel mai bun câine de vânătoare şi de teamă să nu-l certe tatăl lui s-a întors iar în pădure să-l caute. Încă de departe el a auzit lătratul câinelui şi luându-se după lătrat a ajuns la un copac înalt şi foarte scorburos, unde lătra câinele. Întrând el în scorbura aceea a văzut o fată foarte frumoasă, pe care a luat-o şi a dus-o acasă.

După câtva timp, el s-a însurat cu ea, iar tatăl lui, împăratul, fiind bătrân, a murit la puțin timp în urmă, rămânând el împărat.

În curând el a trebuit să plece la un război cu un împărat vecin, care călcase hotarele împărăției lui, şi pe când era el la război împărăteasa a născut o fetiță. Împăratul, când a aflat vestea, a dorit să-şi vadă copila şi a trimis pe unul din căpitanii lui să aducă copila şi pe împărăteasă la el, pe câmpul de război.

Pe drum, acel căpitan a vrut să-şi bată joc de împărăteasă, dar ea respingându-l, el ca să se răzbune i-a omorât copila şi a vrut s-o omoare şi pe ea, dar vizitiul care mergea cu trăsura a apucat s-o ascundă într-o groapă, acoperind-o cu nişte mărăcini.

Pe urmă ea a fugit de acolo şi a ajuns la o stână. Având la ea ceva bani şi-a cumpărat nişte haine bărbăteşti şi prefăcută astfel în bărbat a umblat prin lume necunoscută. Aşa a ajuns ea şi a intrat în slujbă la plăcintarul tatălui ei. În timpul acesta, căpitanul care îi omorâse copila a ajuns pe câmpul de război şi a spus împăratului că împărăteasa şi-a omorât copila şi a fugit, iar el a căutat-o în zadar, căci nu i-a dat de urmă.

Isprăvindu-se războiul şi încheindu-se pace, împăratul a luat cu sine pe acel căpitan şi a plecat în lume să-şi caute soția, fiindcă el tot o mai iubea. Pe unde umbla, ruga pe toți cei pe care îi întâlnea să-i spuie o poveste adevărată, că-i dă un galben, poate în felul ăsta o auzi cumva vreo vorbă care să-l puie pe urma soției lui.

A mers aşa prin mai multe împărății vecine şi a ajuns şi în împărăția socrului lui. Tocmai atunci acesta poruncise plăcintarului său să-i facă o plăcintă cum nu s-a mai pomenit pe lume. Tânăra împărăteasă, care se băgase slugă la plăcintar, cum a auzit s-a rugat de plăcintar s-o lase pe ea să facă plăcinta şi tot ea s-o ducă la împărat. Plăcintarul s-a învoit şi ea s-a dus cu plăcinta s-o puie pe masa împăratului, care avea şi oaspeți şi între oaspeți era şi soțul ei, care ajunsese până acolo căutând-o pe ea. Erau de față dascălul ei de demult şi slujnica ei de pe vremea aceea, care o părâse împreună cu dascălul.

N-a cunoscut-o nimeri din cei de față, căci ea era îmbrăcată ca bărbat, cu nişte haine ciobăneşti, iar la față era smolită. Cum a văzut-o, soțul ei a rugat-o şi pe ea să spuie o poveste, cum îşi făcuse obiceiul, că-i dă un galben şi ea, după ce a pus plăcinta pe masă, s-a învoit şi a început să spuie povestea ei întreagă, de pe când şedea singură în palatul ei, cu slujnica şi cu dascălul. Slujnica şi dascălul, când au auzit-o cum spune ce au făcut ei, au leşinat de frică.

Pe urmă ea a spus cum a fost găsită de soțul ei în pădure şi cum

căpitanul acestuia a vrut mai târziu s-o batjocorească şi cum ea a scăpat. Acesta cum a auzit-o a leşinat şi el, iar soțul ei a cunoscut-o că e nevasta lui, căci ea îndată a desfăcut hainele bărbăteşti.

A cunoscut-o şi tatăl ei şi amândoi au îmbrățişat-o cu mare bucurie, iar pe slujnică, pe dascăl şi pe căpitan, i-au legat de coada câte unui cal sălbatic, împreună cu câte un sac de nuci şi le-au dat drumul în goană pe un câmp, şi unde cădea nuca, cădea şi bucățica.

Ei s-au întors apoi la împărăția lor şi au trăit fericiți.

Ms. 2761

Cules de elevul Săbăreanu I. George, cl. III gimnaziu M.B., în 1891. Nu spune de unde şi de la cine.

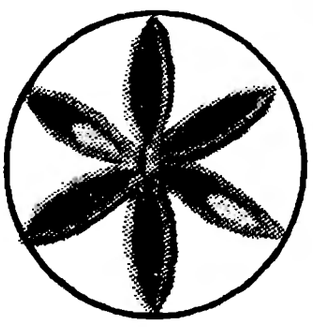

BASMUL CU BOUL CU COARNELE DE AUR

A fost odată un om şi o femeie şi femeia a născut un copil, căruia naşu-său i-a dăruit la botez o vacă cu un viţel, însă după trei zile vaca cu viţelul ori au fost furate ori au fugit nu se ştie unde, în lume, că nu s-au mai văzut. Făcându-se copilul mare şi aflând de treaba asta a plecat în lume, să-şi caute vaca şi viţelul.

Mergând el mult timp, a ajuns într-o pădure şi s-a întâlnit cu un moşneag. Spunând el moşneagului ce caută, acesta l-a povăţuit să meargă înainte către mijlocul pădurii şi acolo va da peste un colnic iar la capul acelui colnic va da peste o fântână şi să stea acolo până la amiază, că va vedea atunci venind într-acolo o cireadă de boi condusă de un bou cu coarnele de aur, şi i-a mai spus că acea cireadă se trage toată din vaca lui.

A făcut el cum i-a spus moşneagul şi a găsit cireada, iar boul cu coarnele de aur i-a zis:

– Bine ai venit, stăpâne. Vaca pe care o cauţi nu e numai mama noastră, ci şi a altor cirezi. Vino după mine şi eu o să te duc pe la toate.

Zicând aşa a pornit boul înainte şi băiatul după el, şi după ce i-a arătat toate cirezile i-a spus că el mai are un frate, care are coarnele de argint, dar se află la un popă, foarte departe, şi dacă vrea să-l cumpere, să se ducă la oborul de vite cu toate cirezile să le vândă, că va lua nouă trăgători de bani pe ele şi cu banii ăştia va putea cumpăra boul popii.

Auzind aşa băiatul a luat cirezile şi le-a dus în oborul de vite şi le-a vândut pe nouă trăgători de bani, cu care s-a dus şi a cumpărat boul cu coarnele de argint de la acel popă, apoi a luat şi boul cu coarnele de aur şi s-a dus cu ei acasă. Părinţii lui însă muriseră în timpul ăsta, aşa că el s-a văzut singur şi s-a gândit să plece în lume, luând cu el şi pe cei doi.

A mers el astfel până ce a ajuns la curtea unui împărat. Acest împărat avea o fată foarte frumoasă, cu soarele în piept şi luna în spate, şi mai avea şi o pajişte de aramă de trei sute de pogoane şi zicea că acela va lua de nevastă pe fata lui care va izbuti să are într-o zi pajiştea aceea, s-o samine, s-o grăpeze, să secere grâul, să-l treiere, să-l macine şi să facă şi pâine.

Băiatul, după îndemnul boului cu coarnele de aur, s-a dus la împăratul şi i-a spus că el poate să facă treaba asta într-o zi, dar împăratul i-a zis:

– Nu te mai apuca, măi băiete, să încerci şi tu în zadar, cum au mai încercat şi alţii şi să păţeşti ca ei, adică să-ţi tai capul şi să ţi-l pui în ţeapă, cum vezi pe celelalte, fiindcă e păcat de tinereţea ta. Dar, dacă vrei să încerci cu orice preţ şi dacă ai să izbuteşti, eu îţi dau fata şi bani câţi or încăpea în căruţa ta.

S-a dus băiatul şi a înjugat cei doi boi la plug şi a început să are pajiştea aia şi până pe la prânz era gata arată, semănată şi grăpată, la namiază era grâul crescut, secerat şi treierat, iar când se lăsa soarele spre scăpătat băiatul s-a dus la împărat cu pâine caldă.

Văzând împăratul treaba asta s-a minunat foarte mult, dar şi-a ţinut cuvântul şi i-a spus băiatului să vie cu căruţa să-i dea banii făgăduiţi şi să-şi ia fata. A venit el cu căruţa, însă boul cu coarnele de aur i-a spus să puie banii în căruţă până va înceta el să bată din urechea dreaptă. Băiatul a pus în căruţă toţi banii din visteria împăratului, dar boul bătea mereu din urechea dreaptă, şi atunci el a început să puie în căruţă şi uşile, ferestrele şi porţile palatului, iar deasupra a aşezat pe fata împăratului.

Văzând împăratul că n-a rămas decât cu zidurile palatului i-a spus băiatului că-i lasă tot ce a încărcat, numai dacă nu le va pierde când o trece peste un râu lat şi adânc din apropiere. Băiatul s-a cam speriat de încercarea asta nouă la care îl punea şi s-a dus plângând la boul cu coarnele de aur ca să-i spună. Boul l-a liniştit şi i-a spus să nu aibă nicio grijă, că trec ei căruţa peste apă fără să piardă nimic, în pofida dorinţei împăratului care voia ca nici băiatul să nu se procopsească cu averea lui.

Au trecut ei căruţa peste apă şi au mers înainte, până ce s-au oprit după câtva timp, într-un loc foarte frumos, unde au zidit o casă minunată, care se învârtea după soare.

După ce au mai trecut câţiva ani, boul cel cu coarnele de aur a venit şi i-a spus stăpânului său că el va muri, iar după moarte să-i ia coarnele şi să le îngroape la poartă, căci vor creşte din ele doi plopi

foarte frumoşi, dar el să nu spuie nici nevestei din ce au răsărit acei plopi.

Tot astfel s-a întâmplat şi cu boul cu coarnele de argint, care a spus stăpânului să-i îngroape, după moarte, coarnele în grădină, că vor creşte din ele doi meri foarte frumoşi. Şi unul şi celălalt i-au mai spus că atunci când o fi în vreo mare primejdie să se gândească la ei.

Aşa s-a întâmplat şi el a făcut cum l-au învăţat ei şi după ce plopii şi merii au crescut mari şi frumoşi s-a apucat omul să facă o prinsoare cu nişte boieri, că dacă ei or ghici din ce au crescut plopii şi merii toată averea lui să fie a lor, iar dacă n-or ghici atunci averile lor să rămâie ale lui.

Atunci unul dintre boieri, mai şiret, s-a luat cu binele pe lângă nevasta lui spunându-i să afle de la bărbatul ei din ce au crescut acei pomi şi să-i spuie lui, căci dacă el va câştiga prinsoarea o va lua pe ea de soţie, odată cu averea bărbatului.

Ea a început să-l roage pe bărbatul ei să-i spuie şi ei din ce au crescut plopii şi merii. El la început n-a vrut să-i spuie, dar după multe stăruinţe l-a înduplecat şi i-a spus. Cum a aflat, nevasta s-a dus şi i-a spus boierului care îi făgăduise s-o ia de soţie, după ce va sărăci bărbatul ei.

La ziua sorocită pentru prinsoare, omul nostru a câştigat toate averile boierilor care n-au putut să ghicească, dar la urmă venind şi rândul celui care aflase taina de la nevasta lui el a spus din ce au crescut şi i-a luat toată averea lui şi pe cea câştigată de la ceilalţi boieri.

Rămânând sărac el a plecat în lume, luând din curtea sa doar trei pâini. Mergând el multă vreme a ajuns într-o pădure şi acolo a întâlnit pe Dumnezeu, cu chipul unui moşneag. Văzând moşul pe omul acela trist şi amărât i-a cerut mai întâi puţină pâine, că e tare înfometat. El i-a dat pâine cât a dorit şi moşul l-a întrebat unde se duce.

El atunci i-a povestit toată istoria cu prinsoarea şi cum l-a înşelat un boier cu sprijinul soţiei lui ticăloase şi i-a luat toată averea.

Lui Dumnezeu făcându-i-se milă de el l-a învăţat să se ducă şi el la acela care îi luase toată averea şi să facă prinsoare cu el pe toată averea lui, că a doua zi soarele va răsări de la apus, căci moşul o să-l facă el să răsară de acolo.

Deci s-a dus omul îndărăt acasă şi a făcut prinsoare cu boierul care îi luase averea şi nevasta, că a doua zi soarele va răsări de la apus. Boierul acela a zis că ce-i spune el este o prostie şi că el e gata să se prindă că dacă soarele o să răsară ca de obicei de la răsărit să-i taie

capul omului nostru, iar dacă va răsări de la apus să-i taie el capul boierului. Aşa s-a făcut învoiala şi a doua zi soarele a răsărit de la apus, cum spusese moşul şi omul a tăiat capul boierului şi i-a luat averea.

Pe urmă el s-a gândit la cei doi boi ai lui şi casele în care şedea nevasta lui s-au scufundat cu ea cu tot şi în locul lor s-au ridicat altele şi mai frumoase, şi el era cât se poate de mulțumit. Boii au început să mugească şi să-i întrebe pe frații lor de pe tărâmul celălalt dacă nu se găseşte pe acolo o fată harnică şi frumoasă şi cuminte pentru stăpânul lor, fiindcă pe tărâmul unde trăieşte el sunt oamenii spurcați şi ticăloşi.

Ei au găsit şi i-au adus stăpânului lor o fată frumoasă, şi harnică şi cuminte, şi s-a însurat cu ea, au avut mulți copii şi trăiesc în fericire până în ziua de azi.

Ms. 2761

Cules de elevul Săbăreanu I. George, cl. III gimnaziu M.B., în 1891. Nu spune de unde şi de la cine.

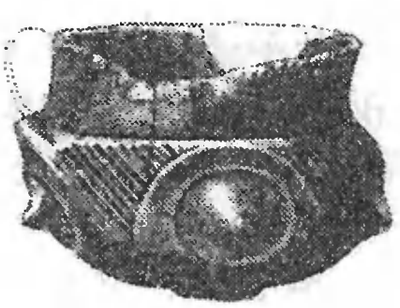

BASMUL CU VASILICĂ FĂT-FRUMOS AJUNS ÎMPĂRAT

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nici nu s-ar mai povesti.

A fost un om sărac, care a avut doisprezece copii. Acuma a devenit vremea că a murit acel om şi unsprezece dintre copii, rămânând numai ăl mic, singur, singurel în casă. Trăind el aşa singur, cum da Dumnezeu, a aflat împăratul din ţara aceea de el, că e tare isteţ la minte şi vrednic la treabă şi a pus să-l aducă la el, şi văzându-l sărac şi deştept l-a luat la el să-l crească.

Peste un an de zile, a născut împărăteasa o fată. A crescut fata şi s-a făcut de vreo şapte ani, bună de dat la şcoală. Vrând împăratul s-o dea la şcoală, ea a zis că nu se duce fără Vasilică Făt-Frumos, căci aşa îl chema pe băiat, cu care ea se împrietenise de la joacă. Aşa, i-a dat împăratul pe amândoi la şcoală şi cât învăţa fata o foaie, el învăţa două şi cât învăţa ea două, el învăţa patru.

Isprăvind fata şcoala, a venit un fecior de împărat s-o ceară de nevastă. Împăratul i-a spus că i-o dă pe Duducuţa, căci aşa se numea fata, şi a şi logodit-o cu el, dar mai întâi i-a dat lui şase corăbii cu bani, să se ducă cu ele pe Dunăre şi să facă negoţ şi să strângă avere.

Plecând feciorul de împărat pe Dunăre în sus cu cele şase corăbii a înnoptat la un cârciumar, care era pe marginea Dunării, şi a hotărât să mâie acolo. A tras el corăbiile la mal şi s-a dus la cârciumar, cerându-i o odaie şi mâncare şi o lumânare. Cârciumarul i-a arătat o odaie şi apoi a intrat cu o pisică şi cu o lumânare în odaie. Puse pisica în două labe şi cu lumânarea aprinsă între labele de dinainte. Feciorul de împărat l-a întrebat că ce înseamnă aia, de-i aduce lui pisica aia cu lumânarea între labe. Atunci cârciumarul a spus că dacă nu o ţine pisica lumânarea între labe până la ziuă să-l omoare pe el, iar dacă o ţine-o, să fie rob lui feciorul de împărat.

Au stat ei la pândă până la ziuă şi pisica era tot cu lumânarea aprinsă între labe. Văzând aşa feciorul de împărat tare s-a mâhnit, iar cârciumarul, vesel, l-a bătut cu palma pe spate şi i-a zis:

– De acum încolo eşti bun robul meu.

Pe urmă a pus să se golească corăbiile cu bani şi alte lucruri de preț în curtea lui.

În timpul ăsta Vasilică Făt-Frumos plecase şi el cu o corabie în susul Dunării şi trecând pe la acel cârciumar l-a văzut pe feciorul de împărat şi i-a zis:

– Bună ziua, cumnate dragă. Ce faci pe aci?

El însă a început să-l înjure supărat spunându-i că nu e el niciun cumnat cu dânsul.

Atunci Vasilică şi-a văzut de drum, a tras corabia la mal şi a dormit în ea, peste noapte. Chiar în timpul nopții a venit Sfântu Petru la Vasilică şi i-a zis:

– Dormi, Vasilică, sau te gândeşti la ceva?

– Nu prea dorm, i-a răspuns el mirat că a venit cineva la el.

– Vasilică, să vii la mine pe brumă, i-a zis Sfântu Petru, şi acolo unde s-o isprăvi bruma, acolo sunt eu şi are să fie bine de tine.

Ducându-se el la Sfântu Petru, i-a dat acesta un briceag şi o sticlă cu doctorii, spunându-i să se ducă în țara broştească, că e acolo un împărat orb de nouă ani şi nu-şi găseşte leacul, iar el cu briceagul acela să-i taie la ochi partea care e stricată şi să-i dea tot acolo de trei ori cu doctorie din sticlă.

S-a dus el acolo în țara broştească şi a început a striga la poarta împăratului „doctor bun, doctor bun", şi l-a chemat împăratul, şi el i-a făcut la ochi aşa cum l-a învățat Sfântu Petru şi îndată i-a venit împăratului vederea.

Atunci l-a întrebat împăratul ce cere şi el a răspuns că nu vrea nimic, decât buciumul de după uşă. Împăratul i l-a dat şi i-a mai dat şi treizeci de corăbii cu bani, şi a plecat cu ele.

Plecând el, l-a apucat seara tot la cârciumarul acela şi cerând şi el să-i dea o odaie şi mâncare cârciumarul iar a venit cu pisica ținând lumânarea între labe. Văzând asta Vasilică a tras sabia să-i taie capul, zicând că vrea să-şi bată joc de el cu pisica aia. Cârciumarul i-a spus şi lui să facă prinsoare că dacă pisica n-o să poată ține lumânarea între labe până la ziuă să-i taie el capul cârciumarului, iar dacă o putea s-o ție să-i fie Vasilică rob cârciumarului. Vasilică s-a gândit puțin şi s-a învoit cum a zis cârciumarul şi s-au aşezat la pândă .

Când fu însă pe la jumătatea nopții ieşi un şoricel dintr-o gaură şi

pisica, cum îl zări, lăsă lumânarea şi se repezi să-l prindă. Atunci Vasilică tăie capul cârciumarului necinstit şi dezrobi pe toţi robii pe care îi înşelase el cu pisica lui, şi împreună cu ei şi pe feciorul de împărat, căruia îi spuse că e cumnat cu el, fiindcă el e ca şi frate cu logodnica lui, şi plecară împreună acasă la împărat.

Pe drum, feciorul de împărat se rugă de el să-i dea şi lui câteva corăbii cu bani, că-i e ruşine să se ducă la socru-său tot cu corăbiile cu care a plecat. Vasilică a zis că-i dă, dacă îl lasă să-i puie o pecete pe mâna dreaptă. Feciorul de împărat s-a învoit şi Vasilică i-a pus pecetea pe braţul drept, pe care scria „robul meu" şi i-a dat şase din corăbiile lui, cu care feciorul de împărat a plecat înainte la împărat. Ajungând el acolo a fost primit cu mare cinste, ca un împărat, şi a fost mare bucurie la curte.

În timpul ăsta s-a apropiat şi Vasilică de curtea împărătească şi a sunat din bucium, şi îndată s-a adunat în faţa lui o oştire întreagă, cu tobe şi cu muzici, şi trăgea şi din tunuri de se auzea tocmai de la împărat. Auzind împăratul s-a suit într-un foişor şi s-a uitat cu ochiul să vadă ce s-a întâmplat şi l-a văzut pe Vasilică în fruntea acelei oştiri, iar pe apă veneau mulţime de corăbii încărcate, tot ale lui.

Atunci el l-a întrebat pe feciorul de împărat, el cu câte corăbii a venit şi i-a răspuns că a mai adus încă şase corăbii. Dar tocmai atunci a ajuns şi Vasilică în faţa împăratului şi i-a spus că alea şase corăbii el i le-a dat şi ca să se încredinţeze i-a spus să caute şi să se uite la braţul drept al feciorului de împărat, unde a fost pusă pecetea lui cu „robul meu".

Văzând împăratul pecetea şi dându-şi seama că acel fecior de împărat este necinstit şi umblă cu înşelătorii l-a legat de cozile a doi armăsari, care pornind să alerge l-au sfâşiat în două, iar Duducuţa, fata împăratului, i-a cerut lui tată-său să-i dea de bărbat pe Vasilică Făt-Frumos. Împăratul i-a ascultat bucuros rugămintea şi i-a zis: „Dăruit să-ţi fie ca bărbat ţie şi ca urmaş mie". Tinerii s-au cununat şi au făcut nuntă mare de s-a dus pomina şi după mai multă vreme murind împăratul a rămas Vasilică împărat în locul lui, stăpânind fericit împărăţia.

Iar eu încălecai pe o prună şi vă spusei o minciună.

Ms. 2610

Cules de elevul Vasilescu Florian, lic. M.B. în 1891, de la Nicolae Barbu, din com. Cojasca, jud. Dâmboviţa.

BASMUL CU ÎMPĂRATUL ŞI CU INELUL

A fost odată un împărat foarte bogat. Era atât de bogat, că nici el singur nu mai ştia câtă avere are. Avea moşii întinse, case mari şi frumoase şi pe deasupra mai avea şi mulţi bani.

Într-o noapte, el a visat că se plimba prin rai şi a văzut acolo un palat de toată frumuseţea, înalt de tot şi întins, cu ferestre mari şi cu geamuri de culori felurite, uşi lucrate cu multă măiestrie şi toate lucrurile din el erau aurite. De jur-împrejur, avea grădini mari şi frumoase, cu copaci înalţi şi câte şi mai câte flori, şi toate erau aşezate pe un deluş, de unde se vedea până departe o mare frumuseţe.

Pe când se uita el lacom la atâtea minunăţii, deodată îi ieşi înainte un servitor din rai şi-i trase o palmă zicându-i:

– Cu toate că eşti împărat pe pământ, însă fiindcă nu eşti credincios lui Dumnezeu n-ai voie să te plimbi prin rai.

Atunci el se deşteptă din somn şi sări în sus zicând:

„Ce păcat că n-am putut să mă uit destul de mult la atâtea minunăţii!“

Trecu un timp după asta, dar el se tot gândea la visul lui şi într-o zi îi trăsni în cap să adune toţi dregătorii şi le spuse să facă cum or şti şi să adune meşteri să-i facă un palat cum a visat el, şi le povesti visul cu de-amănuntul.

Dregătorii se speriară şi-i spuseră că ei nu l-au văzut acel palat şi apoi oamenii de pe pământ nu sunt în stare să lucreze asemenea lucruri, care se pot vedea numai în rai, aşa cum le istorisea el.

El însă nu vru să ţie seama de vorbele lor şi dete poruncă ca până în trei zile să înceapă lucrul şi dacă nu s-o începe o să omoare mulţi dintre meşterii din ţara sa.

Trecu o zi, trecură două şi iată că veni şi ziua a treia. Bieţii

oameni tremurau toţi de frica acelui împărat, pe care îl ştiau crud şi neîndurat. Când să le dea poruncă să fie tăiaţi meşterii, iată că vine la el un popă şi-i zice:

– Prealuminate împărate, eu am visat că într-un sat, care se găseşte la cincizeci de poşte de aici, se află un meşter care e în stare să facă ce ai poruncit Măria Ta şi o să mă duc chiar eu acolo să-l aduc, aşa că te rog eu, împreună cu tot poporul, să ne mai dai răgaz încă trei zile şi dacă în timpul ăsta nu s-o începe treaba aşa cum ai poruncit să ne omori pe toţi.

Împăratul, cum auzi, le mai dete trei zile termen şi popa plecă s-aducă pe meşterul acela, pe care îl află destul de repede.

Cum veni meşterul la împăratul Roşu, căci aşa îi zicea lumea, se învoi cu el să-i facă palatul aşa cum l-a visat, pentru o sumă mare de bani. El adună pe meşterii cei mai iscusiţi din împărăţie şi cu mare caznă făcu palatul. Lipsea însă un singur lucru pe care Hormea, căci aşa îl chema pe meşter, nu l-a putut face, adică ferestrele. Atunci se căută în toată ţara un om care să poată face ferestrele şi se găsi un ţigan, care izbuti să le facă.

Când veni împăratul şi văzu palatul cel nou, atât de măreţ şi atât de potrivit cu cel din visul lui, nu mai putu de bucurie şi meşterului Hormea, pe lângă banii pe care i-i dete, puse să-i facă şi o casă mare şi frumoasă în apropiere, în care să şadă cu nevasta şi cu copiii lui, şi-i făcu şi ţiganului o casă, mai mică.

Hormea îşi făcuse obiceiul să meargă în fiecare dimineaţă la palat, ca să sărute mâna împăratului. Ţiganul, cu toate că trăia acum mult mai bine ca altădată, pe lângă curtea împăratului, îl pizmuia pe meşterul Hormea, care i se părea că trăieşte mai bine ca el.

Se gândi el mult cum i-ar putea face un rău şi într-o zi se apucă şi puse în papucii lui Hormea, înainte de a merge la împărat, un bilet pe care scria:

„Împărate, te iubesc atât de mult, încât te-aş băga cu capul în jos într-o putină cu apă.“ Asta cu scopul ca să scape biletul din papuc în palat şi să-l găsească împăratul şi să-l omoare pe meşterul Hormea. Înşelătoria ţiganului izbuti, căci lucrurile se întâmplară cum plănuise el. Împăratul găsi biletul şi se mânie tare, dar nu-l omorî pe meşterul Hormea, pe care îl preţuia mult, ci hotărî ca pedeapsă să fie pus pe o scândură şi să i se dea drumul pe apa unui râu, şi dete poruncă să fie omorât oricine îi va da vreun ajutor.

Se împlini porunca împăratului şi i se dete drumul pe apă la marginea oraşului. Îl purtă astfel apa la vale, până ajunse în dreptul căsuţei

unui pescar, căruia i se făcu milă de el şi îl luă pe ascuns în căsuța lui. Pescarul ăsta avea de multă vreme îndatorirea ca cel dintâi peşte pe care îl prindea dimineața, fie el cum o fi, mare, mic, crap, ştiucă, somn sau orice, să-l ducă împăratului.

Împăratul acela nu ținea pe lumea asta decât la palatul lui şi la un inel mare pe care îl avea la mână, căci nu avea nici nevastă nici copii. Într-o zi, venise la el un musafir de seamă şi pe când el îi arăta palatul cel frumos şi grădinile de la marginea râului, jucându-se cu inelul, acesta îi scăpă în apă. El se întristă şi fu foarte amărât, dar n-avu ce să facă.

Într-o dimineață, pe când pescarul era dus cu peştele la împărat, Hormea ieşi şi el din căsuța pescarului şi se apucă să pescuiască şi el, prinzând un crap mare. Când îl aduse în casă şi-l tăie, ce să vadă, găsi în el inelul împăratului, pe care aflase de curând că-l pierduse. Când veni pescarul acasă, el nu-i spuse ce găsise în crapul ăla, dar îi spuse că vrea să se ducă la împărat, ca să-i spuie ceva. Pescarul se împotrivi la început spunând că are să pățească şi el ceva, fiindcă l-a ascuns, dar stăruind Hormea mult el îl lăsă să plece.

Când ajunse Hormea la împăratul Roşu, acesta se minună mult că-l văzu cu viață şi încă la el în casă. El zise împăratului:

– Împărate preamărite, după ce mi-ai dat drumul pe apă, eu am plutit o bună bucată de drum şi pe urmă am căzut la fund, dar în loc să mă înec am ajuns la „peştele pământului", care şade tocmai în adâncuri, la fundul apelor, şi e mare cât toate zilele şi când se mişcă un solz de pe el se cutremură pământul. El când m-a văzut mi-a spus că a aflat că eu am făcut împăratului Roşu un palat de pomină şi mi-a cerut să-i fac şi lui unul la fel. Eu i-am făcut palatul, dar nu l-am isprăvit. A rămas fără ferestre şi i-am spus că numai țiganul poate să-i facă ferestrele. Atunci el m-a trimes să stărui ca prin mijlocirea Măriei Tale să se ducă acolo țiganul să-i facă ferestrele şi, ca semn de prietenie şi mulțumită, îți trimite acest inel al Măriei Tale, pe care a aflat că l-ai pierdut în apă şi l-a găsit un peşte.

Împăratul auzind acestea şi văzând inelul avu mare bucurie şi-l primi iar pe Hormea la palatul lui, iar pe țigan îl îmbrânci cu mâna lui în apă, ca să se ducă să facă ferestrele peştelui pământului.

Aşa s-a răzbunat Hormea pe țigan şi când o ieşi țiganul din apă o să vă spun povestea mai departe.

Ms. 2612

Cules de elevul Bişoff Leon de la lic. M.B. în 1891, de la servitoarea Maria Prodan, de fel din Transilvania.

BASMUL CU ÎMPĂRATUL CU TREI FETE

A fost odată un împărat care era mai mare peste toți împărații și-i avea sub puterea lui pe toți împărații din vremea aia.

El făcuse rânduiala ca toți împărații de sub puterea lui să trimită câte un fecior în slujbă la curtea lui. Toți i-au trimis, afară de unul, care avea trei fete și niciun băiat. Acest împărat, neavând pe cine trimite, era tare întristat și își bătea mereu capul ce ar putea să facă. Fetele lui, văzându-l mereu trist, erau și ele îngrijorate.

Într-o zi, fata cea mai mare și-a luat îndrăzneala și l-a întrebat ce are de e așa de trist. El i-a dat o palmă drept răspuns și i-a spus că nu e treaba ei. Fata însă s-a ținut de capul lui până ce i-a spus că e trist fiindcă nu are un fecior să-l trimită la curtea mai marelui său. Cum a auzit fata așa i-a zis:

– Tată scump, te rog să mă lași pe mine să mă îmbrac bărbățește și să mă duc să slujesc la curtea împăratului.

Tatăl ei n-a vrut s-o lase, dar ea atâta i-a bătut capul până ce s-a învoit și el să încerce. Fata nu mai putea de bucurie și s-a dus în grajd și și-a ales un cal din cei mai frumoși, și-a ales și arme, s-a îmbrăcat ca un băiat și a plecat, după ce și-a luat rămas bun de la tatăl ei și de la surori.

Tatăl ei s-a dus însă repede pe altă cale și i-a ieșit înainte în chip de lup, când era să treacă fata peste podul de aramă și s-a repezit la ea s-o mănânce. Fata s-a speriat grozav și a fugit îndărăt. Tată-său a venit mai înaintea ei și s-a dat de trei ori peste cap și s-a făcut iar om și i-a zis fetei:

– Ei vezi, fata mea, că nu poți să faci nimic? N-ai inimă de băiat.

Tată-său se întristă iar și căzu pe gânduri, neștiind ce să mai facă, mai ales fiindcă venise vorbă de la împăratul cel mare că cine nu-i va trimite fecior să-i slujească va fi omorât.

Atunci fata cea mijlocie văzându-l mereu întunecat se duse şi ea să-l întrebe ce are. El îi trase două palme, ca să nu-şi mai bage nasul în treburile lui, dar ea încercă în mai multe zile, până el îi spuse necazul lui şi atunci ea zise:

– Tată dragă, lasă-mă să mă îmbrac eu băiat, să-mi iau un cal bun şi arme şi să mă duc eu să slujesc.

– Dacă sora ta mai mare şi mai voinică n-a putut să facă nimic, ce poți să faci tu? Încerci degeaba. Ca şi sora ta, nu ai inimă de bărbat şi o să pățeşti ca şi ea.

Fata stărui însă pe lângă el şi până la urmă el se învoi.

Pe urmă ea plecă cu un cal frumos şi cu arme bune, dar la podul de aramă îi ieşi tată-său înainte în chip de lup şi păți şi ea ca şi sora ei mai mare. Întoarsă acasă, tată-său o certă că n-a vrut să-l asculte.

Acuma căzu pe capul lui şi fata cea mică, s-o lase să se ducă să încerce şi ea, dar tată-său îi zise:

– Ce vrei tu să faci, copilă? Ai văzut bine ce au pățit surorile tale mai mari şi mai voinice, crezi că poți să faci tu mai mult ca ele?

– Tată dragă, vreau să-mi încerc şi eu norocul, răspunse ea cu curaj.

Ca s-o lecuiască şi pe ea, tată-său se învoi până la urmă.

Ea se duse atunci la o babă vrăjitoare, îi spuse toată povestea şi o întrebă ce să facă, şi baba i-a zis:

– Du-te şi cere de la tată-tău frâul lui din tinerețe şi toate armele lui vechi, şi să scuturi frâul de trei ori, şi să nu dai cu piciorul la ce ți-o ieşi atunci înainte. Ea se duse la tată-său şi zise:

– Tată, să-mi dai frâul şi armele dumitale cele vechi, de când erai tânăr, că eu cu alea vreau să plec.

– Du-te şi le caută în podul grajdului, fata mea, îi zise el.

Ea se sui în pod, luă armele şi frâul şi când coborî în grajd scutură frâul de trei ori şi numai ce văzu că vine la ea un cal slab şi buburos, de abia putea să meargă. Ea cum îl văzu îi dete un picior cu scârbă şi el se dete de trei ori peste cap. Când s-a ridicat, calul i-a zis:

– Stăpână, dă-mi să mănânc jeratec din nouăzeci şi nouă de stânjeni de lemne şi lapte de la nouăzeci şi nouă de vaci, fiert cu orz şi să vezi atunci cum am să mă fac.

Fata l-a ascultat şi i-a dat să mănânce cum a cerut. După ce a mâncat tot ce i-a dat, s-a făcut un cal aşa de frumos şi de voinic, că abia puteai să-l ții. Fata puse şaua pe el, îşi luă armele cele vechi ale lui tată-său şi plecă.

Tată-său se duse mai înainte la podul de aramă, se dete de trei ori

peste cap şi se făcu lup şi-i ieşi înainte repezindu-se la dânsa. Calul, care ştia însă ce are să se întâmple, căci era năzdrăvan, îi spuse fetei să se păzească, să se apere bărbăteşte şi să nu se sperie, dar numai să nu omoare cumva lupul. Ea se apără voiniceşte şi lupul se sperie şi fugi.

Merse ea mai înainte şi ajunse la podul de argint şi aci tată-său îi ieşi înainte în chip de urs. Fata se purtă bărbăteşte şi aci şi scăpă, căci ursul se sperie şi fugi. Se duse ea şi iar se duse, până ajunse la podul de aur, unde tatăl ei se dete de trei ori peste cap şi-i ieşi fetei înainte în chipul unui balaur îngrozitor. Fata, cum îl văzu, mai, mai să se întoarcă îndărăt, dar calul o încurajă şi ea puse mâna pe arme şi se repezi să taie balaurul. Acesta cum văzu se temu că are să-l taie şi se dete de trei ori peste cap şi luă iar chipul de om al lui tată-său, se duse la ea, o sărută şi-i zise:

– Bravo, fata mea, tu ai să-mi faci treabă. Tu ai inimă de bărbat. Du-te dar şi Dumnezeu să-ţi ajute.

Ea plecă şi se duse ea şi iar se duse, până ce ajunse într-o câmpie plină de flori, care de care mai frumoase şi-i zise calului să se oprească şi să mai stea, ca să culeagă nişte flori. Calul însă se împotrivi şi-i zise:

– Stăpână, acuma nu mai eşti femeie, ca să-ţi fugă ochii după toate florile. Acuma eşti bărbat şi trebuie să te porţi ca un bărbat.

Fata n-avu ce să mai zică şi plecară mai departe. Mergând ei aşa văzură, sub poala unui munte, cum un zmeu se bate cu alt zmeu. Ei se băteau de nouă ani şi niciunul nu putea să-l dovedească pe celălalt. Văzând-o pe fată, unul din zmei zise:

– Măi voinice, omoară pe zmeul ăsta, că îţi dau pe fata mea de soţie.

Celălalt zmeu îi zise şi el:

– Măi voinice, dacă omori pe zmeul ăsta, duşmanul meu, cu care mă bat de nouă ani, îţi dau pe Galbenu din Soare.

Acuma fata nu ştia pe care să-l omoare, ca să-i fie mai bine, şi întrebă pe cal ce să facă. Calul îi zise să omoare pe cel care a zis că-i dă pe fiică-sa de soţie. După ce l-a omorât, fata s-a dus cu celălalt la el acasă, ca să-i dea pe Galbenu, din Soare.

Când ajunseră acasă, zmeul cam băgă de seamă că voinicul ăsta e o fată şi-i spuse mamă-si bănuiala lui:

– Mamă, voinicul ăsta e o fată, cum mi se pare mie.

– Nu e fată, mamă, nu vezi că are chip şi purtări de băiat?

– Mamă, eu zic că e fată şi nu ştiu cum să-l încercăm.

Atunci mamă-sa îi zise să-l ducă într-o magazie cu furci şi cu fuse

de tors, şi dacă e fată când le-o vedea o să se repeadă la ele. Zmeul făcu aşa şi o duse în magazia cu furci, dar ea zise:

– Ce mă duci pe mine să văd astfel de fleacuri femeieşti? Dacă vrei să-mi arăți ceva care să-mi placă du-mă în magazia ta cu arme.

Zmeul se duse şi spuse mamă-si şi ea îi zise să mai facă încă o încercare. Să se culce amândoi noaptea în grădină şi să-şi pună câte un pahar cu flori la cap şi dacă florile de la capul flăcăului s-or vesteji până la ziuă atunci e fată. Calul care ştia de planul ăsta îi spuse fetei;

– Stăpână, peste noapte, când o fi aproape de ziuă, să te scoli şi să schimbi paharele cu flori de la capetele voastre.

Ea făcu după învățul calului şi când se sculă zmeul dimineața găsi florile veştejite la capul lui şi atunci zise şi el că e bărbat, nu e fată. Atunci ea ceru pe Galbenu din Soare şi plecă.

Merseră până departe şi ajunseră la o fântână. Calul ei de acasă, fiind bătrân, era aproape să moară şi simțindu-şi sfârşitul aproape el zise fetei:

– Stăpână, să nu plângi şi să nu fii amărâtă, căci Galbenu din Soare e frate cu mine şi o să te învețe el tot aşa de bine ca şi mine ce să faci, şi să-l îngrijeşti şi pe el ca şi pe mine.

După asta, calul muri şi Galbenu din Soare făcu o groapă cu copitele şi-l îngropară acolo. Fata găsi lângă fântână o cosiță de aur şi-l întrebă pe cal dacă s-o ia sau s-o lase. Calul îi răspunse că s-o lase e rău, s-o ia iar e rău, dar mai bine s-o ia şi o vedea ce o fi. Ea o băgă în sân şi plecă. Se tot duse ea, se duse, până ce ajunse la curtea împăratului.

Acolo, cum intră în slujbă, ea făcea toate treburile cu mare grabă. Fiindcă toți ceilalți feciori de împărați nu slujeau aşa de bine ca ea, prinseră toți pizmă pe ea şi născoceau tot felul de minciuni ca s-o pârască la împărat. Ei s-au dus la împărat şi i-au spus că feciorul de împărat care a venit acum s-a lăudat că el poate să adune iepurii de pe câmp cu calul lui şi să-i bage cu cârdul în curte. Împăratul a chemat pe fată, socotind-o băiat, şi a întrebat-o dacă s-a lăudat aşa cum i s-a spus. Ea a răspuns că nu e adevărat, dar el a crezut pe feciorii care o pârâseră şi a trimis-o să adune şi să aducă iepurii. Ea s-a dus plângând la cal şi i-a spus ce i-a poruncit împăratul. Calul i-a spus că o să fie cam greu, dar să încalece şi o să vadă ce e de făcut. A încălecat şi s-au dus şi a făcut calul cum a făcut şi a adunat o turmă de iepuri şi i-au dus la împărat.

El a fost mulțumit de slujba fetei, dar feciorii ceilalți spumegau de mânie şi nu ştiau ce să mai scornească, s-o pârască la împărat. Într-o

zi, unul din ei a băgat de seamă când a scos ea din sân cosița de aur şi s-a dus repede la împărat şi a pârât-o că are o cosiță de aur. Împăratul i-a poruncit să se ducă şi să-i aducă pe stăpâna acelei cosițe, că de unde nu îi va sta capul unde îi stau picioarele. Ea s-a dus la cal şi l-a întrebat ce să facă. Calul i-a răspuns:

– E destul de greu, dar să te duci să-i ceri împăratului să-ți facă două corăbii cu fel de fel de haine şi podoabe femeieşti, care de care mai frumoase.

Împăratul i-a dat ce a cerut şi s-au dus cu corăbiile până în țara unde şedea Ileana Cosânzeana, stăpâna acelei cosițe. Au tras la mal, aproape de palatul Ilenei Cosânzene. Acolo s-a întâmplat să fie de față o slujnică a ei, venită să ia apă pentru casă şi când a văzut ce e pe corăbii a căscat gura la ele şi nu se mai da dusă. Când a ajuns cu apa cu întârziere, stăpână-sa a certat-o că de ce a întârziat atâta, şi ea i-a răspuns:

– Ehei, dacă erai dumneata întârziai şi mai mult.

– Dar ce este acolo aşa de minunat de nu mai poți pleca?

– Ehei, cocoană, sunt acolo două corăbii cu nişte lucruri aşa de frumoase cum nu se mai află pe lumea asta, de îți vine să le tot priveşti şi nu te mai înduri să pleci.

Ileana, cum auzi, se găti repede şi se duse şi ea acolo şi se uită la o parte din lucrurile acelea care erau puse afară şi rămase foarte minunată. Dar fata-băiat o chemă înăuntru spunându-i că sunt acolo şi mai frumoase. Ea intră înlăuntru şi pe când se uita ba la una, ba la alta, corabia porni încetişor de la mal şi când Ileana vru să coboare băgă de seamă că se află în mijlocul mării. Ea se sperie grozav şi vru să sară în mare, dar fata o împiedică şi spuse că acuma e sub puterea ei şi o duse la împărat. El fu foarte mulțumit de isprava fetei-băiat şi-i spuse Ilenei să se cunune cu el, dar ea îi răspunse că s-o cununa dacă i-o aduce armăsarul şi herghelia ei de iepe.

– Dar cine vrei să ți le aducă? o întrebă împăratul.

– Cine m-a adus şi pe mine, dacă e aşa de vrednic.

Împăratul a chemat fata şi i-a poruncit să-i facă Ilenei dorința ei. S-a dus ea plângând la cal şi i-a spus ce i-a mai cerut. Calul a liniştit-o şi i-a zis:

– Să te duci la împărat şi să-i ceri să-ți dea nouă piei de bivol, să le încleiezi una peste alta şi să le pui în spinarea mea şi să mergem, şi om vedea ce e de făcut.

Făcu aşa cum îi spuse calul şi plecară. Când ajunseră aproape de locul unde era herghelia, ea făcu, după vorba calului, o groapă destul

de adâncă, lângă un copac, şi calul intră într-însa, iar ea se sui în acel copac. Calul din groapă începu să necheze cât putea şi armăsarul de la herghelie îl auzi şi începu să se uite în toate părțile şi să alerge, şi atunci Galbenu din Soare ieşi din groapă. Cum îl zări armăsarul, se repezi la el şi se luară la luptă, însă el muşca din pieile de bivol, iar Galbenu din Soare muşca din carne. Se luptară astfel până ce armăsarul fu învins şi se dete supus. Fata îi puse un frâu şi-l legă alături de calul ei, Galbenu din Soare, şi luară herghelia dinapoi şi o duseră la curtea împăratului. Când o văzu împăratul, îi zise Ilenei:

– Ei, acum nu mai ai ce zice, trebuie să te cununi cu mine.

– Nu încă, răspunse ea, până ce nu oi aduce mir din biserica Ierusalimului, unde este păzit de călugărițe, ca să nu-l fure nimeni.

– Dar cine vrei tu să-l aducă tocmai de acolo?

– Cine m-a adus şi pe mine, fiindcă văd că se vădeşte vrednic.

Împăratul chemă iar pe fată şi-i porunci să facă şi isprava asta, iar ea se duse plângând şi-i spuse Galbenului din Soare, dar el îi zise să tacă, să nu mai plângă şi să încalece, că o să se facă şi asta. Plecară ei şi după o călătorie lungă ajunseră acolo şi după sfatul calului, ca să intre în biserică, la un ceas de noapte, la care ştia el că toate călugărițele culcate pe jos una lângă alta sunt furate de somn şi adorm, ea intră în biserică păşind încetişor, peste călugărițele adormite, până ajunse în altar, unde era mirul şi-l luă. Ieşi tot aşa, pe nesimțite, încălecă şi plecară îndărăt.

Călugărițele, când se sculară şi văzură că nu mai este mirul la locul lui, începură să blesteme: că cine l-o fi furat, de o fi bărbat, să se facă femeie, iar de o fi femeie, să se facă bărbat. Blestemul lor se prinse şi fata se făcu dintr-o dată bărbat. Când ajunse cu mirul la împărat, el îi zise iar Ilenei Cosânzenei să se cunune cu el, dar ea îi răspunse că mai înainte tot mai vrea ceva, şi anume să se scalde amândoi în lapte de la iepele ei, iar împăratul o întrebă:

– Şi cine vrei să mulgă atâtea iepe?

– Cine m-a adus pe mine şi herghelia şi mirul, că se vede că-i vrednic.

Împăratul porunci fetei care era acum băiat să facă şi asta. Băiatul se duse şi-i spuse lui Galbenu din Soare că trebuie să mulgă atâtea iepe neînvățate, dar calul îi spuse că ăsta e un lucru prea uşor. Era acolo un noroi şi o mlaştină mare şi au împins toată herghelia în mlaştină şi Galbenu a suflat o dată prin narea cea geroasă şi a înghețat mlaştina înțepenind picioarele iepelor, şi aşa le mulse băiatul pe toate. Pe urmă suflă calul cu narea de foc şi le dezgheță. Puse apoi laptele în cazane şi

Ileana îi zise împăratului să lege armăsarul ei de toarta cazanului lui, ca să sufle şi să încălzească laptele. El făcu aşa şi armăsarul suflă cu narea de foc aşa de tare, că laptele s-a fiert şi s-a făcut aşa de fierbinte că împăratul a murit şi i-au scos numai oasele.

După aceea, Ileana a zis băiatului să facă baie amândoi în lapte şi apoi să se cunune. Băiatul legă şi el de toarta cazanului lui pe Galbenu din Soare şi când armăsarul Ilenei suflă cu narea de foc, ca să-l omoare şi pe el, Galbenu suflă cu narea de gheaţă şi laptele se făcu numai bun de baie. După ce s-au scăldat, Ileana zise:

– Fiindcă tu m-ai adus pe mine aici şi ai mai adus şi tot ce am mai cerut eu pe urmă, cu tine vreau eu să mă cunun.

Atunci s-au cununat amândoi şi au făcut nuntă mare, care a ţinut o săptămână, de s-a dus pomina.

Ms. 2603

Cules de elevul Ştefănescu Teodor, de la lic. M.B., de la un soldat din districtul Romanaţi, care îl ştia de pe timpul războiului din 1877.

BASMUL CU SPATE-LAT ŞI INIMA PUTREDĂ

A fost odată un împărat care era amărât că nu are un copil, dar într-o zi se întâmplă că împărăteasa rămase grea şi la soroc născu un băiat. Împăratul era foarte bucuros şi la botez a făcut o masă mare, la care a poftit toată boierimea din împărăţie şi între musafiri erau şi trei verişoare ale băiatului lui, care de care mai frumoasă. Ele se plimbau şi cântau încetişor prin grădina palatului, când iată că vine un zmeu care le răpeşte pe toate trei.

Împăratul a băgat de seamă pe la mijlocul mesei că cele trei fete lipseau şi a trimis slujitorii să le caute, dar nu le-au aflat nicăieri, găsind însă în grădină doar un pantof, pe care îl pierduse una din fete. Împăratul se întristă foarte mult, dar cât ţinu masa nu spuse nimic, ca să nu tulbure pe oaspeţi.

Copilul, când s-a făcut mai mare, a prins mare drag pentru o iapă din grajdul tatălui său. El avea încă de copil o mare putere, fiind foarte voinic, din care cauză i se zicea Spate-Lat.

Iapa, care era năzdrăvană, îi zise într-o zi lui Spate-Lat să puie ţâţa mamei lui sub talpa casei şi s-o întrebe unde sunt cele trei verişoare ale lui, şi dacă n-o vrea să-i spună s-o apese până i-o spune. Aşa şi făcu băiatul şi puse ţâţa mamei lui sub talpa casei şi începu să sugă şi o întrebă dacă n-a avut el trei verişoare, iar ea nu îi răspunse nimic. Atunci el lăsă niţel talpa mai jos şi ea, de durere, îi spuse că a avut trei verişoare, dar zmeii le-au răpit la botezul lui. Pe urmă iapa îi spuse să meargă cu ea, fără teamă, să caute şi să aducă pe verişoarele lui. Încălecă Spate-Lat şi merseră până ajunseră într-o pădure, de unde se vedea în depărtare ceva mare, rotund şi albastru.

– Uite, vezi, zise iapa, acolo şade zmeul ăl mare.

Merseră până acolo şi zmeul nu era acasă, dar găsiră pe verişoara

cea mai mare, care se plimba prin grădină şi plângea. El intră înlăuntru şi ea cum îl văzu îl cunoscu şi-l îmbrăţişă, apoi îl întrebă cum a ajuns acolo. El îi spuse că a venit s-o scape şi când stăteau ei de vorbă iacă paloşul zmeului veni prin văzduh, izbi în poartă, apoi în pragul casei şi pe urmă se agăţă în cui singur.

El era trimis înainte de zmeu ca să vestească venirea lui şi să se ştie să fie masa gata. Cum văzu paloşul, fata se îngrijoră şi-l prefăcu îndată pe băiat, cu farmecele ei, într-o buturugă şi o duse în casă. Cum veni zmeul şi intră în casă, zise că-i miroase a carne de om şi-i ceru neveste-si să scoată pe omul care e ascuns acolo, că n-o să-i facă nimic. Ea îl scoase pe Spate-Lat şi zmeul cum îl văzu îl înghiţi dintr-o sorbitură şi numai după multe rugăminţi ale nevestei îl dete afară şi apoi îl întrebă răstit:

– Ce cauţi tu aici? Ai vreo treabă, ori ai venit să ne vezi?

– N-am nicio treabă. Am venit numai să vă văd.

Zmeul se linişti şi pregăti o masă bogată în cinstea oaspetelui. Când fu să plece, îl întrebă pe băiat ce vrea să ia ca amintire de la el şi Spate-Lat ceru, cum îl învăţase iapa, să-i dea câinii cei mici, care se joacă în curte. Zmeul se cam încruntă şi zise:

– Greu lucru îmi ceri, dar fiindcă ţi-am făgăduit să-ţi dau ca amintire ce mi-oi cere ia-i.

Băiatul luă căţeii, îi băgă într-un sac şi plecă înspre locuinţa zmeului care o ţinea pe a doua verişoară. Văzură de departe casa lui, ca un fel de lumină albastră, şi când ajunseră acolo lucrurile se petrecură întocmai ca şi la verişoara dintâi.

Zmeul cel de-al doilea, după ce îl ospătă, îi spuse şi el să-i ceară ceva, ce pofteşte, ca amintire de la el şi Spate-Lat îi ceru să-i dea două vulpi, pe care le căpătă cu destulă greutate, pe urmă îşi luă rămas bun şi plecă spre casa unde şedea al treilea zmeu cu verişoara cea mai mică, şi care părea din depărtare ca un ou mare, galben. Zmeul acesta era cel mai rău din toţi. Cum ajunseră acolo, găsiră pe verişoara cea mai mică plângând, ca şi surorile ei.

Intră băiatul în vorbă cu ea şi numai iacă şi paloşul zmeului. Fata îl prefăcu pe Spate-Lat într-un lemn, pe care îl puse sub prag. Când veni zmeul, de la poartă spuse că-i miroase a carne de om şi-i porunci nevestei să-l scoată de unde o şti.

Ea ştiind ce o să se întâmple îl scoase numai după multe stăruinţe şi zmeul îl înghiţi pe loc şi numai după multe rugăminţi şi plânset îl dete iar afară. Când îl întrebă zmeul de ce a venit, el spuse că a venit să-i vadă, fiindu-i dor de verişoara lui.

Pe urmă, după ce l-a ospătat, zmeul i-a spus să-i ceară ce o vrea el, ca amintire de la dânsul, şi Spate-Lat, după cum îl învățase iapa, i-a cerul să-i dea doi iepuri, care se joacă în curte. La început el n-a vrut să-i dea, dar până la urmă, ca să nu plece oaspetele supărat, i-a dat.

Plecă acuma Spate-Lat cu doi câini, două vulpi şi doi iepuri şi pe drum, departe, nimeri la o casă care părea părăsită, unde locuia o bătrână, care nu era alta decât mama zmeilor. Cum o văzu, el îi zise:

– Bună ziua, babo! Ia frige-mi un pui, că mi-e foame.

– Da ce cauți tu prin locurile astea foarte periculoase? De ce ai venit?

– Dă-mi să mănânc odată, babo, zise el răstit, şi om mai vorbi pe urmă.

Ea îi dete să mănânce şi la plecare îi zise:

– Să bagi de seamă, pe unde mergi să nu calci niciun fir de nisip, că tot nisipul se va scula împotriva ta, iar pe pajişte să nu calci pe vreo floare, că toate florile vor tăbărî pe tine. Când ajungi în pădure, să nu calci pe vreo creacă, fiindcă toate fiarele pădurii se vor repezi pe tine să te sfâşie.

Iapa îl sfătui, după ce plecară, să nu aibă nicio grijă, cu toate că bătrâna zmeoaică e cea care pune la cale toate câte le-a spus.

Merseră ei cât merseră şi deteră de un pustiu nisipos, prin care nu era decât o potecă îngustă de nu putea trece pe ea nici măcar un om. Făcu iapa ce făcu şi merse cu bine pe poteca aia, dar când să iasă din pustiu călcă o pietricică, care nici nu se vedea şi tot nisipul pustiului se ridică împotriva lor.

Când văzu Spate-Lat treaba asta scoase cei doi câini, după sfatul iepei şi nisipul se potoli. Ajunseră apoi la o pajişte plină cu flori şi aci trebuia să meargă tot pe o cărare foarte îngustă, şi tocmai la capătul ei călcară o floare, şi atunci mii şi mii de flori năvăliră asupra lor.

După vorba iepei, Spate-Lat scoase cei doi iepuri şi toate florile se îndepărtară şi-i lăsară în pace. Când ajunseră în pădure, oricât se feriră ei, până la urmă tot atinseră o creacă şi atunci pădurea începu să vuiască de urletele fiarelor, care se adunau în grabă să se năpustească asupra lor. Atunci scoase el cele două vulpi şi toate se liniştiră ca printr-o vrăjitorie.

Spate-Lat nu mai oprise cu el decât cei doi căței. Mergând ei mai departe deteră peste un copac mare, în care era suită o babă, care nu era alta decât tot mama zmeilor, schimbată la chip. Spate-Lat făcu un foc mare, ca să-şi frigă un pui, şi baba din copac începu să strige:

– Tare mi-e frig! Mie frig, mi-e frig, încălziți-mă şi pe mine.

– Dă-te jos, babo, şi vino de te încălzeşte, dacă ţi-e frig.

Baba se dete jos şi se aşează lângă foc cu un frigăroi de lemn, în care era înfipt un broscoi cât toate zilele, şi-l tot învârtea pe deasupra focului şi căută să-l dea pe deasupra puiului, ca să curgă peste pui zeamă din broscoi. Băiatul văzu toate astea şi-i spuse să se astâmpere, că o păţeşte, dar ea dând înainte cu frigarea ei, el dete drumul căţeilor, care se repeziră s-o sfâşie, şi atunci ea se potoli şi se aşeză liniştită lângă el.

Pe când mânca el, baba îi povesti că lângă marginea pădurii se află un palat mare, unde şade o fată tânără foarte frumoasă, împreună cu fratele ei, care are inima putredă, aşa cum credeau ei.

Adevărul era că inima acelui tânăr i-o luase ea, mama zmeilor. Iapa îi spuse băiatului treaba asta şi el îi spuse babei că o să se ducă la acel palat, ca să-l vindece pe acel tânăr.

Baba îi mai spuse că în faţa acelei case se află un lac mare şi că cine îl va trece şi va intra în curte se va preface în piatră. El îi răspunse că el nu crede în astfel de scorneli băbeşti şi că o să se ducă să-l vindece. El se duse şi trecu acel lac călare şi văzu că la casa aceea toate erau împietrite, până şi slujitorii. Intră înlăuntru şi găsi pe tânăra fată dormind pe un divan turcesc, luminat din toate părţile de multe lămpi. Ea se trezi şi se sculă îndată şi-l întrebă ce caută el acolo.

Spate-Lat îi spuse că a venit să se însoare cu ea, după ce va însănătoşi pe fratele ei. Ea îl duse la fratele ei şi Spate-Lat îl văzu pe acesta zăcând întins, ca şi mort, foarte slab, fără inimă şi fără pic de putere. Când îi spuse sora lui ce vrea fiul de împărat, el răspunse că orice încercare e zadarnică, fiindcă inima lui i-a luat-o mama zmeilor.

Spate-Lat, cum auzi, se duse repede la babă şi-i ceru inima tânărului şi ea îl trimise s-o dezgroape de sub pragul casei. El se duse şi săpă acolo, dar nu găsi nimic. Se duse iar la babă şi după ce o ameninţă ea îi spuse să sape şi s-o caute la poartă. Săpă el şi căută mult şi la poartă, dar tot n-o găsi, şi atunci se duse la babă şi-i spuse că are să puie câinii pe ea s-o sfâşie. De frică, fiindcă ştia că acei câini au putere de la regele zmeilor, baba îi spuse să se ducă să sape lângă un puţ şi acolo va găsi o cutie de aur şi în acea cutie este inima tânărului. S-o spele cu apă din acel puţ şi să puie la loc bolovanul.

Spate-Lat făcu cum îi spuse ea şi-l însănătoşi pe băiat şi apoi plecă de acolo cu el şi cu sora lui. Trecând iar prin pădure întâlniră pe babă, care văzând pe tânărul acela sănătos începu să blesteme, ca o vrăjitoare, pe Spate-Lat. El dete drumul atunci câinilor, care se repeziră şi o sfâşiară, rămânând din ea un şarpe, pe care îl omorî calul cu copitele şi rămase un şoarece.

Câinii se repeziră şi omorâră şoarecele, dar din el rămase o cutiuță mică de argint, în care erau trei viermişori, şi aceştia erau puterea zmeilor. Cum luă el această cutiuță în mână, cei trei zmei se îmbolnăviră, şi când se duse la cel mare acesta îi zise că se simte rău. Atunci Spate-Lat ucise un viermişor din cutie şi zmeul cel mare muri îndată. O luă de acolo pe verişoara lui cea mai mare şi se duseră pe rând şi la ceilalți doi zmei, pe care îi găsiră tot bolnavi, şi omorând la fiecare câte un viermişor din cutie îi ucise şi pe ei, şi luă cu el şi pe celelalte două verişoare.

Cu toți se întoarseră în țara lor şi împăratul îi primi cu mare cinste şi în curând se făcu nunta lui Spate-Lat cu tânăra fată, sora băiatului însănătoşit de el, şi amândoi au trăit fericiți, stăpânind împărăția după moartea împăratului.

Ms. 2781

Cules de elevul Protescu Victor, cl. IV, lic. M.B., în 1899, de la Gheorghe Preda, de 79 ani, din com. Filipeştii de Pădure, jud. Prahova.

BASMUL CU VASILICĂ-FIU-DE-DOMN ŞI CU ILEANA COSÂNZEANA

A fost odată un împărat care era orb de nouă ani. El avea trei feciori. Într-o noapte el a visat că dacă se va spăla pe ochi cu apă de pe porumbelul alb cu ochi de mărgăritare o să-şi capete iarăşi vederea. Feciorul cel mai mare a zis către tatăl său:

– Dă-mi cal de călărie şi bani de cheltuială şi eu îţi voi aduce porumbelul alb cu ochi de mărgăritare.

Tatăl său îi dete cal de călărie şi bani, iar el încălecă şi porni la drum. Trecu de pe o moşie pe alta şi după multe zile de călătorie ajunse pe moşia unui zmeu. Acolo era o fântână cu apă dulce. El descălecă, se aşeză lângă fântână, mâncă şi bău apă, apoi se culcă şi adormi.

Pe când dormea, veni zmeul şi când îl văzu se înfurie şi vru să-l omoare, dar mai pe urmă se gândi că n-ar fi o ispravă vitejească să omoare un om prin somn şi e mai bine să-l lase până s-o scula şi atunci să se lupte cu el. Aşezându-se jos lângă el, îi veni somn şi zmeului şi adormi şi el şi dormi trei zile în şir. Când se trezi, feciorul împăratului zări zmeul lângă el, se sperie şi porni îndărăt.

Feciorul cel mijlociu ceru şi el de la tată-său cal de călărie, bani de cheltuială şi haine de primeneală, ca să plece să aducă el porumbelul alb cu ochi de mărgăritare.

După ce tatăl său îi dete ce ceruse, el plecă, dar păţi şi el la fel ca şi fratele lui mai mare. Văzând treaba asta bătrânul împărat se mâhni şi zise:

– Cum n-am eu un fecior care să-mi poată împlini dorinţa!

Atunci fiul cel mai mic văzând pe tatăl său atât de scârbit îi zise într-una din zile:

– Tată, eu dacă îmi vei da ce ți-oi cere am să-ți aduc porumbelul alb cu ochi de mărgăritare.

Tatăl lui se uită la el, măcar că nu avea vedere, şi-i zise:

– Ce spui tu, măi copile? S-au dus frații tăi cei mai mari şi n-au putut face nimic şi tocmai tu crezi că ai să poți face o treabă aşa de grea?

Îi mai zise el într-o zi, dar tată-său îi răspunse tot aşa.

Băiatul nu se lăsă şi mai stărui şi a treia oară şi atunci tată-său îi dete voie să plece, iar el îi ceru să-i dea calul lui de pe când era tânăr, şaua şi armele, adică arcul, săgețile, sabia şi ce mai avea.

– Dragul tatii, greu lucru îmi ceri. Cine ştie unde o mai fi calul meu de pe atunci. Calul pe care îl aveam, când eram eu mire, mânca jeratec.

Atunci băiatul luă o tablă cu jeratec şi porni cu ea prin herghelile tătâne-său. Merse el din herghelie în herghelie până dete de un cal aşa cum spunea tatăl lui, dar era aşa de slăbit încât nu se putea scula de jos. Merse cu tabla de jeratec la el şi calul cum văzu jeratecul se sculă repede de jos şi începu să mănânce foc. El avea pe trup sumedenie de bube, dar după ce mâncă de câteva ori jeratec se scutură odată şi rămase curat şi sprinten ca atunci când era tânăr.

Atunci fiul împăratului, Vasilică-Fecior-de-Domn, îl luă acasă şi-l hrăni cât mai bine trei zile. Totodată, el căută hainele şi armele tatălui său în toate magaziile şi le găsi, dar într-o stare proastă.

Armele erau ruginite şi el le frecă în acele trei zile, de străluceau ca şi cum ar fi fost noi. Pe urmă îşi înşeuă calul, îl închingă, încălecă şi purcese pe acelaşi drum ca şi frații lui. Când ajunse la fântâna zmeului se opri, mâncă ceva, bău apă de cea dulce din fântână şi se culcă.

Curând veni şi zmeul ca să vadă fântâna, ca şi mai înainte şi să-şi ia apă. Când îl văzu, ca şi pe frații lui, vru să-l ucidă, dar se gândi că ar fi o faptă mişelească să ucidă un om prin somn, şi se culcă lângă dânsul.

În a treia zi se trezi mână în mână cu Vasilică-Fecior-de-Domn, care dormise şi el tot trei zile, şi se luară la luptă. După luptă lungă, îl birui Vasilică pe zmeu şi îl trânti la pământ, apoi scoase sabia ca să-i taie capul, dar zmeul se rugă de el să-l ierte, că poate îi va face şi el vreun bine, şi-l întrebă:

– Spune-mi, Vasilică-Fecior-de-Domn, ce cauți pe meleagurile astea? Poate să-ți fiu de ajutor.

– Ce să caut? Caut porumbelul alb cu ochii de mărgăritare, pentru tatăl meu care e orb de nouă ani şi a visat că dacă s-ar spăla cu apă de pe dânsul la ochi şi-ar căpăta vederea.

– Cam greu lucru cauți, Vasilică, dar dacă mă vei asculta eu te-oi învăța cum poți să capeți porumbelul cel alb. Sunt douăzeci şi patru de zmei şi când e soarele la amiază ei dorm ca nişte lucruri fără viață, iar porumbelul alb şade într-un măr de aur al zmeilor, şi ei dorm împrejurul mărului. Tu să treci încet peste zmeii care dorm şi ei n-o să te simtă, să iei porumbelul din măr, însă să ştii că au să joace două mere de aur, unul pe o mână a ta şi altul pe alta, dar tu nu cumva să iei merele, fiindcă atunci o să se scuture mărul şi o să cadă toate merele şi au să se deştepte zmeii şi au să te prindă.

– Bine, aşa oi face, zise Vasilică, îi mulțumi şi plecă.

Când ajunse, după mai mult timp, la cei douăzeci şi patru de zmei, el făcu aşa cum îl învățase zmeul pe care îl biruise, luă porumbelul din mărul de aur şi două mere de aur începură să joace pe mâinile lui. Vasilică le privi şi zise în gândul lui:

– Ce lucruri frumoase sunt aici! Eu cât am stat la părintele meu n-am văzut lucruri aşa de frumoase ca merele astea.

Ispita îl birui şi luă cele două mere, dar în clipa aceea mărul se scutură şi toate merele picară peste zmei, care se deşteptară şi-l prinseră.

– Ce-ai vrut să faci, Vasilică-Fecior-de-Domn? Aşa e că ai vrut să ne iei porumbelul? Iacă noi ți l-om da bucuroşi dacă ne-ai aduce calul cu opt picioare.

Vasilică se întristă, căci nu ştia nimic de acest cal şi se duse repede plângând la zmeul pe care îl biruise, care cum îl văzu îi zise:

– Aşa e că nu m-ai ascultat? Ei bine, eu te-oi învăța cum să găseşti şi să iei calul cu opt picioare şi dacă mă vei asculta l-oi lua, iar de nu, ai să pățeşti ca şi cu porumbelul. Ai să mergi până ai să dai de un loc unde sunt patruzeci şi opt de zmei, care înconjoară şi păzesc un grajd mare, în care şade calul cel cu pot picioare. Cei patruzeci şi opt de zmei care îl păzesc dorm la amiază, ca şi cei douăzeci şi patru care păzesc porumbelul.

Tu intri încet, ca şi la porumbel, încaleci pe cal şi el o să zboare cu tine în înaltul cerului, dar să te păzeşti, că o să-ți joace două harapnice, unul pe o mână şi altul pe alta, şi tu să nu le iei, că atunci ele vor pocni şi zmeii o să se trezească şi o să te prindă. Aşa să faci, că altfel va fi greu de tine.

Vasilică-Fecior-de-Domn îi mulțumi şi plecă. Ajunse la cei patruzeci şi opt de zmei tocmai când era soarele la amiază. Trecu el prin mai multe grajduri şi tocmai când ajunse la al nouălea grajd dete de calul cu opt picioare. Îl scoase afară şi încălecă, iar calul zbură cu el

în înaltul cerului, însă deodată două bice frumoase începură să joace pe palmele lui şi el se gândi:

– Ce bice frumoase! Tatăl meu e împărat şi eu n-am văzut la dânsul aşa lucruri frumoase. Gândi aşa, ispita îl birui şi le strânse în mâini ca să le ia, dar ele deodată pocniră şi făcură un zgomot aşa de mare că toți zmeii se treziră şi-l văzură. Atunci se repezi unul ca fulgerul pe alt cal zburător şi-l prinse.

– Aşa e că ai vrut să ne faci pozna, Vasilică-Fecior-de-Domn? Ai vrut să ne iei calul zburător cu opt picioare. Iacă noi ți l-om da, dacă ne-oi aduce pe Ileana Cosânzeana, din Cosiță Cântă, stă Soarele şi-o Ascultă.

Vasilică se întoarse iar plângând la zmeul pe care îl biruise şi-i spuse ce a pățit:

– Au zis zmeii că dacă le-oi aduce pe Ileana Cosânzeana, din Cosiță Cântă, stă Soarele şi-o Ascultă, îmi vor da calul cu opt picioare.

– Bine, Vasilică. Ai greşit şi de data asta, dar eu te-oi învăța cum să te descurci. Te duci până la moşia Ilenei Cosânzene şi acolo este un pârâu limpede şi răcoros. Când e soarele la amiază, Ileana Cosânzeana vine se scalde împreună cu roabele ei. Tu să-ți faci o groapă în malul pârâului şi să te ascunzi în ea, iar Cosânzeana are să intre în pârâu după ce se va dezbrăca şi-şi va lăsa cosița cu hainele pe mal.

Atunci tu să ieşi din groapă, să iei repede cosița, să încaleci pe cal şi să fugi cât oi putea. Ea o să te vadă şi o să strige să te uiți îndărăt, dar tu să nu vrei să te uiți până ce vei trece hotarul moşiei ei şi atunci să stai, că ea o să vie la tine să-ți ceară cosița şi tu s-o iei pe cal şi să vii cu ea la mine.

Se duse Vasilică şi făcu o groapă în pământ pe malul pârâului, iar Ileana Cosânzeana veni şi se dezbrăcă şi intră în pârâu. Vasilică ieşi repede din groapă, luă cosița şi fugi, iar Ileana Cosânzeana striga după el:

– Vasilică-Fecior-de-Domn, ia uită-te îndărăt de vezi frumusețea mea.

El însă nu vru să se uite îndărăt şi Ileana Cosânzeana alergă după el până când trecu de hotarul moşiei ei şi acolo stătu locului. Ea veni lângă el şi-l rugă să-i dea cosița îndărăt, dar el o prinse în brațe, o puse pe cal şi se duse cu ea la zmeu.

– Iaca am adus-o, frate, zise el către zmeu. Haide s-o ducem zmeilor, ca să ne dea calul cu opt picioare.

– Ba nu, frate, zise zmeul, lasă pe Ileana Cosânzeana să stea aici, că îți va trebui şi ție, că eşti băiat de însurat, şi eu m-oi face ca Ileana

Cosânzeana în locul ei şi mă duci pe mine la zmei, ca să capeți calul. Făcură aşa cum zise zmeul şi când ajunseră la cei patruzeci şi opt de zmei Vasilică le dete pe Ileana Cosânzeana, ei o purtară pe brațe bucuroşi, ca şi cum ar fi fost ea cu adevărat şi-i deteră calul. Nu merse el mult timp şi se şi pomeni cu zmeul că-l ajunse din urmă. El se prefăcuse iarăşi cum fusese mai înainte şi fugise. Cum îl văzu, Vasilică îi zise:

– Haide să ducem calul cu opt picioare, ca să ne dea porumbelul, zise Vasilică, dar zmeul îi răspunse:

– Ba nicidecum. Tu păstrează-ți calul, că ți-o trebui şi ție. O să mă fac eu cal şi mă duci pe mine.

Zmeul se dete repede peste cap şi se prefăcu în cal cu opt picioare. Vasilică îl duse la zmei şi căpătă îndată porumbelul cu ochii de mărgăritare şi plecă cât mai repede. Nu trecu mult şi-l ajunse din urmă zmeul lui, căci se prefăcuse iar în zmeu şi fugise, păcălindu-i pe zmeii cei cu porumbelul.

Vasilică luă acum şi pe Ileana Cosânzeana, şi calul şi porumbelul, şi se duse la tatăl lui dimpreună şi cu zmeul care îl ajutase. Tatăl său, după ce află totul, se uită la el, măcar că nu avea vedere, şi mulțumi pentru această ispravă. El se spălă în trei dimineți cu apă de pe porumbel şi căpătă vedere mai bună decât înainte. Văzând acum pe Ileana Cosânzeana prinse repede drag de ea şi începu a-l pizmui pe fecioru-său, punându-şi în gând să-l piardă şi să-i rămână fata lui.

Într-o zi, el porunci la nişte pădurari, cu care mergea Vasilică la vânătoare, să-l omoare în pădure şi drept dovadă să-i aducă inima şi ochii lui. Cum mergeau ei cu Vasilică, a venit în urma lor şi o cățeluşă, şi când au vrut să-l omoare, spunându-i cum era porunca împăratului, el s-a rugat de ei şi le-a zis:

– Oameni buni, ce rău am făcut eu de vreți să mă pedepsiți aşa de cumplit? Uite scoateți-mi numai ochii şi inima luați-o de la cățeluşa asta, şi lăsați-mă orb, dar cu viață.

Pădurarii se înduplecară şi făcură cum îi rugase el. Împăratul cel cu suflet de fiară se veseli mult, gândind că a rămas Ileana singură şi că o va lua el. Pe Vasilică, după ce-i scoaseră ochii, pădurarii îl legaseră bine cu nişte sfori groase de un copac. El a trăit acolo legat de copac mai mulți ani, fiind hrănit de o căprioară, care îşi pierduse puiul.

Într-o zi, trecură pe deasupra pădurii trei păsărele, care văzându-l ziseră între ele:

– Ce om prost! El dacă s-ar umfla odată ar plesni sforile cu care e legat, căci au putrezit, pe urmă să ia apă vie chiar de la rădăcina

copacului şi să se spele cu ea pe ochi şi o să capete ochi mai frumoşi şi mai buni ca înainte.

El auzi cele spuse de păsări, căci înțelegea limba lor şi făcu aşa cum spuseră ele. După ce îşi căpătă din nou ochii, el se duse acasă şi-l găsi pe tată-său, încă vesel de isprava lui. Încă nu se mântuise nădejdea lui că o să se însoare cu Ileana Cosânzeana.

Pe ea însă o închisese şi o ascunsese zmeul, prietenul lui Vasilică, într-un turn şi o păzea acolo cu străşnicie, de nu ştia nimeni de urma ei, iar cosița ei fusese pusă de Vasilică într-un loc, numi de el ştiut, încă de la început. Cum îl văzu împăratul pe Vasilică, se înfurie tare şi-i porunci s-o scoată pe Ileana Cosânzeana de unde ştie că e ascunsă şi s-o aducă să se însoare el cu ea. Vasilică luă cheile de la prietenul său, care se bucură mult de întoarcerea lui, şi o scoase pe Ileana.

În fața împăratului şi a adunării boierilor, ea începu să cânte şi să joace veselă, aşa de frumos, că rămaseră toți uimiți. Le spuse apoi că va juca şi mai frumos, dacă Vasilică îi va da cosița.

El nu vru să i-o dea, dar după ce se rugă la el toată adunarea boierilor se înduplecă şi i-o dete. Atunci ea începu să joace şi mai minunat şi tot învârtindu-se ca un vârtej amețitor începu să se ridice în sus până nu se mai văzu deloc şi de acolo din înălțime strigă:

– Vasilică, fă-ți nişte opinci de oțel şi când se vor roade opincile umblând după mine atunci mă vei găsi. Pe urmă ea îşi luă din turn şi copilul pe care îl adusese cu Vasilică şi dispăru.

Vasilică părăsi adunarea de la curte blestemând răutatea lui tată-său şi plecă cu opinci de oțel ca s-o găsească pe Ileana. Merse el vreme îndelungată până când aproape pierduse nădejdea şi ajunse la o mare.

Acolo, la marginea mării, dete de trei diavoli, care se certau ca să împartă între ei trei lucruri: o căciulă pe care dacă o puneai pe cap nu te mai vedeai, o pereche de papuci pe care dacă îi puneai în picioare puteai merge pe apă fără să te afunzi şi un toiag cu care dacă amenințai pe cineva sau un lucru oarecare îl prefăceai în stană de piatră. El le zise:

– Eu pot să vă împac. Uite cum: duceți-vă toți trei în dealul acela care se vede aci aproape şi celui care va veni mai repede aici la mine, aceluia îi dau toate lucrurile astea.

Dracii se învoiră şi se duseră pe deal. Când veneau ei către el în fugă nebună, el amenință cu toiagul spre ei şi-i prefăcu pe toți în stane de piatră. Se încălță apoi cu papucii şi trecu peste mare, fără măcar să se ude. Dincolo de mare, ajunse la nişte palate mărețe şi el îşi puse pe

cap căciula fermecată şi se făcu nevăzut şi intră în acele palate, care erau ale Ilenei Cosânzene.

Într-una din odăi o găsi pe Ileana Cosânzeana şezând la masă cu copilul. Se aşează şi el la masă şi începu să mănânce, fără să fie văzut. Întotdeauna le ajungea mâncarea la masă, dar acum nu le ajunse şi Ileana Cosânzeana zise către fiul ei:

– Oare ce să fie, dragul mamei, că nu ne ajunge mâncarea?!

A doua zi, el iar veni şi se aşează la masă, fără să fie văzut. După ce mâncă, el se dete puţin de o parte şi ridică puţin căciula, stând cu faţa către copilul lui, apoi o aşează la loc. Copilul îl zări în fugă şi-l cunoscu şi zise către mama lui:

– Iaca pe tata, mamă!

Mamă-sa se minună auzindu-l vorbind aşa şi îl întrebă ce fel de vorbă e aceea, căci ea nu văzuse nimic.

Nu trecu mult şi Vasilică iar mai ridică căciula şi mai tare şi copilul iar îl văzu şi-i zise mamei lui, care se minună iarăşi de vorba lui. Pe urmă, Vasilică nemaiputând răbda îşi luă căciula de pe cap, îmbrăţişă pe Ileana şi pe copil şi se veseliră mult, fiindcă s-au găsit din nou. S-au cununat şi au făcut nuntă mare, trăind după aceea în fericire.

Ms. fără număr.

Cules de elevul Ionescu Ion, în clasa II la Seminarul din Huşi, în anul 1878, noiembrie 10. Nu spune de l-a cine l-a auzit.

BASMUL CU PASĂREA ZEREBILBI

A fost odată un împărat care avea trei fii. El a zidit un palat mare şi foarte frumos, dar se spunea că îi mai trebuie şi o pasăre, numită zerebilbi, ca să fie şi mai frumos. El spuse feciorilor lui că cine dintre ei va găsi această pasăre şi o va aduce va fi stăpânul acestui palat. Ei porniră toţi trei de acasă, cu bani şi cu merinde, şi după un timp de mers deteră peste un stâlp, de la care drumul se despărţea în trei uliţe şi ei se hotărâră să pornească fiecare pe câte o uliţă şi la întoarcere cel care va sosi mai întâi acolo să tragă o linie cu o cretă pe acel stâlp.

Cel mare apucă la dreapta, cel mijlociu la stânga şi cel mic pe uliţa care mergea drept înainte. El merse pe drumul lui până îl apucă seara şi când se gândea el cam unde ar putea fi găzduit zări nu prea departe o lumină şi se duse într-acolo. Găsi o casă în care era o fată de noua ani şi care îi spuse să mama ei este o căpcăună care mănâncă oameni, iar el îi spuse fetei să-l ascundă undeva, ca să rămână şi el peste noapte acolo. Ea îl ascunse după o uşă, fiindu-i teamă că vine îndată mamă-sa, şi când sosi uriaşa îi spuse fetei că aci e miros de om. Fata spuse că nu e niciun om în casă, dar mamă-sa stărui să-i spună şi se jură că nu o să-i facă nimic dacă îi spune unde e ascuns.

Atunci fata îi arătă unde e ascuns, iar el ieşi la iveală şi-i spuse uriaşei că el este fiul sultanului din Constantinopol şi caută pasărea care se cheamă zerebilbi.

– Bine, zise ea, ai să stai la noapte aici şi mâine dimineaţă îţi vezi de drum. De mine ai scăpat, dar nu ştiu cum vei scăpa de surorile mele, că pe drumul ăsta ai să dai şi de ele.

Dormi el acolo şi dimineaţa porni mai departe şi merse toată ziua, fără să se oprească. Seara, după ce se întunecă, zări iar lumină în depărtare şi se grăbi să ajungă acolo. Ajunse la o casă, bătu în uşă şi-i deschise o fată de doisprezece ani, care îi spuse că ea l-ar ţine cu plăcere, dar nu ştie ce o să-i facă mama ei când o veni, fiindcă este o uriaşă care mănâncă oameni. El o rugă să-l ascundă undeva până dimineaţa şi ea îl ascunse sub o masă. Când veni mama ei, o întrebă:

– E cineva străin aici? Miroase a carne de om.

Fata răspunse că nu e nimeni, dar mamă-sa stărui să-i spună şi făgădui că nu va face nimic străinului. Atunci ea îi spuse şi el ieşi de sub masă şi uriaşa îl întrebă cine e şi ce caută, iar el îi răspunse că e fiul sultanului turcesc şi caută o pasăre zisă zerebilbi. După asta se aşezară cu toţi la masă şi mâncară, iar ea îi zise:

– De mine ai scăpat, dar nu ştiu dacă ai să scapi de sora mea a mai mare, care e în drumul tău.

După ce mai vorbiră, se culcară, iar în zori de zi el îşi luă rămas bun şi plecă mai departe. În ziua asta el merse cu mare grabă, fiindcă era într-o marţi şi el trebuia să fie vineri îndărăt acasă. Merse el întins şi făcu două poşte în ziua asta. Seara, zări iarăşi o lumină la o casă, se duse şi bătu la uşă ca să fie găzduit şi-i deschise o fată de cincisprezece ani, care îl primi foarte bine, dar îi spuse că în curând se va întoarce acasă mama ei, care este o uriaşă şi mănâncă carne de om viu. El o rugă să-l ascundă undeva şi ea îl ascunse sub pat. În curând veni mamă-sa şi spuse că ei îi miroase a carne străină, dar fata îi răspunse că nu e nimeni străin în casă. Mamă-sa stărui să-i spună făcând jurământ că nu-i va face nimic străinului.

El ieşi de sub pat şi-i spuse uriaşei că e fiul sultanului turcesc şi căută pasărea zerebilbi. Ea îl pofti la masă şi dimineaţa, când să plece mai departe, îi arătă calea unde să caute pasărea aceea şi-i mai dete şi o mie de cuie şi un ciocan de fier, că poate o să aibă nevoie de ele. Merse el vreo trei ceasuri de drum şi ajunse la locul unde era acea pasăre zerebilbi, într-o curte înconjurată cu un zid înalt.

El descălecă şi începu a bate cuie în zid, ca să se urce pe ele şi să treacă zidul. Când ajunse sus pe zid, văzu în curtea aceea mulţime de tigri, lei şi alte animale sălbatice şi-i era teamă să coboare. O fată care sta la umbra unui copac îi spuse să coboare fără teamă şi-i dete un fel de piatră, s-o ţină în gură, şi un fir de păr şi cu ele poate să treacă nevătămat printre fiare.

El făcu aşa şi se duse de găsi colivia cu pasărea zerebilbi. Trecu zidul înapoi cu multă grijă, încălecă şi porni îndărăt. Când ajunse la stâlpul la care se despărţise de fraţii lui, el văzu că nici unul din ei nu sosise încă acolo. Atunci el porni să-i caute, să vadă ce e cu ei. Găsi pe cel mijlociu ca servitor la o cafenea, iar pe cel mare la un tinichigiu.

El îi luă cu el şi porniră cu toţi spre casă. Pe drum, apucându-i setea, deteră peste un puţ şi se opriră să bea apă, dar fiindcă nu aveau cu ce să scoată apă, fratele cel mic, care găsise pasărea, se coborî în puţ să ia apă şi atunci fraţii lui astupară puţul peste el, luară pasărea şi plecară.

Fratele cel mic dete în fundul puţului peste o gaură largă şi mergând el printr-însa ajunse în ţara piticilor, care se minunau grozav

de înălțimea lui. Trăi el între pitici până în ziua de anul nou şi atunci trebuia ca la acei pitici să se taie capul unui țigan fioros, pentru cruzimile pe care le săvârşise, căci aşa îl osândise împăratul lor. Însă nimeni dintre ei nu avea curajul să se apropie de țigan şi atunci tânărul nostru îi tăie el capul țiganului. Împăratul piticilor îi mulțumi şi-l întrebă ce-i cere. El îi spuse că vrea să ajungă pe tărâmul de sus şi să se întoarcă în țara lui.

Împăratul îi spuse să pregătească pentru a doua zi, dimineața, şapte chile de carne, şapte chile de apă şi şapte chile de pâine, căci va veni un vultur care îl va urca sus şi trebuie să aibă ce să-i dea să mănânce. A venit vulturul şi el s-a aşezat pe aripile lui şi a început să se înalțe cu el în sus.

Pe când zbura, îi dete el mai întâi să mănânce pâine când croncăni întâia oară, apoi îi dete apă când croncăni a doua oară, dar carnea o scăpă şi căzu jos îndărăt. Când croncăni vulturul a treia oară, el n-avu ce să-i mai dea şi atunci îşi tăie piciorul şi i-l dete să-l mănânce. Vulturul îl înghiți şi putu zbura până îl duse pe tărâmul de sus. Acolo vulturul, văzând că e şchiop, îl întrebă de ce a rămas fără picior şi el îi spuse că i l-a dat lui să-l mănânce, fiindcă îi căzuse carnea jos.

Atunci vulturul făcu ce făcu şi scoase piciorul din guşa lui, i-l lipi cu scuipat şi se prinse la loc, şi putu să meargă ca şi mai înainte. Plecă pe urmă în țara lui şi când ajunse în oraşul împărătesc găsi găzduire la o casă din oraş şi stătu acolo vreo două luni fără să se arate, dar toată lumea vorbea că s-a întors feciorul cel mic al împăratului.

În timpul acesta el află că pasărea aceea zerebilbi, pe care o aduseseră la palatul cel nou frații lui, nu cântă deloc şi se vorbea că ea n-ar cânta decât atunci când se află aproape de ea o piatră fermecată, şi nimeni nu ştie unde o fi piatra aceea.

Atunci el se duse la palat şi pasărea începu îndată să cânte minunat, fiindcă el avea piatra aceea fermecată şi un fir de păr, pe care i le dăduse fata de la care luase pasărea cu colivia. El povesti tatălui lui tot ce se întâmplase, cum frații lui l-au băgat într-un puț adânc şi l-au astupat ca să-l omoare, aducând cu ei pasărea găsită de el.

Tatăl lui îi dete palatul cel nou, aşa cum făgăduise, şi pe cei doi frați ai lui îi alungă de acolo şi toată lumea îi batjocorea, fiindcă au vrut să omoare pe fratele lor şi au înşelat pe tatăl lor.

Ms. 2215

Cules de Fermo I. Ioseph, elev în cl. II, lic. Matei Basarab, de la Stoianovici Vasile, de fel de la Varna din Bulgaria, 1893–1894.

BASMUL CU CEI TREI FII AI UNEI VĂDUVE

A fost odată o femeie văduvă care avea trei fii. Ei şedeau într-o colibă răzleaţă, la marginea unei păduri. Într-o zi, mama lor a plecat de acasă ca să găsească undeva de lucru şi să câştige un ban. Ea le-a lăsat la fiecare câte o pâine şi câte un ulcior cu apă. S-a întâmplat cu ea ce s-a întâmplat, că nu s-a mai întors îndărăt. Când li s-a făcut foame băieţilor, cei doi mai mari s-au înţeles să mănânce ei şi pâinea celui mai mic.

Atunci cel mai mare îi zise:

– Haide mă să mâncăm pâinea ta mai întâi şi pe urmă mâncăm şi pe ale noastre.

Pe urmă ei mâncară singuri pâinea celui mic şi lui nu-i deteră nimic. Lui fiindu-i foarte foame se rugă de ei să-i dea şi lui ceva, dar ei îi ziseră:

– Scoate-ţi un ochi şi îţi dăm pâine.

El răbdă de foame cât răbdă, dar ajunse de nu mai putu şi îşi scoase un ochi. Atunci ei îi deteră o bucăţică mică de pâine şi în curând lui i se făcu iar foame şi-i rugă să-i mai dea pâine. Ei îi ziseră:

– Dacă îţi tai un picior îţi mai dăm pâine.

El mai răbdă cât putu, dar ajunse de îşi tăie şi piciorul şi-i mai deteră o bucăţică de pâine. Fraţii lui fură aşa de cruzi cu el, că-l făcură de îşi mai tăie şi celălalt picior şi îşi scoase şi celălalt ochi pentru câte o bucăţică de pâine. Astfel rămase el olog şi orb, la marginea drumului pe care porniseră cu toţi ca să-şi caute stăpâni. Fraţii lor ajunseră într-un oraş şi îşi găsiră un stăpân foarte bun, care avea mare încredere în ei.

În timpul ăsta, cel mai mic, rămas olog şi orb, se târî cum putu până dete de apa Iordanului, care nu era departe, şi cum se băgă în

acea apă i se făcură la loc picioarele şi ochii. Pe urmă el îşi umplu ulciorul cu apă din aceea minunată şi plecă mai departe. Mergând printr-o pădure dete peste un lup care nu putea să meargă, fiindcă avea un picior rupt. El îl stropi cu apă din ulciorul lui şi îndată piciorul se vindecă. Lupul acela, care era mai mare peste toți lupii din ținutul acella, îi mulțumi şi-i spuse că nu-l va uita, iar el plecă mai departe.

Nu merse mult şi se întâlni cu un şoarece, care scăpase din labele unei pisici cu un picior rupt şi se văita de durere. El îl stropi şi pe şoarece cu apă din ulciorul lui şi îndată piciorul se vindecă. După ce şoarecele îi mulțumi, el plecă mai departe şi trecând printr-o poiană cu multe flori văzu o albină căreia îi rupsese o pasăre o aripă şi nu mai putea zbura. El când o văzu chinuindu-se se apropie de ea şi fiindu-i milă îi puse şi ei puțină apă din ulciorul lui şi îndată îi crescu albinei aripa la loc şi ea putu să zboare împrejurul lui, îi mulțumi pentru binele ce-i făcuse şi-i spuse că ea e regina tuturor albinelor din partea locului.

Plecă el mai departe şi după vreo două zile de mers ajunse şi el în oraşul în care erau frații lui cu serviciul. Când se întâlniră, frații lui se minunară că mai trăieşte, ba încă are şi ochii şi picioarele zdravene, şi-l întrebară cum s-a făcut minunea asta. El le povesti tot şi-i întrebă ce treabă fac ei. După ce îi spuseră că şi-au găsit un stăpân foarte bun, el se rugă de ei să stăruie pe lângă stăpânul lor ca să-l primească şi pe el. Ei îi făgăduiră, dar cu gândul viclean ca să facă tot ce or putea să nu-l primească.

De aceea, spuseră stăpânului lor ca să-l primească numai după ce va face trei lucruri de seamă. Mai întâi, să facă într-o zi o casă cu ziduri numai din flori. Al doilea, să găsească inelul de aur cu diamant al mamei lui, în ce gaură din zidurile casei lui o fi rămas ascuns, şi al treilea să adune toți lupii din ținutul acela.

El când auzi se gândi la vietățile pe care le vindecase în drumul lui spre acel oraş şi se hotărî să se ducă la ele, că poate îi dau vreun ajutor. Se duse el şi se întâlni cu regina albinelor şi când îi spuse de casa cu zidurile din flori ea chemă toate albinele din acel ținut şi făcură într-o zi casa cerută de stăpânul fraților lui.

Frații lui şi stăpânul lor se minunară şi începură să se îngrijoreze, dar tot trăgeau nădejde că celelalte lucruri n-o să le poată face. El însă se duse după aceea la şoarecele pe care îl vindecase şi-i spuse tărăşenia cu inelul mamei stăpânului fraților lui. Şoarecele îi spuse că are să scoată el inelul de unde e ascuns.

Se duse la casa aceea şi începu a cotrobăi prin toate găurile şi prin

toate crăpăturile, până găsi inelul. Şi fraţii lui şi stăpânul lor erau acum uimiţi şi îngrijorarea lor creştea mereu. Nu ştiau ce ar mai putea născoci ca să-l piardă.

El plecă după aceea şi umblând vreo două zile prin pădure dete de mai-marele lupilor din acel ţinut, pe care îl vindecase, care şedea într-o peşteră. Îi spuse el ce nevoie îl aduce şi lupul îl linişti să nu aibă nicio grijă. Îndată începu a urla şi se adunară alergând cât puteau toţi lupii din ţinutul acela.

El încălecă pe lupul pe care îl vindecase şi plecă în fruntea unei turme de lupi. Când ajunseră aproape de casa stăpânului fraţilor lui, care era în marginea oraşului, ei îi văzură şi-i apucă groaza. Începură să-i strige de departe să nu mai vie cu lupii, că acuma îl primeşte şi pe el la slujbă, dar el merse cu lupii până la casa aceea, urcă scările şi bătu la uşă să-i deschidă, căci ei se încuiaseră în casă de frică.

Atunci el, având mai multe chei prin buzunare, găsi una care să se nimerească la uşă şi o descuie, apoi intră cu toţi lupii în casă, unde erau fraţii lui şi stăpânul lor şi o fată a lui. El dete voie lupilor să-i sfâşie pe toţi, afară de fată, spunându-le că ei i-au cerut să adune pe toţi lupii din acel ţinut şi acuma să se sature, că ce au vrut aia au dobândit. Lupii i-au sfâşiat pe toţi şi a rămas numai fata, pe urmă a dat drumul lupilor şi a ajutat fetei să ţină rânduială în gospodărie, iar mai târziu s-a însurat cu ea şi au trăit fericiţi.

Ms. 2215

Cules de elevul Fermo I. Ioseph, cl. II, lic. Matei Basarab, de la un bătrân din Bucureşti, Alexandrescu Dumitru.

BASMUL CU CÂINELE NEGRU

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti, a fost pe când se potcovea puricele cu nouăzeci şi nouă ocale de fier numai la un picior şi sărea până la cer şi tot striga că-i este uşor, şi pe când scria musca pe perete, mai mincinos este cine nu crede.

A fost odată un împărat care avea trei fete şi el era aşa de prins în războaie cu vecinii, că nici n-a băgat de seamă când fetele au ajuns la vremea măritişului, aşa că fetele au chemat pe tălmaciul curții ca să le spună el cum să-i arate împăratului că ele sunt de măritat. Tălmaciul le-a zis ca atunci când or sta la masă să aducă fiecare câte un pepene, şi ele aşa au făcut.

A adus mai întâi fata cea mare un pepene şi când l-a tăiat împăratul a văzut că e trecut. A adus şi cea mijlocie unul şi când l-a tăiat a văzut că e numai bun de mâncat şi când a tăiat şi pe cel adus de fata cea mai mică a văzut că da în pârguit.

Văzând aşa împăratul întrebă pe tălmaci să-i lămurească ce înseamnă asta şi tălmaciul îi spuse că pepenele adus de fata cea mare înseamnă că ea a trecut deja de vârsta când trebuia măritată, cel adus de cea mijlocie înseamnă că ea e numai bună de măritat, iar cel adus de cea mai mică înseamnă că în curând trebuie şi ea măritată.

Împăratul a dat veste în toate părțile că vrea să-şi mărite fata cea mare şi în curând au venit mai mulți feciori de împărați s-o ceară, dar parcă era un făcut, că toți pețitorii cum vedeau pe toate trei fetele o alegeau pe cea mai mică. Împăratul se gândi ce se gândi şi se hotărî s-o mărite pe cea mică şi-i alese un ginere pe un tânăr care i-a plăcut mai mult şi lui şi fetei.

Pe urmă se făcură toate pregătirile de nuntă. Toate fetele astea erau deprinse de mici ca să mănânce când le venea foame şi când le venea somn să se ducă îndată să se culce.

Se întâmplă că în timpul petrecerii de nuntă fetei celei mici, adică miresei, să-i vie somn şi ea se duse îndată în odaia ei şi se culcă. Când se isprăvi petrecerea, ginerele se duse şi el să se culce şi începu să se dezbrace, dar se pomeni, deodată, că se desface un perete şi iese în faţa lui un câine negru, încins cu un lanţ de aur peste mijloc, şi-i zise:

– Ce faci acolo, voinice?

– Fac ce mi-e dat mie să fac, spuse el, dar tu ce zor ai să mă întrebi pe mine ce fac?

Câinele îi răspunse:

– Să nu rămâi în noaptea asta aici, că îţi va sta capul unde îţi stau picioarele şi dacă vei spune cuiva ceva despre întâmplarea asta te vei preface într-o stană de piatră. Zise astfel şi îndată pieri.

Ginerele auzind astea s-a speriat grozav şi a început să se îmbrace la loc, iar a doua zi s-a dus la împărat şi i-a spus că-i pare rău de alegerea pe care a făcut-o şi că el vrea pe fata cea mare. Se făcu apoi din nou nuntă cu fata cea mare şi de data asta nu s-a mai întâmplat nimic. După asta, el şi-a luat mireasa şi s-a întors în împărăţia lui.

În curând împăratul a dat veste că vrea să-şi mărite şi fata cea mijlocie, însă care cum venea tot pe cea mică o alegea şi împăratul s-a hotărât s-o mărite tot pe ea mai întâi. Ce a fost, cum a fost, că şi cu mirele cel de aş doilea s-a întâmplat la fel ca şi cu cel dintâi. S-a dus şi el a doua zi după nuntă la împărat şi i-a spus că a greşit alegerea şi că o vrea pe fata mijlocie.

Fata cea mică, văzându-se părăsită şi de al doilea ginere, începu să plângă cu amar, zicând că nu se poate ca ea să se mărite de două ori şi amândoi ginerii să fugă de ea, şi îşi închipuia că trebuie să aibă vreun cusur, pe care ea nu-l cunoaşte.

Atunci ea şi-a cerut voie de la părinţi să se ducă să întrebe pe surorile ei de ce au fugit amândoi mirii de la ea. Părinţii n-au vrut să-i dea voie la început, dar văzând că plânge mereu au lăsat-o să plece. S-a dus mai întâi la sora mai mare, care s-a bucurat mult când a văzut-o şi din vorbă în vorbă sora mai mică a întrebat-o:

– De ce bărbatul tău şi cumnatul meu m-a lăsat pe mine şi te-a luat pe tine?

Soră-sa i-a răspuns:

– Nici eu nu l-am întrebat, dar nici el nu mi-a spus nimic.

Atunci sora cea mică îi zise:

– Dragă surioară, dacă mai păstrezi un pic de dragoste pentru mine te rog să-l întrebi, că poate eu am vreun cusur şi nu-l cunosc.

Când s-a făcut noapte şi s-au dus să se culce, sora cea mare l-a întrebat pe bărbatul ei:

– Dragul meu, te rog şi te jur pe ce ai mai scump să-mi spui şi mie de ce ai fugit de sora mea cea mai mică, pe care ai ales-o întâi şi m-ai luat pe mine?

Bărbatul ei îi spuse că grea vorbă l-a întrebat, dar fiindcă ține aşa de mult la ea are să-i spună, dar numai dacă îi făgăduieşte că nu-i va spune sorei ei. Ea îi făgădui şi începu a-i povesti totul cum se întâmplase, după ce sora mai mică în noaptea nunții plecase de la petrecere şi se dusese să se culce şi pe urmă s-a dus şi el după dânsa după ce s-a isprăvit petrecerea.

Sora cea mică gândindu-se că dacă o fi cumva vorba de o mare taină, poate sora ei mai mare n-o să vrea să i-o spună, se furişă tiptil până la uşa odăii lor şi ascultă toată povestirea cumnatului ei. Îngrozită de tot ce auzise, se îmbrăcă repede şi fugi din casa lor, fără să-şi mai ia rămas bun. Se duse de-a dreptul la sora cea mijlocie şi acolo îi fu dat să asculte la uşă tot aceeaşi povestire ca şi la sora cea mare şi plecă şi de acolo tot fără să-şi mai ia rămas bun.

Merse ea până la un loc, unde dete de o mânăstire de călugărițe. Acolo ea se opri câteva zile şi îşi cumpără îmbrăcăminte de călugăriță şi porni pe drumurile cele mai pustii, mai neumblate, că poate va întâlni pe acel câine negru din povestirile cumnaților ei, căci îşi zicea că ăla trebuie să-i fie sortit ei.

A mers ea cale lungă să-i ajungă, până a dat de o răspântie. Dinspre apus veneau nişte care cu lemne, dinspre miazănoapte veneau două călugărițe, dinspre răsărit venea ea, iar spre miazăzi era drumul pustiu. Ea a stat în loc gândindu-se pe unde să apuce. Se hotărî să apuce pe drumul pustiu, spre miazăzi. Dar n-apucă să păşească pe acel drum, că se pomeni că o strigă oamenii de la carele cu lemne:

– Maică călugăriță, maică călugăriță, să nu apuci pe drumul ăla, că este un câine negru şi pe cine îl prinde pe acolo îl prăpădeşte.

Ea le răspunse cu amărăciune:

– Lasă să mă prăpădească. Eu pentru el sunt ursită.

Spuse astfel şi porni mai departe, ca să găsească pe câinele negru.

S-a dus ea, s-a dus înainte până a dat de o pădure şi intrând în pădure pe la mijlocul ei a dat de nişte case foarte frumoase, iar în curte era un tânăr foarte frumos, care începu s-o strige:

– Maică călugăriță, maică călugăriță, te rog vino şi şezi cu mine aici, căci tare mi-i urât singur.

Ea îi răspunse îndată:

– Nu se poate să mă opresc aici, căci mie nu-mi este dat să şed cu un tânăr ca dumneata. Eu sunt ursită pentru câinele negru.

– Eu te rog să rămâi, zise tânărul, că e păcat de dumneata, aşa de tânără şi de frumoasă, să te duci după o fiară sălbatică. Rămâi mai bine aici la mine şi vei fi păzită de orice primejdie.

După multe stăruințe, ea s-a hotărât să rămână şi s-a dezbrăcat de hainele călugăreşti, îmbrăcându-se cu haine de fată. Ea trăia acolo foarte bine, căci tânărul acela o iubea foarte mult şi-i aducea tot ce-i dorea inima, însă nu voia s-o scoată deloc din curte. El pleca în fiecare zi de acasă şi când ea îl întreba unde se duce el îi spunea că se duce la o mânăstire, care nu era departe de acolo, ca să cânte la slujbă, căci era cântăreț.

A trăit ea mult timp acolo, dar de la o vreme a început să i se facă urât şi dorea ca măcar să meargă şi ea la biserică. Când i-a spus lui de dorința asta, el i-a răspuns că nu se poate, fiindcă acolo vine multă lume şi s-ar putea întâmpla să fie cineva ispitit s-o fure văzând-o atât de frumoasă. Odată el i-a spus că în ziua aceea o să vie mai târziu acasă, fiindcă este la biserică şi un mort şi o să zăbovească mai mult la slujba pentru înmormântare.

După ce a plecat el, fata se tot gândea şi se întreba ce poate să fie că pe ea nu vrea s-o ia deloc la biserică. I-a venit atunci în gând să se îmbrace în hainele ei de călugăriță şi s-a dus la biserică amestecându-se printre celelalte călugărițe, ca să nu o bage lumea de seamă. Ea văzu că în adevăr fu adus acolo un mort, care fusese un om bogat şi la slujbă tânărul cânta aşa de frumos, că toată lumea îl asculta cu uimire. Mortul a fost îngropat chiar în biserică şi, după ce toată lumea a plecat, ea s-a ascuns după o strană, ca să vadă ce are să facă tânărul, căci el nici gând nu avea să plece.

După ce el a văzut că n-a mai rămas nimeni în biserică, s-a dat de trei ori peste cap şi s-a făcut câine negru, a dezgropat mortul, l-a spintecat şi i-a scos inima şi ficatul şi le-a mâncat.

Fata când a văzut asta s-a îngrozit şi se gândea cu durere că pentru câinele negru a fost ursită şi peste câinele negru a dat. A plecat fără să fie văzută de el şi cum a ajuns acasă s-a şi îmbolnăvit de frică.

Când el a venit acasă şi a văzut-o bolnavă şi-a închipuit că ea l-a descoperit şi a întrebat-o cu blândețe să-i spuie ce are. Ea i-a spus că i s-a făcut tare dor de surori şi de părinți şi că vrea să se ducă să-i vadă. El a zis că de ce să plece ea pe drumuri primejdioase şi că mai bine se duce el să-i aducă pe rând pe cei de care îi este dor.

Ea îi spuse că îi este dor de surori. El a plecat şi s-a dus până la un loc, s-a dat de trei ori peste cap, a luat chipul sorei celei mari şi a venit la fată şi a început s-o întrebe:

– Ei bine, soro, ce faci tu aici? Cum stai? Eşti mulțumită?

Ea îi spuse că e foarte bine acolo şi că e mulțumită de toate, numai un singur lucru o mâhneşte, dar pe care nu i-l poate spune.

– Cum se poate, soro dragă? Cum să nu-mi spui tu mie, când altădată îmi spuneai fără teamă toate tainele tale şi eu îți spuneam pe ale mele? De ce să te ascunzi acum de mine?

– Ei, dragă surioară, e o taină grea, pe care n-aş putea s-o spui decât mamei.

– Bine, bine, dar mama trebuie să ştii că e lăhuză de trei zile şi n-ar putea nicidecum să vie să te vadă.

– Ei uite asta este. Dacă ar putea veni mama i-aş spune, dacă nu, la nimeni altul nu pot să-i spui.

Văzând sora ei, adică câinele negru, că nu poate să scoată nimic de la ea, îşi luă ziua bună şi plecă. Nu merse departe şi se prefăcu iar în tânărul obişnuit şi se întoarse la fată întrebând-o dacă i-a spus sorei ei de ce este bolnavă. Ea îi răspunse că n-a putut să-i spuie şi că numai mamei ei ar putea să-i spuie.

– Bine dragă, dar nu ți-a spus sora ta că mamă-ta e lehuză de trei zile şi nu poate să vină?

– Atunci te rog cheamă-l pe tata.

El zise:

– Bine dragă, dar la ce să-l mai supărăm pe el? Ştii bine cât e de prins în atâtea războaie cu vecinii şi că n-o să poată veni.

– Ei bine, dacă nu poate veni, eu la altcineva nu pot să spui taina mea.

Atunci el plecă şi se duse până la un loc, se dete de trei ori peste cap şi luă chipul tatălui ei şi veni la dânsa. După ce vorbi mai mult cu ea, el o întrebă să-i spuie de ce e bolnavă, dar ea îi răspunse că nu poate să spuie la nimeni, decât mamei ei.

– Dar de ce să nu-mi spui tu mie, îi zise tată-său, care sunt tatăl tău, când ştii că mamă-ta e bolnavă şi nu poate veni.

– Dacă o putea să vie bine, da că nu, eu taina mea la altcineva nu o pot spune.

A mai stăruit el din nou, dar mai mult n-a putut scoate de la ea. A plecat, după puțin timp a luat iar chipul tânărului şi a venit la ea şi a întrebat-o dacă i-a spus, dar ea a răspuns că numai mamei ei ar putea să-i spuie, şi că dacă mama ei nu poate veni ea la altcineva nu spune.

Văzând că şi încercarea asta a fost zadarnică, după câteva zile el s-a prefăcut în mama ei şi a venit la ea. A îmbrățişat-o şi a sărutat-o cu dor de mamă şi după ce a mai vorbit puțin cu ea a întrebat-o:

– Bine, draga mea fată, de ce eşti tu bolnavă? Nu eşti mulțumită aici, ai vreo supărare mare, care să fie cauza că eşti aşa de topită? De ce nu-mi spui mie tot ce ai pe suflet?

– Ei, mamă dragă, mamă dragă, credeam că o să am curajul să-ţi spun şi de-aia te-am chemat, dar văd că n-am să-ţi pot spune.

– Cum, fata mea, dragă să nu-mi spui? A venit sora ta, a venit tată-tău şi n-ai vrut să le spui, dar să nu-mi poţi spune nici mie, mamei tale, asta e de neînţeles.

– Nu pot, mamă, nu pot şi îmi dau seama că numai dădăcuţei mele care m-a crescut aş putea să-i spui. Să vie aici dădăcuţa mea şi ei o să-i spui totul.

Văzând că nu poate să scoată nimic de la ea şi-a luat rămas bun şi a plecat şi mamă-sa. Curând veni îndărăt câinele negru cu chipul tânărului şi o întrebă dacă a spus mamei ei de ce se simte bolnavă, iar ea îi răspunse că n-a avut curajul să-i spuie nici ei şi că îşi dă seama că numai dădăcuţei ei poate să-i spună.

Văzând el că nu e altceva de făcut, luă şi chipul dădăcuţei şi veni la ea. Cum o văzu, ea sări de gâtul dădăcuţei şi o îmbrăţişă plângând amar şi dădăcuţa o întrebă:

– Vai, fata mea dragă, de ce eşti aşa topită? De ce suferi? Ce faci tu aici şi cu cine stai?

– Ah, dădăcuţă, dădăcuţă, cu cine şed eu aici parcă mi-e şi frică să-ţi spun.

– Spune, fetico dragă, nu-ţi fie frică şi spune-mi şi de ce eşti bolnavă.

– Mi-e groază să-ţi spun, dar îmi dau seama că trebuie să-ţi spui, căci la altcineva din toată lumea asta nu pot să spui. Într-o zi, tânărul cu care stau aici s-a dus la biserică pentru o slujbă de înmormântare şi eu am stăruit să mă ia şi pe mine, dar el n-a vrut să mă ia. Atunci eu, îndată după ce a plecat el, m-am îmbrăcat cu hainele mele de călugăriţă şi am plecat la biserică, amestecându-mă printre celelalte călugăriţe care erau acolo, iar după înmormântare m-am ascuns după o strană.

– Şi ce ai văzut, fată dragă?

– Ce să văd? după ce a plecat lumea, ah, parcă mi-e groază să spui, tânărul s-a dat de trei ori peste cap şi s-a făcut un câine negru, a dezgropat mortul şi i-a mâncat inima şi ficaţii.

Când auzi dădaca vorbele astea, deodată se dete de trei ori peste cap şi se prefăcu în câine negru. Fata scoase un ţipăt de groază când îl văzu, iar el îi zise:

– Uite că nu sunt dădăcuţa ta şi sunt câinele negru. Am vrut să ştiu dacă ai aflat cine sunt şi de ce te-ai îmbolnăvit.

Fata spuse că poate să-i facă ce vrea, căci ea este acum în puterea lui.

– Nu te teme. Nu-ți voi face nimic, căci prea mult te-am iubit, dar nerăbdarea ta mi-a adus pieirea mea, căci mai aveam trei ani până s-ar fi dezlegat blestemul care mă prefăcuse în câine negru, iar acum, după ce s-a descoperit taina acestui blestem, el nu se va mai dezlega. Şi acuma, dacă vrei să şezi cu mine, poți să şezi fără să te temi, că nu-ți voi face niciun rău.

Fata îi răspunse că nu mai poate rămâne niciun ceas şi-l roagă să o lase să se ducă unde o va îndrepta Dumnezeu. Văzând el că nu o poate îndupleca să rămâie smulse trei fire de păr de la el şi i le dete ei, spunându-i că atunci când îi va fi mai rău şi i-o ajunge cuțitul la os să puie aceste fire de păr pe foc şi el îi va veni în ajutor. Pe urmă şi-a luat rămas bun şi a plecat.

A mers ea, a mers, până a dat de un cioban şi intrând în vorbă cu el i-a zis:

– Ciobane, ciobane, dă-mi tu mie hainele tale ciobăneşti şi eu îți dau ție pe ale mele împărăteşti.

Ciobanul s-a învoit şi după ce ea s-a îmbrăcat ciobăneşte a plecat mai departe. A mers ea mult, până ce a dat de o curte împărătească, şi acolo a bătut la poartă şi a ieşit un slujitor şi a întrebat-o ce vrea, pe cine caută. Ea i-a spus că vrea să se bage slugă la acel împărat, dacă o primeşte. Slujitorul i-a spus că împăratul are nevoie de un grădinar. Ea i-a spus că cunoaşte foarte bine treaba la grădinărie.

Slujitorul i-a mai spus că la acea curte este obiceiul ca orice grădinar nou să facă o chită frumoasă de flori şi s-o ducă împărătesei, însă de la uşa odăii ei şi până la sofaua pe care şade să meargă în genunchi, cu chita în mână.

A doua zi dimineață, ea făcu o chită frumoasă de flori şi se duse s-o ducă împărătesei. Împărăteasa aceea era însă foarte pofticioasă la bărbați şi oricărui grădinar tânăr şi frumos îi sărea de gât şi lega dragoste cu el, iar dacă nu voia tot ea începea să țipe şi să se plângă împăratului că grădinarul s-a legat cu neruşinare de ea, şi împăratul poruncea să-l spânzure.

Aşa s-a întâmplat şi cu grădinarul nostru. Când a deschis uşa cu chita de flori, împărăteasa, văzându-l atât de tânăr şi de frumos, nici nu l-a mai lăsat să vie la ea în genunchi, ci s-a repezit la el şi a început să-l strângă în brațe. Tânărul grădinar s-a speriat şi a vrut să fugă, dar împărăteasa a început să strige după ajutor şi când a venit împăratul i-a spus că acest grădinar, în loc să se poarte ca o slugă credincioasă, s-a repezit la ea s-o strângă în brațe. Auzind împăratul s-a supărat foarte tare şi a poruncit să-l ducă la spânzurătoare.

Când a fost să-i arunce laţul de gât, fata, îmbrăcată ca grădinar, şi-a adus aminte de cele trei fire de păr căpătate de la câinele negru şi a cerut învoire să meargă să ardă pe foc nişte lucruri pe care le are ca amintire de la mama ei. Împăratul i-a dat învoire, ca oricărui osândit la moarte, şi ea s-a dus şi a pus pe foc cele trei fire de păr şi cum au ars îndată s-au pomenit toţi că la poarta curţii împărăteşti se opreşte o trăsură mare cu doisprezece cai frumoşi şi se dă jos din ea un câine mare, negru, încins cu un lanţ de aur peste mijloc şi vine repede la împărat şi-l întreabă:

– Ce ai de gând să faci, împărate?

Împăratul s-a îngrozit şi s-a îngrozit şi fata, gândind că a venit să nu lase s-o spânzure, ci să ceară s-o mănânce el.

El însă le-a spus să nu se sperie, că nu vrea să facă niciun rău nimănui, ci numai atât a venit să spuie, ca pe grădinarul osândit să nu-l spânzure îmbrăcat, ci în pielea goală.

Când a auzit împăratul a încuviinţat îndată şi a poruncit ca grădinarul să se dezbrace. El însă nu vroia şi atunci împăratul a poruncit să fie dezbrăcat de alţii. Când l-au dezbrăcat şi au văzut o preafrumoasă fată în loc de bărbat, au rămas toţi înmărmuriţi şi atunci împăratul a înţeles bine apucăturile şi şiretlicurile împărătesei şi a poruncit pe loc să fie ea spânzurată în locul fetei, iar câinele negru îi spuse fetei:

– Ce zici acum? Vrei să mă iei de soţ? Căci acum prin puterea dragostei pe care o am pentru tine şi prin purtarea ta blestemul sub puterea căruia mă aflu de atâta amar de vreme este dezlegat şi pot să fiu iarăşi om ca toţi oamenii. Nu trebuie să te mai temi de mine, căci nu-ţi voi face niciun rău. Ai fost atâta timp în puterea mea şi aş fi putut să-ţi fac rău până acum.

Ea îi zise:

– Sunt cu totul în puterea ta şi poţi face aşa cum ţi-i voia, căci ţie ţi-am fost sortită şi a ta trebuie să fiu.

Când auzi astfel, câinele negru se dete de trei ori peste cap şi se prefăcu într-un tânăr voinic şi frumos, aşa cum îl văzuse ea la casele lui mai înainte. El o luă şi se duse cu ea la părinţii ei, unde făcură o nuntă împărătească, de s-a dus vestea în toată lumea şi poate mai trăiesc şi astăzi, dacă nu or fi murit.

Şi încălecai pe o şa şi vă spusei dumneavoastră minciuna aşa.

Ms. 1086

Cules de elevul Roşca M. Ion, lic. Matei Basarab, de la Maria Roşca, care l-a auzit şi ea de la preoteasa Cleopatra, moartă în anul 1873.

BASMUL CU MAMA VITREGĂ ŞI CU PUSTNICUL

A fost odată un unchiaş şi o babă, luaţi în a doua căsnicie şi avea baba o fată şi unchiaşul altă fată. Baba ura pe fata unchiaşului, fiindcă era mai frumoasă şi mai vrednică. Ea o spăla pe fata ei cu flori şi cu buruieni ca s-o facă mai frumoasă şi ieşea cu ea la soare şi-l întreba:

– Spune-mi, soare, a cui fată e mai frumoasă, a mea ori a unchiaşului?

Soarele îi răspundea că fata unchiaşului e mai frumoasă. Făcu ea încercarea asta de mai multe ori, dar dacă văzu că nu are alt răspuns puse gând rău fetei unchiaşului şi într-o zi îi zise:

– Mărioţo maică, hai cu mine în pădure să aducem lemne.

Se duse cu ea într-o pădure mare şi pustie şi acolo făcu baba ce făcu şi fugi fără să bage fata de seamă şi o lăsă singură în pustietatea aceea, de nu mai ştia încotro să apuce. Cercetă ea să găsească un drum ca să iasă din pădure, dar nu află nimic. Tot umblând încoace şi încolo dete peste căsuţa unui pustnic, care nu era acasă.

Ea intră în casă, se apucă să mătură, să deretice, făcu focul şi fierse rădăcinile cu care se hrănea pustnicul cel bătrân, puse masa şi apoi se ascunse iar în pădure. Când veni bătrânul la prânz, se minună de ce găsi în casă şi se tot întreba cine i-o fi făcut lui acest bine. Pe urmă zise că de o fi o fată tânără să-i fie lui copil, iar de o fi bătrână să-i fie lui mamă ori soră.

A doua zi, fata rândui iar casa ca şi în ziua întâia şi pe urmă se aşează jos să se odihnească puţin. Atunci veni pustnicul şi o găsi şezând, îi mulţumi pentru ce a făcut pentru el şi se învoi cu ea ca să-i fie lui fată.

Au trăit ei un timp acolo în linişte şi pace, dar într-o zi baba iar îşi scăldă fata ei cu flori şi buruieni şi întrebă soarele a cui fată e mai frumoasă. Soarele îi răspunse că fata unchiaşului e mai frumoasă şi

acum trăieşte foarte bine la un pustnic bătrân din pădure. Baba cum auzi puse nişte otravă într-un strugure şi se duse cu el în pădure la casa pustnicului, unde o găsi pe Mărioara şi-i zise:

– Mărioaro maică, te-ai rătăcit de mine şi te-am pierdut. Bine că te-am găsit! Hai cu mine acasă.

– Nu merg, mamă, că trăiesc destul de bine aici.

Atunci ea îi dete strugurele şi o îndemnă să guste. Fata puse vreo trei boabe în gură, dar le simţi cam amărui şi vru să le înghită cu puţină apă şi boabele i se opriră în gât. Din cauza otrăvii fata leşină şi căzu jos. Când o văzu căzută jos, baba crezu că a murit şi fugi foarte bucuroasă acasă. Când veni pustnicul şi văzu fata moartă începu să-şi frângă mâinile, să se jeluiască şi să bocească, de parcă plângea şi pădurea de mila lui.

Tocmai atunci trecu pe acolo un împărat tânăr cu alai vânătoresc şi când îl văzu cât era de îndurerat îl întrebă ce i s-a întâmplat. El îi povesti cum s-a pripăşit la el fata, cât era de vrednică şi de frumoasă, şi că nu ştie cine i-a omorât-o şi el nu mai poate de durere, căci ţinea la ea ca la copilul lui. Împăratul se apropie de fată, se uită la ea cu băgare de seamă şi înţelese îndată că ea e numai leşinată, fiindcă s-a înecat cu ceva. Atunci îl întrebă pe bătrân dacă i-o dă lui de soţie, dacă o va învia.

Bătrânul se învoi bucuros. Împăratul ridică fata, îl dete un pumn în spate şi-i săriră boabele de strugure din gât, şi îndată se ridică pe picioare. O luă împăratul acasă şi se însură cu ea, căci îi plăcu foarte mult şi făcu nuntă mare. Peste un an, împărăteasa născu un copil, căruia îi deteră numele Oprea.

Într-o zi, baba iar scăldă pe fata ei cu flori şi cu buruieni şi întrebă soarele cine e mai frumoasă, iar soarele îi răspunse că fata unchiaşului e mai frumoasă şi acuma a ajuns să fie şi împărăteasă. Atunci baba, spumegând de necaz, o ia pe nebuna de fată a ei şi pleacă şi o găseşte pe fata unchiaşului, care era acum împărăteasă. Cum o vede, îşi preface glasul mieros şi începe:

– Mărioaro maică, ce faci tu? Cum te simţi? Văd că ai ajuns mare de tot. Uite am adus cu mine pe soră-ta. Să nu fii mândră cu ea.

Împărăteasa, miloasă, le pofti la masă şi stătu mai mult de vorbă cu ele. La urmă baba îi zise:

– Mărioaro maică, noi am sărăcit tare de tot, tu eşti acuma bogată şi dacă ai vrea ne-ai ţine şi pe noi aici, ca să-ţi lucrăm ceva şi să nu ne mai fie viaţa aşa de grea.

– Ba puteţi să staţi şi degeaba. Nu e nevoie să-mi lucraţi, că eu am destul slujnice, zise împărăteasa.

Rămaseră ele acolo şi într-o zi mergând ele cu împărăteasa prin grădină ce-i veni babei în gând?

– Măriuțo mamă, ce-ar fi dacă ai îmbrăca-o şi pe soră-ta odată în haine de ale tale împărăteşti, să vedem cum îi şade?!

Împărăteasa se învoi şi porunci să-i aducă haine de ale ei împărăteşti şi o îmbrăcă în ele pe nebuna babei. Atunci îndată baba înfipse un ac în capul împărătesei şi o prefăcu într-o pasăre, căci ea era şi vrăjitoare, o atinse de trei ori cu mâna şi-i zise:

– Ai să vii de trei ori în trei nopți să dai țâță copilului şi pe urmă n-ai să mai vii şi o să fie fata mea împărătească bărbatului tău, afurisito!

Pe urmă se duse baba cu nebuna ei şi o aşează în patul împărătesei. Când veni împăratul, baba îi ieşi înainte şi-i zise:

– Uite preamărite împărate, împărăteasa nu se simte tocmai bine, că nu mai poate de dorul dumitale.

Împăratul de duse la patul ei şi o sărută, dar se miră văzând-o atât de schimbată şi zise:

– Măriuțo dragă, dar ce ai tu guşa asta?

– De dorul dumitale, răspunse nebuna.

Peste noapte, copilul plângea cu foc în odaia lui, care avea trei ferestre şi la fiecare fereastră era câte un paltin. Pe la miezul nopții, veni o pasăre şi se aşează într-un paltin şi începu a striga pe băiatul care îngrijea de copil:

– Pavele, Pavele, dă-mi copilul să-l aplec.

Adică să-i dea țâță.

Pavel, băiatul de la leagăn, se duse cu copilul Oprea la geam şi pasărea îi dete să sugă până se sătură. Când sugea copilul, pasărea întrebă pe băiat:

– Pavele, ce face împăratul?

– Împăratul doarme, răspunse el.

– Să dea Dumnezeu să doarmă un somn dulce, şi mai dulce, şi sănătos de la pământ să se ridice. Dar domnița măriei sale, ce face?

– Doarme cu baba în odaia ei, zise Pavel.

– Să dea Dumnezeu să doarmă un somn nu dulce şi de la pământ să nu se mai ridice. Şi acuma, Pavele, mă duc. O să mai viu de două ori şi pe urmă nu mai viu.

Pasărea zbură şi paltinul pe care şezuse rămase ars şi pârlit după ce zbură ea. Dimineața, împăratul a întrebat necăjit cine a pus foc paltinului, dar nimeni nu ştia nimic. Copilul plângea de foame şi împăratul întreba pe nebună:

– Mărițâ dragă, de ce nu ai țâță să dai copilului?

– De dorul dumitale, răspundea ea.

– Mărioară dragă, dar de ce îmi pare că eşti cam surdă?

– De dorul dumitale.

În a doua noapte veni iar pasărea şi se aşează pe un alt paltin şi lucrurile se petrecură ca şi în noaptea întâia. Împăratul văzu, dimineaţa, al doilea paltin pârlit şi ars şi neputând afla care e cauza spuse că o să-i gonească pe toţi slujitorii şi o să aducă alţii. Baba se necăji pe Pavel, băiatul de la leagănul copilului, şi-l bătu. Atunci el ieşi afară plângând şi se duse şi spuse împăratului tot ce se petrecuse cu pasărea în două nopţi la rând. Împăratul înţelese atunci toată vrăjitoria şi-i spuse băiatului ca în noaptea a treia, când i-o da pasărea copilul îndărăt, el să-i zică:

– Stăpână, dă-mi mâna să ţi-o sărut, că ţi-am mâncat pâinea şi sarea.

Pavel a făcut aşa cum l-a învăţat. Când a venit pasărea i-a dat copilul şi când să i-l dea îndărăt el plângea şi zicea:

– Stăpână, eu te cunosc şi îmi pare rău că n-o să mai vii. Dă-mi mâna să ţi-o sărut, că ţi-am mâncat pâinea şi sarea, de când am venit în slujbă.

Atunci pasărea întinse aripa, Pavel o apucă bine şi începu să strige pe împărat că a prins-o. Împăratul sări repede, o luă şi o sărută, dar baba se sculă şi ea şi începu să strige ca să-i dea drumul cobiei să zboare, că se sperie împărăteasa. Împăratul nici nu vru să asculte şi intră cu ea în odaia lui şi plângea şi o mângâia, iar pasărea tăcea. Când împăratul dete cu degetele pe la moţul din cap simţi deodată acolo un ac cu gămălie şi atunci o minune se făcu, căci el scoase acul şi cum îl scoase pasărea se făcu iar împărătească şi se dezlegă vrăjitoria. Împăratul nu mai putu de bucurie şi ea istorisi cu de-amănuntul cum se petrecuseră lucrurile. El se înfurie foarte tare şi porunci ca baba şi cu nebuna ei să fie legate de cozile unor cai neînvăţaţi şi să le dea drumul legând lângă fiecare şi câte un sac cu nuci, aşa ca unde o cădea nuca să cadă şi bucăţica din ele.

Pe urmă, împăratul şi împărăteasa au trăit fericiţi împreună cu copilul lor şi au adus la ei pe unchiaşul, tatăl ei.

Ms. 2208

Cules de elevul Constantinescu M. Nicolae, elev în cl. III, la liceul Matei Basarab, de fel din Curtea de Argeş, de la d-na Mari Călinescu, de 27 de ani, din Curtea de Argeş.

BASMUL CU IOVIȚĂ FĂT-FRUMOS

A fost odată ca niciodată, că dacă n-ar fi nu s-ar povesti, pe când se potcovea puricele la fiecare picior cu nouăzeci şi nouă ocale de fier şi tot se urca în slava cerului ca să aducă ştiri de acolo, şi pe când scria musca pe pereți; a fost odată un împărat care avea trei fete, pe care i le-au furat nişte zmei. Împăratul se frigărea de dorul fetelor şi nu ştia ce să mai facă ca să le găsească.

Atunci îi veni lui în gând să-şi întocmească o oştire mare şi să pornească cu ea împotriva zmeilor. Ajungând în apropiere de palatele zmeilor, au dat de o apă mare şi împăratul a poruncit să se facă un pod peste acea apă, ca să meargă să se bată cu zmeii, însă tot ce se lucra ziua la pod zmeii dărâmau noaptea şi după mai multe încercări, împăratul fiind foarte amărât, s-a văzut silit să se întoarcă îndărăt în împărăția lui cu armata, fără să fi putut afla din ce pricină se dărâma noaptea tot ce se lucra ziua la pod.

Atunci el a mai trimes oameni să mai încerce să facă podul şi a făcut mari făgăduieli de bani cui va fi în stare să afle din ce pricină se dărâmă noaptea ce se lucrează ziua. O babă, schiloadă şi chioară, s-a înfăţişat şi ea la împărat şi s-a legat că ea vrea să se ducă şi să pândească. Împăratul s-a învoit să încerce şi i-a dat bani şi provizii şi ea a plecat.

Când a ajuns acolo la pod, a cercetat ea bine locul şi s-a ascuns într-o scorbură şi a aşteptat noaptea. Cum s-a lăsat noaptea bine, a auzit în depărtare o larmă mare de glasuri, care se apropia din ce în ce şi se auzea tot mai încet. Când a încetat acel zgomot, baba a băgat de seamă că s-au apropiat paisprezece zmei uriaşi, care au stricat tot ce se lucrase ziua la pod. Pe urmă s-au adunat de o parte, au şezut jos, aproape de scorbura babei şi au început să vorbească destul de tare, că baba auzea tot. Unul dintre zmei zise către ceilalți:

– Măi, degeaba încearcă el, că până nu o prinde împăratul mreana de aur din apa asta nu o să ne poată bate.

Altul dintre zmei îi zise:

– Tacă-ți gura, urechi de capră, că poate să fie cineva primprejur şi să te audă.

Altul îi răspunse însă să nu aibă nicio teamă, că nu poate să fie nimeni primprejur. Baba se făcuse ghem în scorbură, de frică, dar tot asculta ce vorbeau ei. Când se apropiau zorile, zmeii au plecat spre casele lor, dar baba, de frică, n-a mai ieşit din scorbură vreo trei zile, căci i se părea că vede mereu înaintea ochilor pe zmei.

În a patra zi, baba şi-a luat inima în dinți şi a plecat. Când a ajuns la împărat i-a povestit tot ce a auzit din gura zmeilor şi i-a spus şi despre mreana de aur.

Atunci împăratul a poruncit ca cei mai pricepuți năvodari să iasă cu năvoadele, ca să prindă mreana. După multă muncă, ei au prins mreana şi au adus-o împăratului. Împăratul a gătit-o el singur, cu mâinile lui, şi a dat-o împărătesei s-o mănânce. De la masă au rămas nişte oase pe care le-a mâncat o cățea, care a rămas însărcinată, cum a rămas şi împărăteasa.

La nouă luni, împărăteasa născu un copil foarte frumos, căruia îi puseră numele Ioviță. Născuse şi cățeaua la timpul ei doi căței, care de care mai frumos. Ioviță creştea iute, nevoie mare, într-o lună, cât creşteau alții întru-un an.

Făcându-se mare, o babă îi spuse că el a mai avut trei surori, pe care le-au furat nişte zmei. Ioviță s-a dus la împărat şi l-a întrebat dacă a mai avut trei fete. El i-a spus, la început, că n-a mai avut, dar Ioviță atâta l-a bătut la cap că până la urmă i-a zis că a avut trei fete şi le-au furat zmeii. Ioviță a cerut atunci să-l lase să se ducă el să le caute. Împăratul nu vroia, spunându-i că o să-l omoare zmeii. Ioviță însă nu s-a lăsat până ce nu a căpătat învoire să plece şi după ce a luat bani, haine, merinde, a căutat şi frâul vechi şi ruginit şi sabia lui tată-său, armele în fundul podului şi a pornit la drum, mai luând cu el şi cățeaua cu cei doi câinii născuți de ea.

Când a ieşit din casele împărăteşti, după povața babei, care îi spusese de surorile lui, a dat cu frâul de pământ şi îndată a venit la el un cal, care era al tatălui lui, din tinerețe. El a încălecat şi după o călătorie lungă a ajuns în împărăția zmeului celui mai mare, la care era sora lui cea mai mare.

A mers el la palatul zmeului şi a bătut la poartă şi i-a deschis sora lui mai mare, care nu-l cunoştea, dar a văzut că e de neam împărătesc

după îmbrăcămintea lui, şi după ce i-a făcut o azimă l-a poftit să mănânce. Stând de vorbă, el i-a dezvăluit că e fratele ei şi a venit s-o scape pe ea şi pe surorile celelalte de zmei.

N-a trecut mult şi s-a auzit o vâjâială prin văzduh şi o izbitură în uşă şi buzduganul zmeului a intrat în casă şi s-a agățat singur în cui. Sora lui i-a spus că vine zmeul şi că trebuie să meargă repede să se ascundă sub podul de aramă, pe unde are să treacă el. S-a dus Ioviță şi s-a ascuns sub pod. Când a ajuns zmeul la pod, calul lui s-a oprit şi a început să sforăie, dându-se îndărăt.

Zmeul i-a zis furios:

– Ce te sperii, calule, aşa, că nu mi-e frică pe lumea asta decât de Ioviță Făt Frumos, care nu poate ajunge pe meleagurile astea?

Atunci Ioviță iese de sub pod şi-i zice:

– Ba chiar eu sunt aici. Să-mi spui: vrei în săbii să ne tăiem, în săgeți să ne săgetăm, ori în luptă dreaptă să ne luptăm?

– Mai bine în luptă dreaptă, că e de la Dumnezeu lăsată, zise zmeul.

Se luptară ei amarnic, zi de vară până-n seară, şi nu se puteau răzbi unul pe altul. Aci îl aducea zmeul pe Ioviță, aci îl aducea Ioviță pe zmeu să-l pună la pământ şi de abia spre seară se opinti Ioviță odată şi-şi adună toate puterile şi-l trânti pe zmeu, de-l băgă în pământ până la gât, pe urmă scoase sabia şi-i tăie capul.

A plecat Ioviță mai departe şi a ajuns la sora mijlocie şi s-a luptat la podul de argint cu zmeul cel mijlociu şi l-a răpus, apoi a ajuns şi la sora a mai mică şi după luptă grea cu zmeul cel mai mic, la podul de aur, l-a omorât şi pe acesta, a adunat la un loc pe toate trei surorile şi le-a spus să-l aştepte, ca să le ia cu el când s-a întoarce, fiindcă trebuie să mai meargă să-i vie în ajutor lui Calofir, împăratul florilor, căci aşa i s-a arătat lui în vis.

Merse el cale lungă până ajunse într-o poiană mare, zmălțată cu flori, în mijlocul unei păduri. La marginea poienii, dete peste un om culcat la umbra unui copac mare. Acesta era Calofir, împăratul florilor. Ioviță descălecă şi se aşează jos lângă el şi după puțin timp adormi şi el. Calofir deşteptându-se, cum îl văzu pe Ioviță puse mâna pe buzdugan şi vru să-l omoare, dar se gândi că dacă ar fi om rău l-ar fi omorât când l-a găsit pe el dormind, şi aşa l-a lăsat.

Când s-a deşteptat şi Ioviță, au intrat în vorbă şi s-au prins amândoi frați de cruce. Mergeau ei în fiecare zi la vânătoare, dar o dată, când treceau pe sub un copac mare, Ioviță a băgat de seamă cum Calofir se schimbă la față şi este cuprins de teamă. El l-a întrebat de ce

se teme şi Calofir i-a povestit că odată fiind la vânătoare a prins o turturea şi a făcut focul lângă acel copac şi s-a apucat s-o frigă.

Pe când o frigea, o scorpie din copac a început să se vaiete că-i e frig şi-l ruga să-i dea voie să se încălzească şi ea la foc. El i-a dat voie şi ea a coborât jos şi i-a smuls frigarea cu friptura, pe care a mâncat-o îndată. Atunci el a vrut s-o omoare, dar ea i-a luat înainte şi i-a luat inima din el, şi acum are mereu teamă. Când a auzit, Iovită i-a făgăduit că are să se lupte el cu scorpia şi o s-o silească să-i dea inima îndărăt.

A doua zi, a venit el singur la vânătoare şi s-a apucat să frigă o turturea, tot lângă acel copac. Pe când o frigea a strigat scorpia că-i e frig şi s-a rugat s-o lase să se încălzească. El a lăsat-o să vie şi când s-a apropiat de foc a izbit-o cu friptura peste ochi şi a orbit-o. Scorpia înfuriindu-se a vrut să se repeadă să-l omoare pe Iovită, aşa oarbă cum era, dar el a asmuţit câinii lui credincioşi asupra ei şi îndată au doborât-o la pământ. Iovită a întrebat-o unde e inima lui Calofir şi dacă i-o dă îndărăt îi dă drumul. Ea i-a spus că e la sora ei, care e departe de acolo, şi Iovită i-a poruncit s-o cheme îndată acolo, că dacă nu o omoară.

Scorpia s-a umflat şi a început să urle îngrozitor şi în curând s-a văzut venind o scorpie şi mai mare, cu o falcă în cer şi cu una în pământ. Iovită i-a spus scorpiei de lângă el să-i spuie soră-si să se facă mai mică, că dacă nu, o săgetează. Ea s-a făcut atunci aproape cât o vrabie şi câinii lui Iovită au prins-o. Iovită a întrebat-o de inima lui Calofir şi ea a spus că este la un frate al lor, care şade peste nouă mări şi nouă ţări şi că nimeni nu o poate lua decât dacă l-o omorî şi l-o tăia şi o să găsească în el un iepure, în iepure o turturea, în turturea o cutiuţă şi în cutiuţă inima lui Calofir. Atunci Iovită a omorât amândouă scorpiile şi le-a dat la câinii lui.

După aceea a umblat mult, peste nouă mări şi nouă ţări, până a dat de fratele lor, un scorpioi înfiorător. S-a luptat trei zile cu el, ajutat de câinii lui, până l-a omorât şi despicându-l a găsit în el un iepure, în iepure o turturea, în turturea o cutiuţă şi în cutiuţă inima lui Calofir. A luat-o, s-a întors la Calofir şi i-a dat-o şi îndată s-a făcut vesel şi voios. Iovită i-a cerut lui Calofir să-i dea pe sora lui de soţie, căci era foarte frumoasă şi se îndrăgostise de ea. Calofir a întrebat-o dacă vrea şi ea i-a spus că vrea, fiindcă se îndrăgostise şi ea de Iovită. El îşi luă soţia şi se despărţi de Calofir, care plânse mult la plecarea lui, apoi se duse şi luă pe surorile lui şi pleznind dintr-un bici fermecat, pe care i-l dăduse Calofir, prefăcu palatele zmeilor în trei mere de aur, pe care le luară cu ei.

Întorcându-se la tatăl lor, împăratul, a făcut nuntă mare cu sora lui Calofir, care a ținut trei zile şi trei nopți şi împăratul şi împărăteasa nu mai puteau de bucurie că adusese îndărăt şi pe cele trei fete răpite de zmei.

Iovița a pleznit iar din biciul fermecat şi cele trei mere s-au prefăcut în trei palate mărețe, la fel cu ale zmeilor. Şi am fost şi eu la nuntă şi-am petrecut de pomină, iar ei au trăit fericiți şi poate mai trăiesc şi azi, dacă n-au murit.

Şi încălecai pe o şa şi vă spusei povestea aşa.

Ms. 1078

Cules de elevul Constantinescu Oreste, de la lic. M. Basarab, din gura lui Eftimescu Aurelian, din Turnu Măgurele.

BASMUL CU VACA NEAGRĂ

A fost odată un om care avea nevastă şi un copil mic şi el mergea în fiecare zi la lucru, departe de acasă. Într-o bună zi, când se întoarse de la lucru, nu mai găsi nevasta acasă şi după ce o căută peste tot socoti că a fugit cu un alt bărbat, în lipsa lui.

Trecând el din întâmplare pe lângă un şopron băgă de seamă că era acolo o vacă neagră şi copilul lui sugea mereu din ugerul ei. Întrebă omul prin tot satul a cui să fie vaca aia, dar nu se găsi nimeni care să se pretindă stăpânul ei. Văzând el aşa şi băgând de seamă că copilul prinsese drag de vacă, iar ea îl îngrijea spălându-l cu limba, lăsă vaca mai departe în şopron, îngrijind regulat de ea. Nevasta lui se prefăcuse în vacă şi îngrijea bine copilul.

După mai mult timp, omul se însură din nou şi lua de nevastă o femeie cu trei fete, din care una avea trei ochi, adică mai avea un ochi în ceafă. Nevasta asta de a doua nu-l putea suferi pe Ionel, căci aşa îl chema pe băiatul cu nevasta dintâi, şi căuta să-l oropsească în toate chipurile.

El se ducea în fiecare zi cu vaca la păscut şi mamă-sa vitregă nu-i da să mănânce decât o coajă de pâine ori mămăligă, pe când ea şi cu fetele mâncau foarte bine acasă. Cu toate astea, băiatul era din zi în zi mai voinic şi mai sănătos, fiindcă vaca, mama lui, avea în cornul drept orice lucru de care ar fi avut nevoie, şi de mâncare şi de îmbrăcat.

Văzând mama vitregă cât de bine creşte băiatul şi având mare pizmă pe el, îi spuse bărbatului să-l gonească de la casa lui, că el nu face nimic şi numai mănâncă şi se îngraşă ca un porc.

Ca să-şi dea seama cum se întâmplă de se îngraşă şi creşte aşa voinic, mamă-sa vitregă trimese într-o zi pe fata cea mai mare după el la păşune, ca să vadă ce mănâncă el acolo. La prânz, băiatul mâncă mămăligă, iar fata mâncă bunătăţile aduse cu ea de acasă. Pe urmă,

fata adormi şi băiatul dete fuga la vaca neagră şi-i spuse: „mamă, mi-e foame". Vaca îi spuse să scoată dopul de os de la cornul drept şi să ia de acolo şi să mănânce ce-i doreşte inima. Băiatul se puse şi mâncă bine, pe când fata dormea, fără să poată vedea ceva .

Întorcându-se acasă, fata spuse că ea n-a văzut să-i aducă cineva altă mâncare, decât cea pe care i-a dat-o ea, fiindcă dormise. Trimise femeia a doua zi pe fata mijlocie şi cu ea se întâmplă la fel ca şi cu cea mare. A treia zi, trimise pe fata cea mică şi-i spuse să bage bine de seamă.

Fata adormi numai cu cei doi ochi din față, iar cu al treilea rămase deşteaptă. Băiatul se duse şi mâncă, ca de obicei, fără să-şi dea seama că fata îl vedea cu un ochi. Când se duse acasă, fata povesti mamei ei ce văzuse şi mamă-sa, furioasă, îi ceru bărbatului să taie vaca, căci ei n-au trebuință de ea. Bărbatul o ascultă şi, pe când plecase să cheme măcelarul, vaca îi spuse băiatului ca el să nu mănânce din carnea ei, iar coarnele să le ia el şi să le păstreze în sân la el şi să nu le scoată dopurile, că va fi rău de el, dar să se gândească la ele de câte ori îi va fi greu şi ce va gândi se va împlini.

Veni măcelarul, dar cu toată cazna nu putu pune vaca jos s-o taie şi spuse să vie băiatul care o ducea la păscut, că poate cu ajutorul lui o s-o puie jos. Cum veni băiatul, vaca se puse singură jos şi măcelarul îi tăie gâtul cu satârul.

Băiatul se rugă de tatăl lui să-i dea lui coarnele, ca să se joace cu ele, şi el i le dete. Într-o zi, el se apucă şi scoase dopul de la cornul din dreapta şi începură să iasă de acolo tot felul de lucruri, şi cirezi de boi şi vaci, herghelii de cai, turme de oi, şi el se sperie şi vru să închidă dopul la loc, dar nu mai putu. La urmă ieşi de acolo şi un drac, care îi spuse că el le adună şi le bagă toate la loc, dar numai să se învoiască ca atunci când i-o fi lui ziua mai dragă să vie dracul să-l ia. Băiatul se învoi şi îndată toate câte ieşiseră din corn intrară la loc, şi la urmă întră şi dracul.

Acuma bărbatul, tatăl lui, nu mai putea trăi cu nevasta a doua din pricina lui şi de aceea el îl luă pe băiat şi se duse să-l bage undeva la stăpân. Mergând ei ajunseră la un râu mare şi acolo văzură o namilă de om, de se speriară de mărimea lui.

Omul acela îl întrebă pe tată ce vrea să facă cu băiatul ala. El îi spuse că vrea să-l bage undeva la stăpân şi atunci el zise să i-l dea lui. Tatăl se învoi şi namila luă copilul şi se aruncă cu el în apă, de nu se mai văzură, şi tatăl crezu că s-au înecat, dar ei ieşiră undeva într-o altă lume, de pe alt tărâm, unde erau bogățiile nespuse şi unde acel om avea

prăvălie cu argintărie şi aurărie, şi cu tot felul de podoabe. Aşa a scăpat tatăl lui Ionel de dânsul.

Într-o zi însă având iar drum pe la acea apă se întâlni iar cu acea namilă de om şi-l întrebă unde e băiatul lui. El îi spuse că e lucrător de argintărie. Altă dată tatăl veni şi-i spuse că ar dori să-şi vadă băiatul. Omul acela îi spuse că Ionel şi-a făcut o prăvălie a lui, cum nu se mai găseşte alta, şi prinzându-l în braţe se dete cu el la fund şi ieşiră într-o lume unde tatăl lui Ionel se minună grozav de câte bogăţii putu să vadă.

Mergând la băiatul lui, acesta începu să-l îmbrăţişeze şi să plângă de bucurie. Întorcându-se acasă, tatăl povesti nevestei lui tot ce văzuse şi câtă bogăţie are în ţara aceea Ionel. Chiar regele târguia de la el şi într-o zi cumpărând o sabie împodobită cum ieşi afară se împiedică în ea şi o rupse, apoi supărat se întoarse şi cumpără altă sabie. Ionel îi dete altă sabie de care regele fu foarte mulţumit şi-i spuse că va cumpăra numai de la el tot ce-i va mai trebui.

Regele avea şi o fată şi hotărâse, după dorinţa ei, să-i dea de bărbat pe cel care va izbuti să-i facă şi rochie, şi pantofi, şi pălărie numai din fir de aur şi să le bage toate într-o nucă. Se încercară mulţi, dar nu putură să facă nimic. Ionel însă scoase coarnele lui fermecate din râu şi cum gândi la lucrurile astea se făcură îndată toate după poruncă.

Se duse el cu nuca la palat şi când văzu fata regelui asemenea minunăţie nu mai putea de bucurie şi chiar se îndrăgosti de Ionel, care era mai chipeş decât toţi care îşi încercaseră norocul.

El mai făcu încă şi alte lucruri minunate, pe care i le porunci fata, cu ajutorul coarnelor fermecate, pe care le purta cu el, şi acuma ar fi trebuit s-o ia de nevastă, dar regele ţinea mai mult la un fecior de împărat, care era bun călăreţ, spuse că i-o va da aceluia care va veni mai repede de trei ori călare, de la o depărtare pe care o va arăta el. Aşa credea el că va izbuti feciorul de împărat.

Regele avea în grajd un cal legat cu nouăzeci şi nouă de lanţuri, de care nu se putea apropia nimeni, de rău ce era, dar era şi iute cum nu s-a mai pomenit. Uşile grajdului erau de fier. Ionel ceru pentru el acel cal de la rege. Regele i-l dete, dar îi spuse că e grozav de rău.

Ionel scoase coarnele şi se duse la cal, gândindu-se să-l îmblânzească şi numaidecât calul se făcu blând ca un miel. El încălecă şi se luă la întrecere cu feciorul de împărat, care porni cu calul lui înainte, dar calul lui Ionel mergea aşa de iute, că atunci când feciorul de împărat se ducea întâia oară Ionel se întorcea, aşa că el câştigă prinsoarea şi

fata se jură că numai cu el se va mărita. Îşi ţinu şi regele cuvântul şi hotărî cununia.

Când fu să iasă din biserică cu mireasa, deodată îi ieşi înainte dracul, cu care avusese învoiala să vie să-l ia când i-o fi ziua mai dragă, şi căscă o gură cât toate zilele, gata să-l înghită împreună cu mireasa.

Ionel însă nu-şi pierdu firea şi scoase coarnele, şi numai se gândi şi ieşi ca din pământ o întreagă oştire de călăreţi împlătoşaţi, cu săbiile ca fulgerele şi la porunca lui îl făcură pe dracul mii de fărâme.

Ionel ajunse pe urmă rege în locul socrului lui şi-l aduse la el şi pe tată-său, iar pe mamă-sa vitregă o pedepsi cum merita.

Ms. 2781

Cules de elevul Protescu Victor, cl. IV, lic. M.B. în 1899, de la Gheorghe Preda, de 79 de ani, din Filipeştii de Pădure, jud. Prahova.

BASMUL CU ȚENEA

A fost odată ca niciodată, că dacă n-ar fi nu s-ar povesti. A fost un morar care era tânăr şi vrea să se însoare. A găsit el o fată, care era însă cam prostănacă.

În noaptea după ce făcură nunta, se pomeni el că nevastă-sa se scoală şi-i ceru de mâncare. El îi spuse că mâncarea este după sobă. Acolo avea obicei să doarmă nişte pisoi. Ea se sculă şi înhăță pisoii şi începu să tragă de ei, dar pisoii începură să miorlăie. Ea se duse la Țenea, că aşa îl chema pe morar, şi-i spuse că mâncarea lui miorlăie. El îi spuse că poate o fi nimerit pisoii.

– O fi, Țenea, o fi, îi răspunse ea.

Peste vreun ceas, ea se sculă iar şi spuse că îi e sete. El îi spuse că este oala cu apă pe fereastră, pusă acolo ca să stea rece. Fereastra avea zăbrele de fier şi oala era pusă pe dinafară. Ea făcu cum făcu şi sparse oala şi apa căzu în capul tatălui şi mamei lui Țenea, care dormeau afară pe prispă, şi ei se treziră şi începură să țipe. Ea se duse şi spuse lui Țenea că apa lui țipă. Atunci el îi zise:

– Te pomeneşti că ai spart capul tatii şi al mamei.

– O fi, Țenea, o fi, răspunse ea.

Dimineața, când se sculă, el plecă la moară, la treabă şi-i spuse ei să se apuce şi ea să spele ceva. Ea puse hainele lui de ginere şi rochia ei de mireasă într-un cazan şi le făcu foc să fiarbă, ca să le spele. Pe când spăla ea, veni vaca lui Țenea de la apă şi ea, ca vaca, se strâmba şi scotea limba şi se lingea pe bot. Proasta îi spuse vacii să facă bine să nu se mai strâmbe la ea, dar vaca se lingea mereu pe bot.

Atunci ea, furioasă, se apucă şi tăie vaca şi, ca s-o gătească, începu să înşire câte o bucată zdravănă de carne pe verzele care creşteau în grădină. Țenea avea o cățea şi ea îi spuse să nu cumva să vie cu rudele ei să mănânce carnea de pe varză.

Câinii din toate părțile însă, cum le mirosi a carne, începură să se adune şi să mănânce. De ciudă, ea prinse mai întâi cățeaua şi se duse de o legă în pivniță de caneaua butoiului cu vin. Tot smucindu-se să scape, cățeaua smulse caneaua de la butoi şi-o întinse la fugă.

În timpul ăsta, nevasta lui Țenea alerga să gonească câinii care veneau la carne şi vinul din butoi curgea de zor. Când văzu ea cățeaua alergând cu caneaua atârnată de gât, înțelese că trebuie să curgă vinul din butoi şi când se duse în pivniță găsi tot vinul pe jos.

Când veni Țenea de la moară şi văzu că nu mai e nici vin nici vacă, o întrebă ce s-a întâmplat şi ea îi povesti tot. El atunci o luă la bătaie, că doar, doar, n-o mai face astfel de prostii.

În dimineața următoare, el plecă iar la moară şi fiindcă avea o strachină cu galbeni sub pat îi spuse că este acolo ascunsă o gogoriță, să nu umble acolo. Şi ca să fie mai sigur încuie uşa.

După ce plecă el, femeia văzu pe drum nişte olari cu o căruță cu oale şi-i chemă să vie ei să scoată gogorița de sub pat. Ei veniră şi sparseră uşa şi când găsiră sub pat galbenii îi spuseră femeii să le dea lor strachina cu galbeni şi să-i dea ei în schimb toate oalele lor. Ea nu mai putu de bucurie văzând atâta chilipir şi luă toate oalele şi le aşeză, după obicei, cu fundul în sus, în parii de la gard.

Rămase numai una mică, care n-avea par. Atunci ea zise celorlalte oale să se mai strângă, ca să facă loc şi celei mici, dar oalele nici nu se mişcară. Le mai zise o dată, dar ele tot nemişcate rămaseră. Atunci ea se înfurie şi sparse toate oalele şi rămase numai cu cea mai mică.

Tocmai atunci se întâmplă să vie şi Țenea de la moară şi ea îi spuse tot ce se petrecuse, aşa că el fugi repede după cei cu oalele, dar tocmai când fu aproape să-i ajungă ea alergă şi-l chemă îndărăt. El crezu că fusese o păcăleală şi se întoarse îndărăt, dar cum ajunse la ea, îi zise:

– Uite, Țeneo, baliga Bălaiei, pe care am tăiat-o.

– Bine dar pentru baliga asta m-ai chemat tu îndărăt?

Şi omul nu se mai putu stăpâni şi o luă la bătaie.

În a treia zi, Țenea îi zise să se urce în pod şi să ia şi ea nişte cânepă de acolo şi s-o ducă la lac, s-o puie la topit. Ea luă cânepa şi se duse cu ea la lac şi o puse la marginea lacului. Auzind cum orăcăiau broaştele, ea crezu că ele vorbesc cu ea şi atunci ea le spuse să aibă grijă de cânepa ei şi până joi să fie gata, că dacă n-o fi gata le ia la bătaie.

S-a dus ea joi după cânepă, dar a găsit-o cum o lăsase. De necaz a început să dea cu o bâtă în apă, zicând că bate broaştele, şi dete, şi dete

cu bâta aia, până ce ieşi o piatră argintie. Luă piatra aia şi se duse cu ea la Ţenea şi el când o văzu se necăji rău şi luă femeia şi se duse cu ea departe, într-o pădure, şi o îngropă de vie, lăsându-i afară doar partea de sus a capului împreună cu nasul, ca să mai răsufle.

Într-o noapte, veniră şi se opriră tocmai acolo nişte hoţi, ca să-şi numere banii pe care îi jefuiseră şi-şi lipiră lumânarea drept în vârful nasului ei, crezând că e o piatră. Ea ţipă tare, suflă şi stinse lumânarea, iar hoţii se speriară grozav, lăsară măgarii şi desagii cu bani acolo şi fugiră. Pe urmă ea izbuti să se dezgroape singură şi încălecă pe un măgar. Luă şi ceilalţi măgari şi desagii cu bani ai hoţilor şi se duse cu ei la Ţenea, plătindu-se astfel de toate prostiile pe care le făcuse până aci.

Cules de elevul Guţulescu Alex., cl. II, lic. M.B., Bucureşti, de la mama sa Eufrosina D. Guţulescu din Bucureşti

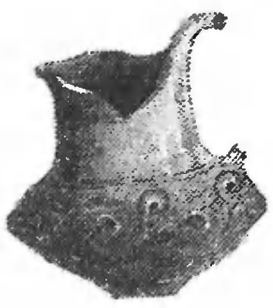

BASMUL CU FATA DE ÎMPĂRAT

A fost odată ca niciodată, că dacă n-ar fi nu s-ar povesti. A fost un om care avea o căruță cu doi cai şi nu avea cine să-i mâne caii. S-a dus el în piață ca să găsească un om să-l tocmească ca vizitiu. A găsit pe unul care a zis că el se bagă vizitiu, dar stăpânul să facă ce o zice el şi să nu pretindă să facă el, vizitiul, după vorba stăpânului.

– Păi cum se poate asta, măi omul, zise el, ca stăpânul să facă ce i-o zice sluga? Unde s-a mai pomenit asta?

Omul îi răspunse că el numai aşa se bagă, altfel nu.

Atunci el se duse îndărăt acasă şi se mai gândi, apoi plecă iar spre târg, ca să tocmească un vizitiu, cum o fi. Trecând prin curtea unei biserici, văzu acolo pe un om care bătea de zor cu un băț un biet schelet pe care îl dezgropase din cimitirul bisericii. Minunându-se de ce văzu, el îl întrebă pe omul acela:

– De ce bați, măi creştine, scheletul ăla?

– Apoi are să-mi dea o sută de lei şi de-aia îl bat.

– Na-ți, măi creştine, o sută de lei de la mine şi nu-l mai bate, că e păcat.

După ce îi dete o sută de lei se duse în târg şi dete peste un om pe care îl întrebă dacă vrea să se bage vizitiu la el. Omul îi spuse că se bagă, dar el, stăpânul, să facă ce o zice el, vizitiul. Se mai gândi el câteva clipe, se scărpină în cap, apoi zise:

– Bine omule, am să fac cum oi spune tu şi om vedea ce o fi.

Se duseră acasă, vizitiul puse caii şi-i spuse să se suie în căruță.

Porni apoi la drum cu căruța şi ajunse într-o pădure îndepărtată.

– Da unde mă duci, omule? întrebă el pe vizitiu.

– Apoi n-am vorbit noi că ce oi zice aia să faci? Să faci bine să nu mai zici nimic, că altfel te las în drum şi plec.

Stăpânul n-avu ce să mai zică şi-l lăsă să facă ce vrea.

Vizitiul mână caii până ajunse la nişte case mari din pădure, unde şedeau nişte hoţi. Cum intrară în curtea acelor case, stăpânul îl întrebă pe vizitiu de ce au venit acolo. El îi spuse să intre în casă şi îi arătă un divan turcesc care era acolo, să se culce pe el. El se culcă, iar vizitiul, sluga lui, luă din casă o sabie tăioasă şi se duse de se băgă sub scară.

Veni mai întâi omul care păzea porţile, ca să vadă cine a intrat în casă, şi când să urce pe scară vizitiul ieşi de sub scară şi haşt... cu sabia şi-i tăie capul. Pe urmă, cum se înseră, începură să vie hoţii, unul câte unul, şi vizitiul le tăie la toţi capetele. Dimineaţa, se duse la stăpân şi-l deşteptă din somn şi-i zise:

– Ei, acuma, stăpâne, alege-ţi de aici ce vrei.

El îşi alese doi saci cu bani şi un inel de aur, cu o piatră scumpă cât nuca, iar vizitiul îşi luă sabia aceea a hoţilor.

După aceea, ei se duseră şi ajunseră într-un oraş, unde îşi avea casele împăratul acelei ţări. Acolo, după vorba vizitiului, făcură o prăvălie frumoasă chiar în faţa caselor împărăteşti.

Împăratul avea o fată foarte frumoasă, care şedea în fiecare zi vreme îndelungată la fereastră şi privea pe stradă şi la prăvăliile din faţa palatului.

Stăpânul vizitiului ieşea de multe ori în uşa prăvăliei, ori se plimba prin faţa ei, fiind îmbrăcat în haine scumpe şi ţinând în deget inelul pe care îl luase de la hoţi. Fata împăratului l-a văzut şi când a băgat de seamă că are un inel aşa de scump a zis că ăsta nu e chiar un om de rând şi a trimis să-l poftească la ea.

El a zis că se duce, dar a spus totodată că fără slugă el nu poate să se ducă. Fata a spus că poate să vie şi cu sluga, şi s-au dus. Pe când stau ei de vorbă, deodată din gura fetei au început să iasă nişte şerpi, care nu se mai isprăveau. Sluga a scos îndată sabia şi a început să-i taie, până ce s-a făcut un morman de şerpi în mijlocul casei.

Când veni împăratul şi văzu aşa un morman de şerpi omorâţi, se minună şi întrebă de unde sunt atâţia şerpi. Sluga îl lămuri că au ieşit din gura fetei şi el i-a omorât.

Atunci împăratul îi zise stăpânului s-o ia pe fată de nevastă, fiindcă e îndrăgostită de el şi de-aia l-a poftit la ea. El se învoi şi se făcu nuntă mare, dar după aceea sluga veni şi-i spuse că trebuie s-o împartă pe fată în două, fiindcă şi el a scos şerpii din gura ei.

Stăpânul, când auzi, rămase înmărmurit de aşa o vorbă şi-l întrebă cum o să se poată face o astfel de împărţeală. Atunci sluga îi spuse s-o împartă cu sabia şi i-a spus stăpânului s-o apuce el de o mână, iar el a apucat-o de cealaltă mână. Când a vrut sluga să dea cu sabia ca s-o taie

în două, fata a sughițat și atunci i-a ieșit din gură o bășică plină cu pui de șerpi, și el s-a repezit și i-a ucis pe toți. După aceea, el a spus că el n-a vrut s-o taie pe fată, ci a vrut numai să-i scoată bășica aia cu puii de șerpi. Pe urmă mai spuse stăpânului:

– Uite, stăpâne, eu sunt scheletul acela pe care îl bătea un om în curtea bisericii și pe care l-ai scăpat plătind pentru el o datorie de o sută de lei. Acum m-am plătit și eu față de tine.

Cules de elevul Guțulescu Alex., cl. II, lic. M.B., de la Moș Neagoe, de 80 de ani, nu știe carte, din București.

BASMUL CU CEI TREI FRAȚI

Au fost odată trei frați care au plecat la vânătoare în locuri îndepărtate şi tot umblând ei după vânat au intrat într-o pădure şi fiindcă se făcuse seară s-au oprit lângă un copac mare. Şi a zis cel mai mare dintre ei:

– Hai să ne aşezăm aici. Ziua să umblăm după vânat prin pădure, iar noaptea să venim lângă copacul ăsta, să facem un foc mare şi în fiecare noapte să stea cu rândul câte unul din noi, să îngrijească să nu se stingă focul şi să ne scoale la vreo primejdie, iar ceilalți să doarmă. Dar care o lăsa focul să se stingă să fie omorât.

A rămas de pază în seara aia fratele cel mare. A stat el cât a stat, până s-a pomenit că vine peste el o ghionoaie mare. S-a luptat el cu ea, s-a luptat, până când a izbutit s-o răzbească, dar a băgat de seamă că se stinsese focul. Se gândea ce să facă el ca să nu-l omoare frații lui. Atunci s-a apucat şi a scormonit cenuşa şi a mai găsit un biet cărbunaş aprins şi după multă trudă a izbutit să aprindă iar focul.

Când s-au revărsat zorile, i-a sculat pe frații lui, dar nu le-a spus ce s-a întâmplat noaptea şi au plecat după vânat. A doua seară, a rămas fratele cel mijlociu, căruia i s-a întâmplat tot aşa, dar nici el n-a spus nimic. În a treia seară, a rămas de pază cel mai mic şi a venit şi peste el ghionoaia cea mare, cu care s-a luptat până a răzbit-o, dar i s-a stins focul şi ca să nu fie omorât s-a suit în vârful copacului şi a văzut în depărtare o licărire de lumină. S-a dat jos şi a apucat într-acolo.

A mers el, a mers, până ce a întâlnit pe Zorilă ducându-se să verse zorile şi l-a legat trântindu-l la pământ. A plecat mai departe şi a dat peste Miază-Noapte, şi ca să nu se ducă să dezlege pe Zorilă a legat-o şi pe ea. Apoi mergând tot înainte a ajuns la licărirea de lumină, pe care-o zărise din copac. Acolo era o locuință a nouă zmei. S-a dus el să ia un tăciune şi când colo vede pe foc un cazan în care fierbea carne. Luă un tăciune, sorbi din cazan şi plecă. Când să iasă, se răzgândi.

– Ce prost fusei! Sorbii din cazan şi nu luai şi o bucată de carne.

Şi se întoarse îndărăt să ia şi o bucată, dar dete peste un zmeu. Zmeul sculă şi pe ceilalți şi-i ziseră:

– De mult n-am mai mâncat noi carne de om. O să te tăiem şi o să te mâncăm.

– Nu mă tăiați, le zise el, că vă dau orice îmi cereți.

Şi zmeii îi spuseră că îl iartă dacă le dă pe fata unui împărat vecin, pe care ei n-au putut s-o răpească. El s-a învoit şi au plecat cu toții spre casa acelui împărat. Cum au ajuns acolo, s-a strecurat el cum a putut şi i-a aşezat pe cei nouă zmei la câte o uşă şi le-a spus că el are să intre înlăuntru şi de acolo o să le dea drumul să intre şi să meargă unde este fata. Apoi, el a bătut la o uşă, unde i-a deschis fata, s-a înarmat bine şi s-a dus de a crăpat puțin o uşă şi a zis zmeului să bage capul s-o vadă pe fată şi s-o ia. Cum a băgat zmeul capul, i l-a tăiat şi l-a târât înlăuntru.

S-a dus apoi la celelalte uşi şi tot aşa a făcut cu câteşinouă. Apoi le-a scos inelele şi le-a dus la fată în odaie, a luat cu el şi inelul fetei şi a plecat. Pe drum, s-a oprit de a dezlegat pe Miază-Noapte apoi pe Zorilă şi pe urmă s-a dus la copac, a aprins focul şi a sculat pe frații lui.

Împăratul, tatăl fetei, avea un vizitiu țigan şi, după ce s-a luminat de ziuă, țiganul, văzând zmeii tăiați, s-a tăvălit în sângele lor şi s-a făcut ca un drac. Sculându-se şi împăratul şi văzând zmeii tăiați a întrebat că cine i-a făcut lui aşa un bine, că-i dă de soție pe fata lui. Cum a auzit țiganul s-a şi dus la împărat şi i-a spus că el a omorât zmeii şi i-a arătat şi cum s-a umplut de sângele lor. Văzându-l plin de sânge, împăratul l-a crezut şi a început să facă pregătirile de nuntă. Fata lui ştia cine i-a omorât pe zmei, dar tăcea, căci aşa se înțelesese cu băiatul, care era acum la frații lui. La ziua nunții, el spuse fraților lui:

– Am auzit că pe aici pe aproape este nunta unei fete de împărat, hai să mergem şi noi, că n-am văzut niciodată aşa ceva.

– Ce să căutăm noi acolo? zise fratele cel mare.

– Uite aşa, ca să vedem şi noi o nuntă împărătească.

Până la urmă s-au învoit şi au plecat câteşitrei. Ajungând acolo unde era palatul împăratului, s-au dus la o bătrână din apropiere şi au rugat-o să-i găzduiască. Baba le-a zis:

– Vă primesc, maică, cu bucurie, dar nu am ce să vă dau să mâncați.

– Nu e nimic, răspunseră ei, găsim noi de mâncare.

Şi au rămas la ea. Băiatul cel mai mic a cumpărat făină şi a pus-o pe bătrână să facă o azimă, pe care a înflorat-o cu semnele de pe inelul

fetii împăratului, pe care îl avea cu el. Văzând că au ieşit bine semnele, a trimis pe bătrână să ducă azima fetei, tocmai când şedea la masă. Văzând fata semnele pe pâine a întrebat-o cine a trimis-o şi bătrâna a spus că un băiat.

– Du-te repede de-l cheamă să vină aici, i-a zis fata.

Bătrâna a plecat şi l-a chemat. Când l-a văzut, fata a zis:

– Uite, tată, ăsta e bărbatul meu, că el a omorât pe zmei, iar nu ţiganul. Când a auzit ţiganul s-a făcut roşu ca sfecla şi a căzut jos.

Încredinţându-se împăratul că băiatul a omorât pe zmei, după ce i-a arătat şi inelele acestora, i-a dat pe fiica lui, iar pe ţigan l-a legat de doi cai, care l-au sfâşiat. Însurându-se băiatul cu fata de împărat, s-a despărţit de fraţii lui, care prinseseră pizmă pe el.

După mai multă vreme, i s-a făcut totuşi dor de fraţii lui şi s-a dus să-i vadă. Fraţii lui, socotind că a venit cu gândul ca să-i ia ca servitori la el s-au vorbit între ei şi pe când dormea i-au tăiat picioarele şi au fugit. Sculându-se el cu dureri mari, s-a târât pe burtă până a ajuns la o fântână, unde a dat peste un orb, căruia i-a zis:

– Măi omule, eu am ochi şi n-am picioare, iar tu ai picioare şi n-ai ochi. Hai să ne facem fraţi. Tu să mă duci pe mine în spinare, iar eu să-ţi arăt pe unde să mergi.

Orbul s-a învoit şi l-a luat în spinare, iar el l-a îndreptat acasă la nevastă-sa. Când l-a văzut, fata de împărat a început să plângă. Ea tocmai luase nişte pui de broască şi-i aruncase. Umblând ea pe lângă broască, a auzit-o tânguindu-se:

– Oare cine îmi dă mie puii înapoi, că i-aş face tot ce mi-o cere.

Fata i-a zis:

– Dacă îi faci bărbatului meu picioarele la loc, îţi dau puii.

S-au învoit şi broasca i-a zis:

– Fă nişte picioare de carne şi pune-le cap la cap cu ale lui, în locul celor tăiate, şi eu am să vin să calc peste amândouă, şi au să se lipească.

Aşa au făcut şi bărbatu-său s-a făcut cu picioare. Îndată el s-a înarmat şi s-a dus de a ucis pe fraţii lui, răsplătindu-le răutatea lor şi întorcându-se a trăit cu fata împăratului până la bătrâneţe.

Ms. 1456

Cules de elevul Livianu Virgil, din cl. III, lic. Matei Basarab, în august 1891, de la Pascu Văsii din satul Şipote, com. Băneasa, jud. Teleorman.

BASMUL CU FIUL VACII

A fost odată ca niciodată, că dacă n-ar fi nu s-ar povesti.

Au fost doi fraţi: Tândală şi Păcală. Păcală a fost având o vacă şi a fost umblând vaca nouă moşii ca să pască, el ţinându-se după ea. Ducându-se el odată la târg, s-a rugat de frate-său Tândală să se ducă el cu vaca la păscut, dar să nu cumva să o înjure, că rămâne vaca grea. Tândală l-a întrebat:

– Şade, frate-meu, vaca să pască într-un loc, ori umblă căpiată pe câmp?

Şi Păcală i-a zis:

– Poţi să-ţi iei un fedeleş cu apă şi să iei şi grapa, ca s-o pui să-ţi ţie umbră, fiindcă nici n-ai să te urneşti din loc după ea.

Tândală a luat fedeleşul cu apă şi grapa şi a plecat cu vaca. Dar vaca a colindat nouă moşii, după obiceiul ei, şi Tândală după ea. Sătul de atâta umblat, s-a necăjit tare şi a înjurat-o. Vaca a rămas grea şi a făcut, nu după multă vreme, un băiat, căruia i-au pus numele Fiul Vacii. El a crescut cât se poate de repede, aşa că peste vreun an şi jumătate era cât un om mare.

Într-o zi, mergând pe marginea unei bălţi, i s-a făcut sete şi a vrut să bea apă din baltă, dar deodată s-a tulburat apa în locul acela şi el necăjit a înjurat pe Tulbură-Baltă. A ieşit atunci Tulbură-Baltă şi i-a cerut socoteală că de ce-l înjură. Fiul Vacii i-a zis:

– Vrei la luptă să ne luptăm ori în săbii să ne tăiem?

– Hai la luptă, că-i mai dreaptă şi înţeleaptă şi de la Dumnezeu lăsată, răspunse Tulbură-Baltă.

Au început să se lupte şi s-au luptat, s-au luptat, până când l-a răzbit Fiul Vacii pe Tulbură-Baltă.

– Lasă-mă să-ţi fiu frate mai mic, se rugă el de Fiul Vacii şi el primi ca frate.

Au plecat mai departe împreună şi când au ajuns într-o pădure Fiul Vacii a vrut să-şi facă un ciomag, dar n-a găsit în toată pădurea niciun lemn drept şi atunci a înjurat pe Strâmbă-Lemne, fiindcă a strâmbat toate lemnele. A ieşit atunci Strâmbă-Lemne şi i-a zis:

– De ce mă înjuri tu pe mine?

Şi după ce s-au mai certat Fiul Vacii l-a întrebat dacă vrea luptă dreaptă ori luptă cu săbiile. Strâmbă-Lemne a ales lupta dreaptă şi s-au luptat ei, s-au luptat, până când Fiul Vacii l-a răzbit şi pe el şi s-a rugat şi el să-l lase să-i fie frate mai mic. L-a primit şi pe el ca frate şi au plecat câteşitrei mai departe.

Ajungând iar lângă o baltă, Fiul Vacii căuta o piatră pe care să şadă, dar toate pietrele erau sparte. Necăjit, îl înjură pe Sfarmă-Pietre. Atunci a ieşit Sfarmă-Pietre şi i-a cerut socoteală că de ce-l înjură. După ce s-au mai certat, a ajuns tot la luptă dreaptă şi cu el, ca şi cu ceilalţi doi, şi l-a răzbit şi pe el şi l-a primit şi pe el ca frate mai mic.

Erau acuma patru fraţi şi au pornit toţi patru să vâneze, ca să aibă cu ce se hrăni. După ce au vânat, prin fel de fel de locuri, au ajuns într-o pădure mare, unde au dat peste nişte case mari, părăsite. Atunci Fiul Vacii a zis:

– Fiindcă sunt pustii, hai să fie ale noastre, să ne adăpostim şi să ne facem mâncare în ele.

A rămas Sfarmă-Pietre să facă mâncare şi ceilalţi s-au dus după vânat. După ce a făcut mâncarea, Sfarmă-Pietre a pus-o pe masă şi aşteptându-i pe ceilalţi a adormit. Când s-a sculat n-a mai găsit mâncarea. S-a apucat şi a făcut alta, dar când a fost să mănânce era prea fierbinte. În ziua următoare a rămas Strâmbă-Lemne să facă mâncare şi i s-a întâmplat şi lui la fel, dar el n-a mai apucat să facă alta. A rămas şi Tulbură-Baltă şi tot aşa i s-a întâmplat şi lui.

Acuma a rămas şi Fiul Vacii ca să-şi facă rândul şi după ce a făcut mâncarea el s-a pitit după o uşă şi a aşteptat. Odată au venit patru zâne şi s-au aşezat repede la masă să mănânce. Odată a ieşit şi Fiul Vacii de după uşă, pe care a închis-o repede şi le-a zis:

– V-am prins, hoaţelor. Ce să vă fac acum?

– Poţi să ne faci ce vrei, că noi după asta am venit, după mâncare.

– Apoi de câte ori am răbdat eu de foame din pricina voastră! Acum o să vă tai.

– Ba nu ne tăia. Mai bine să fim nevestele voastre, că ne-oţi putea hrăni şi pe noi.

El s-a învoit aşa şi a dat fiecăruia din cei trei câte una de nevastă şi pe una a oprit-o el. Acuma după ce s-au însurat au plecat câteşipatru la

vânătoare şi au lăsat nevestele acasă, să gătească mâncare. Mergând ei la vânătoare au dat peste o ropină* mare şi adâncă, de unde treci de pe tărâmul ăsta pe tărâmul celălalt. A zis Tulbură-Baltă:

– Băgați-mă pe mine legat cu o funie lungă şi când oi zvâcni o dată să mă trageți afară.

L-au băgat, dar nu după mult a zvâcnit şi l-au scos afară. A zis Strâmbă-Lemne:

– Băgați-mă şi pe mine, dar când oi zvâcni de două ori să mă trageți afară.

L-au băgat şi când a zvâcnit de două ori l-au scos afară. A zis Sfarmă-Pietre:

– Să mă băgați şi pe mine, dar când oi zvâcni de trei ori să mă scoateți afară. Aşa s-a întâmplat şi cu el.

La urmă, a zis şi Fiul Vacii:

– Băgați-mă şi pe mine, dar de ce oi zvâcni, de-aia să-mi dați drumul mai în adânc. L-au băgat şi l-au coborât din ce în ce mai mult, până ce a ajuns pe tărâmul celălalt.

Acolo mergând el pe un drum a zărit venind spre el un morar, care era călare pe un cal voinic. S-a băgat repede sub un pod şi când a ajuns cel care era călare la pod calul n-a mai vrut să mai meargă şi morarul îl îndemna:

– Diii... cal de zmeu, de paraleu, ce stai şi răsai şi-ndărăt te dai, că nu mi-e frică decât de un Fiu al Vacii şi doar nu i-o fi adus cioara osciorul şi vântul perişorul pe aici.

Atunci Fiul Vacii a ieşit de sub pod şi i-a zis:

– Am venit ca un bun voinic, nu adus de cioară, şi să-mi spui dacă vrei luptă dreaptă, ori luptă cu săbiile.

– Ba la luptă dreaptă şi înțeleaptă, de la Dumnezeu lăsată.

Şi s-au luptat ei, s-au luptat, până l-a răzbit Fiul Vacii, iar morarul s-a rugat să-l ia ca frate mai mic al lui, şi el s-a învoit.

Pe urmă, s-a plimbat Fiul Vacii, s-a plimbat pe tărâmul celălalt, până i s-a făcut dor de acasă şi se gândea acuma cum ar putea să iasă. Trecând printr-o pădure a văzut un balaur mare, care tocmai se pregătea să înghită nişte pui de zgripțuroaică*.

El s-a repezit cu sabia şi a izbutit să taie balaurul. Îndată a venit şi zgripțuroaica şi auzind de la pui cele întâmplate a zis:

---

* ropină = prăpastie

* zgripțuroaică = o mare pasăre de pradă, vultur. În basme: jumătate pasăre, jumătate femeie, rea şi urâtă la față, dar cu mare putere.

– Cine mi-a făcut mie binele ăsta, că mult bine i-oi face şi eu lui?

Pe el însă îl ascunseră puii sub aripile lor, ca să nu-l vadă mama lor, de teamă că de părere de bine o să-l pupe până o să-l înghită. A întrebat zgripţuroaica încotro a luat-o şi ei i-au spus că spre răsărit. S-a dus ea spre răsărit până n-a mai putut şi nu l-a găsit. S-a întors îndărăt şi iar i-a întrebat şi ei i-au spus că a apucat spre apus, şi atunci ea a luat-o spre apus, dar tot nu l-a găsit. Venind iar la pui a stăruit mult să-i spună adevărat. Atunci ei au zis:

– Noi îţi spunem unde e, dar ne e teamă că o să-l mănânci.

Atunci ea a făcut nouă cuptoare de pâine şi le-a zis puilor:

– Când l-oi pupa, în gură pâinea mi-oţi arunca.

Şi când l-a pupat în gură pâinea i-au aruncat, până ea s-a săturat. Şi puii au întrebat-o:

– Ce bine ai să-i faci pe tărâmul ăsta?

– Îi dau avere, oricât o cere.

– El nu vrea nimic altceva, decât să-l treci de pe tărâmul ăsta pe celălalt, de unde a venit.

Şi zgripţuroaica a luat în spinare ei nouă cuptoare de pâine, nouă burdufe cu apă şi nouă cu carne, iar pe Fiul Vacii l-a aşezat sub un solz de pe trupul ei şi a pornit.

Fiul Vacii, de la conac* la conac, îi arunca în gură câte o pâine, carne şi apă şi aşa au mers până s-au apropiat de ieşire şi nu mai avea ce să-i dea să mănânce. I-a dat atunci opincile lui.

Le-a ros ea, le-a ros şi le-a înghiţit, dar i-a zis:

– Fiul Vacii, mai dă-mi ceva să mănânc, că tot mi-e foame şi mă tem că te las pe drum.

Atunci el nemaiavând ce să-i dea a tăiat din talpa lui o bucată de carne şi i-a dat-o să mănânce şi de aci se zice că-i lipseşte carnea dintre degete şi călcâi. Ea a mâncat-o şi a zis:

– Fiul Vacii, dacă ştiam că eşti aşa de dulce te mâncam de mult, cu totul, dar acuma fiindcă te-am scos te las. Şi l-a lăsat.

Atunci el s-a dus la casa lui din pădure şi a găsit pe nevasta lui slugă la fraţii lui mai mici şi i-a fost slujba ei după curci, şi un băiat al lui a fost slugă tot la ei, de a fost văzând de o purcea. Când era s-o închidă seara, trebuia să-i zică: „Cocineaţă, cocineaţă, pupa-te-aş sub codireaţă" şi purceaua numai aşa a fost intrând în cocină. Dacă nu-i zicea aşa, nu intra.

Fiul Vacii s-a brodit să vină tocmai când s-a fost rugând băiatul

---

* conac = popas pentru mâncare

lui de purcea. El avea o măciuchiță şi când a plesnit-o a trecut purceaua prin fundul cocinii şi n-a mai adăstat s-o descânte băiatul. La urmă s-a întâlnit cu frații lui şi le-a zis:

– Vă mulțămesc fraților, că la bună stare m-ați fost adus şi bun gând mi-ați fost având.

Apoi după vorba lui s-au îmbrăcat toți cu câte o cămaşă şi au aruncat toți câte o săgeată în sus şi la toți le-au căzut săgețile în cap şi i-au omorât, afară de Fiul Vacii, care a avut numai gânduri bune. Şi a trăit mai departe în casa aceea din pădure, cu nevasta şi băiatul lui, până la adânci bătrânețe.

Ms. 1456.

Cules de elevul Livianu Virgil, cl. II, liceul Matei Basarab, în august 1891, de la Pascu Vasii, de 27 ani, carte nu ştie, din satul Şipote, com. Băneasa, jud. Teleorman.

NICULICĂ, FIU DE ÎMPĂRAT (BASM)

A fost odată un împărat, a cărui împărăție era întinsă şi peste țările noastre. După mai multe războaie purtate cu noroc, îmbătrânise şi s-a gândit ca înainte de moarte să rânduiască treburile împărăției şi rosturile celor trei fii ai săi, pe care îi avusese din trei căsnicii, căci văduvise de două ori. A chemat pe împărăteasă şi i-a zis:

– Împărăteasă, vezi că eu sunt bătrân şi poate n-am să mai trăiesc mult. M-am gândit ca înainte de moartea mea şi a ta să-i rânduiesc fiecăruia din copii ce are să ia după moartea mea. Cheamă-i deci să vină la mine câte unul, să rânduiesc partea fiecăruia. Îi aştept să vie.

Împărăteasa trimise pe băiatul cel mai mare, Constantin, de vreo douăzeci şi şase ani, care nu era frumos la chip, dar era înalt, voinic şi tare mândru şi ambițios. Cum intră, împăratul îi zise:

– Fiule, înainte de a muri vreau să hotărăsc partea fiecăruia din voi. Uite, ție îți las cinci din cele zece carete ale mele, îți mai las şi jumătate din caii pe care călăream când eram tânăr şi în timp de război. Îți mai las şi jumătate din averea mea. Ai să ai bani să-i mănânci cu lingura, numai să ştii să fii chibzuit şi să te porți cum se cuvine cu cei mai mici, să-ți mai laşi puțin din mândrie şi să vorbeşti mai blând, şi cu cei mai mici şi cu cei mai mari ca tine. Mai bagă de seamă că la naşterea ta eu am chemat ursitoarele lumii şi mi-au spus că tu când te vei însura să nu iei decât fată de la răsărit. Asta am vrut să-ți spun. Trimite acum pe fratele tău cel mijlociu.

Peste puțin veni băiatul cel mijlociu, Ştefănică, cu doi ani mai mic, înalt, subțire şi mai chipeş la înfățişare. Împăratul îi zise:

– Ştefănică, fiul meu, eu pe toți v-am iubit şi fiindcă mi se apropie sfârşitul vreau ca cu graiul meu să vă rânduiesc la toți partea de moştenire, cât mai sunt în viață. Uite, îți las, ca şi fratelui tău mai mare,

jumătate din caretele mele, jumătate din caii mei pe care călăream când eram tânăr şi jumătate din averea mea în bani. Să le împărțiți toate aşa cum vă spun, fără să vă certați. Şi să cauți să fii bun şi blând cu cei mai mici ca tine, ca să-ți fie bine. Acuma mergi şi spune lui Niculică, fratele tău mai mic, să mai aştepte puțin, ca să mă gândesc ce pot să-i las şi lui.

Ieşind afară, plin de bucurie pentru ceea ce-i rânduise tatăl lui, Ştefănică se duse la frații lui şi zise, râzând, celui mai mare:

– Lui Niculică ce o să-i mai lase? Că averea toată ne-a lăsat-o nouă. Poate să-i lase doar calul cu care mergea totdeauna împreună cu dânsul la călărie şi care are şaua de aur.

Niculică, mult mai tânăr, abia de vreo optsprezece ani, aproape copil, când auzi se tulbură şi se îngălbeni şi cât era de frumuşel se urâțise foc. Mergea repede spre odaia împăratului şi iar se întorcea şi iar se ducea frământându-se, până ce veni timpul să-l cheme şi pe el.

Văzându-l, împăratul zise:

– Dragul meu Niculică, dar ce ai tu de te-ai schimbat aşa la față şi eşti atât de posomorât?

Apoi îl sărută. Niculică începu să plângă, şiroindu-i lacrămile pe obraji. Împăratul îl linişti şi-i zise:

– Tu Niculică, ai fost mai înțelept decât frații tăi, m-ai ascultat când te-am învățat de bine şi m-ai urmat în faptele mele cele bune. Ai semănat mai mult cu mine, căci eu când eram tânăr eram tocmai cum eşti tu acuma. Ție nu-ți las avere, nu-ți las cai, cum am lăsat fraților tăi, nici carete, ci am găsit cu cale ca tu să fii ce am fost eu, să conduci împărăția, să fii împărat. Uite, împărăția mea e mare şi am fost învingător în câte războaie am avut. Cred că tu o să fii şi mai vrednic ca mine, că aşa ți-e firea şi apoi şi ursitoarele mi-au spus la naştere ta: „împărate, pruncul ce s-a născut o să fie mai bun şi mai viteaz ca toți". De aceea, eu îți încredințez ție împărăția mea. Du-te acum, dragul meu, la casa cu numărul 2, care ştii că este întunecoasă, dar tu să nu te sperii, să intri înlăuntru cu băgare de seamă, ai să găseşti acolo o sabie, pe care o iei şi o aduci încoace.

Niculică se duse şi dădu mai întâi de o scorbură, din scorbura aceea trecu într-o sală strâmtă, unde se găsi în fața unei prăpăstii, în care coborî pe nişte scări şi acolo dădu de casa întunecoasă cu numărul 2.

Se căzni mult să descuie şi să deschidă uşa, căci era ruginită, şi când pătrunse înlăuntru văzu o sabie, dar ce sabie! teaca îi era de aur şi împodobită cu pietre scumpe, tăişul era de oțel iute şi vârful îi era otrăvit. Nimeni nu cunoştea puterea acestei săbii, afară de împărat.

Niculică se uită cu drag la ea, o întoarse pe toate feţele şi se duse cu ea la tatăl său, care-i zise:

– Ştii tu, fiule, de când am au sabia asta? De când eram ca tine şi am primit-o de la bunul meu tată, care altă avere nu mi-a dat, dar cu mânuirea ei am ajuns ce sunt, căci cu cine m-am bătut l-am învins. Iată îţi dau sabia mea şi mai zic încă o dată ca tu să fii împărat după moartea mea. Îl sărută şi-i spuse: mergi fiul meu, căci mi-a venit acum un somn dulce şi-mi vine să mă culc.

Pe când Niculică cobora scările ca să ducă vestea şi iubitei lui mame împăratul a şi murit.

Fraţii lui, care-l aşteptau cu nerăbdare, să vadă ce a mai găsit să-i dea şi lui, cum au auzit că el e împărat au început să spumege, să-şi frângă mâinile şi să se repeadă spre el să-l sugrume, mai cu seamă cel mai mare, care socotea că e dreptul lui să fie împărat, îi zise furios:

– Cum se poate ca tu să fii împărat peste mine, tu care nici nasul nu ţi l-ai şters? Nu vreau să ţin seama de dreptatea care a făcut-o tata.

Niculică asculta, dar nici nu se sinchisea.

Ştefănică chemă pe Constantin de o parte ca să se sfătuiască şi apoi Constantin îi zise:

– Frate Niculică, ca să nu ne mai certăm, hai să le punem toate la un loc şi să le împărţim frăţeşte. Nici tu să nu ai stăpânire peste pământuri peste măsură şi noi să nu avem deloc, nici noi să n-avem bani peste măsură şi tu să n-ai deloc.

Niculică se gândi puţin şi apoi răspunse:

– Nu se poate să schimbăm nimic din ceea ce ne-a lăsat tata. El pe mine m-a lăsat împărat, uite şi sabia lui.

– Cum se poate ca tu să fii împărat? zise Constantin. Tu trebuie să mai creşti, eşti încă un copil până acum. Măcar dă-mi mie împărăţia până ce te mai coci la minte şi apoi ţi-o dau să domneşti în pace singur, şi aşa nici nu schimbăm nimic din cele rânduite de tatăl nostru. Ei, şi dacă nu vrei aşa, atunci ai să vrei altfel. Avem să ne luptăm.

– Bine, bine, zise Niculică, mergem la luptă şi om vedea cum rămâne.

Constantin şi Ştefănică, cu banii pe care îi aveau, au adunat mulţime mare de oameni, le-au cumpărat săbii, arcuri, suliţe şi alte arme, întocmind o oştire mare. Constantin s-a îmbrăcat numai în aramă şi peste aramă a pus alte haine, ca să nu se cunoască. Pe Ştefănică l-a îmbrăcat ca pe un general, cu haine de fier dedesubt şi s-au dus să lupte cu fratele lor mai mic.

– Frate Niculică, noi suntem gata de luptă. Tu te-ai gătit?

– Mai aşteptaţi-mă numai puţin, să mă gătesc cu hainele de împărat, şi ieşind apoi înaintea oştirii lui zise fraţilor:

– Mi-e milă de voi.

– De ce? zise Constantin.

– Fiindcă o să vă pierd.

– Vai de capul tău! Tu nici nu te-ai luptat vreodată şi poţi să vorbeşti astfel? Ne crezi că suntem nişte papă-lapte? Nici nu ştii cu cine ai de-a face. Haide să începem lupta.

Oştirile abia începuseră să se ciocnească şi deodată se auzi vocea tare a lui Constantin.

– Opriţi-vă! De ce să mai prăpădim atâţia oameni degeaba? Pricina este între mine şi tine, frate Niculică. Haide să ne luptăm numai noi în parte şi să isprăvim.

– Fie şi aşa, dacă doreşti, zise Niculică

Descălecară amândoi de pe cai şi începură lupta. Niculică era stângaci. El mânuia sabia aşa fel ca numai să se apere, fiindcă nu-i venea să ucidă pe fratele lui. O arunca înainte cu repeziciune, dar apoi o trăgea îndărăt, până când văzu că nu e alt chip să-şi scape viaţa şi să termine lupta, decât să-l omoare.

– Mori, fiară spurcată, că nu mi-ai fost frate adevărat, şi odată îl atinse cu vârful săbiei în ochiul drept şi prăbuşindu-se la pământ a murit otrăvit.

Ştefănică a crezut că Constantin a căzut numai de vreo ameţeală şi s-a repezit şi el să lupte cu Niculică, dar n-a apucat să mânuiască bine sabia că Niculică l-a şi atins cu vârful otrăvit al săbiei sale la barbă, şi astfel a scăpat de amândoi.

Sărmanul Niculică nu mai putea de durere, căci el nu voise să-i omoare, dar fiindcă nu se putuse altfel a plâns pe fraţii săi şi apoi i-a înmormântat.

Puterea sa era mare şi acum voia să-şi întindă stăpânirea şi peste împărăţia de la miazăzi, unde socotea că e dreptul lui. Împăratul din acea parte, auzind de planurile lui, a trimis după ajutor la alte două împărăţii. Când Niculică a ajuns în ţara lui i-a trimis vorbă să-l întrebe cum vrea să se lupte: pe cai sau fără cai?

– Eu nu vreau să mă lupt, a răspuns acel împărat, dar dacă tu te crezi aşa de viteaz şi vrei să te lupţi mai aşteaptă numai puţin şi o să-ţi arăt cu cine vrei să te lupţi.

Nu a trecut mult şi au sosit ajutoarele acelui împărat, anume împăratul Voinic şi împăratul Egiptean. Cel egiptean era negru la faţă ca un balaur, ochii îi scânteiau în cap şi era călare pe un cal

arăbesc. Avea un păr lung pe cap şi o cialmă* cu o piatră scumpă la mijloc.

Împăratul Voinic avea dinţii rânjiţi, era mai mult scurt decât înalt şi călare pe un cal sălbatic. Se luptară ei, se luptară, trei zile şi trei nopţi, şi mult prăpăd a fost în amândouă oştirile, iar Niculică a răpus pe împăratul vecin şi pe cel egiptean.

– Bre! ... Ce să fie asta? strigă împăratul Voinic. Ia să mă duc eu să mă lupt cu el şi să-i arăt cu cine are de-a face.

Dar ce să se lupte, căci cum a ajuns în faţa lui Niculică şi au încrucişat săbiile abia l-a atins Niculică cu vârful săbiei şi a şi căzut mort, ca şi cum ar fi fost atins de ciumă. Şi astfel s-a întors Niculică acasă învingător.

– Ei dragul mamii, îi zise împărăteasa, mama lui, tu eşti încă tânăr, dar eşti mai voinic decât toţi. Acum aş dori să te însor înainte de moartea mea, căci sunt bătrână şi nu ştiu cât am să mai trăiesc.

A trimis peţitori în toată lumea, să-i găsească o soţie după dorinţa lui, dar n-a fost chip. El dorea ca fata să fie frumoasă ca o zână şi chipul să-i fie vesel tot timpul. După multe căutări zadarnice, bătrâna împărătească a murit, fără să-l vadă însurat. Nişte dregători credincioşi i-au zis:

– Împărate, am auzit de o fată foarte frumoasă, Zâna Ielelor, dar nu o poţi afla decât peste şapte ţări, într-o pustietate, unde locuiesc ielele.

– Fie unde o fi, numai s-o găsesc, a răspuns tânărul împărat şi a început să se pregătească de plecare.

S-a îmbrăcat cu hainele împărăteşti cele mai strălucite şi peste ele s-a îmbrăcat cu haine de cerşetor şi şi-a pus o barbă ca de om bătrân. Şi-a mai luat şi o traistă şi un toiag, ca să nu-l ghicească nimeni cine e şi a mai luat cu el şi pe unul din credincioşii lui, îmbrăcat în haine de rând, au pus în traistă mulţi bani şi pietre scumpe şi au plecat.

Au mers ei, au mers, până ce au ieşit din împărăţia lui şi acolo ce să vezi? I-au ieşit înainte ursitoarele, care i-au zis:

– Împărate, să bagi de seamă să nu rămâi noaptea în vreo pădure, că nu-ţi va fi bine. Şi să mai bagi de seamă să nu bei apă din puţul care va fi în apropiere de Zâna Ielelor, că nu va fi bine de tine. Zâna Ielelor e o fată frumoasă ca soarele şi zâmbetul ei dulce te dezmiardă. Acuma ea a intrat în neamul ielelor, căci a fost răpită din casa părintească când

---

* cialmă = turban

a ieşit pe prispă noaptea, tocmai când ielele jucau şi cântau. Ele ştiu însă că fetii îi este scris că un împărat mare va veni şi o va răpi.

Niculică le-a ascultat, apoi a pornit mai departe şi a mers, a mers, până ce a ajuns la a nu ştiu câta împărăție de la hotarul împărăției lui. Împăratul de acolo aflase despre el prin iscoadele lui şi i-a trimis vorbă că ar vrea să-l vadă. Niculică se temea însă ca nu cumva acest împărat să aibă vreun gând rău asupra lui şi atunci a apucat pe un drum ocolit, prin nişte locuri prăpăstioase de la marginea acelei împărății, mergând grăbit şi făcând de multe ori din noapte zi. Cum mergea el, i-a ieşit în cale un moşneag, pe care îl întrebă:

– Moşule, moşule, mai e mult până la Zâna Ielelor, căci am rătăcit prin pustietățile astea?

– Apoi mai sunt de trecut vreo două împărății până acolo, îi răspunse moşul, dar să ştii că am auzit că Zânei Ielelor îi este ursit s-o ia un împărat mare, şi pentru dumneata nu cam îmi vine să cred că s-ar potrivi, şi apoi eşti şi bătrân, aproape ca şi mine. E şi greu să ajungi până la ea, că de!... ea se află în cuibul ielelor.

Niculică porni mai departe şi-l treceau năduşeli peste năduşeli, căci era şi cald şi hainele de deasupra începură să se rupă.

– Împărate, îi zise credinciosul său, cum o să putem lua pe Zâna Ielelor, căci ea e păzită ziua şi noaptea de iele?

– Numai să ajung eu până acolo şi apoi o să ştiu eu cum o să fac, zise Niculică.

– Vezi împărate, acolo se vede o flacără, parcă de la mai multe focuri. Ce să fie acolo?

Se uită împăratul într-acolo un timp, apoi zise:

– Acolo trebuie să fie ielele, care joacă împreună şi cu zâna. Ah, uite că chiar joacă şi ea! Dacă m-aş putea duce în fugă până acolo!

Şi privea mereu într-acolo cu uimire. Tocmai când era gata să pornească în fugă credinciosul său îl opri:

– Fugi împărate, să nu te duci, că acum ele joacă şi dacă te apropii au să te schilodească, aşa ştiu eu.

Se auzi deodată sfrrr... şi ielele pieriră şi în urma lor se mai auzi un fâlfâit, din ce în ce mai slab.

– Împărate, împărate, vino şi la mine de te răcoreşte, că am apă bună, rece şi limpede, strigă un puț din apropiere şi împăratul era gata să pornească într-acolo, căci era tare însetat.

– Ce vrei să faci, împărate? îl opri credinciosul său. Nu-ți aduci aminte ce ți-au spus ursitoarele când am ieşit din împărăția ta? Vrei să mori?

Niculică îşi aminti, mulţumi credinciosului şi-l sărută.

– Îţi mulţumesc, bunul meu credincios, că m-ai scăpat de la moarte.

Era acum aproape de Zâna Ielelor şi i se făcuse sete mare, dar de unde să bea apă ca să nu se otrăvească?

– Împărate, împărate, vino să-ţi dau eu apă răcoritoare, limpede şi rece şi să-ţi spun şi despre Zâna Ielelor pe care o cauţi, îi strigă un alt puţ apropiat.

– Spune-mi mai întâi şi pe urmă beau, zise împăratul.

– Nu. Mai întâi bea şi pe urmă îţi spun, se auzi glasul din puţ. Şi-l mai strigă încă de câteva ori, ademenindu-l să bea apă.

Împăratul nu-l mai ascultă şi fiindcă îi era sete mare bău apă dintr-un lac murdar, care mai şi mirosea. A mai mers ce a mai mers şi a dat de cuibul ielelor. Niculică sta şi chibzuia cum s-o fure pe Zâna Ielelor.

– Eh! Ştiu eu cum am să fac. Am puterea la mine. Cu sabia mea pot să izbutesc orice.

– A, nu împărate! Acolo sunt multe iele şi pot să te surzească ori să te facă mut, zise credinciosul lui.

Cum vorbeau ei, se auzi un glas slab şi răguşit în apropiere:

– Mamă, mamă, să nu te gândeşti să te lupţi cu ielele. Şi când se întoarse zări o bătrână cocoşată şi cu faţa zbârcită. Ielele sunt multe şi au putere mare şi s-ar putea să nu izbuteşti. Ascultă-mă pe mine, mamă, că eu sunt vrăjitoare şi ştiu multe. Dar să ştii că ielele au putere mare numai de la scăpătatul soarelui şi până se luminează bine de ziuă şi în timpul ăsta să nu te bizui să te lupţi cu ele.

– Bine, bine, bătrânico, ţine câţiva gălbinaşi de aur, şi băgă mâna în traistă şi-i umplu vrăjitoarei pumnul cu aur.

– Bogdaproste, mamă, şi Dumnezeu să-ţi ajute. Şi plecă dorindu-i izbândă...

Niculică s-a dezbrăcat de hainele de cerşetor şi a rămas numai cu îmbrăcămintea scumpă, împărătească şi ţinând mâna stângă pe mânerul săbiei pătrunse în palatul ielelor, care era numai de sticlă, de se vedea de afară ce fac ele şi el când s-a uitat le-a văzut stând tolănite pe nişte paturi, îmbrăcate numai în alb.

– Cine să fie? zise una din ele, că se vede venind un tânăr frumos îmbrăcat ca un împărat.

– Zâna care aţi răpit-o din casa părintească unde este? întrebă Niculică intrând înlăuntru.

– Zâna Ielelor? Ce ai cu dânsa? Ea este a noastră şi nu ţi-o dăm nici moarte, răspunseră ielele.

Numaidecât Niculică mânui sabia cu mâna stângă şi le adormi pe toate, căci de omorât nu putu să le omoare, fiindcă aşa era ursita lor. Se duse apoi repede la Zâna Ielelor, frumoasă ca lumina soarelui, o prinse cu braţul drept şi ieşi cu ea afară. Foarte bucuros că a găsit-o, Niculică plecă cu dânsa spre ţara lui, împreună cu slujitorul cel credincios şi acasă au făcut o nuntă mare şi au trăit fericiţi până la sfârşitul zilelor.

Ms. 1490

Cules de elevul Mihăescu Mihail, de la liceul Matei Basarab, de la Anton Popescu din Bucureşti.

BASMUL CU CEI DOISPREZECE FRAȚI

A fost odată un împărat şi o împărătească şi ei aveau doisprezece copii, toți numai băieți. Împăratul a spus împărătesei că dacă al treisprezecelea copil pe care îl va naşte va fi o fată, el va omorî pe toți cei doisprezece băieți. Porunci să se facă douăsprezece coşciuge şi le închise într-o odaie, iar cheia o dete împărătesei. Împărăteasa era tot mereu tristă şi într-o zi băiatul cel mai mic, pe care îl chema Petre, o întrebă de ce e aşa de tristă.

– Copilul meu drag, n-am voie să-ți spun, zise mama. Totuşi băiatul nu-i dete pace până nu-i arătă odaia cu cele douăsprezece coşciuge. Uite, coşciugele astea sunt pentru tine şi pentru cei doisprezece frați ai tăi, căci dacă voi naşte o fetiță voi veți fi omorâți şi puşi în aceste coşciuge. Dar voi să fugiți cu toți în pădure, să vă urcați în copacul cel mai înalt şi să priviți la turnul palatului şi dacă voi naşte un băiat o să pun acolo un steag alb, iar dacă oi naşte o fată o să pun un steag roşu, şi atunci voi să fugiți cât veți putea.

Băieții şi-au luat ceva de mâncare şi s-au dus în pădure. Unul câte unul se suiau pe rând în copac, să vadă dacă se arată vreun steag în turnul palatului. Într-o zi s-a văzut un steag roşu şi ei au înțeles că împărăteasa a născut o fată şi că ei sunt osândiți la moarte. De necaz, ei s-au jurat să omoare orice fată le va ieşi în cale, şi au pornit prin pădure, mergând aşa până departe. Dând peste o colibă părăsită, cel mai mare din frați a zis:

– Aici să ne aşezăm. Tu, Petrică, fiindcă eşti mai mic, să vezi de ale casei şi noi ceilalți o să ne ducem după ale mâncării, după vânat.

Se duceau în fiecare zi în pădure şi vânau iepuri, căprioare, porumbei şi alte păsări şi le aduceau lui Petrică, să le gătească mâncare. Au trăit astfel în coliba aceea doisprezece ani.

Fata pe care o născuse împărăteasa crescuse acum măricică şi era bună de inimă şi frumoasă la faţă şi avea o stea de aur în frunte. Odată, când era cu slujnicele la spălatul rufelor, ea văzu acolo douăsprezece cămăşi de băieţi şi întrebă pe mamă-sa ale cui sunt cămăşile alea, că pentru tată-său sunt prea mici. Împărăteasa îi răspunse cu inima amărâtă:

– Copila mea scumpă, sunt ale fraţilor tăi.

– Dar unde sunt fraţii mei? întrebă fata. N-am auzit niciodată vorbindu-se de ei.

– Dumnezeu ştie unde sunt, rătăcesc prin păduri, ca să scape cu zile. Îi arătă apoi odaia cu coşciugele şi zise:

– Coşciugele astea au fost făcute pentru fraţii tăi, dar ei au fugit pe ascuns înainte de a te fi născut tu. Şi-i povesti toate aşa cum s-au întâmplat.

La urmă, fata spuse mamei sale că ea pleacă să-şi caute fraţii. Şi-a luat ceva merinde şi cele douăsprezece cămăşi şi a plecat prin pădure. După ce a mers câteva zile, a ajuns spre seară la coliba fraţilor ei, unde l-a găsit pe Petrică, care a întrebat-o de unde vine şi unde vrea să se ducă. S-a mirat mult de frumuseţea ei şi că purta haine domneşti şi că avea în frunte o stea de aur.

Fata i-a răspuns:

– Eu sunt fată de împărat şi caut pe cei doisprezece fraţi ai mei, care rătăcesc prin păduri, şi-i arătă cele douăsprezece cămăşi.

Atunci Petrică înţelese că este sora lui şi-i zise:

– Ei bine, eu sunt unul din fraţii tăi, cel mai mic, şi-şi îmbrăţişă sora. Scumpa mea soră, să ştii că noi ne-am jurat, când am fugit în pădure, să omorâm pe orice fată pe care vom întâlni-o în cale, fiindcă pentru o fată am fost siliţi să părăsim casa părintească. Dar uite, ascunde-te sub buturuga asta până vor veni fraţii mei şi o să vorbesc eu cu ei.

Fata se ascunse cum o sfătui el şi cum se înseră cei unsprezece fraţi se întoarseră de la vânat şi-l întrebară pe Petrică ce s-a întâmplat în lipsa lor.

Petrică le spuse că bucatele sunt gata şi că s-a întâmplat ceva de seamă în lipsa lor, dar nu le spune decât dacă îi făgăduiesc că nu vor omorî pe cea dintâi fată pe care o vor vedea. După multă stăruinţă, fraţii îi făgăduiră.

– Sora noastră este aici, zise Petrică şi dete buturuga la o parte.

Rămaseră tare minunaţi cei unsprezece fraţi când văzură fata aşa de frumoasă, îmbrăcată în haine domneşti şi cu stea de aur în frunte, o

îmbrăţişară toţi cu inima plină de bucurie şi se aşezară la masă. De aci înainte fata rămânea acasă cu Petrică şi cei unsprezece băieţi se duceau în pădure pentru vânat. Petrică gătea bucatele şi sora lui îi aducea surcele şi uscături, şi felurite rădăcini de prin pădure. Astfel trăiau ei într-o mare unire şi înţelegere.

Odată, Petrică şi sora lui gătiră nişte bucate mai deosebite şi când veniră fraţii lor puseră masa afară, pe iarbă verde. Lângă colibă, era o grădiniţă în care erau douăsprezece flori de liliac sălbatic şi fata rupse cele douăsprezece flori şi le puse pe masă, ca să facă plăcere fraţilor ei. Cum rupse florile, cei doisprezece fraţi se prefăcură în ciori şi zburară în pădure, iar casa şi grădiniţa pieriră. Acuma fata rămăsese singură în pădurea cea întunecoasă şi cum se uita speriată în jurul ei zări o bătrână, care îi zise:

– Ce ai făcut? De ce ai rupt florile? Ele erau fraţii tăi. Ei s-au prefăcut acuma în ciori pentru totdeauna. Fata se rugă de ea plângând să-i spună dacă nu este vreun mijloc ca să-i scape.

– Nu se poate, zise baba. Ar fi unul, dar e foarte greu. Trebuie să te ţii şapte ani să nu vorbeşti şi nici să râzi, şi dacă va lipsi numai un ceas din ăi şapte ani fraţii tăi vor fi omorâţi.

Fata se gândi ce să facă, îi mulţumi babei şi plecă. După ce merse o bucată de drum se sui sus într-un copac şi şedea acolo, nu vorbea, nici nu râdea. Dar odată trecu pe acolo un împărat la vânătoare, care avea cu el un câine mare pentru vânat şi câinele alergă spre acel copac şi începu să latre mereu, uitându-se în sus.

Împăratul veni la copac să vadă ce este şi când văzu fata aşa de frumoasă îi spuse că vrea s-o ia de soţie. Fata nu-i răspunse nimic. Atunci el se sui în copac, luă fata jos, o sui pe cal şi plecă cu ea acasă. Se făcu nunta cu fel de fel de frumuseţi şi cu bucurie mare, dar fata nu vorbi nimic şi nici nu râse.

După câţiva ani, mama împăratului, care era o zgripţuroaică rea, văzând că nora ei nu scoate nicio vorbă şi nici nu râde, începu să-l cicălească pe fiul ei, că de ce a luat de nevastă o proastă, o mută şi o sălbatică, care nu scoate o vorbă şi nici nu râde, şi că ar trebui să se scape de ea şi să caute s-o omoare.

La început împăratul nici n-a vrut să audă şi n-a vrut să creadă că nevasta lui e o proastă, dar atât l-a bătut la cap, că a hotărât s-o osândească la moarte, cu durerea în inimă, căci tot îi mai era dragă. A pus să se facă pregătiri pentru un foc mare, ca s-o ardă de vie şi a legat-o de un stâlp deasupra grămezii de lemne, căreia i-a dat foc. Dar tocmai când a început să se aprindă rochia de pe fată s-au împlinit cei

şapte ani şi fata începu să vorbească, şi îndată veniră cele douăsprezece ciori în zbor, se lăsară în jos şi se prefăcură în cei doisprezece fraţi ai ei, care îndată stinseră focul şi o scoaseră pe sora lor nevătămată.

Acum ea putea să vorbească şi istorisi împăratului toată tărăşenia lor.

Împăratul prinse atunci mare necaz pe mama lui, care fusese aşa de rea, şi a poruncit să fie alungată din împărăţia sa, iar ei au trăit, au trăit, până ce au murit.

Ms. 1486

Cules de elevul Schaffel Iancu, cl. II, liceul Matei Basarab, în 1896, de la femeia Maria, de 35 de ani, din Craiova. Nu dă alte amănunte.

Cuprins

Grigore Crețu și colecția sa de basme populare românești, de Iordan Datcu 5
Notă asupra ediției 15
Basmul Ambrozie, fecior de împărat 17
Basmul cu Frunză Verde 28
Basmul cu sora lui Sfântu Soare 35
Basm 46
Basm 48
Basmul cu inelul zânei 51
Basmul cu Pâca din fundul iadului 57
Basmul cu pomul de aur 61
Basmul cu împăratul Roșu 64
Cei trei fii de împărat 70
Amnarul fermecat 74
Basmul cu un porcar 77
Basmul cu dracul păcălit 80
Basmul cu nuca de aur 83
Feciorul de împărat cel isteț 86
Pătru Voinic și Înflorit 89
Basmul cu Vântură-Cenușă 91
Basmul cu pasărea măiastră 94
Băiatul fără frică 98
Basmul cu cele trei fete de împărat 102
Basmul cu sfeșnicul de aur 106
Basmul cu fecioara împăratului de la casa de aur 111
Basmul cu Pipăruș Viteazul 119
Basmul cu împăratul cel voinic 127
Basmul cu feciorul lui Tudor Vânătorul 138

Basmul cu domnița din pădure 143
Basmul cu diavolul isteț şi recunoscător 148
Basmul cu frații cei săraci 154
Basm 160
Basm cu pădurea de untdelemn 168
Basmul cu fata împăratului 171
Basmul cu Bouşor Galben 174
Basmul cu Ileana Cosânzeana 178
Basmul cu părăluța de sub limbă 184
Basmul cu cei trei feciori de împărat şi Sfântu Petru 191
Basmul cu feciorul de împărat şi omul cel sălbatic 194
Basmul cu Radu hoțul 200
Basmul cu Verde-Împărat şi fata împăratului Roşu 204
Basmul cu cele trei fete de împărat 210
Poveste despre un împărat şi fiica sa 214
Poveste despre Omul Roşu 217
Poveste a trei frați 221
Basm 225
Basmul cu cei patruzeci de frați 229
Basmul cu Firişandru Făt-Frumos 235
Basmul cu Sucium 242
Basmul cu Petrică 248
Basmul cu feciorul de împărat şi fata cârpaciului 253
Basmul cu Cealmă-Neagră 259
Basmul cu Ciunga 266
Basmul cu pescarul 273
Basmul cu moşul şi măgăreața de vânzare 277
Basm 281
Bamul despre soartă 288
Basmul cu doisprezece papuci 292
Basmul cu trei fete de împărat 296
Basmul cu copilul babei şi fata de împărat 298
Basmul cu împăratul care cu un ochi râde şi cu altul plânge 302
Basmul cu ce trei zmei şi cu Miratoi-Vodă 305
Basmul cu fata împăratului 312
Basmul cu boul cu coarnele de aur 314
Basmul cu Vasilică Făt-Frumos ajuns împărat 319
Basmul cu împăratul şi inelul 322
Basmul cu împăratul cu trei fete 325
Basmul cu Spate-Lat şi Inimă-Putredă 332

Basmul cu Vasilică fiu de domn şi Ileana Cosânzeana.....337
Basmul cu pasărea Zerebilbi.....344
Basmul cu cei trei fii ai unei văduve.....347
Basmul cu câinele negru.....350
Basmul cu mama vitregă şi cu pustnicul.....358
Basmul cu Iovită Făt-Frumos.....362
Basmul cu vaca neagră.....367
Basmul cu Ţenea.....371
Basmul cu fata de împărat.....374
Basmul cu cei trei fraţi.....377
Basmul cu fiul vacii.....380
Niculică, fiu de îmoprat (basm).....385
Basmul cu doisprezece fraţi.....393

CĂRȚILE NOASTRE – LA DISPOZIȚIA D-VOASTRĂ

Editurile **SAECULUM I.O., VESTALA** și **SAECULUM VIZUAL** (*Str. Ciucea, nr. 5, bl. L 19, ap. 216, cod 74696, București – 72*), oferă cititorilor interesați cărțile publicate sub egida lor cu reducere de preț, în cazul în care le achiziționează direct de la depozitul editurilor (*Str. Teodosie Rudeanu, nr. 29, sect. 1*) cu plata în numerar, sau le comandă în scris (cu plata ramburs).

Se asigură gratuitatea expedierii prin poștă, în țară, în cazul unor comenzi de peste 50 de lei.

Reducerile sunt proporționale cu valoarea cărților comandate. Peste **60** lei – **10%**; peste **100** lei – **15%**; peste **150** lei – **20%**.

Relații suplimentare la telefoanele **021/222.85.97, 0748.146498** (depozit), între orele **9–17** (fax: **021/222.85.97, 021/345.28.27**).

OFERTĂ SPECIALĂ

Cititorii care achiziționează cărți direct de la depozit beneficiază de reducerea de 10% chiar și atunci când suma cumpărăturilor nu se ridică la 60 lei.

Vizitați pagina noastră de internet:

www.saeculum.ro

E-mail: saeculumio@rdslink.ro /

vestala@rdslink.ro /

director@saeculum.ro / depozit@saeculum.ro

TITLURI DISPONIBILE

- *Ovidiu Drimba,* **Istoria culturii și civilizației,** vol. I–III, 464+384+416 p.; vol. IV–V, 560+448 p.; vol. VI–VIII, 400+368+352p.; vol. IX–X, 416+416 p.; vol. XI, 464 p.; vol. XII–XIII, 432+368 p.
- *Ovidiu Drimba,* **Istoria literaturii universale,** I–II, 352+448p.
- *Ovidiu Drimba,* **Istoria teatrului universal,** 352 p.
- *Ovidiu Drimba,* **Ovidiu. Marele exilat de la Tomis,** 224 p.
- *Ovidiu Drimba,* **Rabelais și Renașterea europeană,** 224 p.
- *I. Oprișan,* **B. P. Hasdeu sau Setea de absolut. Tumultul și misterul vieții,** 592 p.
- *B. P. Hasdeu*, **România, Foaea de storiă română, Foița de istorie și literatură,** reviste hasdeene reeditate, 152+144+240 p. (legat–catonat)
- **Din Moldova (Lumina)** 1862–1863; **Aghiuță**. 1863–1864 (reviste hasdeene reeditate), 20,5x27 cm, legat, cartonat, 392+272 p.
- *Gh. Bulgăr, Gh. Constantinescu–Dobridor,* **Dicționar de arhaisme și regionalisme,** vol. I–II, 368+448 p.
- *Hans Biedermann,* **Dicționar de simboluri,** I–II, 304+272 p.
- *Al. Ciorănescu,* **Dicționarul etimologic al limbii române,** format 17 x 24cm, 1056p.
- *B. P. Hasdeu,* **Arhiva spiritistă,** vol. I–II, 416+464 p.; III, 320 p.; IV, 368 p.; V, 272 p.
- *Paul Ștefănescu,* **„Nebunii" istoriei,** 352 p.
- **Dicționar de cuvinte, expresii, citate celebre,** 368 p.
- *Florin Marcu,* **Dicționar uzual de neologisme,** 432 p.;
- *Florin Marcu,* **Marele dicționar de neologisme,** legat, cartonat, celofanat, format 17 x 27 cm, 1040 p.
- *Marcel Olinescu,* **Mitologie românească,** 400 p.
- *M. Eminescu,* **Viața culturală românească. 1870–1889,** 304 p.
- *Leo P. Kendall,* **Diamante faimoase și fatale,** 240 p.
- *Fosco Maraini,* **Tibetul secret,** 416 p.
- *Maria Păun*, **Dicționar integral de sinonime,** 512 p.
- *A. Schullerus,* **Tipologia basmelor românești și a variantelor lor,** 176 p.
- *Iordan Datcu,* **Dicționarul etnologilor români,** 976 p.
- *I. Oprișan,* **La hotarul dintre lumi. Studii de etnologie românească,** 560 p.
- *I. Oprișan,* **Cariatide literare. Studii de istorie a literaturii române,** 688 p.
- *Nicolae Petrescu,* **Memorii,** I–II, 448+352 p.
- *B. P. Hasdeu,* **Publicistica politică. 1869–1902,** 2 vol., 496+480p.
- *C. Manolache,* **Scânteietoarea viață a Iuliei Hasdeu,** 320 p.
- *Iulia Hasdeu,* **Oeuvre poétique/Opera poetică,** 784 p.
- *Leon Casso,* **Rusia și Bazinul Dunărean,** 240 p.
- *Nic. Densușianu,* **Istoria militară a poporului român,** 464 p.
- *Dan Oltean,* **Religia dacilor,** 480 p.
- *Florin Marcu,* **Dicționarul explicativ ilustrat al limbii române,** 800 p.
- *Clayton – Price,* **Cele 7 minuni ale lumii antice,** 192 p.
- *A. M. Marienescu,* **Cultul păgân și creștin,** 416 p.
- *Madeleine Lazard,* **Eva în oglindă. Viața femeii în Renaștere,** 416 p.
- *Paul Ștefănescu,* **Enigme ale istoriei române,** I–II, 304+272 p.
- *Paul Ștefănescu,* **Enigme ale istoriei universale,** I–II, 352+320 p.
- *Jules Michelet,* **Franța sub Napoleon,** 272 p.
- *Philipp Vandenberg,* **Blestemul faraonilor,** 192 p.
- **Edda,** 448 p.
- *Victoria le Page,* **Shambhala,** 304 p.
- *A. Schopenhauer,* **Aforisme,** 176 p.
- *Marc Aureliu,* **Către sine însuși,** 160 p.
- *Cato,* **Distihuri morale,** 144 p.
- *Epictet,* **Manualul și Fragmente,** 128 p.
- *Cicero,* **Arta oratoriei,** 144 p.
- *Os. Kuhlen,* **Sistemul ocult de dominare a lumii,** 304 p.
- **Corpusul receptării critice a operei lui M. Eminescu, sec. XIX,** vol. I–III, 400+432+448p.

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

2025